APOLOGIA CATHOLICA EX MERIS IESVITARVM CONtradictionibus conflata, in qua Paradoxa, Hæreses, Blasphemiæ, Scelera, quæ a Pontificijs obijci Protestantibus solent, ex ipsorum Pontificiorum testimonijs diluuntur omnia.

Eius Libri duo

DE NOTIS ECCLESIAE.

Autore THOMA MORTONO Sacræ Theologiæ Baccalaureo, *& quondam in celeberrima Academia* CANTABRIGIENSI *Collegij* Iohannis Euangelistæ, *Socio.*

MATTH. 11.19.
Iustificata est Sapientia à filijs suis.

LONDINI,
Excudebat IOHANNES NORTON, Serenissimæ Regiæ Maiestatis in Latinis, Græcis, & Hebraicis Typographus.
ANNO SALVTIS clↄ. Iↄc. v.

AMPLISSIMO ET REVERENDISS. DOMINO, D. RICHARDO BANCROFTO, Archiepiſcopo CANTVARIENSI, *Angliæ totius Primati, ac Metropolitæ, verum honorem.*

Rodit auſpicijs tuis (Pater in Chriſto Ieſu honorande) ex noſtris Aduerſarijs Religionis noſtræ defenſio: quam ſi vel eius Autores, qui Catholici ſoli haberi volunt, vel cauſam ipſam ſpectemus, quę ſola Catholica ſemper fuit, APOLOGIAM CATHOLICAM meritò appellæmus: Nemo enim hîc cauſam hanc noſtram agit, niſi vir aliquis ex Pontificiorum Doctorum grege, & quidem ferè egregius, quem, quoties Orthodoxis repugnantem introduco, *Aduerſarium*; quoties rurſus ſuffragantem, atq; fauentem, *Aduocatum* nomino; Apoſtolum ſequutus, qui ex Cretenſibus Poëtam haud ignobilem aduerſus Cretenſes citans, * Prophetam nuncupauit. Pontificiorum multorum, imprimis verò Ieſuitarum volumina multa, magnaq; peruoluo; teſtimonia cùm teſtimonijs confero; &, pro virili, excutio; quid fit? fabula vetus, actores noui: nam obſoleta, trita, ac ſæpiùs contrita ſophiſmata ſua Pontificij ingerunt, obiectant, & ad nauſeam

* Tit. 1.

vſq; repetunt; diſputandi finis nullus: Enimuerò ſæpè etiam ſuorum expoſitiones improbant, reſponſa tollunt, argumenta infringunt, adeoq; cauſam ſuam penitùs ſubuertunt, vt etiamſi gratiæ causâ nihil faciant, plurima tamen ſint nobis grata, quæ faciunt: propterea hanc refutandi rationem imprimis ineundam eſſe duxi, cui non ſit ἀντιλέγειν, viz. [* Inimici noſtri ſint Iudices.] Huic operi veritatis indagandæ ſtudio ardentiſſimo decennem operam impendi, ne quis fortè mihi vel præiudicium, vel temeritatem poſſit obijcere. Cuius nunc has primitias tibi (Angliæ noſtræ totius Primas colendiſſime) non tanquam tanto nomine dignas, ſed tanquam tuo merito debitas offero, atq; perſoluo. Neq; enim obliuiſci poſſum, nec tacere debeo, te tam ſereno vultu, benigni animi indice, hoc quale-cunq; opus meum approbâſſe; ac ſi illud non minùs exoptatum, quàm non expectatum iudicaſſes. Tantum, tamq; ſingularem in cauſa Orthodoxa zelum tuum, erga me animi tui propenſionem tantam expertus, hoc ſemper memoria grata, illud læta perſequar: nunc verò, quod ſolum reſtat in viris magnis optimum, in minimis maximum pietatis officium, Deum Opt. Max. per Chriſtum Ieſum precor, vt autoritatem tuam Eccleſiæ veræ tranquillitati quam diutiſſimè conſeruet.

*Deut.32.

Amplitudini tuæ

addictiſsimus

Thomas Mortonus.

Lectori Catholico S.

NOn potes (Lector Catholice) quisquis es, Apologiam hanc penitùs contemnere: nam, si Pontificijs adhæres, habes hic quorum armis pugnes; sin Protestantibus, habes pro quibus. Cùm enim doctoribus Pontificijs iam Protestantium cuiuslibet [1] nomen odio, [2] laus fastidio, [3] Ratio, licet probabilissima, ludibrio sit: Autores Protestantes omittamus; horum neminem, nisi loco hominis Rei nominatim citatum, loqui permittamus, solos, denique, Aduocatos consulamus Romanos: quorsum, inquies, istos, quibus ipse fidem non habes? imò verò habeo, sed vt ille suis, de quo extat illud celebre dictum: Credidissem vobis, fratres, nisi credidissem. Namq; in omni ferè controuersia ab his ego prouoco ad hos; sed vt illa mulier à Cæsare dormiente ad Cæsarem experrectum: placet nè huius instituti mei gustum aliquem percipere? Pontificij Aduersarij, [a] Protestantes, inquiunt, per doctrinam de sola fide, perseuerantiam in peccatis approbant, charitatem, pietatem, piam mentem excludunt. Sic Iesuitæ complures clamant, & vociferantur: Pontificios Aduocatos consulo: [b] Protestantes, inquiunt, fidem illam, quam docent, à charitate, pœnitentia, affectu pio separari posse negant. Qui sunt, inquies, iam Aduocati? ipsi, inquam, qui Aduersarij fuerunt. Rursus Aduersarius: [c] Filius αὐτόθεος? Hæc Caluini sententia est hæretica, [d] blasphema, [e] Atheistica. At

[1] Nomen Caluini expungatur, nomen Melancthonis deleatur. *Index Expurg. vide lib. 2. cap. 32.*

[2] In his verbis [Pij Doctoris Lutheri] voces, pij Doctoris, supprimãtur. *Ibidem.*

[3] Sic quidem expono, & licet expositionis huius Autorem nullum habeo, hanc tamen magis probo, quàm illam August. cæterorumq́; alioqui probabilissimam, quia hoc cum Caluinistarũ sensu magis pugnat. *Maldonat Iesuita Com in Ioh. 6. 62.*

[a] *Bellar. Maldonatus, Salmeron. Staplet. vide Nota 6. heres. 1.*

[b] *Bellar. Maldon. Salm. Staplet. ibid.*

[c] *Campianus,* [d] *Canisius,* [e] *Possiuinus, Iesuitæ, vide Notã 6. cap. 52.*

[f] Bellar. ibid.

Aduocatus: [f] Non video cur hæc sententia Catholica dicenda non sit. *Huiusmodi contradictionum, hic tibi gustum præbere mihi licuit, non haustum: quas qui reconciliare nitatur, eâdem operâ contendat, polum arcticum cum antarctico copulare. quid causæ sit planè nescio, nisi quòd illic veritatem oppugnare isti voluerunt, hîc veritas voluit se ipsa defendere. Iesuitarum Homerum salutemus; is quoque spiritum calidum, & frigidum simul nonnunquam exhalat. vt Aduersarius*, [g] Hęc sententia, quam vnus ex Protestantibus tenet, Tres sunt non statu, sed gradu &c. est planè hæretica. *sic aduersus Protestantes Bellarminus. quid ego? confugio ad Bellarminum. Aduocatus.* [h] Tres sunt &c. hæc loquitur Tertullianus, & rectè. *alia huiusmodi passim Lectori occurrunt, quæ aperte doceant, illud in hunc Romanum Theologum quadrare, quod de illo Romano Rhetore scripsit Lactantius:* Non potest faciliùs Cicero, quàm ab ipso Cicerone, refutari. *In horum testimonijs citandis, si me errare putas, tu possis: quamuis enim in vigilijs multis somnus fortè aliquis obrepserit, tamen, per Dei gratiam, is sum, qui possim Deum ipsum in animam meam testem, & vindicem inuocare,* Si sciens fallo: *absit enim à me, vt pro veritate*, quæ* Vita *est, patrocinium acquiram mendacij* * Quod occidit animam. *Quantum ad eruendam veritatem possim, te potiùs experiri æquum est, quàm me decet polliceri. Faxit Deus vt fructum laboris mei consequar (Lector) salutem tuam: his vtere, me ama, pro me ora, & in Christo Iesu etiam atque etiam vale.*

[g] Bellar. vide Notam 6. cap. 15.

[h] Idem ibidem.

* Ioh. 14. 6.

* Sap. 1. 11.

Omnibus debitor *T. M.*

Autorum, qui in hac Apologia nunc Aduersariorum, nunc rursus Aduocatorum personas induunt, Catalogus Alphabeticus proponitur: Omnes in duas Classes distribuo.

CLASSIS I.

Tantùm Iesuitas continet, quorum vel sola nomina fidem quodammodò imperent suis.

IOsephus Acosta *Iesuita. libris de* Christo Reuelato. *Et* Historia de procuranda Indorum salute.

Ignatius Armandus. Epist. ad Camierum.

Iohannes Azorius *Iesuita.* Institutiones Morales.

Cæsar Baronius *Ies. & Cardin.* in Annalibus.

Robertus Bellarminus. *Ies. & Cardin. Integra volumina.*

Edmundus Campianus. Decem Rationes.

Petrus Canisius. *de* Quatuor nouissimis.

Franciscus Costerus, Enchiridion, *&* Apologia.

Martinus Delrius. Comm. in Cantic. *& Tract. de* Magia.

Ioannes Duræus Contra Whittakerum.

Iacobus Gretzerus.

Ioannes Maldonatus. Com. in Euang. *&* Summula.

Ioannes Ozorius. Conc. Tom. 5.

Benedictus Pererius. Com. in Gen. Exo. Rom. Dan. *& de* Magia.

Nicholaus Pimenta. Hist. de rebus Indorum.

Ioannes Pineda. Comm. in Iob.

Antonius Possiuinus. de Autorit. Script. *&* Apparatus sacer.

Petrus Rabienera. in vna Epist.

Franciscus Ribera *Comm.* in Prophetas minores, *&* in Apoc.

Alphons. Salmeron in euang.

Nicolaus Serarius Hist. de Moguntia. *& Tract.* de Lutheri Magistro.

Franciscus Suarez *Iesui. Magna volumina* in Thomã. *& alij Tract. 6. de* Lib. Arb. & Prædest.

Adamus Tannerus.

Franciscus Tolletus *Iesuita. & Cardin.* Com. in Luc. Ioh. Rom. Psal. *&* de Instruct. Sacerd. lib. 4.

Franciscus Turrianus. Aduersus Sadaëlem.

Horat. Tursellinus. *de* Hist. Lauretana libri quinque.

Gregorius

Gregorius Valentianus *de omnibus controuersijs ingentia volumina.*

Gabriel Vasquez in 3. partem Thomæ, *& Tract. de* Adoratione.

Blasius Vega. Comm. in Apoc.

Franciscus Xauerius *Iesuita* Epistolæ *familiares* Romam missæ, de rebus Indicis.

CLASSIS. II.

Aliorum Pontificiorum, quorum quanta esse debet in hac Apologia autoritas, vel ex suorum librorum Epigraphis, & priuilegijs, vel ex Aduersariorum nostrorum Elogijs, vel ex ipsorum, deniq; cum Protestantibus dissidijs grauissimis satis constet.

A

[a] *Platina de vita Pij secundi.*

AEneas Syluius. *Elogium.* [a] Magno in honore apud omnes est habitus: Legationes plures Concilij Basiliensis causa obiuit, postea PONTIFEX Romanus creatur.

[b] *Libri inscrip. qui est de vanitate scient.*
[c] *Autor ipse cap.30. lib. de vanit. scient.*

Cornelius Agrippa. *Epigraphe.* [b] Nobilis viri Cornelij Agrippæ, vtriusque Iuris Doctoris. *Virum magnum vides, nec iam Magum.* [c] Ego quidem hanc artem, *magicam*, à Parentibus puer imbibi, in qua non modicum tempus amisi; IAM me tædet & pœnitet insumptæ olim operæ, cuperemq; OMNEM illius MEMORIAM vsumque EXSPOLIARE. *Librum ille de* vanitate scientiarum *emulgauit: fateor, sed vt* [*] Diuinus Ecclesiastes, *cum clamat*, Vanitas vanitatum & omnia vanitas; *minimè vanum. audi.* [d] Ostendam quanta sit hominum cæcitas, quàm arrogans præsumptio Philosophorum scholas præferre Ecclesiæ Christi; opiniones hominum præponere, aut adæquare verbo Dei. *Et ne suspecta sit apud Aduersarios fidei, lege Cap. 6. vbi Lutherum nostrum perstringit.*

[*] *Eccle. 1.2.*
[d] *In præfat. lib.*

[e] *Vega lib. 5. de iustif. cap.16*
[f] *Perer. Iesuita. comm. in Dan.*
[g] *Vega lib. 16. de Iust.*
[h] *Mald. Iesuita. com. in Mat.13*

Alphonsus *de Castro. titulus.* Ordinis minorum. *Elogium.* [e] Fortissimus Lutheri Antagonista.

Thomas Aquinas. *Elogium.* [f] Doctor Angelicus. [g] Flos Theologiæ scholasticæ. [h] Theologus maximus.

Benedictus

Benedictus Arias Montanus. *Elogium.* [i] Qui hodiè editioni Bibliorum, nomine Philippi Regis Hispaniæ, præfuit.

[i] *Possiuinus Ies. Apparat. Tit.* Arias.

B

Benno Cardinalis.

Bonauentura. *Elogium.* [a] Seraphicus Doctor. [b] Dignissimus qui plurimorum manibus teratur.

[a] *Vega lib. 9. de Iustif. cap. 14.*
[b] *Possiuin. Iesuit. Apparat. Tit.* Bonauentura.

C

Caietanus Cardinalis. *Elogium.* [a] Erat vir de mysterijs fidei bene sentiens, & de Theologia optimè meritus. [b] Incomparabilis Theologus, & inter doctissimos sui seculi eruditissimus: à Leone 10. Pontifice cum legatione in Germaniam missus, ad compescendos rumores, quos Lutherus excitauerat.

[a] *Pererius Ies. com. in Gen. lib. 1. in hæc verba,* [Creauit Deus.]
[b] *Senens. Bibl. lib. 4. Tit.* Thomas.

Melchior Canus. [c] Episcopus Cameracensis, primariæ Cathedræ in Academia Salmaticensi olim præfectus. *Elogium.* [d] Mysteria sacrarũ literarum nullus post magnos illos Doctores MAGISTRO CANO pleniùs aut planiùs docuit: hic vir erat in Conc. Trident. Theologus celeberrimus.

[c] *Inscriptio lib.*
[d] *Pererius Ies. Comm. in Exod. & Com. in Dan. lib. 12. cap. 6.*

Georgius Cassander. *Elogium.* [e] Ferdinandus electus Imperator, semper Augustus Georgio Gassandro. Cum eximia tua eruditio ad gloriam Dei, & Ecclesiæ salutem vsui sit futura, &c. Maximilianus. 2. Dei gratia semper Augustus. Postquam, Cognate Princeps Elector, Domino, ac Patri nostro charissimo nobis causæ oblatæ sunt, in quibus Georgio Cassandro docto, & pio viro nobis est opus in causis, quas speramus ad Ecclesiæ salutem euasuras. *Hic Cassander librum quoque edidit, qui sic inscribitur.* Defensio Libelli pij viri contra Caluinum, &c.

[e] *Litera Imperatorum de Cassandro.*

Catechismus Tridentinus Catholicus. *Elogium.* [f] Is, nimirum, qui ex decreto Concilio Tridentini, Pij 5. Pontificis maximi iussu editus est. [g] Concilij Tridentini autoritate confectus.

[f] *Ederus in partitionibus Catechismi.*
[g] *Bellar. lib. 2. de Iustif. cap. 15*

Ambrosius. [h] Catharinus Archiepiscopus Compsæ. *Elogium.*

[h] *Inscriptio libri.*

[l] Possiuinus Iesuita Apparat. sacro. Tit. Ambrosius.
[k] Bellar. lib. 1. de Clericis. cap. 23.
[l] Possiuinus lib. Apparat. Tit. Anglorum.
[m] Priuilegium ante libr.
[n] Bellar. lib. 4. de Amiss. Grat. cap. 15. §. Deinde.
[o] Aeneas Syluius lib. 1. de gest. Conc. Basil.

um. [i] Vir acris ingenij; floruit tempore cum Conc. Tridentino.

Iodocus Clitouæus. *Elogium.* [k] De hoc argumento vide Iodocum Clitouæum.

Collegium Anglo-Rhemense Duocenum Rhemis antea commorans. *Elogium.* [l] Nouum Testamentum in Anglicam linguam conuertit, additis perdoctis notis, quibus hæreses iugulantur. [m] In quo opere nihil non Catholicæ pietati consentaneum.

Concilium Basiliense. *Elogium.* [n] Etsi certam fidem non facit, vt Concilium Oecumenicum, tamen ex eo potest intelligi, multos Ecclesiæ Doctores, ex varijs prouincijs congregatos ita sensisse.

Nicholaus Cusanus vtriusque juris Doctor, & Cardinalis. *Elogium.* [o] Hercules omnium Eugenianorum existimatus est; homo priscarum literarum eruditissimus; hic omne suum studium, omnémque conatum in defensione Eugenij Pontificis collocabat.

D

[a] Vega. lib. 15. de Iustific. cap. 16.
[b] Espensæus. Com. in Tim. 1.
[c] Staplet. de doctr. princ. lib. de Consig. Script. cap. 13.
[a] Rabieneira Ies. in præf. in lib. Salmeronis Ies. in Parab. Euang.
[b] Pius quintus Pontifex in præfat. in li. Ederi.
[c] Autor ipse in Paraphrasi. Annot. in 1. Thess. 2.

Ioannes Driedo. *Elogium.* [a] Fortissimus Lutheri Antagonista. [b] Egregius Louanij Theologus.

Durandus. *Elogium.* [c] Vir doctissimus.

E

Ioannes Ecchius. *Titulus libri.* Vnicus ferè hoc seculo Catholicæ fidei assertor, & Hæreticorum omnium impugnator. *Et.* [a] Ecchius erat validus fidei Catholicæ Athleta. *Huius opera præter vnicum Enchiridion habeo.*

Georgius Ederus. Oeconomia Bibliorum. *Priuilegium.* [b] Pius. 5. Papa dilecto filio Georgio Edero Iuris vtriusque Doctori. dilecte fili salutem & Apostolicam benedictionem: Librum tuum, quem nobis nuncupâsti, libenter suscepimus, & operam tuam benè positam esse judicauimus.

Desiderius Erasmus. *Huius Autoris nomen nemini inuisum debet videri, qui Pontificis Romani autoritatem saluam velit.* [c] Nunc habemus Leonem Pontificem eius nominis

decimum

decimum, cuius auspicijs meus hic desudat labor. *Elogium.* [a] Gaudeo Paraphrasin Erasmi sub prælo esse; inuideo Louanio, cui tantum contigit beneficium, quantum, vt opinor, vix agnoscit. [e] Vir longè doctissimus, & de bonis literis optimè meritus.

Claudius Espensæus Episcopus. [f] Nuper Paulus 4. Pontifex max. cum de me in consacerdotum suorum collegium cooptãdo se cogitare seriò diceret. [g] Vide Claudium Espensæum de hoc argumento.

F

Ioannes Ferus ordinis Minorum. *Elogium.* [a] Vir in diuinis literis nobiliter doctus, cui parem in euangelicæ prædicationis Catholicæ Germanorũ Ecclesiæ hac nostrâ tẽpestate non habent, scripsit hac nostrâ tempestate pias, & eruditas iuxta Catholicã doctrinam elucubrationes, quæ ab omnibus ferè Cõcionatoribus studiosè legũtur.

Franciscus Feuardentius. *Elogium.* [b] De fide Catholica præclarè meritus.

Franciscus de Victoria, Academiæ Salmaticensis professor. [c] Prærogatiuam Petri pro virili defendimus. *Elogium.* [d] En Theologiæ præceptorem summum, quem Hispania Dei beneficio accepit. *& est sæpius à Bellarmino citatus.*

G

Ioannes Gagnæus Parisiensis Theologus, Francorum Regis Ecclesiastes. *Epistola Dedicatoria.* [a] Illustrissimo & R^mo. Ioanni A. Lothoringia Sacro-sanctæ Ecclesiæ Romanæ Cardinali.

Ioannes Gerson. *Elogium.* [b] Florentissimæ Academiæ Parisiensis Cancellarius, Theologiæ Scholasticæ peritissimus. [c] Nos monemur à Gersone, cuius in similibus magna est laus.

Glossa Ordinaria, *Communis in Ecclesia: hanc interdum Bellarminus producit.*

Gratianus Monachus. *Elogium.* [d] Vir in diuinis literis eruditissimus: Decretorum volumen insigne, ex vete-

[d] *Thomas Morus in epist. ad M. Dorpium.*
[e] *Alphonsus de Castro. lib. 2. hæres. cap. 13.*
[f] *Autor ipse li. de sex Tract. in Epist. ad Card. Castil.*
[g] *Bellar. lib. 1. de Clericis, cap. 23.*
[a] *Sixtus Senen. Bibl. lib. 4. Tit.* Ioann. Ferus.
[b] *Staplet. prompt. Feria. post Domin. Pass.*
[c] *Autor ipse Relect. 4.*
[d] *Canus locis theol. lib. 4. cap. 1. in princ.*
[a] *Autor ipse in Epist. dedicat.*
[b] *Sixtus Senen. Biblioth. lib. 4. pag. 272.*
[c] *Delrius Ies. lib. 4. de Magia §. 3.*
[d] *Autor Anonymos de vita Gratiani in fine totius voluminis.*

rum institutis, sanctionibus, & scriptis, quo iuris Canonici Doctores vsque in præsens vtuntur in scholis; ab Eugenio Papa 3. approbatum.

Gregorius Magnus, Pontifex Maximus.

H

[a] Sixtus Senens. Biblioth. lib. 4. Tit. Helcot.

Rupertus Holcott natione Anglus, Ordinis Prædicatorum. *Elogium.* [a] In scholastica Theologia valdè exercitatus, & in Scripturis exponendis præstans.

[b] Pererius Ies. Com. in Gen. 14 num. 59.

Hugo de sancto Victore. *Elogium,* [b] Qui alter ætatis suæ Augustinus habitus est.

I

[a] Acosta Ies. lib. de Temp. nouiss. cap. 15.
[b] Possiuin. Ies. Apparat. Sac. Tit. Iansenius.

Cornelius Iansenius, Episcopus Candauensis. *Elogium.* [a] Vir eruditissimus, & pius. [b] Concordantiam Euangelicam edidit. quod opus autorem magna valentem doctrina, iudicio, pietateque ostendit.

Index expurgatorius iuxta sacri Tridentini decretum: *Alius per Iunium è tenebris vindicatus: alius nuper ex Hispania cum priuilegio euulgatus.*

L

Leo Papa.

[a] Præf. libri.

Gulielmus Lindanus. *Epigraphe.* [a] Panoplia G. Lindani Dodraceni, quam Catholicæ & Apostolicæ Christi Iesu Ecclesiæ matri, pietatis ac gratitudinis ergô, faciebat. *Nemo maiori cùm acrimonia Protestantes insectatur; pro Pontificia Religione nemo propugnat vehementiùs.*

[b] Titulus.

Franciscus Lucas Brugensis, sacræ Theologiæ licentiatus. *Epigraphe.* [b] Notationes in sacra Biblia Cardinali Gulielmo Sirleto dicatæ.

[c] Pererius Ies. Com. in Gen.
[d] Sixtus Senen. Biblioth. lib. 4. Tit. Nicholaus.

Nicholaus Lyranus. *Elogium.* [c] Autor nemini contemnendus, mihi quidem valdè probatus sacrarum literarum explorator videtur. Tanta quidem diuinarum literarum vera, pura, & germana intelligentia præditus, vt nullum sui temporis Theologorum habuerit parem.

M

[a] Sixt. Senens. Biblioth. lib. 4. Tit. Petrus.

Magister sententiarum Petrus Lombardus Parisiensis Episcopus. *Elogium.* [a] Quem omnes Theologorum scho-

læ

læ singulari quadam excellentia Magistrum sententiarum appellant.

Mercurius Gallo-Belgicus *vetus erat vir Pontificijs partibus addictissimus: nuper nouus prodijt Gallo-Belgicus quem intelligo cum Protestantium albo esse ponendum, in hoc vno æquiuocatione nominis testimonium cito, sed vnicum. lib. 2. Cap. 13. lit. t.*

Ioannes Picus Mirandulanus, [b] Princeps Phœnix cognominatus, vir ingenij prodigiosi, scientiarum & linguarum varietate ad miraculum exculti. [b] *Sixt. Senens. Biblioth. lib. 4. Tit.* Ioannes.

Thomas Morus. *Elogium.* [c] Vir tum alijs rebus inclytus, tum maximè ob Martyrij gloriam. [c] *Pererius Ies. comm. in Gen.* 30.

P

Schola Parisiensis. *Elogium.* [a] Accedit huc quod Academiæ illustres, ac potissimum Parisiensis, hanc sententiam amplectuntur. [a] *Bell. lib.* 4. *de Amiss. Grat. cap.* 15. §. Deinde.

Albertus Pighius. *Autor à Bellarmino ferè in libris singulis allegatus, & approbatus.*

Platina. *Epigraphe.* [b] Ad Sixtum. 4 Pontificem maximum. Tu Theologorum & Philosophorum princeps, maxime Pontifex, non frustra mandâsti, vt res gestas Pontificum scriberem, ne illorum benefacta perirent negligentiâ Scriporum. [b] *Ante Historiam de vitis Pontificum.*

Poggius Florentinus. *Elogium.* [c] Ætatis nostræ nobilis Scriptor. [c] *Æneas Syluius Hist. Bohe. de Hær. Prag.*

Polydorus Virgilius. *Minimè Lutheranus. Autor nonnihili. Elogium.* [d] Polydorus Virgilius librum integrum, septingentas, & amplius prouerbiales sententias ex Canonicis Scripturis desumptas contexuit, earumque vsum explicuit. [d] *Salmeron. Ies. Comm. in Parab. Tract.* 1.

R

Beatus Rhenanus. *Elogium.* [a] Frustra homo ille aliena laude intabescens in B. Rhenanum oblatrat, frustra inuolat in Elephantem culex: Rhenanum ego laudare nec nunc volo; nec, si vellem, satis possem. [a] *Thomas Morus in Epist. ad M. Dorpium.*

Episcopus Roffensis. *Elogium.* [b] Eruditionis copiâ, pieta- [b] *Sixtus Senens. Biblioth. lib.* 4. *Tit.* Ioannes Fisherus.

tis ſynceritate, animi conſtantiâ, cùm acerrimis Eccleſiæ Propugnatoribus comparandus.

Ioannes Royardus. *Ordinis minorum.*

S

Scotus. *Elogium.* [a] Argutiſsimus Doctor noſter. [b] Vir erat acutiſsimus & doctiſsimus.

Sixtus Senenſis. *Elogium.* [c] Erat eximius Theologus. [d] De geminis Scripturarum libris omnium accuratiſsimè ſcripſit Senenſis. [e] Cuius induſtriam cupio imitari. *Epigraphe.* [f] Bibliotheca Sancta, ad Pium. 5. Pontificem maximum. Hæc tibi conueniebat dedicari, Sanctiſſime Pontifex, à filio, quem tuo renatum ſpiritu adoptâſti.

Carolus Sigonius. *Epigraphe.* [g] De republica Hebræorum ad Gregorium. 13. Pontificem maximum.

Dominicus a Soto. *Elogium.* [h] Sotus vir inter cæteros huius ætatis Theologos meritò numerandus. [i] Sotus autor imprimis grauis ob ſummam & doctrinæ, & prudentiæ exiſtimationem.

Thomas Stapletonus in Academia Louanienſi Theologiæ profeſſor Regius. *Elogium.* [j] Pro noſtra ſententia multa licet nobis ex Stapletono ſumere. [k] Caterraneorum noſtrorum omnium, qui viuunt, doctiſsimus. [l] Optimus noſtri temporis Theologus.

Faber Stapulenſis. *Elogium.* [m] Cuius ego ſtudium in reſtituendis bonis literis comprobo, eruditionem admiror.

Didacus Stella Minoritanus. *Epigraphe.* [n] Eximius verbi diuini Concionator cum priuilegio.

T

Tiraquella. Lib. de Pœnis.

Ioannes de Turrecremata Cardinalis. *Elogium.* [a] Erat Aſſertor vehementiſsimus Pontificiæ dignitatis. [c] Lege Turrecremata: vide Turrecremata. [c] Erat iuris Pontificij interpres conſultiſsimus.

V

Andreas Vega. *Elogium.* [a] Vir cùm primis eruditus, & in primarijs

[a] *Vega lib 9. de Iuſtif. cap. 14.*
[b] *Bellar. lib. 3. de Euch. cap. 23.*
[c] *Bellar. lib. 1. de verbo Dei. ca. 7.*
[d] *Stapletonus de doctr. principijs. lib. 9. cap. vlt.*
[e] *Bellar. lib. 2. de verb. Dei cap. 10*
[f] *Præfat. Operis.*
[g] *Inſcriptio.*
[h] *Pererius Ieſuita.*
[i] *Valent. Ieſuita Analyſ. lib. 1. cap. 5.*
[j] *Suarez Ieſ. lib. 3 de auxilio diuin. grat.*
[k] *Apologia ſubordinat. Eccleſ.*
[l] *Poſſiuinus Ieſ. notis diu. verbi pag. 27.*
[m] *Eraſmus Annot. in Rom. 1.*
[n] *In præfat.*
[a] *Franciſ. de Viƈt. Relec. 4. Prop. 24.*
[b] *Bellar. lib. 2. de Conc. cap. 1.*
[c] *Six. Senenſ. Biblioth. T it.* Iohannes.
[a] *Caniſius Ieſuita pref. in lib. Vegæ de Iuſtif.*

primarijs Conc. Tridentini Theologis doctorum iudicio numeratus, in cuius Concilij expositione studiosè versatus.

Lodouicus Viues. *Elogium.* [b] Vir vndique eruditissimus; extra omnem irreligiosi animi suspicionem, Scriptor legi dignissimus.

Vulgata Editio. *Elogium.* [c] Sacra Synodus Tridentina decreuit, vt hæc ipsa pro authentica habeatur.

W

Thomas Waldensis. [d] Cuius est magna laus in Ecclesia, Autor nobilissimus. *Vides Aduocatorum nostrorum seriem suorum testimonijs satis communitam.*

[b] *Espens. Com. in 2. Tim part. 2.*

[c] *Canus locis Theolog. lib. 2. cap. 13.*

[d] *Stapletonus lib. de consig. Script. cap. 13.*

Summorum huius disputationis capitum dilucida, & succincta Analysis.

In Libro Primo.

D*istinctio Ecclesiæ in* Visibilem, & inuisibilem, *quatenus obtinere debeat.*

Visibilis Ecclesiæ *notas alias Pontificij sibi vendicant, cap. 6. Orthodoxi in alijs acquiescunt. Lib. 2.*

Notæ *quas Pontificij nobis obtrudunt, si numerentur, multæ sunt; si ponderentur, nullæ.*

Prima *est nomen* Catholica: *hæc primò quoad Thesin discutitur*; An sit nota? *Cap. 7. secundo quoad Hypothesin duplicem. 1. An Orthodoxi propriè* Lutherani, *aut* Caluinistæ *Dici possint cap. 8. 2. An Pontificij non propriè* Papistæ. *Cap. 9.*

Secunda *est* Antiquitas, *contrà contendimus. 1. quoad Thesin. Christianam primæuam, quatenus primam, nouam fuisse. 2. quoad hypothesin*: Romanam *iamdiu in multis nouatam esse, atq; mutatam, cap. 10. & plenius in Nota. 6.*

Tertia *Nota est* Duratio. *Notha, siuè respicimus* Erat; *siuè* Erit *præuidemus. Cap. 11.*

Quarta *est* Amplitudo. *De qua quæstionis status falsus reijcitur. cap.* 13. *& verus discutitur; obseruatis temporibus* Ante, ad, *&* post *Christi aduentum Cap.* 16. *&* 17.

Quinta *est* Successio Episcoporum, & ordinatio. *Thesis non satis constans: Hypothesis ordinationem Romanam interruptam & inordinatam depingit. cap.* 18. *&c.*

Sexta *est* Conspiratio in doctrina cum antiqua Ecclesia. *Thesin amplectimur; Hypotheses examinamus duas: in prima Pontificij Orthodoxis hæreses antiquas viginti affingunt, quas Bellarminus ex professo persequitur. Alij etiam duodecim alias Cap.* 24. *vsq; ad cap.* 65. *Deinde illas antiquas detrahunt veritates Cap.* 69. *vsq; ad* 75. *Altera Hypotheses Pontificiorum hæreses nonnullas exagitat, Cap.* 66. *vsq; ad* 69. *& antiquitati repugnantes plurimas insulsissimas nouitates. cap.* 76. *vsq; ad cap. vltimum.*

In Libro secundo.

SEptima *est* Vnio, *quam duplicem esse prætexunt:* 1. Vnio membrorum cum capite Romano Pontifice: *Thesis euentilatur, & argumentis solidis refellitur. Cap.* 1. *luculentiùs vero exemplis nobilissimorum Martyrum, Patrum sanctissimorum, & Ecclesiarum amplissimarum, quæ extra hanc vnionem ex hac vita fæliciter emigrarunt. Cap.* 2. *vsque ad* 5.

Hypothesis. 1. *sæpè Clerum populumq; Romanum, id est, Romanam Ecclesiam sæpè istius Capitis vnionem necessariò excussisse. cap.* 5.

Hypothesis 2. *non iam Protestantes, sed ipsos Pontifices Schismaticos esse censendos. Cap.* 5. *&* 6.

2. *pars* Vnionis *est* Membrorum inter se. *Vel moralis, reijcitur. Cap.* 7. *vel dogmatica, examinatur ex Thesi Cap.* 7. *ex Hypothesi, in qua Protestantium in maximis controuersijs mirificus consensus; Pontificiorum discors concordia appareat. Cap.* 7. *vsq; ad* 10.

Octaua

Octaua *est* Sanctitas Doctrinæ. *Thesin agnoscimus. Hypotheses discutimus, & in prima Pontificij Protestantibus multa paradoxa calumniosè impingunt. Cap.* 11. *in* 2. *ipsi Multorum rei deprehenduntur. Cap.* 12. *vsq; ad* 16.

Nona Nota efficacia doctrinæ. *Thesis refutatur. Cap.* 16. *in Hypothesi prima profectus doctrinæ Pontificiorum in Indorum conuersione ieiunus ostenditur. Cap.* 17. *In* 2. *Protestantium progressus, magis quam velint, fœlix. Cap.* 19.

Decima *est* Sanctitas vitæ Institutorum. *Thesis vacillat. Cap.* 20. *In Hypothesi.* 1. *Lutheri cum Diabolo colloquium à Pontificijs exagitatur.* 2. *Deindè Protestantium omnium moribus notam impietatis aspergunt. Cap.* 21. 22. *In altera Hypothesi vita Institutorum Ordinum Dominicorum &c. & Iesuitarum, ipsorum Pontificum, & totius corporis Ecclesiæ Romanæ Pontificiorum penecillis depicta proponitur. Cap.* 23.

Vndecima Nota, Gloria Miraculorũ. *Thesis improbatur. cap.* 25. *Hypothesis prima iniquè à Protestantibus exigitur. Cap.* 25. *Et Lutherum ac Caluinum tale quid tentasse fingitur. Cap.* 26. *Hypothesis altera docet hoc Charisma iamdiù Ecclesiæ Romanæ, defuisse: vbi probatur Miraculis, quæ Xauerio olim, aut nunc Iesuitis alijs tribuunt, fidem nullam esse habendam. Cap.* 27.

Duodecima Nota *est* Lumen Propheticum. *Eodem ordine & modo nec Protestantes Prophetæ falsi; nec Pontificij veri. cap.* 29.

Decima tertia. Confessio Aduersariorum. *De* Doctrina, *de* Vita *laudes Aduersantium. cap.* 31.

Decima quarta, Infelix Exitus Patronorum. *Quæstio* Repentinæ mortis *distinctione dissoluitur. cap.* 33.

Nota vltima, fœlicitas temporalis, *quæ nec Protestantium causæ obest, & ipsis Pontificijs infeliciter succedit. cap.* 37.

Nota *quam Protestantes tenent*, Vera verbi prædicatio, atque receptio. *cap.* 38. *& deinceps.*

APOLOGIÆ CATHOLICÆ pars prima.

Ontrouersiarum omnium, quæ iamdiù Ecclesiam Christi exercuerunt, difficillima ea est, qua Ecclesiã ipsam definimus, cuius Quæstionis capita præcipua sunt duo: primum de Ecclesiæ Indice, & Notis, Alterum de eius Regula & Indice disceptat. Vtrumq; duce bona Conscientia, Comite Modestia, per dei gratiam, ex Pontificiorum ipsorum non contortis aut coactis, sed disertis, & enucleatis suffragijs facilè expediemus. Primum caput hic Tomus primus præstat, secundum verò promittit in Tomo secundo absoluendum.

Hæc Quæstio de notis Ecclesiæ partes duas complectitur, quarum prior notas, quas Pontificij vrgent, posterior, quas Protestantes exhibent, discutit, atque definit. Primùm (nè verbi ambiguitas nobis imponat) à distinctione auspicabimur visibilis, & Inuisibilis Ecclesiæ.

CAPVT I.

Status Quæstionis.

[a] DOcet Caluinus Ecclesiam constare ex solis Prædestinatis, & veram Ecclesiam à solo deo cognosci, quia

[a] *Bellarminus lib. 3. de Eccles. Milit. Cap. 12. §. quinta Sententia.*

quia constat ex numero eorum, qui sunt Electi. Præterea docet quandam esse Ecclesiam externam, in qua sunt boni & mali. [b] Augustana confessio dicit, veram Ecclesiam, quæ est Congregatio Sanctorum, non esse visibilem, sed tantum fidei oculis cerni: Alteram externam esse, nempe, Congregationem hominum conuenientium in doctrina fidei, & vsu Sacramentorum, & ita in hac bonos, & malos inueniri. [c] Nostra sententia est Ecclesiam vnam esse, non duas. [d] Et hanc visibilem esse & palpabilem, vt est regnum Galliæ: nec requiri internas virtutes, vt Quis sit pars huius Ecclesiæ; sed tantum externam professionem fidei, & Sacramentorum sufficere. *Quæstio igitur est, utrum Ecclesia ea, quam nos in Symbolo* vnam, verè Sanctam, & Catholicam *esse credimus & profitemur, omninò inuisibilis sit, & à visibili omni Ecclesia necessariò distincta. Protestantes aiunt, Pontificij negant. Nostrum est Protestantium defensionem, Pontificiorum ipsorum confessionibus, & antiquorum Patrum suffragijs astruere: Confessiones Pontificiæ partim Scripturarum testimonijs, partim lumine rationis nituntur.*

[b] *Ibidem. § Secundò docet.*

[c] *Ibid. §. Nostra.*

[d] *Ibidem in fine Cap.*

1. *Sacra Oracula consulamus.*

Aduersarius. [e] Non vnum locum Caluinus proferre potuit, vbi nomen Ecclesiæ tribuitur Congregationi Inuisibili Electorum. [f] Nullo loco Scripturæ in hac significatione vsurpatur. *Ecce verò loca quinq́;, & quidem illustria, quibus sola Ecclesia Prædestinatorum, luculenter depingitur. Primus est Rom.* 8. Quos vocauit, hos iustificauit: quos iustificauit, hos glorificauit. [g] Ecclesia dicitur ab ἐκκαλέω euoco: quia, qui ad Ecclesiam pertinent, Dei vocatione præueniuntur. Vt ad Rom. 8. Quos vocauit. *agit itaq́; propriè de Ecclesia, quali tandem? an non tantum Prædestinatorum?* [h] Apostolus hoc in loco eleganti quadã gradatione probat nihil posse ELECTIS accidere, quod eorum interuertat, & perdat salutẽ. [i] PRAEDESTINATOS Deus vocauit in tempore; Vocatos iustificauit à peccatis, Iustificatos glorificauit,

[e] *Bellar ibid. Cap.12.*

[f] *Costerus Iesuita Apolog. part.3. Cap.11. Locus primus.*

Rom.8.

[g] *Bellar. ibid. cap.1. §. Venio.*

[h] *Pererius Iesuita Com. in 103.*

[i] *Tolletus Iesuita Com. in hunc locum.*

ficauit, & ad regnum cœleste perduxit. [k] Sic intepretatur hunc locum * Augustinus. : Diabolus, inquit, ligatus est, seducere Ecclesiam non possit, An solutus possit? Absit, nunquam enim seducetur ab illo Ecclesia PRAEDESTINATA, de qua * Paulus : Firmum stat fundamentum Dei, habens hoc signaculum (*quoad nos Inuisibilis est*) DEVS nouit qui sunt eius. *Sequitur locus Secundus* * Ephes. 5. 27. Christus dilexit Ecclesiam suam, mundans eam lauacro aquæ in verbo, vt exhiberet eam sibi gloriosam, non habentem maculam, aut rugam, &c. *& rursus.* * Nemo odit carnem suam, sed fouet eam, vt Christus Ecclesiam, quia membra sumus ex carne eius, & ex ossibus eius. *Aduocat.* [l] Id est, vt exhiberet Sponsam suam Ecclesiam immaculatam, hic per gratiam, & in futuro per gloriam. [m] Est enim arctissima conjunctio inter Christum & nos, vt in verbis proximis ostenditur, MEMBRA sumus ex carne ejus, & ex ossibus ejus. *Nosne vt homines reprobos & omni scelerum turpitudine conspurcatos, quos Spiritus sanctus porcis & canibus turpissimis propter execrandam morum fœditatem assimulat, cum verè Fidelibus, seu natiuis Christi ossibus, & sacratissima eius Sponsa, tanquam cum homine bellua, copulemus? Locus tertius.* * Math. 16. Super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam : & portæ Infernorum, non præualebunt aduersus eam. *quibus verbis vos per* Petram [n] Papam *semper vestrum vultis, per Ecclesiam quoq;* Romanam vestram *visibilem non adumbrari modo, verumetiam propemodū demonstrari. at Aduocatus.* [o] Sensus est, regnum Diaboli regno Christi infestum esse, hoc varijs modis ab illo oppugnari, nunc per blanditias & voluptates, nunc per persecutiones, & falsa dogmata, nunquam verò Diabolum præualiturum aduersus eam. *aduersus quam? visibilem ne?* [p] Aduersus Ecclesiam quæ constat ex congregatione FIDELIVM, vna fide, spe, & CHARITATE. [q] Non loquitur de Ecclesia sicut communiter sumitur pro his qui Christiani dicuntur, siue boni sint, siue mali, sed de Ecclesia secundum Spiritum, quæ SOLOS ELECTOS complectitur. *Id quod Parabola*

[k] Episcop us Espensus Com. in 2. Tim. 2.
** Lib. 18. de Ciuit. cap. 51. & lib. 20. cap. 18.*
** 2. Tim. 2.*
Locus secundus.
** Ephes. 5 27.*
** Ibid. ver. 29.*
[l] Aquinas Cō. in eum locum.
[m] Suarez Iesuita Tom. 3. in Thom. q. 57. Art. 1. § 3.
Locus tertius.
** Math. 16. 18.*
[n] Costerus Iesuita Apolog. part. 3. cap. 1.
[o] Iansenius Concord: in hunc locum.
[p] Cardinalis Cajetanus in eundem.
[q] Ferus in Math. 16.

rabola illustrat. * Luc. 6. Qui audit & facit, similis est homini, qui ædificat domũ suam super Petram, inundatione facta non possit moueri, quia fundata est supra Petram. [r] Super Petram ædificat qui ædificat super Christum, Nulla tentatione superatur, vt B. Paulus triumphãs, Quis, inquit, separabit me a charitate Christi: an tribulatio? *Impij vero, qui in Ecclesia visibili grassantur, nulli non carnis libidini indulgent, omni tentationi, tanquam tempestati, cedunt, & planè succumbunt: quomodo igitur non praeualebit aduersus eos Infernum; quibus iam Satan, ceu propijs suis mancipijs praeest, ac dominatur? Locus quartus:* * Ioh. 10. Oues meæ vocem meam audiunt, cognosco meas, cognoscor ab ijs. *Aduers.* [s] Non possum hoc in loco eorum opinionem admittere, qui per Oues solos Prædestinatos interpretantur: *quidni? Aduocat.* [t] Augustinus & Beda sic hunc locum exposuerunt. *sed tu hic horum autoritatem (vt quoties vestris placitis aduersatur) flocci facis, quamuis admittendam omnino.* [u] Est enim animaduertendum, quamuis generaliter sint, Oues Christi, qui in Christum credunt, tamen particulariter hic Christus loquitur de Praedestinatis atque Electis, qui oues in æternum sunt futuræ. *certum nè hoc est?* [x] Loqitur Christus Tantum de Electis; qui perseueranter audiunt. *Locus vltimus:* * Mulier fugiet in desertum, & Cap. 13. Adorabunt bestiam omnes, quorum nomina non sunt scripta in libro vitæ: [y] Quibus verbis ostenditur Ecclesiam tempore Antichristi constare Tantum ex Praedestinatis.

* *Luc. 6. 46.*
[r] *Stella in Lucan.*
Locus quartus.
* *Ioh. 10. 13. 14*
[s] *Maldonatus in hunc locum.*
[t] *Idem ibidem.*
[u] *Tolletus Iesuita Com. in eandem.*
[x] *Bellar. lib 4 de Eccles. Milit. cap. 2.*
Locus quintus.
* *Apoc. 12. 13.*
[y] *Ribera Iesuita Com. in eum locum.*

Capvt II.

Protestantium assertio quatuor Pontificiorum rationibus comprobatur.

Ratio I.

Ecclesia Catholica, quam credimus, ea est, [a] Extra quam (sicut extra Noë archam) nulla omninò salus Mortalibus competit. *at extra Catholicam vestram visibilem, quam solam esse*

[a] *Catechesis Austriaca Iesuitarum, de Symbolo, & Bellar. infra in cap. 8.*

esse contenditis, positi Christiani multi saluantur, ergo alia Catholica Inuisibilis est agnoscenda. Maiorem dedistis, Minorem in triplici exemplo daturi, Catechumenorum, Excommunicatorum, Schismaticorum.

De Catechumenis.

Exemplum primum.

Aduersarius. [b] Catechumeni nondum baptizati, cum non sint participes Sacramentorum, ex Ecclesia (quam definimus) excluduntur. *non pereunt tamen, Aduocat.* [c] Autor libri de Eccles. dog. apertè dicit Catechumenos nō saluari: hoc nimis DVRVM DICTVM videtur. certè Ambrosius in Orat. de obitu Valent. disertè affirmat Catechumenos posse SALVARI. [d] Huiusmodi si obeant absq; Baptismo, tamen cum cōtritione & voto Baptismi SALVANTVR. *quod exemplo veteris Testamenti confirmatur adhuc luculentius.* [e] Gentiles fideles, vt Iob, Nahamā, & alij, qui fide TANTVM cum Ecclesia Dei coniungebantur, soli, fateor, Ecclesiam constituebant, qui Protestatione vnius fidei congregati erant, siue ea per Sacrificia, siue alio modo fieret, in vnum Deum Creatorem cœli, & terrę. *Ergo Ecclesiæ filij ex communione visibilis Ecclesiæ non sunt propriè & necessario dijudicandi. Exemplum secundum, Excommunicatorum. Aduersarius.* [f] Excommunicati, licet Pœnitentes fuerint, tamen antequam absoluantur, sunt extra Ecclesiam. *quam Ecclesiam vis? an etiam visibilem? omninò. num igitur eos extra Catholicam eam ponis, extra quam nulla speranda est salus? Aduocatus.* [g] Non sunt Excommunicati isti in Ecclesia, quoad externam communionem, sed sunt in Ecclesia ANIMO, & DESIDERIO quod ijs SVFFICIET AD SALVTEM: *quod & nobis pariter sufficiat ad te refellendum: nam animum & desiderium solus* καρδιογνώστης *nouit: sunt igitur membra inuisibilia, adeoq; Inuisibilis Ecclesiæ: nam dum alterum membrum ponis Ecclesiæ visibilis, in quo actualiter non sunt, alterum Inuisibilis membrum, in quo sunt, supponas necesse est. Exemplum tertium Schismaticorum. Aduersarius.*

[b] *Bellar. lib. 3. de Eccles. Milit. cap. 2. §. Nostra & cap. 6. in principio.*
[c] *Bellar. ibid. cap. 3. §. Denique.*
[d] *Tolletus Iesuita, lib. 2. Instruct. Sacerd. cap. 21. in fine.*
[e] *Bellar. quo supra cap. 10. § Obijciunt. quarto.*

Exemplum secundum.
[f] *Bellar lib. 3. cap. 2. & 6. in principio.*
[g] *Bellar. cap. 6. §. At contra.*

Exemplum tertium.

 [h] Schismati

h Ibidem. *i Doctor Glorianus lib. de Schismate. pag. 181.*

[h] Schismatici omnes ex Ecclesia excluduntur. *quid? ita vt semper sit de eorum salute desperandū? Aduocatus.* [i] In Schismate simplici, quod sine vlla deprauatâ doctrina fit, ita vt ambiguum sit à quo Schisma fiat, antequā legitime iudicetur, dubium non est, quin eius sectatores ad Ecclesiam pertineant, vt Gerson tenet. *Potest hūc referri Exemplum quartum Impiorum Christianorū: quod ratio subsequens suppeditat.*

Capvt III.

Ratio II.

MVlti sunt in Ecclesia visibili, qui cum Ecclesia Catholica cognationis nihil habent, ergo Inuisibilis aliqua extra quam sunt, admitti debet diuersa ab ea, in qua versantur. Antecedens probatur exemplis (heu) nimis multis eorum, qui dum externam Ecclesiæ communionem colunt, Satanæ tyrannidi inseruiunt. Aduersarius. [a] Sic Protestantes argumentantur: Impij, qui externam Ecclesiæ professionem amplectuntur, cum sint & fide, & charitate destituti, non sunt vera membra Ecclesiæ Catholicæ: quia, inquiunt, membrum mortuum non est membrum nisi æquiuocè. Dico illos esse membra Ecclesiæ Catholicæ vera, quamuis non viua. *hactu de Impijs: quid porro?* [b] Etiam Hæretici occulti, nondum per obstinaciam ab Ecclesia separati, non tam Hæretici, quàm errantes censendi sunt, & sunt in Ecclesia. *quid tandem?* [c] Etiam ex indelebili charactere cognoscuntur in Inferno, qui fuerunt membra Christi. [d] Potest Christus habere membra damnanda. *quæ vestra de impijs, hæreticis, reprobis sententia, Doctoribus vestris non reprobanda modò, verum etiam execranda videtur. Aduocatus.* [e] Impios Christianos non esse, nisi ÆQVIVOCE membra Ecclesię cōcedi solet à multis: ita cardinalis de Turrecremata, vbi id probat ex Alexandro de Ales: Hugone, & Thoma: Idem etiam docent Petrus de Soto, Melchior Canus, & alij: docent siquidem Reprobos ad Ecclesiam pertinere tanquam vngues, humores, pili, & alij, quæ NON SVNT MEMBRA.

a Bellar. lib. 3. de Eccles. Milit. cap. 9. §. Ad vltimum.

An Impij sint membra Christi.

b Cap. 4 § Secundo Obijcicient.

c Ibidem. §. Vltima.

d Costerus Iesuita Apolog. cap. 1 part. 3.

e Bellar. quo supra § Ad Vltimum.

ſic Doctores tui, quid tu tandem? Aduerſarius.[f] At ſi ſic eſſet, ſequeretur Papam malum non eſſe caput Eccleſiæ. *eia quàm argute? ne Papa, etiam* Malus *non ſit Eccleſia caput, quiuis vel ſceleratiſſimus erit* verum membrum *Chriſti. hoc tuum commentum Schola vetus exploſit, tu vnus* multis *repugnas: iam ab vno ordinis tui Theologo primario refutandus. Aduocatus.*[g] Vt flegma, pituita, ſanies, ſaliua, ſanguis abundans VIVENTIS hominis NEQVE MEMBRVM ſunt, NEQVE PARTES, & tamen non ſunt extra corpus: Ita Impij ad SVPERFLVOS humores referuntur, qui ſuo tempore, vbi maturi fuerint, cum ſtercoribus egeruntur. *iam clauum tuum clauo expellam, ſed tuo. Si* (inquis) Papa malus non eſt verum membrum Chriſti, non eſt verum caput Eccleſiæ: *at Ieſuita Coſterus negauit Impium quemuis eſſe* membrũ Chriſti; *proinde cuiuis promptum erit concludere: Papa &c. hic ſi voce Eccleſia, viſibilē intelligis, va Capiti tuo: Papa enim malus non erit Caput Eccleſia: ſin Inuiſibilem, va cauſa tua, ſequetur enim Eccleſiam, quam in Symbolo profitemur, non eſſe viſibilem. quanquam non quid doceat quis, ſed quid demonſtret ſpectandum eſt. Aduerſarius.*[h] Vt in corpore, inquiunt, naturali, de quo Apoſtolus: Nemo odit carnem ſuam, Epheſ. 5. ergo nullum verum Chriſti membrum poſſit perire. Reprobi itaque non ſunt membra Chriſti: Reſpondeo. Similitudines non conuenire in omnibus.[i] Sed dicunt Chriſtum in veris membris ſuis operari. Reſpondeo, non eſſe neceſſe, vt Chriſtus in omnibus operetur, aliqua enim ſunt mortua & arida. Poſsit igitur idem eſſe membrum Chriſti, quoad profeſsionem externam: & membrum Diaboli, quoad morum prauitatem. *ain' ? etiam vniuocè idem?*[k] Verum membrum etiamſi non viuum. *multum diuersè nos Spiritus ſanctus inſtituit. Aduocatus.*[l] Ex hoc loco pius Doctor Hugo (alludens ad corpus humanum, cui EST SIMILE corpus Eccleſiæ) dicit, qui non habet Spiritum Chriſti, non eſſe Chriſti membrum: NIHIL in hoc corpore MORTVVM, NIHIL EXTRA CORPVS VIVVM. Verum eſt, ſi enim Chriſtiani IVSTI in membris

SOLI

[f] *Bellar. quo ſupra.*

[g] *Coſterus Ieſuita Apolog. part. 3. cap. 12. §. Et Hugo.*

[h] *Bellar. quo ſupra §. Argumentum 4.*

[i] *Cap 9. §. Vltima.*

[k] *Idem ibidem cap. 4. § Secundo obÿciunt.*

[l] *Coſterus Ieſuita quo ſupra.*

Soli habeantur, non mirum: tum quia in illis Solis est Spiritus sanctus, sicut scriptum est: Qui spiritum Christi non habet, is non est eius. tum quia omnia ad Illorvm commoda referuntur, dicente Apostolo: Omnia sustineo propter Electos. *quin etiam ne hic vnus Aduocatus vnicus esse videatur:* [m] Christiani non sunt, qui non Vivam Christi Fidem habent. *in hoc enim similitudinis huius ratio potissimum consistit, vt ostendat vera Christi membra non posse penitus perire.* [n] In *Eph. 5. Nemo carnem suam odit: Et Christus diligit Ecclesiam vt corpus suum: patet per effectum: quia probatio dilectionis, est exhibitio operis; quatenus igitur quis carnem suam, tantum Christus Ecclesiam. [o] Vt Ioh. *6*. Resuscitabo eos in nouissimis: id est: quæ sunt membra Christi Cvm christo capite resvrgent. *vel.* [p] Vt in Ephes. 5. vir est caput vxoris, & Christus Ecclesiæ, & Saluator corporis sui: id est: vt vir cum vxore, ita tenetur Christus remouere omne malum ab Ecclesia. *Itaq; non aliter reprobis cum Christo, quam saluti cum damnatione conuenit. hæc de Reprobis, nunc de Hæreticis disseremus. Aduersarius.* [q] Hæretici occulti non tam hæretici, quam errantes censeri debent. *dilutum hoc est, quod de Hæreticis Philosopharis, non enim is solus, qui Hæresin palam profert, atq; promulgat. sed Aduocatus.* [r] Hæreticus est quisquis à fide Catholica Qvomodo libet recedit, inquit Thomas, eidem subscribit Occam. *nec immerito quia: sed tibi prius obijcienti occurremus.*

[m] *Tolletus Iesuita Com. in Rom 8.*

[n] *Aquinas in hunc locum.*
*Ephes. 5.

[o] *Maldonatus Iesuita Com. in Ioh. 16.*

[p] *Bellar. quo supra. cap. 14. §. Respondet Caluinus.*

[q] *Bellar. supra.*

[r] *Alphonsus de Castro. lib 1. aduersus Hæres. cap. 9.*

Obiectionis solutio.

Aduersarius. [s] Sententia nostra demonstrari possit ex 1. *Ioh. 2. Ex nobis exierunt, sed non erant ex nobis, nam si fuissent ex nobis, mansissent vtique nobiscum: loquitur de Hæreticis, qui si non animo & voluntate, tamen externa professione erant Catholici, & postquam proruperunt in apertum schisma, desierunt modis omnibus esse ex nobis. *quasi verò nulli esse possint larnati Hæretici. Aduocatus.*
[t] Hæretici,

[s] *Bellar. quo supra §. Ac primum.*
* 1. *Ioh 2.*

ᵃ Hæretici, qui in externa communione Sacramentorum, & professione persistunt, in conspectu DEI AB ECCLESIA SEPARANTVR, ET REIPSA, ET PROPRIE domus Dei finibus exterminantur. *non igitur verè isti, sed nomine tenus de Ecclesia censendi sunt: quod loco non dissimili demonstrabimus,* ᵇ Ioh. 17. Vos non estis de mundo, &c. *quid ex his, inquies ? attende.* ᶜ Aliud est esse de mundo, & in mundo. In mundo erant Apostoli, & Christus, De mundo verò non fuerunt. IN mundo esse, est VISIBILITER in mundo conuersari, & viuere. At DE mundo esse est mundi malitiam & incredulitatem amplecti. *ex hoc loco (quia* ᵈ Similis est alteri Iohannis: Non erant ex nobis, &c.) *discere potuisti, tam hæreticos semper de Ecclesia, quam Apostolos de mundo, id est,* non Reipsa, *sed æquiuocè constitisse. tantum igitur abest vt hæreticos & reprobos corporis Christi mystici partes veras esse concedamus, vt eos nè inter pilos quidem, sed potius inter pustulas, & stigmata, imo etiam vulnera, & pestes numeremus.*

ᵃ *Colleg. Anglo-Rhem. Annot. in 2. Tim. 2.*
ᵇ *Ioh. 17 14.*
ᶜ *Tolletus Iesuita Comm. in Ioh. 17.*
ᵈ *Caietanus Comm. in Ioh. 17.*

CAPVT. IIII.

Ratio III. quæ ex similitudine multiplici emergit: { *Archæ, Membri, Sponsæ, Gregis, Filij.* }

Similitudo Archæ.

ADuersarius. ᵃ Archa Noë figura erat Ecclesiæ, vt sicut extra Archam nemo saluari potuit, ita nec extra Ecclesiam. vt 1. Pet. 3. *aut de visibili exponas oportet, aut de Inuisibili: si hoc, est quod contendimus; sin illud, est contra id quod contendisti. nimirum.* ᵇ Extra Ecclesiam positi Catechumeni saluantur. *Responde.* ᶜ Respondeo hos desiderio, & voto tantum esse in Ecclesia, id est, non actu, sed potentia, ideò saluari. *at instant Protestantes & vrgent. Qui erant extra archam actu, vndis obruti peribant, etiamsi se in Archa custodiri*

ᵃ *Bellar. ibid. cap. 7. §. Argumentum 2.*
ᵇ *Supra cap. 2. lit. c.*
ᶜ *Cap. 3. §. Vltima.*

 stodiri

stodiri vel votis ardentissimis exoptarunt. proinde in Ecclesia esse potentia, *non sufficit ad salutem. Responde.* [d] Respondeo Similitudo non tenet in omnibus. [e] Sed in hoc quemadmodum in Archa saluabantur animalia munda, & immunda; ita in Ecclesia sunt boni & mali. *Responsum dilutum, atque insulsum. Petrus enim de hominibus pijs, non de brutis animalibus Similitudinem instituit. Aduocatus.* [f] Sicut Archa fuit de lignis leuigatis, & dolatis; ita Ecclesia constat de SANCTIS, per angustias & tribulationes afflictis: & sicut Archa ex lignis IMPVTRIBILIBVS, ita Ecclesia cōstat ex hominibus INCORRVPTIS: deinde in Archa pauci, sci: octo animæ (inquit Petrus) saluabātur; ex hoc significatur paucitas SALVANDORVN: postremò sicut multiplicatis vndis eleuabatur Archa, sic per tribulationes crescit Ecclesia. *impium vero erit Impios istos tuos* SANCTORVM, INCORRVPTORVM, SALVANDORVM *honorare elogijs. Denique (vt omnia in hac similitudine rectè conspirent) sicut omnes olim in archa inclusi, saluabantur, ita quotquot in Catholica Ecclesia verè, constanterque permanserint, saluatos iri necesse est.*

[d] *Ibidem.*
[e] *Cap.7.§. Argumentum secundum.*
[f] *Aquinas Comm. in eum locum.*

2. *Similitudo membri.*

3. *est Sponsæ: de quibus* * *suprà cap.3°.*

4. *est Similitudo Gregis.*

*Luc. 12. Nolite timere pusille Grex. *Aduocatus.* [g] Pusillus reuera grex SANCTORVN CHRISTIANORVM, in comparatione eorum, qui suam professionem deturpant. *hinc sequitur nomen Gregis (quo significatur Ecclesia) ad solum Fidelium, & Sanctorum cœtum pertinere: cui conuenit illud quod* * *suprà Iesuita de* Ouili *Christi tradidit.*

* *Luc.12.*
[g] *Iansenius Concord. in hunc locum.*
* *Suprà.*

5. *Similitudo Filij.*

*Ex eo quod Ecclesia queri videtur in persona Rachel.** Math. 2. Rachel plorans filios suos, & noluit, *id est, non potuit*, consolari, quia non sunt. *nam. Aduocatus.* Non sunt filij, qui putantur esse, non sunt Catholici, qui dicuntur tales, multi sunt FALSI, FICTI, SIMVLATI Christiani, qui nec Catholici

* *Math.2.*

Catholici, nec Christiani, cum vtrunq; egregiè simulant, sed politici sunt. *quid, quæso, aliud quam pictus homo, quilibet fictus, id est æquiuoce, Christianus? & vt paulo post, Stapletonus*, malus Christianus, qui vitam turpiter & flagitiose ducit, hic certe Christiano nomine indignus est. *potius iuxta Bernardum* * Christianus Antichristianus *appellandus*.

* *Lib. de Consid. ad Eugeniū.*

Capvt. V.

Ratio quarta.

ADuersarius. [a] Credimus (inquiunt) Ecclesiam Catholicam: ergo non videmus: quia * Heb. 11. Fides est rerum non apparentium. Respondeo: negatur Consecutio: quia id quod videtur, credi etiam posit Qvatenvs non videtvr. * Thomas Christum hominem videbat, credidit Deum esse: ita nos videmus hos homines qui ad Ecclesiam pertinent, credimus autem eos esse Ecclesiam Catholicam. *Quo tuo responso Consequutio ipsa maximè confirmatur. sic enim insurgo: Quicquid credo*, quatenus id credo, *inquis, non videtur, at Ecclesia, quatenus est verè Sancta & Catholica, non cerni, sed credi possit. aliquem enim aut fidem Catholicam vere & non simulatè profiteri; aut syncerè & non hypocriticè, & æquiuocè sanctum esse, ecquis tam* καρδιογνώστης *est, qui possit de fide statuere? Deinde eadem est fidei & Spei ratio. at* * Rom. 8. Quod videt qu is quid sperat? *Aduocatus.* [b] Rectè Caietanus: Duo sunt in obiecto fidei consideranda: quorum alterum est materiale, Res ipsa, quæ speratur, & ita res posit videri: alterum Formale, id est consecutio & possessio rei, in quam tendit spes, quæ actu speranti non adest. & * Heb. 11. Credimus verbo creata esse secula, [c] Mundum videmus, creatum esse credimus. *Sic igitur concludere licet: Quod propriè credimus, est formale obiectum fidei, adeoque inuisibile, at credimus*, Ecclesiam Catholicam, *ergo est propriè Inuisibilis. vnde eleganter vester.* [d] Vides non est fides. *hanc fidei prærogatiuam vel Thomæ infidelitas (quam obseruas) te docere potuit*, *cui*

[a] *Costerus Iesuita Enchirid. Tract. de Ecclesia.*
* *Heb. 11.*
* *Ioh. 20. 29.*
* *Rom. 8. 24.*
[b] *Pererius Iesuita Comm. in Rom. 8.*
* *Heb. 11. 2.*
[c] *Ribera Comment. in Heb. 11.*
[d] *Hugo de Sancto Victore.*

cui Christus: * Quia vidisti me Thoma credidisti, beati qui non viderunt & crediderunt. * Fidem Thomæ Christus laudat, modum, quo credidit, reprehendit, quod, euidentia rei victus, crediderit, quod, non tam sibi, quam oculis manibusq; suis credere voluisset. Qvia vidisti me, id est, quia tetigisti, non crediturus vtique, nisi vidisses. at non debet, veluti tormentis, extorqueri fides, quæ eo plus habet meriti, quo minùs argumenti, ac rationis: hoc enim est Fides, inquit Augustinus, Tract. 10. in Ioh. Credere qvod non vides.

* *Ioh. 20.*
* *Maldonatus Iesuita Com. in hunc locum.*

Obiectionis solutio.

Aduers. [f] Ecclesia, quam Paulus persequebatur, vel erat vera Ecclesia, vel falsa: Si vera, tum Paulus, licet prædestinatus, non erat de Ecclesia, & multi Turcæ nondum vocati, etsi prædestinati, non sunt adhuc membra Christi; ergo Ecclesia catholica nō constat ex Prædestinatis, contra Lutheranos. *Nihil agis. Non enim absolutè ex Prædestinatis cōstare ecclesiam volunt: sed ex Prædestinatis iam efficaci gratia vocatis. tu verò te collige parumper, & ipsi tibi, rem accuratius pensitanti, attende. est enim, inquis, Notandum. Aduocatus.* [g] Notandum est, hominem posse esse filium & membrum Christi duobus modis: vno modo secundum Prædestinationem, alio modo secundum Praesentem ivstitiam. hæc distinctio habetur apud Paulum. 2. Timot. 2. Nouit Deus qui sunt eius. & Rom. 8. Qui spiritum Dei non habet, is non est eius. ostendit eos qui sunt tantum secundum Prædestinationem filij, Non actv esse, sed potentia: Eos vero, qui sunt secundum præsentem iustitiam filij, Actv et simpliciter esse. *Ecclesiam vero de ijs, qui actu vocantur, intelligi iam * suprà concesseras.* Ecclesia à Græco ἐκκαλέω, euoco, deducitur, quia, qui sunt de Ecclesia, vocantur per verbum. [h] Electi enim, & Prædestinati non sunt vera membra Christi, Antequam fide illuminentur. *ita tui argumenti nodum Herculeum, scilicet*

[f] *Bellar. cap. 7. §. Accedat quoque.*

[g] *Bellar. ibid. §. Interest autem.*

* *Suprà.*

[h] *Costerus Iesuita Apolog. part. 3. cap. 12.*

scilicet, distinctione una cuneo, vere perspicueq; dissoluimus: namque mera praedestinatio adesse rei actuale non facit, sed Praedestinationis executio: neque enim quia ex Decreto Dei aeterno sequitur omnes semel mori, propterea omnes simul semperq; mori consequetur. Postremo loco patroni nostri patres antiqui sunt salutandi, ne Antiquitatis patrocinio destituti esse videamur.

Patroni.

* Ecclesia est ouile Christi, Oues sunt, quas nemo rapiet, habent enim nomina inscripta in libro vitae. *Templũ Dei ex lapidibus viuis aedificatur, vbi verus est Israel: Cum Beatis sumus vna Ciuitas, de qua dictum est in Psal. 101. * Gloriosa dicta sunt de te. * Electi sunt Dei Ecclesia: Si hortus conclusus est, Sponsa Christi, Cant. 2. quae est Ecclesia, patere ea profanis & alienis non possit. * Quid est Sponsa domini, nisi Congregatio Iustorum? * Vinea Domini est Ecclesia Praedestinatorum. *Siue igitur Ecclesiam Inuisibilem á visibili distinguamus, vt aliam, siue, vt aliter se habentem, distinctio ipsa in Ecclesia Catholica erit prorsus* καθ᾽ ὅλα. *De distinctione Visibilis & Inuisibilis satis, ad causam iam propius accedamus, &*

* *Augustinus Tract. 45. in Ioh. 10.*
* *Origines in Ioh. 26. & in Math. 16.*
* *Hieronymus in Psal. 101. Hom. 76.*
* *Cyprianus Epist. 76.*
* *Bernardus serm. 68. in Cant. & Serm. 62.*

De Ecclesiae visibilis Notis proprijs agamus.

Capvt. VI.

Quaestionis status.

*Nostri (inquit Caluinista) distinctè affirmant, Ecclesiam strictè acceptam, pro coetu vocatorum, & electorum ad vitam aeternam, nobis in his terris esse inuisibilem: Alteram verò, significatione, quae latius notat coelum vocatorum ad Euangelij professionẽ externam, per Ministros verbi, si de particularibus Ecclesijs loquamur, esse visibilem si de fide vniuersali, & Catholica agitur, eam primò totam visibilem fore asserimus postremo die: quod Chri-

* *Costerus Iesuita Apolog. parte. 3. cap. 11.*

ſtus loquitur de adeunda Eccleſia: Dic Eccleſię, id tantum de particularibus & viſibilibus externis cœtibus intelligimus. *recte. nam aliud eſt credere Eccleſiam, quod* Inuiſibilem *ſignificat: aliud credere Eccleſiæ, quod viſibilem deſignat: agite, de huius viſibilis Eccleſiæ notis & Characteribus inſigniori-bus diſſeramus, de quorum numero, & proprietate vtrinque vehementer ambigitur.*

De numero Notarum.

[b] *Poſſeuaneuſ. Ieſuitæ in Theſ.* 11.

Aduerſarius. [b] Proteſtantes alij Eccleſiæ ſymbola duo aſsignant: Alij tria: tertiam alij teſſeram addunt: Alij denique, his minimè cōtenti, quintam adhibent: *Scilicet; vt in Proteſtantes, tanquam homines inter ſe plurimum diſcordes, iocularıter inſultetis: ipſi in aliena republica curioſi nimis, in veſtra planè peregrini. nam.* 1. *Proteſtantes non ita inter ſe diſſentiunt, vt reconciliari nequeant. Aduocatus.* [c] Lutherus ſeptem Eccleſiæ notas excogitauit, Proteſtantes alij illas ſeptem ad duas reuocant. 2°. *Ipſi vos Pontificij eſtis in maiori varietate, atque diſſentione conſtituti fieri non poteſt, quin aures noſtras demulceat tanta veſtra, tamque dulcis Harmonia?* [d] Ex recentioribus noſtris Theologis communiter quatuor Eccleſiæ notæ aſsignantur: Driedo, & Soto ponunt ſex: Medina decem ponit, addit etiam vndecimam: Sanderus duodecim: Nos quindecim proponemus: Quas, ſi-quis velit, poſsit ad quatuor priores reuocare. *Sotus præcipue vnam concordiam, Horantius vnam ſucceſſionem, Catechiſmus Tridentinus duas, Valentianus, Coſterus, Stapletonus, tres hi, tantum tres. Recentiores Theologi quatuor, Driedo ſex, Medina decem, Sanderus duodecim, Bellarminus (nam hoc etiam malum --- vires acquirit eundo) notas quindecim confinxit.*

[c] *Bellar. lib.* 4. *de Eccleſ. Milit. cap.* 2. *in principio & Coſterus Ieſuita Enchirid.*

[d] *Bellar. ibidem cap.* 3. §. *Ex recentioribus.*

De proprietate: primo quales Notas *Pontificij aſſignari cupiant.*

[e] *Bellar. cap.* 5. §. *Ad primum &c.*

Aduerſarius. [e] Notæ, quibus Eccleſia diſcernenda eſt, primo propiæ, non communes eſſe debent, NE QVIDEM

DEM OPINIONE ALIORVM. *id est, vt ego interpretor, fere nulla.* Secundò, re ipsa, quam illustrant, notiores. Alioqui non notæ sunt, sed ignotæ. [f] Tertio sunt inseparabiles à vera Ecclesia. [g] Ex quibus non coniecturalem, sed infallibilem certitudinem Ecclesiæ habere possimus. *vestra quales esse debent pulchrè descripsisti; quales verò esse solent, Collega tuus graphicè depinxit:* [h] Hæ notæ, quas vrgemus, VNA SANCTA, CATHOLICA, & Apostolica, NON sunt notæ Ecclesiæ SIGILLATIM, sed coniunctim, quia fieri possit, & vna harum, & altera alijs conueniat. *Ergo eas, nec proprias, nec per se notiores, sed separabiles esse agnoscitis: & tesseras complures illas quidem, præcipuas vero quatuor assignatis, quas Protestantes, si adsint, non reijciunt: si absint, non respiciunt. summam illi & ferè solam essentialem indiuiduam, perpetuamque Ecclesiæ notam vendicant Euangelicæ doctrinæ veritatem. Primò Pontificiorum notas nothas deleamus. Secundo loco vera Protestantium symbola confirmabimus.*

[f] *IBid. §. Tertio.*
[g] *Cap. 10. §. Sed.*
[h] *Valent. Iesuita Analys. lib. 6. cap. 7.*

CAPVT VII.

Nota prima, Titulus Catholicæ Ecclesiæ.

ADuersarius. [a] Nota prima est hoc nomen Catholica. [b] Catholica dicitur, id est vniuersalis: 1° de vniuersalitate doctrinæ, quam profitetur de Deo, Creaturis, Angelis, &c. Secundò de vniuersalitate loci, quia per vniuersum terrarum orbem diffusa est. Tertiò, respectu temporis, quia ad finem mundi perseuerabit. *Hæc nota spuria est, siue nomen ipsum, siuè etiam rationem nominis respicimus; si nomen, est nimis commune: quia Aduocat.* [c] Omnis HAERESIS velit videri, & dici Catholica. *Ergo non est nota. siu rationem aliquam nominis. Primam examina, peræquè Protestantiũ Ecclesia Catholica est, quorum est doctrina non minùs vniuersalis, quam vestra, si secundam Romana Catholica, nunquam fuit: quia.* [d] Vt Ecclesia eodem tempore TOTIVS orbis ditiones occupet, ne in hunc vsque diem fortasse contigit. *si denique Tertiam, tum Catholica nondum est magis, quam mundi*

[a] *Bellar. lib. 4. de Eccles. Milit. cap 4.*
[b] *Valent. Iesuita Analys. lib. 6. cap. 3.*
[c] *Bellar. quo supra in princip.*
[d] *Costerus Iesuita Encheirid. Tract de Ecclesia. §. Postquam.*

[e] *Bellar. quo supra, cap. 4.*

mundi fines, sed instas. Aduers. [e] Ex Augustino, & Cyrillo: etsi, inquiunt, omnis hæresis Catholica dici velit, tamen cum in aliquam vrbem veneris, vbi variæ Sectæ conueniunt, quæras que vbi sit Ecclesia vera; Omnes Hæretici dicent se habere veram Ecclesiam. Sed petas insuper vbi sit Catholica; Nullus Hæreticus suam Ecclesiam ostendit. hæc Cyrillus. hæc nota nostram perinde demonstrat. Et Pasianus dixit: Christianus mihi nomen est, Catholicus cognomen. *vt omittam hoc argumentum, vel ipsis Authoribus, videri pompæ, quam pugnæ, aptius, nec tamen fuisse tunc prorsus ineptum, cum patres prius nomen Catholicæ cum re conuenire luculentis rationibus comprobâssent: Respondeo ad Argumentum [illegible]dam nominis appellationem, siue etiam nominis rationem, duo sophismata continere: vnum æquiuocationis: figuræ dictionis alterum. Aequiuocationis futilitatem primò appositione exemplorum, secundò argumenti retorsione ostendemus.*

[f] *Ribera Iesuita Com. in Apoc.*

A nomine ad rem non valet argumentum.

[*] *Apoc. 3.*

[g] *Roffens. aduers. Luth. Art. 3.*

[h] *Possanenses Iesuitæ, Thes. 4.*

[i] *Ioannes Ferus in Acta.*

Aduocatus. [f] De Ecclesia Sardicensi dicit Spiritus: Scio opera tua, quia NOMEN habes, quod viuis, & mortua es. [*] Apoc. 3. Hæc erat mortua, cum tamen NOMEN HABERET, quod viueret, & OPINIONE SVA viua erat. & [g] Marcionitæ, & Valentiani SE Catholicos, & Orthodoxos DICI VOLVERVNT, cæteros Hæreticos appellabant: Nouatiani SE puros vocabant, cæteros omnes Impuros. *etiam* [h] Ariani Orthodoxos Homousianos per contumeliam dixerunt: & Donatistæ etiam eos vocabant Traditores. *Denique* [i] Simon Magus VVLGO DICTVS erat Magna Dei potentia. Act. 8. Ita enim populum dementabat, vt quod Deo proprium est, in creaturam transferret. *Vides igitur argumentum à nomine ad rem, quam non modo semper puerile, verum etiam sæpe perniciosum sit. quum præsertim nomina (quæ sunt humani placiti, & ingenij fœtus) dignitatis & præstantiæ, error quoque arrogare sibi soleat, contumeliæ & infamiæ alijs affingere. Deinde hoc nomen Catholici commune esse Hæreticis dixti, quod (te fatente) tollet proprietatem Notæ* SALTEM OPINIONE IPSORVM. *Postremò hoc argumentum simili arte retorquebimus: Protestantes ab*

Eckio,

Eckio, Iansenio, Espensæo, sæpe Euangelici, *&* Reformatores *salutantur, quam serio, nihil laboro, certè quidem vsitate. attende. Si variæ Sectæ Francofurti conuenirent, & quæras vbi sit vera Ecclesia: Omnes Hæretici dicerent se habere veram Ecclesiam. at cum insuper petas vbi sit Ecclesia Euangelica & Reformata, Omnes protinus ad Protestantium cœtum digitos intenderent: verane propterea Ecclesia Protestantium censeri debet an non? si dicis, cur non eos sequeris? si negas, cur hoc Argumentū persequeris? vel faciamus hunc Ethnicum tuum Venetias accedere, vbi Græcos audio liberè suos conuentus agere, dubitaréq; vtris se adiungat, Romanensibus, an Græcis; quid agit? Vtrique Antiquitatem iactabunt, iactabunt successionem: proculdubio Græcis; quia Græcia primos radios Euangelij immittebat. Patronus.*[i] Ex nostris exortū est Euangelij lumen, & in totum orbem egressum.[j] Nostri Antiocheni primi nomina Christo dederunt, vt appellarentur Christiani. *Aduocatus.* [k] In Hierusalem primo fides prædicata est. *sed, missis tuis argutijs, ad Patrum testimonia respondeo, ex ijs eruendam esse germanam huius nominis rationem, quod primò vsurpari à Patribus cœpit, aut ad distinguendam Ecclesiam Christianorum à Synagoga Iudæorum, alijsque hæreticis, qui Ecclesiam vni loco affixam esse putarunt; vel tandem obtinuit, vt Hæreticos eos, qui sacrosanctum mysterium Trinitatis scelleratè negarunt, ab Orthodoxis distingueret: quod igitur commune est omnibus Orthodoxis, id vos, quasi vobis proprium, temerè arrogatis: ijs vero detrahitis, qui nec Catholicæ Ecclesiæ ius vni loco astringunt, & Trinitatis hostibus acerbissimè aduersantur. Aduocatus.* [l] Vt Ecclesia sit Catholica inprimis requiritur, vt non excludat vlla tempora, loca, genera hominum, in quo distinguitur à Synagoga. Erat Ecclesia particularis, non Catholica, quia erat alligata vni tempori, vsque ad Aduentum Christi: ET VNI LOCO, id est, templo Salomonis. *Augustinus igitur erudite Donatistas hoc argumento refellebat. quia.* [m] Credebant Ecclesiam in SOLA AFRICA remansisse. [n] Se solos in Ecclesia fuisse prædicabant: cæteros omnes foras ab Ecclesia. *Nempe, soli Africæ*

Græci antiquitatem nominis Romanis præripiunt.

[i] *Basilius Epist. 70.*

[j] *Chrysost. Hom. ad populum Antioch.*

[k] *Costerus Iesuita Encherid. Tract. de Summo Pont. Ob. 6.*

[l] *Bellar. quo supra. cap. 7. §. Sunt autem.*

Multiplex ratio nominis Catholici.

[m] *Idem. cap. 9.*

[n] *Roffens. Art. 13.*

sua eam alligatam esse voluerunt, ex fucata Scripturæ translatione, interpretationeq; decepti. * *Psal.*18. In sole posuit tabernaculum suum. ° Id est, inquiunt Donatistæ, constituit Ecclesiam in Affrica, quæ erat totius mundi plaga meridiana. *Iniquè verò aduersus Protestantes adducitur, qui huiusmodi insomnium abhominantur: verius in eos quadrat, qui vni Romanæ Cathedræ occidentali affixam esse profitentur. alteram rationem impositionis huius nominis Sozomenus tradit:* * Theodosius, *inquit*, decreuit, vt illorum Ecclesia duntaxat Catholica diceretur, quæ TRINITATEM æquali honore coleret. *Deinde sic disputo: nomen Christiani, & cognomen Catholici sunt omnino synonuma probatur.* [p] Qui Ariani, quique Marcionitæ vocantur, inquit Lactantius, CHRISTIANI esse desierunt: & cum OMNES CHRISTIANI à Christo dicimur, inquit Anselmus, explosi sunt Marcionitæ, qui à Marcione titulum acceperunt. *proinde (quod ad veritatem nominis attinet) aut* Cognomen Catholicorum *Protestantibus concedendum erit, aut nomen hoc* Christianorum *pariter denegandum. Postremò Argumenti tui vim, si quæ est, Costerus tuus infirmat.* [q] Non quæritur quid cæteræ Ecclesiæ dicant, sed quid VERE DICANT: Omnes hæretici affirmant apud se veram, & Catholicam fidem inuiolatam retineri; at, cum constet vnicam esse fidem, & vnicam Ecclesiam Catholicam, facile apparet, neq; omnes istos, sed vnicum ex omnibus veram fidem profiteri, & NOMEN Ecclesiæ Catholicæ sibi vendicare. *tu quæris, quod ille non* quærendum *esse rectè monuit. quoties igitur, qui sunt veri & Catholici Doctores, ambigitur; non nomen veritatis, sed veritas nominis eruenda est. nunc à Thesi ad Hypothesin descendamus: quam duplicem esse perspicio; Altera Protestantes, Pontificios altera perstringit.*

* *Senensis Biblioth.*
* *Psal.*18.
* *Sozomenus lib.*7.*cap.*4.
[p] *Bellar. quo suprà, cap.*7.
[q] *Costerus Iesuita Apol. part.*3.*cap.*7. §. *Non quæritur. Iesuita Bellarmini Thesin testimonio suo subuertit.*
[a] *Bellar. cap.*4. §. *Hieronymus & hoc figmentum Iesuitæ plerumq; omnes vrgent strenuè. Valent. in Analysi. Costerus in Enchirid. Armandus in Epi.*

CAPVT. VIII.

Hypothesis duplex. prima.

ADuersarius. [a] Protestantes, vt antiqui Hæretici ab Autoribus suis Marcionitæ, Valentiniani, Simoniani, ita

ita suorum Autorum nomina induerunt: alij Lutherani, alij Caluinistæ, alij Zuingliani dicuntur. Nos autem ab aliquo certo homine nemo vnquam vocauit: constat igitur nostram Ecclesiam solam esse veram. *Respondebunt Protestantes: primò, nihil facilius est, quam Orthodoxos istiusmodi honorarijs ornare elogijs. Aduocatus.* [b] Priscis seculis Catholicæ fidei Propugnatores Basilium, Nazianzenum, Ambrosium, Hieronymum, Augustinum hæretici, hæreticos Manichæos, Homousianistas, Sabellianos, Basilianistas appellabant. *Secundò, hoc, quod de Protestantibus comminisceris, magis mendacio tuo tribuendum est, quam Lutheri, aut Caluini merito. audi Reum.* *Sunt qui se Lutheranos esse gaudent: non sic, ô fatue, non sic, oro, vt meum nomen taceatur, & NEMO LVTHERANVS, sed Christianus appelletur. Quid est Lutherus? doctrina non est mea, neque pro vobis crucifixus fui. D. Paulus 1. Cor. 3. nolebat pati, vt Christiani dicerentur à Paulo, sed à Christo. Vnde itaque mihi fœtido vermium sacco accederet, vt filij Christi à meo vilissimo nomine denominarentur? Absit! ô Amici! deleamus schismatica nomina, & denominetur Christus, cuius doctrinam habemus. *audin' quam humiliter, & plane abiectè Lutherus de se scripserit, quem tu non semel bipedum superbissimum appellitas? tu vtinam tam abfuisses à malitia, quantum ille à superbia. Reus dixit, nunc loquatur Aduocatus.* [c] Protestantes tenent Spiritum NON esse alligatum VLLIS EPISCOPIS, aut VLLI hominum generi: & Iohannes Caluinus omnium hominum, atque adeo ipsorum Conciliorum definitiones ad amussim Scripturarum examinari iubet: & Lutherus, non VLLI homini, inquit, commissum est, vt concludat aut constituat, quid sit fides, & Brentius, non licet, inquit, CVIVSQVAM sententiæ ita inhærere, vt eam sine iudicio nostro complectamur. *Itaque aut hac non est Caluini & Lutheri sententia, quam tu tam verè libereque agnoscis; aut qui Caluinum & Lutherum duces sequuntur, non sunt proprie Caluinistæ, & Lutherani nuncupandi. Tertiò respondebunt, Thesin*

[b] Lindanus Panopl. præfat. §. Quod inquiunt. Catholici ab Hæreticis hæretici salutantur.

** Lutherus Tom. 4. vol. Germ. fol. 4. Lutherus execratur nomina scismatica, & Lutheranorum.*

[c] Bellar. lib. 3. de verbo Dei. cap. 3. Protestantes non Caluini aut Lutheri, aut cuisquam hominis autoritate nituntur.

superiorem negando: neque enim omnes Haretici ab aliquo certo Autore, sed multi ab haresibus suis sua nomina acceperunt. probatur. [d] Surrexerunt Acephali, qui simul insurgebant: NVLLVS enim repertus est, qui eorum esset PRINCEPS, & MAGISTER. Isti vnam tantum, in Christo naturam esse dicebant. *Hac ille. eiusdem farina alios Hareticos recensuit, Alogianos, Ignoietas Anthropomorphitas, Angelicos, Anabaptistas, Catharistas, quibus nulla persona, sed sua Hæreses nomina indiderunt. nunc calumniam istam in Aduersarios reijciamus.*

[d] *Alphonsus de Castro lib. 4. Tit. de Christo. Non omnes hæretici, ab autoribus suis nomina sua deriuarunt.*

Capvt. IX.

Secunda Hypothesis.

ADuersarius. [a] Quod Protestantes, nos Papistas vocant, nomē à Papa deducitur, qualis fuit Petrus adde, quod non vocamur Papistæ, nisi à Caluinistis, & Lutheranis. *Bellarminum propemodum puduit nominis Papistæ, vtinam omnino, etiam Papismi: est autem, vbi illi arridet Papistæ titulus:* [b] Papista a Papa deducitur, verum est, nam & Petrus Papa fuit. *Nobis igitur probandum, nullam vnquam Sectam rectius à ducibus suis, quam Pontificios ipsos à Papa cognomen suum hausisse: & esse hos, post hominum memoriam, nobilissimos Sectarios. Aduoc.* [c] Catholicus est, (inquit Lyrinensis) qui veræ fidei non præponit CVIVSQVAM autoritatem. *&* Schismaticorū apud Corinthios, 1. Cor. 3. alij dicebant, ego sum Pauli, ego Apoll. ego Cæphæ. Denique [*] Quotquot genuerunt Apostoli, inquit Augustinus in Psal. 44. eos non Paulinos, aut PETRIANOS, sed Christianos nominabant. *At (iam enim assumptionem aggrediemur) hæc est Pontificiorum professio.* [e] Catholicus est, qui est VNI Pastori PAPAE subditus. [f] Cuius summi Pastoris voci OBSEQVENDVM est. [g] Quia in eo Spiritus veritatis residet. *Ex quibus concludo. Primò, Omnes Romana Ecclesia alumnos proprijssime* Papistas nominari: *quippe nulla Secta vnquam, ne Simoniana quidem, magis iurauit in verba Magistri.*

[a] *Bellar. lib. 4. de Eccles. Milit. cap. 4. §. At Heronymus. An Papistæ titulus viris pontificijs vere tribuatur.*
[b] *Idem alibi.*
[c] *Ederus Oeconom. Bibl. lib. 5. in Epilogo.*
[d] *Bellar. quo supra cap. 4.*
[*] *Beda in locum Apost.*
[e] *Bellar. lib. 3. de Eccles. Milit. cap. 2. §. Nostra.*
[f] *Stapletonus.*
[g] *Valent. Iesuita Analys. lib. 6. cap. 4.*

Magistri. Secundò: Ecclesia Romana non est Catholica; quia Catholica non est, quæ hominis autoritatem præponit, *vt ait Lyrinensis, vel (vt Tertullianus)* quæ ædificat fidem super personas: *vel, deniq;, populus (vt Augustinus)* qui se Petriani appellari volunt. *Nam si Petrianos à Petro dici nefas; à Papa* Papistas *fas erit? Imo papismi articulo, (de infallibili iudicio Papæ) nullum vnquam monstrum Ecclesiæ iamdiu contigit deformius, aut luctuosius; quem Papismum Erasmus sæpè appellat palliatam tyrannidem. De his plura in Nota 7. nunc Patronos salutemus.*

Patres.

*POSTREMO tenet me in Ecclesiæ ipsum Catholicæ nomen, quia non sine causa inter tam multas hæreses ista sola Ecclesia hoc nomen obtinuit. *Bellarminus hanc notam primam, & quasi palmariam, Augustinus verò eam postremam facit, & (vt ita dicam) ancillariam. Pergit enim:* *Quod si fortè aliquid apertissimum de Manichæi apostolatu in EVANGELIO inuenire poteris, INFIRMABIS mihi CATHOLICORVM autoritatem, qui iubent, vt non credam: cui cùm credo, non inuenio quomodò possim etiam tibi credere. *Hæc enim Catholici nota, fieri possit larua Hæretici.* * NEC CATHOLICIS Episcopis CREDENDVM, siquidem fortè falluntur, vt contra Scripturas Canonicas aliquid sentiant. *Quid ergo?* * Si videris hominem Christianum, considera, si Confessio eius conueniat CVM SCRIPTVRIS: si sic; TVM VERVS EST CHRISTIANVS. *Ergo cognomen viri Catholici ex Scripturarum luce illustrandum est. Postremò vobis Catholicæ inuolutam amphiboliam explicabimus. Aduocat.* [h] Epistola Iacobi Catholica dicitur, id est, Vniuersalis: vt enim Epistola ad Romanos Græcis etiam vtilis erat, sic hæc, Iudæis dicata, vniuersos Christianos instruit. *Deinde Patronus.* * Sicut vniuersa terra ex multis terris, sic vniuersa Ecclesia ex multis Ecclesijs constat. *Si igitur Ecclesiam Catholicam exponas,*

* *August. lib. contra Epistolam Fundamenti cap. 4. & 5.*
* *Idem ibid.*
* *August. de Vnit. Eccles. cap. 10.*
* *Chrysost. hom. in Matth. 7.*
[h] *Feuardentius in Praef. in Epist. Iacobi §. Scribit.*
* *August. lib. de Ciuit. cap. 12.*

vt ille Iacobi Epistolam Catholicam, quia Doctrinam continet, quæ ad vniuersos pertinet, sic quæuis Orthodoxa Ecclesia particularis Catholica dici debet: sin (sic Augustinus de terra) vt vniuersas alias in se complectatur: sic Romana Catholica dici non magis, quam vna vniuersa dici possit. Postremò, vt vos constrictos teneam, ex vestris principijs deducto dilemmate probo, Romanam vestram non posse dici propriè Catholicam.

[a] Bellar. lib. 1. de Sacram. in Gen. cap. 27. §. Petes.

[a] Vt quis verè baptizetur, necesse est, vt intendat Minister facere, quod facit Ecclesia Romana: Imo verus est Baptismus, etiamsi intendat non facere, quod Ecclesia Romana facit: sufficit intendere facere, quod facit Ecclesia Catholica. *Hæc intentio Ministri, qua distinguitur Romana à Catholica, vel recta est, vel falsa: si falsa, cur eam necessariam facis, sine qua nullus est verus Baptismus? sin recta, quo iure vos Romanam, & Catholicam confunditis? de quo* * *mox plura.*

* Infra in nota. 4. & 7.

CAPVT X.

Nota secunda, Antiquitas.

Status Quæstionis.

[a] Bellar. lib. 4. de Eccles. Milit. cap. 5. in princip.

[a] SIne dubio vera Ecclesia antiquior est quam falsa: vt Deus Diabolo, Semen Zizanijs. *Protestantes distinguunt: Antiquitas vel nuda proponitur, vel veritatis patrocinio munita: si illud, fucum: sin hoc, fidem facit. neque enim tam veritas Antiquitatis, quam antiquitas veritatis persuadere Catholicis debet. vos igitur (inquient Protestantes) nobis doctrinæ antiquitatem ostendite, & in vestris postulatis acquiescemus.*

De Thesi. An Ecclesia semper Antiqua.

[b] Bellar. quo supra cap. 4.

Aduersarius. [b] Nostra Ecclesia, quam Aduersarij nostri Papisticam vocant, est antiquissima: Ergo vera. *In huius notæ prædicatione multa peccas. Primò, quia etiamsi sit hæc consequentia verissima, non fuit tamen hæc perpetua nota Ecclesiæ,*

nam si non fuisset recens, quid nunc esset vetus? *vt cecinit Horatius. at Ecclesia Catholica noua fuit. Aduocatus.* Christiana Religio, IAM RECENS NATA, mox oppugnata erat à Scribis & Pharisæis: deinde summa vi etiam a Gentibus. & Christianæ Religionis Autor & tempus quando COEPIT posit assignari: nimirum, prædicari anno 15. Tiberij Cæsaris. *Agnoscis igitur infantiam antiquæ Ecclesiæ. Secundò, Samaritani contra veros cultores Iudæos, Pagani, atque etiam Iudæi contra Christum, & Christianos eandem Antiquitatis notam prætexuerunt: ergo est nota communis cum Hæreticis, saltem opinione ipsorum.* [d] Eligebat Deus duas vrbes cultus sui Silo in Samaria, & Hierusalem in Iudæa: in illa tabernaculum, in hac templum suum constituebat. reiecta Silo diligebat Hierusalem: Samaritæ nihilominus cultus diuini laudem sibi vendicabant, eò quod in Silo PRIMVM inuocatum esset nomen Domini: Iudæi contrà ad se id decus trahebant, eò quod POST Deus Sionem, id est, Hierusalem Silo præposuisset. *Itaque non loci Antiquitas, sed præcepti diuini autoritas in hoc negotio obtinere debet. quia* [e] In* Marc. 1. Mulier Samaritana colloquium habuit cum Christo: PATRES nostri, inquit, Deum adorauerunt in hoc monte; vnde ergo est, quod dicitis: in Hierusalem cultum diuinum esse præstandum? PRO ANTIQVITATE loci diuini cultus Mulier contendebet, & objiciebat exemplum Abrahæ, & Patriarcharum: PATRES NOSTRI, inquit, adorauerunt, &c. Iudæi verò se Prophetarum, & VERBI DIVINI AVTORITATE suum cultum tuebantur: Samaritani contra SIBI VIDEBANTVR antiquitatis vestigijs insistere. *Oborto tandem Christianismo, Iudæi & Pagani ita restiterunt, vt facile intelligamus non nouam esse hanc nouitatis calumniam: nam* [f] Christianam Religionem RECENS NATAM Scribæ & Pharisæi, deinde etiam Pagani summa vi oppugnabant. *Vtrique Antiquitatis vestigijs niti sibi videbantur.* Imo. [g] Nazareni nomen tam infame apud Iudæos esse cœperat, propter Iesum, quem NOVAE SECTAE autorem dictitabant,

[c] *Bellar. cap 5. §. Sed in &c.*

[d] *Carolus Sigonius de Repub. Heb. lib. 2. cap. 6.*

[e] *Iansenius in hunc locum.*

* *Marc. 1.*

[f] *Bellar. supra cap. 5.*

[g] *Arias Montanus in Math. 26.*

bant, eratque perinde ac si hæreticum quis diceret. *Eodem modo iuxtà cum Iudæis Pagani certabant.* *Act.17. *quæ* NOVA DOCTRINA est hæc? *sed ad rem.*

*Vulgata Editio.

Secundò de Hypothesi. An pontificiorum, partim noua.

[h] Bellar. cap. 5. §. In omnibus. idem Costerus vrget in Enchiridio.

Aduersarius. [h] Protestantes Religionem antiquam Romanam mutatam esse vociferantur: cum tamen non possunt huius mutationis autorem, tempus, locum vllum assignare. nec quis Aduersarius nouum aliquod dogma nostrum oppugnauerit, sicut nos in Arianismo, Nestorianismo, Lutherianismo ostendimus. Ergo Ecclesia Romana nondum a veritate deflexit. *Qui ita disputat, nec hæresis naturam, nec de hæresibus historiæ lucem, nec Romanæ Ecclesiæ ingenium satis eruditè accuratéque perpendit. Primò eadem est natura hæresis & morbi. Aduocatus.* [i] In *2. Tim. 2. Sermo eorum, vt Cancer, serpit, &c. hinc Græci, & Latini morbum intelligunt, horrendum sanè, nimirum vlcus illud, quod in mulierum mammillis enatum est: quod, nisi citò subuentum est, putrefacit, & paulatim omnes partes occupat, & corrumpit: quod virus, cum ad cor peruenerit, nullam medicinam admittit. sic hæresis iuxta Apostolum, &c. *cum igitur tibi proponitur corpus vsque ad tabem redactum, non tu ita agnosces, nisi perinde constet tibi, quo momento primùm tabes illa cœperit? Secundò, Lux historiæ docet, multas olim hæreses extitisse, quarum tamen Autor vel tempus, vel locus certus assignari nullus possit.* [k] Eius hæresis, quam Nestorianam dicimus, autores prodiderunt Nestorium autorem fuisse: quod equidem miror, cum præsertim Ambrosius, qui longo tempore Nestorium processerat, lib. de Incar. hæresis huius mentionem fecerit. [l] Hæretici Ignoietæ deo ignorantiam tribuebant, quis fuerit eius hæresis AVTOR, aut quando COEPERIT APVD NEMINEM REPERIRE POTVI. *Alios multos eiusdem generis obseruat. nunc ex infinitis vestris dogmatibus (quandoquidem vnicum efflagitas) satis erit proferre vel vnum,*

[i] Episc. Espensæus Comm. in *2. Tim. 2.

[k] Alphonsus de Castro, lib. 4. Hæres. Tit. Christus.

[l] Idem lib. 5. Tit. Deus.

vnum, huiusmodi verò, in quo ingenij Ecclesiæ Romanæ specimen egregium appareat. [m] Consuetudo hæc non administrandi Eucharistiam populo sub duplici specie, vsu primo comprobata est, deinde lege sancita, postquam in Ecclesijs occidentalibus obtinuisset, QVANDO VERÒ COEPERIT MINIME CONSTAT. *Excussa est igitur noua vestra de Antiquitate gloriatio:* In omni, *inquis*, magna mutatione prius Autor, tempus, locus, Aduersarius nobis satis innotescunt. *Hic iam vestram non modò ingentem primæuæ institutionis mutationem, verumetiam (sic enim Gelasius Pontifex etiam nominat) sacrilegam mutilationem perspicimus: quæ etiam aliquando inualuit, quamuis;* [n] MILLE post Christum annos contraria consuetudo durauerat. *In qua de Autore, loco, Aduersario, tempore primo, nihil quicquam constat. quidni igitur alia dogmata vestra, more huius Canceris, serpsisse arbitremur? perinde enim in dogmatum, atque in dialecticarum articulis, in Religionis professione, atq; in regionis vernaculis plerumq; solet accidere: quin tu igitur tempus primum demonstra, quo vernacula Græca, Romana, Hebræa primò cœperint à natiua sua integritate degenerare. deniq; vehementer expecto quid respondeas: si nunc quoque Iudæi vellent cum Christianis, si Patriarcha Antiochenus cum Pontifice Romano de Antiquitatis iure contendere. nam* [o] Ex IVDAEIS COEPIT Christiana Religio. [p] Et Antiochiæ Petrus Cathedram suam aliquandiu tenebat, priusquam ad Romam eam transtulisset. *Et tamen Græcam Ecclesiam totam tu* * *nunc Schismaticam esse asseris. Si ex antiquitate loci causa hæc metienda, & definienda est, Antiochena Ecclesia Romanæ facile hanc notam præripiet: si ex antiquitate doctrinæ, Scripturarum tabulis obsignatis agamus, quibus nullus Christianus possit nouitatem ascribere: de qua Antiquitate in nota sexta planè copioseque discutietur, vbi Antiquitatem verè antiquam & primæuam à degeneri & noua vestra discernemus.*

Patronos consulamus.

[m] *Valent. Iesuita, lib. de Eucharist. cap. 10. pag. 499.*

[n] *Cassander lib. Consult.*

[o] *Bellar. cap. 5. §. In omni.*

[p] *Idem lib. 2. de Romano Pontifice.*

* *Infrà in Nota 7.*

Capvt. XI.

Patres.

* *Ambrosius lib.5. Epist. 30.*

* SI longa ætas (inquit Symmachus paganus in Epistola ad Theodosium Imperatorem) autoritatem religionibus faciat, seruanda est tot seculis fides nostra, & sequendi sunt Maiores nostri, qui sequuti sunt fœliciter suos. *Quæ Ambrosij fuit, eadem esse possit nostra responsio.* * Sed Maiorum nostrorum (inquit Symmachus) seruandus est ritus: reprehendit messem, quia Sera fœcunditas est; reprehendit vindemiam, quia in Occasv anni est; reprehendit oliuam, quia Postremvs est fructus. Messis nostra fides est, quæ ab ortu mundi manebat in Sanctis, sed postrema ætate se diffudit in populos: explosa igitur, ea opinione, quæ ante conualuit, id quod erat Vervm ivre praelatvm est. *Quinetiam nos ad Tertulliani Apologiam prouocamus.* * Antiquior omnibus est veritas. hoc mihi proficit Antiquitas præstructa diuina literatura. *rursus.* * quodcunque aduersus veritatem sapit, hoc erit hæresis, etiam Consvetvdo. *eadem omnino est Cypriani vox.* * Consvetvdo sine veritate, vetustas Erroris est. Et. * Non hominis consuetudinem sequi oportet, sed Dei veritatem. *Vt denique antiquū Ethnicorum de Antiquitate coccysmum agnoscas.* * Sed quod nos agimus nouum est, quod vos priscum; & quid hoc aut vos iuuat, aut causam nostram contristat? Religionis autoritas non est tempore metienda, minimè, sed nè bonam causam prodere videar, Omnipotens Deus nouella res est? *Nec non Ignatius.* * Audiui quosdam dicentes: nisi Euangelium in antiquis inuenero, non credam: his dico quod mihi pro antiquis est Iesus Christus, cui non parere est manifestum exitium. *Denique Augustinus:* * Pagani, antiquitatis causa, se verum tenere contendunt: quasi Antiquitas, aut vetus consuetudo præiudicet veritati. *& paulò post.* Hic est mos Diabolicus, vt per Antiqvitatis tradvcem commendetur

* *Ambrosius Epist. 32.*
* *Tert. in Apolog. contra Gentes. cap. vlt.*
* *Lib. de veland. virg.*
* *Cyprianus Epist. 74.*
* *Idem Epist. 63.*
* *Lib. 2. contra Gentes.*
* *Epist. ad Philadelphios.*
* *August. nou. & vet. Testam. qu. 114.*

mendetur fallacia. *Aduocatus.* [a] Difficillimum nobis apud Indos fidei impedimentum ex ipsa INVETERATA CONSVETVDINE proficiscitur, vbique sanè consuetudo magnas vires habet; sed apud Barbaros maximas; quippe vbi rationis est maximum, ibi consuetudo radices profundissimas agit. [b] Indi, ne Christiani fierent, causam hanc afferebant, se à MAIORIBVS suis semper cultores extitisse, Sacerdotibus suis Bonzijs plurima largitos esse, sedes & domicilia excitâsse; itaq; si iam ad Christũ se transferrent, omnẽ superioris vitæ fructum perdituros. *Est ergo hæc nota per se obscura, quia Antiquitatis nomen sæpè Erroris fucus fuit: nobis, si à veritate aberrare nolumus, satis esse debet Scripturarum antiquitas. quia* [c] Sanctarum Scripturarum SVMMA est Antiquitas, quæ bona sua parte longè antecesserunt omnium prophanorum hominum monumenta, vt ostendit Iosephus lib. 1. cõtra Appionem. Iustinus Apolog. 2. Clemens Alexandrinus. 1. Strom. Tertullianus Apolog. cap. 19. Augustinus lib. 18. de ciuit. Dei. cap. 37. ex his fontibus etiam prophanarum sententiarum vetustissimi Doctores hauserunt, quicquid melius & verius tradiderunt. *Hoc dixisse de Antiquitate Scripturarum sufficit: quarum de omni-moda sufficentia Tomus proximus demonstrabit. De Antiquitate doctrinæ,* * *infrà, nota sexta copiosè disceptat.*

[a] *Acosta Iesuita de salute Indorum. lib. 2. cap. 18.*

[b] *Xauerius Iesuita lib. 4. Epist. 1.*

[c] *Greg. Valent. Iesuita Analys. lib. 1. cap. 16.*

Valere apud omnes debet sacrarum Scripturarum antiquitas.

* *Infrà in nota septima.*

CAPVT XII.

Nota tertia, Duratio.

A*Duers.* [a] Duratio diuturna, nec vnquam interrũpta, est nota Ecclesiæ: Ecclesia enim Catholica dicitur, nõ solũ quia semper fuit: sed etiam, quia semper ERIT. Dan. 9. Regnum tuum in æternũ non dissipabitur. Act. 5. Si hoc est ex hominibus consilium, non potestis dissoluere. & 2. Tim. 3. de hæreticis dicitur: vltrà non proficient. At Ecclesia Romana ab Apostolis DVRAVIT, ergo est vera Ecclesia. *Hoc nota quinta expediet: nunc tantum huius notæ ob-*

[a] *Bellar. lib. 4. de Eccles. Milit. cap. 6.*

scuritatem, nè dicam, Notatoris oscitantiam, ostendam. Aduocatus. [b] In notis non coniecturalem certitudinem Ecclesiæ habere volumus, sed infallibilem. *iam audiamus egregium, scilicet, disputatoris acumen.* Scio (*inquit Bellarminus*) Ecclesiam esse veram, quia DVRAVIT. *Hic sensum cōmunem Iudicem deposco, perinde ac si dixeris: Credere debes, Lector, me vigilantem hæc disseruisse, quia vigilabo. quæ ratio incertitudine sua exsuperat omnem, non modò coniectandi, verum etiam somniandi futilitatem. Secundò,* [c] In notis Ecclesiæ requiritur, vt soli Ecclesiæ veræ conueniant. *At hoc tuum* DVRAVIT, *vel opinione vestra, alijs quoq; hæreticis cōuenire:* DVRABIT *quoque Antichristo competere satis liquet. primò de πρότερον:* [d] Antè Lutheri tempora fuere hæ religiones: Paganismus, Iudaismus, Mahometismus, Græcismus, &c. *Vbi idem de Paganismo, & Græcismo, quod de Christianismo affirmare licet: speciosum hoc genus argumentandi, & fallendis imperitis accommodatum, sed de Antichristianismo, quoad* durauit, *quid vobis videtur? Primum.* [e] In 1. *Ioh. 2. Multi Antichristi sunt in mundo, & hic est spiritus Antichristi seductor, &c. notat Bruno, Apostolum de Antichristi tempore instruentem innuere eius membra, per LONGA TEMPORA, caput suum præcedere: hanc etiam instructionem omni Ecclesiæ, & secundum omnes suas ætates esse factam. *nunc de ὕστερον* & DVRABIT *accipe.* [f] In *2. Thess. 2. Tunc reuelabitur ille antiquus, quem Dominus Spiritu oris sui interficiet, & destruet illustratione Aduentus sui. &c. hinc habes, prudens Lector, quod sequaces Antichristi DVRABVNT vsque ad apparitionem aduentus Christi; differentia enim est inter destructionem, & Consumptionem: Consumptio spiritualis est, Consumet eum spiritu oris sui, id est spiritu sermonis Euangelici, vbi multi ad veritatem Euangelicam conuertentur: at multi PERSEVERABVNT vsque ad aduentum Christi. indè additur: & destruet eum illustratione aduentus. *Atque de Duratione Antichristiana prognosticon vestrum non ægrè concedimus. Aduersarius.* [g] STABIT Ecclesia Romana, quamdiu

[b] *Bellar. quo suprà cap. 6.*

[c] *Valent. Iesuita quo suprà.*

[d] *Bellar. quo suprà cap. 6. §. Iam verò.*

[e] *Episcopus Espensæus Cōm. in 1. Tim. 4.*
* *1. Ioh. 2. 18.*

[f] *Cardinalis Caietanus Comm. in*
* *2. Thess. 2.*

Roma futura est sedes Antichristi.

[g] *Acosta Iesuita de Temp. nouiss. cap. 3.*

diu erit in orbe Christi Ecclesia. [h] ROMA NON ERIT sedes Antichristi. *Hanc Iesuitæ confidentiam alterius Iesuitæ confessio facilè obtundet. Aduoc.* [i] ROMA dicitur Babylō, quia ad finem seculi FVTVRA est officina omnis IDOLOLATRIAE. *Hic vnus, ne videatur vnicus, integri Concilij suffragijs muniendus est.* [k] ROMA ERIT sedes ANTICHRISTI. *nec hi soli.* [l] Illud etiam nobis dicendum videtur ex Aretha, Primasio, Ausberto, Haimone, Ambrosio, & alijs, hoc loco, IDOLOLATRIAM vrbis ROMANAE significari, defecturamque esse ROMAM A FIDE, atque adeo FVTVRAM esse HABITATIONEM DAEMONIORVM, & omnis spiritus immundi, ob flagitia, & Idololatriam, quæ TVNC temporis in Romana ciuitate, Romanoque imperio latè grassabitur. *Sed hanc notam nota proxima luculentius explicabit, quia hæ vtraque commisceri simul possunt: perinde enim est siue Durationem amplam, siue Amplitudinem durantem dixeris.*

[h] *Bellar. lib. 3. de Rom.*
[i] *Ribera Iesuita Comm. in Apoc. 14.*
[k] *Collegium Anglo-Rhem. Annot. in Apoc. 17.*
[l] *Vega Iesuita in Apoc. 18. Comm. 1. §. 4.*

CAPVT. XIII.

Nota quarta, Amplitudo.

Prima Cautio.

VT *σκιομαχίαν omnem facilius effugiamus, multiplex cautio adhibenda est. primò: Protestantes, quoties distinguunt inter Ecclesiam visibilem, & inuisibilem, hanc definiunt esse cœtum Electorum, solamque Catholicam propriè dici volunt, nec vnquam posse deficere.*

Aduersarius. [a] Si Protestantes vllum in se Theologiæ sensum haberent, nunquam dicerent Ecclesiam posse a fide deficere, id est, à Christo sponso diuortium pati. *Hic notanda occurrit (nè quid grauius dicam) inscitia vestra, quia. Aduocatus.* [b] Notandum est multos ex nostris tempus terrere, dum probant absolute Ecclesiam non posse à fide deficere, nam PROTESTANTES ID CONCEDVNT, sed dicunt id intelligi de Ecclesia inuisibili. *Stapletonus igitur, & Valentianus Iesuita operam multam ludunt, qui hoc prolixè satis strenueq; probare conantur. Secunda cautio. Protestantes*

Calumnia aduersus Protestantes à Bellarmino explosa.

[a] *Colleg. Anglo-Rhem. Annot. in Ephes. 5: 29.*
[b] *Bellar. lib. 3. de Eccles. Milit. cap. 13.*

Secunda Cautio.

Protestantium sententia. *aliquam Ecclesiam veram, etiam visibilem, semper extitisse non inuiti largiuntur: sed tamen nullam vnam, & indiuiduam Ecclesiam eo priuilegio esse munitam, vt non possit à fide deficere: nam, hanc esse eorum sententiam docet Aduocatus.* [c] Iam definiunt Ecclesiam esse cœtum visibilem, sed tamen exiguum plerunque esse, & in paucis quibusdam pijs consistere. *Tertia Cautio.* [d] Dicunt Protestantes Ecclesiã, tempore Apostolorũ, fructificâsse; etiam tẽpore Irenæi, Tertulliani Athanasij, Hieronymi, Augustini maximè floruisse fortasse non negant. *Imò profectò non negant, & in hoc ipso iam cardo quæstionis versatur: explicatis his Amphibolia inuolucris, nullius negotij erit omnia testimonia peregrina & heterogenea ex hac causa remouere: Primò testimonia ea, quæ solam Catholicã inuisibilem exprimunt, non sunt cum hac quæstione, de visibili particulari Ecclesia permiscenda: huius generis sunt ea, quæ Bellarminus passim obijcit &, inculcat.* [*] *Math.* 1. Portæ Inferni non præualebunt aduersus eam. Psal. 47. Fundauit eam in æternum. Math. vlt. Ego vobiscum sum vsque ad consummationem seculi: *quæ singula Patres ferè singuli de solo Electorum cœtu interpretantur. Secundo. quandoquidem Protestantes non grauatè admittunt, Ecclesiam, quoque visibilem aliquandiu floruisse, & in summo splendore plerunque conspicuam extitisse,* παρεργα *sunt omnia ea testimonia, quæ nihil aliud possint efficere. Horum in numero ponimus; Math.* 18. Dic Ecclesię. Psal. 28. In sole posuit tabernaculum suum. Act. 20. Attendite Gregi. Math. 5. Ciuitas supra montem posita. 1. Tim. 3. Vt scias quomodò te geras in Ecclesia Dei. Ephes. 4. Quosdam dedit Pastores Ecclesiæ. *Quæ singula indifinite loquuntur de Ecclesia, nullam certam indiuiduam distinguunt perpetua veritatis successione conspicuam. Aduersarius.* [e] Esaiæ 61. Fœdus perpetuum feriam cum ijs, & omnes qui viderint eos, cognoscant illos, quia isti sunt semen, cui benedixit Dominus: hic locus profectò tam perspicuus est, vt explicatione non indigeat. *& sane locus satis per se perspicuus, ex quo quàm nihil efficias, locus ipse demonstrat: non enim dicitur,* Omnes videbunt, & cognoscent.

[c] *Bellar. lib.* 3. *cap.* 11. *& cap.* 3.

[d] *Ibidem lib.* 4. *cap.* 7. §. *Iam vero.*

[*] *Suprà cap.* 1.

[*] *Esa.* 61.

[e] *Bellar. lib.* 3. *de Eccles. Milit. cap.* 13.

cognoſcent. *ſed Aduocatus.* [f] Omnes qui viderint, cognoſcent. *fœdus quidem perpetuum eſt, quod eſt nouum Teſtamentum, ſed hic tam mirabilis eius ſucceſſus non ita perpetuò vniuerſalis, ſed ferè Apoſtolicæ ætati proprius.* [g] Fœdus perpetuum, id eſt, vt Hieronymus exponit, Euangelium: ſemen eorum ſignificat Fideles, per APOSTOLOS, adductos ad fidem, quorum prædicatione VNIVERSVS orbis ad fidem conuerſus eſt. [h] Quia APOSTOLI ibant lugentes, ſeminantes Euangelium lachrymis & afflictionibus multis: ſed non fruſtra, ſed lætantes propter GLORIOSAM meſſem. *Poſtrema Cautio. Cum Proteſtantes aſſerunt Eccleſiam, inſtar Lunæ, nonnunquam pleno orbe fulgere, nunc etiam prorſus nubem contrahere, & quaſi eclipſin pati: intelligunt ad eam paucitatem redigi nonnunquam, vt non videatur niſi ab iis qui in ea verſantur, ſed vt non ſit viſibilibus ſuis ritibus, viſibiliq; ſucceſſione, vel fidelibus omnibus publice cognita. debent igitur Pontificij omnes ſuas vires experiri, omneſque ſuas machinas adhibere ad hoc Proteſtantium propugnaculum expugnandum: ex quo etiam conſtat Parabolas illas Retis, Ouis, Agri, Conuiuij eſſe ab hac quæſtione alienas: cum præſertim Eccleſiam deſcribunt, non viſibilem modò, verum etiam glorioſè viſibilem. nunc Quæſtionem ipſam aggrediemur.*

[f] *Vulgata Tranſlatio.*

[g] *Leo Caſtro Comm. in Eſ. 61.*

[h] *Didacus Aluarez. Comm. in eundem locum.*

Quarta & vltima Cautio.

CAPVT. XIIII.

Status Quæſtionis verus.

AMplitudo, ſiuè multitudo, & varietas Credentium eſt nota Eccleſiæ. [b] Vt non modo viſibilis ſit, ſed etiam VALDE CONSPICVA. [c] Notæ erunt tam perſpicuæ, vt OMNES videant, inter quas Amplitudinem numeramus. *Vide nè huic lumini tenebras offundas.* [d] Obſeruandum eſt, non requiri, vt hæc multitudo ſit in omnibus hominibus totius mundi, ſed tantùm, vt innoteſcat OMNIBVS PROVINCIIS, ita vt in omnibus aliqui ſint de Eccleſia: deinde,

[b] *Coſterus Ieſuita Enchirid. de Eccleſ. in fine.*

[c] *Bellar. ſuprà.*

[d] *Bellar. quo ſuprà lib. 3. cap. 7.*

deinde, non requiritur vt hoc simul fiat, sed satis est vt Fiat svccessive. Primo, Satis est *(inquis)* ad hanc multitudinem, vt in omnibus prouincijs aliqui sint de Ecclesia. *Quis verò, obsecro, Menippus (cui Poetæ in Lunæ globo domicilium tribuunt) vel omnes prouincias cernere vnquam potuit, aut istos reliquos Catholicos discernere?* Disputamus, *inquis*, de notis Ecclesiæ, quibus olim Patres, nunc Catholici omnes, possunt Ecclesiam ipsam dijudicare. hæc autem satis est, si non simul, sed Svccessive deinceps fiat. *Id est, vt ego interpretor, iam esse Ecclesiæ notam, quæ nondum est nota Ecclesiæ. diuinare hoc est, non disputare: nimirum veluti cum Cornix in Capitolio ἔσται πάντα καλῶς. Interpres hoc ostentum exposuit.* * Est, quia non potuit dicere, dixit, Erit.

* *Suetonius de vita Domitiani.*

Cominùs pugnatur.

Aduersarius. [e] Ecclesiæ claritas, & splendor ita in diuinis literis exprimitur, vt is hominum cœtus, qui hac nota careat, Ecclesia Dei censeri non possit. *Ecclesiam credentium iamdiù sæpè angustam fuisse, & multitudine, ac claritate floruisse, est in confesso apud omnes: Quæstio igitur est, Vtrum multitudo sit Ecclesiæ militantis nota perpetua. Possuannenses asserunt, Protestantes negant; & ex vtroque Testamento commentum hoc conantur infringere. Ex statu veteris Ecclesiæ, in quo duo tempora occurrunt, vbi cultus Dei publicus miseris modis prophanatus interijt: primum Eliæ: secundum primi aduentus Christi. tempore Eliæ splendidam hanc visibilitatem defecisse, quando celeberrimus ille Propheta, & Ecclesiæ quasi Patriarcha, videbatur sibi solus esse relictus. 3. Reg. 19. cum tamen iam septem millia Dei cultores integri extiterunt, sed in spælunca abstrusi, non publice conspicui, nec addicti erant vlli visibili Pastori visibilia sacra celebranti.*

[e] *Possuanens. Iesuitæ. Thes. 15.*

Aduersarius: [f] Non loquitur Elias de omni populo Iudæorum, sed solum de ea parte, quæ subiecta erat Regi Samariæ; quæ pars, ex decem tribubus constans, à duabus alij

[f] *Bellar. lib. 3. de Eccles. triumph. cap. 16 §. ad Aliud. Ecclesia tempore Eliæ.*

alijs Iudæ, & Beniamini diuisa erat; constat enim, ex eodem 3: Regum libro, tempore Eliæ regnâsse in Hierusalem Asam, & post eum Iehosaphat, & sub illis fuisse in Hierusalem populum, & Sacerdotes in verâ Religione manifestè persistentes. *Hoc responsum multis modis refellitur: primò, quia non per omnia consentit cum fide historiæ. Aduocatus.* [g] Cum Ahab Rex Samariæ dedit filiam suam Ioram Regi Iudæ, tunc omnes IVDAEI videbantur esse IDOLOLATRAE, ita vt Elias putaret SE RELICTVM esse solum. *Quod etiam ex argumento Apostoli confirmari videtur.* * Rom. 11. Nescitis quomodò Elias interpellat Deum aduersus Israël, cum dicit, Ego solus? &c. *quid per nomen Israël intelligi voluit Apostolus? numquid tantum decem tribus? an non vniuersam Iudæorum gentem?* [h] Obseruandum est cum nomen ISRAEL absolute appellatur integram Iacobi familiam, hoc est, DVODECIM TRIBVS significari: nam cum tantùm decem tribus seorsim indicantur, id fit aut appositione Iudæ, aut additione regni, aut domus; vt regnum Israel, aut domus Israel; quasi proprijs notis nominatur. *quod Apostolus etiam exemplo suo illustrat.* [i] Nam & ego (inquit Apostolus) ISRAELITA sum de TRIBV BENIAMIN. * Apostolus non ortum habuit ex decem tribubus, sed ex tribu BENIAMIN, QVAE erat pars REGNI IVDAE. *Secundò, vt responsum tuum verum esse concedamus, tamen argumento Protestantium minimè satisfacit, siuè historiæ typum, siue veritatem ipsam spectemus. si Typum,* [k] In libris Regum describitur regnum Iudæ & regnum Israel: per regnum Iudæ designatur PAVCITAS fidelium, TANTVM enim TRIBVS DVAS continebant. per regnum Israel designatur MVLTITVDO HAERETICORVM, vt Hieronymus ad Paulinum obseruat. *quorsum igitur Amplitudinis nota, nisi ad Hæreticos propugnandos? ad Historiæ lucem reuertamur:* [l] Rehoboam, traductis ad se DECEM TRIBVBVS, quod Israel appellabat, OMNEM illum Populum ab auita religione, ad Idolorum cultum auertebat: quare Deus permisit populum suum

[g] *Lombardus in com. in Rom. 11 ex Ambrosio*

* *Rom. 11.*

[h] *Arias Montanus com. in Hoseam. cap. 1.*

[i] *Aquinas com. in Rom. 11.*

* *Arias Montanus.*

[k] *Ederus Oeconom. Bibl. lib. 2. de libris Regum.*

[l] *Carolus Sigonius de Rep. Heb. lib. 2. cap. 4. vide 1. Reg. 12. 28. et 1. Reg. 14. 22.*

F

suum posteà captiuum duci in Assyriam: REGES ETIAM IVDAE in cultus sanctitate minimè permanebat, ità vt Ezechias Rex grauiter questus est, quod tabernacula etiam clauserant, holocaustum Idolis obtulerant, proinde non multis post annis vrbe, temploque incensis, in Babyloniam captiui abierunt, ibique (vt scribit * Osæas Propheta) per 70 annos manserunt SINE SACRIFICIO SINE ALTARI SINE EPHOD. *iam igitur penitus extincta fuit nota Amplitudinis.*

* *Os.* 4. 4.

De statu Ecclesiæ Iudaicæ in tempore aduentus Christi.

Aduersarius: [m] Ad Christi aduentum, Synagoga Iudæorum, non tam defecit, quàm mutata est. *imò verò penitus defecit; siuè concilium Sacerdotum, siuè etiam populi turbam consideremus. Primò, de ordine sacerdotali. Aduocatus:* * Math. 17: Mane facto, concilium inierant OMNES; [n] Nimirum SACERDOTES, Scribæ, Seniores, congregati erant in concilium COMMVNE aduersus Iesum. [o] Quod videtur prædictum, esse Hier. 18. PERIBIT LEX à Sacerdote, ET VERBVM à propheta, & Consilium à Sapiente. [p] In * Iohn: 9. Conspirauerunt Iudæi, vt si quis confiteretur Christum, EXTRA SYNOGOGAM fieret: & Cap. 12: Multi ex principibus crediderunt in eum, sed propter Pharisæos non profitebantur, vt E SYNAGOGA NON EIICERENTVR &c. nam probri loco maximè ducebatur apud Iudæos, si quis Synagogæ expers factus fuisset. *Deniq;* [q] Turba Populi clamat crucifige. *et* [r] MAXIMA TVRBA Iudæorum in hoc Concilio, SATANAE Synagoga fuit. *Disputo. vel illa multitudo sacerdotum, Pharisæorum, Scribarum, Populi, quæ Christum excommunicabat, Ecclesia tum fuit, vel plebs obscura, quæ Christum agnoscebat, & venerabatur: si illa, qui fit, vt sponsum suum Christum hostili animo persequeretur? sin hæc, quomodò externus splendor, & multitudo fuit perpetua nota Ecclesiæ? videtis enim vniuersalem illum splendorem vsque adeò. vniuersali eclipsi obfuscatum,* vt,

[m] *Bellar. lib 3 de Eccles. Militant. cap. 16. §. Ad tertium. &c. luctuosus ecclesiæ status in aduentu Christi.*
* *Math.* 17.
[n] *Iansenius Concord.*
[o] *Bellar. quo suprà. cap.* 17. §. *ad tertium.*
[p] *Carol. Sigonius lib.* 2. *de Reb. Hebr. cap.* 8.
* *Iohn.* 9.
[q] *Iansenius Concord. in Ma.* 17.
[r] *Stapleton. Doctr. princip Lib* 2. *cap.* 11. *Templum Domini.*

vt, non dicam prouinciam integram, sed, vix personam vnam occupauerit. id quod Sanctus Bernardus obseruat: Sola (*loquitur de B. virgine Maria*) per illud triste sabbatum stetit in fide, & saluata fuit Ecclesia in ipsa Sola.

Caput XV.

De Ecclesia noui Testamenti.

Aduersarius. Non sequitur à defectione veteris Ecclesiæ[a] ad statum noui Testamenti, quia Ecclesia Christianorum melioribus, & firmioribus promissis munita est. *imò verò sequitur; nisi aut Pater antiquus aut recens Scholasticus delirauerit. Aduocatus.* [b] Oportet hæreses esse, non igitur doleamus (inquit* Chrysostomus) quòd Multae sint Secte hoc tempore, Prophetarum contigit, fuerunt tunc Plures Pseudoprophetæ, verùm ex eorum comparatione, veri Prophetæ illustriores fuerunt; etenim morbus sanitatem magis demonstrat, tenebræ lucem, tempestas tranquillitatem. *alter*, [c] Quadraginta Prophetæ Ahab mentiti sunt, ex ore Solius Michae, viri contemptibilis, veritas egressa est: non igitur numero suffragiorum sententiam (*exemplum veteris testamenti ad vsum noui accommodat*) Metimur, sapientes pauci sunt, Stultorum infinitus est numerus. *Deinde responsum quàm languidũ, & elumbe sit, facilè apparebit, si tres Ecclesiæ Christianæ ætates, Infantiam, adolescentiam, & Senectutem examinemus*

[a] *Stapletonus, Bellar. & alij, ferè omnes. valet argumentum à luxato Synagogæ statu ad ecclesiæ conditione in miseram demonstrandam.*

[b] *Perer. Iesuita com. in Exod. 7. Disp. 11.*

* *Hom. 46. in Act.*

[c] *Melchior Canus Loc. theologicis lib. 5. cap. 5*

De infantia, & incunabilis Ecclesiæ.

Aduocatus. [d] Scimus quod in initio Ecclesiæ Pauciores erant Christiani, quàm aduersarij Iudæi. *De Infantia, Res est in confesso apud omnes. ætatem adultã contemplemur. taceo decem illas persecutiones Ecclesiæ, in quibus templa Christianorum euersa, libri sacri exusti, Pastores conquisitis*

[d] *Bellar. lib. 4. cap. 5. §. In omni.*

tormentis cruciati, & interfecti fuerunt; tantum de haresibus agam, quæ cladem Ecclesiæ, omnibus persequutionibus atrociorem, invexerunt.

De Adolescentia Ecclesia.

Aduersarius. [a] Obijciunt nobis Protestantes illud Hilarij contra Auxentium Arianum: MALE, inquit, vos parietum amor cœpit, malè Ecclesiam Dei in tectis, ædificijsque veneramini; montes mihi & lacus, & carceres sunt tutiores. Deindè illud Hieronymi opponunt, in Dialogo contra Luciferianos, de eodem tempore Ecclesiæ loquentis: Ingemuit, inquit, TOTUS ORBIS, & SE ARIANUM esse miratus est. Respondeo. Hilarius loquitur tantum de Ecclesia Mediolensi, hoc autem, quod de vna Basilica dicitur, non debet trahi ad Ecclesiam vniuersam. Hieronymus in vna sententia duabus vtitur figuris, & eos impropriè taxat, qui sine dubio non erant Hæretici, sed errantes. *In vtroque falleris. Primò. non loquitur Hilarius de vna aliqua Basilicâ: Patronus ipse loquatur.* [*] Rarum est apud ORIENTALES inuenire Episcopum, vel Populum Catholicum. *hæc ille de Orientalibus: at Mediolanensis Basilica in Italia, parte, nimirum, Occidentali, sita erat. sed nolo rem ipsam rigidius cum Bellarmino expostulare, nihil non oblatum accipiam. Aduocatus.* [f] Nouimus Ecclesiam ijs aliquando errorum, schismatũ, persecutionum fluctibus esse agitatam, vt imperitis quidem, nec satis prudenter rationes temporum rerumque circumstantias æstimantibus, COGNITU fuerit DIFFICILIS, quod tum maximè accidit, cum Arianorum hæresis in orbe PENE TOTO dominabatur, nam eo tempore scripsit HIERONYMUS, contra Luciferianos, ECCLESIAE NAVEM eo tempore PENE OBRUTAM fuisse: & Hilarius pluribus monuit verbis, contra Auxentium, NON fuisse Ecclesiam tunc temporis in tectis, & EXTERORI POMPA quærendam, sed potius in Carceribus, & spælunćis; non igitur negamus quin

[a] *Bellar. lib. 3. de Eccles. milit. cap. 16.*

Hæresis Ariana Ecclesiæ Catholicæ vniuersæ quandam, quasi ignorantiæ, noctem offundebat.

[*] *Locus ipsius Hilarij.*

[f] *Gregor. Valent. Iesuita Analys. lib. 6. cap. 4. §. hanc etiam.*

quin fuerit Ecclesia, alio, atque alio tempore, DIFFICILIVS DIGNOSCERE.

Aduersarius. [g] Illud testimonium Hilarij, fuit à Vincentio Donatista, Augustino obiectum. *Si igitur vobis minus arridet dictum Hilarij; at Augustini responsum vobis saltem satisfaciat: nam: Aduocatus.* [h] Diuus Augustinus sic scribit, Epist. 48. ad Vincentium: ipsa est Ecclesia, quæ aliquando obscuratur, & tanquam obnubilatur multitudine scandalorum &c. sed tamen in suis firmissimis eminet. hæc Augustinus. ideo cùm Ecclesiam semper visibilem esse affirmauimus, nõ ad PRAESENTEM Ecclesiæ statum quo VIDEBATVR LATERE, respicimus: sed ex præteritis temporibus cum illo collatis, eam deprehendere. *En Iesuita Ecclesiam* DIFFICILEM COGNITV *& penitus* LATENTEM *agnoscit. et nè habeat Bellarminus, quod Basilicam, vt solet, Romanam opponat, quasi, cum tota Ægyptus plusquam Cimmerijs tenebris occupata fuerit, Romana illa, tanquam terra Goshen, lucis meridianæ fulgore splenduisset: Athanasius occurrit Liberium Papam Romanum Arianismi liberè accusans:* Liberius, inquit, post exactum in exilio biennium, minis mortis inflexus est ad subscriptionem hæresis, atque ita restitutus. *Adsunt Aduocati tres, & quidem opinione vestra, ter nobiles. Aduocatus.* [i] Ariana hæresis ROMANVM ORBEM ferè peruagabatur. [k] Ariana hæresis AB ORTV SOLIS, ET MERIDIE, viz. ab Ægypto veniens, per Græciam transiuit in Aquilonem: & inde Gothi egressi TOTVM FERE OCCIDENTEM infecerunt, quoniam illi Arianis maximè fauebant. DVRAVIT autem hæc pestis per trecentos annos, aut forte amplius. NAM HISPANIAM hoc morbo laborasse, tempore Gregorij Papæ, constat ex ipso Gregor. dialogor. lib. 3. cap. 31. *Deniq;* [l] D. Hieronymus in Chronicis, ex Eusebio, memoriæ proditum reliquit, omnes penè TOTO ORBE ECCLESIAS Arianorum consortio pollutas fuisse: imò VNI illi Nicenæ Synodo Arriani DECEM, & amplius Ariminense, Smyrnium, Mediolanense, Isauricũ,

[g] *Bellar. quo suprà & Staplet. lib. 2. doct. Princ. cap. 18.*
[h] *Valent. Iesuita loco suprà ex eo citato.*
* *In Epist. ad vitam solitariam agentes.*
[i] *Costerus Iesuita Encheirid. Tract. de Eccl. §. postquam.*
[k] *Alphonsus de Castro lib. hæres. 5. Tit. Deus hæres. 6.*
[l] *Lindanus Panopl. lib. 2. cap. 6.*

Nicomedienſe, Tyrium, Nicænum, Thraciæ diuerſa Conſtantinopolitana, plurima Antiochena Concilia obiecta eſſe videas. *Potuit Bellarminus alia teſtimonia Auguſtini, Chryſoſtomi, Nazianzeni, Athanaſij, adhibere: ſed ſenſit vir cautus aquam ſibi reſpondenti adhærere, vt eſt in Prouerbio. quæ tamen Valentinianus liberè agnoſcit, nimirum: Nazianzeni.* *Vbi ſunt, inquit, qui paupertatem nobis obijciunt, opeſque ſuas inſolenter iactant, qui Eccleſiam MVLTITVDINE definiunt, GREGEMQVE EXIGVVM aſpernantur? Hi Vulgus habent, ita nos fidem: illi aurũ, & argentũ, nos fidem & doctrinam *Athanaſij.* *Quæ nunc, inquit, Eccleſia liberè Chriſtum adorat? quippe ſi pia eſt, periculo ſubiacet; nam ſi alicubi ſunt pij, ſunt autem vbiq; permulti, illi, vt Propheta Elias, in SPAELVNCAS, & CAVERNAS terræ ſeſe abſtrudunt. *Nec mirum:* [1] Arianiſmus TOTAS ORIENTIS ECCLESIAS, Antiochenam, Alexandrinam, Conſtantinop. Hieroſolomitanam, expulſis Orthodoxis, occupant, atque in OCCIDENTE, ejecto in exilium Liberio, Felicem in Romanam ſedem ſubſtituunt.

* *In Orat. contra Arianos.*

* *Epiſt. ad ſolitariam vitam Agentes.*

[1] *Lindanus Panopliæ lib. 2. cap. 6.*

CAPVT XVI.

De Eccleſia ſenili, vel etiam decrepitâ ætate, quam nunc animis, & fortè oculis contemplamur.

ADuerſarius. *, Diconos non gloriari in templis, & ſucceſsione Epiſcoporũ ſecundum ſe, ſicut Iudæi, qui cõfidebant in verbis mendacij Hier. 7. dicentes, Templum Domini templum Domini: ſed propter Chriſti promiſsionem, qui ait, Tu es Petrus, & ſuper hanc Petram ædificabo Eccleſiã meam; & portæ Inferni non præualebunt aduerſus eam. Qualem promiſsionẽ Iudæi nunquã habuerunt; neq; verum eſt quod aduerſarij dicunt, prædictam eſſe in Scripturis Eccleſiæ viſibilis ruinam, cum potius vbique habetur

* *Bellar. lib. 3. de Eccleſ. triumph. cap: 16: §: Ad quintum.*

habetur contrarium. Sed Obijciunt illud * 2. Thessal. 2. Nisi venerit discessio primum. Respondeo nomine discessionis vel intelligi ipsum Antichristum per Metonymiam, vel defectionem a Romano Imperio, vel discessionem ab Ecclesiâ: non autem generalem, sed particularem, id est, non omnium, sed multorum; vel omnium quidem, sed occultorum Hæreticorum. *id est, Respondens vel somniat, vel seriò nugas agit, vel hallucinatur, vel planè potius tergiuersatur, sed illud,* Hoc age, *multum me delectat. probandum est igitur hanc discessionem significare Apostasiam, non tantum ab Imperio, verum-etiam à fide Catholicâ; eamque Generalem fore, non modo particularem, nec tantum occultorum Hæreticorum, sed ferè omnium Christianorum, vsq; adeò vniuersalem, & publicam, vt nec locus, nec pastor, nec coetus aliquis publicus Fidelibus omnibus innotescat. Hoc efficiam, atque præstabo, si prius Pontificiorum præpropera gloriatio proferatur. Aduersarius.* [b] Ecclesia ab ascensione Christi, vsque ad hoc tempus, Omnibus semper insigniter visibilis, & cognita fuit: publica Sacramenta, Conciones publicæ, Pastores visibiles, visibiles etiam Aduersarij, Concilia quoque visibilia, Tota Ecclesia vndique visibilis, & Professorum nomina toti mundo notissima: De Inuisibili Protestantium Ecclesia, in tota Scripturâ ne γρῦ quidem. *Hanc tam splendidam, & gloriosam Visibilitatem Ecclesiæ perpetuam Protestantes oppugnant, sed quibus machinis, præsidijsque freti, studiosius attendamus. Aduocatus.* [c] Verisimile est hanc ingentem Apostasiam futuram esse, non modo ab Imperio Romano, verum etiam ab Ecclesia Romana, cuius status, & etiam omnis cum eâ Communicatio Externa cessabit; quanquam cordium communio non omnino deficiet. *Hi etiam generalem defectionem publicam, etiam à fide agnoscunt, in quâ assertione, si vnicam voculam* (Romana) *expunxeris, Protestantibus palam astipulantur: & vt seipsos refutent disertius.* [d] Quemadmodum Ecclesia nostra Romana hodierno die in Angliâ se habet vbi

* 2. *Thess.* 2.

[b] *Colleg. Anglo-Rhemens. Annot. in Act.* 11. *vers.* 24.

[c] *Idem Collegium Annot. in* 2. *Thess.* 2.

[d] *Idem Collegium. Annot. in Apocalyp.* 12.

vbi Nvllvm regimen pvblicvm obtinet, nvlla officia sacra pvblica exercet, dici potest in Solitvdinem abijsse, quanquam nec fidelibus eam sequentibus, nec hostibus eam persequentibus ignota erit, ita tempore Antichristi futura est. *En genuinam Protestantium defensionem, qui Ecclesiam Fidelibus notam esse semper dicunt; sed tamen non omnibus, nec sanè hostibus: quomodo enim persequutionibus conspicua erit, quæ nè nota sit, in Cauernis, & Cryptis se abscondit? en insuper insignem in Rhemensibus Palinodiã.* Conciones Pvblicae, inquiunt, Sacramenta Pvblica, Ministri Pvblici, tota Ecclesia visibilis, omnia conspicua. *Nunc rursus recantant; aperta, quæ fuere operta, sunt:* Altaria, Sacerdotes, sacra, conciones clandestinæ, totum denique Ecclesiæ regimen Occvltvm. *Faciem eius Ecclesiæ squallidam, & luctuosam intueamur.* [e] Tempore Antichristi Sacramentum Non erit in Locis pvblicis, nec publicus ei honor adhibebitur; sed Privatim, et occvlte seruabitur, & honorabitur à Christianis. [f] Tempore Antichristi Omnis Ecclesiastici ordinis Splendor, & Decvs exolitum, & Sepvltvm iacet; Sacerdotes gementes, portæ destructæ, altaria deserta, sacræ ædes vacuæ, quòd non sint, qui venient ad Agni solennitatem. [g] Ecclesiarum ædes sacræ erutæ, Litvrgia extincta, Psalmorum cantatio nulla erit. [h] Apoc. 13. vers. 3. Admirata est tota terra bestiam, & vers. 7. & data est ei potestas super omnem Tribum, populum, linguam, gentem; & adorauerunt eam omnes Gentes, qui inhabitant terram, quorũ nomina non sunt scripta in libro vitæ: Quibus verbis docet Innvmerabilem mvltitvdinem eorum, qui Antichristo adhærebunt; nimirum omnes præter Solos praedestinatos, ij enim sunt, quorum nomina sunt inscripta in libro vitæ. etiam * Apoc. 12.4. & Cauda eius trahebat tertiam partem Stellarum, &c. hoc manifestissime dicitur de tempore Antichristi, in quo Diabolus ita erit potens, vt Plvrimos ex

Ecclesia tempore Antichristi eclipsin fere vniuersalem patitur.

[e] *Perer. Iesuita Comm. in Dan. lib. 15. Pag. 714.*

[f] *Acosta Iesuita lib. 2. de temp. nouiss. cap. 15.*

[g] *Idem. cap. vlt.*

* *Apoc. 13.*

[h] *Ribera Iesuita Comm. in Apoc. idem habet vega Iesuita in hos loc.*

* *Apoc. 12.*

ex viris ſanctis ſuperaturus ſit, & ſecum ducturus tractaturuſque in terram, id eſt, à cœleſti vita ad terreſtrem, & turpibus voluptatibus deditam: nam hos vocat Stellas, quia in Cœlo, quaſi fixi videbantur, & ex alto virtutum vertice lumen alijs præbere. verſ. 6. fugiet Mulier in ſolitudinem, id eſt, propter perſecutionem, MAGNA PARS fidelium fugiet. [i] * Apoc. 9. Cecidit Stella magna, cui eſt data clauis Abyſsi, quo puteo aperto, aſcendit fumus fornacis magni, quo obſcuratus eſt ſol, & aër à fumo putei. Per ſolem Doctores: per Aërem ECCLESIA longè lateq; diſperſa ſignificatur, quæ lumen à Paſtoribus mutuatur, HAEC OBSCVRATA eſt. *Denique.* [k] Tunc ceſſabunt preces, oblationes, Sacramenta. * Luc. 1. Filius hominis cum venerit, putas inuenerit fidem in terris? [l] ſignificat defectum, & paucitatem in hominibus qui in nouiſsimis reperientur in terris viui.

[i] *Aquinas in hunc locum.* * *Apoc. 9.* [k] *Bellar. lib. 3. de cultu Sanctorum cap. 4. §. Ex his.* * *Luc. 18.* [l] *Ianſenius Concord. in eum locum.*

Obiectionis ſolutio.

Aduerſarius. [m] Latens illa Eccleſia (quam Proteſtantes fingunt paulò antè Lutherum extitiſſe) vel fidem ſuam profitebatur, vel non: ſi profitebatur, non erat latens, ſed manifeſta: ſi non profitebatur, certè Eccleſia Chriſti non erat. Confeſsio enim fidei, ex ipſorum Sententia, eſt nota Eccleſiæ, qui vero non confitetur fidem, ea in corde retenta, exterius profitetur perfidiam. Rom. 10. Ore confeſsio fit ad ſalutem; *In eodem argumento* * *Poſſuamenſes quoque vehementer exultant, tamque hoc illis videtur eſſe Achilleum, vt* * *Bellarminus illud rurſus repetat, atque inculcet. quibus ſi reſpondeas, aliam eſſe profeſſionem occultam, aliam publicam, Conſequentiæ vis nulla erit: hanc verò diſtinctionem veram, & neceſſariam eſſe probabimus. primò, exemplo veteris Teſtamenti. Aduocatus.* [n] Elias ſic queritur apud Deum. 3. Regum. Ego, inquit, relictus ſum ſolus. SOLVS, id eſt, cultor vnius Dei: ita dixit, quia alij NON ita MANIFESTABANT ſe eſſe veros Dei Cultores; ſed reſpõſum tulit,

[m] *Bellar. lib 3. de Eccleſ. Milit. cap. 13. §. Denique. Dilemma Bellarmini contra Eccleſiam latentem.* * *Theſ. 37.* * *Lib 4. cap. 5.* [n] *Aquinas Comm. in Rom. 11. Dilemmatis ſolutio.*

extitisse iam septem millia, qui cultum Dei minime deseruerant. *Fingamus Eliam iam eodem modo cum Deo contendisse. Itane vero omnipotens Deus? tot sanctissimorum virorum millia in spelunca abstrusi latitarunt, nondum vel mihi fideli Prophetæ tuo, vel persecutoribus suis infestissimis cognita?* Aut exterius fidem suam profitentur aut non: si non, *cur eos seruos tuos nominas? si sic, suam ipsi prodiderunt perfidiam. Consequentia, igitur, illa tua admittenda non est, ne similis hoc, aut Dei seruos impietatis insimulemus, aut Ipsi tanquam serui impij Deum ipsum mendacij. Secundo, vestrum argumentum ex concessis vestris retorqueo.* [o] Quemadmodum Ecclesiæ Romanæ pars hodierno die in Anglia, vbi nullum publicum regimen tenet: ita tota Ecclesia se habebit in tempore Antichristi: nullum erit publicum Sacramentum, omnis externa communicatio cum Ecclesiâ cessabit, sed, vt sol, obnubilata latebit. *Sacerdotes, & Iesuitæ, qui nunc in Angliâ, & Romanæ Ecclesiæ negotijs præficiuntur, vel publice fidem suam profitentur, vel non: si sic, cur hominum secularium habitibus, & fictis nominibus in Cryptis absconditi religionem dissimulant: si non, dum in lucem non prodeunt, suam produnt perfidiam? Aduersarius.* [p] Si aliqua fuisset Lutheranorum latens Ecclesia ante Lutherum, prædicante Luthero, mox cognoscere Socios suos, & ad eos currere debuissent, etiam non vocati, at non ita factum est. *falleris. Aduocatus.* [q] Nec solvs hoc seculo Lutherus prodijt, sed etiam Mvltorvm agmine, seu quodam satellitio stipatus, processit, qui illum tanquam Ducem primo spectasse videntur, vt illum deinceps sequerentur. illi enim Statim adhæserunt Philippus Melancthon, Conradus Pellicanus, Lumbertus, Fabricius, Capito, Osiander, Sturmius, Martinus Bucerus. *Nec tamen necesse habemus ad hoc, de latente Ecclesia, responsum recurrere: veram fidei amplitudinem sic definimus.* [r] Fides Catholica: hæc vox Græca, Catholica, sonat Latine quod Vniversalis, quæ tamen non sic dicitur, quod Vniversi eam teneant, sed quod Eam habere tenentvr, nec enim fides nostra

[o] *Rhemens. Valent. Ribera Iesuita supra.*

[p] *Bellar. lib. 3. cap. 5. §. Præterea si.*

[q] *Alphonsus de Castro Epist. nuncup. in lib. aduers. hæres.*

[r] *Aeneas Sylvius de gest. Basil. lib. 1. fol. 9.*

[s] *Huius nominis* Catholicæ *Ecclesiæ luculenta interpretatio.*

nostra desinit esse Catholica, quod quam-plurimi eidem aduersantur. Quid enim (*inquit Apostolus Rom.3.*) si quidam illorum non crediderunt, num eorum infidelitas fidem Dei euacuabit? imò [f] VEL VNA PROVINCIA, si retinet veram fidem, verè, & propriè diceretur ECCLESIA CATHOLICA. *Patroni sunt in hac causa Patres ferè vniuersi, quorum aliquot testimonia ex Aduersariorũ ore producta accepimus, qualia (nè forte desiderentur) hæc esse possunt:* * Ecclesia est Sol, & Luna, & Stellæ; quando Sol obscurabitur, Luna non dabit lucem suam, Stellæ cadent de cœlo, ECCLESIA NON APPAREBIT, Impijs tunc eam persequentibus vltra modum. * Sicut LVNA ortus suos, & DEFECTVS habet FREQVENTES, SIC ECCLESIA, quæ à Christo lumen suum mutuatur. *Denique, vt in hanc nota notemus Hereticam quadam iactantiam.* * Imperator Adrianus sic cum Liberio Episcopo Romano disputabat contra Athanasium: hoc ORBIS TERRARVM, inquit, comprobauit, quota tu pars est ORBIS TERRARVM, qui pacem ORBIS dissoluis? *Ecquid contra Arianos Liberius respondere potuit? vt non idem responsum Luthero de Ecclesiæ amplitudine conueniret, nimirum.* * Quæstio est, qui fit vt Orthodoxi non sint alijs numero pares? Respondeo dictum est de Orthodoxorum numero, PAVCI, ELECTI, & ANGVSTA PORTA.

Rom.3.

[f] *Bellar. infrà.*

Patres.

* *August. Epist.88.*

* *Ambrosius exham. lib.4. cap.8.*

* *Theodoretus lib.2 hist. cap.16.*

* *Iustinus Martyr quæst. 1. in Resp. ad Orthodox.*

CAPVT. XVII.

Nota quinta.

* Nota quinta est successio Episcoporum.

* *Bellar. li.4. de Eccles. Milit. cap.8.*

Quæstionis Status.

Aduers. [b] Duo requiruntur, vt aliquis legitimè ab Apostolis descendisse dicatur: vnum est successio: alterum Ordinatio; quantum ad successionem requiritur, vt succedatur alicui Apostolo, vt Polycarpus Ioanni: Omnes, qui non

[b] *Ibidem.*

per legitimam ſucceſsionem, & ordinationem deſcenderunt, fures ſunt, & Latrones. *Primò de parte prima: Succeſſionem diſtinguimus, aliam doctrinæ, aliam perſonæ: illam Proteſtantes, hanc Pontificij oſtentant.*

Hæc perſonalis Succeſſio quantum, vel ad Romanam Eccleſiam probandam, vel ad Eccleſiam Proteſtantium infirmandam valeat, videamus.

Theſis.

Aduerſar. [c] Quinta nota eſt ſucceſsio Epiſcoporum in Romana Eccleſia, ab Apoſtolis deducta vſq; ad nos. [d] Auguſtinus hoc firmiſsimo argumento vſus eſt: Tenet me, *inquit*, in Eccleſia legitima Sacerdotum ſucceſsio. Præterea Irenæum, & alios Patres, qui hac nota Eccleſiam veram demonſtrari voluerunt. [e] Hac notâ Cyprianus, vt argumento firmiſsimo, vſus eſt ad veram Eccleſiam oſtendendam. [f] Si non eſt Eccleſia vbi non eſt ſucceſsio, tum ſequitur hic (*Romæ*) eſſe Eccleſiam, quia hic eſt ſucceſsio. *Argumenti forma (ſi quis eam contexere velit) eſt huiuſmodi.* Vbi non eſt ſucceſsio, non eſt Eccleſia: ſed Romæ eſt ſucceſsio; ergo, Romæ eſt Eccleſia. *Hic, ex altera præmiſſarum negatiua, affirmatiua infertur Concluſio; Error vel à pueris, non ratione, ſed irriſione refutandus: quantum ad materiam propoſitionis maioris.* Vbi non eſt ſucceſsio, non eſt Eccleſia. *Noſti eam eſſe infirmam. nam.* Notandum eſt, *inquis: perge, beneuolum enim habes Lectorem. Aduocatus.* [g] Notandum eſt, hoc argumentum, à legitima Succeſsione ductum, Non necessario probare, ibi eſſe Eccleſiam, vbi eſt ſucceſsio: Sed præcipuè ad probandum, ibi non eſſe Eccleſiam, vbi non eſt ſucceſsio. *Quis putaret Theologum quemquam diſputando tam inſigniter impingere, vt eius argumentandi formam, vel quiuis puer, materiam Autor ipſe refellat? Succeſſionis notam, qua Valentianus Ieſuita, ceu argumento* firmiſsimo *& Bellarminus Ieſuita* euidentiſsimo Eccleſiã demonſtrari, *dixit; hac Bellarmini notatio expunxit.*

[c] Bellar. quo ſuprà cap. 8. in principio. Valent. Ieſuita Analyſ. lib. 6. cap. 13.
[e] Bellar. quo ſuprà. §. Sed vt.
[f] Ibidem. §. Reſpondeo vel. Bellarmini inſulſa ratio argumentandi.
[g] Bellar. ibid. §. Dico ſecundò.

in

in quo nemo non facilè notabit, Successionem Episcoporum non esse propriam notam Ecclesiæ.

Capvt. XVIII.

Prima Hypothesis.

Aduersarius. [h] Sed Argumentum à Succesſione adducitur præcipuè ad probandam non eſſe veram eccleſiam, vbi non eſt ſuccesſio, atque hoc argumento euidenter probatur non eſſe veram Eccleſiam apud Lutheranos. *Quamobrem?* [i] Succesſio doctrinæ non posſit à perſonali ſucceſſione ſeparari. *Respondeo. Primò, thesin eam esse falsam. Secundò, vt veram esse concedamus, sequetur Romanam non esse veram Ecclesiam. Tertiò, absq; successione personæ, ipsam doctrinæ successionem debere sufficere. primùm, quia hanc notam vel etiã negatiuè non tenere antiquitatis exempla plurima demonstrant. Aduoc.* [k] Templa ſæpe Ab Haereticis occupabantur cum Catholici in cryptis, & deſertis verſabantur. [l] Photius homo Profanvs Ignatio Legitimo Patriarchæ per autoritatem pſeudo-Synodi ſubſtitutus erat. [m] Legere eſt egregiam Catholicorum ab exilio reuerſorum, erga Arianos, quos in eccleſijs Svis præfectos reperetunt, animi moderationem, & humanitatem, qua, cum Alij, tum Eulalius Auenſenas Svos Episcopatvs Arianis pari poteſtate adminiſtrandos conceſſerunt, modo Orthodoxam pietatem amplecterentur. *viden' hic successionis seriem interruptam fuisse, & Hæreticis Catholicos quasi postliminiò, successisse? ex quibus duo hæc erunt consectaria. Primum. Successionem loci non esse notam Ecclesiæ: quia Photius Ignatio, videlicet Hæreticus succedit Catholico. Secundum, non esse notam non Ecclesiæ, quia Athanasius Ariano, Catholicus succedit Hæretico.*

[h] *Bellar. quo iam suprà.*

[i] *Stapl. de doc. princip. lib. 4. cap. 20.*

Nota successionis non tenet negatiue.

[k] *Bellar. lib. 3. de cultu Sanctorum. cap. 6. §.* Ad quintum.

[l] *Epist. Espens. com. in Tim. digress. lib. 2. pag. 190.*

[m] *Ibid. digress. lib. 3. pag. 360.*

Secunda Hypothesis.

Secundo loco probabimus hac notâ Romanam Ecclesiam com-

commaculari magis, quam demonstrari: quia huius Ecclesiæ successio multis modis dissoluebatur: primò per multas Hæreses perniciosissimas. secundò per sacrilegam Pontificum irruptionem, & interruptionem: tertiò per immane scortum. postremò per muneris Ecclesiastici nefandum contemptum: quæ omnia in Ecclesiæ istius capite innaluerunt.

Primò per Hæresin.

Aduocatus. [n] Omnes Ecclesiæ patriarchales, per longa tempora Episcopos MANIFESTE HAERETICOS habuerunt. ac proinde INTERRVPTA est apud illos veterum Pastorum SVCCESSIO. *hac ratione, qua tu Patriarchales sedes oppugnas, vestra Romana Cathedra labefactetur necesse est. quia.* [o] En Zephirinus PONTIFEX MONTANIZAT. [p] Liberius PONTIFEX erat HAERETICVS, nec legitur conuersus ad fidem. [p] Indignus, qui in Catalogo Pontificum numeretur. [r] fuit COELESTINVS Papa NESTORII hæresi infectus. [r] Bene igitur legitur, eum diuino fulmine percussum, atque à Deo depositum fuisse. [t] PAPA Honorius erat MONTANISTA QVEM plures Synodi, & tres PAPAE hæresis damnabant. [u] Cœlestinus Pontifex NON VIDEO quomodo possit ab Hęresi excusari. *hos & alios Pontifices, etiam vt Pontifices hæresibus perniciosissimis infestos ius legitimæ successionis iamdiu sæpè grauiter perrupisse classis propria in Tomo proximo multis argumentis expediet.*

[n] *Bellar. lib. 4. de Eccles. milit. cap. 4.* §. Adde vlt.
Hæreticis nemo ritè succedit.
Papæ permulti Hæretici.
[o] *B. Rhenanus in argumen. in Tert. aduersus Praxeam.*
[p] *Compilatio de Liberio.*
[q] *Platina de eius vita.*
[r] *Valla declam. de falsa donat. Constant.*
[s] *Cardinal. Turrecremata de Anastasio.*
[t] *Melchior Canus locis Theol. lib. 6. cap. 8. pag.* 213.
[u] *Alphonsus de Castro lib. 1. de Heres. cap. 4. fol. 7.*
[x] *Costerus Iesuita Apolog. par. 3. ca. 6. §. nulla.*
[y] *Bellar. quo suprà cap. 8.* §. Deinde.

Secunda Deprauatio in illegitimo modo succedendi cernitur.

Aduersarius. [x] Nulla schismata legitimam vel doctrinæ, vel Pontificum successionem interruperunt. *de interruptione doctrinæ diximus, de persona dicamus. Aduocatus.* [y] Non succeditur, nisi Episcopis defunctis, legitimis Episcopis DETRVSIS NEMO POSSIT SVCCEDERE. *est hoc verissimum*

rissimum. disputationis ergò addamus & illud tuum. [a] Nullus Pontifex possit iure vllo coactiuo deponi, siuè politico, siuè Ecclesiastico. *nunc fer tu legem quam fers, & attende:* nam. [a] Constantinus Papa EIICITVR, Stephanus tertius SVFFICITVR. Leo octauus à Christophero in VINCVLA conijcitur: ipse Christopherus sedem OCCVPAT, Papa salutatur. Ioannes Vigesimus-quartus fugam arripit, capitur, DAMNATVR MERITÒ, quo è Pontificatu eiecto Oddo Pōtifex CREATVR, Cœlestinus doctis DOLIS à Bonifacio delusus se Pontificatu ABDICAT, ipse Bonifacius Pontifex CONSTITVITVR. *Conclude tandem. Aut igitur Prædecessores istos iure depositos fuisse, aut Successores legitimos iamdiù sedi Romanæ Defuisse. arctius hoc premam.* [b] Nicolaus Pontifex legem tulit, vt quisquis non Canonicâ Electione in Thronum Petri ascendit, is non Apostolicus, sed APOSTATICVS habeatur. [c] Romanus Pontificatum VI, Christopherus MALIS artibus, Bonifacius DOLO, ac fraude, Syluerius secundus arte MAGICA & opera DIABOLI, Formosus SIMONIA, Martinus secundus quoque MALIS ARTIBVS, Pontificatum adepti sunt. & [d] Plerique olim Pontifices per summum DEDECVS, ad summum decus peruenerunt. *Ergo Pontifices multi legem Successionis improbè violarunt.* [e] Qui autem non fideliter introiuit, neque per Christum, quidni infideliter agat, & contra Christum? *vt Bernardi verbis vtar. De Scismate pontificum plura accipies, nota 7.*

[a] *Bellar. lib. 2. de Romano Pontifice cap. 26. & lib. 2. de Conc. cap. 18.*
[a] *Platina in eorum vitis. Cathedræ Romanæ violenta & fraudulenta possessio.*
[b] *Platina de vita Nicolai secundi.*
[c] *Platina de horum Pontificum vitis.*
[d] *Picus Mirand. in Epist. ad Leonem. de reformandis moribus. Tract. 4.*
[e] *Bernard.*

CAPVT. XIX

Tertia deprauatio: vbi succedit scortum, successionis series turpissime violatur, at nobilissimum Scortum Ioannam fœminam illam Cathedram tenuisse fertur.

ADuersarius. [a] Dico hanc fabulam esse de Ioanna fœmina, quæ fingitur sedisse anno 850. quamque nobis Protestantes

[a] *Bellar. lib. 3. de Romana Pontif. cap. 24.*

Proteſtantes impudentisſimè obijciunt. Martinus Polonus, quem teſtem proferunt, erat Scriptor recentior; nullus antiquorum huius Papiſſæ meminit. Polonus igitur teſtis eſt parum idoneus, homo plenus fabularum. *quidni idoneus? an quia Scriptor recentior? nil refert, modo eius teſtimonium Antiquitatis ſuffragio nitatur. Aduocatus.* [b] Hæc quæ ſcripſi ex ANTIQVORVM ſcriptis accepi. *eſt etiam vbi tu Polonum tanquam idoneum, imò neceſſarium teſtem tibi ſeriò vendicas.* [c] Martinus Polonus de Gregorio 7. Roman. Pont. HONORIFICE SCRIPSIT *bene habet. Polonus cum Pontificis Romani nomen exornat, vt teſtis fide dignus producitur: cum Pontificis turpitudinem notat, plenus eſt fabularũ. Enimuerò ſi hæc fabula eſt, plures tu antiquos Hiſtoriographos fabulatores facies. Aduerſarius.* Quod fabula ſit, probatur ex ipſa narratione, in qua Autores ipſi mirabiliter pugnant, & qui de ea ſcribunt, Autores recentiores fuerunt, cum tamen fuerunt hiſtorici alij, non ſolum Latini, ſed etiam Græci, qui ante Polonum ſcripſerunt, & hiſtoriæ huius mentionem nullam faciunt. *Ratio vtraq; inepta. prima, vel te teſte. Aduocatus.* [e] De tempore Petri, quando primùm Romam venerit, & quis ei primus ſucceſſerit, MAGNA eſt inter AVTORES DISSENSIO, NEC tamen dubitandũ eſt, an Romæ fuerit, *Ergo aut non rectè improbas Ioannam fœminam pontificibus veſtris ſucceſſiſſe, aut Petrum præceſſiſſe non ſatis accuratè defendis. altera ratio paulo iniquior, quod teſtes peregrinos iuratis & planè domeſticis opponis, & illorum ſilentium horum teſtimonio diſertiſſimo anteponis. Catalogum teſtium noſtrorum recognoſcite, vel potius veſtrorum. Aduocatus.* 1. Tempore gignendi ad proceſſum ſcanditur vico flendi, PAPA cadit. 2. Marmorea ſtatua propter rei perpetuam memoriam erecta eſt. 3. Pontificatum, morum, & doctrinæ preſtantia comparatum, INFAMI PARTV defuncta reliquit. 4. MVLIER ſexum mentita virilem in partu moritur. 5. IMPREGNATA in proceſſione pergens peperit, & moritur. 6. En -- triplici Phrygiam diademate mitram extollebat apex, & Pontificalis Adulter. 7. Hæc

De Iohanna papiſſa.

[b] *Martinus Polonus in lib. à Bellar. citato. Bellar. Polonum teſtem recipit, & reſpuit.*

[c] *Bellar. lib. 4. de Rom. Pontif. cap. 13. ad finem*

[d] *Bellar. lib. 3. de Rom. Pontif. cap. 24.*

[e] *Bellar. lib. 2. de Rom. Pont. cap. 5.*

Dilemma, quo Bellar. neceſſariò inuoluitur.

[1] *Guilhel. Monachus in lib. Rhithmico.*

[2] *Antonius Archiep. Florentinus part. hiſt. 2.*

[3] *Valerius, Anſelmus in chron.*

[4] *Cranzius Decanus in Catalogo Pontificum*

[5] *Faſcic. Temp. cuius Carthuſi. quidam author. extitit. fol. 66.*

[6] *Baptiſt. Mantuanus.*

[7] Hæc, quod MVLIERIBVS negatum est, contulit sacros ordines, promouit Episcopos, ministrauit Sacramenta, nec irrita sunt eius facta, communi errore faciente jus. & credo Ecclesiam tunc coactam fuisse multa dissimulare, quæ religionis rigor aliter non tulisset. [8] Multi hanc historiam propter rei FOEDITATEM omiserunt. [9] Hæc ego de illa scripsi ne omisisse videar, quod OMNES ferè AFFIRMANT. *De* [10] *Polono Monacho antè accepimus. taceo de hac Ioanna minimè tacentes vt* [11] Sigebertum Monachum, [12] Marianum Scotum, [13] Bergonensem familiæ Eremitarum, [14] Ioannem Stellam Veneti Sacerdotem, [15] Nauclerum Cardinalem Tubigensem, [16] Ioannem Lucidum, [17] Baptistam Ignatium, [18] Balæum, [19] Antonium Sabellicum, [20] Ranulphum, [21] Franciscum Petrarcham, [22] Boccatium, [23] Matthæum Palmerium, [24] Trithenium Abbatem. *Hos ego testes tantùm numero; tu ponderes, & singulos ferè aut Episcopos, aut Monachos, aut Abbates, omnes (vt opinor) Pontificiæ Religioni addictissimos fuisse reperies. postremo vna rima vestra occludenda est, per quam velitis euadere.* [1] *Aduersarius:* Obijciunt nobis Protestantes statuam parturientis Pontificis, at hoc fabulosissimum; Si statua (inquit noster Bellarminus) huius Ioannis esset, Mulierem cum Infantulo recens nato repræsentâsset: sed Imago neque fœminam referebet, neque Infantem in sinu gestatum, sed puerum satis magnum, & quasi præcedentem famulum; quarè conijciunt quidam, fuisse statuam cuiusdam Ethnici Sacerdotis parati ad sacrificandum, quem Minister suus præcedabat. Instat verò Iunius. statuam illam nostra memoria remouerunt Osores antiquæ veritatis. Respondeo. imò amatores; sicuti sublatæ sunt mendaces illæ, de Sancta Leone, manum sibi, ob prauum carnis motum, abscindente; picturæ. *Hic Aduocato nobis non est opus, quia hæc Responsio videtur planè secum ipsa confligere. nam in statua illa: vel ea fuit fœminæ puerperæ similitudo, vt*

[7] *Cornel. Agrippa lib. de vanit. Scient. cap. de Secta Monastica.*
[8] *Raphael Volatterranus in Comm. suis Pontif. Rom. dicatis, lib. 22.*
[9] *Platina de ista Ioanne in lib. Pont. Ro. nuncupatis in in vita Ioha. 8.*
[10] *Polonus sup.*
[11] *Chron. ad annum 874.*
[12] *Qui contubernio Benedictinorū mortuus. Cron. lib. 3. ad annum 874.*
[13] *In supplemēto Supplementi.*
[14] *Libris de vitis Pontif.*
[15] *In suis Cron.*
[16] *In sua Cron. Abbati dicato de emnendat. temp. li 8. pag: 61.*
[17] *Lib. 7 cap. 3.*
[18] *In hist. sua.*
[19] *In sua Aenaade lib. 1.*
[20] *In Polycron. lib. 5. cap 32.*
[21] *In libro Italicè scripto.*
[22] *Lib. de claris mulieribus.*
[23] *Continuator Eusebij & Prosperi.*
[24] *Analys. in vita Lutprandi primi.*
[1] *Serarius Iesuita in lib. 1. de rebus Mogunt.*

fabulam esse conuinceret: si hoc, cur verum mendacij argumentum è loco publico sublatum esse voluistis? sin illud, cur antiquæ repugnatis veritati? aut igitur imprudens admodum staturæ ablatio fuit, aut impudens formæ negatio: id quod verisimilius appareat, quia Coniectores vestri subtillissimam illam Sacerdotis, etiam sacrificantis, imaginem fuisse fateri coguntur.

Caput XX.

4. Deprauatio: Qui præcipuum Pastoris munus, prædicandi officium, excutiunt, non sunt Apostolorum Successores legitimi: at Pontifices omnes hoc prædicandi munus iamdiù prorsus contempserunt, & Episcopi alij vix rarò illud exercuerunt.

a Bellar. lib. 3. de Rom. Pont. cap. 24.
b Idem lib. 1. de Rom. Pont. cap. 14.
Muneris pastoralis contemptus delicatissimus.
c Maldonat. Iesuita Summula. qu. 10. Articulis 3. 5. 6.
Tenetur Episcopus interdum per se docere.

A*Duersarius.* [a] Satis est, si ista curent ab alijs præstari. [b] Etsi Pontifices non concionantur: tamen multos alios pastorales actus exercent, ligant, soluunt, controuersias iudicant, Episcopos creant, & quod per se concionando non faciunt, faciunt per alios. *Dogma ab antiquorum Pontificum exemplis, ab antiquorum Patrum suffragijs, ab Antiquitatis præconijs, deniq; ab authoribus vestris refutatum atq; damnatū. Primò (quia contra Iesuitam imprimis valebit Iesuitæ alicuius autoritas.) Aduocat.* [c] Notarunt Hieron. in cap. 4. ad Ephes. & August. Epist 57. propterea Paulum non distinxisse Pastores & Doctores: quia omnis Pastor Debet docere: & nomen Pastoris significat actionem Personalem, sicut nomen Medici. Itaque sicut nemo potest per alium curare, ita Nemo potest suas oues Per alium pascere. Nec quicquam valet responsio communis. Satis esse Per Vicarium laborare, quia secundum eandem regulam, satis esset manducare per Vicarium, quia scriptū est. Qui non laborat, non manducet. de diuino iure multa sunt testimonia in sacris literis, vt Num 12. Excubare in custodia Tabernaculi. Nemo autem potest excubare, nisi præsens. Christus etiam describit

describit nobis Pastorem notis suis inter alias. vt Oues suas COGNOSCAT, & illæ audiant vocem ILLIVS; at nec ille eas cognoscere, nisi præsens, nec illæ, nisi præsentem, audire possint. *Nec mirum, cum præsertim* [d] Christus Dominus, * Math. 28. Apostolis & eorum Successoribus Episcopis mandat. * ITE DOCETE & D. Paulus, * 1. Cor. 1. Misit me Dominus Euangelizare non Baptizare. Id est, PRAECIPVE me misit ad PRAEDICANDVM, non autē ad administranda Sacramenta: tamen prædicare possunt per alios; nisi legitimè impediantur, quia præceptum prædicandi affirmatiuum est, cuius obligatio non vrget pro omni tempore. *Verùm hoc quidem est: veruntamen vt nullo tempore vrgeat, nec per multas annorum centurias in Ecclesia in vsu sit (nisi quia vsitatum) monstrum videtur: Exempla sunt in promptu.* [e] Fuerunt ANTE HAEC TEMPORA sanctissimi Patres, qui singulis dominicis ad Populum HOMILIAS declamitarunt, extant enim ad hunc diem eorum conciones: Quòd si in RECENTIORIBVS culpa fuerit, &c. *addit.* Non ea culmini Apostolico merentur imputari, sed ijs qui negligunt munus hoc obire, tam sibi, quàm suis opprimè frugiferum. *Esto. ij tamen Pastores non sunt, qui proprium, & necessarium Pastoris officium excusserunt.* [g] Leo primus sibi liberum esse negauit TACERE, aut fidelibus populis sermonis officium subtrahere. Absq; tintinnabulis, inquit, * Gregorius, nec sancta ingredi Pōtifici licebat, nec Antistitis nomen possidere. Audiatur, ait Dominus Mosi, SONITVS, quando ingreditur, & sonitu PRAEDICATIONIS incedit. Gregorius primus, Innocentius secundus, & tales alij Romæ Episcopi, ijdem & ECCLESIASTAE fuere. *Hæc de antiquis Episcopis Episcopis nunc Patres loquantur.* [h] In 1 Tim. 3. Apostolus Episcopum διδακτικὸν εἶναι. de quo loco Chrysostomus, & Oecomenius, hoc, inquiunt, adiecit Apostolus, quod est Episcopo PROPRIVM, aptum esse ad docendum: & Hieronymus, si quis, inquit, plebem sibi subiectam non instruit, nec Apostolus, nec Propheta, nec Episcopus, NEC

* *Math.* 28.
* 1. *Cor.* 1.
[d] *Valent. Iesuita Tom. 4. disp. 9. qu. 1. punct. 3. idem quoque ijsdem ferè verbis Bellar. lib. 3. de Rom. pont. ca* 24 §. Adde.
[e] *Episcopus Roffensis Art. 32. aduers. Luth.*
[f] *Idem ibidem. Veteris Pontifices prædicandi munere studiosè fungebantur.*
[g] *Episc. Espensæus Comm. in Tit. 1 & in 1. ad Tim. digress. lib. 2. cap. 2.*
* *Epist. 24. Concionandi necessitas.*
[h] *Idem Espensæus ibidem.*

PASTOR, eſt appellandus. Canon Apoſt. 58. Epiſcopus non docens DEPONATVR: HAS claues docendi, & Sacramenta adminiſtrandi, Omnes Sacerdotes in B. Petro accepiſſe magna libertate docet Ambroſius. Origines: ſi quis vult eſſe Pontifex, non tam vocabulo, quam merito, non diſcedens de tabernaculo Domini, id eſt, meditandis Scripturis populum doceat. *Hæc idem veſter Epiſcopus, & multa alia ex Patribus copioſè in hanc ſententiam. Primò Autores veſtros teſtes appello.* [i] PROPRIVM eſt Paſtoris officiũ docere. [k] Doctor eſt qui SCIT docere, & ACTV docet plebiculam ſuam. [l] Pontifex Pius Secundus indoctum Epiſcopum ASINO comparabat. [m] Ad Prælatos ex officio ſpectat docere populum. Petro dictum erat. Paſce oues: quis autem verior paſtus, quam verbum Dei? *Redeo ad Hypotheſin, veſtros ſemper nolle, ſæpe non poſſe docendi muneri ſatisfacere. Primum.* [n] Obſeruent hinc mitrati Epiſcopi: debent haberi notitiam vtriuſque Teſtamenti, in cuius ſignum portant mitram in Capite, duplici cornu. [o] Cauendum eſt nè illud impleatur: Paruuli petierunt panem, & non erant, qui frangerent ijs Hiero. 4. QVOTVSQVISQVE Prælatorum maiorum, minorumuè populum ſuum docere videtur? certè *(attendite)* ex NOSTRATIBVS EPISCOPIS (qui Tridenti pars aliquota fuerant, vbi prædicandi munus Prælatis, tanquam PRAECIPVVM officium impoſitum eſt) nemo per ſe docet: ludimus in re ſeria? an potius decretorum ſpecie reformationem poſcentibus illudimus? Noui ex iſtis, qui ſe ad iſtam docendi ſeruitutem (generoſi ſcz.) ſe teneri præfractè negant: res nobis eſt cum ijs, quibus nulli magis Concilia, Patres, Eccleſiam clamitant, & tamen functionem ſuam MAXIME ſibi PROPRIAM, & neceſſariam, DOCTRINAM abijciunt; hos poſſim quæſtionibus, tanquam tormentis vexare: ſed obtundis, inquiunt, tametſi intelligimus; neque obtinebis vt Epiſcopi, quas Theologaſtris, & fraterculis libenter conceſſimus, CATHEDRAS rurſus conſcendamus, VICARIA diligentia contenti erimus.

[i] *Aquinas Comm. in 1. Tim. 3.*
[k] *Catharinus.*
[l] *Platina de vita Pij 2.*
[m] *Alphonſus de caſtro lib. 1. aduerſ. Hæreſ. cap. 13.*
[n] *Lyranus in Math. 13.*
[o] *Epiſcopus Eſpenſæus locis ex eo ſuprà allegatis.*

Cura paſtoralis præcipua à Recentioribus Epiſcopis Romanenſibus præcipuè, præfractéque contemnitur.

Diligentia Vicaria multis exitioſa oſſe ſolet.

mus. *Bene est, sed hac lege.* [p] Qui per alium munere prædicandi suo defungitur, habebit salutem Vicariam, sed pœnam personariam: ibit ille in Gehennam per se, in Paradisum per alium. *De* NOLLE *constat, de* POSSE *videamus.* [q] Paulus secundus: ab omni doctrinæ genere remotissimus erat. [r] Non concionantur Pontifices multi, ita torporis ocio à lectionis gratiâ secluduntur: vt quid doctrinæ subditis gregibus exhibeant, Præcones non inueniant, & Dei verbi fame populum perire sinant. [s] Olim PORTENTI instar habitum fuit, si pro Episcopo haberetur, qui non etiam reipsa verum, & PROPRIVM Episcopi munus exhibuisset; quod hodie plusquam Monstri loco habetur si quis exhibeat: quos cum temporum natura, Scriptura, Ecclesia, Concilia, Pontifices, Patres, Cæsares, Superi, Inferi accusent, damnentque. Quis est qui absoluat? *Quid tandem?* [t] Ingenuè fateor, si Petri successores eodem modo vsi fuissent potestate sua, quo Petrus; nemo Christianus eam impugnâsset. *Ergo Episcopi vestri non possunt Episcopalem Petri Cathedram sibi vendicare.*

[p] *Anonymus quidam.*
[q] *Platina de eius vitâ.*
[r] *Episcop. Espensæus Comm. in 1. Tim. 3.*
[s] *Iohannes Ferus Comm. in Math. 16.*
[t] *Iohannes Ferus Comm. in Math. 16.*

CAPVT XXI.

Secunda pars huius notæ est Ordinatio.

[a] SEcunda pars successionis est ORDINATIO. *Primò de Thesi: aio non esse omni-modò veram: tum quòd Hæretica Ecclesia hanc notam prætexere solet, tum quòd Catholica non possit eam perpetuò demonstrare. Primùm Aduocatus.* [b] Nota quartò antiquos HAERETICOS CONSVEVISSE, vt plurimum, Ecclesiam imitari in ordinatione Episcoporum vt patet ex * Cypriano, & ex * Augustino. *atq; etiam* [c] In Episcopo Hæretico manet potestas conferrendi ordines, quia facit nomine, institutione, & autoritate Christi: ideoque ab Hæreticis Episcopis ordinati, & ad Ecclesiam redeuntes, non iterum ordinantur. & tenent aliqui Hæreticos Episcopos potestatem quoque Iurisdictionis,

[a] *Bellar. quo suprà cap. 8.*
[b] *Bellar quo suprà* §. Nota quartò.
* *Epist. lib. 1. 3.*
* *Epist. 165.*
[c] *Asorius Iesuita. lib. 8. Instit Cap. 19. quamuis addat suum. Sed ego puto.*

nis non amittere. *ergo publica Ordinatio Catholicis cum Hæreticis est communis, vel opinione, vestra, non solum* opinione ipsorum. *secundò, hanc notam non satis nobis innotescere, argumentum Protestantium non obscurè euincit. Aduersarius.* [d] Obijciunt: Quis certò noscere possit, qui sunt veri Episcopi, & Presbyteri, cum id pendeat ab intentione Ordinantis, & Charactere inuisibili. Respondeo. duo sunt in istis consideranda: primum, quod teneant locum Christi, & quod ipsi non possint nos decipere in ijs, quæ necessaria sunt ad salutē; & hoc modo certi sumus certitudine infallibili, & in hoc non requiritur vel fides Ordinantium, vel character ordinis, sed solum, vt habeantur pro talibus ab Ecclesiâ: vt teneamus Ecclesiam esse conspicuam; hæc prima consideratio verè sufficit. Secundo modo, vt habeant potestatem ordinis, & Iurisdictionis: in hoc NON HABEMVS CERTITVDINEM, NISI MORALEM. hæc secunda causæ non satisfacit. *Quæstio est quomodo Ordinatio sit nota Ecclesiæ, aut quomodo mihi innotescat, hos esse Ecclesiæ Pastores ordinarios, respondes* quia sic habentur ab Ecclesiâ. *dum petis ab Ecclesia notam Ordinationis, non facis Ordinationem esse notam Ecclesiæ. putida ἀδολεσχία. secundò:* Id, inquis, infallibiliter nouimus, quia pro talibus habentur ab Ecclesiâ. *Et tamen,* [e] Notæ Ecclesiæ, *inquis*, quas afferimus, non demonstrant euidentiam veritatis, sed credibilitatis. *Quod quàm tu eruditè responderis, vel Rustici viderint: namq; Thesin tuam tua inconstantia refutauit. De nota satis. iam de notatis.*

[d] *Bellar. lib. 3. de notis Eccles. cap. 10. §. Secundò Dico.*

Ordinatio est nota ignota.

Aduersarius nugatur.

[e] *Bellar. lib. 4. cap. 3. in principio.*

Hypothesis Secunda.

Aduersarius. [f] Ex hac nota, tanquam ex argumento certo dicimus Lutheranos non esse veros Ecclesiæ Pastores, quia Ordinationem legitimam nullam habent, nec successionem ab Apostolis: nullus eorum Episcopus ab Episcopo ordinatus erat, ergo carent autoritate ordinis, & Iurisdictionis. [g] Quis quæso Episcopus Lutherum Episcopum ordinabat:

[f] *Bellar. 3. cap 8.*

Protestantium ordinatio illustratur.

[g] *Possuanenses Iesuitæ Thes. 61.*

ordinabat? quis Caluinum? *Quaestio haec magni est momenti, rem absoluam paucis. Primò, Protestantes, qui primò Tyrannidem papalem excusserunt, cùm Sacerdotes fuerint, si quid boni inerat in Ordinatione Papali, hoc (vt in Baptismo) ad eos dimanâsse probabimus: quia quam tu potestatem ordinis, & Iurisdictionis Episcopis tribuis, ea Presbyteris alijs omnibus iure Diuino competit. Adoucatus.* [b] Potestas Ecclesiastica duplex est, Ordinis scz. & Iurisdictionis: Potestas ordinis est in ordine ad corpus Christi verum scz. Eucharistiam: Iurisdictionis in odrine ad Christi corpus mysticum, id est regendam Ecclesiam: sed in potestate Ordinis non solum intelligitur potestas consecrandi Eucharistiam, sed etiam disponendi, et idoneos reddendi homines ad Eucharistiam, imò omnia gerendi quæ aliquo modo ordinantur ad Eucharistiam, vt est CONSECRANDI PRESBYTEROS, & alios ordines CONFERENDI, & VNIVERSA omnia Sacramenta administrandi, remittendi quoque peccata, & omnia tandem faciendi, quæ Alicui ratione alicujus consecrationis conueniunt; vnde potestas ordinis, potestas Consecrationis plerumque vocatur. *Si hæc potestas ordinis (vt hic vester Hispaniæ Doctor primarius definiuit) etiam in Presbyteris ius habeat Presbyteros ordinandi, tum profectò à Luthero, Zuinglio, & alijs Preybiteris, Presbyteri creati ordinis successione legitima non caruerunt, præsertim cum.* Ordinis potestas est in omni Sacerdote, nec ab eo auferri potest. *Sic Iesuita vbi Iurisdictionis potestati tantum excommunicandi, absoluendi, dispensandi, indulgentiam conferendi ius tribuit: hoc posito, eos omnes, qui ordinis potestatem sunt nacti, ordinandi potestate, ex iure diuino, præditos esse, necesse est. Enimverò diligens cautio adhibenda est, quando Presbytero alicui Presbyterum ordinare liceat, sanè non in Ecclesia benè composita, sed in statu collapso, & deplorato, vt, nimirum, vos in casu necessitatis* Baptizandi *officium Laicis permittitis. sic* *In Alexandria, & per totam Ægyptum, si desit Episcopus, consecret Presbyter. *Et vbi Episcopi in lupos degenerant, ibi Presbyteri antiquum suum ius consecrandi repetant. Antiquum*

voco

Potestas ordinationis communis.

[b] *Franciscus de Victoria Relect.1. de Potest.Eccl. Sect.3. quaest.2.*

* *De hoc infra cap.30.*

[i] *Tolletus Iesuita in Instruct. Sacerd. lib.1. cap.3.*

[i] *Valent. Iesuita Tom.4. disp.5. quaest.2. punct. 1.*

* *August. Quaest.101.*

[k] *Marſ. Pataninus. lib. 2. cap. 17.*
[l] *Gratianus.*
[m] *Cuſanus de Concord. Cath. cap. 13.*
[*] *Infrà cap. 30.*
[n] *Ieſuitæ ſuprà.*

voco, qui Epiſcopatum, & presbyteratum iure diuino idem eſſe confirmant.[k] Marſilius,[l] Gratianus,[m] Cardinalis Cuſanus. *violanda igitur non ſunt præſcripta Maiorum, nec pro cuiuſq; arbitrio temeranda. De hac quæſtione vide*[*] *Infrà.*

Altera Hypotheſis.

[o] *Agrippa ſuprà.*
[p] *Aeneas Syluius de geſt. Conc. Baſil.*
Legitima Ordinatio in Eccleſia Romana iamdiu ignotiſſima fuit.
[q] *Platina in vitis horum Pontificum.*
In Eccleſia Romana ordinatio ſemper certa nota eſſe non potuit, cuius ratio dubia ſæpè fuit, atque confuſa.
[r] *Bellar. lib. 4. de Rom. Pont. cap. 9. §. Poſt biennium.*
[ſ] *Idem ibidem cap. 14.*

Aduerſarius. [n] Ordinatio eſt nota Eccleſiæ Catholicæ, qua Romana demonſtratur. *Nequaquam, ſed defamatur, ſi vel ordinatos, vel etiam ordinationem veſtram perpendere velimus. Illos. Aduocatus.* [o] Ioannes Octauus Mulier, per duos annos, quod Mulieribus negatum eſt, Contulit Sacros ordines. *et* [p] Eugenius, à ſede Apoſtolica detruſus, Sine electione rurſus in ſedem irrupit: ergo qui ab illo poſtea erunt ordinati, Non erant Veri Episcopi. *Audin'? non erant legitimi, & tamen procul-dubiò ab Eccleſia tunc pro legitimis habebantur. Deinde.* [q] Stephanus ſextus Pontifex, tanto odio in corpus Formôſi Pontificis mortui ſæuiebat, vt digitos eius abſcinderet; illos præſertim, quibus in Consecratione vſus eſt, & acta eius omnia diſſoluebat. Stephano ſucceſsit Romanus, qui omnia Stephani Pontificis acta improbat, abrogatque. Poſt Romanum Sergius Pontifex creatur, cauſam Formoſi reſtituit, dijudicans perparàm à Stephano factum: qui cenſuit eos Iterum ordinandos eſſe, quos Formoſus ad ſacros ordines aſciuerat. Sergius Papa Pontificatum iniens acta Formoſi improbat; vt neceſſe fuerit Denuò ad ſacros Ordines admittere eos, quos Formoſus ſacerdotali ordine dignos cenſuerat. ſic iſti Pontifices largitione, & ambitione Pontificatum quærentes, ipſi à Petri, & Majorum ſuorum Vestigiis discesserant. *Deinde,* [r] Liberius Pontifex Haereticos Arianos Ministros ordinabat. *Poſtremò.* [ſ] Tempore Ioannis 23. erant tres Papæ, Nec, quis erat legitimus Papa, facilè Constabat. *Secundo loco Ordinationem ipſam examinemus.*

CAPVT. XXII.

Ordinatio Pontificiorum inordinata proponitur.

Status Quæstionis.

[a] Forma Ordinationis in ijs omnibus, quæ Sacramenti ordinis rationem participant, eſt, vt per traditionem calicis & patinæ, cũ pane & vino, pronuncientur hæc verba. Accipe poteſtatem offerendi ſacrificium. *quale verò?* [b] Propriè dictum Sacrificium Propitiatorium, pro viuis & defunctis. *Qualis hic ordo tamen?* [c] Miniſter noui Teſtamenti eſt propriè Sacerdos ordinatus ſecundum ORDINEM MELCHIZEDECH. *Nulla hic ferè vox occurrit, quæ non à veritate prorſus abhorreat: voces alias Tractatus alius: vnicum ordinem* Melchizedech, *hic vnus diſcutiet.*

[a] *Greg. Valent. Ieſuita Tom. 4. diſp. 9. q. 1. punct. 5.*
[b] *Bellar. lib. 2. de Miſſa. cap. 16. & c. 6. & 7.*
[c] *Idem ibidem lib. 1. cap. 16. & 25.*
Forma ordinationis Romanæ

Aduerſarius. [d] Argumentum Caluini tale eſt. Chriſtus eſt Sacerdos in æternum. ergo Chriſto nulli ſubſtitui debent Succeſſores, aut Vicarij: in hoc enim nouum Teſtamentum a veteri diſtinguitur, Heb. 7. quòd ibi multiplicabant Sacerdotes, quia MORTE PROHIBEBANTVR permanere; neque reſponderi poteſt, eos, qui nunc ordinantur Sacerdotes, non ſuccedere Chriſto, ſed Suffraganeos eſſe. nam Apoſtolus loco citato, non concedit vllorum Sacerdotum multiplicationem, niſi propter MORTEM præcedentium: Chriſtus autem SEMPER viuit, & Sacerdos manet: ergo ſolus nunc fungitur ſacerdotio ſacrificandi, vel ſi multi ſint in terris Sacerdotes, Chriſti Sacerdotium abrogatur. Reſpondeo nullus Catholicus affirmat Sacerdotes, qui ſunt in Eccleſia, Chriſto ſuccedere: quod autem ſint Vicarij, & Suffraganei, vel potius Miniſtri Chriſti in Sacerdotio, ſecundum ORDINEM MELCHISEDECH non repugnat veritati, & æternitati ſacerdotij Chriſti: Imo non poteſt Chriſtus dici Sacerdos in æternum, niſi

[d] *Bellar. lib. 1. de Miſſa, ca. 25.* §. Quod autem.
Idem planè Valent. Ieſuita Tom. 4. diſp. 6. qu. 11. punct. 1.
An quis poſt Chriſtum Sacerdos ſecundum ordinem Melchiſedech.
Nullus Chriſto ſuccedit, Bellar. ait. Ribera negat.

nisi per Ministros sacrificet: quia certum est, eum proprie, & per se non sacrificare. *In duobus insigniter falleris. Primum* Nullus, *inquis*, Catholicus *(quod est opinione tua, vir Pontificius)* affirmat Sacerdotes Christo succedere. *Cum tamen in schola, et iam Ignatiana, huius dogmatis assertor reperiatur. Aduocatus.* [e] SOLVS Christus perfectus Sacerdos, Pontifices autem Romani, qui SVCCEDVNT, non aliud Sacerdotium habent, aut aliud sacrificium offerunt, sed participes sunt sacerdotij eius, & in memoriam sacrificij eius offerunt. *Hic Iesuita falsum docendo, verum tamen confitetur, videlicet: apud suos videri aliquem* Christo succedere, *licet, fateor, proximus fuit Bellarmini error, quòd æternitatem sacrificij Christi vult, non in personali Christi functione, sed in aliorum Ministrali officio, duntaxat consistere. error à B. Paulo disertè refutatus.* [f] Duplici ratione dicitur Christus ab * Apostolo Sacerdos in æternum: quia, ipse æternus est, nec moritur vt ALII SACERDOTES, qui DVM vixerunt, potuerunt hostias offerre, sed MORTE impediuntur. At Christus licet cum obtulit sacrificium mortuus est, tamen resurrexit, & iam viuit in ÆTERNVM. Secundò, non est finita virtus eius sacrificij, cum eius morte, sed NVNC etiam patri illud REPRAESENTAT, & res nostras apud patrem agit, vt omnes electi vitam consequantur æternam. propterea ait APostolus: vnde saluare in perpetuum potest accedentes PER SEIPSVM ad Deum, semper viuens ad INTERPELLANDVM pro nobis. *Rursus.* [g] Nemo potest negare *(quod tamen Bellarminus tuus negauit)* hoc pronunciatum: CHRISTVS NVNC IN COELO SACERDOTIS OFFICIO FVNGITVR apud Patrem pro nobis; vt Apostolus Ioannes probat: * Si quis peccat Aduocatum habemus Christũ Iesum. & Paulus Heb. 723. Alij quidem plures facti sunt Sacerdotes &c. id est: in lege non erant vnicus Sacerdos, sed multi quorum (quia mortales) alter alteri succedebat. HIC AVTEM, id est Christus, quia semper manet, & viuit, semper est Sacerdos, semper habens Sacerdotium, & successione non indiget.

e *Ribera Iesuita Comm. in Heb. 7. Num. 72.*

f *Ribera ibid. Num. 66.*

g *Ibid. Num. 32.*

* *1. Ioh. 2.*

get. *Si igitur vos, cum estis Sacerdotes, morti obnoxij, ordinationem vestram secundum ordinem* Melchizedech *asseritis, perit vestra Successio: quia,* [b] Ideò Melchizedech erat figura Christi (qui est Sacerdos in æternum); quia vt ait Theophylactus, & alij, NEQVE eius MORS narratur, NEQVE SVCCESSIO eius scribitur. *Sin successionem vendicatis, perit vestra ordinatio, quia, hoc (eodem teste) ex eodem argumento Apostolico demonstratur. Itaq; consultius multò erit Protestantium ordinationem amplecti, quæ non sacrificandi, sed prædicandi, & Sacramenta administrandi munus Ministriis proponit: munus, inquam, prædicandi, præsertim cum: officium* Sacerdotum in prædicatione & doctrina debet consistere. [i] *Gratianus.* Officium Episcopo proprium. [k] *Aquinas.* & præcipuum. [l] *Valentianus Iesuita.* & personale. [m] *Maldonatus Iesuita.* Sine quo quis nec Pastor est dicendus. [n] *Espensæus.*

[b] *Ribera Iesuita quo supra. Dilemma: quo probatur, pontificios sacerdotes vel a vera ordinatione, vel a vera successione defecisse*
[i] *Gratianus dist. 38. cap. Ignorantia.*
[k l m n]. *hæc omnia supra cap. 20.*

Capvt. XXIII.

Patrum Iudicium opponitur: Hos consulamus.

ADuersarius.* [a] Cedant (inquit [*] Tertullianus) Hæretici, origines suarum Ecclesiarum, euoluant ordinē Episcoporum, & per successionem ab initio decurrentem, an primus ille Episcopus aliquam ab Apostolis, vel Apostolicis viris habeat autoritatem. *Certè Successio personæ, cum adest, non est aspernanda: cum abest, modò nè desit Catholicæ doctrinæ successio, non est vehementiùs exigenda. ita vtraque se habet, vt illa sit Pompæ, hæc pronæ aptior: teste Tertulliano, cuius tu verba proxima callidè dissimulas.* [*] Ipsa doctrina Hæreticorum, cum Apostolica comparata, de diuersitate, & contrarietate sua pronunciabit: neque Apostoli alicuius esse suam ecclesiam, neque viri Apostolici quia sicut Apostoli non cōtraria Apostolis; ita viri Apostoci non Apostolicis contraria edidissent, ita vt nihil promoueant, (*hæc nota igitur affirmatiuè non tenet*) LICET DICANT

[a] *Bellar. lib. 3. de Eccles. Milit. cap. 8.*
[*] *Tert. præscript. 32.*
[*] *Ibidem. pag. 100.*

SE APOSTOLIS SVCCESSISSE ab alijs Ecclesijs, quæ licet NVLLVM ab Apostolis, aut Apostolicis autorem suum proferant: tamen *(Nec tenet igitur negatiuè)* in EADEM FIDE conspirantes, non minùs APOSTOLICAE deputantur, propter consanguinitatem DOCTRINAE. *Aduersarius.* [b] Etiam Augustinus: * Me tenet in Ecclesia à sede Petri, cui pascendas oues suas Christus commendauit, vsque ad præsentem, Episcoporum successio Sacerdotum. *Rectè, vbi doctrinæ successio non desideratur, alioqui.* * Siquidem VERITATEM, quam pollicemini, tam manifestè monstrare possitis, vt in dubium venire non possit, PRAEPONENDA est OMNIBVS illis rebus quibus in Catholica teneor. *Et rursus.* * Quanquam non tam de istis documentis præsumimus, quam de SCRIPTVRIS sanctis, quas Hæretici tam fugiunt, quàm Latro crucem. *Apud eos, qui epistolam fundamenti, id est, nouum Euangelium obtrudunt, notam successionis exigit Augustinus: apud eos autem, qui Scripturas agnoscunt, solis Scripturarum documentis se, & causam suam explorari voluit. Hanc notam repudiare, nota est Hæretici, qui Scripturas refugit (inquit Augustinus)* Vt latro crucem. *Patronos alios consulamus.* * *Irenæus seipsum exponit:* * Iis Presbyteris obaudiendum est, qui cum Episcopatus successione CHARISMA VERITATIS certum acceperint. *Quid ita?* * Successio sedis est nomine tenus Successio, nisi FIDEI habeat veritatem. * NON CATHEDRAE, sed religionis successionem propriam existimare debemus: nam qui eandem FIDEI DOCTRINAM profitetur, eiusdem quoque throni particeps est: qui contrariam amplectitur, Aduersarius quoque in throno censeri debet. *Certè, nam.* * Non habent hæreditatem Petri; qui FIDEM PETRI non habent. *Reddatis igitur nobis quæso Petri fidem, & vobis Petri sedem non muiti largiemur: sin minus, cognoscite quòd,* * Ecclesia non in parietibus consistit, sed in DOGMATVM VERITATE. *Quare?* Parietes OMNES Ecclesiarum Hæretici possidebant: Ecclesia verò vera ibi erat, vbi FIDES vera erat.

[b] *Bellar. quo suprà.*
* *Lib. contrà epist. Fundamenti cap 4.*
* *August. ibid.*
* *August. epist. 165.*
* *Lib. 3. cap. 3.*
* *Lib. 4. cap. 43.*
* *Nazianzenus de laudibus Athanasij.*
* *Idem in Orat. Basil.*
* *Ambrosius lib. 1. de Pœnit. cap. 6.*
* *Hieron. in Psal. 133.*

Patres

Patres Iudices sequemur, & successio fidei esse possit sine successione doctrinæ: doctrinæ etiam absque successione personæ, ita tamen, vt in veritate dogmatum notior Ecclesiæ nota constituatur, quàm in titulari serie personarum.

De hac Nota conclusio hæc esse possit, ex Aduersariorum ore profecta.

Aduocatus. [c] Quod si VNA aliqua prouincia retineret VERAM FIDEM, adhuc verè propriè CATHOLICA diceretur, dummodò clarè ostenditur, eam esse vnam, & eandem cum illa, quæ fuit aliquo tempore, vel diuersis mundi temporibus. *Igitur prouinciæ, vbi Protestantium religio obtinet, quidni* Catholicæ *dici possint, si modò eandem cum primitiua Ecclesia fidem profitentur? imò (vt summam omnium vno verbo complectar.)* [d] Personalem successionem nihil moramur, modò DOCTRINAM nostram consentientē Scripturis ostendere possimus. [e] Mihi enim nec laudi, nec VITVPERIO erit, dummodò verè Christianus sim, Maiorum meorum matutina, aut VESPERTINA conuersio. *Vos igitur Protestantium fidem hæreticam esse probetis oportet, priusquam eorum Ecclesiam non Catholicam esse, notâ aliqua ostendere possitis.*

[c] *Bellar. lib. 4. cap 7.* §. Tertiò ex.

[d] *Stapletonus lib. 13. de doctr. princip. cap. 6.*

[e] *Aeneas Syluius de gest. Conc. Basil.*

CAPVT. XXIIII.

Nota sexta.

ADuersarius. [a] Nota sexta Ecclesiæ est conspiratio in doctrina cum Ecclesia antiqua, quia doctrinam retinet, quam Apostoli tradiderunt: Iam ostendemus doctrinam nostram esse doctrinam veterum Catholicorum; & doctrinam aduersariorum cum doctrina veterum Hæreticorum conspirare. *Primò de antiquis hæresibus, quas Protestantibus imponitis. Secundò de antiqua veritate, quam vobis ipsi vendicatis, in vtroq; non dubito quin animis non contra veritatem obfirmatis satis abundè faciam.*

[a] *Bellar. lib. 4. de notis Ecclesiæ cap. 9.*

Hæresis prima, de Iustificatione per solam fidem.

Aduersarius. [b] Aggrediamur Catologum errorum, qui apud antiquos Patres pro exploratis hæresibus notantur, quos tamen Protestantes pro orthodoxis dogmatibus amplectuntur. Prima hæresis est Simonianorum, qui docebant hominem saluari per gratiam Simonis Magi, quem Deum faciebant, non secundũ operum iustitiam. [c] Dixerunt Eunomiani nemini peccata nocere, modò fidem habeant. Idem Protestantes. [d] Eunomius tam fuit inimicus bonis operibus, vt nemini obesse quorum-libet peccatorum perseuerantiam diceret. Simon Magus docuit suos nec Prophetas attendere debere, nec opera curare, Lutherana hæresis de sola fide est illis affinis. *Calumnia ipsa Simone Mago digna, non nihil enim atri illius* [*] Fellis *sapere videtur. Quantum Protestantes à Simonianâ, aut Eunomiana impietate abhorruerint, vos ipsi, quæso, dicite: Etenim in tota hac causa Aduocatos nullos nisi ipsos vos Aduersarios volumus. Aduocatus.* [e] SIMONIANI docebant hominem saluari secundum GRATIAM SIMONIS Magi. *At,* [f] PROTESTANTES dicunt oportere nos iustificari tantum PER GRATIAM DEI in Christo Iesu: quam per fidem tantum apprehendimus. *Quantum inter Protestantes & Simonianos Hæreticos intersit, quæritis? Quantum inter Iesum, & Magum, id est, quantum inter filium Dei, & filium perditionis, Redemptorem mundi, & mundi impostorem: Itaq; cum Simoniana hæresi Protestantes affinitatis nihil habent; ecquid cum Eunomiana agnoscunt?* [g] EVNOMIVS nihil cuiquam obesse peccatorum PERSEVERANTIAM dixit: & [h] Affirmauit Eunomius fidem sufficere ad salutẽ, quamuis MALA opera ADESSENT; PROTESTANTES dicunt quidem fidem ad salutem sufficere, NEGANT tamen fidem illam SINE operibus esse posse. *Quibus verbis Tolletus Iesuita Iesuitam Bellarminum non obscurè mendacij insimulat: Agnoscit enim Eunomianos fidem mortuam, Protestantes vero*

[b] *Bellar. lib. 4. de notis Ecclesiæ cap. 9.* §. Nunc ad &c.

[c] *Ibidem.*

[d] *Stapleton. lib. 7. de doctr. princip. cap. 7.*

[*] *Act. 8. 23.*

[e] *Bellar. suprà.*

[f] *Bellar. lib. 1. de Iustific. cap. 12. & passim per librum integrum.*

Calumnia Bellarmini ex ipsius ore detegitur.

[g] *Staplet. supr.*

[h] *Tollet. Iesuita Comm. in Ioh. 13.*

verò viuam profiteri: vt veritas ipsa clarius elucescat duo sunt à nobis breuiter enucleanda. Primum Protestantes in eo quod asserunt FIDEM SVFFICERE. *Vestros Catholicos primarios opinionis suæ astipulatores habuisse, in eo quod negant* Fidem iustificantem sine operibus esse posse: *Hæreticis ex Diametro aduersari: ita vt dum, quam Protestantes tenent opinionem veram oppugnatis, inscitia, dum, quam non tenent falsam illis imponitis, malitia vestra appareat. De priore, Aduersarius.* [i] Nos sola fide iustificari coram Deo: est opinio paradoxa. [k] Omnium hæresium seminarium. [l] Iustitia fictitia & imaginaria. *Imo verò hanc esse orthodoxam sententiam, & ad salutem necessariam, viri Pontificij, Protestantium Aduersarij grauissimi, & doctrina insignes, libellis suis publicis, & in Comitijs celeberrimis constantèr asseuerarunt. Aduocat.* [m] Pighius fortissimus Lutheranorum Antagonista: [n] Alijq; Catholici: [o] Doctrina, & pietate insignes. [p] Et Colonienses Canonici: Quinetiam Autores libelli oblati à Cæsare collocutoribus Protestantibus in Comitijs Ratisbonensibus dicunt, TANTVM per imputationem iustitiæ Christi, quatenus fides nostra apprehendit misericordiam, atq; iustitiam Christi, propter meritum Christi, nos iustificari coram Deo. *Vt præteream Cassandrum, Stapulensem, Peraldum, Ferum, & alios Romanæ ecclesiæ alumnos, qui omnes ad eandem Protestantium doctrinam, tanquam vnicam animarum anchoram, totis viribus adhæserunt. Doctrina meritò concedenda:* [q] Concedamus fide iustificari nos, modò fateamur ad consequendam salutem necessaria esse bona opera. *Cuius sententiæ veritatem (Deo annuente) proprius suus Tractatus luculentis rationibus confirmabit. Ex his interim satis liquet, Protestantes, cum Hæreticis quam parum hæreticè senserint: quantum insuper in eadem sententia ab ijsdem Hæreticis dissenserint videamus. Primo in Particulari. Aduersarius.* [r] Non alia via homini, inquit Lutherus, cum Deo conuenire potest, quàm per fidem, opera nihil curat. Et tam diues est Christianus, (inquit) vt non possit perire, etiam si velit, quantum-cunque malè viuat, nisi nolit credere. *Respondeo.*

Doctrina de sola fide oppugnatur.

[i] *Bellar. lib. 1. de Iustif. ca. 12.*
[k] *Maldonat. Comm in Math. 19.*
[l] *Feuerdentius Comm. in Iac. 2.*
Pontificij doctores Iustificationem per solam fidem amplectuntur.
[m] *Vega teste, lib. 7. de Iustific. cap 21.*
[n] *Staple. lib. 7. de Iustific. ca. 9.*
[o] *Vega lib. 15. cap. 11.*
[p] *Ibid. cap. 21.*
[q] *Erasmus de Concord. Eccles.*

[r] *Bellar. lib. 4. de notis Eccles. cap. 9. §. Lutherus.*
Lutherus accusatur.

Nos

Nos opera Iustificationem praecedentia, in actu Iustificationis, id est, remissionis peccatorum, non ita curare oportere, vt vel si bona fuerint gratiam mereantur, vel si mala, super-abundanti gratia nos priuent, tam est apud Christianos omnes Decretum Theologicum, vt Schola vestra hoc palam decantet. Hoc in loco vnius Lutheri Antagonistae testimonio contenti esse possimus: Aduocatus. [s]Statuamus igitur tertium: fides quae iustificat ferax est bonorum operum. Galat. 5. Nec verò inficior quin fides ABSQVE PARTV bonorum operum, hoc est, cum OPERA NONDVM peperit, Iustificare; at iam operum grauida est, & paritura est, cum occasio fuerit. *Ad alterum quod attinet, Iesuita Valentianus, quamuis satis studiosè cupiebat, non est tamen ausus illam Luthero sententiam confidenter affingere.* [t] Quanquam Lutherus *(inquit)* NON LONGE abfuisse ab ea opinione VIDETVR, quae statuit neminem in vllo praeterquam infidelitatis peccato delinquere. *Lutherum verò etiam longè abfuisse ab illa impietate, Lutherus ipse ex ore Accusatoris sui Bellarmini ostendit.* [u]SED videtur Lutherus docere libertatem Christianam in eo consistere, quod PIA conscientia libera sit ab omnibus operibus, NON FACIENDIS, sed accusantibus, & defendentibus. *Repete verba Lutheri.* Pia conscientia (inquit Lutherus) dictat peccasti, responde peccaui: Illa, ergo lex te damnabit: Responde quid mihi cum lege, quia habeo Christum liberatorem? quia nulla est condemnatio ijs, inquit Apostolus, qni sunt in Christo Iesu, qui NON ambulant SECVNDVM CARNEM, sed secundum spiritum. *Constat loqui Lutherum de* conscientia pia, *quae se peccasse grauiter dolet, nec potest velle in posterum peccare. qua igitur Conscientia potuerunt Bellarminus, Lindanus, Campianus dicta Lutheri pia & Orthodoxa, in sensum blasphemum, & haereticum detorquere? hanc saepe sibi factam iniuriam Lutherus vehementer vereq; querebatur? Aduocatus.* [x] Hoc erat pronunciatum Lutheri: Sceleratum esse, cum noueris sensum pium esse, ex verbis cōmodè dictis statuere errorem. sic ille vere [y] Compertum est ab his *(Pontificios intelligit)* multum Lutheri

[s] *Roffens. art. 1. aduers. Lutherum.*

Lutheri dictis suffragatur Anti-Lutherus.

[t] *Greg. Valent. de different. vet. & nou. legis part. 2. cap. 3.*

[u] *Bellar. lib. 4. de Iustificat. cap. 4.*

[x] *Tannerus Iesuita in exam. Hunniana Relat. cap. 13.* §. Sed quia.

[y] *Eras. in epist. ad Card. Mogunt. pag. 422. edit. vlt.*

Lutheri libris damnata esse, vt hæretica, quæ in Bernardi Augustinique libris orthodoxa, imò & pia leguntur. *Et quæ huc pertinent omnia tractatus noster de Iustificatione punctatim expediet, nunc tantum pauca generatim attingemus. Aduersarius.* [b] Simoniani docuerunt suos non debere opera curare; Eunomius docuit nemini obesse perseuerantiam in peccatis: Cui affinis est Protestantium opinio de sola fide. [c] Dogma minimè Apostolicum, sed Simonis Magi, Eunomij, Basilidis, Iouiniani Pseudo-apostolorum hæresis teterrima. [d] Sunt enim bonorum operum contemptores. [e] Qui in articulo necessitatis excludunt pœnitentiæ affectum. [f] fidem intelligunt, quæ caret omni bono affectu charitatis. [g] Nec præter fidem requirunt rectam, & nouam mentem. *Siccine? fides Protestantium perseuerantiam in malo approbat? non curat bona opera? Charitatem, pœnitentiam, mentem piam, cæterasq; virtutes excludit? Sic quidem Bellarminus, Stapletonus, Vega, Maldonatus clamant, & vociferantur: Quibus Aduersarijs tantùm Bellarminum, Stapletonum, Vegam, Maldonatum, Aduocatos opponimus: Maldonatus prodeat:* [h] Dicunt sanè Protestātes fidem justificantem NON POSSE esse SINE BONIS OPERIBVS. *Vega.* [i] Iustificationem & SANCTIFICATIONEM tam coniunctas, tamque cohærentes esse asseuerant, vt NON POSSIT alterum ab altero DIVELLI. Etiam tu Caluine POENITENTIAM in Peccatoribus requiris, vt Iustificentur. *Stapletonus.* [k] OMNES Protestantes ad vnum dicunt, fidem quæ iustificat esse VIVAM, & operantem per CHARITATEM aliaque opera. *Quid Bellarminus tandem?* [l] Confessio Augustana per solam fidem NON EXCLVDIT ALIAS VIRTVTES, sed meritum ipsarum. [m] NEGAMVS, inquiunt Protestantes, fidem POSSE cum malis operibus CONSISTERE, nam qui habet propositum peccandi, fidem remissionis peccatorum cōcipere nullam possit. [n] Dicunt FIDEM solam iustificare, sed eam non ESSE SOLAM. [o] Non negabunt in Iustificato requiri FIDEM & POENITENTIAM. *Demúq;* [p] Tametsi dicunt

Aduersarij inuidiosè protestantes damnant, simul & ingenuè absoluunt.

[b] *Bellar. & Staplet. suprà.*
[c] *Feuardentius præfat. in Com. in Iac.*
[d] *Salmeron Iesu. tract. in Parab.*
[e] *Stapleton. quo suprà. lib. 3. cap. 35.*
[f] *Ibid. l. 8. c. 35.*
[g] *Vega lib. 11. cap. 22.*
[h] *Maldonat. Comm. in Ioh. 3. 15.*
[i] *Vega lib. 15. de Iustif. cap. 5.*
[k] *Staplet. lib. 9. de Iustif. cap. 7.*
[l] *Bellar. lib. 4. cap. 1. §.* Ac *primum. & lib. 1. cap. 14. §.* Ioan. Calui.
[m] *Bellar. lib. 4. de Iustif. cap. 1.*
[n] *Ibid. lib. 1. cap. 15.*
[o] *Lib. 3. cap. 6.*
[p] *Lib. 2. de Iustif. cap. 6.* §. Hæc, & Similia, &c.

K remissionem

remiſsionem peccatorum non pendere ex conditione operum, neque fidem, aut pœnitentiam, aut vllum actum noſtrum eſſe cauſam, aut meritum Iuſtificationis: tamen non negant requiri fidem & Poenitentiam: etiā Fidem vivam, & pœnitentiam Serian, & ſine his neminem Iuſtificari. *Res igitur iam in confeſſo eſt, proteſtantes cum fidem viuam à mortua, pœnitentiam à peccatis ſeriam, à perſeuerantia in peccatis, ſanctificationem ab impietate, Ieſum Saluatorem ab Impoſtore Mago diſtinguunt: à Simonianis, & Eunomianis Hæreticis non poſſe non diſcerni. Iam verò, vt conſtet Lutherum ſui ſeculi quaſi alium Baptiſtam, tanquam in deſerto huius mundi vocem viuæ fidei, veræq; pœnitentiæ extitiſſe, proferam homiliarum eius quaſdam quaſi rapſodias, lectori, vti ſpero, non ingratas, certè quidem ad cauſam neceſſarias:* * Fides, tanquam Iohannes pectus Chriſti poſsidet, quicquid Chriſtus aut eſt, aut habet, Credentis propria bona ſunt: bona opera, veluti Petrus, Chriſtum ſequuntur: ita tamen fidem, & opera intelligamus, vt in Nullo homine Separentur, ſicut neutra ſine altera eſſe poſsit. * Nos volumus conſcientias hominum (vt pullum Chriſti) à proprijs operibus ſoluere: Aduerſarij clamant, (quaſi bona opera prohiberentur) Hæreticus es, ſoluis pullum, homines licentioſos & prauos conaris reddere: Et obſiſtunt, nè pullus, hoc eſt conſcientia hominum ſoluatur, Chriſtoque adducatur, ſed vt adhuc maneant Svis legibus alligatæ: quomodo ergo ipſos Apoſtolos Chriſti ſe habere docet? Reſpondeo, Dominvs ipsis opvs habet, hoc eſt vt probè doceant, quod ſit inter opera legis, & opera gratiæ diſcrimen, atquè dicant, Bona opera neqvaqvam prohibemvs, ſed Falsis bonis operibus conſcientias ſoluimus, non vt ipſi licentia diffluant, ſed vt Chriſto vero domino adducti & ſubiecti Sincere bonis operibus ſeriò ſtudeant, ad quæ Dominvs opus ipſis habeat, adducique ſibi requirit. * Neceſſarium eſt, vt Chriſtum audias, ipſique te Totvm conſecres, abnegato teipſo, & hac ratione ex Cain in Abelem mutatus gratus ipſe

* *Lut. in lect. in Ferijs Iohannis Euangeliſtæ.*

* *Ibid. §. Et ſi.*

* *Lect. in ferijs Ioh. Euang.*

ipſe Deo fies, & dona grata offeres. Hæc fides te iuſtificat, cui Dominus in contemplatione ſui filij, omnia peccata, totum Adamum, & Cainum condonat, ac donat etiam tali fidei ſuum Spiritum, qui hominem penitus immutat, nouumque reddit, qui iam fit alia ratione, aliâque voluntate, vtique in bonum propenſa, TALIS NON POSSIT NON BONVM OPERARI.* Gratia nos à ſeruitute legis liberat, NON LEGEM ABROGANDO, ſed donans nobis Spiritum liberum, & filiorum, vt non minarum metu, quæ eſt ſeruitus, ſed ſponte noſtra DEO PAREAMVS, non ſecus, ac ſi nulla omnino lex lata eſſet. * Qui non ob metum Gehennæ, ſed ſuo arbitrio, ac ſi lex nulla eſſet, Deo ſeruiunt, ſunt tanquàm Tabulæ Moſis, intus, & foris digito Dei ſcriptæ, legem exterius, & interius ſeruant. * Quibus lex iam non eſt Pædagogus ad Chriſtum, ſed in Chriſto eſt facta ſodalis. Non enim interit, ſed illi mutati, non lex, vt ex animo faciant, quod metu fecerant. * Nuſquam Scriptura opera ſinè fide, ſed ſolam fidem, at VIVAM, ex qua opera dimanant, vbique requirit. *Hæc cum ita ſe habeant, dum vos tam execrandas de fide hæreſes Proteſtantibus ſine fide falsò affingitis, in criminationibus veſtris reliquis profectò fidem nullam poſcere, aut expectare debetis: Sed agite, Qui enim ſemel verecundiæ fines tranſilijt (inquit orator) eum gnauiter impudentem eſſe oportet.*

* *Ibid. §. vbi.*
* *Lect. in Calendis Ianuarijs ex Epiſt. ad Gal. cap. 3.*
* *Ibidem.*
* *Lect. in cap. 1. Domin. quadr.*

CAPVT. XXV.

Hæreſis ſecunda, de Autore peccati.

ADuerſarius.[a] Secunda hæreſis eſt Florini, quæ eadem Simonis Magi, Marcionis, & Manichæorum fuit: Deum eſſe Autorem peccati. [b] Eandem reſtaurarunt Caluiniani, & Lutherani; qui hominem omni libero arbitrio exutum in belluarum ſortem traducere conantur. [c] Faxo nôrint Proteſtantes iſtoc ſuorum axioma. Deus eſt autor peccati. *Proteſtantes, qui in hanc blaſpemiam proruperint, deſignate.*

[a] *Bellar. lib. 4. de Eccleſ. Milit. cap. 9. &.*
[b] *Feuardentius Comm. in Iac. 1.*
[c] *Campianus Ieſuita Rat. 8.*

 ſignate.

signate. [d] Pudeat Caluinum, & Melancthonem, aliósque huius temporis Hæreticos, qui Deum opt. max. autorem peccati, & culpæ pronunciant. [e] Hoc sine vllo pudore docet Caluinus lib. Instit. cap. 18. *Vos potius pudeat vestri huius tam impudentis calumniæ. Hoccine fuit Caluini* axioma; Deum esse autorem peccati? *Hoc* docuit Caluinus? *Hoc* pronunciauit? *Prodeat primò Reus, Caluini verba exploremus. Reus.* [*] Flagitiorum causa EXTRA HVMANAM voluntatem quærenda NON est, ex qua mali radix assurgit, & in qua peccatum residet. *Et* Deum esse Autorem peccati *plus centies disertè negat: locum vnum proferam, quod te (Feuardenti) Iacobi locum exponentem latere minimè potuit:* [*] Iacobus peccatorum Autorem MERITO Deum esse NEGAT, admonitio necessaria, NE nos Deum loco nostro substituamus, acsi nos ipse ad peccandum impelleret. summa est: frustra tergiuersari homines, qui vitiorum suorum culpam reijciunt in Deum, quia non ex alio fonte proueniunt mala, quam EX MALA cuiusque cordis CONCVPISCENTIA. *Hæc Caluinus, nunquid verò ex consequentijs eius hæc hæresis colligi possit? Ad ersar.* [f] Non solũ permisione, (inquit Caluinus) verumetiam voluntate Dei homines peccant, ita vt nihil illi deliberando agant, quod non Deus ipse anteà dicreuerit. *Rursus.* Quod aliqui, inquit, verbum Dei contemnunt, ipsorum est prauitas, sed in hanc prauitatem à deo adducti sunt, vt in ijs potentiam suam, & seueritatem ostendat. [g] Lutherus etiam, Illud velle, quo Iudas voluit Christum prodere, fuisse opus Dei. *Primò de permissione: permissionem illam, quam tu comminisceris, qua excludis actum volendi in Deo, nemo Christianus non execrabitur. ais enim.* [h] Deus quoad peccatum, non habet positiuè velle, sed tantum priuatiuè; nec enim vult esse peccatum, nec vult non esse, sed non vult esse, quod est permittere. *Hanc, inquam, voluntatis suspensionem stupidam prorsus, & impotentem Deo tribuere, sine blaspemia non possis. Aduocatus.* [i] Voluntas Dei est semper actu ad vnum oppositorum determinata, & Dei voluntas est actus æternus.

Ergo

[d] *Vasquez Iesuita in 1. 2. partem Thomæ. disp. 129. Num. 2.*
[e] *Bellar. Iesuita quo supra.*
[*] *Caluinus in loco ab Aduers. obiecto.*
[*] *Caluinus Com. in Iac. 1. idem cecinit in Psal. Caluinus disertè negat Deum esse autorem peccati, infrà etiam expressius.*
[f] *Bellar quo suprà, cap 9.* §. Deinde.
[g] *Staplet. lib. 11. de Iustific. cap. 4.*
[h] *Bellar. lib. 2. de amiss. grat. cap. 16.* §. Dico igitur. &c. *Distinctio Iesuitæ indigna prorsus Dei Maiestate.*
[i] *Aquinas lib. 1. contra Gentes cap. 82. Velle peccatum quomodo.*

Ergo alterum illud non velle Deus non possit: quanquam nec approbando malum velit, nec sanè faciendo: Enimuero Deum velle malum (inquis) durum dictum est, & execrabile. *audi. Aduocatus.* [a] Dictu LEVE est, & absque conscientiæ scrupulo dicitur, sed graue auditu: videtur enim tum dici, quod Deus malum diligit, & approbat, quod prauum est, ideò refutat hoc pia mens, non quia quod dicitur, non rectè dicitur, sed quia quod BENE DICITVR, non benè intelligitur. Deus cum facit bonum, & permittit malum, apparet voluntas eius, quoniam esse VVLT quod facit, & QVOD PERMITTIT, est Dei voluntas, operatio eius, est permissio eius. *Ipsissimus sensus Caluinianus, quem necesse est in ipso Victore vincere, secundam criminationem remouebit. Reus.* * Deus tentat neminem. Iac. 1. loquitur de internis tentationibus, quæ nihil aliud sunt, quam inordinati appetitus, illorum AVTOREM MERITO DEVM ESSE NEGAT, quoniam ex carnis nostræ corruptione manant; verùm tota Scripturæ doctrina huic sententiæ reclamare videtur, quæ tradit Deum homines excæcare, in reprobum sensum tradere, in prauas & fœdas cupiditates conijcere. Respondeo. Sic quidem Scriptura loquitur: an quia Dominus eorum corda deprauet, atque corrumpat? MINIME, ideo enim subijcitur, tradidit eos prauis suis desideriis, quia cor eorum iam corruptum, & vitiosum erat. Deus tradendo tantum peccata vlciscitur, atque ita se res habet, non aliunde nos in malum impelli, sed cuique PRAVVM SVVM AFFECTVM Ducem esse, & Impulsorem. DEVM AVTEM NEMINEM TENTARE, quia malis non tentatur, id est mala non appetit. *At Lutherum quomodo expediam? facillimè; etenim. Aduocat.* [l] Multa facit Deus ETIAM INTRA EVM, qui obduratur, quibus vitio suo is fit deterior, EXCITAT VARIOS MOTVS vel spei, vel timoris, vel CVPIDITATIS, vel iræ, itemque varias imaginationes IMMITTIT, dubias atq; perplexas, quibus ille nimio plus incredulus PRAECIPITATVR in malum. hanc excæcandi Impios, & obdurandi viam om-

[a] *Hugo de sancto Victore. lib. 1. de Sacramēt. cap. 12. part. 4.*

* *Caluinus Comm. in Iac. 1. 13.*

[l] *Perer. Iesuita Comm. in Gen. 18. disp. 8. Iesuita & dictum, & sensum Caluinianum amplectitur.*

Augustinus lib. 5. aduersus Iulianum ca. 3.

m Vega lib. 2. cap. 15. de expos. Concil. Trident.

Similitudo elegans.

nium maximè approb. * Augustinus, Deum non modo per permissionem atque patientiam, sed etiam PER POTENTIAM, & ACTIONEM potentissima sua prouidentiâ, sed tamen sapientissima, atq; iustissima agere. *Huc vsq; Iesuita. quid, vt non sit Author peccati? sane, quod exemplo dilucidum fiet.* [m] Quemadmodum malæ ambulationis in homine claudo in detortam tibiam vitium reijcimus, & vitium Scripturæ exaratæ in optimo Scriba, in malam papyrum, aut malè temperatum calamum: ita mala nostra non debent imputari Deo, quod auxilio generali ad ea CONCVRRIT, sed nobis qui deflectimus, & claudicamus ab ipsius lege, & influxum eius in malum detorquemus, quāobrem licet nobiscum faciat actus, qui intrinsecum, & inseparabilem habent MALITIAM, nequaquam tamen, vt antiquiores Theologi probè monuerunt, peccati Author censeri debet: quia in moralibus, ille alicuius operis causa iudicatur, qui PRAECIPIT, consulit, suadet, præmiat, approbat, at Deus, vt Theologi probabilius sentiunt, cùm Voluntate, & consensu, VELIT ET FACIAT nobiscum PECCATA, nihil horum facit. *Hæc Vega, Concilij Tridentini expositor. aut igitur Caluinus & Lutherus hac heresi absoluendi sunt, aut Augustinus, & alij Theologi probabiliores in eadem implicandi. Equidem cum sententiam Caluini excutio, à vobis in singulis paginis exagitatam, nihil profectò in ea reperio, quod non est à grauissimis Scholasticis disertissimè sæpe decantatum, quoties monent in eadem actione peccantis inter operationem Dei, & peccatum hominis, tanquam inter effectum, & defectum esse discernendum. progredior: sed nescio cuius vox rauca, & sane morosa nobis obstrepit. Aduersarius.* * Ecce (inquit Caluinus) in exemplo Iob colligimus Deum eius probationis, cuius Satan minister fuit, autorem fuisse. Ecce Caluinus apertè plus tribuit Deo in scelere quam Diabolo. διαβολη, quam (credo) *nec Diabolus Caluino ausus esset obijcere. Caluinus enim Deum probationis Authorem facit, non sceleris. Caluinus causam suam agat. Reus.* * Magnum est DISCRIMEN inter opus Dei, & opus

Stapletonus Doctrin. Princ. de hac quæst. Putida Calumnia.

Caluinus aduersus Libertinos cap. 14.

opus Impij, cum eo Deus vice instrumenti vtitur, Impius enim sua auaritia, & prauitate incitatur ad facinus, ex qua radice, id est, animi affectione, opus Qualitatem sumit, ac meritò malum iudicatur; at Deus respectum habet omnino contrarium: ita vt in eodem opere IVSTITIAM bonitatemque DEI cõtemplemur, ex altera parte DIABOLI, & Infidelium MALITIAM: exemplum pellucidum habemus in Iob, qui in opere Diaboli, Deum intuetur, Deus inquit abstulit: nec tamen excusandus Diabolus; sumunt enim opera qualitatem à PROPOSITO AVTORIS: qui hæc non distinguit, omnia vt porci rostro suo inuertunt. tales sunt Libertini, qui non tantum Diabolum cum Deo HORRIBILI SOCIETATE coniungunt, verum-etiam in Deum ipsum transferunt laudabilia opera Diaboli, censentes quod nihil agat nisi à Deo constitutum. HAEC autem HAERESIS originem cœpit à SIMONE MAGO; nos obseruare debemus opera ex malo siuè agentis malo esse, interim Deus omnia gubernat, & in bonum finem dirigit, ita vtitur Diabolo, vt NIHIL habeat CVM EO COMMVNE magis quam solis radij ex corruptione cadaueris, aliquid corrupti ad se trahit, nec tamen puritate sua efficit, vt cadauer minus putidum ac fœtidum sit: sic Deus per Impios ita operatur, vt neq; iustitia, quæ in ipso est, eos iustificet, nec ipse eorum iniustitiâ, & corruptione contaminetur. *In quo Caluinus Augustino suffragatur. Aduocatus.* [o] Deus, inquit Augustinus, non est Autor peccati, quia peccatum priuatio est, ac ad faciendum peccatum concursus causæ MORALIS necessarius est, at Dei concursus cum homine est NATVRALIS, & vniuersalis. [p] Et Thomas reddit rationem: In peccato, inquit, duo sunt; Operatio, & defectus ipsius: Operatio quidem secundùm rationem operationis in Deum referenda est: sed defectus nullo modo; quia defectus solum in causam deficientem reduci potest, Deus autem non est causa deficiens. *Et, vt nemo Caluinum accuset, qui vel Canum Doctissimum Scholasticũ, vel Suarem Iesuitam*

Caluinus sibi obiectas hæreses disertis verbis refellit, & execratur.

o *Sebastius Barradius Concord. Euang. lib. 4. cap. 6.*

p *Vasquez Iesuita in Thom. 1. 2. To. 1. quæst. 79. art. 2. cap. 5.*

Iesuitam velit defendere, his Aduocatis, multa paucis perstringam: in quibus quæstionis huius summam complectar: [q] Hæc etiam opera non fiunt nisi DEO VOLENTE, neque ipse influit in ea, nisi VOLVNTARIE: quod etiam verum est de operibus Peccatorum, quatenus à DEO FIVNT, vel Deus in illa influit: nam quatenus est vniuersalis Prouisor sapienter iudicat EXPEDIRE tales actus permittere & ad illos CONCVRRERE, & Iustissimè hoc ipsum VVLT: Oportet tamen in peccando DISTINGVERE, aliquid quod à DEO fit, & quod à DEO NON fit: Operatur enim Deus ACTVM PECCATI, non malitiam eius. *Vel quod idem est:* [r] Deus est naturalis causa motionum omnium, etiam malorum, non autem moralis, hoc est, NEC SVADET, nec imperat malum. *Ecquid diuerse Protestantes?* [s] De actibus malis quoad formale peccati, non est controuersia inter Catholicos: sit ergo fide certùm Deum nullo modo inclinare ad formale peccati: NEQVE HAERETICI (*sic Protestantes, parum Catholice, nominat*) HOC NEGANT, benè enim norunt NEC Deum posse INTENDERE formale peccati, NEC INCLINARE voluntatem hominis, vt illud intendat. *quid multa?* [t] Quod dicunt Protestantes Deum nobis sua omnipotenti voluntate necessitatem imponere, in hoc NON REPREHENDVNTVR à Catholicis, eò quòd quasi aliquid asserant, quod vel reipsa contradictionem, aut repugnantiam inuoluat, aut Dei omnipotentiam superet: Propriam causam peccati FATENTVR ADVERSARII esse voluntatem humanam. *Quis non Protestantibus felicitatem suam meritò gratuletur, quibus veritas ipsa, vel ex Aduersariorum ore profecta, patrocinatur?*

[q] *Suarez Iesuita lib. de varijs opusc Theol. lib. 4. disp. 1. §. 2. num. 14.*

[r] *Canus locis Theolog. lib. 2. cap. 4.*

[s] *Suarez Iesuita lib. de varijs opusc. Theol. lib. 2. cap. 2. Num. 5.* *Iesuita palam Protestantibus patrocinatur.*

[t] *Suarez Iesuit. in opusc. Theol. lib. 1. cap. 2. §* Non er. o. *Quâ sententia disputatio Bellar. integra excussa euanuit lib. 6. de Amiss. grat. ca. 16. §. Ceterû. vbi in hanc opinionem acriter inuehitur.*

CAPVT XXVI.

Hæresis Tertia de perdita imagine Dei in Adamo.

ADuersarius. [a] Tertia hæresis est Originis. Primò. Adamum imaginem Dei perdidisse, ad quam creatus erat.

[a] *Bellar. lib. de notis Eccles. cap. 9.*

erat. idem Caluinus lib. 2. Institut. cap. 1. S. 5. per peccatum, inquit, primi hominis obliterata est cælestis imago. [b] De homine quid? Imago Dei in homine deleta est, nulla boni scintilla superstitit: tota natura quoad omnes partes ita funditus euersa, vt ne renatus quidem quicquam sit aliud intrinsecus, nisi mera corruptio, atque contagio. sic Protestantes. *Primo, Distinguendum est de imagine, nam significat, vel animæ rationalis substantiam, vel tantum dotes & qualitates animæ spirituales: quæ Distinctio fortè Originem, certè quidem Caluinum, à suspicione Hæreseos vindicabit. Aduocatus.* [c] Origines per imaginem intelligebat, vel naturam, seu substantiam rationalem; vel significabat similitudinem, seu animi qualitatem: quod si Origines secundum hunc modum vsurpauerit; quis non videt ibi nullam esse hæresis suspicionem? *Et quis non videt, Alphonso Moderatore, Caluinum omni Hæresis suspicione prorsus liberari? verum hoc sapit Hæresin scz. quod* Imaginem obliteratam esse dixerit. *dixit fateor, atq; insuper fatebor Caluinum Hæreticum fuisse, nisi etiam verè Catholicos idem & sensisse, & dixisse constiterit: Aduocatus.* [d] Solent pleriquè per substantiam, quam Prodigus dicitur, PERDIDISSE, Luc. 15. LIBERVM ARBITRIVM, cæterasque naturales facultates, interpretari. Sic Augustinus, Beda, Euthymius, Bernardus, quæ tamen sano ab ijs sensu dicta sunt: alij per eam Substantiam perditam, IMAGINEM & similitudinem significari putant: Ambrosius, OMNIA, inquit, naturæ ornamenta consumpsit, & Augustinus serm. 37. de verbis Domini. *Campiani occurramus calumniæ:* [e] Aliqui ex nostris exponunt hominem libere moueri in Deum, cum ab eius gratia excitatur, quoniam sponte, & pleno iudicio mouetur. idem omninò Caluinus docet. *Rursus Reum ipsum examinemus: Is cum per imaginem intelligit tantum Dotes veræ sanctitatis, hanc dicit per lapsum prorsus obliteratam fuisse:* [f] Constat Adamum creatum esse ad imaginem Dei, quo indicat factũ esse participẽ diuinæ tum sapientiæ tum Iustitiæ, virtutis & innocẽtiæ, hæc COELESTIS IMAGO

[b] *Campianus Iesuita rat. 8. pag. 59.*

[c] *Alphons. de Castro lib. 2. aduersus hæres. tit.* Adam.

[d] *Maldonat. Ies. Comm. in Luc. 15. Eadem patrum & Caluini de hac quæstione ratio & pene oratio.*

[e] *Bellar. lib. 6. de lib. Arbitr. cap. vlt.*

obliterata fuit. *Cum vero lumen rationis naturalis integrum intelligit, tum ait,* * Regenerationis scopus est vt Imago Dei, quæ per primam transgresſionem fœdata, & tantum non obliterata fuerat, in nobis reformetur. *Vtramq; sententiam Iesuita sic reconciliabit.* [f] Respondeo imaginem Dei aliam esse naturaliter impressam in intellectu, nempè memoriam, & voluntatē, & huius nihil minui intrinsecè; sed tantum extrinsecè, & ideò nunquam deleri, quantumvis extrinsecè minuatur: aliam verò esse imaginem Dei, homini per gratiam, & Charitatē impressam: his enim qualitatibus Deo similes efficimur, & hæc OMNINO AMITTITVR per peccatum; & de hac intelligendi sunt Origines, & Augustinus, *(addi enim potuit) & Caluinus. tu perge. Aduersarius.* [g] Origenes secundò docuit: Infernum nihil aliud esse quam Conscientiæ horrorem. Idem Caluinus. Instit. 3. Cap. vlt. *Vult quidem Gehennæ pœnam nonnullam in Conscientiæ cruciatu cōsistere; at eum docere,* nihil aliud esse Infernum, *calumnia est; igne vel infernali Conscientiæ purganda. Reus* * Quemadmodum dominus beneuolentiā suam erga fideles, præsentibus bonis testando spiritualē fœlicitatem eiusmodi typis, ac symbolis tunc adumbrabat: ita dabat in POENIS CORPOREIS IN REPROBOS iudicij sui documenta. *Hæc Caluinus. igitur Reproborum corporibus pœnam æternam infligendam esse palam astruit, corporibus inquam, non modo Conscientijs. Hic nihil opus erit Aduocato.*

* Caluinus loco quem Bellar. suprà citauit in li. 4. de notis Eccles. cap. 9.
* Caluinus l. 3. de Iustificat. cap. 3. num. 8. & 9. vt citat. cum Stap. Prompt. in Heb. 2. Quadrages. §. Nunc.
[f] Vasquez. Iesuita. in 1. 2. Thomæ. Tom. 1. disp. 137. num. 14.
[g] Bellar. lib. 4. de notis Eccles. cap. 9. §. Origines, &c.
* Caluin. Institut. cap. 11. §. 28 secundum edit. primam.

CAPVT. XXVII.

Hæresis Quarta de mulierum ministerio.

ADuersarius. [h] Quarta hæresis est Peputianorum, qui mulieribus sacerdotium tribuebant, at Lutherus docet tam mulierem, quam Sacerdotem absoluere, & iam regnat in Angliâ Mulier Pontifex, apud Caluinistas. *Lutherus quid sibi voluit? Reus:* * In remisſione culpæ non plus

[h] Bellar. cap. 9. §. Peputiani.
* Art. 13.

plus facit Papa, quam quiuis Sacerdos, imò, cum Sacerdos abest, quàm quilibet Christianus. *Aduocatus.* [1] Credidit Lutherus totam vim delendæ culpæ, non in Ministro, sed in fide Credentis sitam esse, & non potestati Ministri, sed fidei, qua in verbum Dei credimus, remissionis effectum esse tribuendum. *Rectè exposuit Lutheri sententiam, sed malè exagitauit: rursus loquatur Reus*; * Apost. 1. Cor. 14. Omnia cum Ordine fiant. at si omnes Sacramenta porrigere velimus, quis futurus esset ordo? si omnes simul concionari, qualis coaxatio? qualis iam ranis in vsu est. Omnes Sacramenta administrandi potestatem habemus, sed nemo sibi hoc temerè, vt exerceat, assumere debet; NISI IS, QUI AB ECCLESIA ad hoc DESTINATUS fuerit: idem sentiendum est, de potestate ligandi, & soluendi. *Hanc calumniam igitur retorquendo diluemus. Lutherus mulieribus facultatem absoluendi, nempe* declaratiuè, *& priuatim tantum tribuit, vos etiam baptizandi conceditis. quid interest? ille vestrã absolutionem, vt non Sacramentũ repulit, vos Sacramentum verum temerastis. Aduo.* [k] Vt Laici baptizent (vsus multis abhinc seculis vsurpatus) Si Minister in tempore non adsit, non video, inquit Caluinus, quam firma ratione possit defendi. *Qua verò ratione, etiam damnari possit procul-dubiò Tertullianus plane vidit.* [l] Tertullianus in præscript. hæreticos varijs describit coloribus, ipsæ mulieres, inquit, hæreticæ, quam procaces sunt? quæ audent docere; curationes promittere, forsan & TINGERE. *De altero cauillo, primò, pars innocens defendenda est, deinde verò pars rea damnanda. Ad reginam Angliæ quod attinet, dicimus.* Regium esse à non bonis audire malè. *Hoc enim quod ex Cochlæo obijcis, istius nobilissimi Scurræ frontem perfrictam magis decuit, quam singularem (Bellarmine) eruditionem tuam. Ego Anglus cum sim hominis non Anglici apologia vti possim.* * Nullum primatum Regina Angliæ exercet, quem non Iehosophat, & Ezechiæ Deus tribuebat. *At hic licet nostræ Regionis incola non fuit, fuit tamen Religionis nostræ accerrimus defensor. Aduocatum accersam, omni exceptione*

[1] *Roffens. art. 13. aduers. Lutherum.*

* *Luther. dom. past. prox. in Ioh. 20.* *Lutherus in Ecclesia ordinem & ordinationem efflagitat.*

[k] *Bellar. lib. 3. vel. 4. cap 9. de notis Eccles. 1.*

[l] *Roffens. art. 33. aduers. Luth.* *Baptizandi Ministerium Mulieribus nullo modo competit.*

* *Sterinus Apolog. aduers. Coster. Iesuit.* *Regina Angliæ nullam nisi regiam iurisdictionem vnquam exercuit.*

 one

m Cassander in Consult. art. 16.

one maiorem. Aduocatus. m Non minor, neque inferior esse debet autoritas Principum Christianorum, quàm olim in republica Israelitarum fuit, non modo, vt legem diuinam (ex præscripto Dei illis commendatam) immaculatam conseruent, sed vt ad eam vitam suam instituant, exemplo piorum Regum, qui Leuitis & SACERDOTIBVS MANDARVNT, vt dei cultum ad præscriptum diuinæ legis ministrarent; illi ordinem Sacerdotum confusum, & dissipatum composuerunt, officium quemque exequi iusserunt; horum piorum Regum præclara instituta pij Reges Christiani sedulò imitati sunt. Constantius, Theodosius, Carolus, quorum vigilantia in CONSTITVENDIS REBVS ECCLESIASTICIS ex historijs satis apparet. Principum officium olim iam habitum est, Concilia Præsulum, & Doctorum conuocare, quæ ad constituendam Ecclesiæ pacem pertinerent diligenter inquirere: officij sui Ecclesiasticos viros in tollendis falsis cultibus COMMONEFACERE. nam Seculares Principes deo rationem reddituri sunt, propter ECCLESIAM, quam A CHRISTO tenendam SVSCEPERVNT; neque huic Principum officio detrahit exemplum Oseæ, qui Sacerdotum officium de adolendo incenso vsurpabat, & ob eam rem lepra percussus diminutus erat: neque enim id agitur, vt ipsi Principes, & Magistratus propria Ministrorum officia, quæ sunt prædicandi, & Sacramenta administrandi, inuadant, sed vt eos in suo officio contineant: nec ad rem pertinet, quod Principes ouium numero collocentur, qui se totos pastorum curæ committere debeant. nam in diuinis literis Reges non modo oues, verum-etiam Patres nutricij, etiam Ecclesiæ appellantur, qui vt ipsi nec oues pascent, nec de pabulo de se iudicare debent, tamen Ouibus de idoneis Pastoribus prospicere, & vt illis idoneum pabulum suppetat PROVIDERE tenentur. *Ecquis potuit Anglus pro Principis sui Autoritate respondere disertius? huic eruditissimi hominis defensioni nostrates Seminarij contra fratres suos Iesuitas in Apologijs suis astipulantur. At illa (inquis) in eligendis*

designandisque

designandisque Episcopis autoritatem sibi vendicabat: esto. & [a] Nos *(inquis)* non negamus quin populus aliquando Episcopos elegerit, sicut nunc in plerisque locis per Pontificis autoritatem Episcopi à REGIBVS eliguntur. *Nec aliud aliquod vel prædicandi vel Sacramenta administrandi munus Elizabetha Princeps magis, quam olim soror eius Maria vnquam attigit; indigna omni laudis præconio si attigisset: sed audi.* [b] Audi Elizabetha regina potentissima, his te Principibus adiunge, dignam Maioribus, dignam ingenio, dignam literis, dignam LAVDIBVS TVIS. *En Iesuiticæ Sectæ de Elizabetha encomium, næ (tu igitur Bellarm.) homo in alienâ regione curiosus es nimis, in tuâ planè peregrinus qui Papissam Anglam abs te malitiosè confictam alijs obijcere malis, quam Anglam vel Moguntinam vestram verè Papam agnoscere. Aduocatus.* [p] Accepimus fœminam Anglam Ioann. octauam duos annos REXISSE SEDEM ROMANAM, sacros ordines contulisse, Episcopos prouocâsse, ADMINISTRASSE SACRAMENTA, & cætera Pontificum Romanorum munia exercuisse. [q] Quam historiam multi, propter rei fœditatem, omiserunt. *De hoc, vel potius hac* * *papa alibi plenius diximus, vbi viginti Pōtificiæ professionis testibus locupletissimis, eius historiæ veritas asseritur.*

[a] *Bellar. lib. 1. de Clericis cap. 7.* §. Argumentum nonum.

[b] *Camp. Iesuit. Rat. 10.*

[p] *Agrippa de vanitat. scient. cap. de sectâ Monastica.*

[q] *Volateranus. in Comm. suis Pont. Rom. dicatis.*

* *Suprà cap. 19.*

CAPVT. XXVIII.

Quinta hæresis de concupiscentia in Renatis.

ADuersarius. [a] Hæresis quinta Procli, Peccatum in renatis semper viuere: concupiscentiam enim verè esse peccatum, nec radicitus tolli per Baptismum, sed sopiri per fidem, vt est apud Epiphanium hæres. 64. vbi ponit refutationem huius ex Methodio, idem Protestantes. *Liceat nobis ex eodem Methodio huius cauilli refutationē petere; quia. Aduocat.* [b] Proclus resurrectionem excutit, dicit animas sine corpore ante mandatum vixisse, postea in corporis vinculum & carcerem, & pedicas coniectum, & sine

[a] *Bellar. lib. de notis Eccles. cap. 9 & lib. 1. de Baptismo c. 13. Idem Peter. Ies. Comm. in Rom. 5.*

Bellar. abutitur testimonio Methodij.

[b] *Methodius apud Epiphan. loco citato.*

corpore impossibile esse peccare. *Hæc omnia Methodius: Secundo Respondeo. Cum Proclus ait peccatum vincere, id intellexit Regnare, & dominari etiam in Renatis: id tum ex assertione Procli, tum etiam ex responsione Methodij satis constat. ille.* * Ne haberet homo malum immortale peccatum PRAEDOMINANS, &c. *hic.* * Si talis est natura carnis, vt legi Dei SVBIICI nequeat, quomodo Paulus hortatur: Non REGNET peccatum, &c? *Et probat toties carnem subijci, quoties actualibus non inseruit.* * Non paret scortationi, delicijs; omne enim peccati studium per carnem (*intelligit corpus*) consummationem acquirit. *Denique* * Lex Spiritus vitæ per Christum, penitus peccatum REGNANS in carne vicit. *Hæc Methodius contra Proclum, an idem Protestantes cum Proclo?* Peccatum regnare, *Dic obsecro, quid sibi vult. Aduocatus.* [b] NON REGNET PECCATVM. &c. * Rom. 6. Nomine peccati omnium consensu CONCVPISCENTIA accipienda est: quæ quidem tum Metaphoricè Regnare, & imperare dicitur, cum ardentius incitata CONSENSVM voluntatis extorquet. optime: *an insuper peccatum Regnans Protestantes in renatis astruunt?* Dicunt Protestantes concupiscentiam in renatis esse peccatum, LICET NON SEMPER REGNET. *Ergo iam Protestantes absolues? minimè; quamobrem verò? Aduersarius.* Quod Proclus, hoc idem posteà Messaliani hæretici docuerunt, vt est apud Theodoretum; hæc est ipsissima hæresis Lutheri, hæres. 2. & 31. eadem Calu. Inst. lib. 4. Idem Philippus. *Respondeo, Protestantes nec Messalianorum hæresin tenere, nec omnino hæresin. primùm. Aduocatus.* [e] Messaliani tantam vim orationi tribuebant, vt Baptismo derogarent, dicentes NVLLAM VTILITATEM Baptizatis ex baptismo accedere, sed solam orationem studiosam DAEMONEM INHABITANTEM EFFVGARE. ATQVI, [f] Lutherus art. 2. ait omnia PECCATA in baptismo REMITTI. Caluinus, omnium peccatorum, inquit, REATVS per Baptismum DELETVR. Philippus, Peccatum in Baptismo REMITTI, vt non imputetur; *Nunc*

* Pag. 162.
* Pag. 171.
* Pag. 173.
* Pag. 175.
[b] Bellar. lib. 5. de amiss. grat. cap. 3. §. Similis Tropus, &c.
[c] Rom 6.
Proclus peccatum, regnare in renatis, hæreticè docuit, quod Protestantes orthodoxè negant.
[c] Bellar. ibid. cap. 10. in principio.
[d] Bellar. lib. de notis Eccles. cap. 9.
Obijcitur protestantib. Messalianorum hæresis cum prorsus contrarium Protestantes defendunt.
[e] Alphons. de Castro lib. 3. de hæres. Tit. Baptism.
[f] Bellar. lib. 1. de Baptism. cap. 13. § Hoc nostro, &c.

Nunc doceo secundum; sed tu prius ipsam heresin designa. [g] Dicunt Protestantes concupiscentiam in Renatis verè esse peccatum. *Reuerà sic dicunt, & verum dicunt, certè quidem peccaturi, si aliud aut dixerint, aut senserint. Primum, quia: Aduocatus:* Heb. 12. Deponentes circumstans peccatum &c. [h] Concupiscentiam Carnis aduersus spiritum Sanctum intelligit, quam appellare PECCATVM Apostolus SAEPE solet. vt Rom. 7. & 8. *sic igitur eam appellare vox Apostolica sonat. iam* [i] Sceleratum est modum loquendi, & quoad rem ipsam verum, & per se SCRIPTVRAS IMITANTEM tanquam blasphemum & inauditum portentum traducere. *Esse quoq; propriè peccatum ex Consequentia euincam insolubili.* [k] Non quod est præter, sed quicquid est CONTRA legem Dei est MORTALE peccatum. Nec enim aliter peccatum intelligi possit, quam quod sit legis transgressio. *At* [l] FATEMVR CONCVPISCENTIAM esse quandam iniquitatem, & aliquando Obliquitatem, non modò contra dominatum mentis, verùm etiam CONTRA LEGEM Dei. *Quod idem* [m] *Vega Concilij Tridentini Interpres approbatissimus de omni veniali peccato verum esse concedit non innitus. sed nolo vobiscum rigidè agere, nolo negatam extorquere veritatem, quam licet oblatam accipere: De quo ex Cassandro vestro* * *paulò post: intereà quæ sit in hac parte heresis, Patrum aduersus Hæreticos, responsa satis significabunt.* [n] Pelagiani olim affingebant Catholicis talem errorem, quasi dicerent. Per Baptismum non auferri omnino peccata, sed quasi Capillos radi, remanentibus eorum radicibus, vnde iterum renascantur. B. Augustinus, dicunt, inquit, Pelagiani Baptisma non dare omnem indulgentiam peccatorum, aut auferre crimina, sed radere, vt omnium peccatorum radices in mala carne teneantur. Quis hoc aduersus Catholicos, inquit Augustinus, nisi Infidelis affirmat? Dicimus enim Baptisma dare omnium indulgentiam peccatorum, & auferri crimina non radere; nec vt omnium peccatorum radices in mala carne teneantur, quasi rasorum in capite capillorum,

[g] *Ibid. cap. 9.* *An concupiscentia in Renatis sit propriè peccatum.*

[h] *Ribera Iesuit. Comm. in Heb.* 12.

[i] *Tannerus Ies. exam. Hun. Relat. cap. 13. §.* Sed quia.

[k] *Bellar. lib. 4. de Iustificat. cap. 13.*

[l] *Staplet. lib. 3. de Concupisc. in Renatis c. 2.*

[m] *Vega lib. 14. de Iustific. c. 15.*

* *Infrà lit. n.*

[n] *Perer. Ies. Comm. in Rom. 5. num. 9.*

rum, vnde crescunt iterum resecanda. Eòdem spectare videtur, quod B. Gregorius habet. Si qui sunt, qui dicunt peccata Baptismate superficie tenus dimitti, Infidelis est. Si peccata in Baptismo non funditus dimittuntur, quomodo qui lotus est, mundus est totus, cui de peccato aliquid remansit? *Iam verò & omnia peccata in Baptismo remitti, & concupiscentiam in Renatis per gratiam non esse, Criminale peccatum Caluinus, & Lutherus, palam docent: esse tamen adhuc sua natura peccatum vestrûm multi tenent; materialiter tamen peccatorum radicem manere nulli non libenter dabunt. hoc* [o] Ex Augustino & reliquis Ecclesiasticis Scriptoribus conuenit, eam concupiscentiam, etiam post Baptismum reliquam, Apostolum, & eum secutum Augustinum, peccatum nonnunquam appellare, non modo, quia ex pecccato factus est, sed quia est fomes peccati, & DOMINATIONI MENTIS RESISTIT. certè insignis Theologus apertè asserit, etiam in REGENERATIS manere peccatum, etiamsi non imputetur. [p] Si peccati rationem in vitio illo, & iniquitate, languore & morbo constituas, cui Spiritu resistendum est, ne illicitos actus gignat, non ineptè PECCATVM DICITVR; sin peccati rationẽ in ipsa OFFENSA Dei & REATV, cui ex aduerso pœna & damnatio respondet, sitam intelligas; non est peccatum in regeneratis, quia nisi ei voluntas consentiat, ad peccatum non deputatur. *Non potuit causam hanc Caluinus definire disertius, peccatum est igitur, nec mirum, nam,* [q] Tam potentissime visceribus nostris inhæret venereæ rei cupiditas, vt ne cogitare quidem de explenda cupiditate possimus, quin voluptate nescio qua occulta tangamur, quam pleriq; NIMIVM VENIALE peccatum esse volunt. *Ex his satis intelligis, tam abhorrere nos ab Hæresi, vt sententiam nostram iuxta cum Ecclesiasticis Scriptoribus, Theologi vestri insignissimi, opinione vestra Catholici, tanquam Catholicam amplectentur, quod suus proprius, & destinatus locus σὺν θεῷ, abunde demonstrabit. Esse etiam radicem peccatorum omnium, quæ post Baptismum perpetrantur, vtinam experientia nostra*

non

o Cassander lib. consult. art. 2.

Concupiscentiam esse peccatum.

p Idem ibid.

q Viues Comm. in August. de ciuitate Dei. lib. 1. cap. 9.

non tam palam vociferetur, vt non opus sit nobis, Bellarmine, his testimonijs tuis: [r] Concupiscentia est fons tentationum, est lex membrorum repugnans legi mentis; est peccati fomes: est potentia animi vitiata, assimulata canibus rabiosis, in carne materialiter peccatum, quod non tollitur per Baptismum, sed remanet in renatis. Contra spiritum vsque ad mortem pugnans, quæ adolescentes adigit ad insaniam, & Insignes viros peruertit. *Postremò (libet enim addere, vt Messalianos hæreticos affines vestros possitis agnoscere) Aduocatus.* [f] Aduersus ignauos Monachos, qui tum in Africa errorem hunc à Messalianis hæreticis enatum fouebant, Augustinus scripsit librum de opere Monachorum, quo tria potissimum demonstrat: primum; vt Monachi, qui nullo Euangelico negotio, nulla curâ Ecclesiastica occupantur, non vitam sine vllo labore manuum transigant ociosam. &c.

[r] *Bellar. hæc singula copiosè. vide Indicem controu. 3. general. in hanc vocem* Concupiscentiam.

[f] *Sixtus Senens. Bib. lib. 6. Annot.* 317.

Capvt XXIX.

De duabus alijs Hæresibus.	*Prima Pœnitentiæ subsidium:* *Secunda pesonas Trinitatis euertit.*

Adversarius. [a] Hæresis sexta. Nouatianorum error præcipuus erat, non esse in Ecclesia potestatem reconciliandi Homines, nisi per Baptismum: postea etiam addiderunt, non debere Baptizatos inungi Chrismate ab Episcopis. Caluinus negat vllum esse Sacramentum pœnitentiæ præter Baptisma, Lutherus pœnitentiam reijcit. Augustana confessio confirmationem, Caluinus Chrismatis vnctionem. *Dabo equidem operam in singulis tibi satisfacere. Primò. ad partem priorem. Aduocatus.* [b] Novatiana hæresis peccantibus Omnem pœnitentiæ virtutem tollit, dicens eos, qui semel post baptismum lapsi sunt, Nvnqvam postea consequi Remissionem peccatorum, Etiam-si eos poeniteat. [c] Omne peccatum lethale post baptismum commissum irremissibile censuerunt.

[a] *Bell lib. 4. de notis Eccles. cap. 9.* § Nouatianorum.

[b] *Alphonsus de Castro. lib. 12. aduersus hæres. Tit.* Pœnitentia.

[c] *Vega lib. 13. de Iustific. cap. 2. pag.* 486.

fuerunt. [d] In Iohn 5. 4. Dixit Christus noli amplius peccare; ne deterius aliquid tibi contingat. Ex quo loco probat Pacianus contra Nouatianos, non negandum esse POENITENTIBVS veniam, nec enim dixisse Christum iam noli peccare, quia non sanaberis iterum, sed, ne deterius aliquid tibi contingat. [e] Dicunt Protestantes in Christianis post baptismum requiri fidem, & POENITENTIAM, vt iustificentur, & remissionem consequantur. [f] Caluinus non vult opus esse nouo pœnitentiæ sacramento quo cœlesti Patri reconciliemur, cuius, inquit, vis in Baptismo viget, ideoq; Baptismi memoriam esse repetendam. *Quid igitur est de quo controuertitur?* [g] Non de quauis pœnitentia inter nos, & Protestantes controuersia habetur, Pœnitentia vel in sola mentis conuersione, atque interna peccati detestatione consistit, vel in externis signis, vt mœrore, lachrymis, confessione, corporis afflictatione se prodit. neque de hac re vlla controuersia est: Ipsi Aduersarij, Caluinus, & Kemnitius, opera externa laboriosa, vt signa veræ pœnitentiæ internæ non reijciunt. Deinde absolutionis RITVM aliquem fere omnes agnoscunt. Sed hic est status controuersiæ, vtrùm pœnitentia, signis externis manifestata, accedente ad eam verbo absolutionis, sit Sacramentum propriè dictum. *Præsertim cum fictū Sacramenti Pœnitentiæ nomē repudiant: non ipsam Pœnitentiam, quam Patres docuerunt.* [h] Vera Pœnitentia (inquit * Ambrosius referente Magistro) est virtus, qua, commissa cum emendationis proposito plangimus, & plangenda vlterius non committimus. Idem * Gregorius. quam Lactantius Recipiscentiam vocat. *Nouatiani pœnitentiæ, & contritionis remedium omne lapsis abstulerunt post Baptismū: Protestantes tantùm pœnitentiæ sacramentū, nec tamen omnino Sacramentum negant aliquod esse: Illi veram virtutem pœnitentiæ, hi tantum ritum externum reijciunt: id est, Protestantes prorsus negant, quod Nouatiani affirmant: & tamen illis Nouatianam hæresin aspergitis. Vtinam itaq; te Bellarmine, istarū calumniarum aliquando pœniteat. Ad Partem posteriorem transeamus,* de

[d] *Maldonat. Iesuita Comm. in Ioh. 14.*

[e] *Bellar. lib. 3. de Iustific. cap 6. & sæpè aliàs.*

[f] *Lindanus panopl. lib. 4. c. 57*

[g] *Bellar. lib. 1. de Pœnitent. cap. 8. §. Vt igitur. Iesuita Caluinum accusat pariter & excusat.*

[h] *Vega lib. 13. de Iustific. cap. 16.*

* *Ambros. in Serm. Quadrages. li. 13. c. 16.*

* *Greg. Ep. 37.*

de Confirmationis Chrismate siue Baptismatis : Protestantes non dicere demissiùs possunt, quam olim de impositione manuum Hieronymus. Aduocatus. : [i] Dicit Hieronymus impositionem manuum multis in locis ad honorem Sacerdotij magis, quàm legis necessitatem facere, significat eam non esse absolutè necessariam. *Quàm insuper non sit necessaria confirmatio, confirmat praxis vestra.* [k] In regno Angliæ nullius Episcopi, adeoque nec confirmationis vsus à primo anno Regni Elizabethæ à Pontifice nobis concedebatur, *sic loquuntur Seminarij de his infrà.* [l] Christus baptismum instituens, nullum de Chrismate adhibendo dedit præceptũ, hoc igitur amisso Baptismus nihilominus est perfectus: per hanc rationem refellitur alter error Claudij Taurinensis Episcopi, qui dixit Baptisma esse nullum, nisi signum crucis fronti Baptizati infigeretur. hic autem manifestus est error, constat enim Christum cum institueret Baptismum numquam de signo crucis meminisse. *Postremò, vos, qui Nouatianos Hæreticos alijs obijcitis, vereor, vt in eorum exemplo, seu speculo quodam, possitis vultum vestrum minimè Catholicum contemplari : quid est enim quod aliàs docuistis?* [m] Asserimus nos legem Dei rectè implere posse, & esse omninò perfectos. *Quid ferè aliud Nouatiani iactarunt? Aduocatus.* [n] Nouatiani, ob arrogantissimam puritatis, ac sanctimoniæ opinionem, apud populum se Catharos, id est, puros, esse iactitabant; & de Ecclesia pœnitentiam submouebant. [o] Quos propterea Nazianzenus appellat NOVOS PHARISAEOS, & nomine duntaxat, non animo & voluntate, puros.

[i] *Greg. Valent. Iesuita lib. de num. Sacram. cap. 3.*
Impositio manuum.
[k] *In libellis suis aduersus fratres Iesuitas.*
[*] *Infrà.*
[l] *Alphonsus de Castro lib. 3. aduers. hæres. Tit. Baptism. hæres. 6.*
Signum crucis in Baptismo non est per se necessarium.
[m] *Bellar lib. 4. de Iustific. cap. 10. & deinceps.*
[n] *Lindanus panopl. li. 4. c. 64.*
[o] *Ribera Iesuita Comm. in Heb. 6. num. 11.*

Hæresis septima, contra Trinitatem personarum.

Aduersarius. [p] Hæres. septima est Sabellij. vnam tantum esse personam in Deo. Idem tenebat Michael Seruetus, & eadem sententia iam in multis locis regnat. *Malitia interdum vsque adeò impotens est sui, vt cum gratiæ causa nihil faciat, omnia tamen sint grata, quæ facit. sic* tenebat *(inquis)*

[p] *Bellar. lib. de notis Eccles. cap. 9.*
Caluinus hæreseos vindex.

[q] *Bellar. praefat. in controuers. de Christo.* §. Primi agminis. & § cum igitur.

Seruetus. *certè, qui nimirum. Aduocat:* [q] Seruetus Hispanus in Geneua, autore Caluino, dignum scelere suo supplicium pertulit. *Tu in toto hoc capite Caluinum, & Lutherum ex professo oppugnas, hic Caluinum huius haeresis non autorem, sed vltorem esse, confiteris.*

Capvt. XXX.

Haeresis octaua Manichaeorum in duobus: { *Primò, facultatem liberi Arbitrij tollit.* / *Secundò, Patriarcharum dignitatem deturpat.* }

[a] *Bellar lib. de notis Eccles. c. 9.* §. Manichaeorum.
[b] *Possiuinus Ies. lib. 3. de notis verbi Diuini. pag 92.*
[c] *Campianus Ies. rat. 8. in principio.*
[*] *Cal. Instit. cap. 2. §. 15. ex Edit. prima. Obiectam sibi haeresin Caluinus non sine execratione reijcit, & cum ratione refutat.*
[d] *Maldonat. Ies. Comm. in Math. 7. Si vni Iesuitae credimus Caluinus omnio Manichaeorum haeresin tuetur; sin alij, non omnio.*
[e] *Vega lib. 2. de imbecill. naturae cap. 12.*

ADuersarius. [a] Haeresis 8. Manichaeorum, quorum erat (vt ait Hieronymus) damnare naturam, & liberum auferre arbitrium, nec peccatorum originem (inquit Augustinus) libero arbitrio tribuebant. Idem omnino Lutherus; qui librum scripsit de seruo arbitrio: idem Caluinus, qui non permittit homini liberam electionem Vlla In re, nec nomen liberi arbitrij possit tollerare. [b] Hic est Protestantium Atheismus. [c] Deus, inquit Caluinus, est autor & causa peccati. *Imo; Reus.* [*] Euanescat stultum Manichaeorum nugamentum, qui cum substantialem in homine malitiam imaginantur: alterum illi conditorem affingebant, nè iusto Deo viderentur malitiam, aut mali principium assignare. dicimus hominem naturali vitiositate corruptum, sed quae à natura non fluxerit. *Cum igitur vos quidem rem obliquis oculis inspexistis; vt immi, si placet, alienis: & quantum à Manichaeorum haeresi absuerit Caluinus, facilè sentietis. Aduoc.* [d] Manichaei Arbitrium in Vtramqve partem liberum tollunt, Caluinistae liberum Tantvm in bonvm, non in malum. *Huc vsque verè, sed parum liberaliter, quia in omni spirituali bono libertatem negant, sed (nam profectò bonum verè morale homini naturali supernaturale est) in bonum tantum supernatule.* [e] Concedvnt quidem Protestantes

tes libertatem ad iustitiam Philosophicam, atque ciuilem, sed non ad spiritualem, atq; diuinam, hoc est, quoad opera legis externa, non interna. *Sed tu instas. Aduersarius.* [f] In hoc est Caluinus magis impius Manichæo, quod Manichæus Deo malo tribuit mali initium, Caluinus Deo bono, qui nullam libertatem possit tollerare. *Quis te malus Dæmon in hanc sententiam impulit? an in primo peccatore liberum arbitrium Caluinus negat? Aduocatus.* [g] Caluinus CONCEDIT hominem præditum fuisse libero Arbitrio ANTE LAPSVM, sed nunc eo carere. *An etiam Deum authorem esse peccati non negat?* Deus (*inquit Caluinus*) non est peccati author. *Inter Manichæum, & Caluinum quid igitur distat? Ille in natura creata liberum arbitrium negat: hic tantum in natura corrupta: ille libertatem ad omne bonum, hic tantum ad bonum spirituale: nostra igitur doctrina non est Manichæorum hæresis; sed nè hæresis quidem, neque enim possit hæresis cum veritate reconciliari. at Vega vester.* [h] Adijciam viam qua iam NOBISCVM Protestantes in hac quæstione RECONCILIARI queant, *An etiam Catholici dici possunt, qui hæresi disertè repugnant? at ipse tu.* [i] Aduersus Protestantes, & QVOSDAM etiam CATHOLICOS liberum arbitrium defendemus. *Operam igitur, Vega, perdes, quia hic Iesuita reconciliationem non feret, sensum etiam Catholicorum oppugnabit, etiam Catholicum. quia. Aduocatus.* [k] Hoc, inquit Bonauentura, piarum mentium est, vt NIHIL SIBI tribuant, sed TOTVM GRATIAE Dei; vnde quamtumcunque aliquis det gratiæ Dei, etiamsi SVBTRAHAT potestati naturæ, aut LIBERI ARBYTRII, a pietate non recedit; cum verò aliquid gratiæ Dei subtrahitur, & naturæ tribuitur quod gratiæ est, ibi potest periculum interuenire. *Vtcunque veritas nobis faueat, vereor tamen quomodo Antiquitas aduersari videatur. Aduer.* [l] Caluinus fatetur se repugnare toti antiquitati, semper, inquit, apud Latinos vox liberi arbitrij extitit, apud Græcos αὐτεξούσιον vocabulum arrogantius, a quo ego abstinendum censeo; dicit etiam omnes veteres, excepto Augustino,

[f] *Bellar. cap. 9. quo suprà.*

[g] *Bellar. lib. 4. de Grat. & lib. Arbit. cap. 7. & lib. 1. de Grat. primi hominis cap.* 1. §. In eodem.

* *Supra.*

[h] *Vega lib. 2. de imbecill. naturæ cap. 12.*

[i] *Bellar. lib. 4. de lib. arbit. cap. 10.*

Caluini sententia nec tam hæretica fuit, vt non & Catholicè exponi possit, & à veris Catholicis defendi soleat, atque etiam debeat.

[k] *Cassand. lib. Consult. art. 18.*

[l] *Bellar. lib. 4. de notis Eccles. cap. 9.* §. Ac primum, *&c.* §. notandum autem.

Quantum pro libero Arbitrio Antiquitas *faciat.*

 no,

[m] Bellar. lib. 4. de lib. Arbitr. cap. 5.
[n] Tolletus Ies. Com. in Ioh. 6. Antiquorum patrum auctoritas, in hac parte, ab ipsis Iesuitis infringitur.
[o] Maldonatus Ies. Comm. in Ioh. 6.
[*] Caluinus Instit. lib. cap. 6. §. 28. Quam Manichæorum hæres. Campianus Caluino imposuit, Caluinus non modo deijcit, verum etiam detestatur.
[p] Bellar. lib. de gra. Adami ca. 7. per totum caput præcipuè §. 7. Obiectio. Fundamentum Manichæorum, quod Caluinus labefactauit, Bellar. erigere & corrobare videtur.
[*] Infrà in huius notæ part. 2.
[q] Bellar. de notis Eccles. cap. 9. Eos hæreticos Bellar. Caluino veluti cognatos & consobrinos facit, quos ipse Caluinus vt sibi ac veritati hostes infestissimos strenuè persequitur.

no, plus æquo humanas vires extulisse, & de libero arbitrio aut variâsse aut vacillâsse. *Quid dixerit audio, quàm verè; id expecto: ecquæ ratio? Aduocatus.* [m] Dicit esse vocabulum AMBIGVVM, in altero sensu bonum, in altero falsum, ergo esse VITANDVM, & VALLA etiam optabat nomen à medio tolli de contrario. [n] In hoc Chrysostomus, Cyrillus, alijque Doctores Græci NON PROBANTVR. [o] Est eorum doctrina nimis AFFINIS Pelagianorum HAERESI. *Quamuis duo Insignes Iesuitæ Caluini prudentiam approbâsse videantur, operæ tamen precium erit audire quid ipsus dicat Reus.* * Fundamentum Manichæorum est, nefas esse ascribi Deo mali creationem. Respondeo nulla Creatura in initio extitit, in qua non sapientiæ, & iustitiæ suæ specimen ediderat Deus. non ex natura, sed ex naturæ corruptione peccata nascuntur. *Caluinus tantum abest vt Manihæorum hæresin teneat, vt eam etiam luculenter refellat, imò, quam tu in Manichæo odisse videri velis, in eandem ipse dilaberis. Accusatores.* [p] Nos dicimus rebellionem carnis aduersus Spiritum, futuram fuisse in homine, ex naturæ conditione, si homo in puris naturalibus extitisset: quod Protestantes negant, quasi hoc sit Deum mali autorem facere. *Quasi hoc non sit, cum Manichæo naturæ primæ* vitiositatem *ascribere: imo quod Manichæus Deo malo (vtar ego ex te, in te, verbis tuis) Bellarminus Deo bono tribuit. De libero arbitrio plura paulò post.*

Hæresis Altera.

Aduersarius. [q] Altera Manichæorum hæresis hæc fuit, accusabant veteris Testamenti patres, vt docet Augustinus Saræ fraudes, & impias imposturas, Abrahæ idololatriam, Sephoræ stultitiam etiam Caluinus tribuit. *O si inscitia in te tua tantum, & non etiam malitia hanc Caluino Hæresin affinxisset, sic quidem Caluinus, sed vah quantum χάσμα inter*

illorum hæresin, & huius veritatem interfuit? Resp.[a] Impij Manichæi reiecto veteri Testamento legem, & Prophetas ludibrio habuerunt. *Caluinus errores Patriarcharum agnoscit, ita tamen, vt* Manichæorum errorem execretur: *eodem planè ingenio, quo ex Sanctis Patribus vestri celeberrimi, nimirum sancto, & modesto. Aduocatus.* [e] Manichæi SCRIPTVRAS veteris legis AVERSATI erant, idcirco in Patriarcharum mores contumeliosiùs inuehebantur. quanquam vero Patriarcharum in veteri Testamento grauia crimina concedantur, non propterea Scripturæ minuitur authoritas; IMO nobis MAGIS COMMENDATVR, vt fidem consequamur, quia Scriptura excipit nullius adulandam personam. quædam in vituperabilibus laudanda, quædam in laudabilibus vituperanda, non tacens. *Hæc ex Augustino vester Senensis. Secundo.* [f] Cur Moses narrauit ebrietatem Noah? primò vt ex hoc appareat simplicitas, & sinceritas historiæ omnia incorruptè narrantis. [t] sed inquiunt Manichæi, ille Iudas, qui cum Nuru sua concubuit, inter Patriarchas computatur; quasi verò iste Iudas, qui Dominum Christum prodidit, non inter duo-decim Apostolos numeretur. Sic Augustinus. *Hæc Iesuita, in quo igitur illi differant, quis non videt? Manichæi Patriarcharum vitijs seducti, veteris Testamenti fidem perfidissimè oppugnant. Protestantes & Orthodoxi omnes, ex ijsdem vitijs, historiæ fidem confirmant, & ex fide historiæ Patriarcharum crimina facile confitentur. Defensio non modo veritatis, verum etiam vtilitatis plenissima. quia:* [u] Quædam crimina Patriarcharum scriptis produntur (inquit Augustinus) vt quatuor hæc, viz. fidem, eruditionem, timorem, spem consequamur; fidem historiæ, quæ nemini adulantur: eruditionem, vt ea vitia effugiamus, quæ Scriptura vituperat: Timorem, vt casus Maiorum sit timor Minorum: Spem, vt in talibus lapsibus non desperemus salutem. *Doctè imprimis, & eleganter, etenim.* [x] De viris pijs, & singulari Dei gratia excellentibus, vt de Dauide, Salomone, Petro, LAPSVS TRADVNTVR. nimirum vt huius-modi exemplis doceamur,

[a] *Caluinus aduers. Libertinos cap. 3.*

[e] *Senens. Biblioth. lib. 7. c. 8. Patriarcharum vitia notari sine vitio possunt.*

[f] *Perer. Iesuita Comm. in Gen. 9. & in 37. Iesuita iuxtà cum Caluino non modò concedit insignia fuisse Patriarcharum vitia: verum etiam concedi oportere eruditè probat.*

[t] *Idem.*

[u] *Sextus Senensi. loco suprà citato.*

[x] *Perer. Ies. Comm. in Dan. 3. Gen. 9 per aliorum vitia nos ad virtutem erudimur.*

mur, qualis sit homo præsente Dei gratia, qualis item absente: scilicet qualis est aër præsente, vel absente lumine; quale corpus, præditum, vel priuatum anima: aut homo compos mentis, aut vsu rationis captus. *Vel.* vt qui Lecturi erant, documentum ex alijs facerent, quod sibi vsui sit.

Quis vsus? [z] PATRIARCHARVM VITIA SCRIPTVRA EXPOSVIT, vt qui fortis tibi videris, inquit Ambrosius, caueas ne cadas. *Primus vsus est in cautelam nè labare: Secundus. in consolationem nè lapsus desperes.* [a] Etiam SANCTORVM LAPSVS vtilis est, inquit Ambrosius, nihil mihi nocuit, quod negauit Petrus; profuit quod emendauit. *Ex his liquet, ex eadem gemula nos mel, Manichæos venenum sugere. hæc adhuc in genere: video præterea aliquibus Instantijs tuis occurrendum esse. Aduersarius.* [b] Caluinus: Dominus, inquit, imputabat fidem Abrahæ, non cum adhuc IDOLIS seruiebat, sed cum multis iam annis vitæ sanctitate excelluisset. en Abrahamum Idolorum cultorem facit. *En verò grandem Caluini hæresin; scilicet, Aduocatus.* [c] Fuisse quidem Abrahamum aliquando SVPERSTITIONE INFECTVM docet Genebrardus ex sententiâ duorum nobilissimorum Rabinorum. cuius ego viri, ob singularem fidei Catholicæ ardorem, memoriam, nomenque libentèr vsurpo: in hanc sententiam, videtur impensior fuisse Ioannes Mazius, qui in hoc nostro tempore commentarios edidit in libros Ioshuæ, non minus Catholicos, quam eruditos atq; disertos; his verbis: non possum eos audire, qui magno conamine Abrahamum ab hoc IDOLOLATRIAE SCELERE impurissimo vindicare, nescio quibus argutijs student: quasi verò non tanto illustrior sit gratia Dei, quâ illum est complexus, quanto erat ille sceleratior, minusque dignus fauore? hanc sententiam apertissimis verbis confirmare videtur Philo, confirmatur ex eo, quod Deus dicitur apparuisse Abrahæ; non dicitur Abraham vidisse Deum, sed Deus apparuisse Abrahæ. *Hæc ingenuè Iesuita. quanquam addit.* [d] Verum contraria sententia mihi magis placet, & à me stat Iosephus, & *Suidas.*

[z] *Perer. Comm. in Gen. 19.*

[a] *Maldonat. Ies. Comm. in Math. 26.*

[b] *Bellar. lib. de notis Eccles. c. 9. §. Manichæi.*

An Abraham olim; Idololatra fuerit.

[c] *Perer. Iesuit. Comm. in Gen. 11. lib. 6. num. 255.*

Sententiam Caluini doctores Pontificij permulti tenent, accuratéque defendunt.

[d] *Idem ibid.*

Suidas. *Falleris vir doctissime, Suidas tibi Aduersarius erit, quem tu, vt Aduocatum, tibi assumis. Aduocatus.* [e] Abrahæ vocatio, & institutio erat nobis Ethnicis, & veris Abrahæ filijs symbolum, & typus. nam quemadmodum ille, cum Chaldæus esset, & IDOLOLATRA VESTAE CVLTOR, ab Idolatria ad veram Dei latriam est conuersus: sic nos &c.quod si hoc cuiquã insolens & paradoxon videtur, is, si hominis Græci, & diligentissimi, probatissimique testimonio (SVIDAM dico) non est contentus, certè non potest nobis non consentire, latini hominis testimonio instructus, nimirum Augustini. lib. 10 de ciuitate Dei. cap. vlt. *Genebrardus (vestris verbis vtor)* Catholicæ fidei propugnator. *Mazius in libris suis* non minùs Catholicis quàm eruditis.. *Philo, Suidas viri non Haeretici, Lindanus Caluini Aduersarius acerrimus. etiam ex Augustino, autore, omnium consensu, Catholico, iuxtà cum Caluino senserunt. En, tamen,* Caluini hæresin sc.! Abrahamũ Idololatram facit. *Authores missos faciamus, rem ipsam excutiamus, & hæc Caluini opinio, vt Masius obseruat, Dei gratiam magis commendat; vt Lindanus, etiam admirabilem Gentium vocationem magis illustrat. sed instas secundò. Aduersarius,* [f] Rebeccha varijs imposturis, inquit Caluinus, Dei veritatem corrupit, cum malo artificio filij bene-dictionem procurabat, maritum decepit, filium mentiri coegit. *Sic mendaciũ Caluinus taxat, ipse nihil mentiens. Aduocatus.* [g] Est quidem opinio nec PAVCORVM, NEC IGNOBILIVM DOCTORVM Iacobum in præripiendo benedictionem MENDACIVM officiosum dixisse. *Sic Iesuita de alijs, quamvis ipse in aliam sententiam inclinet potius atq; propendeat. at subtillissimo doctori, fraus ista suboleuit.* [h] Aliqui conantur Patriarchas Dei defendere mentitos nõ fuisse, SED NON EST RATIONABILE. *idem Albulensis, Lyranus, & alij: ego verò non personas hominum sed rationum momenta deposco.* [i] Si dixisset Iacob, ego sum primo-genitus tuus, & non addidisset Esau, excusari potuit; NVNC NON POSSIT, quia Pater repetens dixit: Tu es filius meus Esau ? de industria restringens

[e] *Lindanus panopl. lib. 1. cap. 11.*

[f] *Bellar. lib. de Notis Eccles. cap. 9. §. Manichæi.*

An Rebecca dolo frata Benedictionem præripuit.

[g] *Perer. Iesuita Com. in Gen. 27*

[h] *Scotus in 3. sentent. dist. 38.*

[i] *Cardinalis Caietanus Com. in Gen 27.*

interrogationem ad personam Esau. respondit Iacob, sum: INEXCVSABILIS A MENDACIO. *Et quid si in Iacob agnoscamus nos, quod vos in alijs Patriarchis facile conceditis?* [k] Sine vlla dubitatione dixerim filios IACOB, Simonem & Leui, GRAVISSIME PECCASSE. Primo ante cœdem. in tribus. quia, patre inscio, impietatis crimen habent, quia eo animo paciscuntur mendacij, quod per Sacramentum Circumcisionis, sacrilegij. Secundo, circa cædem. quia inermes inuadunt, quia vltra meritum vlciscuntur, quia in Innocentes sæuiunt, idque cum totius familiæ paternæ periculo. prorsus inhumani existimandi sunt. Erat factum Reuben probrosissimum, quando Patris sui vxorem vitiabat. Ioseph fratres suos accusabat, inquit Theodoretus, non de vno crimine, sed in vniuersum iudicauit EOS FLAGITIOSA VITA FVISSE. *Rursus.* [l] Hieronymus simulationem Abrahæ FOEDAM necessitatem vocat. *Et Hieronymo Canus suffragatur. Hac igitur non successit, alia aggrediendum est via. progredere.*

[k] *Perer. Iesuit. Comm. in Gen. 37. & in ca. 12.*

[l] *Canus locis Theologic. lib. 2. cap. 4.*

CAPVT. XXXI.

Hæresis nona, de Ecclesia visibili:

ADuersarius. [a] Donatistæ Ecclesiam ex solis iustis constare volebant, & inde deducebant Ecclesiam visibilem perijsse ex orbe terrarum, & in sola Africa remansisse, eandem esse doctrinam Caluinistarum certum est, nam Ecclesiam constare ex solis Bonis volunt. Etiam Ecclesiam visibilem, nunc solùm esse in partibus Septentrionalibus, vbi ipsi sunt, docent omnes. *Hoc esse tuum putidulum, sed & pellucidum figmentum vel ex te ipso didici. nam Aduocatus.* [b] DONATISTAE Ecclesiam VISIBILEM constare volunt de solis electis. At [c] Caluinus & PROTESTANTES, cùm dicunt Ecclesiam non posse deficere, aut perire, de Ecclesia INVISIBILI loquuntur, quam definiunt esse cōgregationem Electorum. *Ergo iam inter Donatistas*

[a] *Bellar. lib. de Notis Eccles. cap. 9* §. Donatistæ.

[b] *Belar. loco citato.*

[c] *Bellar. lib. 3. de Eccles. milit. ca. 13 in princ. Bellarmin. hæreticis sententiam eandem tribuit diuersè & planè contrariè sentientibus.*

tistas, & Protestantes non minùs, quam inter Visibile, & inuisibile *discriminis interest. ad secundam partem accedo. non dicunt Protestantes Ecclesiam suam solam esse, aut solam veram, aut non posse deficere, sed tantum solam (quantum fieri possit) omnis erroris, superstitionis; & Idololatricæ tyrannidis, purgatissimam: quæ omnia, Deo annuente, loco suo confirmabimus. Intereà videndum vobis fuit, nè in errore, quem alijs imponitis, vos ipsi demersi videamini. nam Aduers.* [d] Omnes sedes Apostolicæ, Alexandrina, Antiochena, Hierosolomitana defecerunt: sola Romana sedes Petri immobilis permansit, nec posit deficere. *Quid ita?* Quia dictum est Petro: pasce oues. *Nunc hoc dogma vestrum cum Donatistarum hæresi conferamus.* [e] *Aduocatus.* Augustinus, Epist. 48. ad Vicentium, merito ridet Donatistas, qui ex istis verbis mysticè explicatis, Indica vbi pascis in meridie, colligebant Ecclesiam Christi in sola Africa remãsisse. *Viden'?* SOLAM ET SODAM: ILLI in meridie, VOS in occidente: ILLI Scripturam mysticè, VOS allegoricè, *exponitis. Vtrique pariter*, Suam solam non posse deficere.

[d] *Bellar. lib. de Notis Eccles. ca.* 8. §. Si ergo: *& lib. 1. de Romano Pontifice.*
[e] *Bellar. lib. 3. de Verbo Dei. cap.* 3.

CAPVT. XXXII.

Hæresis decima, contra diuinam Christi naturam.

ADuersarius. [a] Hæresis decima est Arianorum, qui docuerunt filium Dei esse Patre minorem. Sic hodie Tritheitæ. *Quid hoc ad Protestantes, quos tu in hoc toto Capite ex professo oppugnas? Sic inquis,* Tritheitæ. *nimirum: Aduocatus.* [b] Quos Arianos tamen, Lutherus, Caluinus, Philippus, vt hæreticos impugnarunt. *Ergo iam Protestantes dimittere seu innocentes velis? nequaquam. Aduersarius.* [c] Caluinus dicit Patrem esse per excellentiam Deum, hoc Arianismum sapit. [d] Iure Caluinum ponimus in eorum Hæreticorum numero, qui filij diuinitatem inficiati sunt: etenim sensit Caluinus nomen Dei καθ' ἐξοχὴν. 1. per excellentiam soli Patri tribui. [e] Recte sanè Bozius: auferre *Caluini modus loquendi, seu hæreticus, exagitatur.*

[a] *Bellar. lib. de Notis Eccles. ca.* 9. § Ariani.
[b] *Bellar. ibid.* §. Primm errorem.
[c] *Bell. in Præfat. Controuers. de Christo.* §. Sed iam.
[d] *Greg. Valent. Ies. lib. 1. de Vnitat. & Trinitat. cap.* 9.
[e] *Armandus Ies. in epist. ad Camierum.*

Caluine (inquit) æqualitatem filio cum Patre, respectu naturæ, personæ, voluntatis, generationis, etiam nominis. [f] Est hic Caluini Atheismus. *Habetis fortassis reum confitentem. Reus.* * Ingenuè fatemur καθ' ὑπεροχὴν, id est, per excellentiam Dei nomen patri propriè ascribi. *Hoc intelligi verè posse non respectu naturæ, sed respectu personæ, idq; non re, sed relatione gignentis ad genitum, quis in Theologia tam tyro est, qui nesciat? sed ecquis Catholicus iam ausit Caluini sententiam, aut probare, aut approbare? non nemo, Aduocatus:* [g] Ioh. 14 Pater maior me est. QVIDAM ratione diuinitatis, hæc dicta esse censent, vt nomen, maioris, non substantiæ inæqualitatem, sed ORIGINIS DICANT, quia ab ipso filius, non a filio pater. HANC EXPOSITIONEM ILLVSTRES DOCTORES SEQVVNTVR: inter Quos ATHANASIVS, oratione secunda, contra Arianos: BASIL. lib. 4. contra Eunomium: Greg. NAZIANZENVS orat. 4. contra Arianos. HILARIVS libr. 9. Trinit. ORIGENES Homil. 2. in Deutero. [h] PATER EST MAIOR filio, etiam QVATENVS FILIVS DEVS erat, non quidem reipsa, sed HOC IPSO quod ille PATER, hic filius. Patris enim nomen est HONORIFICENTIVS nomine filij, quia principium eius est: vt exponunt Athanasius, Hilarius], Epiphanius, Gregorius, Nazianzenus, Cyrillus, Leontius, Chrysostomus, Theophylactus, Euthymius. *Secundò, etiam excellentia hac in officio filij cerni possit, non necessario illo quidem, sed voluntario, vt patet.* * Phil. 2. Qui cùm in forma Dei. &c. seipsum exinaniuit. &c. *non quod æqualitatem amisit, sed quod se ad munus Redemptoris submisit. Aduocatus.* * Iohn 6 De cœlo descendi, non vt faciam meam voluntatē, sed Patris. [i] Fecit quidem Christus non suam, sed Patris voluntatem, sed id ipsum sponte, & voluntate sua fecit, non coactus. Itaq; non sequitur eum esse minorem Patre. [k] Intelligit non minorem quoad naturam. *Viz.* cum dicitur a Tertulliano, filius est minor Patre, non intelligi debet minor quoad dietatem sed quatenus à generante genitus, à mittente missus

[f] *Anton. Possiuinus Iesuit. de Notis Diuini Verbi. lib. 3. pag. 78.*
* *Caluinus.*
[g] *Tolletus Ies. Com. in Ioh. 14. Iesuitæ modum loquendi non dissimilem, sensum quoq; plane eundem ex patribus proferunt & profitentur.*
1. Sensus orthodoxus.
[h] *Maldonat. Ies. Com. in Ioh. 14.*
* *Phil. 2.*
* *Ioh. 6.*
[i] *Maldonat. Ies. Com. in Matth. 6.*
2. Sensus orthodoxus.
[k] *Erasmus in Præfat. ad Libros Tertull.*

missus, à dante accipiens dicitur : id quod Scholastici vocant in Patre autoritatē, in filio SVBAVTORITATEM. *Videte hominum stuporem.* Pater est per excellentiam Deus: *Sic Caluinus:* & Nomen Patris est HONORIFICENTIVS. *Sic Maldonatus Iesuita.* est in patre *(inquit Caluinus)* excellentia, & in filio *(inquiunt Scholastici)* est subautoritas. *Vel hinc quam æqui sitis rerum æstimatores, facile liquet.* Hoc in Caluino hæresin sapit scilicet : *Sanè Aduersarijs, quibus nec sanum, nec sapiens est palatum, sanioris cerebri Iesuita accuratè distinguunt.* [q] Filius minor, non quoad naturam substantiæ, sed quoad relationem originis, non quoad diuinitatis inæqualitatem, sed quoad munus & voluntatem redemptionis. *Hæc cum ita se habeant, dicam quod magis stupeas. Aduersarius.* [m] Facit Caluinus filium MINOREM Patre quoad naturam, generationem, nomen. *Hoc Iesuita, etiam opinione suorum tam falsò, vt & in Caluinum ingens Iesuitarum Cohors invehantur quasi Christum quoad naturam, & generationem ÆQVALEM Patri fecerit, de quo * infra. Hic Bellarmino satisfecimus, ibi Bellarminus satisfaciet pro nobis.*

[q] *Maldonatus Iesuita suprà.*

[m] *Armandus Iesuita suprà.*

* *Infrà vbi agitur an Christus* αὐτόθεος.

Alia hæresis aduersus Traditiones.

Aduersarius. [n] Alterum Arianorum errorem docent omnes huius temporis hæretici. Sectarij enim omnes hnius temporis, omnes traditiones reijciunt, vt patet ex Brentio, & Caluino, & alijs. *ain'?* ARIANORVM errorem ? & OMNES Sectarij ? & traditiones OMNES *reijciunt? tria sunt omnia, & totidem sunt mendacia. primò enim doce, si potes, Arium omnem abiecisse traditionem, imò vel vnam. in promptu est, inquies,* ὁμούσιος; *hæc verò, si nomen spectemus, non erat, vt nôsti, traditio Apostolica, sed Ecclesiastica, & tunc noua, sed tamen salubritèr ad Articuli expositionem inuenta, sin rem, & dogma ipsum respicimus. tum.* [o] Hæresis Ariana ex ipsis Scripturis expressè refutatur. *Secundò, Protestantes (quos inter Sectarios numeras) omnes aliquas amplectuntur, non*

[n] *Bellar. lib. 4. de Notis Eccles. cap 9.*

[o] *Bellar. lib. 4. de Verbo Dei cap. 11. §. Profert.*

omnes.

omnes traditiones reijciunt, siue traditiones scriptas, seu non scriptas intelligas: [p] Brentius in Apologia: nequid, ait, ambiguitatis in nomine traditionis relinquatur, non loquimur nunc de ea Traditione, quâ nobis sacra Scriptura, & quæ in ea continentur à Maioribns nobis tradita sunt: NAM HANC TRADITIONEM AFFIRMAMVS esse CERTAM, firmam, & indubitatam; sed de traditionibus alijs loquimur, quæ non sunt AB APOSTOLIS scriptis mandatæ. *Hanc traditionum omnium dominam & quasi Deam Protestantes studiosius, quàm vos, venerantur: ad non scriptas quod attinet teipsum testem adhibeamus.* [q] Protestantes CONCEDVNT Apostolos quædam instituisse, quæ ad Ordines Ecclesiæ spectant diesquosdam FESTOS OBSERVANT. *Non ritus itaq; traditos, sed doctrinas non traditas auersantur: quatenus Traditionibus auscultandum sit, locus ei disputationi proprius per Dei gratiam, ex confessis vestris, & Patrum antiquorum iudicijs aperte copioseq; explicabit: docebitq; nullam ab ijs repudiari Traditionem, quæ non vel per inutilitatem vel per superstitionem omitti debeat.*

[p] *Lindanus panopl. lib. 1. cap. 2.*

[q] *Bellar. lib. 4. de Verb. Dei. ca. 3. Protestantes, inquit Bellar. traditiones* omnes *negant & tamen quasdam concedunt.*

CAPVT. XXXIII.

Hæresis vndecima Aëreanorum in tribus
1. *Impugnat orationem pro mortuis.*
2. *Stata ieiunia tollit.*
3. *Ponit æqualitatem Ministrorum.*

A *Aduersarius.* [a] Hæresis vndecima est Aëreanorum, qui tres errores docebant. Primus, non esse orandum pro mortuis. Secundus, stata ieiunia non esse celebranda. Tertius, Episcopum à Presbytero nulla differentiâ debere discerni. eadem Caluinistæ, & Lutherani ferè omnes. *Respondeo, primò alios fuisse errores fundamentales, partim cum alijs communes, partim etiam sibi proprios, vobisq; cognatos admodum, qui Aerium in hæresis crimen traxerunt. Aduocat.* [b] Tatianorum hæresi adhæsit Æreus, dicens NON LICERE VESCI CARNIBVS. *Rursus. etiam in eo errore fuit* Æreus,

[a] *Bellar. lib. de Notis Eccles. ca. 9. §.* Aeriani.

[b] *Alfonsus de Castro lib. aduersus hæres. Tit.* Cibus, & *Tit.* Nuptiæ.

Æreus, vt refert Augustinus, vt neminem ad communionem admitteret NISI CONTINENTES. *accedat illud Epiphanij:* *Aëreus erat ARIANVS in totum rectè dictus Aëreus, quia erat aërijs spiritibus inflatus. *Sed mitte, inquies, quod scio; dic quod rogo. dicam, si prius in hoc tu mihi satisfeceris, in quo Concilio vsquam, vel hac sententia* Non est supplicandum pro defunctis: *vel hac* Ieiunij ratio libera esse debet, *pro hæresi habebatur: prior sententia vsque-adeò non est hæretica, vi vera Antiquitas Protestantibus planè suffragetur.* [c] Inuocatio Sanctorum in sacris literis veteris Testamenti explicitè præcepta non erat, *quia populus propensus erat* in Idololatriam: nec in nouo, nè Gentiles conuersi ad fidem, se iterum induci ad falsum cultum paterentur. *atq; hæc cautela multos, post Christum, annos necessariò obtinuit. de veteri Testamento disertè Iesuita:* [d] Quod aliquis orauerit Sanctos defunctos, vt pro se orarent, nusquam legimus. *Habeo ego ad manum de hac quæstione, quæ satis vel auido Lectori faciant. Sed non sunt hæc huius negotij.*

*Epiphanius hæres. 75.

[c] *Ecchius in Enchirid. sub finem loci de* Venerat. Sanctorū. *Inuocatio mortuorum non verè antiqua.*

[d] *Suarez Iesuita in Thom. part. 3. qu. 52. Art. 1. disp. 42. §. 1.*

Secunda Criminatio.

Aduersarius. [e] Protestantes in sua confessione saxonica apertè scribunt, se pacis publicæ causa stata IEIVNIA, & huiusmodi TRADITIONES libenter obseruare velle. *Quod si fortè negâssent, tamen Antiquitas illis fauere videtur.* [f] Aduertendum est OLIM in veteri Ecclesia Iudæorum, frequentissimum fuisse vsum ieiunandi, vt ex tota Scriptura constat, NVLLVM tamen TEMPVS ieiunij indictum illis fuit, sed ieiunia aut sponte in pœnitentiam peccatorum, aut in carnis mortificationem, aut maximè in temporibus angustiæ, & tribulationis, aut aliis DE CAVSIS a maioribus Iudæorum iniungebantur. Nec Christus suo tempore Discipulis suis ieiunia interdixerat. *Addit.* Præcepta ieiuniorum POST CHRISTI sponsi ascensionem instituta fuit. *Nunc me ad tertiam Criminationem accingam.*

[e] *Cassander lib. Consult. Art. 16*

[f] *Tolletus Iesuita Comm. in Luc. 5. Annot. 70.*

Tertia

Tertia Criminatio.

Aduerſ. [g] Aiunt Proteſtantes Epiſcopum & Presbyterum nulla differentia debere diſcerni. *Nullamnè prorſus differentiam agnoſcunt? ſi tu negaueris, alius; ſin pertinaciter aſſerueris, nullius eris. nam, Aduocatus.* [h] Certè (præter Anabaptiſtas, qui Scripturas vt rem non neceſſariam abijciunt atq; contemnunt) OMNES Proteſtantes *(hos vocat Sectarios)* admittunt TRES ſaltem Miniſtrorum GRADVS: nempè, EPISCOPORVM, quos vocant Paſtores ſuper-intendentes, vt habeant curam Eccleſiaſticæ diſciplinæ: & Presbyterorum, quos vocant Miniſtros verbi, & Sacramentorum, & Diaconorũ, qui ſuper-intendentibus, & Paſtoribus nauent operam in adminiſtratione Sacramentorũ, & officijs alijs. *Qui gradus diſtinguunt horrendam illam tyrannidem ἀναρχίαν, & æqualitatis inæqualitatem: non igitur de differentia omni, ſed de differentia ordinis, ſeu poteſtate ordinandi, quæſtio inſtituenda eſt. Aduerſarius.* [i] Æreus hæreticus ordinis differentiam negabat eſſe iure diuino, idem Proteſtantes. *Quod idem forte Sanctus Hieronymus, nec aliud Patres alij aſſeuerarunt, hoc ſcholæ veſtræ Doctor primarius non ita pridem facilè largiebatur.* [k] Michael Medina lib. 1 de ſacr. Orig. affirmat non modò Sanctum HIERONYMUM idem in hoc cum Æreanis hæreticis ſenſiſſe; verùm-etiam Amborſium, Auguſtinum, Sedulium, Primaſium, Chryſoſtomum, Theodoretum, Oecumenium, Theophylactum. [l] Ita, *inquit*, iſti viri alioqui Sanctiſsimi, & Orthodoxi. *Hæc Medina veſtri reſponſio; ecquid vobis arridet? Aduerſarius.* [m] Non eſt tolerabilis. *Probabo verò hoc non modò ferendum, ſed etiam omnibus alijs reſponſis præferendum eſſe. Aduocatus.* [n] Antiquitùs inter Presbyterum, & Epiſcopum nihil intererat, vt teſtatur Hieronymus. ſed poſt propter ſchiſma à multis delectus eſt Epiſcopus, & quotquot Presbyteri, totidem erant Epiſcopi. *tua, Eraſme, apud Ieſuitas ſordet autoritas. Aduerſarius.* [o] Dico (quicquid ſit de poteſtate Iuriſdictionis)

[g] *Greg. Valent. Ieſuita Tom. 4. diſp. 9. qu. 1. punct. 2.*
[h] *Idem quo iam ſuprà.* §. Neq; iſtuc.
Proteſtantes omnes gradus in Miniſterio facilè agnoſcunt.
[i] *Bellar. quo ſuprà.*
Scholaſticus patres ſere vniuerſos, vt ſibi videtur, hæreſeos, vt nobis veritatis inſimulat.
[k] *Bellar. lib. 4. de Eccleſ. milit. ca. 9. in princip.*
[l] *Valent. Ieſuita Tom. 4. diſp 9. qu. 1. punct. 2.* §. Ad tertiam.
[m] *Ibidem.*
[n] *Eraſmus Annot. in 1. Tim. 4.*
[o] *Valent. Ieſuita quo ſuprà.* §. Explicabo.

onis) manifeste agnouisse Hieronymum Episcopum potestate ORDINIS esse superiorem Presbytero iure diuino. *Est igitur assertio Erasmi grauiori aliquo testimonio munienda. Aduocatus.* [p] Hieronymus in ea opinione fuit, vt crederet Episcopum, & Presbyterum eiusdem esse ordinis, & autoritatis. *Ecce etiam alterum.* [q] Videtur REVERA Hieronymus in ea opinione fuisse. *An ille solus?* [r] Anselmus & Sedulius opinionem suam ad Hieronymi sententiam accomodarunt. *Quam candẽ sententiam Medina vester patribus pariter omnib. tribuit. Quod ego nunc hac ratione suadeo.* [s] Oportet expendere causas non paucas ob quas prisci veritatis Magistri a proposito veritatis scopo aberrarunt: vna est, quòd tanto pietatis zelo ardebant, vt cum errorem pro viribus destruere conati sunt, in errorem contrarium deciderunt. *At* [t] Patres antiqui isti *(a Medina nominati)* post Aëreum scripserunt, nec ignorare potuerunt si quid tale fuisset in Aereo damnatum. *Quid ex his, inquies? ostendam: Si cognouissent Patres hanc in Aereo hæresin damnatam esse, tantùm abest vt ei errori verbis suffragari viderentur; vt potius in contrarium errorem abriperentur: si non cognouerunt hanc opinionem in Aereo damnatam, cur vos eam hoc nomine in Protestantibus damnandam esse contenditis? concludam.* [u] An Episcopatus inter ordines Ecclesiasticos ponendus sit, inter Theologos & Canonistas non conuenit; conuenit autem inter omnes in Apostolorum ætate inter Episcopos & Presbyteros NVLLVM DISCRIMEN fuisse, sed post-modùm schismatis euitandi causâ Episcopum Presbyteris fuisse præpositum, cui Chirotonia, id est, Ordinandi potestas concessa est: sine quâ ordinandi distinctione, pax, vel politica, vel Ecclesiastica retineri vix possit. *Absit verò vt praxin Ecclesiasticam, quæ ad tollendum schisma instituta fuit, per schisma perrumpere velimus: & non potius eam sanctè humiliterq́ colamus. dummodo (quod in Ecclesia vestra Patres Concil. grauiter dolebant) schismatis remedium non pariat venenum tyrannidis.*

[p] *Alphonsus de castro aduers. hæres. tit.* Episcopus.

[q] *Bellar. Iesuit. lib. 1. de Rom. Pont. cap. 8.*

[r] *Idem lib. de membris Eccles. Milit. cap. 15. & Valent. quo suprà* §. Ad Sedulium.

[s] *Sixtus Senensis Biblioth. lib. 5. in Præfat.*

[t] *Valent. Iesuit. quo suprà.* §. Hæc responsio.

[u] *Cassander lib. consult. art. 14.*

Capvt. XXX.IIII.

12 *Hæresis Iouiniani cui error quintuplex adhæsit.*
- *1. Negat hominem peccare post Baptismum.*
- *2. Ieiunij regulas violat.*
- *3. Virginitatis dignitatem obfuscat.*
- *4. B. Virginis integritatem in partu negat.*
- *5. Præmia Beatorum non distinguit.*

[a] *Bellar. lib. de Notis Eccles. cap. 9* § Iouinianus *& lib. 4. de Amiss. Grat.*
[b] *Maldonatus Iesuit. Comm. in Ioh. 5. 14.*

Aduersarius. [a] Hæresis duo-decima Iouiniani fuit, eaque multiplex: prima, non posse hominem peccare post baptismum, si fuerit baptizatus; eadem Caluini. Vera fides, inquit, semel habita, nunquam potest amitti. *Caluino hæresin Iouinianam aspergis? Aduocatus.* [b] Iouinianus & alij, Nescio qvi, Hæretici negauere hominem post acceptam Baptismi gratiam peccare posse. *Sic hic Iesuita, qui nusquam ferè Caluinum & Bezam non dente petit Theonino. hic,* Nescio qui, *inquit: id est, non potuit hanc illis hæresin impingere. prodis igitur tu tuam calumniandi libidinem nimiam, facultatē refutandi nullam. quia Iouiniani, inquis,* negant hominem post baptismum peccare posse. *At* [c] Tu, Caluine, pœnitentiam requiris à peccatoribus, vt iustificentur. *numquid non de Baptizatis loquitur? certè. id enim te non mediocriter torquet.* [d] Dicunt Protestantes vel Concupiscentiam, etiam in Renatis, esse peccatum. *Deinde.* [e] Dicunt Protestantes in Christianis post Baptismum requiri fidem & pœnitentiam vt Iustificentur. *postremò* [f] Caluinus non vult nobis opus esse nouo pœnitentiæ sacramento post peccatum, sed tantùm memoriam Baptismi esse retinendam. *Ecquid tandem vel simile Caluinus docuit? Aduersarius.* Fidem semel acceptam, ait Caluinus, nunquam posse amitti. ergo. *nec tamen vnquam docuit, omnes, cum Baptizantur, vera ac viua fide præditos esse: sed ad oppositum: non inde sequitur fideles non posse peccare; quod*

[c] *Vega. lib. 15. de Iustif. cap. 4.*
[d] *Bellar. lib. de notis Eccles. cap. 9. in hæres. 5.*
[e] *Bellar lib. 3. de Iustif. cap. 6.*
[f] *Lindanus Panopl. lib. 4. cap. 57.*

si

si fortè sequitur, tum, priusquam Caluinum condemnes, quomodo Augustinum absolues, cogita. Patronus. [*] Horum fides, quæ per dilectionem operatur, aut omninò non deficit, aut reparatur priusquam hæc vita finiatur. *vel Campianum vestrum:* [g] Nisi Diui é cœlo deturbentur cadere ego nunquam potero. *Aduocatus.* [h] Accepistis Spiritum Adoptionis: Catharinus ex hoc loco docuit FIDELES in persuasione de sua salute non posse falli. *Non tamen hinc efficies eos in hac opinione constitutos fuisse, vt cum Iouiniano dicerent Chrictianos post Baptismum* non posse peccare. *Quam hæresin itaq; Augustino, vel etiam Campiano, aut Catharino tuo non ausis; eam Caluino nostro, quæso, non velis impingere.*

[*] *August. de Corrept. & Grat. cap. 7.*

[g] *Campianus Iesuit. Rat. 10.*

[h] *Bellar. lib. 3. de Iustif. cap. 9.*

CAPVT. XXXV.

Secunda Calumnia.

A*Duersarius.* [a] Secundò Iouinianus docuit ciborum delectum, & ieiunium, non esse meritorium. Idem Caluinus: & alij Protestantes sunt hostes Ieiuniorum. *In quibus videamini Protestantes triplicis criminis insimulare: quod, nimirum, non modò in Ieiunio modum, & meritum: verum-etiam ipsum reijcerent ieiunium. primò, de Ieiunio. primum respondeat Reus.* [*] Ieiunium commune ad disciplinam, de qua nunc tractamus, pertinet, quoties de re aliqua magnâ Deo supplicandum est: Ieiunium vnà cum oratione indicere expediret, vt Scripturæ ostendunt. Act. 13 Nehem. 1. hoc alacriores ad precandum reddimur, imminente aut grassante vlla calamitate pastorũ officium est, hortari ad ieiunium Ecclesiam, quo suppliciter iram Dei deprecentur, hoc Dei gloriæ, & publicæ ædificationis interest, tum etiam nobis ipsis vtile, & salutare. vt Ioel. 2. *& tamen* Protestantes, *inquis*, secuti sunt Patriarcham suum Iouinianum. *Pergè verò vt intelligamus tandem, quem tu Patrem in mentiendo sequutus fueris. Aduocatus.* [b] Iouinianus

[a] *Bellar. lib. de not. Eccles. c. 9. & in Orat. in in publicis scholis Romæ, post tractatum, de bonis operibus.*

[*] *Caluinus in Instit. loco à Bellar. citato.*

[b] *Bellar. lib. 2. de bonis operibus cap. 11. in principio.*

Caluinus nihil minus quam Iouinianus teste Iesuit.

nus dicebat nihil prodesse ad salutem Ieiunia, Caluinus, Brentius & alij Protestantes docent quidem Ieiunium vtile esse ad carnis petulantiam coercendam, ad orationis auxilium, ad signum humilitatis, & pœnitentiæ. *Iouinianus* nihil prodesse ad salutem. *Caluinus* vtile esse *ad ea pietatis officia exequenda, quibus salutem imprimis consequimur.* [c] Philippus Melanchthon non negat Ieiunij, & rerum indifferentium obseruationem posse homini PRODESSE, & conducere ad cultum Dei, non tamen immediatè sed mediatè: facit enim Ieiunium vt homo sit aptior ad fundendas preces, in quibus est cultus Dei. *Deinde. Aduersarius.* [d] Hæresis Nicolaitarum, & Valentinianorum qui nullos omnino cibos, neque in perpetuum, neque omnibus, neque Quibusdam, neque absolutè, neque certa de causa interdici patiuntur: ad hanc classem pertinet Iouinianus, & huius temporis hæretici, Caluinus, Brentius. *Reus.* * Cum occasio tulerit, Ieiunium, Ecclesiæ indicere expedit. *Aduocatus.* [e] Protestantes existimant in ieiunio maxime a cibis lautioribus, abstinendum, & proinde melius eum ieiunare, qui carne fumo durata, quam qui piscibus, & varijs condimentis gulam irritantibus vtitur. *Rursus.* Caluinus vult vt ieiunium non soluatur, antequam res illa pacta sit, cuius gratia susceptum est Ieiunium, vt si propter solennem precationem suscipiatur. *Iouinianum, & Caluinum, si placet inter se conferamus. Iou.* à nullis omnino cibis abstinendum esse. *Calu.* Imo a lautioribus maxime. *Iou.* per nullũ tempus. *Calu.* per tempus solennis precationis. *Iou.* neque omnibus, nec quibusdam. *Calu.* toti Ecclesiæ. *Iou.* neque absolutè, nec certa de causa. *Calu.* quoties de re aliqua magnâ supplicandum est Deo. *& tamen* Protestantes & Iouinianus, *inquis*, ad eandem classem hæreticorum pertinent. *mendacium hoc ieiunio, & pœnitentiâ expiandum. hæc in genere: nunc* ad modum, & meritum *respondeamus, & primò de delectu ciborum .Aduers[f]* Protestantibus non placet, quod abstinentiam à carne Ouis, caseo ieiuniũ dicimus: reprehendunt in nobis delectum

[c] *Pererius Iesuita Comm in Rom.1. cap.14. disp.3. num.20.*

[d] *Bellar. loco iam suprà citato ca* 3. §. Altera igitur.

* *Caluinus supr.*

[e] *Bellar. lib.2. de bonis operib. cap.5.* §. Quatuor autem. *& cap.2. in princip.*

Ciborum delectus qualis esse debeat.

[f] *Bellar ibid. cap.3. in fine.*

lectum ciborum. *Prudens scien'que falleris: non omnem ciborum delectum reprehendunt. nam. Aduoc.* [g] aduersarij admittunt abstinentiam in genere, à nimio & LAVTO cibo. *Quanquam omnimodam potius abstinentiā præscribant* [*] *vsq; ad vesperam, quæ est valentibus lex Ieiunij sacratissima,* [h] In omni Ieiunio non tam à quo abstineas, quàm à quo non abstineas quæri oportet. *Vestrum verò delectum auersantur, & quidem merito. quia.* [i] Est hic delectus absque delectu. *Certè. Primò quod lautitias, & vini haustum indulgetis; & tamen Christianis carnis, & lacticiniorum omnium gustu interdicitis.* [k] Finis Ieiunij est corporis concupiscentias edomare, neque aduersarij id negant, iam Ecclesia nostra non constituit regulam de lautijs. [l] Sed abstinentiam præcepit carnium, ouorum, casei. [m] Non autem in frigidioribus Regionibus vini, quod, calefaciendo corpus, incitat ad libidinem. *Secundò, quod abstinentia illa, quam obtruditis, obseruari sine ieiunio possit.* [n] Aliquando prohibentur caro, & lacticinia, cum tamen NON est IEIVNIVM: vt in Quadragesimæ dominicis. *Tertiò quia certi ciborum generis exactio, in antiquis hæreticis damnabatur.* [o] Montanistæ tempore Ieiunij cogebant homines ad cibos tantùm aridos sumendos. Item feria quarta & sexta iubebant omnes vsque ad vesperam ieiunare. in his eos Catholici dicebant non rectè facere. *De æquitate huius satis, de antiquitate paucis: tantum vt sentias mores cum temporibus à primæua puritate deflectere.* [p] Secundò, Quod attinet ad ciborum delectum: semper in Ieiunio obseruatum est, vt ab ijs abstineretur, qui maximè finem, ieiunij impedire poterant: id MVTATIS TEMPORIBVS MVTATVM EST. nam perfectum, & verum Ieiunium, & quasi exemplar omnium, fuit aliud, quod ipso nomine declaratur NIHIL COMEDERE. nam PROPRIE ESSE Ieiunium est nihil prorsus edere: tale Ieiunium Mosis, Pauli, & aliorum, SINE CIBO ET POTV. secundum genus Ieiunij inter Monachos vsitatum, nihil igni admotum edere, nè panem quidem. Tertium, fuit panis, & aqua. Quartum, fuit magis (*en vestrum,*

[g] *Bellar. lib. 2. de bonis operibus. ca. 5. in princip.*
[*] *2. Sam. 1. & 3*
[h] *Polydorus Virgilius Inuent. de* Ieiunijs.
[i] *Ibidem.*
In Ieiunio pontificiorum ieiunium desideratur.
[k] *Bellar. quo supra* §. Deinde.
[l] *Ibid.* §. Ad
[m] *Ibid.* §. Ad illam.
[n] *Tolletus Iesui. lib. 6. de Instruct. Sacerd. cap. 3.*
[o] *Bellar. lib. 2. de bonis operibus. cap. 9. 5.* §. Sed obijcit. *vide Tert. lib. de Ieiunio: vbi Montanista impugnans sententiam Catholicorum, leges Ieiunij imponit.*
[p] *Maldonat Iesuita in Summula qu. 23. Art. 2.*
Quibus & quantis gradibus ab antiquitate deflectitur.

strum, Ieiunium, dicam, an conuiuium?) Delicatum constans ex oleribus, & leguminibus, & pomis. *Addam quintum, nam.* [q] Certè negari non potest consueta Christianorum Ieiunia, carnium esu, & Vini potu caruisse: at vero *(ò tempora! ò mores!)* Iam in more positum est, vt cum piscibus, herbis, fructibus, Vino similiter Vtamur. *Delicatam hanc, & vix sobriam ieiunandi nouitatem fastidiamus, & sanctam, & antiquam imitemur.* [r] Mihi purioris Christianismi, magisq; consentaneum Euangelicæ, & Apostolicæ doctrinæ videatur, si nullum certum cibi genus præscribatur. *Hac de modo, nunc de merito. Aduer.* [f] Protestantes obstinatè contendunt ieiunium nihil valere ad satisfaciendum pro peccatis, nihil ad impetrandum auxilium, nihil ad cœleste præmium promerendum. hæresis Iouiniana. *Aduocatus.* [t] In Confessione Saxonica Protestantes damnant traditiones de rebus indifferentibus, quatenus ijs accedit opinio meriti: & Protestantium Principes apertè scribunt, se publicæ pacis causa Stata Ieivnia, & huiusmodi traditiones libenter obseruare velle, his conditionibus, vt doctrina Euangelij, de Iustificatione per fidem Christi, syncerè tradatur; nec in illarum Traditionum obseruatione fiducia collocetur. *Quid Protestantes postulent vides, quo iure id velint attende.* [u] Quartum genus Abstinentiæ hodiè colunt multi Perversa ratione, quippè vel errore opinionis existimant summam perfectionis Christianæ in vnius Abstinentiæ cultu, & excercitatione contineri, vel hominum laudem aucupantur, vt incautis & simplicibus falsa sua dogmata facilius persuadeant. [x] Et diffitendum non est, nonnullos fuisse homines Svperstitiosos, & imperitos, qui huiusmodi Ecclesiæ ritibus, ad salutem hominum factis, ad tyrannidem, & Conscientiarum laqueum abusi sunt; atque etiam ex vulgo multi in earum obseruatione fiduciam collocarunt: nec defuère, qui eas etiam diuinis præceptis ante-ponerent; in quos rectè torqueri illud Christi possit: Frustrà me colunt docentes mandata hominum.

[q] *Azorius Iesuita lib. 7. Instit. cap. 21. §. Certè.*
Pontificij in ieiunio indulgentia.
[r] *Eras. Paraph. in 1. Cor. 8.*
[f] *Bellar. lib. 2. de bonis operib. cap. 11. & Maldonat. Iesuita in Summula. qu. 23. Art. 12.*
[t] *Cassander lib. Consul. Art 16. Cassander Bellarmini calumnias diluit.*
[u] *Pererius Iesuita Com. in Dan.*
[x] *Cassander loco iam suprà.*

[y] Nihil

[y] Nihil pietatis aut addit, aut adimit ciborum delectus, SVPERSTITIOSVM facere potest, pium non potest. *Deniq. Patronus.* [*] Quædam bona propter seipsa expetenda sunt, vt sapientia: quædam propter aliud, vt Ieiunium; quod tum probatur, quandò eò refertur, vt carnis petulantia coërceatur. *Deinde nullum opus bonum, nedum Ieiunium, esse meritorium, possum ego innumeris Aduocatorum confessionibus, rationibusq. efficere. sed hæc causa quoq. propriam, pleniorem q. disputationem exigit, quàm ego nunc in numeratis habeo. nunc satis erit Lutheri de Ieiunio iudicium accuratissimum attexere.* [*] Omnino per Ieiunium corporis castigatio, & moderatio nobis cõmendatur, vbi S. Paulus dicit: CASTIGO CORPVS, & IN SERVITVTEM REDIGO. sed nequaquam eo animo suscipiendum est, quasi aliquod per ea velis vel salutis, vel iustitiæ meritum parare: sed duntaxat ad castigandum corpus, & commodandum Proximis, atque hoc pacto verè seruis in ieiunio tuo Deo, dum illud gratuitò in honorem ipsius, ad extinguenda peccata, & donandam carnem propriam suscipis: qui edendo ieiunant, carnem suam citius irritant, quàm domant.

y Erasmus quo suprà.
** August. lib. de bono coniugij. cap. 9.*
** Luther. Lect. Euang. die Domini: à Natali Christi proximo.*
Orthodoxa sententia Lutheri.

Tertia Calumnia.

Aduersarius. [a] Tertia Iouinianus coniugium virginitati dignitate & merito æquabat. Idem Lutherus: Coniugatam coram Deo præstare virginibus, Statum coniugatorum veluti aurum; cœlibum, veluti lutum, æstimat. Similia Caluinus, & Alij. *Verba Lutheri mihi nunc legere non licuit: hoc nemo nescit, Protestantes Coniugium sanctum superstitiosæ, coactæ, & plerunque vix virginali virginitati anteponere. alioqui. Aduoc.* [b] Confessio Wittenbergensis: Manifestum est, inquiunt, quod etsi cœlibum status sit in publicis periculis tranquillior, & ad peragenda publica Ecclesiæ ministeria, his, qui nõ vtuntur, aptior & accõmodatior: tamen non est sentiendum, quod hoc genus vitæ per se sit coram

a Bellar. quo suprà.
b Lindanus Panopl. lib. 4. Protestantes virginitatem coniugali societati præferunt.

coram tribunali Dei excellentius, aut sanctius quam coniugium. *Et sanè hæc est illa beatitudo quam Diuus Paulus prædicat. Aduocatus.* [c] 1. Cor. 7. Beatior autem erit si sic, id est, Virgo permanserit. Beatior, vtpote quæ minùs molestiarum minusque impedimenti habitura est, & spiritu, & corpore sese totam in pietatis exercitationem tradat. *Quid enim?* [d] Nuptiæ licet plurimum difficultatis habent, sic tamen assumi possint, vt vitæ perfectiori impedimento NON sint. raro licet & planè difficile id sit. Apostolus ad Titum hæreticis nuptias damnantibus ora obstruit, rem adeo pretiosam ostendens, vt cum ea possit quis ad sanctum Episcopatus solium subuehi. *Quod ni hoc etiam vobis ora obstruat, qui planè contrarium astruitis, nos cæteris paribus, virginitatis castitatem coniugali vitæ non inuiti anteponimus. Aduersarius.* [e] Aduersarij dicunt perperam reprehendi Iouinianum ab Hieronymo, & Augustino. [f] Hieronymum Protestantes non ferunt. *Quid ita?* [g] Forbonius; Hieronymus, inquit, erat in matrimonium contumeliosus. Deleatur. *Quid tandem? nimirum quod ille apud Comicum.* Effregit fores, resarcientur, *nam Aduocat.* [h] Hieronymus feruido quodam affectu, ita interdum rapiebatur in admirationem virginitatis, vt pijs etiam viris videretur lædere matrimonium, sit hoc vanum, nisi in Hieronymi Scriptis inueniantur ea verba quæ sunt apud Tertullianum eo nomine damnata. *Sed cum hic Aduocatus in eandem spongiam* (deleatur) *incubuit, alius, etiam Iesuita, quærendus est, qui pro candore velit, & per authoritatem possit verum confiteri.* [i] Hieronymus videtur aliquanto matrimonio iniquior. *De Augustino paulò post. nunc qui Patriarcham, vt dicis, nostrum perstrinxisti, vide quomodo defendas Patrem tuum, vel, si placet, teipsum, sed de hoc* * *infrà. tu interim ex Augustino monendus:* * Caue, melior est in Scriptura Dei veritas, quam in cuiusquam mente, aut carne virginitas. *Hanc tu mentis virginitatem si vouisses, non te in omni accusatione tam turpiter prostituisses.*

[c] *Arias Montanus Com. in 1. Cor. 7.*

[d] *Episco. Espensæus Iesuita Comm. in 1. Tim. 3.*

Nuptias interdum ministerio minimè obesse.

[e] *Bellar. lib. de notis Eccles. cap. 9.*

Sententia Hieronym.

[f] *Campianus Iesuita rat. 5.*

[g] *Censores in Indice expurg.*

[h] *Eras. aduersus Albertum Pighium de virgin.*

Caluinus reprehendit Hieronym. sed reprehendendum.

[i] *Acosta lib. 2. de Christo reuelato cap. 20.*

* *August. lib. de Virginitate cap. 18.*

* *Infrà.*

CAPVT. XXXVI.

Circa superiorem hæresin duæ aliæ Calumniæ.

ADuersarius. [a] 4. Iouinianus dixit B. Virginem in partu virginitatem amisse, idem Bucerus, & Molinæus, dicentes Iesum in partu vuluam adaperuisse. *Cur hos duos tantum perstringis? non dubito: quin alii Protestantes omnes sibi factam iniuriam liberè querantur, quòd eos velis ab hac Buceri hæresi absoluere, quod & frater tuus, quamuis distorto animo, rectè obseruauit.* [b] Inter alias innumerabiles Caluinistarum hæreses, hæc vna est, quod matrem Christi in partu Virginem fuisse negent. *Diceres vuluam* adaperuisse *aiunt, nec innumerabiles sunt Protestantium hæreses, quas tuus Bellarminus, vicenario numero complexus est, nec hæc hæresis, nisi planè Euangelica. Aduocatus.* [c] Luc. 2. 23. de Christo scriptum est: Quicunque primam APERVERIT VVLVAM, Sanctus Domino vocabitur. Origenes hom. 14. putat Christum Virginis matris VVLVAM ADAPERVISSE, sed non more cæterorum; cæterorum enim conceptus quoque muliebris vterum aperit, cum Christus clauso virginis vtero sit conceptus, citra virilem operam. porro. ita nascens APERVIT vterum vt NON CONVELLERET CLAVSTRA pudicitiæ VIRGINALIS. hæc est Origenis sententia, quæ sane pugnat cum eo, quod iam pia credulitas omnium fere animis infixit, Christum sine nixu, & labore parturientis, clauso virginis vtero prodijsse. quæ sanè vt est plausibilis, nec irreligiosa, ita sanè Scripturarum sacrarum testimonijs doceri NON possit. Certe Ambrosius ab Origenis sententia non abhorruit. *Hic Aduocatus fortassis Aduocato eget, cuius nomen video Aduersarijs inuisum videri prodeat alius.* [d] PATRES aliqui dicunt Christum PROPRIÈ ADAPERVISSE VVLVAM Matris suæ, cum alijs mulieribus soleant VIRI vterum

[a] *Bellar. lib. de notis Eccles. cap.* 9. §. Quartus Error.

[b] *Maldonat. Iesuit. Comm. in Luc.* 2.

[c] *Eras. annot. in Luc.* 2.

Nihil aliud Protestantis quam quod Euangelista & patres docuerunt.

[d] *Iansenius Concord. in Luc.* 2.

vterum aperire, quæ est sententia Theophylacti in hunc locum. Similis est sententia Ambrosij sic scribentis: Non enim virilis coitus Virginis secreta reserauit, sed immaculatum semen inuiolabili vtero Spiritus Sanctus infudit. hic ergo solus APERVIT VVLVAM, vt immaculatus exiret. Similia habet Origenes. [e] Tertullianus dicit Mariam PATEFACTI Corporis lege peperisse. cum omnes hodie Theologorum centuriæ Christum clauso Virginis vtero prodijsse velint. Tametsi Tertulliano Ambrosius subscribit, sed quis diuinare potuit quid subtiles isti Theologi, tot post ipsum seculis essent definituri? eo vix aliam antiquiorem scriptorem Christianus orbis habet. *Antiquitas in hoc Aduersarijs tam invisa fuit, vt Censores ex authoritate Concilij Tridentini ad hoc munus delegati, satis pro imperio, sic decreuerint.* [f] Deleantur sequentia in Beato Rhenano in argumento libri de carne Christi; quod officit perfectioni virginis Matris. *Nec tu Rhenane igitur potuisti diuinare quid rigidi isti de te decreturi essent? Aduersarius.* Iouinianus dixit B. Mariam virginitatem perdidisse, idem cõmuniter hodie Caluinistæ cum dicunt, Christum matris vuluam adaperuisse. *Disputo. si hæc non sunt idem, tum Bucerus in hoc Hæreticus non fuit: sin idem, tum Tertullianus, Origenes, Ambrosius, Theophylactus, B. Rhenanus, atq; adeo B. Lucas (quod absit) Hæretici fuere. postremo, vt ex vnius Iesuitæ ore, ora Iesuitis omnibus occludam, vt non habeant quod contrà vel mussitent. attendite.* [i] Notandũ est, FOEMINA quamuis ab alio SVPERETVR, si non consentiat interius in actu turpi, non peccat, NEC VIRGINITATEM AMITTIT, si virgo erat. *Vbi vulua etiam per turpem coitum aperitur Iesuita virginitatem seruari confidenter docet. Protestantes, qui authoritate Euangelica, & antiquorum Patrum consensu, ferè vnanimi, sine virili opera, sed per exitum sacro-sancti corporis Iesu Christi, apertionem vuluæ illibatam, & immaculatam Beatæ Virgini tribuunt, hæreseos damnantur. Quinta Calumnia. Aduersarius.* 5. [k] Docuit Iouinianus præmia Beatorum esse paria. Lutherus, omnes

[e] *Rhenanus in Arg.3.ad lib. de carne Christi.*

[f] *Index expurgat.pag.78.*

[g] *Bellar supra. & Greg.Valent.Iesuita Tom.4.disp.2. quæst.2.punct.1.*

[h] *Tolletus Ies. & Cardinalis li.5.de instruct. Sacerdotum ca. 6.* §.Quartus casus.

Stupor Iesuit.

[k] *Bellar.lib.de notis Eccles.cap.* 9.§.Iouinianus.

nes Sancti, inquit, æque sancti sunt, atque mater Dei, ex quo sequitur omnes æque Beatos fore. *An hæc opinio fuit Luthero peculiaris?* [i] Volunt Protestantes, omnes qui iustificantur æqualiter fieri iustos, & æqualem esse omnium coram Deo iustitiam, & sanctitatem. *Respondeo primò ad Antecedens, illud esse necessario falsum: secundò, ad consequentiam, hanc non esse vere necessariam. Ideoq; vos in hac Sophistas ridiculos, in illo vafros Accusatores deprehendi. De Primo cum docent Protestantes, fideles omnes æquè iustos esse coram Deo, dupliciter accipiendi sunt, vel vt intelligant par veritatis, non æqualitatis: id est, æquè, licet non æqualiter Christi membra. non tamen si eorum simpliciter inter se, sed cum Christo capite, & corpore eius mystico ratio habeatur. prodeat Reus.* * Quantumuis inter se corporis membra omnia imparia sint, & officijs, atque dignitate plurimum Distent, in eo tamen paria sunt, quod eiusdem corporis membra pariter existunt, neque potest oculus sibi plus in corpore iuris vendicare, quam contemptissimum quodque, neque plus suum esse corpus affirmare quam cuiuslibet alterius: ita habet res Christianorum, qualescunque sint, siuè firmi fide, siue infirmi, siue consummati moribus, siue morbis grauati, tantundem quilibet in Christo, & Christianismo possidet quantum alij, vnde equidem non minus possum de Christo gloriari, quam diuus Petrus, aut Virgo Dei-para: Perplacet sane Diuum Petrum Nobilius esse in Christi corpore membrum, Qvam sim ego, at ille rursus me non contemnit, quod sim humilis, & abiectus, quandoquidem eiusdem corporis membrum sum. *Vel etiam secundo, vt significent non quidem iustitiam inhærentem, quæ in sanctificatione, sed imputatam, quæ in remissione consistit. Rursus loquatur Reus.* * Tam B. Mariæ ad gratiam per Christi sanguinem adspirandum fuit, quam nobis. *Tam humilis hæc & orthodoxa Lutheri sententia vt nemo nisi malitiosè peruersus, possit in ea aut arrogantiã aut hæresin notare. Quid opus est Aduocatis. Quanquam cum adsint non sunt contemnendi. Aduocatus.*

[i] *Peter. Iesuit. Com. in Rom. 3. num. 103.*

* *Lutherus lect. ex Rom. 12 2. Domin. ab Epiphan.*

Accusatoris criminatione iamdiu Reus depulit.

* *Lect. in die Natiuitat. Mariæ.*

 [k] Cum

[k] Cum dicunt Proteſtantes Omnes Sanctos æquè iuſtos eſſe coram Deo, loquuntur de Iuſticia imputatiua. [l] Per quam iuſtitiam ſignificant remiſsionem peccati. *Atq; hac ratione Iuſtificati omnes etiam æqualiter ſunt Iuſti.* [m] Deus quibus vnicum peccatum remittit, remittit vniuerſa, vt Auguſtinus docet: Impietas, inquit, infidelitatis eſt ab eo, qui eſt ſummè miſericors, dimidiatam ſperare veniam. [n] Quia hæc eſt perfectio miſericordiæ Dei, vnde cuius miſeretur TOTALITER miſeretur, quod ſignificauit Dominus cum ſimul mutum, & ſurdum ſanabat. *In promptu erit concludere: Ergo omnes, quoad imputatiuam iuſtitiam, æqualiter Iuſti cenſentur coram Deo. Quid tandem de inhærente Iuſtitia, & Sanctificatione ſentiunt?* [o] Concedunt Deum remunerare Iuſtos iuxta opera eorum; ſed propter opera, id eſt, ex meritis operum, negant. *Etiam ſuprà inæqualitatem Sanctificationis Lutherus conceſſit, ad conſequentiam reuertor: Si ex æqualitate remiſſionis peccatorum, ſequitur paritas præmij cœleſtis, tum vos (Bellarmine) Iouinianiſtæ eritis. Si ex inæqualitate gratiæ infuſæ, gloriæ inæqualitas ſequitur, tum Proteſtantes Iouinianiſtæ non ſunt. Nam & hi inæqualitatem gratiæ infuſæ, & vos æqualitatem imputatiuæ gratiæ poſuiſtis. Ex inæqualitate ſanctificationis neceſſariò inæqualis Sanctorum dignitas cœleſtis efficitur, non quidem ex merito Operantis, ſed ex benignitate miſerentis, qui coronat munera ſua, & gratiam pro gratia, id eſt, gratiam beatitudinis, iuxta analogiam gratiæ ſanctificationis miſericorditer remunerabit. Hanc cauſam Scholæ iudicio permittamus:* [p] Gloria cœleſtis, quoad ſubſtantiam ſuam, quæ eſt viſio Dei æterna abſque relatione ad opera datur, atque gradus gloriæ pro diuerſa proportione gratiæ infuſæ confertur. *Poſtremò ſi idem Lutherus quod Iouinianus, Alphonſus veſter* lib. de hæreſ. tit. BEATITVDO hæreſ. 4. *qui Iouinianum taxat, qui potuit Lutherum præterire?*

[k] *Bellar. lib. 3. de Iuſtific. ca. 1. & cap. 16.*
[l] *Vega lib. 10. de Iuſtif. fol.* 680.
[m] *Bell. in controuerſia de Satisfact.*
[n] *Aquin. part. 3. qu. 86. art. 3.*
[o] *Bellar. in controuerſ. de Iuſti. paſſim.*
Dilemma.
[p] *Vega lib. 10. de Iuſtif. cap. 7.*

Capvt. XXXVII.

De hæresi 13 Vigilantij cui quatuor obijciuntur.
- 1. *Reliquias Sanctorum temerâsse.*
- 2. *Sanctorum nomina depravâsse.*
- 3. *Sanctorum Innocationem repulisse. Impugnâsse Sacerdotum cœlibatum.*
- 4. *Votum paupertatis abstulisse.*

A*Duersarius.* [a] Tertia decima hæresis Vigilantij est; quatuor docuit, quæ omnia Sectarij tenent. Primum est sanctorum reliquias non esse venerandas. Protestantes corpora Sanctorum combusserunt, & reliquias contempserunt. [b] Lutherus monet reliquias, tanquam populi seductiones, altisimè sub terram abscondendas esse; quod quid aliud est quàm omnium Sanctorum memoriam abolere? *Respondeo, eos non antiquam illam Sanctorum venerationem, sed nouam superstitionem auersari, quæ aut falsas, & suppositities reliquias pro veris inuexit; aut veras falsis, & impijs honoribus coluit. Reus,* [*] Non reclamo Diuorum ossa Sancta esse, sed hoc detestor, quod plerique omnes maiori studio ad illa exornanda rapiuntur, quàm ad Proximi necesitatem subleuandam: quapropter, vt abusus tollantur, & dilectionis opera proferantur, vellem terra istas Sanctorum reliquias contectas esse. *Aduocatus.* [c] Legimus ad loca Martyrum, reliquijs insignia, vota nuncupata, & peregrinationes susceptas; quæ omnia tum vtilia erant, cum adhuc recens, & certa memoria Martyrum vigeret, & Deus, qui indubitatis miraculis, eos, qui mortui videbantur, sibi viuere declararet, quibus fides, quam ipsi professi sunt confirmabatur: Vervm in hæc paulatim Abvsvs irrepsit, nam queritur Basilius hanc consuetudinem suo tempore Corrvptam fuisse, & temporibus Augustini, & Ambrosij mos ferendi epulas ad Martyrum memorias ab Ambrosio interdictus erat. Vt

[a] *Bellar. lib. de notis Eccles. c. 9.*

De Reliquijs.

[b] *Bellar. præf. in Controu. de Eccles. triumph. li. 2.* §. Atq; vt, &c.

[*] *Lutherus lect. in Festo exaltationis.*

[c] *Cassan. lib. consult. art. 21.*

Causam Protestantium vir pontificius agit strenuè.

* *Augu∫t.lib. 8. de Ciuitat.Dei cap.vlt.& li 2. confe∫∫ cap.64.*

apud * Augustinum patet. posterioribus etiam temporibus memorijs Sanctorum NIMIVM indultum est, cum ab impijs Hominibus falsæ FIDVCIA in cultu INEPTO, & superfluo collocabatur; qui abusus reprehenditur in Concilio Cabilocensi cap.4?. accesserunt & alia mala, quod auaritiæ causâ, falsæ reliquiæ supponebantur, ficta miracula prædicabantur, SVPERSTITIO inde alebatur, & magis in miraculornm admirationem, quam Sanctorum imitationem rapiebantur. nonnunquam illusione Dæmonis, hominum superstitione abutentis, NOVAE reliquiæ indiciis reuelabantur, qui ABVSVS DAMNATVR in Concil. Lugdunensi cap.62. & Concil. Carthag.5. cap. 14. hodie verò cum omnia reliquijs Sanctorum plena esse videntur, verendum est, nè, diligenti examinatione adhibita, detestandæ imposturæ patefiant, quemadmodũ in nonnullis locis patefactum est, vt olim B. Martino accidit, qui in loco nomine Martyris celebri, deprehendit, non Martyris, sed scelerati Latronis monumentum. multò consultius videtur, vt ab omni reliquiarum ostentatione ABSTINEATVR, & populus ad veras reliquias colendas, id est, ad EXEMPLA sanctitatis, quæ in Scripturis vel ab ipsis Apostolis, vel de ipsis extant, imitanda prouocetur. *Hanc consultationem eruditissimi viri ferè totam introduxi quia est ad causam appositissima; nec ea quicquam videtur nihil dici posse consultius. Vereor vt Lectorem offendat, aut quia verbis prolixus, aut quia solus adest, sed ideo solus adest, quia prolixus: in cuius testimonio nulla ferè vox est, quam non facilè possim eiusdem professionis testibus locupletissimis confirmare. sed hoc in Classe de Idololatria (deo dante) articulatim discutietur. summa hæc erit: Sanctorum reliquias (si ad corporis membra pertinent) non culturæ, sed sepulturæ; sin ad externos habitus, & falsæ fuerint, non admirationi, sed obliuioni esse tradendas: sin veræ, admittendas esse, non quatenus superstitionis fomenta, sed quatenus piæ memoriæ monumenta esse possint. tu interim non potes non agnoscere Protestantes reliquiarum omnium iudicio, & sacratissimarum, & certissimarum cultui maximè salutari, plus etiam*

am quam velitis, addictos esse, & consecratos? quas Reliquias rogitas? Scripturas volo, nam. [d] Si vestes, quæ tetigerunt Saluatorem, pro reliquijs habemus, cur Verba, quæ ex ore eius processerunt, pro reliquijs non habemus? cum scriptum sit Luc. 4. Et mirabantur omnes de verbis gratiæ, quæ procedebant ex ore eius. *De reliquijs igitur Martyrum verè videar esse dicturus, quæ Augustinus de legis veteris ceremonijs.* [e] Iudaicæ ceremoniæ, tanquam defunctorum corpora, non Impiorum obloquijs, tanquam canum morsibus, proijciendæ erant, sed cum honore sepeliendæ: quas tamen quisquis iam rursus celebrare voluerit, tanquam sopitos cineres eruens, erit non modò non pius Baiulus corporis, sed sepulturæ violator. *Quod an in vos quadret ex vobis perdiscemus. Aduersarius.* [e] Protestantes, tanquam in nobis superstitiósum, rident quod Martyrum cineres, & pulueres veneramur. [f] Verum posit quis recta intentione ossa martyrum in puluerem redacta, etiam in vermes conuersa, colere, & venerari? *Nullusnè Catholicus hoc delirium vestrum explosit? Aduocatus.* [g] Henricus negat sanctos adorandos esse in formâ vermium. *Denique: quandoquidem* [h] Eadem doctrina, quæ de adoratione imaginum data est, seruata proportione, est ad Reliquias accommodanda, *Quæ huc spectant de Imaginibus infra vberiùs explicabimus.*

[d] *Peraldus Episcopus in summa Tom.* 1. *de* Beatitudine.

Reliquiæ fide digna.

[e] *August. in Epist. ad Hieron.*

Superstitio Romana.

[e] *Azorius Iesuita lib.* 9. *Instit. cap.* 8.

[f] *Vasquez Iesuita lib.* 3. *de* Adorat. *disp.* 3. *cap.* 8. *num.* 112. & 114.

[g] *Idem ibid.*

[h] *Suarez Iesuita Tom.* 1. *disp.* 55. *qu.* 25. *Art.* 6 §. 1.

Capvt. XXXVIII.

Calumnia secunda.

A*Duersarius.* [a] Imitantur Lutherani Maiores suos Iulianum, Vigillantium, & quotquot tanquam nefaria bella contra Sanctos gesserunt, eos omni honore spoliantes. [b] Errant Hugonotici, qui Sanctorum virtutes & mores nè quidem prædicari sustinent. *Siccinè omnem honorem, etiam cõmemorationem negant? Reus.* [*] Si rité docere plebem velimus, sic exempla Sanctorum prædicari oportebit vt in ijs Deus magnificetur, nos verò Invitemvr, ad similem

[a] *Bellar. præfat. in lib. de triumph. Eccles.*

[b] *Feuardentius Comm. in Iac. cap.* 5. *Ver.* 10.

Insigne mendacium.

[*] *Lutherus lect. in ferijs Iob. Euang.*

* *August. lib. 8. de Ciuitat. Dei cap. vlt. & li 2. confess. cap. 64.*

apud * Augustinum patet. posterioribus etiam temporibus memorijs Sanctorum NIMIVM indultum est, cum ab impijs Hominibus falsæ FIDVCIA in cultu INEPTO, & superfluo collocabatur; qui abusus reprehenditur in Concilio Cabilocensi cap.47. accesserunt & alia mala, quod auaritiæ causâ, falsæ reliquiæ supponebantur, ficta miracula prædicabantur, SVPERSTITIO indealebatur, & magis in miraculornm admirationem, quam Sanctorum imitationem rapiebantur. nonnunquam illusione Dæmonis, hominum superstitione abutentis, NOVAE reliquiæ indiès reuelabantur, qui ABVSVS DAMNATVR in Concil. Lugdunensi cap.62. & Concil. Carthag. 5. cap. 14. hodie verò cum omnia reliquijs Sanctorum plena esse videntur, verendum est, nè, diligenti examinatione adhibita, detestandæ imposturæ patefiant, quemadmodū in nonnullis locis patefactum est, vt olim B. Martino accidit, qui in loco nomine Martyris celebri, deprehendit, non Martyris, sed scelerati Latronis monumentum. multò consultius videtur, vt ab omni reliquiarum ostentatione ABSTINEATVR, & populus ad veras reliquias colendas, id est, ad EXEMPLA sanctitatis, quæ in Scripturis vel ab ipsis Apostolis, vel de ipsis extant, imitanda prouocetur. *Hanc consultationem eruditissimi viri ferè totam introduxi quia est ad causam appositissima; nec ea quicquam videtur nihil dici posse consultius. Vereor vt Lectorem offendat, aut quia verbis prolixus, aut quia solus adest, sed ideo solus adest, quia prolixus: in cuius testimonio nulla ferè vox est, quam non facilè possim eiusdem professionis testibus locupletissimis confirmare. sed hoc in Classe de Idololatria (deo dante) articulatim discutietur. summa hæc erit: Sanctorum reliquias (si ad corporis membra pertinent) non culturæ, sed sepulturæ; sin ad externos habitus, & falsæ fuerint, non admirationi, sed obliuioni esse tradendas: sin veræ, admittendas esse, non quatenus superstitionis fomenta, sed quatenus piæ memoriæ monumenta esse possint. tu interim non potes non agnoscere Protestantes reliquiarum omnium indicio, & sacratissimarum, & certissimarum cultui maximè salutari, plus etiam*

am quam velitis, addictos esse, & consecratos? quas Reliquias rogitas? Scripturas volo, nam. [d] Si vestes, quæ tetigerunt Saluatorem, pro reliquijs habemus, cur Verba, quæ ex ore eius processerunt, pro reliquijs non habemus? cum scriptum sit Luc. 4. Et mirabantur omnes de verbis gratiæ, quæ procedebant ex ore eius. *De reliquijs igitur Martyrum verè videar esse dicturus, quæ Augustinus de legis veteris ceremonijs.* * Iudaicæ ceremoniæ, tanquam defunctorum corpora, non Impiorum obloquijs, tanquam canum morsibus, proijciendæ erant, sed cum honore sepeliendæ: quas tamen quisquis iam rursus celebrare voluerit, tanquam sopitos cineres eruens, erit non modò non pius Baiulus corporis, sed sepulturæ violator. *Quod an in vos quadret ex vobis perdiscemus. Aduersarius.* [e] Protestantes, tanquam in nobis superstitiosum, rident quod Martyrum cineres, & pulueres veneramur. [f] Verum posit quis recta intentione ossa martyrum in puluerem redacta, etiam in vermes conuersa, colere, & venerari? *Nullusnè Catholicus hoc delirium vestrum explosit? Aduocatus.* [g] Henricus negat sanctos adorandos esse in formâ vermium. *Denique: quandoquidem* [h] Eadem doctrina, quæ de adoratione imaginum data est, seruata proportione, est ad Reliquias accommodanda, *Quæ huc spectant de Imaginibus infra vberiùs explicabimus.*

[d] *Peraldus Episcopus in summa Tom.* 1. *de* Beatitudine.
Reliquiæ fide digna.
* *August. in Epist. ad Hieron.*
Superstitio Romana.
[e] *Azorius Iesuita lib.* 9. *Instit. cap.* 8.
[f] *Vasquez Iesuita lib.* 3. *de* Adorat. *disp.* 3. *cap.* 8. *num.* 112. *&* 114.
[g] *Idem ibid.*
[h] *Suarez Iesuita Tom.* 1. *disp.* 55. *qu.* 25. *Art.* 6 §. 1.

CAPVT. XXXVIII.

Calumnia secunda.

A*Duersarius.* [a] Imitantur Lutherani Maiores suos Iulianum, Vigillantium, & quotquot tanquam nefaria bella contra Sanctos gesserunt, eos omni honore spoliantes. [b] Errant Hugonotici, qui Sanctorum virtutes & mores nè quidem prædicari sustinent. *Siccinè omnem honorem, etiam cõmemorationem negant? Reus.* * Si ritè docere plebem velimus, sic exempla Sanctorum prædicari oportebit vt in ijs Deus magnificetur, nos verò INVITEMVR, ad similem

[a] *Bellar. præfat. in lib. de triumph. Eccles.*
[b] *Feuardentius Comm. in Iac. cap.* 5. *Ver.* 10.
Insigne mendacium.
* *Lutherus lect. in ferijs Iob. Euang.*

similem Dei gratiam, opera eorum sic PRAEDICARI conuenit, vt obedientia, qua suæ vocationi inseruierunt Sancti,& mandatis sibi operibus studuerunt; nobis COMMENDETVR. *Possim ego vos Reorum testimonijs infinitis obruere, sed adest Aduocatus. Aduocat.* [c] In apologia sua Protestantes TRIPLICEM HONOREM Sanctorum probant: quorum primus est gratiarum actio, quod Deus eos tantis gratijs cumulabat. Secundus, ex eorum exemplis fidei confirmatio. Tertius, Imitatio fidei atque virtutum,earúmque HONORIFICA COMMEMORATIO. *Et est hoc quidem Sanctos verè honorare, Negas?* [d] Duabus in rebus Mortuorum memoriam quodammodo immortalem facere possimus: promò magnifica ijs condendo Sepulchra, verumtamen mortuorum memoria PERPETVATVR maximè ingenij operibus, cum Scriptis disertissimis eorum VIRTVTES & facta CELEBRANTVR. *Aduers.* [e] At Protestantes euomunt in omnes Cœlites horribiles blasphemias. Vocat eas Caluinus vmbras, laruas, colluuiem, monstra. hac contumelia, blasphemia vix vlla maior esse possit. [f] Hoc notandum, *viz. Mendacium vestrum. Quid si enim Caluinus non omnes sanctos perstrinxerit? quid si nè Sanctos quidem? quid si sceleratos etiam, aut saltem eos, qui non modo non scelerati homines, sed non omnino homines vnquam extiterint? quæ sunt verba Caluini? Reus.* *Nisi accedat Hippolitus, Georgius, & SIMILES laruæ. *Hoc nec tu, Bellarmine, ignorabas, nec Canisius tuus.* [g] Caluinus, & Melancthon sic ratiocinantur. Multi (inquiunt) vt Georgius, & Catherina, inuocantur, qui non modo NON SANCTI, sed nec vnquam homines fuerunt. *Aduocatus.* [h] In Sanctorum historijs commemorantur ij, qui an vnquam fuerunt, meritò dubitatur. *Aduers.* [i] Sanctos Caluinus monstra appellat. *Ain'? Sanctos? Reus.* *Multa templa Christophero,& Catharinæ,alijsque FICTITIIS nominibus dicata sunt, & talibus monstris; omitto Dominicum,& Medardum, & similes bestias. *Non igitur generatim omnes Sanctos, (absit) sed tantum vestra fictitia*

[c] *Cassander lib. Consult. Art.* 21 *Reus absoluitur.*

[d] *Perer. Iesuita Com. in Gen.* 35. *ver.* 19.

[e] *Bellar. præfat. de triumph. Ecclesia.* §. Iam verò.

Fictum crimen.

[f] *Armandus Iesuita in epistola ad Camierum Caluinianum.*

* *Caluinus lib.* 3. *Instit. cap.* 20. §. 27.

[g] *Bellar. lib.* 1. *de Eccles. triumphant. cap.* 20. §. Argumentum 8. *& in Catechesi.*

[h] *Cassander lib. Consult. Art.* 21.

[i] *Bellar. in præfat. suprà.*

* *Caluinus in loco, quem Bellar. notat.*

fictitia numina perstrinxit. Aduersarius. [k] Wicleffus Sanctos obiter Scurris conferebat, quod est hæreticis proprium. *Reus.* [*] Sancti in cælis licet NON SINT Scurræ, inquit Wicleffus, sed incorporati in Christo, per gratiam Saluatoris; tamen minùs se habent, in comparatione ad Christum, quam Scurræ ad Regem. *Sic Wicleffus, vt vel eius Aduersarius scil. Aduocatus noster* [l] *Thomas Waldensis testatur, quæ fuerit Caluini, & Wicleffi mens, satis iam ex eorum verbis constat: quam præterea vera fuerit, ex vobis perdiscemus: cum enim secundum traditas, & omnium ore decantatas de ijs historias colitis, nihil profectò aliud quam vmbras, laruas, & monstra colitis. Aduocatus.* [m] Gelasius Pontifex huius generis historias multas in Concilio reprobauit, quæ, vt ipse loquitur, ab infidelibus scripta esse putantur. Sicut Georgij aliorúmque passiones, quæ ab Hæreticis probantur, conscriptæ. [n] Nihil habeo quod de Christopheri gigantea statura dicam. [o] Virgerius in Concilio Tridentino legendas Georgij, & Christopheri veras esse negabat. [p] Multa huiusmodi figmenta historias Sanctorum conspurcarunt. Denique [q] Homo in comparatione ad Deum, est putredo, vt sanctus Iob loquitur. iam ad causam propius accedamus.

Crimen fictum. [k] *Bellar. lib. 1. de triumph. Eccles. cap. 15.* [*] *Wicleffus. Crimen fictum.* [l] *Waldens. Com. 3. Tit. 12. cap. 111. & 114.* [m] *Canus locis theolog. 11. cap. 6.* [n] *Baron. in Martyrolog. Iulij 25.* [o] *Balæus in Marcello. 11.* [p] *Cassander lib. Consult. Art. 21.* [q] *Ioannes Ferus in Iob. 25.*

Tertia Calumnia.

Aduers. Secundo, [r] Vigilantius docuit orationes mortuorum, pro alijs, non exaudiri, ex quo sequitur, frustra Sanctos inuocari. Idem Protestantes. *Antecedens illud, quod Vigilantio tribuis, Protestantes planè respuunt. Aduocatus.* Protestantes largiuntur Sanctos in cœlis orare pro Ecclesia in genere, sed ex eo consequens esse negant, Sanctos esse inuocandos. *Et sanè non inuocandos esse rationibus euincam necessarijs. quando tandem? quando nimirum de controuersia ea tua disserendum erit, de quâ hic dicis,* Sed de his alias. *Vno tamen verbo de antiquitate hoc in loco satisfaciendum erit, sed optando magis, quam sperando. Aduocatus.* [t] Vtinam

[r] *Bellar. lib. 4. de Eccles. milit. cap. 9.* [s] *Cassand. Art. 21. & Lindanus panop. lib. 3. cap. 30.* [t] *Faber Stapulens. præfat. in Euangel.*

nam credendi forma à primitiua peteretur Ecclesia, quæ tot Martyres Christo consecrauit, quæ nullum scopum, præter Christum, habuit: nulli cultum præterquam vni, Trinóque Deo impendit.

Caput. XXXIX.

De Superiori in duabus alijs.

[a] *Bellar. lib. de notis Eccle. cap. 9. §.* Eadem omnia, &c.
[b] *Bellar. lib. 1. de Clericis. cap. 19. in Principio.*
Bellarm. sibi non constat.
[c] *Bellar. lib. 1. de Clericis cap. 19.*
Protestantes non sunt Vigilantiani.
[d] *Costerus Iesuita Encheirid. cap. 15.*
[e] *Bellar. quo supra.*
[f] *Valent. Iesuita lib. de* Cœlibatu. *Com. 4. disp. 9. quæst. 5. punct. 5.*
[g] *Bellar. loco iam supra citato.*
Cœlibatus æquitas, & antiquitas.

Aduersarius tertiò. [a] Docuit Vigilantius Sacerdotes debere esse vxoratos: idem docent nunc sectarij, Lutherus, Caluinus, &c. *Eadem omnia, inquis, ô deplorandam hominis conscientiam! Aduocatus.* [b] De cœlibatu vnus erat Græcorũ error, quem Vigilantius expressè docuit, alter Lutheranorum. *Id est, idem, & diuersus fuit Vigilantij, & Lutheri error. ostendam igitur primò Protestantes eandem Vigilantij hæresin, quam illis tribuis, non tenere. secundò, nec tenere hæresin. Primum. Aduocatus.* [c] Error erat oportere Clericos vxores ducere, antequam ordines suscipiant, quia post ordines non licuit; hic fuit, vt alij volunt, error Nicholaitarum hæreticorum, quem constat Vigilantium expresse docuisse. [d] Ex Hieronymo constat Vigilantium Hæreticum docuisse, non esse Diaconos ab Episcopis ordinandos, nisi prius duxissent vxores. [e] Lutherani docent, non modo ante, verum etiam post ordinationem licere vxorem ducere. [f] Volunt Protestantes liberum esse vxores ducere, nec quemquam lege continendi astrictum esse debere. *Hæc omnia Iesuitæ, sententiam Protestantium explicantes: nunc proferant ipsi suam.* [g] Nos tenemus, nec maritos in sacros ordines admittendos esse, nec ordinatis licere postea vxores ducere. *Nunc depulsis tenebris licet Spiritus discrepantes discernere. Primo Vigilantius* oportere omnes Clericos vxores ducere. *Secundo, Bellarminus* oportere prorsus non ducere. *Tertio, Protestantes, vt sæpe Christus, ita iuxta*

cum doctrina Christi, in medio perstant. Licere vel liberum esse ducere, vel non ducere. *Ille necessitatem Conjugij vendicabat, hi cœlibatus; nos in vtroque Christianam libertatem profitemur. De huius æquitate alibi, nunc de Antiquitate expediam: nos antiquitatem Apostolicam vendicamus.* [h] *Aduersarius.* Clitonæus asseruit votum continentiæ esse annexum sacris ordinibus iure diuino. Michaël Medina, & Iohannes Major tenuerunt esse juris diuini, saltem vt nequeat quis simul vti sacro ordine & matrimonio vacare. *Aduocatus.* [i] NON jure DIVINO sed tantum humano prohibitum est conjugium Sacerdotibus. [k] Communior sententia & verior est NON esse juris DIVINI, sed ECCLESIASTICI TANTVM. *Quid ergo?* [l] Restat vt in ordinandis hoc STATVTVM cœlibatus RELAXETVR, & MORE VETERIS ECCLESIAE, & huc vsque Orientalium Ecclesiarum honesti quoque Mariti ad Ecclesiæ ministerium admittantur. grauior Quæstio est de ijs, qui POST Sacerdotium vxores duxerunt, vtrum ijs in Ministerio permanendi, et Vxoris familiaritate oportuno tempore vtendi, facultas permitti posit. Primum hoc DIVINO NVLLO jure prohibetur, vt exempla PRISCA testantur, huiusmodi statuta non tam anxiè obseruata fuisse, quam ob Ecclesiæ necessitatem aliquando RELAXATA fuerint. *Quamdiu?* [m] Diu licuit in ecclesia Orientali contrahere POST ordinationem. *Denique.* [n] Copula Sacerdotalis nec legali, nec euangelicâ, nec Apostolica authoritate prohibetur. *Qua igitur lege, & cuius?* [o] Clitonæus, qui tum cœlibatus legem strenuè defendere voluit, putat legem cœlibatus primùm fuisse à Syritio Papa, id est, circiter annum 390. inuentum. *Itaque cum illam Vigilantij hæresin Protestantibus impingis, tu (vt de Vigilantio olim Hieronymus) non vigilantem te prabes, sed dormitantem, præsertim cum Pontifex vester non potuit non confiteri.* [p] Sacerdotibus magna ratione sublatas esse nuptias, maiori RESTITVENDAS videri.

[h] *Valent. Iesuita Tom.4. disp. 9. quæst. 5. punct. 5.*

[i] *Bellar. lib. 1. de Clericis, cap. 14.*

[k] *Valent. Iesuita quo supra.*

[l] *Cassander. lib. Consult. Art. 23.*

[m] *Caietanus tom. 1. opusc. tract. 17.*

[n] *Gratianus 26. q. 2. Cau. Sors, &c.*

[o] *Greg. Valent. lib. de* Cœlibatu. *pag. 159. ex Clitonæo. de Contin. lib. 4. cap. 4.*

[p] *Pius 2. vt refert Platina in vita eius.*

Capvt. XL.

Quarta Calumnia.

a Bellar. cap. 9. quo supra.

b Maldonat. Iesuita Com in Math. 5.

Paupertas monastica.

c Maldonat. Iesuita quo suprà.

Germana paupertas euangelica.

d Idem Maldonatus ibidem.

e Aquinas 2.2. q. 184. art. 7.

ADuersarius. [a] Quartus Vigilantij error, non expedire relinquere omnia, & dare pauperibus, & ad religionem, relictis omnibus, properare : idem etiam Sectarij. [b] Hic est primus euangelicæ perfectionis gradus, vendere omnia, & dare Pauperibus. *Respondeo, Primo. Protestantes non modò aliquam, verum-etiam summam perfectionem Christianam defendere. Secundo, Vestram doctrinam, hæresin magis quam religionem sapere. Aduocat.* [c] Secundus paupertatis Euangelicæ gradus est, non quidem vendere omnia, sed, nè Christum amittamus, omnia amittere. Tertius est, cum malis artibus diuites esse possumus, perituris opibus dei timorem anteponere. *Quartus.* Sorte nostra esse contentos, & æquo, propter Christum, animo paupertatem ferre. *Nemo, qui baptizatus est, qui huiusmodi paupertatis votis se non obstrinxerit. nunc quæ sit paupertatis Euangelicæ summa perfectio diiudicandum.* [d] Math. 6. 33. Quærite primùm regnum Dei : Christus non omninò vetuit cætera quærere, vt eorũ sollicitudo nos a regno Dei quærendo euertat, ita quærere vt ijs seruire velimus; non enim possumus duobus Dominis seruire. Vers. 24. Quærere autem secundo loco propter regnum Dei non vetuit, sed docuit. Nam in Oratione dominica præcepit dicere, Adueniat regnum tuum ; præcepit etiam dicere : panem nostrum quotidianum da, &c. *Vide iam in quos tu te laqueos induisti, qui præcepit necessaria quærere, præcepit non abijcere : at primũ tu concedis. Ergo vestrũ illud,* Omnia dare *(cum gradũ tuum secundũ superat) illi dominicæ petitioni,* Da nobis hodie, *quã dominus pro sua misericordia præcepit, apertissimè repugnat. sed quid ego vi extorqueo, quod Aduersarius etiã benignè largietur? sed alius.* [e] Abrenunciatio propriarum facultatum dupliciter consideratur : vno modo vt est in actu, sic in

in ea non consistit essentialiter perfectio, & iam nihil prohibet statum perfectionis esse sine abrenunciatione propriorũ: alio modo secundum preparationem animi, vt nimirum homo sit paratus, si opus fuerit, omnia dimittere, vel distribuere, & hoc pertinet directe ad perfectionem, vt ex Augustino patet. &c. *Et sane hanc perfectionem ex voto Baptismi omnibus Christianis communem esse, etiam ex Hieronymo patet.* [f] Nihil interest vbi sitis in seculo, qui extra Seculum estis. *Secundo vt habeas quo perfectio vestra damnetur.* [g] Discimus tribulationem, & persecutionem non esse quidem vtilem, sed periculosam, & NON EXPETENDAM, sed tolerandam, cum aliter fieri non possit. vnde Math. 16. Iubemur orare: ne nos inducas in tentationem. *Disputo. Si iam Monastica disciplinæ consecrati* Omnia reliquistis, *vt etiam verè Pauperes sitis (cum præsertim omnis extrema paupertas in tribulationis, & tentationis gradu non infimo ponitur) quomodò petitione illa dominicâ vti possitis? si non est omnino paupertas (neq; enim ad paupertatem Euangelicã pertinet ea paupertas, in quo, propter maximas eius delicias & ocium, nemo vel secularissimus vobis non inuideat) quomodo perfectionem iactare possitis? equidem cum hanc vestram iactantiam cogito, non facile intelligo, vtrum potius doleam populi stupiditatem, quod eam admirentur, an vestram futilitatem rideam, quod eam perfectionem, ceu summam, verbis prædicetis; quam tamen, si cum alijs comparetur, longe esse infimam probatis. Aduersarius.* [h] Sic testantur de hoc genere diuinæ literæ. Accipient nomen in regno cœlorum maius, atque nobilius. *Quare?* [i] Religio est status hominum ad perfectionem Christianam paupertatis, continentiæ, obedientiæ, vota tendentium. [k] Tres hæ non sufficiunt nisi his tribus votum accedat, id est, sacra promissio Deo facta, quâ quis obstringit se ita perpetuò esse victurum. Religio enim est status & rem significat immobilem. [l] hæc perfectio, quæ consistit in obseruatione Consiliorum: vt paupertatis &c. necessaria est ad excellentiorem gradum gloriæ in regno cœlorum. at [m] Accidit nonnunquam

solida distinctio.

dictum elegans.

[f] *Episcop. Esp. com. in Titum. cap. 2.*

[g] *Bellar. lib. 3. de Laicis cap. 16. §. 2.* causa.

[h] *Bellar. in præfat. ante contro. de* Monachis.

[i] *Bellar. lib. 2. de* Monachis *cap. 2.*

[k] *Idem ibidem.*

[l] *Bellar. Cap. 9.* §. Neque obstat.

[m] *Asorius Iesuita inst. lib. 12. cap. 7.* §. Secundò quæritur.

nonnunquam vt Monachus, vel Religiôsus ad Cardinalis dignitatem euehatur, aut ad Episcopi munus eligatur. *Agedum Episcopi, & Cardinales non omnia abyciunt, sed suis proprijs quidem, ijsq; amplissimis beneficijs fruuntur. Religiosi negligunt: Episcopi obedientiæ regulam præscribunt, Religiosi obtemperant: quæritur igitur vter horum status sit perfectior, Episcoporum, an Monachorum? loquere.* [n] Status Episcoporum est status perfectionis adeptæ: Status religiosorum, & Monachorum, est status perfectionis acquirendæ, hi nondum sunt perfecti, illi sunt. quia ad eum gradum charitatis peruenerunt, ad quem Religiosi, per sua vota & exercitia contendunt. qui per paupertatem, continentiam, obedientiam, impedimenta salutis remouent, quæ ex diuitijs, coniugijs, imperijs oriuntur. [o] Cælestinus Pontifex Romanus, pontificatu deposito, ad pristinum ordinis statum se retulit, quod & alij Episcopi permulti fecisse perhibentur. *Quorsum hæc? inquies; quorsum? vt teipsum agnoscas: tu olim inter Religiosos; nunc, abiecta cuculla, Galero Cardinalitio insignitus Rabbi salutaris.* [p] Vnum dicam illustrissime Cardinalis, vitam egisti, in nostra societate Iesuita, inculpabilem, assumptus es postea in Cardinalatum. *Eras igitur in statu religionis constitutus.* Cuius est, inquis, voto obstringi perpetuo, ita vos esse victuros. *Quodq; est vestro ordini peculiare, nullam dignitatem Ecclesiasticam vnquam admittere, velle, & in hac perfectionis, quasi prærogatiua, ordines alios Monasticos excellere aliquãdiu ordo vester non mediocriter gloriabatur. tu igitur, obsecro, responde: Status Monasticus*, Perfectionem, *inquis, Euangelicam profitetur, & præ alijs, sic enim dicis*, centuplum, *meretur, id est*, gradum in cœlo excellentiorem. *Cardinalis iam factus à Cœlesti te deijci sinis? sin minus, professionem Monasticam (quam integro libro stabilire conaris) vno hoc exemplo tuo, & confessione penitus labefactasti: & cum voti obligationem perpetuam asseris, quam ipse violasti, te aut scriptis tuis Palinodiam occinere oportet, aut in vita tua sacrilegam tuam desertionem confiteri pluribus possem hanc quoq; de Monachismo*

[n] *Bellar. lib. 2. de Monachis. cap. 2. §.* Tertius gradus.

[o] *Azorius Iesuita quo suprà in fine.*

[p] *Perer. Iesuit. in Epist. nuncupat. com. sui in Exod. ad Bellarminum. Bellar. sua praxi thesin suam euertit.*

mo gloriolam vestram profligare; nisi hac causa suam quoque propriam classem postularent. Ex Clemente Alexandrino concludam. [*] Qui enim perfectus fuerit exempla habet Apostolos; & reuera vir ostenditur, non in eo quod vitam elegerit Monasticam; sed ille viros vincit, qui in matrimonio, & liberorum procreatione, & domus cura, ac prouidentia, citra voluptatem, & dolorem, se excercet; & cum domus curatione est indiuulsus à Dei charitate, insurgens aduersus omnem tentationem, quæ affertur per filios, vxorem, famulos: ei autem qui hæc non habet, euenit magna ex parte vt non tentetur. *Nunc secundum membrum aggredior & ostendo professionem istam, ad hæresin proprius accedere. Aduocatus.* [q] Erat quidem error Vadiani, qui docuit Ecclesiasticos non posse possidere vllas diuitias, quia talis fuit vita Christi, vt refert [*] Augustinus. *quomodo igitur non Pontifex Nicholaus hæreticus? nam.* [r] Nicholaus quartus Romanus Pontifex sentiebat illam paupertatem esse sanctam, & meritoriam: Ioannes 22. planè negat. *Vbi tu tamen in Nicholai, id est, (si Augustino, vel Ioanni Papæ credimus) hæreticam sententiam magis propendes.*

[*] Strom. lib. 7. fol. 152. Pontif. doctr. Hæreticorum placit. magis affinis.

[q] Iansenius concor. cap. 29.

[*] August. lib. de Hæresibus.

[r] Bellar. lib. 4. de Romano Pont. cap 14.

CAPVT XLI.

De Hæresi quarta-decima.

ADuersarius. [a] Hæresis quarta-decima Pelagianorum. primò, in hominibus, præcpiuè in filijs Fidelium, non esse peccatum Originale: huncerrorem Caluinus, & Bucerus tenent. *Addit alius.* [b] Pelagianam hæresin Caluinus reuocat, qui docet paruulos non perire, quibus subita morte arreptis, dempta est facultas Baptismatis. *In hac accusatione, authorum cæcitatem deploramus, si non possunt; perfidiam, si verum nolunt videre: etenim hæc Palagianorum hæresis Protestantium doctrinæ ex diametro aduersatur, & magis inter vos, & Pelagianos conuenit. Aduocatus.* [c] Proprius est Pelagianorum error, negare peccatum originis esse hæreditariam naturæ nostræ corruptionem, & prauitatem

[a] Bellar. lib. de notis Eccles. cap. 9 §. Pelagia.

[b] Lindanus panop. lib. 4. c. 15.

[c] Valent. Iesuit. lib. de Orig. Pec. cap. 2. & deinceps.

quæ

quæ nos iræ Dei, & æternæ damnationis reos faciat. [d] Simpliciter negantes originale peccatum. [e] Omnes Protestantes reipsa consentiunt, vt colligo ex Augustana confessione, Caluino, & alijs. *imo etiam.* [f] Caluinus, & Lutherus, cæterique Protestantes adeò non negauerunt peccatum originale, vt etiam prodigiôsis loquendi modis illud exagitent, etiam in renatis manere dicunt, quamdiù hanc vitam degunt. [g] Vocantes hoc peccatum MAXIMVM quo totus homo inficitur. *Bellarminus, & Lindanus, Caluinum accusant, quasi negauerit esse originale peccatum, Valentianus & Vazques Iesuitæ eundem Caluinum accusant quasi is peccatum originale, peccatum esse nimis affirmauerit: en horum hominum ingenium vafrum, atque distortum, ne Protestantibus non sint Aduersarij erunt etiam & sibi, maximè verò veritati, quia.* [h] In hac doctrinâ, quod sciam, nihil à nobis dissentiunt Lutherani, constanter vbique docent Protestantes in suis confessionibus, & apologijs: damnati verò sunt in hac Tridentinæ Synodus definitione, Pelagiani, Armenij, Albanenses & alij, qui originale peccatum negauerunt. *Sic Vega, qui Synodo Tridentinæ interfuit, illius Expositor postea electus: quod confitetur non minus ingenuè alius.* [i] Et est in hoc Protestantium articulus Catholicæ traditioni consentaneus, vt agnoscit Ecchius. *Caluini mentem exponite, & quomodò originale peccatum inesse in Renatis, quomodò non inesse iudicauerit, explicate.* [k] Etiam in Renatis peccatum originale Protestantes asserunt vim habere, vt suâ naturâ nos morti addicat, nisi quod non imputatur. *Accusator loquatur.* [l] Caluinus negat filijs Fidelium imputari originale peccatum, idem Bucerus. *Bene habet Pelagius*, in filijs fidelium, *inquis*, negabat esse originale peccatum. Caluinus verò & Bucerus (*vt nosti*) non negant esse, sed tantum aiunt non imputari, & tamen idem, *inquis*, cum Pelagianis. *Quæ hæc est vertigo? Lindani Calumnia diluenda est. Aduersar.* [m] Filios fidelium Baptismi expertes non perire (quæ est Pelagiana hæresis) tenet Caluinus contra necessitatem Baptismi. *Aduocatus.* [n] Caluinus defendit necessitatem

[d] *Idem Tom. 2. disp. 6 quæst. 12 punct. 1.*
[e] *Idem in loco citato lit. d.*
[f] *Idem ibid. ca. 8. & in Tom. 2. disp 6. quæst. 11 punct. 1* §. Quam quæstionem.
[g] *Vasquez Iesu. Tom. 1. disp. 132. num 2.*
Stupenda aduersantium peruersitas.
[h] *Vega lib. 2. de Conc Trident. cap. 6.*
Protestantes absoluuntur.
[i] *Cassander Consult. art. 2.*
[k] *Staplet. Iesuit. de Orig. peccat.*
[l] *Bellar. lib. 4. de amiss. gratiæ cap. 14.*
Mira cæcitas accusatorum.
[m] *Lindanus quo suprà.*
[n] *Bellar. ibid.* §. Secunda ratio.

cessitatem Baptismi contra contemptum. *Numquid hoc hæresin sapit? Numquid non ratione orthodoxa confirmatur? Advocatus.* [o] Ratio Zuinglij est, quod non Baptizati saluari possint, quia Deus (*in tali casu necessitatis*) non est alligatus Sacramentis. Sed respondeo illi. *Imo responde prius Aquinati tuo.* [p] Deus non alligauit gratiam suam Sacramentis; *Vel etiam tibi.* [q] Deus non est alligatus Sacramentis. *Tu modo ais, modo negas. Responde igitur Catholicis ijs, qui Caluini doctrinam constanter propugnarunt.* [r] Vt pereant quotquot (qui sunt infiniti) qui Baptismo carent, hoc (inquiunt Caietanus, Gabriel, & alij Catholici) est à Dei misericordiâ alienum. *Quibus tamen respondisti.* Cum Infantes non Baptizati sine sua culpa pereunt, hoc occulto dei iudicio tribuendum est. *Quod responsum etiamsi Dei iustitiam asserere possit, at Ecclesiam qui possit à sacrilega impietate vindicare, quod non huic necessitati (quoad fieri possit) semper occurrat? Sed Infantes sæpe in dies aliquot, adultos vero,* [s] Per annum aut amplius (vbi discrimen mortis non vrget) distineri. [t] Legimus de sanctis olim hominibus, eos DIV distulisse Baptismũ. *Sic Præcipitis, cum tamen nihil est ipsa morte sæpe instantius? Secundo loco. Aduocatus.* [u] Negabat Pelagius filios ante Baptismũ in gratiam recipi. [x] Dicebat Pelagius, necessarium esse Baptisma Infantibus ad consequendum regnum cœlorum. At [y] Caluinus, & Bucerus dicunt, filios Fidelium etiam sine Baptismo Sanctos esse, & saluari. [z] Et non perire. *Attendite, quod Pelagiani negant, Protestantes astruunt: quod asserunt Protestantes vos Pontificij oppugnatis: ergo magis Pelagianis vobiscum, (in hac quæstione) quam Protestantibus conuenit. Obstat nobis postrema Criminatio. Aduersarius.* [a] Ex Caluini doctrina sequitur Sacramenta nouæ legis esse indifferentia. [b] Apud hos valet hoc Axioma, Baptisma si habeas, recte; si careas nihil damni est. *Sane nihil mihi damni, vbi nulla mea culpa, alioqui. Aduo.* [c] Quid est aliud Sacramentum, etiam

[o] *Bellar. ibid.* §. Secunda ratio, &c.
[p] *Aquinas part. 3. qu. 64.*
[q] *Bellar. lib. 4. de Christo, c. vlt.*
Fundamentum Caluini Iesuita ponit.
[r] *Bellar. lib. 1. de Baptis. c. 4. §.* 5. Argumentum.
Pontificij causam Caluini astruunt.
Ratio.
[s] *Acosta Ies. li. 5. de procurand. Indor. salute cap. 3.*
[t] *Greg. Valent. Iesuit. Tom. 4. disp. 5. qu. 3. punct. 4.* §. Quod si.
[u] *Alphonsus de Castro aduersus hæres. tit.* Peccatum.
[x] *Vasquez Iesu. To. 1. disp. 130. num. 2.*
[y] *Bellar. lib. de notis Eccles. cap. 9.*
Tertia stupiditas.
[z] *Lindanus panopl. lib. 4. cap. 15.*

Aduersarij in pelagianismum labuntur. [a] *Bellar. lib. 4. de Baptis. & Eucha. ca. 1.* [b] *Campianus Iesuita Rat. 8.* [c] *Maldonat. Ies. com. in Marc. 6. 13.*

confitentibus Protestantibus, quam externa ceremonia à Christo instituta, tanquam Ordinarium remedium salutis.

Capvt. XLII.

Error Secundus, de peccato mortali.

Calumnia Prima.

Aduersarius. [a] Pelagiani secundò dicunt, per quodlibet peccatum etiamsi leuissimum perdi iustitiam, & proinde omne peccatum esse mortale, hunc errorem Sectarij omnes tenent. Caluinus & Lutherus. *Lindanus, Alphonsus, Valentianus & Vasquez Iesuita hæreses omnes obseruant, Opiniones Protestantiũ legunt, examinant, exagitant, & præter omnem modum, atq; modestiam sæpe damnant, quos tamen puduit, in hac Quæstione vllam Protestantibus hæresin Pelagianam aspergere. Erat exploratus Pelagij error docere, Omne peccatum vel leuissimum ita iustitiam labefactare, vt nullo modo, ne per gratiam quidem expiari potuerit, aut posse venialia peccata cum gratia consistere. at Protestantes. Aduocatus.* [b] Habeant filij Dei, inquit Caluinus, omne peccatum mortale esse, quia rebellio est aduersus Dei voluntatem, quæ iram Dei prouocat, Sanctis quædam venialia, non suapte natura, sed misericordia: Et esse in Regeneratis verè peccata, licet voluntariè peccantibus non imputentur. *Numquid hæc non orthodoxa sententia? Aduersarius.* [c] Error manifestus: nos verò tenemus aliqua peccata esse venialia ex se, non ex misericordia Dei. [d] Quod veniale in eo distinguitur à mortali quod formaliter loquendo non est dignum pœna æterna. [e] Hac ratione verè propriéque distinguitur à mortali, verissima hæc sententia, à qua non est vllo modo recedendum. *Imò vel maximè, ita tamen vt doctores vestros, si minùs duces, attamen huius veritatis testes, & Aduocatos habeamus. Aduocatus.* [f] Ex Doctoribus Catholicis nonnulli graues, etiam

[a] *Bellar. lib. de notis Ecclesiæ. c. 9.*

[b] *Bellar. lib. 1. de amiss. grat. cap. 4.*

[c] *Vasquez Iesuita in Thom. Tom. 1. disp. 142. num 7.*

[d] *Suarez Iesuita Tom. 3. in Thom. disp. 11. Sect. 2.*

[e] *Azorius Iesuita Instit. lib. 4. cap. 4 §.* Communis autem.

[f] *Vasquez Iesuita quo supra num. 4.*

etiam & pij Gerson, Almarius, Roffensis, dicunt omnia peccata EX SE mortalia esse, & SOLA MISERICORDIA ad æternam pœnam non imputari : Idem docet Michael Bias. *Vnum pro omnibus loqui permittamus, vt ex acerrimo Lutheri Aduersario orthodoxæ veritatis testimonium luculentum teneamus.* *Aduocatus.* [g] Quod peccatum veniale SOLVM ex Dei MISERICORDIA veniale sit, hoc ego tecum Luthere sentio. *An igitur ex natura sua?* [h] Potius quod VENIA dimitti SOLEAT semper in iustis. *Potius igitur quod soleat, quam quod debeat, hoc naturæ meritum innuit, illud donum misericordiæ. sed abyssus abyssum sequitur, & superiorẽ Calumniam Calumnia noua comitatur.*

[g] *Episcopus Roffensis art. 32.*
[h] *Azorius Iesuita Instit. lib. 4. cap. 8. in prin.*

Calumnia secunda. Peccata esse paria.

Aduersarius. [i] Iouiniani hæresis fuit. Peccata esse paria. [k] Hoc quoque tritum est in hac fæce Protestantinm: Peccata esse paria. Hac trutina non leuius in Deum deliquerit ille caupo, qui gallum gallinaceum, quam qui hominem occiderit. *Splendidum mendacium, sed potius par tibi esse videtur leuiter, & insigniter mentiri. quia.* *Aduocatus.* [l] Lutherani non dicunt, quod sciam, virtutes esse pares, aut paria peccata ; neque negant hominem posse crescere spe, dilectione, alijsque virtutibus. [m] Non opinor, Luthere, te velle cum Iouiniani Sectatoribus asserere cunctas animas parem immunditiem contraxisse. *Ergo oculi tui, Campiane, credo pares non erant, cum peccatorum paritatem colligere ex Protestantium scriptis videbantur. sed aliquid erat quod aciem oculorum tuorum perstrinxit, quod an malitiæ an inscitiæ tribuendum sit facile erit conijcere.* *Aduersarius.* [n] Cum Gerson planè affirmat omnia peccata in ratione offensæ ex se esse infinita. Quia contra Dei bonitatem infinitam commissa, sequitur in eius sententia omnia peccata esse æqualia, vt Stoici dicebant: cuius erroris ipsum Gersonem meritò insimulat Petrus Soto. *Ergone Gersonem Stoicismi conuincetis? merito inquis?*

[i] *Roffens. art. 5. aduers. Luther.*
[k] *Campianus Iesuita Rat. 8. sic etiam censor contra Protest.*
[l] *Bellar. lib. 3. de Iustif. cap. 16. in princip.*
[m] *Episcopus Roffensis quo supr.*
[n] *Vasquez Ies. Tom. in Thom. disp. 42. num. 8.*

 sequela

Azorius Ies. Instit. lib. 4. ca. 9 §. Verum enim.

sequela elumbis. Aduocatus. [o] Quidam dicere non dubitant Gersonis opinionem accedere Stoicorum sententiæ, omnia peccata æqualia esse, dicentium: quia si omnia æternā pœnam merentur, omnia sunt paria; quod certè illi autores MALE contra Gersonem inferendo concludunt, quia vnum peccatum (*etiam mortale*) acerbius & grauius quam alterū mulctari, & puniri queat. *Itaq; à malitia planè Stoica te, Vazques, Sotumque tuum occupauit, quos Gersoni Stoicismum falsò obijcere nihil puduit. quem errorem vestrum aliqui quanto minori inscitiâ, tanto maiori cum malitiâ Protestantibus affinxerunt, cum præsertim (vel opinione vestra) ipsa mortalia peccata etiam in æterna pœna inæqualitatem pœnarum merentur.* [p] Etiam in Inferno pœnarum gradus distinguuntur, &, vt apud Iudæos, quatuor sunt CAPITALIVM pœnarum genera. Strangulatio, Gladius, Lapidatio, combustio; sic Christus significat tria peccata, EADEM in Inferni POENA, licet NON EADEM GRAVITATE digna, puniri.

p Maldonat. Iesuit Comm. in Math. 5.

CAPVT. XLIII.

Hæresis 15. quæ tollit personæ vnitatem.

a Bellar. lib. de notis Eccles. cap. 9.
b Valent. Iesuit. Tom. 4. disp. 1. qu. 2. punct. 2.
c Bellar. præf. de Christo. §. Quid quod.
n Ibid.

ADuersarius. [a] Hæresis decima-quinta Nestorianorum, hi docuerunt in Christo duas esse personas: idem egregiè præstiterunt Lutherus, Caluinus, Beza. [b] Hi huic hæresi suffragantur. *Primo loco Lutherus examinandus est.* [c] Lutherus Nestorio fauet vbi vocat Christum hominem omnipotentem. *Profer verba Lutheri. Reus.* [n] Mihi (inquit Lutherus) negotium fuerit cum Nestorianis, qui pertinacissimè CONTRA me disputabant, quod diuinitas Christi non possit pati. *Lutherus (vt patet) se Nestorianis hæreticis, tanquam hostem acerrimum, opposuit: iam probandum erit, eum hæresin eorum oppugnâsse, etiam sine hæresi. Dixit, inquis,* Diuinitas Christi, pati possit. *Sic quidem Lutherus, sed loqui eum quoad suppositum*

situm totius personæ Christi, non quoad Diuinitatis naturam, ignorare minime potes: quod discrimen Collega tuus luculenter explicauit. Aduocatus. [d] Nestorius NEGABAT Mariæ filium verum DEVM esse, sed potius PVRVM HOMINEM, aliamque personam à filio Dei æterno. Lutherus vocat Christum hominem OMNI-POTENTEM, & docet DIVINITATEM posse pati. *Num Christum Deum esse negat, qui eum omnipotentem affirmat? sed instas, & urges. Aduersarius,* [f] Homo omni-potens, & Diuinitas patitur. Nestorianismum sapit. *Erit igitur, te Iudice, Lutherus velit nolit, Nestorianus. nam profectò. Aduocatus.* [g] Lutheranorum error *(in hoc tantum erras, quòd* errorē *vocas)* erit Nestorianismo planè CONTRARIVS. *Facis ne tu igitur, Bellarmine, omnia intelligendo, vt nihil intelligas. hactenus sensus eius veritatem expiscati sumus, nunc verbi asperitas lenienda est. Adu.* [h] Cum dicimus Deum ex Maria natum esse, non ad naturam diuinitatis pertinet, sed ad Hypostasin, id est, ad personam Christi, qui est deus, & homo, & eodem sensu dicimus Deum passum esse. *Audio* Deum passum esse, & *agnosco,* at Diuinitatem pati, *in Theologia non absonum modo videtur esse, verum etiam blasphemum. Hic insuper tuam, Valentiane, opem oppido imploramus.* [i] Certissimum est Vigilium dicere CLAVIS DIVINITATEM Christi CONFIXAM esse, sed impassibilitèr, sic illum interpretor, Christus Deus, & homo cum idem sit, passus est in cruce, carne, & humanitate, nihil tamen pati potuit Diuinitate. [k] Hic Vigilius viguit anno à Christi Natiuitate 380. *Huic phrasi de passione Diuinitatis est alia de eius natiuitate similis.* [l] Dicit Augustinus, natura æterna atque diuina non nascitur ex humana natura, nisi secundum naturam humanam: ex quo effici videtur, diuinam naturam concipi. Respondeo. Propter identitatem, quæ ponitur inter naturam & hypostasin, quandóque natura ponitur pro persona, vel Hypostasi, & propter hoc dicit Augustinus: NATVRAM DIVINAM esse CONCEPTAM, & natam, quia scil. persona filij concepta erat

[d] *Valent. Iesuita lib. 2. de* Idololatria *cap. 5.*
[e] *Bellar. quo suprà.*
[f] *Idem.*
[g] *Greg. Valent. Iesuit. lib. 2. contra Vbiquitarios cap. 1.*
Rem obiecto crimine absoluitur.
[h] *Idem Iesuit. quo suprà.*
[i] *Ibid.*
[k] *Lindanus Panopl. in princip. lib.*
[l] *Aquinas part. 3. q. 35. art. 1.*
Phrasis Lutheri cum patrum antiquorum phrasibus concordat.

secundum humanam naturā. [m] Merito dicit Thomas esse hanc impropriam loquutionem, & piè explicandam. *Homo homini quid interest? Sancti Patres* Diuinitatem *concipi, nasci, clauis affigi dicunt: & phrasis piè explicanda est, Lutherus hæreticum Nestorianum oppugnans nihil dixit, aut sensit aliud, & tamen Nestorianæ hæresis insimulatur. proximus est Caluinus. Aduersarius.* [n] Idem etiam, quod Nestoriani, præstitit Caluinus. *Per hoc totum Caput, quoties quid Caluino obijcis, locum designas, hic nè attingis quidem. haud temerè est, si quis Caluinum ipsum audiret, eius profectò veneraretur calamum, tuam detestaretur calumniam. Reus.* * Furiosi phrenetici Spiritus attributa humanitatis Christi arripiunt, ad tollendam diuinitatem, quæ verò de vtraque natura sic conjunctè conueniunt ad tollendam vtramque; id verò quid aliud est quam contendere Christum non esse hominem, quia Deus est; nec Deum, quia homo est; nec vtrumque quia Deus est homo, vnitis, scilicet, non confusis naturis constans. Procul ABIGENDVS est A NOBIS NESTORII ERROR, qui Christi naturam distrahere, potius quam distinguere volebat, Scriptura clara voce reclamante. *Post Caluinum Bezam vehementius persequeris. Aduersarius.* [o] Beza siuè ex ignorantia, siuè ex malitia duas hypostaticas vniones in Christo statuit: vnam animæ cum corpore, alteram diuinitatis cum humanitate. *Reus.* * Manifesta est pertinacia eorum, qui Christi naturas cum Nestorio dissoluunt, proprietates verò cum Eutychete confundunt. *Ecquis hic verborum contextus, ecqua vocula, ecquodiota aliquid hæresis sonat? Aduocatus.* [p] Nestorij error est errori Eutychetis per extremum contrarius: Eutyches ita personam Christi asserebat, vt naturas confunderet: Nestorius autem ita naturas distinguebat vt vnam personam non agnosceret. Ecclesia Catholica (*quod iam Beza præstitit*) incedit media via, quæ & naturas contra Eutychetem distinguit, & contra Nestorium retinet personæ vnitatem. *Nihilominùs eo vsque efferbuit tua, Bellarmine, in Bezam malitia, vt Nestorianus, vel inuitus, audiat.*

[m] *Suarez Iesuita Comment. in eum locum Thomæ.*

[n] *Bellar. cap. 9. Caluinus.*

* *Caluinus Instit. de hoc Articulo.* Natus ex virgine. *Caluinus hæresin sibi obiectam damnat.*

[o] *Bellar. quo supra. Beza.*

* *Beza in epist. dedicat. in nou. Testam. Beza hæresin sibi obiectam quoque damnat.*

[p] *Valent. Iesuita Tom. 4. disp. 1. qu. 2. punct. 2. §.* Fuit.

diat. quid dixit Beza tandem, quod huius erroris notam tenuissimam inurere potuit? Reus. * Fatemur personam filij ab ipso momento; quo caro ipsius cõcepta fuit, vnitam fuisse humanæ naturæ inseparabilitèr, ita vt nõ sint duo filij Dei, sed vnus Christus Iesus, verus Deus & verus homo. *Quid ergo (inquies) Beza sibi voluit per duas vniones Hypostaticas? nihil profectò aliud, quam quod Symbolũ Athanasij nos docuit.* Sicut anima & corpus cõstituunt vnum hominem: sic homo, & Deus vnum Christum. *Prior est Hypostasis naturæ humanæ, altera vnius personæ, quæ ex humanæ, & diuinæ naturæ vnione conflata est, etenim vox Hypostasis ambigua est, quæ tam naturam, quam personam designat. Aduocatus.* [a] Nestorius statuit in Christo duas esse personas, vnam diuinam, alteram humanam. Christum dixit esse tantum hominem, in quo, speciali prærogatiua, deus habitabat, non autem fuisse hypostatica vnione Deum, & hominem. *Quid simile Beza habuit? imò quid non dissimile, & planè contrarium?* [r] Beza (*inquis*) in Christo vnionem hypostaticam ponit, diuinitatis cum humanitate. [f] Nestorius hypostaticam vnionem diuinitatis, & humanitatis in Christo negabat. *Et tamen* idem, *inquis*, egregiè cum Nestorio Beza præstitit. *In hac accusatione ab ignorantiæ suspicione Confessio tum Bezæ, tum etiã ex Beza, tua, Bezã ipsum liberabit. Fieri igitur non potest, quin tibi hæc scribenti malitia adhæserit; quæ quidem cæca est, & eas plerumque excæcat, quos complexa est. Postremò qui in Protestantes impetum facis, quomodo Pontificem vestrum defendas, ipse videris. Namque* [t] Papa Cœlestinus erat NESTORII hæresi infectus.

* *Beza lib. Confess. Art.* De Iesu Christo. *cap. 22.*

[a] *Alphonsus de Castro aduersus hæres. Tit. Christus.*

[r] *Bellar. in verbis iam supra ex Beza citatis.*

[f] *Alphonsus supra.*

[t] *Laurentius Valla. declam. de donat. Constant.*

CAPVT. XLIIII.

Hæresis 16. circa Eucharistiam.

ADuersarius. [a] Hæresis decima-sexta etiam quorundam Nestorianorum, qui negârunt Christi corpus manere

[a] *Bellar. lib. de notis Eccl. ca. 9.* § Eodem tempore.

manere in Euchariſtia, ſi ſeruetur in alterum diem. In errore eodem fuerunt Bucerus, Caluinus, & alij, qui negant eſſe corpus Chriſti in Euchariſtia, niſi cum ſumitur. *Nequeo hoc in loco poſſum ſatis mirari vafrum, atq; diſtortum ingeniũ veſtrũ: tu fingis neſcio quos veteres Hæreticos huius opinionis duces extitiſſe, quam Suarez tuus, tanquam primis eius Autoribus Proteſtantibus tribuit.* [b] Alia hæreſis eſt horum temporum docens Euchariſtiam neque ſeruandam eſſe in altari, neque circum-geſtandam neque adorandam: huius autor dicitur eſſe Bucerus, vt Royardus, Hoſius, Caſtro, Cochlæus, Sanderus affirmant. *Tu vt hanc opinionem iampridem in antiquis hæreticis damnatam, ille vt propter nouitatem in Proteſtantibus damnandam eſſe doceat, omnes ex Chriſti inſtitutione ſatis damnati. Aduocat.* [c] Contendunt Proteſtantes Sacramentum Euchariſtiæ conſiſtere in tota ipſa actione, qualem Chriſtus deſignauit: ACCIPITE ET MANDVCATE; Bibite, hoc facite: & in diſtributione vtriuſque ſpeciei, dicente Chriſto: HOC FACITE in commemorationem mei; vnde etiam pernegant ſpecies illas aſſeruatas, extra illum vſum & actionẽ, ſacramentum vllo modo eſſe; quemadmodum, inquiunt, Sacramentum Baptiſmi, quod conſiſtit in illa operatione Baptizandi extra quem vſum aqua ipſa non eſt vlterius Sacramentum. *Quibus argumentis cum occurrere prolixè ſtudetis a qua vobis reſpondentibus hæret, vt eſt in Prouerbio. hoc experiri libet?* [d] Concedo reliqua Sacramenta in ipſo vſu materiæ ſolo conſiſtere, ſed in hoc Sacramento non in ſolo materiæ vſu, ſed in materia conſeruata & permanente conſiſtit. *Hic facta inductione cogitur in eodem inſiſtere puerile κρησφύγετον. Secundò extra inſtitutum vſum Sacramenti, quem vos Sacramenti vſum fingere poſſitis? Aduerſarius.* [e] Circumgeſtationem (*in proceſſione*) & Adorationem. *Vſus cum nouitatis, tum futilitatis pleniſſimus. Aduocatus.* [f] Tempore veteris Eccleſiæ populus non curſitabat ad videndum id quod Sacerdos oſtendit, ſed proſtratis humi corporibus, animis IN COELVM erectis, gratias

Bellar. hæreticos fingit.

[b] Suarez Ieſuit. To.4.diſp.46. qu.75.art.1. ſect.8.

[c] Valent. Ieſuit. Tom.4.diſp.6. qu.1.punct.3.

[d] Idem ibid. §. Nihilo-minus.

[e] Suarez Ieſuit. iam ſupra.

[f] Eraſm. tract. de Amab. Eccl. Concord.

as agebant CHRISTO Redemptori, qui nos sua morte redemit. *Nihil porrò tale nouit* VETVS Ecclesia ROMANA. *In altari non quærit Christum qui eum in cœlo adorat, ratio planè Angelica.* [f] NON est hic, surrexit ENIM. *Denique.* [g] Eucharistiæ Sacramentum, inquit Cranzius, à cœlesti Magistro ad vsum, non ad ostentationem institutus erat. *En dignum Apolline documentum vestrum, vsum extra vsum profiteri. Deinde (est enim obseruandum) certum aliquem in hoc genere hæreticum, nec Alphonsus, aut Lindanus vester in repetendis hæresibus huiusmodi aliquam hæresin assignare potuit, nos denique antiquitatem aucupamur, sed illam antiquissimam.* [h] Obijcitur nobis Origines, qui dicit, Dominus panem, quem dedit, NON DISTVLIT, nec differri iussit in crastinum. Respondeo verum est, Dominum non iussisse Eucharistiam à se consecratam deferri in crastinum. *Addis.* Sed non potest inde colligi non debuisse vnquam postea Eucharistiam conseruari: multa enim Dominus non per se iussit, quæ postea per Apostolos iussit. *Vbi tandem? hoc diuinare facilius tibi fuit, quam demonstrare: liceat quæso nobis dominum nostrum* vere *imitari, & vobis Christi Discipulos comitari falsò, facile patiemur. Deniq; hoc dogma* [i] *Durandus vester amplectitur, cuius sententiæ veritatem & Sacramenti ratio, & dignitas euincere videatur, ne, vt vos soletis, Sacramentum Christi mysterium diutius seruando, propter putredinem, tandem* [k] Comburandum *Vulcano consecrare.*

[f] *Math.28.*
[g] *Cassand. lib. Consult. art. 22.*
[h] *Bellar. lib. 4. de Euchar. ca. 5.* § Secundo loco.
[i] *Durandus in lib. 4. dist. 11. qu. 1.*
[k] *Bellar. quo suprà* §. Tertio loco.

CAPVT. XLV.

Hæres. 17. *Quâ Christi natura humana subuertitur.*

ADuersarius. [a] Hæresis decima-septima Eutychianorum, qui docuerunt esse in Christo vnam naturam, sicut vnam personam. eandem hoc tempore instaurauerunt non-nulli Lutherani. nimirum Brentius, & Smidelinus,

[a] *Bellar. lib. de notis Eccles. c. 9.*

linus, vbi docuit eius humanitatem conuersam esse in naturam diuinam, & esse vbique. *Fortasse, sed Aduocatus.* [b] Dicunt Lutherani Realem illam communicationem diuinarum proprietatum cum humanitate assumptam, nequaquam esse essentialem; id est, non ita illam de humanitate affirmari, quomodo affirmatur de diuinitate, quasi humanitas per suam essentiam dicatur esse illa, nec communicatio est Physica, aut subiectiua, quasi in ipsa humanitate insint tanquam accidentia in Subiecto. sed esse cuiusdam modi singularis, & arcani, quem hypostaticum seu personalem vocant, atque ita videri volunt non tollere naturarum distinctionem, quoniam, inquiunt, humanitas Physicè, & sua natura manet circum-scripta, at propter hypostaticam vnionē, diuina illi cōpetunt. [c] At Eutyches per summam amentiam aiebat, tantum esse in Christo naturam ex duabus conflatam, eamque nunc esse tantum diuinam. *Hæc Iesuita. si igitur ipsos sibi Interpretes esse pateris, vides quantum ab Eutychianis abhorreant.* Eutychiani *(vt verè dicis)* docuerunt vnam esse in Christo naturam: at Lutherani naturas distinguunt. *Sed vi consequentiæ, in errorem eos trahis. hunc tu eorum errorem, per me licet, exagita, oppugna, & detestare, quantum lubet: in hac accusatione tuâ nec nos, quos Caluinistas vocas, attingis, & vestræ Religionis Helenam Missam (vtinam omissam) plane iugulas. Dicis enim. Aduersarius.* [d] Dicimus corpus Christi fuisse in duobus locis simul, etiam localiter. [e] Dicimus corpus Christi esse vbicunque sunt hostiæ consecratæ. at dicere illud esse, vel esse posse in infinitis locis simul, immensitatem requirit, & Eutychianismum defendit. *Hæc tu. at hanc esse Vbiquitistarum hæresin doctor vester Seraphicus demonstrat.* [f] Corpus Christi nec in quantum corpus, nec in quantum vnitum diuinitati hoc habet, vt sit in pluribus locis simul; nam vbique esse, est diuinæ naturæ proprietas; nulli creaturæ competit, ne humanæ quidem Christi naturæ communicari posit. *Orthodoxè inprimis, à qua sententia nec Argumentorum nec*

tormentorum

[b] *Greg. Valent. Ies. lib. 1. contra vbiq; cap. 2.*

[c] *Idem Tom. 4 disp. 1. quæst. 2. punct. 1. §.* Tertius error.

[d] *Bell. lib. 3 de Eucharist. ca.*

[e] *Bellar lib. 3. de Christo. cap.* 18. § Quod autem.

[f] *Aq. dist. 27. qu. 1.*

tormentorum vis vlla nos debet diuellere. noui, heu, noui perfugium vestrum. Non dicimus, *inquis*, Christum pluribus in locis naturaliter esse posse, sed per omnipotentiam diuinam. *Et Vbiquitistæ.* Humanitas naturaliter, *inquiunt*, infirma est, & circum-scripta, sed propter diuinitatis communionem vbique & omni-potens. *Iam ego scholæ vestræ Archi-moderatorem appello, qui impotens vestrum omnipotentiæ diuinæ asylum euertat prorsus, atque prosternat.* [t] Si potest Christi corpus esse in duobus locis simul, tum etiam in pluribus, atq; adeo VBIQVE, sed dicendum quod in pluribus locis simul esse NEQVIT, ne per miraculum quidem. *At enim, inquis,* posit, sed in mysterio. *Et Vbiquitistæ, quos hic oppugnas:* vbique est, sed ineffabili modo. *aut igitur Papismus vobis renunciandus est, aut Lutheranismus, adeoq; (si vobis credimus) Eutychianismus confitendus. quia si verba spectamus, Lutherani Eutychiani non erunt, si Consequentiam verborum vrgemus, vos pariter eritis. quia perinde, inquis, est;* Siue dixerimus Christi corpus esse, aut posse esse vbique. *Idem quoq; vt ait Aquinas*, dicere esse posse in pluribus locis, & in infinitis.

[t] *Aq in Supplemento. q.83. art.3.*

CAPVT. XLVI.

Hæresis 18. *de Imaginibus.*

ADuersarius. [a] Hæresis decima-octaua. Xenaias primus palam asseruit, Christi & Sanctorum Imagines non esse venerandas. Caluinistæ signum crucis erigi nolunt: in hoc Caluinus est Diabolo peior, quia Diabolus crucem execratur; quia timet, & timendo honorat. Caluinus autem, quia irridet, atque contemnit. *Quousq; tandem & Lectoris patientia abuti, Bellarmine, pergis, & conscientia tua? omnemne prorsus Imaginum cultum Caluinus sublatum voluit? Aduocatus.* [b] Opinio Caluini est, imagines Christi, & Sanctorum NON ESSE SIMPLICITER PROHIBITAS, sed non debere poni in templis,

[a] *Bellar. lib. de notis Eccles. c. 9. item etiam Lindanus Panopl. l. Tab. 1. Caluinus diabolo malo, in malo præponitur.*

[b] *Bellar. lib. 2. de Imaginibus c. 8. in princip.*

easque sine notatione historica rerum gestarum vsum nullum habere. *Quo hoc ingenio docuit? an Diabolico?* [c] Vetat Caluinus Imagines in templis in sublimi statui, ob periculum Idololatriæ, ex Augustino. *Et.* [d] Adducit Caluinus experientiam, quæ docet in cultu Imaginum SVPERSTITIONEM & ERROREM IRREPSISSE. *Non itaq; omnem Imaginum vsum contumeliòse reiecit, sed piè prudenterq; cauit abusum. ne viz. sacrosanctus Dei cultus Idololatriæ superstitione Satanica polluatur. agedum igitur, accusationem tuam repete.* Diabolus odio Christi eius imaginem execratur, & horrendo honorat. *Apologiam attexe.* Caluinus præ reuerentia Christi, ne Idololatriâ cultus diuinus conspurcetur, Imagines coli vetat. *Et tamen* Caluinus, *inquis*, est Diabolo peior. *διαβολὴς itaq; quod erat diabolo ab Arch-angelo, id tu tibi, Bellarmine, à Caluino responsum putes:* Increpet te Dominus: *sed ad salutem precor. non iam mihi desunt testimonia tuorum locupletissima, quæ Caluini amorem pium, iudicium sanum in hac parte fuisse contestantur, si hoc esset hoc in loco agendum: nunc tamen Caluino-mastix repellendus est. Aduocatus.* [e] Qui sæuierunt in Imagines NON prorsus ABS RE concitati sunt ad eum zelum: *(licet immodicum meâ sententiâ)* nam HORRIBILE CRIMEN est Idololatria, hoc est, Simulachrorum cultus, qui tametsi iam olim sublatus est è moribus hominum, tamen PERICVLVM est ne technis Dæmonum eòdem reuoluantur incauti. *Alienum est à nostro instituto, quæ huc spectant omnia nunc persequi; tantum calumnijs ijs occurram, quibus in hac controuersiâ Caluinus iniq; & inuidiòse premitur, quas ad hæc Capita, Nomen, Personam, Cultumq; ipsum reuocamus. Primo, de nomine. Aduersarius.* [f] Appellat Caluinus imagines Sanctorum Idola, & simulachra, quasi à sacris Autoribus promiscue vsurpentur, falsum. *quod in Caluino falsum reprehendis, forsan tibi verum esse videbitur, ex ore confratris tui Iesuitæ profectum. Aduocatus.* [g] IDOLVM græcè IMAGINEM *(de sacris Imaginibus loquitur)* Sivè SIMVLACHRVM significat. *Hacque nomina vsq; adeo*

[c] Idem cap. 9. in princip.
[d] Ibid. cap. 11.
Bellar. Caluin. accusat pariter & excusat.
[e] Erasmus de Concord. Eccl.
[f] Azorius Iesui. Instit. l. 9. c. 7.
[g] Valent Ies li. 3. de Idolol cap. 8 §. Quod autem.

adeo confundit, vt non vereatur simulachrorum cultum in hunc modum ex Scripturis defendere. [h] Innuit B. Petrus aliquem esse SIMVLACHORVM ET IDOLORVM CVLTVM LICITVM. *Hæc de nomine. Secundo loco de persona agendum. Aduersarius.* [i] Caluinus ait nefas esse Deo inuisibili, & incorporeo, imaginem corporeā & visibilem collocare; nos Catholici contra. *Scilicet vos Catholici contra; & fortè nonnulli Catholici contra vos. Aduocatus.* [k] Opinio illa Caluini, non licere pingere imaginem Dei in forma hominis, est etiam ALIQVOT CATHOLICORVM, vt Albul. Durandi, Peresij: qui dicunt hæc non rectè fieri. *Idque rectè dici facile erit euincere: quia visibilis imago Dei inuisibilis, est hæreseos Anthropomorphitarum quasi lena.* [l] Hæresis Anthropomorphitarum fuit, qua creditur Deum ex humanis membris consistere. *Ita vt.* [m] Nisi Idiotæ à concionatoribus instituantur, membra, quæ in hac pictura cernuntur, esse metaphoricè accipienda, fateor, NON SINE PERICVLO exhiberi. *Quid ergo?* [n] Hic ergo tantum defendimus non esse in vniuersum defendendas huiusmodi imagines. *Non in vniuersum defendam, inquis; es tu paulo tenacior: illud enim in vniuersum damnant Patres ferè vniuersi. sed de his aliâs. proximo loco cultus ipse examinandus restat. Aduersarius.* [o] Adducit Caluinus experientiam quæ docet (*inquit*) paulatim ex cultu Imaginum irrepsisse superstitionem, & Idolatriam. [p] At cum sic obijciunt Protestantes, quis non eorum doleat perniciem? [q] Quis enim Catholicorum diuinum honorem Imaginibus vnquam detulit? *Quis Catholicorum rogas? nemo, inquam: at Pontificiorum (hos enim intelligis) forsan nonnullus. Aduocatus.* [r] Sunt BENE MVLTI rudiores stupidioresque qui Imagines colunt non vt figuras, sed perinde quasi ipsæ aliquem sensum habeant; magisque ijs credant, quam Christo. [s] Dici non potest QVANTA Idololatria apud rudem populum alatur per Imagines. [t] Manifestius hoc est, quam vt verbis explicari posit. [u] Dum Imaginibus exhibent

[h] *Idem ibi. Nomen Idoli.*
[i] *Bell. lib de Eccles. triumph. ca.* 8. §. Ergo.
[k] *Bellar quo suprà* §. Hæc opinio.
Imago dei picta.
[l] *Alphon. de Castro li. 5. de heres. tit.* Deus.
[m] *Bell. quo sup.* §. Tertio Scriptura.
[n] *Idem ibid. Bellar propemodum tergiuersatur*
[o] *Bell. lib 2. de Eccles. Triump. cap.* 11.
[p] *Lindanus Panopl l. 3. ca.* 11.
[q] *Bellar. in praef. lib. de Beat. Sanct.*
[r] *Polyd. Virg. lib. de inuent. cap* 13.
[s] *Agrippa li. de Vanit. cap.* 57.
[t] *Cassander lib. Consult. art.* 21.
[u] *Ioh Gerson quaest. de Negl. prælatorum num.* 7.

hibent LATRIAE cultum. *Spes tamen aliqua hoc malum reformandi esset, si tantum sua simplicitas, populum, & non etiã doctorum nimia subtilitas, eos in tantam traxisset amentiam. vos igitur Rabbini (si placet) dogmata vestra recolite, & recognoscite. Primo, Aduersarius.* [x] Sit hæc nostra propositio: Imagines Christi & Sanctorum venerandæ sunt, non solum per accidens, vel impropriè, verum-etiam PROPRIE; ita vt TERMINETVR adoratio in IMAGINE, NON SOLVM vt vicem gerit exemplaris. *Aduocatus.* [y] Stultum hoc est, & superstitiosum. *Sic Iesuita, idq́; quatuor argumentis probat. Aduersarius.* [z] Veteres scholastici absolute dicunt Imagines Christi esse colendas adoratione latriæ: Eadem fuit opinio Thomæ, *nec veterum modò,* [a] Constans EST Theologorum *(ô Theologos!)* sententia imaginem EODEM HONORE, & cultu coli, quo colitur id, cuius est imago. *Aduocatus.* [b] Hic modus loquendi non caret periculo, quique id dicunt vix sese intelligunt, nedum populus imperitus. *Perinde ac si dixeris: cum Cæcus Cæcum ducit (de quo genere Christus prædixit) de vtriusque esse salute penitus desperandum. possim ego huius quæstionis articulos omnes punctatim dissoluere; sed non est instituti mei hoc tempore rationes discutere, sed tantum criminationes profligare. Vestrum iam erit (quia hic nihil aliud quam veteres hæreses Protestantibus obijcitis) vestros duces pariter agnoscere,* [c] Obijciunt nobis Protestantes [*] Irenæi testimonium, vbi ponit inter hæreses Carpocratis & Gnosticorum, quod haberent & coronarent imagines: & [*] Epiphanium docentem hæreticos esse, qui imaginem B. Virginis circumferunt.

Et profectò, omnibus pensitatis, multis modis tutior est ab errore Imaginum contemptus, quam hodiernus abusus, de quo paulo post.

[x] *Bell lib. 2. de Eccles. Triump. ca. 2. in princip.* *Thesis stultitiæ plena*

[y] *Vasquez Ies. li. 2. de Adorat. disp. 8. cap. 3. & cap. 8. ac deinceps hoc accurate euincit.*

[z] *Vasquez Ies. quo iam suprà*

[a] *Azorius Ies. Instit. lib. 9 ca. 6* §. Tota hæc

[b] *Bell lib. 2. de Eccles. triumph. cap 22. in principio.*

[c] *Azorius quo suprà cap 6.* §. Cæterum.

[*] *Lib. 1. ca. 24.*

[*] *Hæres. 79.*

Capvt.

Caput. XLVII.

Hæres. 19. *de Votis.*

Aduersarius. [a] Hæresis decima-nona est Lampetianorum (*seu, vt alij vocant, Lamperianorum*) contra vota; Eandem Lutherus & Caluinus. *Respondeo. Protestantes non omninò hæresin eandem tenere, sed ne hæresin quidem. Primum. Aduocatus.* [b] Lamperiani vota Omnia oppugnabant, dicentes illa Christianis non prodesse, quia videntur Christianis necessitatem quandam, & coactionem inferre. *Vota igitur heretici,* quasi non omninò prosint, *omnia oppugnarunt: at Protestantes, si Reum loqui sinamus. In* [*] *Psal,* 116. Vota mea reddam Iehouæ nunc corā omni populo eius.] [*] Votorum ergo finis, & Vsvs est, primùm vt impetrandi fiduciam cordibus suis obtineant filij Dei: Deinde vt se magis ad gratiarum actionem Incitent. nam certè Vovendi libertas filijs Dei pro subleuanda eorum infirmitate Conceditvr, quia hoc modo ad eos descendit indulgentissimus Pater, & secum permittit filialitér agi, modò in hunc, quem dicimus, Finem voueant. *Sin Aduocatum audies.* [c] Volunt (*intelligit Protestantes*) vota de rebus quibusdam posse fieri, si ad bonos fines fiant. *Quantum ab hæreticis Protestantes absint, satis intelligimus; quàm proximè veritati adhæreant, despiciamus. Aduersarius.* [d] Primum Lutherus & Caluinus docent vota non posse fieri nisi de rebus à Deo Praeceptis. *Hîc quoque palam dormitat noster Iesuitarum Homerus, qui (vix tribus interiectis lineis) experrectior agnoscit contrarium. Aduocatus.* [e] Docent secundò vota de rebus à Deo Non Praeceptis posse fieri. *Quæ hæc vertigo? Res itaque præcepta, & non præcepta voti materia esse possit, sed illa vt Domina, hæc vt ancilla, & quatenus diuino præcepto inseruiat. Reus.* [*] Psal. Qui iurauit Iehouæ, vouit forti Iacob] Itaque in votis spectandum est quid probet Deus; nè præcipuo iure

[a] *Bell. lib. 4. de Eccles. Milit. cap 9* §. Lampetiani. *& lib. 2. de Monachis cap. 15. in princ. & Alphons. de Castro li. hæres. Tit.* Vota.
[b] *Alphons. de Castro lib. aduersus hæres. Tit.* Vota.
[*] *Psal. 116.*
[*] *Caluinus Com. in eum psal.*
[c] *Bellar. lib. 2. de Monach. cap. 15.*
Bellar se reum falsi facit.
[d] *Ibid.* § Primum.
[e] *Ibid.* §. Secundum.
Aduers. stupor.
[*] *Psal.*
[*] *Caluinus in eum psal.*

iure suo fraudetur, quia apud eum Prior est Obedientia quam victimæ. *Imuit vota tantùm eatenus esse reddenda, quatenus vouendo diuinis præceptis promptius constantiusque obsequamur. Aduocatus.* [f] Volunt vota de rebus à Deo non præceptis posse fieri, ad negotia huius vitæ expeditius Facienda, vel ad Vitanda peccata, vel alios bonos fines fiant, exempli causâ, eum, vt docet Caluinus, qui sæpe in vitium ebrietatis labitur, recte facturum, si voueat se triduo aquam bibiturum, si iterum in ebrietatem inciderit. quomodo etiam existimat viduas quasdam (tempore Apostolorum) vouisse continentiam, vt expeditius fungerentur munere Diaconissarum. *Nunc experiar quibus machinis possis huius opinionis fundamenta conuellere. primum, Aduersarius.* [g] Ait Caluinus vnum esse commune votum fidelium, promisionem illam, quam in Baptismo facimus, idque propriè votum dici. *ex quo sequitur, quicquid est votorum quod post Baptismum Christiani nuncupauerint, si finem eorum respicimus ad præceptum diuinum pertinere; sin principium, in ipso Baptismo contineri: de quo illud vere affirmari possit, quod de alijs vestris votis hic vester.* [h] Qui votum semèl Deo factum millies repetit Non novum facit, sed pristinum renouat, atque confirmat. *At instas. Aduersarius.* [i] Promisionem in Baptismo non esse votum proprie dictum, est communis Theologorum sententia, & quidem verissima. *Quorum Theologorum obsecro? nam certè. Aduocatus.* [k] Baptisma esse votum Propriè, ac vere dictum, Veteres Theologi cum * Magistro videntur sentire. *Sic ille, quamuis ipse, scilicet adultioris ingenij, eruditionis cumulatioris, addit.* Sed probabalius est quod Scholostici alij tenent. *Enimvero ignoscere nobis, Azori debes, si in hac parte, vbi est tanta Autorum contentio, veteribus Scholasticis magis quam nouis; Magistro tuo, quam tibi Discipulo, assentiri malimus: sin rationẽ exigis, altero fundamento adhærescemus, viz. quicquid propriè vouemus, si finem eius spectemus, esse rem imperatam, adeoque in ipso Baptismo inclusam contineri. obijcis. Aduersarius.*

[f] *Bellar. ibid. quo suprà.*

[g] *Ibid. quo suprà & ca. 19.* §. Quæstio. *Votum Baptismi.*

[h] *Azorius Ies. lib 11. cap. 14.* §. Quæres an.

[i] *Bellar. ibid quo suprà.*

[k] *Azorius Ies. quo suprà.* §. Tertio quæritur

* *Lib. 4. Sent. dist. 38.*

Scholæ veteris autoritas sordet.

Aduersarius. [l] Dico votum, de re præcepta, non esse propriè votum, nisi quatenus res illa præcipitur, vt non præcepta. *Tu dicis, cui contradicit hic tuus. Aduocatus.* [m] Qui vouet rem INDIFFERENTEM, eius votum, ex COMMVNI OMNIVM sententia est inane. *Disputatio. Res omnis vel præcepta est, vel prohibita, vel indifferens, at votum de re prohibita impium, de indifferenti, quatenus indifferens, ineptum: ergo res præcepta, quatenus præcepta, sub votum cadit. ratio est in promptu. quia* [n] Nulla est indiuidua actio humana quæ est indifferens, sed propter circumstantias necessario, vel bona vel mala, si Thomæ, & omnibus Thomistis credimus. *Sic ille, ipse Thomistis non credens in hoc, à Primo Thoma, Thomista, quod non credit. credendum omnino, quoties enim non agitur de actione absolute naturali, qualis est scalpere caput, fricare manus, nasum purgare; sed de actione in qua iustitiæ aut charitatis, aut Religionis ratio aliqua cernitur; quoduis opus bonum est Deo debitum. Luc.* 17. [*] Dicite quod debuimus fecimus. *Sed de hoc alias. tu insurgis. Aduersarius.* [o] Gen. 28. Votum vouit Iacob, si fuerit Dominus mecum &c. tunc erit mihi Dominus &c.] quod sit votũ de re non præcepta patet, quia alioqui peccâsset Iacob faciendo votum conditionatum de re præcepta. [p] Stolidum fuisset sub ea conditione vouere Deo cultum generalem, ad quem simpliciter tenebatur. *Errastis viri Doctissimi. quia Aduocatus.* [q] Nihil impedit quo minus quis se denuo voti religione obstringat, ad quod alioqui faciendum LEGE, & PRAECEPTO compellitur. Deus enim nos sibi suis LEGIBVS deuinxit, & nos ipsos ei pariter VOTI NEXV, vinculoque obligamus. vt Iacob Gen. 28. vouit Domino, se eum vt Dominum veneraturum: vnde qui castitatem Deo promissam adulterio violat, est ET diuinæ legis violatæ & voti facti reus. *Etenim eadem est iuramenti, & voti ratio. at.* [r] In Psal. 118. Iuraui & statui custodire iudicia Iustitiæ tuæ.] vbi Dauid ad obseruantiam mandatorum, præter obligationem quam habebat ex lege Mosis, se iurando obligauit. *postremò*

[l] *Bellar. lib.* 2. *de Monarch.* 16. § Nono probatur.

[m] *Azorius Ies. Instit. lib.* 11. *cap.* 14. § Sexto quæritur.

[n] *Vasquez Ies. To.* 1. *in Thom. part.* 1. *disp.* 52. *cap.* 1.

Thomistæ reÿciuntur. Obiectio.

[*] *Luc.* 17.

[o] *Bell. quo iam suprà cap.* 16. § Septimo votum, & § Nono probatur.

[p] *Pererius Ies. Com. in Gen.* 28.

[q] *Azorius Ies. Instit. lib.* 11. *cap.* 14. § Cæterum. *Solutio.*

[r] *Pererius Ies. quo suprà.*

c Bell. lib. 4. de Eccles. Milit. cap. 9. §. Lampeniani & li. 2. de Monarch. cap. 15. in princ.

*Supra in initio huius capitis.

t Azorius Ies. quo sup.

a Idem ibid. in tract. de Votis.

* Supra.

* Bernardus Epist. 57.

x Cardinalis Caietanus Com. in Math. 19.

* Infra.

querela. Aduersarius. c Docuerunt Lampetiani Monasteria libera esse debere, id est, sine votis perpetuis, ita vt mutari queant: eadem est Lutheri & Caluini sententia. *Hac nec istorum Hæreticorũ opinio fuit, nec omninò hæretica: primum* * *suprà ostendimus: alterum iam paucis illustrabo. primò. Aduocatus.* t Me habere Caium in ludo serium res indifferens est, si inde peccandi occasionem sumo, vouere possim me NVNQVAM postea cum illo lusurum: at si POST VOTVM desinit occasio mali, desinit quoque esse MATERIA VOTI, quoniam incipit esse materia indifferens. *Secundò, vt rem attingamus exactius.* a Possit Pontifex Iustis de causis monastica vota irritare. *De quo* **supra. Disputo. Si non potest esse iusta causa dissoluendi votum Monasticum, Papa iniustè facit, qui vota relaxat. si potest incidere iusta causa dissoluendi votum, iniusta est consuetudo votum perpetuum nuncupandi. quia. Patronus.* * Non arbitror Deum exigere a nobis quodcunque promissum bonum, si aliquod MELIVS fuerit à nobis persolutum. *Quid ni igitur cum Caietano vestro causam de votis perpetuis vere constanterq́ definiamus? Aduocatus.* x Attende, prudens Lector, quod NVLLVM VOTVM à Iesu præscribitur violenti vitæ perfectionem assequi; quia non in vinculis votorum, sed in operibus consistit perfectionis assequutio. *De quo* * *infra accuratius.*

CAPVT. XLVIII.

De Hæresi vltima.

a Bellar. lib. de notis Eccles. cap. 9. §. Quorundam.

ADuersarius. a Hæresis 20. & vltima quorundam qui negabant Eucharistiam esse veram carnem Christi, & tantum esse volebant figuram, seu Imaginem corporis Christi: vt docet Theodoretus in Dialogo tertio. hanc hæresin docet Caluinus. *Tria respondeo. Primum, Caluinum non modo dissentire ab istis hæreticis, verum-etiam illis ex diametro repugnare. Secundum, docere quoq́ veritatem.*

Tertium

Tertium, Vos in heresi crassissimâ implicari. Primum, te Aduocato, suadeo. Aduocatus. [b] Ne glorientur Caluinistæ sententiam suam valde antiquam esse; Obseruandum est Antiquissimos illos hæreticos (de quibus Theodoretus loquitur) non tam Sacramentum Eucharistiæ, quam mysterium Incarnationis oppugnâsse. *Ne concedas Caluinistarum sententiam* antiquam fuisse, *doces non fuisse* Eandem: *vt tamen doceas eam esse Hæreticam dicis*, Eandem *(nimirum antiquam)* Hæresin Caluinus docuit. *Antiquum tu quidem obtines, idẽ modo aiens, modò negans, in quo tamen videri possis minimè idem: nisi quod es idem, qui soles. hoc explicato, quantũ inter se dissideant explica, te enim denuò Aduocatum deposcimus.* [c] Hæretici isti negarunt, Christi corpus esse in Eucharistia, negarunt enim Incarnationem Christi, & in Eucharistia volebant tantum esse figuram. *Quid autem Caluinus?* [d] Docet symbola, & corpus Christi, licet loco inter se plurimum distent, tamen coniuncta esse NON SOLVM ratione SIGNI, quia vnum est signum alterius, sed etiam, quia cum signo Deus VERE nobis exhibet IPSVM VERVM Christi CORPVS ET SANGVINEM, quò animæ nostræ vere alantur. *Optime, sed repete verba Caluini.* Sic enim scribit Caluinus in Math. 26. Et lib. 4. Institut. cap. 17. §. 5. *Reus.* * VERE in cœna datur nobis corpus Christi vt sit animis nostris in cibum salutarem, hoc est, substantia corporis Christi pascuntur animæ nostræ, vt VERE vnum efficiamur cum eo, NON ergo VACVVM, aut INANE SIGNVM nobis proponitur; sed vere carnis Domini fiunt participes, qui fide hanc promissionem recipiunt. In sacra sua cœna iubet me Dominus sub symbolis Panis & vini corpus, & sanguinem sumere, nihil dubito quin & ipse vere porrigat, & ego recipiam, Sed solo ore fidei. Similia habet Beza. *Quid ex his?* [e] Admittit Caluinus panem Eucharistiæ NON ESSE NVDAM FIGVRAM corporis Christi, sed figuram quæ REM IPSAM exhibeat. *Iam rursus redi tu, quaso, ad te.* [f] Hæretici isti, inquis, negabant Dominum habere verum corpus: At Caluinus

[b] *Bell. lib. 1. de Eucharist. ca 1. paulò post prin.*

[c] *Bell. locis iam suprà allegatis.*

[d] *Idem ibid.*

* *Caluinus locis, & verbis citatis à Bellarmino. li 1. Eucharist. cap. 1. §. Secundò docet, &c.*

[e] *Bellar. lib. 1. Eucharist. cá. 5. §. Septima est.*

[f] *Bellar. ibi. c. 1. §. Ne, &c.*

Caluinus *(inquis)* dixit Fideles veri corporis Christi vere esse participes. *Deinde* Hæretici *(inquis)* in Eucharistia volebant esse tantum figuram corporis Christi: At Caluinus *(inquis)* admittit non tantum figuram corporis Christi in Eucharistia. *Et tamen* Eandem *(inquis)* hæresin Caluinus docuit. *Præuaricaris planissime, & deploratam prodis conscientiam. Iam duo reliqua absoluemus. Caluini sententiam, de spirituali modo manducandi corpus Christi, Orthodoxam esse, vestram verò, de corporali manducatione, nouam Hæresin continere. De priore. Aduersarius.* [g] Concilium Tridentinum dicit corpus Christi esse in Eucharistia vere contra Caluinistas, qui dicunt esse in FIGVRAM TANTVM, figura enim opponitur veritati. Deinde concilium dicit adesse realiter, contra figmentum Caluinistarum, qui dicunt corpus FIDE TANTVM apprehendi, sæpe quidem asserunt corpus Christi reale sumi in Eucharistia. sed REALITER NVNQVAM. *Hæc tria.* figura tantum, fide tantum, realiter nunquam, *tu cum concilio tuo, sed sine consilio, iudicioue temere effutiuisti: an fortè concilij Patres te fefellerint fratrem tuum consule. Aduocatus.* [h] Fortunatus Caluinista dicit in sacramēto corpus Christi verissime, REALISSIMEQVE percipi. [i] Et Caluinus affirmat sæpius Christi corpus esse præsens in Sacramento, quatenus ibi nostris animis verè vnitur, & communicatur SVBSTANTIALITER (sic enim loquitur) secundum substantiam, non modò secundum effectum. [k] Cum quo Beza, & Sadael consentiunt. *Verum Valentiane, inuito Bellarmino, fateris, nunc insuper sensum eorum genuinum profer.* Hæc est eorum sententia, Corpus Christi, licet σωματικῶς καὶ οὐσιωδῶς, id est, corporaliter, & essentialiter, sit tantum in cœlo; nihilominus duplici modo in hoc Sacramento verè percipi. Primo, Spiritualiter, & Sacramentaliter: spiritualiter quidem ore mentis, id est, per fidem, & per arctissimam coniunctionem Christi cum animo communicantis virtute Spiritus Sancti; non corporaliter ore dentis, sed mentis. Secundo, Sacramentaliter ore quidem corporis, sumendo, non

[g] Bell. lib. 1. de Eucharist. ca. 2. §. Quarto Concil.

Concilij Tridentini egregia inscitia.

[h] Valent. Iesuit. Tom. 4. disp. 6. quæst. 3. punct. 1. §. Item.

[i] Valent. Iesuit. quo iam suprà §. 7.

[k] Ibid. § 9.

non ipsum Christum, sed signum corporis eius panem & vinum; quæ dicunt esse sigilla certa, quibus promissio redemptionis in corpore, & sanguine Christi FIDELIBVS obsignatur. *Quam fideliter exponis Protestantium sententiam, tam pueriliter oppugnas. Aduersarius.* At tale dogma, quo ponunt corporis & sanguinis Christi substantiam, secundum se etiam verè percipi ab animo piè communicatis, & verè cum illo vniri, quamuis loco distet, vt commentitium repudiari debet. Nos dicimus post consecrationem Dominum Christum corporaliter sub specie panis contineri, substantiâ panis in eius corpus conuersa. *Quasi verò verè & realiter manducari sine illa Transubstantione, aut orali communicatione nequeat. Aduocatus.* [l] Infantes in Baptismo aliquo modo participant Corpus Christi nempe quantum ad REM significatam, & dici possunt carnem Christi manducare, & bibere sanguinem eius, VERA enim caro, & VERVS sanguis in hoc sacramento vnionis REALITER continetur. Hæc est vera sententia Augustini, quam eandem habet Innocentius in Epistolâ ad Concilium Mileuitanum. *Augustinus, & Pontifex Romanus (teste Iesuita) dicunt* verè *carnem Christi (vbi spiritualiter tantum) realiter contineri, & verè manducari. Hoc propugnaculum defensionis suæ Protestantes dum tenent, Argumenta vestra omnia, seu plumbeos pugiones facile contemnant. Nunc postremo loco, qui de præsentia Christi reali alijs hæresin falsò affingitis, veram vestram agnoscite. Aduersarius.* [k] Fides nostræ Ecclesiæ docet in Sacramento Eucharistiæ vi diuinorum verborum transmutari naturam panis, & vini, vt conuertantur in corpus, & sanguinem Christi. *Dogma (ne gloriemini vestram doctrinam antiquam esse) nouissimum ne de veritate, Heresewn crassissimarum plenissimum. Primum. Aduocatus.* [n] In Synaxi transubstantionem SERò admodum definiuit Ecclesia. [o] Ante concilium Lateranense hoc DOGMA non fuit. *Heresis hac cum nihil non absurdi, tum multas in se, hæreses inuolutas continet Christi naturam humanam destruentes, quarum examen accuratius loco suo proprio destinauimus. Hic*

[l] *Tolletus Ies. Comm. in Ioh.6. Annot.38.*

Caro Christi Realiter manducatur vbi non oraliter, aut corporaliter sumitur.

Costerus Iesuita Enchirid. tract. de Eucharist.

Transubstantio dogma nouum.

[n] *Eras. annot. in 1. Cor. 7.*

[o] *Scotus vt refert. Bellar. lib. 3 de Eucharist. cap. 23. de hoc infrà.*

instituti nostri ratio exigit tantum duas attingere, Transubstantiationem panis, & corporis Christi manducationem carnalem. Primum. Aduocatus. [p] Substantia panis manet, hoc dogma est minoribus incommodis obnoxium; & rationi, & sacris Scripturis minus repugnans. *Hic vir Scholasticus fuit, vos fortassis testem aliquem grandioris ætatis, & nobilioris notæ expectatis. En igitur eundem Theodoretum, quem in hac tua Calumnia contra Caluinum; sed inuidiose, produxeras: Cum dixti,* vt docet Theodoretus in Dialogo. *Quid ille?* [q] Theodoretus in Dialogo: Panis, inquit, in Eucharistia manet panis idem quoad Substantiam. *Responde, sed quam possis verecunde.* [r] Theodoretus de alijs erroribus notatus erat. *In alijs errabat, ergone in hoc? argute. qui tamen si error fuit, Pontifex vester errori patrocinatus est.* [f] In Eucharistia non desinit substantia, seu natura panis & vini, inquit Gelasius. *Hoc testimonium ita vos plane constrictos tenet, vt necesse habeatis boni Papæ authoritatem perstringere, vt malæ causæ succuratis. Quomodo.* [t] Tanquam Doctor aliquis, non tanquam Pontifex hoc definiuit Gelasius. *Solenne hoc vestrum est, sed putidum, & futile commentum, siquidem antiquam vestram canitis Cantilenam.* [u] Ioh. 11. Hoc dixit Caiphas cum esset Pontifex illius anni: ergo illa dicens non potuit errare. *Igitur Pontifex non potest non loqui vt Pontifex, sed huius quoq; figmenti vestri refutatio non est huius instituti, Alteram hæresin aggrediar. Aduocatus.* [x] Capernaitas (cum sic dixerunt, durus est Sermo) tam crassos, & hebetes fuisse non est existimandum, vt carnes Christi bestiali more scindendas esse, elixas, assatas cogitarent, sed in modo hærent, quem spiritualem Christus indicat. *Sed demus tamen illos tam crassos, & hebetes fuisse; quid vos tandem?* Apertissime loquimur, Corpus Christi vere a nobis contrectari, manducari, circum-gestari, carni nostræ misceri, dentibus teri, sensibiliter sacrificari. *Hoc est reuera aperte loqui, & sine ambagibus: quid igitur inter antiquissimos illos Hæreticos, & vos intersit, non video, nisi quod illi Carnem Christi in specie propria manducandum, vos sub specie panis terendam,*

[p] *Occa. in Centiloq. Theol. Concil. li. 4. q. 6.*

[q] *Greg. Valent. Ies. lib. de transubstant. cap. 8. pag. 390. §.* Quod si autores.

[r] *Idem ibid.*

[f] *Idem lib. 2. de Idololatria c. 5.* §. Profert quoque.

[t] *Idem ibid.*

[u] *Colleg. Anglo-Rhemens. annot. in Ioh. 11.*

[x] *Ino. Episcop. Carme lensi. an. Dom. 1092.*

[y] *Alanus lib. 3. Eucha. cap. 37.*

terendam, aut saltem degluttiendam putetis, Inter eum qui hominem nudum, & qui sacco obuolutum occidit, quid interest? nimirum ille crassius, hic subtilius scelus suum exequitur. De Transubst. * *infra plenius plura.* * *Infrà.*

CAPVT. XLIX.

Conclusio ex superioribus Hæresibus.

ADuersarius.[a] Has viginti hæreses, in Ecclesia antiquâ damnatas, cum Protestantes pro articulis fidei habeant, nos verò damnamus, sequitur nostram doctrinam cum doctrinâ veteris Ecclesiæ conspirare. *Quid (malum!) hæc mentiendi libido sibi vult.* viginti? *nec omnino plures? laudo tuam modestiam: an igitur viginti? Conscientiam deploro: in hæresibus viginti obijciendis cum aliorum nomina, tum maxime animam tuam triginta ferè mendacijs insignibus onerâsti, quod profectò ego non magis verè, quàm dolenter affirmo assero que. Synopsin hanc inspice, in qua (omissis alijs viris Pontificijs aduocatis disertissimis,) soli Iesuitæ vt Accusatores, & Aduocati introducuntur.* [a] *Bell. lib. de notis Ecclesiæ cap. 9.*

Calumniarum Synopsis.

Prima Obiectio. [a] Quod Simoniani, qui docuerunt hominem saluari tantum per gratiam Simonis Magi: hoc idem Protestantes. *Solutio.* Simoniani voluerunt tantum per gratiam Simonis Magi homines saluari, Protestantes verò tantùm per gratiam Iesu Christi. *Secunda,* [b] Cum Eunomio dicunt nemini nocere impœnitentiam, aut perseuerantiam in peccatis. *Sol.* Protestantes requirunt pœnitentiam vt Quis iustificetur. *Tertia,* [c] Cum Florino faciunt Deum autorem peccati. *Sol.* In hoc Quoad formale peccati non est controuersia inter nos & Protestantes. 4. [d] Cum Origene, Adamum Dei imaginem perdidisse. *Sol.* Eodem modo Sancti Patres loqui solent. 5. Cum Proclo dicunt

[a] *Suprà cap. 24. lit. b. c.*
[b] *Ca. 24. lit. b. b.*
[c] *Ca. 21. lit. a. s*
[d] *Ca. 26. lit. a. d.*
* *Cap. 26. lit. b. & deincepi.*

dicunt peccatum in Renatis viuere, quod est, regnare. *Sol.* Peccata in Renatis regnare Protestantes negant. 6. [f] Cum Massilianis Baptismum nihil prodesse. *Sol.* Docent Baptisma vtile esse quo peccata remittantur 7. [g] Cum Nouatianis tollunt pœnitentiam post Baptismum. *Sol.* Negant Nouatiani quenquam remissionem consequi, si fortè post Baptismum peccauerit. Protestantes vero post Baptisma in peccatoribus ad iustificationem requirunt pœnitentiam. 8. [h] Cum Manichæis auferunt liberum arbitrium. *Sol. in natura integra*; Protestantes non negant Adamum libero arbitrio præditum fuisse. *in natura corrupta*; Non, vt Manichæi, negant libertatem tam ad bonum quam ad malum, sed tantum ad bonum. 9. [i] Cum Manichæis Patriarcharum lapsus notant. *Sol.* In Patriarchis Sancti Patres crimina multa notarunt, quæ in sacris literis produntur. 10. [k] Cum Donatistis volunt Ecclesiam constare ex Electis tantum. *Sol.* Donatistæ de visibili Ecclesia loquuntur, Protestantes verò de inuisibili 11. [l] Cum Arianis Christum esse Patre minorem quoad Deitatem. *Sol.* Docent Sancti Patres Patrem esse maiorem filio; intelligentes maiorem, non quoad substantiam naturæ, sed quoad ordinem originis. 12. [m] Cum Iouiniano non posse hominem peccare post Baptismum. *Sol.* Requirunt in peccantibus post Baptismum pœnitentiam, vt Iustificentur. 13. [n] Cum Iouiniano nihil prodesse Ieiunium ad salutem. *Sol.* Dicunt vtile esse Ieiunium ad pietatem. [o] Cum Nicolaitis in ieiunio cibum nullum interdici patientur. *Sol.* Existimant à cibis lautioribus esse abstinendum. 15. [p] Cum Iouiniano reprehendunt Hieronymum, quasi in matrimonium contumeliosus fuisset. *Sol.* Et sane fuit Hieronymus matrimonio paulo inquior. 16. [q] Cum Iouiniano dicunt B. Virginem in partu vuluam adaperuisse, ex quo sequitur eam Virginitatem perdidisse. *Sol.* Hoc inde non sequetur. 17. [r] Volunt cum Iouiniano æqualem esse omnium Iustitiam. *Sol.* Intelligunt iustitiam imputatiuam, quæ consistit in remissione peccatorum, quæ est totalis in omnibus.

[f] *Cap.26. lit. e. d. f.*
[g] *Ca.29. lit. a. b.*
[h] *Ca.30. lit. a. d.*
[i] *Ca.3. lit. q. x.*
[k] *Ca.31. lit. a. b.*
[l] *Ca.32. lit. a. g.*
[m] *Ca 34. lit. a. i*
[n] *Cap.35. lit. b.*
[o] *Ca.35. lit. d. e*
[p] *Cap.35. in 2. Calumn. lit. e. i.*
[q] *Ca.36. lit. a. g.*
[r] *Ca.36. lit. i. m.*

omnibus. 18. [f] Cum Vigilantio omnes Ministros vxoratos esse debere. *Sol.* Protestantes vero tantum liberum esse & licere. 19. [t] Cum Pelagianis negant in filijs Fidelium esse Originale peccatum. *Sol.* Vsque-adeo hoc non negant, vt plane contrarium teneant. 20. [u] Cum Pelagianis peccatum leuissimum suâ naturâ & sine misericordia Dei esse mortale. *Sol.* Quod Catholici aliqui graues & pij tenuerunt. 21. [x] Lutherus cum Nestorio diuinitatem pati. *Sol.* Diuinitatem conceptam, natam, confixam esse Patres aliqui dixerunt. 22. [y] Cum Iouiniano peccata esse paria aiunt. *Sol.* Non hoc dicunt quod sciam. [y] 23. Cum Nestorianis [z] Beza sensit. *Sol.* Beza in Christo vnionem hypostaticam ponit diuinitatis & humanitatis. Nestorius vnionem hanc negat. 24. [a] Cum Xenia Caluinus Imagines prohibet. *Sol.* Non simpliciter Imaginum vsum prohibet, sed abusum. 25. [b] Cum quibusdam negant carnem Christi præsentem esse in Eucharistia. *Sol.* Non negant corpus Christi à fidelibus verè, & realiter, sed corporaliter (*id est carnaliter*) sumi. 26. [c] Cum Lampetianis vota nihil prodesse. *Sol.* Docent vota in rebus quibusdam posse fieri si ad bonos fines fiant.

[f] *Ca. 39. lit. a. e.*
[t] *Ca. 41. lit. a f.*
[u] *Cap. 42.*
[x] *Cap. 43.*
[y] *Cap. 36.*
[z] *Cap. 43.*
[a] *Cap. 44.*
[b] *Cap. 48. lit. a. d. k.*
[c] *Cap. 47. lit. a. e.*

CAPVT. L.

Hactenus Criminationes à Bellarmino in vno capite Protestantibus inustas, viginti hæreseon notas, vel ipsorum Confessiones luculentæ diluerunt: nondum tamen Calumniarum omnium cloacam expurgauimus; nunc, quæ aliàs Protestantibus obijci solent paradoxa, hæreses, blasphemias alias aggrediemur.

Accusant Protestantes, quasi oppugnauerint.

- *Deitatē ipsam quoad*
  - *Omnipotentiam, cum* Atheis.
  - *Trinitatem in verbo* ὁμούσιος, *cum* Arianis.
- *Christi naturam*
  - *Diuinam in*
    - *Nomine, filius* αὐτόθεος.
    - *Munere Mediationis, an Mediator vt Deus cum* Eutychianis.
  - *Humanā quoad*
    - *Animam in quinque an*
      - 1. *Ignorauerit quicquam, cum* Ignoietis.
      - 2. *Desperauerit.*
      - 3. *Quicquam corrigendū fecerit.*
      - 4. *Pro se meruerit.*
      - 5. *Ad Inferos descenderit.*
    - *Corpus: Quod alius illud temerè Cadauer dixerit.*
- *Christianorum bona*
  - *Beatitudinem ipsam immediatam post mortem.*
  - *Remedia ad Beatitudinem necessaria*
    - *Confessionem cum* Audianis.
    - *Contritionem cum* Libertinis.

Calumnia

Calumnia prima.

Aduersarius. [a] Quidam Zuinglianorum, quales sunt Beza, & Petrus Martyr, negant omnipotentiam Dei: quod facta vt infecta sint facere nequeat. *Insulsa Iesuitæ ignorantia, quid enim Beza noster dixit quod non homines vniuersi, etiam Iesuitæ, naturæ lumine coguntur asserere? Primò Pererius, vbi ostendit Deum in remissione peccati actum præteritum non tollere, sed tegere. Aduocatus.* [b] Inordinatos peccati actus qui semel factus est, NON POTEST NON ESSE FACTVS. [c] Si de facto agamus, quod factum est non potest infectum esse. *An hæc Thesis Dei omnipotentiam negat? an non eam planè potius confirmat?* [d] Deus Omnipotens dicitur, non modò quia potuit facere quæcunque in mundo continentur; sed etiam quia nihil ei factu impossibile est, NISI quod vt FIAT CONTRADICTIONEM implicat: Contradictio autem est affirmatio & negatio eiusdem de eodem. *Exempli gratia:* [e] Fieri NEQVIT vt Spiritus existat indiuisibiliter more corporum, quia facere cōtradictoria non est efficere sed deficere. *Huc, si placet, accommoda:* Factum est, & factum non est. *Quid possit esse distinctius? facessat igitur impotens hæc tua de omnipotentia criminatio.*

[a] *Possiuinus Ies. lib. 3. de notis verbi diuini. cap. 8. pag.* 140.

[b] *Perer. Iesuita Com. in Rom.* 4. *num* 11.

[c] *Maldonatus Iesuita in Sum. quæst.* 11. *art.* 7.

[d] *Pererius Iesuita Comm. in Gen.* 17. *in princip. &* 24.

[e] *Bellar. lib.* 1. *de Eucharist. cap.* 14 §. Sextus locus.

CAPVT LI.

Calumnia secunda in qua { *Lutherus, Bullingerus, Erasmus* } *Arianismi accusantur.*

ADuersarius. [a] Lutherus, odit, inquit, anima mea hoc vocobulum ὁμιόσιον. &c. portentum. [b] Quid, quæso, aliud diceret Arrius, si ab inferis nunc existeret? [c] Lutheri Atheismus. *Mentimini egregiè. Reus.* [*] QVOD SI odit anima mea nomen homousios, & nolim eo vti, non ero Hæreticus, quis enim cogit me VOCABVLO vti, modo

[a] *Campianus Iesuita Rat.* 8.

[b] *Bell. præfat. in Controuer. de Christo* §. Sed mittamus. &c.

[c] *Possiuinus Iesuita lib.* 3. *de notis verbi Dei. pag.* 68.

[*] *Lutherus ipse in loco, à Campiano citato contra Iacobum Latonum.*

Iesuitæ propositioni hypotheticæ sensum Categoricum inuidiose affingunt.
[d] *Caietanus comm.*
[*] *Gal.1.8.*

REM TENEAM, quæ in Concilio per Scripturas definita est? Et si Arriani malè senserint de fide. *Recte.* Quod si, inquit, nolim &c. *Hoccine hæreticum? at non proinde ponimus, si forte aliquid supponimus. verbi gratia. Aduocatus.* * Gal. 11 vers. 8. Si vel Angelus de cœlo aliquid Euangelizauerit præter id &c. [d] Non quod facere Angeli hoc aut velint, aut possint, sed si vellent. &c. *Qui ita hypotheticas enunciationes cum Categoricis confundit, dignus is est Categoria, vt inquit ille. Lutherus rem amplectitur, de vocabulo quærit, non quod eo vti nollet, sed quod eo vti, Nemo necessario tenetur. de quo paulo post. tu interim in speculo teipsum contemplare tuo. Aduocatus.* [e] Stultum est cum de SENSV constet, de verbo litigare. *Vel sic.* [f] Logomachia est, cum de SENSV constat, de verbo litigare, quid? Trinitas personarum in Biblijs non fuit, quia vocabula ista non sunt? *neq; enim qui decem minas debet perinde obstringitur, nomen Summæ, quam numerum ipsum persoluere. tu vero.* Quid aliud (*inquis non piè*) impius dixisset Arrius? *Si vel tu omne quod Lutherus dixit, vel Arrius nihil: amplius certè quidem nec tu in Maledici, nec ille in Hæretici reprehensionem iustam incurrisset. Sic enim Lutherus.* Modo rem teneam à Concilio per Scripturas definitam. *Quanquam velit nolit Lutherus, erit Hæreticus Arrianus: vt Aduersarius.* [g] Luthero etiam displicet nomen Trinitatis, & ex Germanorum precibus, illam precandi formam submouit: sancta Trinitas, vnus Deus, miserere nostri. *Hoc si tu amens obiicis, miserandus, si sciens execrandus es: tu, si veritas tibi cordi est, linguam Germanicam consule, vox in ea lingua accepta ad exprimendam trinitatem, potius triplicitatem sonat. hanc ipsam formam (vt doctissimus Iunius obseruat) Lutherus doctrinæ de Trinitate purioris amans vsq;-adeo iam probauit (inquit)* vt periculosum esse diceret hoc vocabulum vsurpare in hoc mysterio enunciando. *Quod ego tanto facilius credo, quanto certius testari possim me vidisse in Germania Lutheri volumen integrum vernacula Germanica* de Trinitate *inscriptum. hic si nullus alius nobis occurreret Aduocatus, locus ipse tibi*

[e] *Bellar. lib.3. de Euchar. cap. 23. in princ.*
[f] *Campianus Iesuita Rat. 9.*

[g] *Bell. In præfat. Controuer. de* Christo.
Crimen nouum & ante hunc diem inauditum Bellar. intulit. Nomen Trinitatis.

tibi satisfacere deberet. Enimuerò primum. [h] Lutherus cum fama accepisset indictum esse Concilium Tridentinum,&c. *quid tum postea?* Lutherani Conciliũ Wittenbergense trecentum Pastorum conuocant præside Luthero. *esto. in hoc Lutheranorum adeoq; Lutheri confessionem expecto, vt intelligam, quam ingratum Trinitatis vocabulum, Luthero fuerit. Aduocatus.* [k] Sic ad verbum habet Wittenbergensis confessio Tridentino Concilio, (vt ipsi iactitant) oblata: credimus, inquit, tres esse personas, sicut docet Prophetica, & Apostolica Scriptura: & EXPLICANT TRIA SYMBOLA: Apostolicum, Nicenum, ATHANASIANVM. &c. *Qui Athanasianum Symbolum amplectitur, is vt a vocabulo Trinitatis abhorreat?* [l] Symbolum Athanasij sic: fides Catholica hæc est, vt vnum Deum in Trinitate, & Trinitatem in vnitate veneremur. *Progrederis, & Bullingerum persequeris. Aduersarius.* [m] Henricum Bullingerum non puduit scribere, tres in Diuinitate personas esse, non statu, sed gradu, non subsistentia, sed forma, non potestate, sed specie differentes; quod vix Arriani dicere ausi essent. [n] Quibus verbis Bullingerus Sanctæ Trinitatis mysterium euertit. *Sic Bullingerus. qui in hoc, quod Cyprianus olim de Tertulliano dicere potuit,* Date mihi magistrum. *nam Aduocatus.* [o] Sic scribit Tertullianus in libro aduersus Praxeam. Tres autem sunt, non statu sed gradu, nec subsistentia sed forma, nec potestate, sed specie: vnius Subsistentiæ, vnius status, vnius potestatis; quia vnus Deus. *Sed quid refert (inquit Seneca)* faciasnè, an probes scelus; *eiusdem igitur perfidiæ erit excogitare hæresin, & approbare. quæstio nunc est, primò, vtrum Tertullianus Arrianâ aliquâ peste laborauerit. Secundò, an hic liber, aduersus Praxeam, illi hæresi faueat. Tertiò, an hæc sententia Orthodoxum sensum possit admittere. Primum. Aduocatus.* [p] Obijciunt nobis noui Arriani librum, qui inscribitur Tertulliani de Trinitate. respondeo; hunc librum non esse Tertulliani, sed potius Nouatiani Hæretici, vt scribit Hieronymus. *Optime non igitur respondes, Tertullianum in articulo Trinitatis, sed librum illum,* non

[h] *Bellar. præfat. in controuer. de Concil.* §. Igitur.

[i] *Bell. lib. de Concil. cap. 6. in fine.*

[k] *Lindanus Panopl. lib. 2. ca. 6.*

[l] *Possiuinus Iesuita lib. 3. de verbo Dei pag. 140.*

Lutherus absoluitur.

[m] *Bellar. præfat. in Controuer. de Christo* §. Henricum.

Bullingeri hæresis scilicet.

[n] *Greg. Valent. Ies. lib. de Vnit. & Trinit. ca. 9.*

[o] *Autor Epist. ad Lectorem in libros Tertull.*

[p] *Bell. lib. 1. de Christo cap. 6.* §. Ad locum.

non Tertulliani, de Trinitate fuisse Hæreticum. ad secundum. [q] Tertullianus in libro aduersus Praxeam, vnitas, inquit, a seipsa diriuans Trinitatem, non destruitur ab illa, sed administratur, vbique teneo vnam Substantiam in tribus cohærentibus, Tres vnum sunt, non vnus. *Ergo Tertullianus in hoc libro nihil minus quam Arianus fuit. nunc tertio loco, locus ipse pensitandus erit, tu interim accusationem tuam repete. Aduersarius.* [r] Non puduit Bullingerum sic scribere: Tres sunt in Diuinitate personæ, non statu sed gradu. &c. quod vix Arriani dicerent; quibus verbis mysterium Trinitatis euertit. *Nihil dixit aliud, quam quod Scholastici vestri solent: nec aliud sensit, quam quomodo Catholici omnes debent. Aduocatus.* [f] Cum sic scribit Tertullianus: Tres sunt, non statu sed gradu &c. Statum vocat quod Scholastici substantiam; ille gradum, quod hi notionem; ille formam, quod hi proprietates; ille speciem, quod hi habendi modum, & signa. *Bullingeri locus agnoscit* Tres personas, non statu, & Subsistentia, non potestate distinctas; sed tamen notione, proprietatibus, modo, differentes, *Et tamen Quid aliud (inquitis)* Arriani? *Aduocatus ἀνώνυμος est, fateor, sed quantum ego auguror fuit Erasmus: vereor igitur ne vt nomine, ita fide careat: aut ne, si nomen illi desit, suspectæ: si Erasmi nomen accedat, nullius sit apud vos fidei. Iesuita Aduocatus est consulendus:* [t] Cum dixit Tertullianus in libro aduersus Praxeam, filium distingui a Patre, non statu, sed gradu, &c. per gradum intelligit ordinem Personarum. *Hic rursus symphoniam vestram audiamus.* Nihil puduit Bullingerum scribere. *Bellarminus.* Quod tamen scripsit Tertullianus. *Bellarminus.* Quid aliud Arriani? Trinitatis mysterium euertit. *Valentianus & Bellarminus.* & alijs verbis diserte asserit Trinitatem. *Bellarminus. Tu ne pudorem in Bullingero desideras, etiam in causa fidei, qui iam toties fidem tuam prodidisti? sed pergis, & in Erasmum inueheris. Aduersarius.* [u] En egregium patronum Arrianorum Erasmum, qui Arrianos ab hæresi vindicat, & eos Catholicis doctrina, & Eloquentia superiores facit. *Te ipse Erasmus,*

[q] *Bell. ibid. cap.* 10. §. Tertullianus.

[r] *Bellar. & Valent. suprà.*

[f] *Autor Epist. ante opera* Tertulliani.

[t] *Bell. li. 1. de Christo cap. 10.* §. Secundo obijciunt.

Malitia quid non? hanc sententiã Tertulliani Iesuita in Bullingero narratore damnat, & execratur: In Tertulliano autore benignè interpretatur. Erasmus.

[u] *Bell. præfat. in Controuer. de Christo* §. Incipiamus. *& Greg. Valen. Ies. lib. de Vnit. & Trinit. ca. 9.*

Erasmus, rationem tuam tu ipse refutabis. Primum. Reus. * Ioh. 1. Et Deus erat verbum] Illud idem verbum quod erat apud Deum, erat Deus; hoc est, particeps diuinæ essentiæ, seu, vt melius Græce dicam, ὁμούσιος τῷ πατρί: & per filium intelligimus facta esse omnia, non tanquam per instrumentum, vt Arriani somniabant, sed ita Pater condidit omnia per filium, vt Filius nihilo secius cum Patre condiderit omnia. *Vtinam ita omnes Arrianis patrocinarentur. sed ad rationem tuam. Aduocatus.* x. Cum olim Arriani peterent à Catholicis, vt saltem vnam vocem omitterent ὁμούσιον, vel vnam literam immutarent ὁμοιούσιον, & si hoc fieret pacem pollicerentur. Cum simplicitores Catholici ab Arianis decepti nomen ὁμούσιος tollendum esse decreuissent, Mox Arriani toto orbe Terrarum prædicarunt se vicisse; nomen ὁμούσιον sustulerunt, ὁμοιούσιον vero substituerunt, & postea hoc in ἑτερούσιον transformarunt, vt refert Theodoretus. lib. 2. Hist. cap. 21. *Erasmus non veritatis, sed politioris literaturæ palmam Hæreticis concessit: si vere, tu illum nequiter damnas, sin falso, teipsum condemnas.*

** Erasmus annot. in Ioh. 1. Erasmus Arianos diserte damnans, Arianismi damnatur.*

x *Bellar. lib. 3. de Laicis cap. 9.*

CAPVT. LII.

Calumnia tertia. { *Caluinum & Bezam perstringit.* } *An filius Deus ex seipso.*

ADuersarius. a Caluinus docet filium Dei esse αὐτόθεον Deum a seipso: & Beza, est Deus, inquit, ex sese, nec genitus est ex Patris essentia. Hoc portentū est a nobis expugnandum. b Hanc Caluini blasphemiam facilè possitis refellere. c NOVA hæc AVTOTHEANORVM hæresis est, & Caluini Atheismus. d Quam nefariam hæresin Feuardentius doctè refutauit. Hanc hæresin Genebrardus, Lindanus, & Canisius noster tribuunt Caluino, & Bezæ. *Ecquem vero hîc Caluinus ex viris Pontificijs Aduocatum sibi expetere, aut expectare poterit? adest saltem vnus, & is quidem*

a *Campianus Ies. Rat. 8. §.* Mox ad.
b *Collegium Anglo-Rhem. annot. in Ioh. 1. vers. 1.*
c *Possiuinus Ies. lib. 3. de notis verbi Dei. c. 74.*
d *Stapl. prompt. Fer. 3. post Dom. in. pass.*

dem minimè contemnendus. Aduocatus. [e] Asserunt quidem Caluinus & Beza durè dictum esse in Symbolo, Deum de Deo: sed quanquam hoc ita se habeat, tamen dum rem ipsam excutio, NON facilè audio pronunciare illos IN ERRORE fuisse; siquidē docent filium esse ex se respectu essentiæ, non respectu personæ, & videntur velle dicere ESSENTIAM NON ESSE GENITAN & ex hoc Caluini Sectator, Simlerus, confutare voluit hæreticum Valentianum Gentilem: Simlerus defendit αὐτουσίαν, & si explicat Caluini sententiam: Non negamus, inquit, filium habere essentiam à Patre, sed ESSENTIAM GENITAM negamus: quæ sententia, non video cur catholica dicenda non sit. *Quid igitur commisit Caluinus tandem tanta Aduersariorum suorum vociferatione dignum? Aduersarius.* [f] Caluini dicendi modus, qui dicit filium habere in se essentiam, repudiandus est. *Esto: an itaq; loquendi modus parum vsitatus, vt tot Iesuitas in tantam rabiem concitaret, vt mentiendi, nec modum, nec modestiam tenerent vllam? Aduocatus.* [g] Regula iuris est ne fiat vis in verbis. *Quanquam vel modus præsertim loquendi in refutatione hæresis Gentilis videtur quodammodo necessarius fuisse: is enim negabat Filium esse Deum, quia erat genitus à Patre, Caluinus Filium αὐτόθεον à se genitum esse defendit, sed (te recte & candide fatente) intelligit.* [h] Quoad essentiam, non quoad personam: *Vt Orthodoxè Ribera vester* [i] Essentia non gignit essentiam, sed Pater generat filium, ideo filius est Character Patris, NON AVTEM ESSENTIAE EIVS. *Nec non alius.* [k] Filius, vt est persona, est EX ALIO: vt simplicissimū ens NON est EX alio: *Nunc Symphoniam vestram animaduertamus: Primo, quoad modum loquendi,* Filius Deus est ex seipso. *inquit Caluinus.* Modus loquendi reprehendendus. *Sic Bellarminus.* Filius simplicissimum ens est ex seipso. *Valentianus. Secundò quoad rem*, Caluini sententia est portentum. *Campianus.* Est hæresis. *Canisius.* Est blasphemia. *Rhemenses.* Atheismus. *Possiuinus, omnes Iesuitæ, & sic ferè Iesuitæ omnes aduersus Caluinum.* Est tamen Caluini sententia Catholica.

[e] *Bell. ibid.* §. Sed quanquá. *Bellarminus Caluinum contra cohortem Iesuitarum aduersantium defendit. Deus de Deo.*

[f] *Ibid. Modus loquendi asseritur.*

[g] *Pineda Ies. com. in Iob. 2.*

[h] *Suprà.*

[i] *Ribera Iesuit. Com. in Heb. 1.*

[k] *Valent. Iesuita li. 1. de Trin. ca. 22. & lib. 2. cap. 17.*

Catholica. *Bellarminus vnus Iesuita sed instar omnium, eamq; orthodoxam esse alij Iesuitæ comprobant.*

Capvt. LIII.

Calumnia Quarta, aduersus Protestantes coniunctim de natura Mediatrice.

Aduersarius. [a] Christum exercere munus Mediatoris secundum vtramque naturam Caluinus aperte docet, idem Melancthon, & communiter alij Protestantes, vt habet liber Concordiæ. qui error apertè inducit partim Arrianismum, partim Eutychianismum. *Mira accusatio. Aduocatus.* [b] Mirati sumus aliquos tueri Christum Iesum secundum Hvmanam naturam Tantvm esse, dicique Mediatorem; & secus sentientes aperte Arrianismi, & id genus hæreseon insimulare. *Causa hæc cum magni sit momenti, nec aliàs à me attingenda, iam hoc in loco, pro virili, exactè tractanda occurrit. Aduersarius.* [c] Probandum est solum secundum naturam humanam Christum fuisse Mediatorem, si sermo fiat de principio formali non de ipso supposito. Primo, ex Scripturis. 1 * Tim. 2. Vnus Deus, vnus est Mediator Dei ac hominum, Homo Christus Iesus. Cur, quæso, addidit Homo, nisi ad exprimendam naturam, secundum quam Christus est Mediator? *Cur quæris? attende. Aduocatus.* [d] Sic quidem vrgent sed quæro ego vicissim, cur Patres, hunc locum enarrantes, ex eodem loco & vocabulo, Christum esse Deum eliciunt, & vrgent? Si Apostolus hic Christum Mediatorem Esse tantum, quatenus hominem intellexerit; atque vocabulum Tantvm, quod introducit, Apostolus non apposuit: quod qui addunt, timeant plagas huic malo denunciatas. Apoc. 22. Nec modo non apposuit, verumetiam contrarium adiecit. Christus Iesus, inquit, quorum illud, nomen est, non meri hominis, sed a Deo vncti, & in vnionem personæ assumpti. Heb. 1. Act. 4. Psal. 44.

[a] *Bellar. li. 5. de Christo cap. 3. in principio* §. Testatur.

[b] *Episcopus Espensæus Com. in 1. Tim. 2. in Tract. de Christo Mediatore cap. 2. & 5.*

[c] *Bellar. quo suprà* §. Probandum.

* *1. Tim. 2.*

Obiectio.

[d] *Episcopus Espensæus quo suprà.*

Solutio.

Posterius etiam nomen est Dei hominis, vt Angelus docet: Math. 1. *Aduersarius.* [a] Obijcit Caluinus locum [*] Ioh. 10. Ego pono animam meam.] Hoc inquit, Mediator dicit, Ego; nec tamen hoc vt homo dicit, sed vt Deus. Respondeo. Ponere animam, nihil aliud est quam mori; vt sumere animã, nihil aliud est quam Resurgere. Vtrumq; non Dei, sed hominis, quamuis potestas vtrumq; pro libitu faciendi sit à Deo, vt Patres exponunt: videat ergo Caluinus quos authores sequatur. *Nec quos Autores modò, verum-etiam Comites habuerit, tu quæso videas. Aduocatus.* [f] Alij Patres per animum intelligunt tantum alteram partem hominis, quæ Anima dicitur, non autem vitam corporalẽ. Alij vero pro tota vita humana poni malunt, quam Christus & tanquam homo, & TANQVAM DEVS posuerit. Mihi non videtur magnopere interesse, hoc vel illud dicas. *Si de animæ, vt est pars hominis, expositio Caluini sit, magis cum textu videatur congruere, quia* [g] Docet Christus se non, vt cæteros homines, mori, quorum in potestate non est animam in corpore detinere, aut expulsam in corpus reducere: at Christus non sic, nam in Christo DIVINA PERSONA vnitam humanitatem sibi habuit; sed animam & corpus, &, quando voluit, coniunxit; &, vt qui tenet altera manu ensem, altera vaginam, & ensem è vagina exerit, sic animam à corpore separauit. *Vides ergo*, Ego, *cuius erat ponere & resumere, diuinæ naturæ ascribi maximè: humanæ autem, resumi, & poni, id est, mori, atq; resuscitari. ad Patres festinamus. Aduersarius.* [h] Refellitur Protestantium error ex Patribus Cyrillo, Chrysostomo, & Augustino. *Refutator scz. Aduocatus.* [i] Habemus ex Græcis & Latinis magno consensu de vtriusque naturæ, ad Mediatoris nomen, concursu necessario velut grauissimum, & vnamine Senatusconsultum. inter quos sic [*] Chrysostomus: vt qui se interponens, vt litem discordiamque dissoluat, hunc quidem dextra, illum sinistra tenens, vtrosque in amicitiam reducit. sic Christus inter nos & Deum se medium ingessit. VTRAMQVE NATVRAM sociauit, vnione naturarum DIVINITATIS,

[a] *Bell quo supra cap. 6. in princ.*
[*] *Ioh. 10. 18.*
Ratio Caluini impugnatur.
[f] *Maldonatus Ies. Comm.* In hunc locum. *Confirmatur.*
[g] *Tolletus Ies. Com. in Ioh. 10.*
[h] *Bell. quo supra cap. 4.*
[i] *Patrum testimonijs Bellarminus abutitur.*
[k] *Espensæus quo supra.*
[*] *Chrysost. vt citatur à Vigilio li. 5. contra Eutychetem.*

VINITATIS, & HVMANITATIS, meritò Medius & Intercessor dictus, vt inquit *Theodoretus, & Leo huius nominis primus idemque magnus Pontifex: Qua ratione inquit, Mediatoris veritatem impleret, nisi in forma Dei æqualis Patri, in forma Serui particeps esset, & nostri. Ex *Cyrillo: nec propter carnis dispensationem Mediator vocatur, vt alij Græci Patres de ratione Mediationis vtramque naturam esse sentiunt: idque ex *Bernardo videre est, de ratione Mediationis saluificæ, esse vtramque Christi naturam; quia oportebat Mediatorem, non modo satis-pati, verum-etiã satisfacere, quod PVRVS HOMO NEQVIT: et actio Christi dicitur θεανδρικὴ, dei virilis, seu (vt ita dicã) humani-diuina, vt deducit eximius Theologus *Damascenus de orthodoxa fide. *Habemus Patronos celeberrimos Chrysostomum, Theodoretum, Bernardum, Damascenum, etiam summum Pontificem, restat vt Augustini calculum exquiramus. Aduersarius.* [i] Nostram sententiam Augustinus in suis decem tomis apertè confirmat. *Aduocatus.* [k] Quod si Augustinus videtur negare Christum Mediatorem esse quoad diuinam naturã, conciliandus sibi erat, non nobis obiectandus, nimirum quia negat Christum mediatorem fuisse, nisi vel vt hominem iam factum, vel olim promissum agnoscimus, quia eadem erat veterum fides de Christo venturo, & nostra in ventum. Idem Augustinus negat Christum Mediatorẽ esse vt Deum, hoc quoque cognoscimus, sed intelligit, vt Deum purum, nullo respectu habito ad hominem factum, vel faciendum, sed in sua immortali & impatibili natura consideratum. hæc expositio violenta non est, sed ex mente *Augustini, vt patet, Mediatorem, inquit, habere oportet & humanitatem transeuntem, & beatitatem permanentem. *Aduersarius.* [l] Refellitur idem error rationibus, prima est: Mediator debet esse Medius, id est, distans ab vtraque parte dissentiente aliquo modo: sic Christus, vt homo distat à Deo, vt Iustus ab hominibus: & contra, vt homo, conuenit cum cæteris hominibus; vt Iustus, distat ab hominibus: At Christus, vt

Theodoretus in dialog. de Incar.

Epist. 86.

Bernard. serm. de Circumcisione.

Lib. 3. de orthodoxa fide. cap. 19.

[i] *Bellar. quo supra.*

[k] *Episc. Espensaus quo supra*

Lib. 9. de Ciuit. Dei. cap. 15.

[l] *Bell. quo supra cap. 5. Fucus primus.*

Deus, non distat à Deo vllo modo, ergo vt est homo iustus, est Mediator inter Deum iustum, & homines peccatores. *Tu Christum medium fingis tanquam* Homo et Iustus: *Nos dicimus mediū tanquam* Deus, & homo, θεάνθρωπος; *nec Christianus quisquam (pace tua dixerim) de Mediatore inter Deum, & hominem, aliud vnquam somniauit. Aduocat.* [n] Medium vtroque extremo participare debet, ecce extrema DEVS ET HOMO, omnino extrema ista, sicut cœlum & terra; ecce MEDIVM participans ista extrema Christus dominus, qui DEVS ET HOMO EST. [*] Quærendus est medius, (inquit Augustinus) qui non modò DEVS est, verum etiam HOMO: Christus est (*inquit* [*] Cyrillus) & perfectè VTRAMQVE in seipso NATVRAM CONTINENS. naturâ DEVS Patri, hominibus vt HOMO coniunctus. atque hoc est PROPRIVM nostri Mediatoris (vt inquit [*] Chrysostomus) vt sit VTRIVSQVE naturæ particeps, diuinæ & humanæ: nam verus homo remanens Mediator esse nequibat, cum Mediatorem oportet, cum Deo colloqui, quod Christus Mediator est: indè liquet (inquit Theophylactus) quod DEVS est, quia Mediator duorum quorundam distantium medium est. [*] Vt [*] Iob 7. Non est qui valeat manum ponere in ambobus.] [*] Tertullianus, His verbis Iob, inquit, Mediatorem desiderat inter se, & Deum; & prophetare videtur de Christo Mediatore, & sanè hic Mediator manum ponit in AMBOBVS: nam hic quidem dextra Patris est, per quam Pater iurat, Seque magnificat, tum etiam nobis dextram dedit, cum nobis naturam humanam copulauit. Mediator verissimus non solùm officio & munere, sed etiam substantiâ & naturâ. *Non itaque hæc manus* In ambobus *vt homo iustus, sed vt homo Deus. Aduers.* [p] Si Mediator esset coniunctim, secundum naturam diuinam, tum Mediator esset sui ipsius, vt Deus est, quod inuoluit apertam contradictionem. *Adest qui tibi necessariò contridicendum esse statuit. Aduocatus.* [q] Hic modus loquendi, qui negat Christum & sibi, & toti trinitati pro nobis satisfecisse omnino

MIHI

[n] *Ozorius Ies. Tom. 4. Domini. 3. Aduentus in Ioh. 1.*
Quare Christus Mediator dicitur.
[*] *Episc. Espensæus quo suprà.*
[*] *Lib. 9. de Trinit. cap. 33.*
[*] *Chrysost. hom. 7.*
[o] *Pineda Ies. Com.* In hunc locum.
[*] *Iob. 7. 33.*
[*] *Liber Pacient. ad finem.*
[p] *Bellar. quo suprà* §. Secundo.
Fucus secundus.
[q] *Suarez Ies. in Thom. Tom. 1. qu. 1. art. 2. disp. 4. sect. 5.* §. Sed hic.

Mihi displicet; est apertè contra Scripturas. * 2. Cor. 5. Deus erat in Christo reconcilians mundum sibi.] Vbi sicut Deus dicitur esse in Christo ratione divinae naturæ, *ita ratione* Eivsdem dicitur reconciliâsse mundum sibi. *Instas. Aduersarius.* [r] Posfit quis per seipsum reconciliare inimicum sibi, at non tamen ipsa pars erit Mediator sibi. *Arguta subtilitas. Symmista tuus discrimen nullum facit: nam paulò post, Aduocatus.* [s] Sic etiam Mediator vocatur Dei, Qvatenvs devs, vt late tractat Cyrillus. *Expressius verò Iesuita alius, sed Iesuita tamen, nec planè ignobilis. Aduocatus.* [t] Christus obijt munus Mediatoris apvd seipsvm, vt Deus, qui vna cum Patre, & Spiritu Sancto erat peccatori infensus, ac tantum abest, vt Christus, qua Deus & homo est, non potuerit esse Mediator noster apud Deum, vt contra potius sequatur, Nisi Devs et homo esset perfectus, esse Mediator non potuerit, vt pulchrè Patres omnes demonstrant. *Hac quoq; non successit, vtere aliâ, eâq; Achilleâ. Aduersarius.* [u] Ratio alia, sine suspitione Arianismi hoc, non potest, quia Mediator, qua Mediator est, cum debeat sacri-ficare, supplicare, & intercedere, necessario minor est Deo, cui sacrificat, supplicat, intercedit. qui orat minor est. *Præclarus tu quidem Disputator, qui armis Hæreticorum conaris causam Orthodoxum labefactare. nam Aduocatus.* [x] Sic obijciunt Ariani, non desunt qui responderunt, non esse inæqualitatis argumentum. Rogare. quia Devs popvlvm suum rogat. Mich. 6. & Deus, ac Christus omnes nos rogat vt reconciliemur. 2. Cor. 5. Theodoretus exemplum introducit, vt si duo Reges eodem honore & potestate æquales sint, & alter precibus aliorum auditis, qui eos offendunt, petat à regni consorte, vt illis reconcilietur, idne de eius, qui petit, dignitate quicquam detrahit? nequaquam. multo minus hic, quæ enim placent Patri, placent filio, & vna est vtriusque voluntas. Secundo. (*si modum Rogationis spectemus*) [y] Respondendum est Ex Patribvs, id esse interpellare, non supplicantium

[r] *Bell. quo supra §. At.*
Fucus tertius.
[s] *Suarez Iesuit. quo supra.*
[t] *Valent. Ies. lib. 1 de Vnit. & Trin. cap. 22.*
[u] *Bellar. quo suprà cap. 5. §. Quarta ratio. & cap. 8.*
Fucus quartus.
[x] *Episc. Esseniensis quo supra.*
[y] *Idem. ibid.*

 Seruorum

Seruorum more, ante pedes Patris voluit, sed suum corpus, iam glorificatum, Patri quasi nostrum pignus ostendere. Vt * Gregorius ait: filium pro humanâ naturâ rogare, est, eandem naturam in diuinitatis suæ celsitudine suscepisse: interpellat igitur non voce, sed miseratione, quia quod damnari in Electis noluit, suscipiendò liberauit, vt Chrysostomus. Est charitatis oratio, non vocis. Tertio. Respondeo, præter hanc corporis sui perennem repræsentationem, & exhibitionem coram Patre, quæ est ad perpetuam intercesionem valida, alia est precationis ratio, qua cœlestis Sanctuarij Sacerdos vtitur Heb. 6. &c. nimirum quod Sanctorum preces, & vota ad Deum defert. quia idem Christus NOBIS est OCVLVS, inquit * Ambrosius per quem videmus Patrem, vox quâ Patrem alloquimur, DEXTERA per quam Sacrificia Deo offerimus: idq; notat ex Ecclesiæ ritu * Primasius. nos quia puri homines sumus ad Patrem per filium accedimus, per eum preces ad Deum dirigimus, in hunc modum concludentes. Per Dominum nostrum Iesum Christum filium tuum: ita vt vel nominis eius inuocatio nos Patri gratos reddat. Postremò. Respondeo. Christus in sua persona orat, & offert pro nobis, vt homo tantum. sed non tantum de Mediatore sacrificante, & orante agimus, sed etiam EXORANTE, PERLITANTE, propitiante, qualis homo simplex non erat futurus, sed eius orationis EFFICACIAM ex deitate pendere magno cum consensu, cum PATRES, tum etiam SCOLASTICI EX SCRIPTVRIS docent. cuius postulatio (inquit * Ambrosius) contemni non potest, quia in dextra Dei est, hoc est in honore, quo Deus, idque demonstratur in locis Scripturæ, in quibus Sacerdotij eius describitur diuina virtus. [Heb. 5. Sacerdos in æternum. & saluare in perpetuum accedentes, semper viuentem ad interpellandum pro nobis. 1 Cor. 10. Heri, hodie, in æternum. Heb. 8. secundum ordinem Melchisidechi, ἀπάτωρ ἀμήτωρ:] sic Christus illud, vt homo hoc vt Deus. [Hebr. 5. exauditus,] & quidem cum esset filius Dei, vt Patres exponunt, Christus duplici

Lib. de Isaac Patriarch. ca. 8. Eleganter Ambrosius

Super. Hebd. 6

Responsio solida & cum causa coniunctissima: quam etiam Protestantes amplectuntur infrà lit. Z.

** Ambros. Com. in Rom. 8.*

duplici respectu exauditus erat, & hominis assumpti merito & filij assumentis præstantia. & NON MINVS natura diuina cum humana, quam humana cum diuina, Meritò & Catholicè ab Augustino Mediatrix dicitur. *Quicquid tandem obijci possit vno Protestantium responso facile infringitur. Aduersarius.* [a] Distinguunt Protestantes opera Mediatoris, & quædam esse volunt humanitatis, quoad rem, quædam diuinitatis, QVOAD EFFICACIAM, vt pati, mori; Quædam solius diuinitatis, vt illuminare, & peccata remittere: Victimam verò esse naturæ humanæ; ex quibus constat, quæ sit eorum sententia, quæ aperte introducit hæresin, & tamen hoc modo occurrit argumentis nostris Iosias Simlerus: Sacrificare (*inquit*) quoad substantiã operis est, actio propria humanitatis, sed efficacia & dignitas eius est, propria diuinitatis, at non ita est. *Distinctio hæc tibi videtur hæresin introducere: qua tamen: Aduocatus.* [a] Distinctione vtendum est, nam si quæstio est, per quid propriè munus Mediatoris obierit, dicendum est, tantum Mediatorem vt hominem, si per quid fuerit, siuè à quo valorem acceperit eius muneris Functio: Orthodoxa est Patrum sententia, CONIVNCTIM vt Deum, & hominem, non passus est pro nobis secundum diuinitatem, tamen SECVNDVM VTRAMQVE NATVRAM OPERATVS EST (*quæ tria verba totam Bellarmini defensionem planè iugulant*) reconciliationem Deo. *Scholam appello.* [b] Dicendum quod duplex est efficiens; Principale, & Instrumentale: Efficiens quidem principale humanæ salutis est Deus; quia verò humanitas Christi, est diuinitatis instrumentum, ideò ex consequenti, omnes actiones & passiones Christi instrumentaliter operantur in virtute diuinitatis ad salutem humanam: Et secundum hoc passio Christi efficienter causat salutem humanam. [c] Scholastici Meritum, Satisfactionem, Mediationem, Redemptionem, naturæ quidem humanæ ascribunt, sed quatenus talem: hoc est, quatenus est tantæ efficientiæ, dignitatis, sufficientiæ, & (vt ita dicam) supersufficientiæ

[a] *Bell. quo suprà ca.* 3. §. Secundò *& ca.* 5. §. Contra si, &c. *Ipse Cardo quæstionis.*

[a] *Valent. Ies. lib. de Christo Redempt. part.* 2. *cap.* 4.

[b] *Aquinas part.* 3. *qu.* 48. *art.* 6.

[c] *Episc. Espensæus suprà Com. in* 1. *Tim.* 2.

entiæ quam naturæ diuinæ; seu personali cum eandem vnioni tribuunt: merere, mediare, satisfacere naturæ assumptæ est, inquit Caietanus. vt autem ea tantæ in satisfaciendo efficaciæ sint, ex diuinitate habent; & Gabriel Biel obseruat ex illo: Per Christum Dominum nostrũ. Per, inquit, Præpositio Mediationem significat, Christus dominus, VTRAMQVE NATVRAM. Idem habet Glossa Anselmi. Summa omnium est: Sicut pro salute nostrâ orare deus, nisi homo factus; ita exorare homo, nisi deus simul existens, non poterat. Lachrymas, preces, reliquasque Mediationis exequutiones non simpliciter contemplamur; sed vt Redemptrices, expiatrices, propitiatrices, exoratrices, satisfactrices, & vt tales NON magis AB HOMINE TANTVM, quam à Deo tantum, sed AB HOMINE DEO profectas. *Hæc, & multa plura in hanc sententiam vester Episcopus Espensæus. quæ huc spectant, omnia, quanta potui breuitate, perstrinxi; in quo tamen fui, quam solebam prolixior, quia & causæ ipsius grauitas enucleatam expositionem postulabat, & occasio nulla erit eam deinceps explicandi.*

CAPVT. LIIII.

Calumnia Quinta.

De Scientia Humana Christi naturæ.

ADuersarius. [a] Agnoitæ Hæretici docebant Christum ignorasse Diem iudicij: neque hoc diuinitati, sed animæ humanæ tribuebant, vt ex eorum argumento elicimus; hanc hæresin sequuntur Omnes fere huius temporis hæretici, qui aiunt Christi ANIMAM HVMANAM verè aliquid ignorasse. [b] In eodem errore sunt Protestantes præcipui. *Erratis crassissimè. nam Aduocatus.* [c] Agnoitæ, vt ex Damasceno colligitur, SIMPLICITER Christo ignorantiam tribuebant, qui credebant DIVINITATEM in humanitatem esse conuersam. [d] Agnoitæ IGNORAN-

TIAM

[a] *Bell. lib. 4. de Christo cap. 1. Idem etiam obijcit Armandus Iesuita in Epist. ad Camierum. idem habet Suarez Ies. Tom. 1. in Tho. qu. 10. art. 2. disp. 25.*
[b] *Valent. Ies. Tom. 4. disp. 1. q. 15. punct. 1. Inscitia Calumniatoris.*
[c] *Maldona. Ies. Com. in Math. 24.*
[d] *Alphon. de Castro lib. aduers. hæres. Tit.* Deus.

TIAM impingebant DEO, & ad hoc vsi sunt argumento ex Math. 24. De illo die nemo scit. *Ex hoc argumento quid tandem elicimus?* Agnoitæ Christo simpliciter *(vt ait Maldonatus) & vt planius Alphonsus*, Christo Deo ignorantiam impingebat. *Nimirum toti personæ Christi, at* [e] Protestantes, *inquis*, ignorantiam animæ humanæ tribuunt. *O igitur, Bellarmine, aut cæcam tuam ignoranoiam, aut occultatam malitiam. Nunc de humana Christi ignorantia agamus. Aduersarius.* [f] Christus, inquit Lutherus, non omnia simul intellexit: in omnibus, inquit Lutherus, Christus erat similis nobis, excepto peccato, ergo proficiebat scientia. Christus, inquit Caluinus, nostra causa ignorantiam subire non abnuit, at communis Catholicorum sententia est Christum nihil a primo ortu didicisse, quod antea nesciret, ita docent cum Magistro omnes Theologi, etiam omnes Patres. *Imo hoc quod Protestantes docent Christum a primo suo ortu secundum totam personam, sed non secundum* totum *personæ, omnia nouisse tanquam dogma, Orthodoxum Theologi, & Patres tenuerunt. Aduocatus.* [g] * Luc. 2. Proficiebat sapientia, ætate, gratia. &c.] Non me fugit, quomodo alij hunc locum exponant: non quod Christo quicquam, inquiunt, accesserit, à tempore, quo conceptus est in vtero Matris, sed quod dotes suas, quibus erat cumulatissimus, magis & magis expromeret, excerceretque. rursus sunt qui aliter se expediunt, vt dicant easdem dotes Christo aliter contigisse, & quas afflatu prius habuit, mox studio, vsuq; comparasse. quorum ego Sententiam non refello. tantum expendat Lector, num hoc incolumi fidei sinceritate sentiri posit, cum extra controuersiam sit quibuscunque Dotibus Christus praeditus sit, beneficentiæ fuisse diuinæ, deitatem PER GRADVS QVOSDAM impertiuisse naturæ assumptæ, præsertim cum apud Lucam bis in eodem Capite legamus, Proficiebat sapientia, ætate, gratia. sicut vere proficiebat ætatis accessu, ita verè profecisse videtur Dotium incrementis, & quod dicitur, plenus fuisse gratia, & sapientia; id non impedit profectum, cum

[e] *Bell. sup. lit. a.*

[f] *Bell. lib. 4. de Christo. cap. 1.*

Protestantium sententia.

[g] *Eras. Paraph. in Luca 2.*

* *Luc. 2.*

idem de Iofhuah dicitur. neque vero nos mouet, quod hoc aliquo modo pugnet cum aliquo placito Scholasticorum, sed an quod aperte scripsit Lucas fidei sinceræ aduersetur, cui est omnibus modis adhærendum. *Hanc Protestantium sententiam Lansenius deserit, quam tamen Hereticam esse dicere, abnuit. sed tu ad scholam prouocas; nos (ne eam contempsisse videamur) Scholasticorum Homerum consulemus, causam ipsam maturiori Iudicio consulentem.* [h] Iam, quamuis alibi aliter scripserim, DICENDVM est in Christo FVISSE SCIENTIAM ACQVISITAM, quæ proprie est scientia secundum modum humanum, non solum ex parte subiecti recipientis, sed etiam ex parte causæ agentis. sed modo, qui est perfectior, id est INVENIENDO SCIENTIAM à se non addiscendo ab alio. *Germanus profecto sensus Caluinianus. nunc insuper Patronos nostros accersamus, quos tu tibi vniuersos vendicas.* Sic, *inquis*, omnes Patres. *Enim-vero Aduocatus.* [i] Multi veteres Patres, Athanasius, Gregorius, Nazianzenus, Theodoretus, Cyrillus, autor operis imperfecti in Math. docuerunt Christũ QVATENVS HOMINEM, diem Iudicij IGNORASSE. *Nec deest nobis Sanctus Ambrosius.* [k] Fatetur Ambrosius Christum, QVOAD HOMO ERAT, PROPECISSE SAPIENTIA. *Verba Ambrosii agnoscite.* [*] Quomodo proficiebat sapientia docet te ordo verborum, Profectus est ætatis, profectus sapientiæ] Ideo profectum ætatis præmisit Lucas, vt secundum hominem dictum crederes. *Et Chrysostomus.* [*] Magi non pueritiæ detulerunt honorem NIHIL INTELLIGENTI, sed diuinitati suæ, omnia cognoscenti. *Instat vero Iesuita. Aduersarius.* [l] At, dicere Christum aliqua ignorantia laborasse, est ac si diceres eum Originis vitio sordidatum fuisse. *Falleris Rabbi. quia Aduocatus.* [m] Duplex vt Theologi statuunt, est Ignorantia: altera puræ negationis; prauæ dispositionis altera, & hæc quidem repugnat statui Innocentiæ, ILLA VERO MINIME. [n] Nec Adam, priusquam peccabat, omnia sciebat. [*] Nec Angeli ipsi cognoscunt diem nouissimum,

Sententia Scripturis consentiens.

[h] *Aquinas part. 3. qu 9. art. 4.* *Eam Aquinatis φρόνησις secunda confirmat.*

[i] *Maldonat. Ies. Com. in Math. 24.* *Eidem patrocinantur patres.*

[k] *Iansenius concord. in Luc. 2.*

[*] *Ambros. de Incarnat cap. 7.*

[*] *Chrysost. in Math. 2. hom. 2.*

[l] *Campianus Ies. Rat. 8.* *Dubietas puerilis.*

[m] *Perer. Iesuita Com. in Gen. 6. disp. 4.* *Solutio.*

[n] *Bell. lib. de Grat. primi hominis.*

[*] *Schola vniuersa. vide Lombard. Tho. alios & Suarez Ies. infra ostendit.*

QVALIS

QVALIS IGNORANTIA SINE LABE PECCATI ijs perpetua fuit. *Itaq; in hac causa Conscientiam, aut saltem scientiam desideramus. quid ita? Tu enim,* Omnes Scholastici. *Ille (antesignanus Aquinas)* non. *Tu,* Omnes Patres. *Ille,* multi non, *Tu,* perinde possitis, peccatum Christo tribuere. *Ille,* nequaquam. *Sic inter vos conuenit scz. Deniq; veram hæresin in Agnoietis dissimulas, vt Protestantibus falsam affingas: &, vt Protestantes Hæretici sint, Agnoietæ non erunt: ne Protestantes Hæretici non sint, Patres etiam multi erunt. Ad conclusionem festino.* [p] Non omnis carentia, seu negatio scientiæ dici possit vera Ignorantia; quia Ignorantia non significat quamcunque negationem cognitionis, sed priuationem illius cognitionis, quæ inesse DEBET iuxta statum propriæ naturæ; vt non dicitur homo ignorans, quod caret scientia Angelica, ita Christus nihil eorum nesciuit, quæ OPORTVIT scire, considerata personæ eius dignitate. *Quod nemo Christianus non libenter dabit. iam vero vtrum ad Christum Redemptorē mundi, quatenus hominem, Iudicij diem cognoscere oportuit, hoc est de quo ambigitur, & quidem merito. quippe Scriptura illa* * Math. 13. De die illo nemo scit, neque Angeli de cœlo, neque Filius.] *Vos non mediocriter torquet. Cum personas aduersantes examino, video partem vtramq; pio zelo duci; cum opiniones ipsas, non posse quemquam in alterutra pernitiôse errare: quod quamuis non ad diuersas sententias, attamen ad animos, diuersa sentientes reconciliandos satis esse debet.*

[p] *Suarez Iesuit. Tom. 1. in Tho. q. 9. art. 1. disp. 24. §. 3.*
* *Math. 13.*

CAPVT. LV.

Calumnia Sexta.

De Christi tristitia. in hac solum Caluinum inuadunt.

A*Duersarius.* [a] En horribilem Caluini blasphemiam! dicit Christum desperâsse. [b] Insignis est Caluini blasphemia Christo blasphemiam tribuentis. [c] Forte in pœnam

[a] *Colleg. Anglo-Rhemens. annot. in Hebr. 5. 7. & Campianus Ies. Rat. 8.*
[b] *Maldonat. Ies. Comm. in Math. 27.*
[c] *Bell. lib. 4 de Christo cap. 8. §. Et hinc, &c.*

nam huius peccati Caluinus ipse in morte desperabat. *Anathema Caluine, tibi, siquidem id dixeris, vel per somnium quidem. accusatores audio.* Caluinus dixit, *Inquitis*, Christum desperâsse: & Caluinus, *inquitis*, Christo desperationem tribuebat. *Aduocato hic nobis opus est, quoad fieri possit αὐτῷ ...σω. sed perinde erit, atq; acceperitis. Aduocatus.* [a] Caluinus dicit Christum NON DESPERASSE. Hæc sunt verba Caluini: quanquam, inquit, carnis sensus exitium apprehenderit, FIXAM tamen stetisse fidem eius in corde, cum dixit [DEVS MEVS,] præfatur se ad Deum suum confugere, quibus Caluinus significat Christum NVNQVAM DESTITVTVM fuisse VERA FIDE; quæ illum erigebat contra omnes tentationes. *Quid igitur non dixerit, vel Aduersarius fatetur, quid etiam dixerit, audire ab Aduersario minimè recusabimus. Aduersarius.* [e] Christus inquit Caluinus, verba desperationis protulit, & damnati, atq; perditi hominis cruciatus pertulit, sentiebat se a Deo derelictũ, cum Diaboli potestate, & mortis horrore, cum Infernorum doloribus manum conserendo, factum est, vt referret de illis victoriam. *Si verba premis, audi Collegam tuum. Aduocatus* [f] Cum Christus Deus & homo esset, ita Deus hominem, quasi diuinitatem suam cohibens, pati permittebat, vt si purus homo esset. vt PVRVS HOMO, se à Deo derelictum esse queritur, non quod se à Deo derelictum esse sentiret, sed quod ita se pati sentiret, Quemadmodum si ab eo derelictus fuisset. quamobrem ex hominis à Deo DERELICTI MORE clamat. [DEVS MEVS, cur me dereliquisti?] vt hominis extrema patientis supplicia, & à Deo DERELICTI PERSONAM EXPRIMAT, Christus hæc verba non pro nobis, sed PRO SEIPSO exprimit. *At instas.* Dixit Caluinus, Christum sensisse se à Deo derelictum. *Dixit? & quid dixit aliud, qui ait* [g] Martyres alij cocti sunt aqua, passiones enim illorum multis modis refrigeratæ sunt, & mitigatæ. Christus verò NVLLAM habuit in parte inferiori CONSOLATIONEM, nec à parte SVPERIORI, nec à deo. quod significauit

Pellucidum mendacium.

[d] *Bell. lib. 4. de Christo cap.* 8. §. Nota secundò, & §. Sexto si.

Mendacium detegitur.

[e] *Ibidem.*

[f] *Maldonatus Ies. Comm. in Math.* 27.

Verba aduersariorum cum verbis Rei conferuntur.

[g] *Perer. Iesuit. Com. in Exod.* 12. *disp.* 7.

ficauit, dicens: [Deus cur me dereliquisti.] TOTVS assatus est igne. *Nec non Aquinas.* [h] Christi anima secundum vires INTERIORES efficacissime apprehendit omnes causas Tristitiæ nostræ, assumpsit TRISTITIAM MAXIMAM quidem QVANTITATE ABSOLVTA, cuius dolores excedebant omnes dolores quos homines pati possunt in hac vitâ, non tamen excedebant regulas rationis. [i] Dereliquit eum Deus non secundum diuisionem vnionis Dei, sed secundum successionem protectionis. [k] In Math. 27. cœpit contristari. Græcè ἀδημονεῖν, quæ vox non proprie mœrere significat, sed grauiter angi, & PENE EXANIMARI, & deficere præ mœrore, & hic locus valet aduersus Hæreticos qui negarunt in Christo fuisse animam humanam. [l] Dolor excessit in immensum omnes hominum dolores. *Hactenus ex dictis tuorum, dicta Caluini asseruimus, nunc consequentiis tuis, ex responsis vestris, occurremus. Aduersarius.* [m] Vel emisit verba desperationis voluntate deliberata, vel non: si primum, tum verè desperabat: si secundum, inordinationem affectionum sentiebat. *Aduocatus.* [n] Caluinus respondet, non fuisse deliberatam dubitationem, sed solum immissam à diabolo per tentationem: quia dicit Christum cum desperatione luctari, sed NON fuisse VICTVM. *Sed instas. Quomodo ergo non erat* Affectionum inordinatio? *Duplex accipies responsum: primum. Aduocatus.* [o] ἀδημονεῖν, significat vehementi obiecti discriminis metu angi, & quodammodo EXANIMEM & ATTONITVM esse. Alij dicunt tristitiam hanc non πάθος, sed προπάθειαν, id est, non passionem, sed propassionem fuisse; quod Theologi inter primos, & secundos motus distinguunt. Passionē esse, quæ animam aliqua ratione turbat, & aliquem quamuis imperfectum voluntatis consensum extorquet. Propassionem, quæ hominem quidem MOVET, & aliquem doloris, aut delectationis sensum affert, sed animam de quiete sua non deturbat. Ita Origines, Hieronymus, Beda existimant Christum fuisse tristatum. *Hunc sensum Iansenius quoq; concorditer*

[h] *Aquinas part.* 3. q[u]. 46.

[i] *Senens. Bibliot.* 6. *annot.* 164.

[k] *Iansenius concord. in eum locum.*

[l] *Nzorius Ies. Tom.* 1. *in Dom.* 2. *quadrages.*

[m] *Bell. quo suprà.* §. At pœna.

Dilemma Bell.

[n] *Ibid* §. Denique *&* §. Sexto *&c.*

Solutio.

[o] *Maldonat. Ies. Com. in Math.* 26.

ᵖ *Iansenius quo suprà.* *corditer amplectitur.* ᵖ Erat, inquit, tantum PROPASSIO: cui voluntas non assentiebatur, NON EST PECCATVM, cum bonum mutatur in melius. *Si minus hoc responsum tibi arriserit, habeto aliud, mea quidem sententia appositissimum.*
ᵠ *Maldonat. Ies. quo suprà.* ᵠ Sunt ex Scholasticis, qui dicunt Christum fuisse tristatum tantum in inferiore animæ parte, quæ in corpore est: At Christus significat tristitiam OMNES ANIMAE suæ PARTES occupâsse: melius igitur alij, qui dicunt dispensatione quadam factum esse, vt Christus tristitiam in animæ partem SVPERIOREM admiserit, QVANDO VOLVIT, ET QVA RATIONE VOLVIT. Eleganter enim * Augustinus: Huiusmodi affectus, sicut carnem humanæ infirmitatis, & mortem carnis, Dominus Iesus NON CONDITIONIS NECESSITATE, sed RATIONE VOLVNTATIS suscepit. rectè etiam * Damascenus scripsit, hoc inter nostras & Christi passiones interesse, quod NOSTRAE VOLVNTATIS PRAEVENIVNT actionem, Christi SEQVANTVR; nos non nisi NOLENTES passiones habere, Christum non nisi VOLENTEM habuisse. Deinde, quod nostræ ex NECESSITATE, & EX PECCATO ORIGINALI nascuntur: Christi NEC ex NECESSITATE, nec ex ORIGINALI PECCATO, sed ex MISERICORDIA NATAE sunt. Nam esuriuit pro nobis, sitiuit pro nobis. Negari Christū timuisse mortem, salua scripturæ autoritate nū posit. Nec propterea timidior multis martyribus censendus est, sed fortissimus, qui non nisi QVIA VOLVIT, timebat. at si voluntate sua timuit, inquies, cur timere voluit? possim ego vno verbo respondere. Si voluntate sua mori voluit, cur mori voluit? vtique pro nobis timere voluit. Tristis est anima &c. Idem quod * Dauid in persona Christi dixit. Circum-dederunt me dolores mortis, PERICVLA INFERNI inuenerunt me. maiore admiratione dignum est, quamobrem Christus tantopere mortem apprehenderit, vt sanguinem sudaret. respondet * Thomas: quia non solum mortem, verum-etiam mortis potissimam causam OMNIVM hominum PECCATA

* *August. in Psal. 87.*
* *Damascenus lib. 3. de Fide Orthodoxâ cap. 20.*
* *Psal. 114.*
* *Aquinas p. 3. qu. 46. art. 6.*

ANIMO

ANIMO concipiebat. in quam sententiam* Ambrosius pię sanè & eleganter scripsit. Christus minus contulisset mihi, nisi meum suscepisset affectum, ergo pro me doluit, qui pro se nihil habuit; suscepit tristitiam meam, vt mihi lætitiam suam largiretur,& vestigijs meis descendit ad mortis ærumnam, vt nos suis vestigijs reuocaret ad vitam. *Hæc omnia Iesuita. Quorsum hæc? inquies; animaduerte. tu vel ex dictis Caluini, vel ex dictorum consequentiâ Blasphemiam elici posse putas. Quid verò Caluinus dixit, quod non Iesuita aliquis disertè asseruit? quid tu obijcis, cui non Iesuita aliquis satisfecit? Dicta cum dictis conferamus. litera C. Caluinum: I. Iesuitam denotat.* C. Christus damnati, & perditi hominis cruciatus pertulit I. Hominis derelicti personam expresit. C. Se à Deo derelictũ esse sentiebat. I. in parte animæ superiore consolationem nullam sentiebat. C. cum Infernorum doloribus manum conserebat. I. Christo propriè conuenit illud Psalmographi. Pericula inferni inuenerunt me. *Rursus. I.* Non quod se à Deo derelictum esse sensentiret. C. non quod vera fide destitutus erat. *Itaq; aut Aduersarius tuus Caluinus absoluendus est, aut Fratres tui Germani Iesuitæ in eodem (vt ita dicam) nigro inscribendi. nunc ad responsa venio. Primum, Tentatio fuit, non transgressio. Secundum non passio erat, sed propassio. Tertium, Si vel passiones fuisse concedamus, tamen tales sunt, quæ non præueniebant voluntatis actionem, id est, quæ non reluctabantur, rationi, sed obsequebantur. quia Doluit Christus, quia voluit. nec ex originali prauitate, sed ex misericordi voluntate profecta sunt. tantum igitur abest, vt ex his blasphemiæ nota aliqua Caluino inuratur, vt nihil videam pro Christi obedientia erga Deum Patrem, vel pro sua erga nos charitate dici posse diuinius. Quamuis enim dum pretium Redemptionis nostræ per Christum respicimus,* [r] Non est existimandum vel ex multitudine, vel ex magnitudine pœnarum, sed ex dignitate Personæ, quæ patiebatur, & charitate qua patiebatur, alioqui tam animo quam corpore Christus æternas pœnas pertulisset. *Tamen Patronus.* * Christus corpus suum pro Corporibus

*Ambros. in Luc. 22.

Caluini dicta ex Aduersantium dictis asseruntur.

Verborum sensus planè Orthodoxus.

r *Bell. lib. 4. de Christo cap.* 8. §. 2. Argumentum.

* *Irenæus lib.* 5. *cap.* 2.

Corporibus nostris, animam pro animabus nostris posuit. *Et* * Christus animo & corpore passus est, licet, pœna corporis esset infiniti pretij: *Et Aduo.* [f] Recte Bernardus. Ex magnitudine remedij periculi mei æstimo quantitatem. *Ita cum ex hac persona patientis dignitate, tum-etiam supplicij acerbitate, coguntur pectora Christiana non modo humani sceleris atrocitatem, verum-etiam Dei cum aduersus Peccatores iustitiam, ergo & Pœnitentes infinitam misericordiam gratissimis animis confiteri. doctrina admirationis, pietatis, consolationis plenissima, quod nemo, qui commentarium Caluini in Math. 27.26. legerit, non facile intelligat: quorum summa hæc est.* [t] Spiritus Dei (inquit Caluinus) hæc duo simul conciliat, Christum fuisse tentatum per omnia sicut nos, & tamen ABSQVE peccato. vehementer erat Christus commotus, inquit Caluinus, sed ita vt semper se contineret sub Patris voluntate.

*Theodoretus Dial.3. teste Bellarmino quo supra.

[f] Royardus Dom.6. post Pentecosten.

[t] Staplet. prompt in Feria 4. hebd. Sancta.

Capvt. LVI.

Calumnia Septima. { *Aduersus vnicum Caluinum quasi (quod absit) Christo labem peccati asperserit.* }

A*Duersarius.* * Caluinus ait Christum aliquid egisse, quod corrigi debuerit, quod etiamsi peccatum fuisse non audet dicere; tamen peccatum reuera fuit, si corrigi debuerit, * Math. 26. Pater, si possibile est, transeat à me calix; verum-tamen non mea voluntas, sed tua fiat &c.] votum subito elapsum Christus (inquit Caluinus) corrigit, atque castigat. nota hæc verba, votum subito elapsum: &, castigat. in quibus Christo peccatum tribuere, non veretur. Nota, *inquis. Næ tu malus es Notator: sed Narrator peior. Reus.* * Tenendum est NON FVISSE in Christo TVRBVLENTOS affectus, qui more nostro eius animo puram moderationem excuterent, sed, quantum fieri potuit, sana & integra hominis natura. *Hæc Caluinus, & tamen Aduersarius*

* Bellar. lib. 4. de Christo, ca. 1

* Math. 26.

Impietatis crimen pie Caluinus iam diu repulit.

*In loco quem notandum censuit Bellarminus.

sarius. [b] Caluinus asseruisse FERTVR docuisse Christum INORDINATAM suam petitionem correxisse ; & ita turbatum fuisse, vt SINE SPIRITV orauerit. *Fertur, inquis, si non licuit tibi Caluini sententiam explorare, iniquis Dominis, si non placuit, Tyranno iniquiori, viz. voluntati obfirmatæ obtemperas, vtcumq; cum Caluino inique actum est. Nam Aduocat.* [c] Dicit Caluinus naturam Christi VNDIQVE PERFECTAM fuisse, NEC VLLAM fuisse in eo pasionum INORDINATIONEM. *Sed tu eius verba mordicus arrodis. Nota inquis, & tu nota, obsecro, hæc non dissimilia verba Sanctorum Patrum. Aduoc.* [d] Christus, inquit Hier. REVERTENS ad seipsum, quod ex hominis persona Christus TREPIDANTER RENVERAT, ex Dei filijque confirmat, cum dicit, Non sicut ego volo.] id est, non hoc quod humano affectu loquor, sed propter quod ad terras tua voluntate descendi. *Nota etiam illud.* [e] Rursus, inquit *Origenes, Christus REVOCANS desiderium suum, & videns quanta vtilitas mundo esset futura, per pasionem ipsius, quasi RECOGITANS dicebat : non sicut ego volo. *Hieronymus.* Renuens, & ad se reuertens. *Origenes.* Recogitans, & se reuocans. *Caluinus.* Corrigens & castigans. *Phrases, cum prorsus idem sonant, aut pariter in patribus damnandæ, aut in Caluino pariter excusandæ fuerunt. Postremo loco consequentiam tuam aggrediar, quam falsam esse omnino tu disce, vel potius, nos doce. Aduocatus.* [f] Pater transeat hic calix ; sed non sicut ego volo &c.] ac si diceret, volo vt non fiat. id est, voluntate naturali ; quod voluntate deliberata volo vt fiat. nulla est contra-dictio, nam non sunt hæ voluntates circa idem eodem modo consideratum ; & est velleitas potius quam voluntas. *Vel sic.* [g] Illa vox, transeat calix, non profecta est à Spiritu, sed à DESIDERIO NATVRALI, *Vel sic.* [h] Saluator noster, secundum voluntatem PARTIS INFERIORIS, mortem formidans & refugiens, petijt a se transferri calicem ; quem, secundum voluntatem partis superioris rationalis, ardentisime cupiebat bibere. *Denique.* [i] Colligitur ex hoc loco duas in Christo

[b] *Suarez Ies. Tom. 1. in Tho. disp. 33. sect. 1.*
Mendacium cote dignum.
[c] *Bell. lib. 4. de Christo cap. 8.* §. Præterea
[d] *Iansenius concord. in Math. 26.*
Caluini dictis dicta patrum antiquorum patrocinantur.
[e] *Ibidem.*
* *Origen. tract. in Math.*
[f] *Bell. lib. 4. de Christo cap. 5.* §. At Scriptura.
Sensus orthodoxus elicitur & corroboratur.
[g] *Iansenius concord. in eum locum.*
[h] *Pererius Ies. Com. in Rom. 9. num. 25.*
[i] *Maldonatus Ies. comm. in Math. 26.*

fuisse voluntates, humanam & diuinam. hæc voluntas quæ recusauit mori, NON fuit PLENA & perfecta, sed, vt Theologi volunt, CONDITIONALIS: si posibile est transeat &c.] Nec enim dicebat apud se, NOLO mori, sed NOLLEM mori: quæ voluntas peccatum non est, adhibita honesta conditione. *Quid ni igitur ex deliberato subitum, ex spirituali naturale, ex superiori inferius, ex perfecto imperfectum, corrigi sine peccato potuerit? cum præsertim Christus conditionalem iam reijcet, quam pater admittere noluit, & ad simplicem Patris voluntatem accomodat suam. nos itaq; hic rursus Regulam Iuris repetimus.* [b] Regula Iuris est ne fiat vis in verbis. *Sed est (heu) odium exlex & vel in Regularibus Sacerdotibus irregulare.*

[b] *Pineda Ies. Com. in Iob. 2.*

CAPVT. LVII.

Calumnia Octaua, qua Protestantes omnes grauantur, an necesse fuerit Christo merere aliquid pro seipso.

ADuersarius. [a] En Caluini blasphemiam [*] ita penitus abhorruit à nomine Meriti, vt neget Christum quicquam meruisse pro seipso, sed tantum pro nobis. *Hanc opinionem alij* [b] dubiam, *alij* [c] falsam, *alij* [d] Temerariam, *dixerunt, at* Blasphemam *ante vos (Rhemenses) adhuc, quod sciam, nemo. Assertoris ipsius vocem efflagitamus. adest Reus.* *Si spectemus Christi naturam, nulla noua exaltatione indigebat, quia semper erat æqualis Patri; sin humanam, non potuit humana natura Diuinitatis thronum merere: FVGIENDAE sunt igitur PROFANAE cogitationes eorum, qui Christi GRATIAM obfuscant; dum imaginantur Christum alia, quam salutis nostræ causa venisse: dicunt illi eum in cruce passum, vt sibi gloriam compararet, cum tamen tota Scriptura fructum passionis omnem, membris suis proprium esse prædicet. Rom. 8. Pro NOBIS tradidit illum.] Isa. 9. Puer natus est NOBIS.] Zach. 9. Ecce Rex venit

[a] *Colleg. Anglo-Rhem. annot. in Philip. 2.*
[b] *Guilhel. Rubion. vt refert Suarez in loco infra allegato.*
[c] *Bell. quo infrà*
[d] *Suarez Ies. quo infrà.*
[*] *Caluinus Com. in Philip. 2. 9. & Inst. 2. cap. 17. §. 6.*
Caluinus introducitur tanquã læsæ gratiæ Reus, cũ tamen nemo magis Christi gratiam amplificat.

venit tibi.] Ioh.17. Pro IIs sanctifico meipsum.] & tamen Sophistæ dicunt Christum priorem sui, quam nostri, rationem habuisse, & sibi antè gloriam esse promeritum, quam nobis salutem. *Nulla in istis, opinor, vocula occurrit, quæ vel rigidissimis Censoribus blasphemiæ suspicionem vel tenuissimam præbeat. comminus agamus. Aduersarius.* [e] Conueniunt inter se Theologi omnes, & vno consensu docent, Christum, præter ea bona, quæ suis laboribus peperit nobis, meruisse etiam sibi corporis gloriam, & nominis exaltationem, & omnia, quæ accepit post passionem. *Ain? omnia? & post Passionem? & in hoc Theologi omnes consentiunt? Aduocatus.* [f] Christus TOTAM suam gratiam, TOTAMQVE gloriam essentialem SINE MERITIS habuit, in primo suo humanitatis instanti, [g] NEC, nisi indirectè, meruit GLORIAM CORPORIS. *Vos verò ad Confirmationem descenditis. Aduersarius.* [h] Quod docemus probatur primo expressis scripturis. [*]Heb. 2. Videmus Iesum PROPTER passionem mortis gloria coronatum.] [*]Phil. 2. 9. Humiliauit seipsum, factus obediens vsque ad crucem, PROPTER quod exaltauit eum Deus, & dedit ei nomen super omne nomen. &c.] Respondet Caluinus, has voces QVAPROPTER, & PROPTER, non causam exaltationis significare, sed consequentiam. [i] Hæreticè. [k] Scripturas impudenter detorquet. *Quamobrem verò?* [l] Quia particula PROPTER causam vbique significare solet, vt Patres exponunt; & tamen NOVI Doctores non sapere sibi videntur, nisi omnibus contra-dicant. *Imò nec vbique, nec vbi iam versamur causam denotat, primum. Aduocatus* [m] Heb. 1. 9. Dilexisti iustitiam, & odisti iniquitatem, PROPTEREA vnxit te Deus oleo iustitiæ. &c.] Sanctus Thomas affirmat, cum dicitur, Propterea, NON MERITVM indicari, sed FINEM; vt sit sensus: ad hoc te vnxit Deus vt haberes HAEC OMNIA; quod SATIS probabiliter dicitur. *Imo etiam necessario. ostendo.* [n] Per vnctionem intelligunt MVLTI Patres ipsam incarnationem, & vnionem ad verbum, Augustinus, Anselmus, Beda, & Cyrillus, Alexandrinus: atque ita particula

[e] *Bell. lib. 5. de Christo cap. 9. in princ. & §.* Hæc.
[f] *Vega opusc. de Meritis, qu. 6.*
[g] *Scot. dist. 18.*
[h] *Bell. quo sup.*
[*] *Heb. 2.*
[*] *Phil. 2.*
[i] *Suarez Ies. Tom. 1. in Tho. disp. 41. sect. 1.*
[k] *Anglo-Rhem. annot. in Phil. 2.*
[l] *Bell. quo suprà. Iesuitæ Scripturis abutuntur.*
[m] *Ribera Ies. com. in Heb. 1. Vocis, propterea, vis.*
[n] *Suarez Ies. quo supra, disp. 10. sect. 4. §.* Sed contra.

 ticula

ticula [Propter] NON de causa MERITORIA, sed de FINALI intelligenda est. [o] Athanasius exponit illum locum de gratia animæ habituali. *At.* [p] Communis est Theologorum sententia Christum NON meruisse gratiam animæ habitualem, sed eam ab instantia incarnationis suæ habuisse. [q] NEC sanè meruit Christus sibi gratiam, aut scientiam, aut gloriam animæ. [r] NEC sibi personalem vnionem meruisse Theologi OMNES protestantur. *Ergo, inquam,* [Propterea] *non causam Meritoriam, sed consequentiam finalem significat. nunc locum ipsum attingamus, quem huic priori affinem esse Seraphicus Doctor vester explicabit.* [f] Phil. 2. Propterea quod dedit illi nomen. &c.] Duobus modis NOMEN exponitur; vel quantum est filius Dei, & nomen fuit illi AB AETERNO, & donatio eius erat æterna eius generatio. alio modo de Christo homine; & sic Pater dedit illi NOMEN VT DEVS ESSET, non per naturam, sed per gratiam; GRATIAM autem non adoptionis, sed VNIONIS. [t] Et per NOMEM super omne nomen, NON intelligitur Vox Iesu, sed OMNI-POTENTIA, vt PATRES OMNES ex Scripturis probant. *At.* [u] NON meruit sibi Christus vnionem Deitatis, aut omnipotentiam. *In quibus omnibus de Gloria* Corporis tantum *ne γρῦ quidem. quemadmodũ & in loco altero a vobis obiecto.* [x] In Heb. 2. Gloria & honore coronâsti eum.] Coronare est OMNEM illi honorem dare, quem NATVRA HVMANA *(proinde etiam anima humana)* capere possit. *loca vtraque coniungamus.* [y] Heb. 2. PROPTER passionem coronatus.] & Phil. 2. Obediens cruci factus, PROPTER quod exaltatus] at Christus in anima & in corpore passus est. *Ex his Dilemma huiusmodi efficitur. Cum omnes Scripturæ adductæ tam animæ, quam corporis gloriam consummatam significent; vel meritum innuunt, vel non: si sic, tum (vobis licet refragantibus) animæ quoque gloriam Christus sibi meruit: si non, tum nec corporis quidem: ita vt si meritum inferunt, vos perperam distorsisse Scripturas sacras; sin minus Christi partes imperitè distraxisse, videamini. Tu verò pergis.*

Aduersarius

[o] *Ibid. disp.* 18. § 2. §. Dico primo.
[p] *Ibid. disp.* 40. *sect.* 2. §. Nihilominus.
[q] *Bell. quo supr.*
[r] *Feuardentius Theomachia. li.* 5. *cap.* 14. & *Bell. quo supra.*
[f] *Aquinas com. in hunc locum.*
[t] *Vasquez Ies. lib.* 2. *de Adorat. disp.* 8. *c.* 10.
[u] *Iesuitæ iam suprà.*
[x] *Ribera Ies. Com. in Heb.* 2.
[y] *Catechismus Trident. in art.* 4.
Dilemma.

Aduersarius. [a] Melius illi erat carere gloria corporis, quam carere dignitate merendi, proindè gloriā corporis meruit. *Inscitè omninò, nè dicam ineptè, quippe.* [a] Detraheret perfectioni eius CARVISSE aliquandò gratiâ & gloriâ. *Denique vos Christi meritum pro gloria animæ suæ, vt Protestantes pro gloria corporis, negatis: si illa Catholica, vt hæc blasphema dici queat? quæ icircò tutior & sanctior appareat, quòd ad vnam illam præfixam nobis Scripturarum metam* Gloriam GRATIAE *collimare magis videatur; quæ in eo eminet maximè, quòd seipsum quodammodò abijciens, omnem suam charitatem pro nostra salute profudit. Patronus.* [*] Si pœnam respicimus, Christus similis Latronibus; si causam interrogamus, Respondebit, PROPTER VOS. *Hùc facit illa passionis Christi, adeòque totius obedientiæ epitome,* Consummatum est.] *Aduocatus.* [b] In quem finem Christus passus est? nempè primò vt NOS à peccati, & Dæmonis tyrannide liberaret: Secundò vt pœnam NOSTRIS peccatis debitam persolueret. Tertiò vt cœlorum aditum, communi generis humani peccato interclusum, NOBIS patefaceret. *Atque eadem est totius Scripturæ analogia. Vtra igitur opinio pietati ac veritati propiùs accedat, æquus Lector facilè existimabit.*

[a] *Bell. quo supr.*
Obiect. solutio.
[a] *Aquinas part. 3. qu. 19. art. 3.*
[*] *August. tract. in Psal. 44.*
[b] *Catechismus Trident. in art. 4. Symboli.*

CAPVT. LVII.

Calumnia nona { *De articulo descensus Christi ad inferos.* { 1. *In genere, de eius approbatione.* 2. *De sensu genuino.* 3. *De effectu.* 4. *De articuli necessitate.*

In primo de Immortalitate Animarum aduersus Caluinum, & Brentium inuidiòse, insidiòseque, agitur.

ADuersarius. [a] Caluinistæ negant hunc articulum. [b] Et Angliæ Ministri statuerunt eum è Symbolo obliterandum

[a] *Colleg. Anglo-Rhemens. in nou. Test. in Indice. Tit. Hell.*
[b] *Feuardentius in Theomachia, lib. 6. cap. 1.*

terandum esse, vt testatur Ric. Chenius, qui Londinensi Synodo adfuit. *Hoc mihi Anglo incredibile, Bellarmino vestro certè quidem non veri-simile videtur. Aduocatus.* [c] OMNES quidem CONVENIVNT quod Christus aliquo modo ad INFEROS DESCENDERIT. Caluinus hunc articulū in PRAECIPVIS habendum putat: Catechismus Lutheri, Brentij, & aliorum hunc legunt. Sed tota quæstio est in eius explicatione. *Iam igitur ad sensum explicandum accingeris. Aduersarius.* [d] Brentius dicit quod descendere ad Inferos, est prorsus interire. *Vnde hoc deliramentum colligis?* Quia introducit Christum sic loquentem: Descendam ad Inferos, & sentiam dolores Inferni, & planè perijsse VIDEBOR: ergo, &c. *Ergo tu exsibilandus es, non refutandus: nam Scholarum parietes, mihi crede, quoties Aristotelicum illud*, Quædam videntur, & nonsunt, *vsu tritum indies personantes tuam futilitatem explodere videntur. exempli causa. Aduocatus.* [e] Etiamsi Christus plus pertimuisse mortem VIDEATVR, quam multi alij Martyres, tamen timidior illis dici non possit. *En* videatur, *(Maldonate) quid sibi vult? caue insidias: ergo tu doces Christum plus alijs mortem pertimuisse? apage, inquies. pueriles ineptias. sanè. quibus tamen à Bellarmino tuo Brentius noster iniquissimè grauatur, nec Brentius solum. Aduersarius.* [f] Caluinus probat animam Christi non fuisse extinctam in Inferno, nec ruisse in perditionem. ergo videtur tenere aliorum animas in Inferno prorsus interire: hæc sententia refutatione nō eget, nam est fundamentum Atheismi. *Te esse profligatissimum Sententiarum tortorem ostendit primò Reus.* * Eos deliros & phreneticos esse oportet, qui putant animos nostros vna cum corporibus interire; aut ita sopiri, vt perinde sit atque si interirent. *Vides, (si tamen vides) Caluinum opinionem eam, quæ vel* tanquam *interitum animarum admittit, seu meram phrenesin damnare. forsan Rei vocem renues, audi testimonium Stapletoni tui, vel saltem tuam: vbi de statu animarum verè Christianorum agitur. Aduocatus.* [g] Docet Caluinus Fideles POST MORTEM VIVERE in cœlis. *cum de statu*

Impiorum

[c] *Bellar. lib. 4. de Christo cap. 6. per totum. De Immortalitate Animarum fictum crimen.*

[d] *Bell. quo supra cap. 7. in princ. Pingue sophisma.*

[e] *Maldonat. Ies. Comm. in Math. 26.*

[f] *Bell. lib. 4. de Christo cap. 7. §. Videtur. Grandis impostura.*

* *Caluinus com. in 1. Cor. 15. vers. 18. teste etiam Feuardentio Theomach. lib. 8. c. 7.*

[g] *Stapletonus infra in Caium 11.*

Impiorum. Asserit Caluinus Impios VIVERE POST MORTEM. *Hac est Caluini aperta constansque professio. & tamen pergit Aduersarius, & ne cum ratione insaniuisse videatur: Aduersarius.* [i] Ideo hoc mihi videtur, quia probat animam Christi non fuisse extinctam, quoniam non erat absorpta ab Inferno. Quid igitur est Caluino absorberi ab Inferno, nisi animam penitus extingui? *Respondeo primum de Reo, secundo de re. Primum. Aduocatus.* [k] Caluinus, in ψυχοπαννυχία Descendere ad Inferos dicit esse penitus extingui, & interire, saltem iuxta QVANDAM APPARENTIAM, & OPINIONEM HOMINVM; quibus nimirum is, qui moritur, videri posit prorsus extingui, etiam quoad animam. *Absorberi ab Inferno, est Caluino, fateor, (fatente id quoque hic nostro Iesuita) penitus extingui videri: sed tantum* videri, *& hominibus, & mortuarum animarum vitam mortalibus oculoris videri minime valentibus: quam hominis animalis apparentiam, seu quas tenebras Christus iam* * Sol ille, qui tanquam Gigas, *cursum suum cœlestem auspicatus est, gloriosa resurrectionis sua splendore, dissipabat. Iam ad rem, quam exemplo non dissimili illustro. Aduocatus.* * Ioh. 17. Nemo ex ijs perijt, nisi filius Perditionis | [l] Ideo hoc in loco Iudas filius PERDITIONIS nominatur, quia erat ad INTERITVM, & PERDITIONEM destinatus, quamquam etiam sua propria culpa PERIIT. *Hac tria verba,* Interitum, perditionem, perire, *Bellarmine, recole, quaso, & quid sibi velint discute, an ita* perire, *vt omnino non sit, & an potius vt perditissime misera sit? Scholam vestram appello.* [m] Vita animæ duplex est, Essentialis, & habitualis, seu relata ad aliud: illa in esse, hæc in BENE ESSE consistit. Anima Impij, quoad esse, nunquam perit; quoad bene esse in perditionem ruit. *Cum itaque nec ex verbis ipsis, nec ex consequentia verborum, nedum ex Caluini proposito, quem illi affingis, plane Atheismus elici possit, tamen* videtur mihi, *inquis. quid ego? non dicam cum Comico,* Deus effodiat istos occulos, qui plus vident, quam quod vident, *absit, sed Deus, precor, donet tibi mentem saniorem, vt videas* quod

[i] Bell. ibid.
[k] Valent. Ies. Tom. 4. disp. 2. quæst. 4 punct. 2. in principio.
* Psal. 19.
[l] Maldonatus Ies. Com. in * Ioh. 17.
[m] Magister, & Aquinas vbi de Beatitudine tractant.

Bell. quo supra.

quod profectò etiam vides : [a] Asserit Caluinus animas post mortem viuere. *Ad Articuli sensum propius accedis.*

De Articuli sensu.

Bell lib. 4. de Christo cap 7. *Suarez Iesuit. in Thom. part. 3. qu. 52. Art. 8. §. 1.*

Aduersarius. [o] Est sententia Caluini Christum pertulisse pœnas animarum damnatarum, & innuit eum in Inferno fuisse vsque ad Resurrectionem. [p] Etiam post mortem in Inferno fuisse. *Vobis non licuit vel per otium percipere Caluini mentem, vel per odium confiteri : rectius illi, qui tamen nunquam ferè non obliquis oculis Caluini mentem cernunt. Aduocatus.* [q] Caluinus dicit Christum has tam diras pœnas TANTVM IN CRVCE persoluisse. *Non igitur in Inferno, id est Gehenna. idque aperte passim Caluinus docet : vereor interim vt doctores vestri ponant, quod vos Caluino imponitis. Aduersarius.* [r] Certum est Christum in Inferno pœnas Damnatorum minime fuisse expertum, vt contra Caluini impietatem ostendimus : atq; hoc, quod dixi, certum est, & apud Orthodoxos omnes extra controuersiam. *ain?* Orthodoxos *opinione tua*, omnes? *prudens sciensque falleris. Aduocatus.* [s] Dicit AQVINAS Christũ voluisse esse in Inferno, vt POENAS NOSTRAS IN SE susciperet. *nec non alij.* [t] Medina dicit, ALIQVOS CATHOLICOS sensisse Christum passum esse aliquas EXTRINSECAS POENAS DAMNATORVM in INFERNO; non tamen eo modo, quo Damnati, scz. inuoluntario, aut cum inordinatione, sed voluntariè pro nostris peccatis, & ex maxima charitate. *Iam charitatis vestræ erit hic verum errorem Autorum vestrorum inconsiderato zelo, ac pietati ascribere, de quo Caluinum nostrum falsò etiam Impietatis condemnastis. Opinio secunda. Aduersarius.* [u] Alia est opinio Bezæ, & aliorum, per Infernum, Sepulchrum significari; & nihil esse aliud Descendere ad Inferos, quam esse sepultum. *Expositionem hanc vos, tanquam insulsam, passim exagitatis, quam, licet non cum Articuli ipsius sensu germano*

[q] *Colleg. Anglo-Rhemens. annot. in Math. 17. 47.*

[r] *Valent. Ies. Tom. 4. in Tho. disp. Quæst. 4. punct. 3. §.* Quintò certum.

[s] *Bell. lib. 4 de Christo cap. 10* §. Dubium.

[t] *Suarez Ies. in Thom. part. 3. qu. 52. art. 8. disp. 43. §. 1. Scholasticorum sententia praua.*

[u] *Bell. quo supra cap. 9. Sepulchrum.*

mano, attamen cum Scriptura phrasi consentientem, tueri possumus. [x] In Hos. 1. Et ascendit de terra.] Hieronymus. id est, Resuscitabuntur, quasi ab Inferis mortui, qui ex Infidelitate mortui sunt: retinet & hæc interpretatio proprietatem verborum; nam sicut morientes dicebantur in Infernum descendere, id est, in profundum terræ; ita qui Resurgunt, merito de terra ascendere dicuntur. *Quid hæc sibi volunt?* [y] Infernus pro sepulchro sumitur: & in Infernum descendere, pro SEPELIRI. *Et sanè plurima sunt Scripturarum loca, vbi ᾅδης pro sepulchro sumitur. Deinde, (neq; inter vos omnino conuenit)* [z] Quidam Scriptores Catholici, citra pertinaciam tamen; dixerunt nulla esse loca subterranea animarum; Christum quoque pertulisse pœnas Damnatorum; Infernum in Scripturis nihil aliud esse quam sepulchrum. *Et (quæ est opinio tertia)* [a] Docuit Durandus Christum descendisse, quoad Efficaciam, non per Essentiam: & existimat, non credendum esse necessario, Christi animam reipsa secundum Essentiam descendisse ad Inferos. *addis.* Hanc Sententiam esse erroneam, probatur. *optime. in Durando erroneam, in Caluino hæreticam vocas. sic nimirum tu soles calamum tuum, non in causam, sed in personam Distringere: quamuis non omnino erronea possit vobis videri, si quidem germanum, & non supposititium Infernum, limbum vestrum, intelligere velitis.* [b] Per Effectum Christus in quemlibet Infernorum descendit, aliter tamen, & aliter in Infernum Damnatorum, habuit hunc Effectum, quod descendens ad inferos, eos de sua incredulitate & malitia confutauit. *Ad Infernum igitur Damnatorum, si vobis credimus, non nisi per Effectum descendit. Opinio vltima.* [c] Opinio Catholica hæc est, Christum vere secundum Essentiam fuisse in Inferno. *Quam sententiam vestram nos quoque iuxta cum Augustana confessione libentissime profitemur, non tamen quatenus vestram, sed quatenus veram. namque doctrinæ veræ vos fermentũ vestrum varium admiscuistis, à vobis necessario in tribus dissentiemus, de loco, tempore, Efficacia ipsius descensus, 1. Nos ad Infernum Damnatorũ: vos verò.* [d] Non descen-

[x] *Ribera Ies. in Proph. Hoseam cap. 1. num. 132.*

[y] *Idem in Indice istius Voluminis Tit.* Infernus. *locum superiorem designans.*

[z] *Valent. Ies. quo supr. punct. 2.*

[a] *Bell. lib. 4. de Christo. cap. 15. principio & in §.* In hoc, *&c.*

[b] *Suarez Ies. in Thom. part. 3. qu. 52 art. 2.*

[c] *Bellar. quo supra.*

[d] *Feuardentius in Theomachia lib. 7. cap. 1.*

dit Christi anima ad Inferos Damnatorum, sed ad locum, qui est sinus Abrahæ, vel communiter limbus Patrum dicitur. *Contra Augustinum, qui ait,* * Infernum nusquam in Scripturis in bono sensu reperiri. *Contra Athanasium.* * Omnia Inferni loca permeans. *Contra Theophylactum.* * Ex profundissimo loco. *Contra Fulgentium.* * Illuc vsq; descendit, quo-vsque homo separatus est à Deo, id est, ad Infernum, vbi solebat Peccatoris anima torqueri. *At inter loca tormenti, & Requiei* * μέγα χάσμα. *Secundo vos tempus triduanum Christi descensui assignatis, nos vero quod August.* * Dicit Dominus *L*atroni, Hodie mecum eris in Paradizo.] quemquam ne igitur tam Impium credimus, qui dicere AVDEAT, quoniam anima Saluatoris nostri TRIDVO illo corporeæ mortis apud Inferos custodiæ mancipetur ? *Tertium de Effectu nunc pluribus persequimur.*

* *August.*
* *De Incarn. verbi Dei.*
* *In cap. 10. ad Rom.*
* *Lib. 3. ad Thrasimundum.*
* *Luc. 16.*
* *Contra Fælicianum cap. 15.*

Capvt. LIX.

De Descensu Christi { *Effectu,* *Necessitate.*

Prater hoc, quod [a] Omnes in eo consentiunt, quod Christus aliquo modo ad inferos descenderit, *Duo alia sunt quæ in hac expositionum dissensione me non mediocriter consolantur. vnũ, quod collatis inter se sententijs, Protestantes ampliorẽ quã Pontificij, diuinioremq; virtutem Christo merito ascribunt: alterum, quod huius etiam Articuli necessitatem firmius multò tenent atque constantius. Pontificij: (in quo quantos sequantur Autores infra) Aduersarius.* [b] Christus descendit ad Inferos vt inde animas defunctorum Patriarcharum sub veteri Testamento Fidelium ex limbo, seu carcere inferni educeret, vbi, ante eius aduentum continebantur. *Protestantes contra, virtute Redemptionis Christi futuri, Fidelium omnium animas ab origine mundi ab Inferni carcere satis redemptos fuisse. vos tantum hanc in Christo virtutem agnoscitis, vt animas*

[a] *Bellar. supra.*

[b] *Bell. quo supra cap. 16.* *Protestantes magis gratia diuina gloriam amplificant.*

animas in Inferno incarceratas eriperet, nos etiam tantam, ne vnquã in Inferno incarceratas essent, quod ex Scripturis argumento ἀποδεικτικῷ firmo. Aduocatus. [c] Omnes Christus SIMILITER redemit, siue ANTE Christi aduentum, siue post vixerunt, quique aliquando futuri erant; quamobrem * Apoc. 13. dicitur, [Agnus occisus ab Origine mundi] & B. Paulus dicit, Christum propositum fuisse propitiatorium PRAECEDENTIVM delictorum: id est, reuera precium postea solueretur, cuius respectu, quasi sub fidei-iussione quadam PRAETERITA etiam peccata fuerunt remissa: hinc STATIM post peccatum promissio Seminis benedicti facta, quo Serpentis caput contereretur. *Ita vt hoc verum sit quod dicis,* [d] Sacrificium crucis non tantum iam habet effectum & fructum, verum-etiam ab exordio mundi in lege veteri, & lege naturæ habuit. *Si idem fuit effectum Redemptionis ante & post passionem, tum ex eadem lege gratiæ de statu animorum defunctorum, doctrina eadem esse debet, vt si credimus animas nostras immediate post mortem supremo cœlo donatas, veterum Fidelium animas orco infernali amandatas & emancipatas esse minime credamus. quod adhuc confirmatur neruosius, quia ex eodem æterno Christi merito efficitur Patriarcharum animas (ex sententia Protestantium) à Pœna damni fuisse redemptas: quo (ex iudicio vestro) à pœna sensus liberati fuerunt. De limbo plura, paulo post.*

[c] *Greg. Valent. Ies. Tom. 4. in Thom. disp. 1. qu. 19. punct. 4.* §. Secundò sequitur. *& disp. 6. qu. 11. punct. 1.* §. At ratio.
* *Apoc. 13.*
[d] *Ibidem.*

Secundò, Articuli Necessitas ostenditur.

Ii huius articuli Assertores sunt maxime, qui eius notitiam explicitam magis exigunt. at. Reus. * Ego hanc particulam omittendam non censeo, vtpote quæ rei maximæ mysterium continet tam necessarium, vt præter-mitti nullo modo debeat. *At Iesuitæ alqui, dum decalogum repetunt, & Catechumenos instituunt suos, hanc particulam præter-molarunt. Sic* * *Acosta, sic* [f] *Tolletus Iesuita, Deinde alij explicitam*

* *Calu. Inst. de hoc Artic.*
* *Lib. 5. de procurand. Indorũ salute cap. 5.*

tam eius notitiam non necessariam esse defendunt. [g] Sequitur breue dubium, an veritas, de descensu Christi ad Inferos, non solum de fide sit, sed etiam articulus fidei: ratio dubij est, quia in Symbolo Nicæno non continetur; & quod ab Apostolis positus non fuerat, argumento esse possit, quod Patres in expositione Symboli, Augustinus, Tertullianus, Origenes, Irenæus, eum omiserunt. Respondeo. non esse omninò certum Apostolos eum Articulum addidisse, si per articulum fidei intelligamus veritatem, quam omnes Fideles EXPLICITE scire, & credere tenentur. Existimo NON NECESSARIVM hunc computare inter articulos fidei, quia non est res ADMODVM NECESSARIA omnibus hominibus; & quia ob hanc causam fortasse in Symbolo Nicæno omittitur, cuius symboli cognitio VIDETVR esse SVFFICIENS ad præceptum fidei implendum. *Si quis fortè Protestantium dixisset Articulum hunc non admodum necessarium fuisse, vah quantis illum clamoribus, & execrationibus exciperetis?*

[f] *Tolletus Ies. lib.4. de Instruct. cap.2.*
[g] *Suarez Ies. in Thom. qu. 52. art 8. disp. 43. §.2.*

CAPVT. LX.

Calumnia 10. *Bezam percellit.*

ADuersarius. [a] Beza appellat Christi corpus Cadauer, licet in Editione posteriori neget id esse idoneum vocabulum cum de Christi corpore agitur. *ò emunctæ naris homines scz. quamuis enim hoc dictum (ac reuera fuit) insolens, Christi corporis incorruptibilis maiestate indignum vobis videretur, non vsque adeo tamen vos offendere debuit, quòd Beza verba corrigenda dixerit, quam placere, quòd non dicenda correxerit: cum præsertim: qui primas habere sapientiæ non potuit, secundas habuerit partes Modestiæ. nè tamen is huius, quicquid est, audaciæ Autor primus fuisse videatur, Athanasium post hominum memoriam virum Catholicissimum consulite. Aduocatus.* [b] Vt Christus doceret *(inquit* [*] *Athanasius)* corpus suum esse mortuum, non, priusquam triduanum

[a] *Colleg. Anglo-Rhem. annot. in art. 2. 27. & Censura aduersus Ecclesiam Angliæ.*
[b] *Suarez Ies. in Thom. part. 3. qu 53. disp. 45. art. 2.*
[*] *Athanasius lib. de Incarnat.*

CADAVER esset, excitauit. *quid tandem? Aduersarius.* [c] Hos errores, qui apud antiquos Patres pro exploratis hæresibus notantur, Protestantes pro orthodoxis dogmatibus amplectuntur. *Enimverò id Protestantibus alijs accedit, quod iampridem Lutherus expertus fuit.* [d] Multa in Lutheri libris damnari vt hæretica, quæ in antiquorum Patrum scriptis Ortho-doxa, imo vt pia leguntur.

[c] *Bell lib.4 de Eccl. Milit. c.9.*

[d] *Erasmus supra in cap.23.*

CAPVT. LXI.

Calumnia 11. de Beatitudine Animarum, in qua hæreseos Rei aguntur. { *Caluinus, Lutherus, Communiter Protestantes alij.*

ADuersarius. [a] Erant ex Hæreticis, qui abdita receptacula, vbi seruentur animæ, nec Deum videant, ante Resurrectionem, nec Beatæ sint nisi in spe docuerunt. eundem errorem habet, Lutherus, Caluinus, & Caluinistæ alij. *Quæro, quid si forte sic dixerint Protestantes? quid si vero non dixerint? si primum, tum illorum Autores, antiquos Patres hæreseos conuinci oportet: sin alterum, vos ipsos mendacij. Patrum iudicium præmittendum est, sed sine præiudicio. Aduocatus.* [b] Non pauci, neque infimi nominis Autores in ea fuerunt sententia, vt assererent Sanctorum Defunctorum animas, quæ ex hac vita discesserunt, non statim in Beatitudinem recipi; sed vsque ad diem Iudicij in quibusdam locis reseruari, vt interim nec Deum videant, nec beatæ sint. Euthemius, Tertullianus, Lactantius, Victorinus, qui MANIFESTÈ hanc sententiam docuerunt, Et priscis temporibus hæc res satis anceps, & dubia fuit. [c] Etiam Origenes, Irenæus, Chrysostomus, Theodoretus, Oecumenius, Theophylactus, Ambrosius, Bernardus, huic sententiæ assensi sunt, [d] Quibus addi Iustinus Martyr, Prudentius, Arethas, possint. *Licet igitur opinio contraria, postea definitione Ecclesiæ in Concilio Florentino probata fuit, tamen*

[a] *Bell. de Beat. Sanct. lib.1. & 2. & 2ò.*

[b] *Vasquez Ies. Tom.1. in Tho. disp.19. cap.1. num.1 & num. 11.*

[c] *Stapl. lib.1. de autoritat. Script. cap.2. §.5.*

[d] *Sixtus Senens. Biblioth. lib.9. annot. pag.345.*

tamen tot nobilissimorum Patronorū vel nomina comprimere rabiem vestram debuerunt, & monere ne quis vestrum hoc nomine in Protestantes asperius invehatur. hoc tamen præstitistis strennè. Qui tamen si etiam sententiam orthodoxam vestrā profitentur, nemo non iudicat vos frontem tamdiù perfricuisse: nec tam quid, quam in quos dicatis cogitasse. agite, Reum primum producite.

1. *In Caluinum inuolant: eius sententiæ pro veritate aperta proferuntur.*

[a] *Bell. quo supr.* [b] *Vasquez Ies: quo supra.* [c] *Feuardentius in Theomach. lib. 8. ca. 7. & 8.*

Aduersarius. [a] Hunc errorem Caluinus pertinaciter defendit, negans animas sanctorū rectâ ad Deum ire, sed ad Inferos, vel alium locum extra cœlum. [b] Huius erroris Assertoribus. Staphylus annumerat Caluinum. [c] Vix credi possit, tantam in Hæresiarcha Caluino cœcitatem extitisse, vt Libertinis fenestram aperuerit, negandi immortalitatem animarum, quod tamen videtur fecisse. non discedens à Sacrilegio aduersus sanctas, & Beatas animas, nititur ijs æternam gloriam extorquere; negans eas frui visione Dei ante resurrectionem, sed tantisper expectatione suspensas, inter spem & fidem adhuc proficere. *Hactenus vestrum de Caluino præiudicium accepimus: nunc insuper iudicium efflagitamus; & primò (id enim Bellarmine tua dignitas postulat) tuum. Aduocat.* [d] Caluinus locat Sanctorum animas in cœlo etiam ante Christi aduentum. *Optime. Caluinus? Ecce Reus,* Etiam ante Christi aduentum? *Ergo ante Resurrectionem.* In cœlo? *Ergo non extra cœlum.* Sanctorum animas locat? *Ergo non spe, sed etiam re beatas. nunc porro, Feuardenti, eò grauius, quanto grauius Caluinum insectaris, Iudicium tuum deposcimus.* [e] Scribit * Caluinus vbi relicto mundo ad Deum migrauerimus, IPSVM tanquam propinquum, & positum oculis CERNIMVS. Rursus tunc, * inquit, Deus IN SE VIDEBITVR, vbi ablatū fuerit incorruptibilis huius naturæ velum: nam si, * inquit, animæ à corpore absentes Deum habent præsentem, CVM EO certè

[d] *Bell. lib. 4. de Christo cap. 15.* Tertio Caluinus. *Caluini sententia orthodoxa explicatur.* [e] *Feuardentius Theomach lib. 8. c. 8. §. Min. mihi. & deinc.* * *In 1. Cor. 13.* * *In 1. Ioh. 3. 1.* * *In 2. Cor. 5. 8.* * *In Luc. 16. 12.*

certè viuunt. Et anima, * inquit, Latronis, quæ in fœdo corpore latuit, ab Angelo in BEATAM VITAM deferrebatur; Sic iam est filijs Dei. deinde Caluinus obiectioni occurrit. Frustra * inquit, nituntur nostri ψυχοπαννυχιταί(?) Conuincere Sanctos Dei seruos defunctos, nondum esse ingressos in regnum Dei, ex eo quod ijs dicetur, venite, possidete.] *Caluini sententias ponis; rectè facis, vt sensum quoque eius rectè exponatur.* [f] Si animæ Defunctæ, vt ait Caluinus, oculis spiritualibus Deum cernant, præsentem, profectò NON HAERENT IN SVSPENSO donec Christus adueniat, vbi Apostolus publicè proclamat, [Scimus quoniam terrestris domus nostra huius habitationis dissoluetur, quod ædificationem à Deo habeamus, domum non manu factam, sed ÆTERNAM IN CŒLIS.] per Domum terrestrem corpus mortale significatur; per Domum æternam, fœlicitas, qua, post mortem corporis, animæ fruentur cum Deo; hoc enim est quod statim subijcit, [voluntatem habemus peregrinari à corpore & PRAESENTES esse AD DOMINVM.] & certe huic interpretationi etiam CALVINVS ASSENSVM PRAEBET, *Sensum Caluinus passim orthodoxum imprimis palam perspicueq; suum tradidit: vos vero? Aduersarius.* Contrarium Caluinus pertinaciter docuit. *rursus.* Nos in hac causa Caluinum contradictionis reum peragimus. *Hic in Caluino Inconstantiam notat, ille pertinaciam: vtramq; accusationem copulemus (oritur, en, fœtus monstri similis)* Inconstans pertinacia, *quanquam Caluinus profectò nec veritati contrarius fuit, nec omnino sibi, illud docui, hoc doceo.*

*Math.

[f] *Feuardentius quo supra per integrum caput.*

Aduersarij suam Calumniandi libidinē satis produnt.

CAPVT LXII.

Sententiæ Caluini obscuriores explicantur, quas Aduersarij, quasi obtorto collo, in sensum contrarium pertrahere conantur.

ADuersarius. * Dicit * Caluinus solum Christum ingressum esse Sanctuarium cœli ad consummationem vsque

*Bell. lib. 2. de Beatitud. Sanctorum cap. 1. §. Eundem.

*Lib. 3. Inst. cap. 20.

vsque seculorum. solus, inquit, Populi, eminus in atrio residentis, vota ad Deum defert; ergo significat solum Christū in cœlum ingressum esse, cæteros omnes excludi. *Hæc ipsissima est Bernardi expositio. Vide* * *infra, Et alludit Caluinus ad** *Exod.* 28. *vers.* 9. Reus sicut solus sacerdos sanctuarium ingrediens, populo autem in atrio astante, gestaret in humeris nomina Tribuum: ita Christus Mediator vota nostra per aspersionem sanguinis sui. *Iam si atrium fuisse partem templi, etiam interiorē probabimus: consectarium erit, eos qui in atrium cœli admissi sunt, è cœlo non excludi. at. Aduocatus.* [b] Tres fuisse partes templi nemo nescit, eam in qua populus consistebat, quæ aut templum, (nomine totius) aut atrium populi vocabatur. Secundam: Primum tabernaculum, vbi quotidie Sacerdotes mane, & vesperi thura incendebant. * Exod. 9. Tertiam, Sanctum Sanctorum, vbi erat arca Testamenti, quo semel tantum in anno summus Sacerdos peracto sacrificio ingrediebatur. Vtrumque tabernaculum describitur, Hebr. 9. 2. *Quid si etiam in cælo Sanctos esse Caluinus diserte profiteatur?* [c] Si quis petat à Caluino, vbi fuerint ante Christi mortem animæ Iustorum: responde:, fuisse in cœlo. *O magnam vim veritatis! quæ, vel ex mendacissimis, aliquam extorquet confessionem sui, quanquam non sit hæc integra veritatis confessio. addis enim,* Caluinum negare Sanctos visuros Deum, ante resurrectionem. *quæ sententia si Caluino forte exciderit, nonne benigne exponenda esset potius, quam tam contumeliose exagitanda?* [d] Irenæus lib. 5. Animæ Iustorum abibunt, inquit, in locum inuisibilem, definitum sibi a Deo, & ibi vsque ad resurrectionem commorabuntur, post, resurgentes venient ad conspectum Christi. Respondeo ad Irenæum, existimat eos non perfectam Beatitudinem consequutos, quæ consistit in corpore, & anima. & per locum inuisibilem quid prohibet intelligi cœlum; vbi est lux inaccessibilis? *siccine? illud igitur,* venient in conspectum Dei, *quid sibi vult? sed* [e] Irenæus in illum errorem impingebat, quo negatur animas defunctorum visione Dei frui ante resurrectionem.

Irenæus

* *Infra in hoc capite.*
* *Exod.* 28.
* *Locus Calui.*

[b] *Ribera Iesuit. in eum locum. Solutio.*

* *Exod.* 22.

[c] *Bellar. lib.* 4. *de Christo c.* 9.

[d] *Bell. l. de Beat. Sanct cap* 4. *in eadem sententiam respondet Vasques Ies. loco ex eo in c.* 2. *superiore citato. Aduersarij imprudentes Caluinum in patribus excusant.*

[e] *Senens. Bibl. pag.* 569.

Irenaus Pater errat, excusatur. filius Caluinus recte, pieq; sentit, ac profitetur, & rapitur in iudicium. instas secundo. Aduersarius. [f] Caluinus instit. lib. 3. Cap. 20. §. 6. dicit Sanctos defunctos vna nobiscum esse fide coniunctos, ergo negat eos videre Deum: quia vbi fides, non est visio. *Loquitur de fide Resurrectionis, quæ vel in beatis defunctis, etiam vsque ad Resurrectionem viget, non minus quam spes, vt supra Caluinus disertè habuit. at q; hic quoque debuisti sensum aliquem commodum admittere. nam Aduocatus.* [g] Arethas dixit Sanctos sperare futuram gloriam. Commodè exponi potest, intelligit gloriam corporis in resurrectione. *optimè.* Commodè, *inquis*, exponi Arethas possit. *Tum profectò Caluinus non possit, non inique, & odiose traduci. Caluini verba se apud æquos Iudices, ab hac Calumnia tua facile vindicabunt. Reus.** Sancti mortui toto animo; & aspectu in Deo hærere, deesse tamen adhuc quiddam, quod videre cupiant, supremam nempe gloriam implendam in die iudicij, quando satiabuntur aspectu vultus Dei, nec manere à morte fidem quam Apostolus aspectui opponit. 1 Cor. 13. *ecquid habes, quod hic increpes, aut illudas? non omnino. Aduocatus.* [h] In Heb. 11 39. Hi omnes testimonio fidei probati non acceperunt repromissiones, vt non sine nobis cōsummarentur.] Respondeo. Intelligit his verbis PERFECTAM BEATITVDINEM, animi, scz. & corporis, quam Sancti nondum sunt consequuti: quæ est communis Patrum expositio. non ait, ne sine nobis remunerentur (inquit Augustinus) sed, ne consummarentur. *instas tertio. Aduersarius.* [i] Calu. Instit. lib. 3. cap. 25 §. 6. ait coronam gloriæ deferri vsque ad Aduentum Christi. *Respicit Caluinus verba Petri. 5. 4. & per Coronam significat consummatam beatitudinē. Aduocatus.* [k] Dicit quidem Bernardus Sanctos NON ante resurrectionem VISVROS Deum, & vsque ad resurrectionem esse IN ATRIO, post resurrectionem futuros esse in DOMO, id est in beatitudine. & nunc tantum STOLA prima vestiri, quæ est fœlicitas animarum, POSTEA SECVNDA STOLA VESTIENDAS, QVAE EST GLORIA

[f] Bell. lib. 1. de Beat. Sanct. c. 1.

[g] Bell. ibid. ca. 4.

* In Psychopannuchia.

* Heb. 11. 39.

[h] Bell. Ibid. ca. 3. in resp. ad hunc locum.

[i] Bell. ibid.

[k] Bell. ibid. ca. 5. §. Ad locum Bernardi.

Corporvm; non loquitur de simplici visione, sed illa perfecta, quæ habebitur in resurrectione, & de perfecta gloria quæ in coniunctione Corporis erit. *Cum eadem prorsus sit Bernardi, & Caluini sententia, & pene ijsdem verbis expressa, qua hac peruersitas est, Alterum à dexteris vestris tanquam Sanctum Patrem collocare: alterum verò vt hostem & Hæreticum in sinistram partem detrudere? tu tandem in omnes Protestantes impetum facis. Iam rursus appello ad Regulam iuris,* Ne fiat vis in verbis; *sed vt Autor quiuis, tanquam sui interpres commodissimus adhibeatur, & dicta dubia, aliena, inusitata, eiusdem Autoris dictis perspicuis, proprijs, frequentibus illumentur & explicentur. illustriora multa Caluini dicta produximus, hoc vnum subiungam instar Coronidis:* *Reus.* Dominus quidem moriens dixit: Pater in manus tuas commendo Spiritum meum.] Similiter Stephanus Christum rogabat; en de animabus, nunc de Corporibus, dicit Paulus, Iam nos resurrexisse, non significat nos illa gloriosa vita nunc frui, quæ in spe sita est, spes enim absentium est. Quamdiu vero degimus in hoc mundo peregrini sumus expectantes, quoad bona nobis promissa præstentur, quodque nobis nunc proponitur in speculo, & in figuris obscurioribus coram intueamur. Absumus à Deo, ait Paulus, quia fide ambulamus, non autem oculis cernimus, aut reipsa fruimur; proinde laboramus spè Qvietis post mortem potivndae, credimus quod nobis per os Pauli dictum est, nos, cum terrestre hoc Domicilium dirutum fuerit, Permanentem in cœlis domvm habitvros, ideoqve ex hoc Carcere cupimus migrare, vt Simvs cvm Domino bonis omnibvs perfrventes: Nam si Fidelium animæ Simvlac separatae sint a corporibus Vivvnt cvm Deo, ac fœlici Regni gavdio potivntvr: tamen perfecta omnium filiorum Dei fœlicitas, vsque ad secundum Christi aduentum defertur. *Hic Caluini locus suam innocentiam asserit, tuam damnat Conscientiam: nam quod ille voluit, astute dissimulas: quod non voluit, malitiose fingis,*

Caluinus sui Interpres.

* *Caluinus aduersus Libertinos cap. 22.*

fingis. Concludam ego pro Caluino ex Calanio, quem ille contra Caluinum distrinxit. Aduocatus. [l] Etiam Caluinus eos censet * DELIROS, & Phreneticos esse, qui putant animos nostros aut vna cum corporibus interire, aut ita sopiri, vt perinde sit, ac si interirent. Et iterum: Colligi recte possit, inquit * Caluinus, ex verbis Pauli, animas à corporibus solutas APVD DEVM VIVERE. *Quoties igitur defunctas Fidelium animas de Beatitudinis gloria suspensas facit, satis constat, non de loco cœlesti, sed de gradu, nec de Beatitudine ipsa, sed de anima, & Corporis Beatitudine (qua non ante Diem Resurrectionis perficitur) consummata, esse loquutum.*

[l] *Fenardentius Theomach. lib.* 8. *c.* 7. § Min. in.
* *Caluin. verba Comm. in* 1. *Cor.* 18.
* *In* 2. *Cor.* 5. 8.

In hac causa porrò Luthero litem intendunt.

Aduersarius. [m] Eundem errorem Lutherus habuit in Prælect. in Gen. vt Staphylus citat. *Tibi libuit plus credere Staphyli tui oculis, quam tuis. nimis credulus, minus est credendus. Lutherum verba sua resonantem audiamus. Reus.* * Nos quando emigramus ex hac vita rapimur in Christi sinum. *Rursus.* Nos certi sumus Saluatorem nostrum Iesum Christum sedere ad dextram Dei Patris, & expectare nos decedentes ex hac vita. Quandocunq; igitur excedimus è viuis ad Episcopum animarum nostrarum egredimur, qui recipit nos in manus suas: is noster Abraham est, cuius complexu fruimur, is viuit, imo regnat perpetuo. *Etsi de gradu gloriæ Lutherus (quæ fuit eius docta ignorantia) statuere nihil voluit: at de ipsa Beatitudine hac satis Orthodoxè elucubrauit.*

[m] *Bell. quo supr. & Vasquez Ies. quo supra.*
* *Lutherus in Prælect. in Gen.*

Postremo loco Protestantibus alijs ferè omnibus crimen infrunt.

Aduersarius. [n] Eundem errorem Caluinistæ tenent, qui nolunt Sanctos Martyres, è mundo proficiscentes, recta ad

[n] *Bell. quo supra cap.* 4.

ad Deum ire; sed ad Infernum, aut alium locum extra cœlum. *Siccine?* Extra cœlum? *Tu (quod soles,) toto cœlo erras: Illi reprehenduntur scilicet à vobis, quasi animas Fidelium defunctorum* extra cœlum *credant, qui ideò à vobis reprehenduntur, quod Fidelium animas extra cœlum credere noluerint.* *Aduocatus.* [a] Obijciunt nobis Protestantes loca Scripturarum, & Patrum, in quibus duplex status eorum, qui moriuntur, significatur; Impiorum in supplicium æternum, Iustorum in vitam æternam, & deinde huiusmodi Scripturarum testimonia proferunt, & vrgent, quibus determinatè significari videtur, eos, qui ex vita discedunt, in statu gratiæ STATIM recipi AD BEATITVDINEM. vt Apoc. 14. Beati qui moriuntur in Domino, requiescunt à laboribus.] Si, inquiunt, Beati omnes, tum nulli Purgatorij cruciatibus detinentur. Deniqueobijciunt ex Augustino, NVLLVM LOCVM MEDIVM esse post hanc vitam, præter regnum cœlorum & infernum damnatorum. ergo (*inquiunt*) nullus locus Purgatorio relinquitur. *Et (vt appareat te nusquam non esse tibi Aduersariū) teste Bellarmino.* [o] Octaua obiectio Protestantium sumitur ex 2. Cor. 5. Si domus terrena dissoluitur, habemus æternam in cœlis.] rectà igitur, inquiunt, fideles post mortem transferuntur in cœlum. *Quid igitur Caluinus, alijque, quos Caluinistas vocatis, planè non senserit satis constat; quid vester Pontifex senserit, dic tu sodes.* [p] Iohannes 22. reuerà sententiebat animas non visuras Deum ante resurrectionem. *Ergo nec noster Iohannes Caluinus nobis obiectandus fuit, & Iohannes Papa vester à vobis non excusandus.*

Preceps Aduersarij querela.

[a] *Valent. Ies. lib. de Purg. cap. 8. & colleg. Anglo-Rhem. annot. in Apoc. 14. 13.*

[o] *Bell. lib. 1. de Purgat.*

Pontifex reus esse conuincitur, obiect. Protestantibus criminis.

[p] *Bell. lib. 4. de Rom. Pont. cap. 14. §.* Respondeo in-primis.

CAPVT. LXIII.

Calumnia 12. in qua { *Lutherum & Caluinum in eodem cum Libertinis volutabro hærere volunt.* }

HOc in loco duo præstare enitar, primum, Reos contritionem, ac pœnitentiam nullam, nisi omninò pœnitendam conuellere,

uellere. Secundum, Protestantes etiam contritionem grauiorem Christianis præscribere, quam vel rigidissimi Iesuitæ, aut vlli Indulgentiarum Institores libenter velint admittere. de primò. Aduersarius. [a] Lutherus & Caluinus tam sunt Libertini vt doceant contritionem in homine, aut hypocrisin, aut desperationem generare. [b] Aduersus quam Lutheri blasphemiam in Conc. * Tridentino definitum est, huiusmodi dolorem esse vtilem. *Tam iustè queritur Lutherus hic sibi factam iniuriam, vt sit miserandus vel hosti. Aduocatus.* [c] Malitiosè Aduersarij mei (inquit Lutherus) hunc articulum congesserunt, NON enim NEGAVI contritionem. hæc ille. Ego quidem de quibus loqueris nescio, neque enim mihi animus est priuatas quorundam opiniones tutari. *quid non dixerit Lutherus, Roffensis, ostendisti: quid insuper dixerit explica.* [d] Dixi, inquit Lutherus, fidem sine contritione esse non posse, cum gratia infundatur, non nisi magna animi concussione, iam seipsum resoluit. *Et seipsum, quæso, plenius resoluat. Reus.* * Quod si Aduersarij dixerint se loqui de Contritione in charitate facta, NVNQVAM docui eum hominem HYPOCRITAM FACERE, qui meum Articulum damnant, de contritione naturali EXTRA FIDEM loqui eos oportet. *Tam orthodoxè vt ausit cuiusquam Christiani conscientiam de huius veritate attestari.* * Eat quisque in cor suum, & non mentiatur sibi-ipsi, ac respondeat mihi an non cor suum ita inueniat, vt mallet legem nullam esse; an non odiat pœnam peccatorum esse, an in affectu non vellet peccata non esse prohibita? *Videtis qualem dolorem Lutherus damnat, seruilem prorsus, & , vt cũ vestro summo doctore loquar,* [e] Ipsam seruilitatem. *At Aduers.* [f] Dolor seruilis vtilis est, nam vt* Augustinus Timorẽ pœnarum ita inducere charitatem docet, sicut seta Sutoris introducit linuũ; Si nullus est, inquit, timor; non est qua intret charitas, sicut videmus per setam introduci linũ, quandò aliquid suitur. Ergo est vtilis. *Vtilis est: quis negat? Ergonè non facit Hypocritam, ergonè non ad desperationem erumpit? non potest summus Scholasticus ita desipere, vt nesciat distinguere*

[a] *Colleg. Anglo. Rhemen. annot. in 2. Cor 9.*
[b] *Valent Ies. Tom. 4. in Tho. disp. 7. qu. 2. punct. 3. §.* Rectè.
[c] *Episc. Roffens. art. 5. aduersus Luth.*
[d] *Ibidem.*
Contritio quam Lutherus oppugnauit.
* *Luth. Art. 6.*
* *Ibid.*
[e] *Aquinas 2. 2. qu. 19. art. 4.*
[f] *Valent. Ies. quo supra.*
* *Tract. 9. super 1. Epist. Ioh.*
Dolor seruilis quatenus vtilis.

gnere inter rem per accidens vtilem, & sua naturâ malam. Venenum, quod, cum est naturæ humanæ inimicissimum subsidium tamen adfert, medica si adhibeatur manu; quod corpori venenum, id seruilis Gehennæ timor animæ adfert: veneni ingenium si spectemus verè dicimus interitum machinari; sic seruilis Timor alioqui hypocrisin & desperationem ingenerat: si illi ars humana, huic diuina gratia accesserit, vtrumque vtile & salutare efficitur: non quod (si propriè loqui velimus) alterutrum sua naturâ sit, sed quod, aliena virtute, iam sit vtile; hoc non modò ratio, verum-etiam res ipsa demonstrat. Aduocatus.

g Valent. Ies. quo supra.

g Nos asserimus si quis propter pœnas, tanquam propter MAXIMVM, quod horreret, malum, summéque auertendum de peccatis doloret, OMNINO FORE MALVM, quoniam orietur ex peruerisissimo sui amore. Secundo si quis mouetur timore pœnarum, & proposito vitandi pœnas, vt conditione, SINE QVA NON, doleret de peccatis, hic timor etiam malus est, & à pio animo alienus. *His fundamentis iactis, fundamenta Lutheri (quod tamen Valentiane moliris) nunquam profectò possis labefactare.* 1. *quia, si Contritionem rectè definiamus;* h Contritio non est timor Gehennæ, sed animæ dolor de peccatis. *Et* i Formalis amor Dei, per se loquendo, est NECESSARIVS ad iustificationem, vt medium. *Eadem fuit B. Augustini elegans constansque asseueratio. Patronus.* * Qui carnali metu præcepta facit, proculdubio INVITVS facit, ac per hoc in animo NON facit; mauult enim animo NON FACERE, si secundum ea, quæ cupit & metuit, permittatur impunè, ac per hoc INTVS est Reus, si ipse qui præcipit, inspicit Deus. *Rursus.* * Seta prius intrat, sed nisi EXEAT, non succedit linum: sic timor primò intrat, NON autem MANET, quia perfecta charitas FORAS mittit timorem. *Deniq.* * Veram pœnitentiam non facit nisi ODIVM PECCATI, & AMOR DEI, huius sacrificij ignis est dilectio. *Comparemus hunc Augustini* Inuitum, *& illum Lutheri* Hypocritam, *& facile sentiemus, in ipso Luthero Augustinum esse loquutum. Maiora molimur.*

Causa Lutheri probatur & approbatur.

h *Lindanus panopl. lib 4. c. 64.*
i *Suarez Ies. Tom. 4. disp. 4. Sect. 2.* Assertio 1.
* *August. lib. 3. contra duas epist Pelag. ad Bonifacium. cap. 4.*
* *Tract. 9. super 1. Ioh.*
* *Serm. 7. de Tempore.*

Secunda

Secunda Assertio: Protestantes in Pœnitentibus Contritionem maiorem, & veriorem quam Pontificij, exigunt.

Aduersar. [k] Pœnitens, si vel pulsillus dolor sit, absoluitur a culpa. [l] TENVIS dolor sufficit. Contritio IMPERFECTA. [m] Vel QVOCVNQVE gradu [n] REMISSA potest delere, vel grauissimum peccatum. *Hæc igitur Pontificiorum fuit de Remissa Contritione granis & trita defensio. Protestantes verò. Aduocatus* [p] Gratia, inquit, Lutherus, non infunditur, nisi cum MAGNA animi CONCVSSIONE. [q] Docet Kemnitius Contritionem ACREM, & VEHEMENTEM esse debere. & Caluinus, nullos, nisi Conscientia peccatorum VVLNERATOS, syncere Dei misericordiam implorare. *Doctrina hæc est ἀναγκῶν dictante id Spiritu Sancto.* [*] SCINDITE corda.] *Et.* [*] Dole quasi PARTVRIENS.] In AMARITVDINE animæ.] [*] TRISTITIA quæ secundum Deum. &c.] *Et passim alibi idem præceptis & exemplis Scripturarum comprobatur, quibus, ac par est, Patres suffragantur. Patronus.* [*] Conuertamur ad Dominum, & pœnitentiam criminis veris DOLORIBVS EXPRIMENTES, Dei misericordiam deprecemur. [*] In pœnitentia NON tam consideranda est MENSVRA temporis, quam DOLORIS. [*] Vera Pœnitentia est iugiter FLETIBVS commissa diluere, & abluta non iterare. [*] Μετάνοια est resipiscentia, vt quis SE ACCVSET DEMENTIAE, & CASTIGET ad rectius viuendum. *Sed non licet in istis immorari: à Contritione ad Confessionem transeamus.*

[k] Roffens. Epis. art. 5.
[l] Maldonat. Ies. in Summ. qu. 16. art. 1.
[m] Acosta Ies. lib. 5. de Salut. Indorum. cap. 11.
[n] Suarez Ies. Tom. 4. disp. 4. Sect. 4. num. 9.
[o] Toletus Ies. lib 3. de Instr. Sacerd. cap. 5.
[p] Roffens. quo supra art. 12.
[q] Bell. lib. 2. de Pœnit. cap. 19.
[*] Ioel. 2.
[*] Mal 4.
[*] Is. 38.
[*] 2. Cor. 7.
[*] Cyprianus serm. de Lapsis.
[*] Augustinus Enchirid. ca. 65.
[*] Hieron. in Psal. 118.
[*] Lactantius lib. 6.

CAPVT. LXIIII.

Calumnia vltima de Confessione Protestantes omnes vrget.

Status Quæstionis.

[a] ADmittit Caluinus Confessionem generalem, quam minister pro se & populo in ecclesia faciat. [*] Admittit etiam

[a] Bellar. lib. 3. de pœnit. ca. 1.
[*] lib. 3. Inst. ca. 4. §. 7. 11. 12.

etiam Confeſsionem priuatam coram paſtore, quando quis ita angitur, & affligitur peccatorum ſenſu, vt ſe explicare, niſi alieno adiutorio, nequeat: ſed addit hanc moderationem, libera ſit, nec ab omnibus exigatur, nec neceſſario de peccatis omnibus. Eſt enim (inquit Melancthon) enumeratio omnium impoſsibilis. Kemnitius docet priuatæ confeſsionis vſum in generali profeſsione peccati conſiſtere vt abſolutio petatur, ſed monet auditorum iudicia de peccatorum gradibus, de ſtipendio peccati, de fide in Chriſtum, de ſua pœnitentia, & emendationis propoſito, eſſe exploranda. *Quid eſt igitur in quo a vobis diſſentiunt?* Omnes Proteſtantes in eo conueniunt, vt non ſit neceſſarium omnia peccata ſacerdotibus confiteri: in quo Eccleſiæ noſtræ Catholicæ Confeſsione tanquam non neceſſariam, imo etiam peſtilentem è medio ſublatam cupiunt. *De ſententiarum varietate conſtat, de veritate diſſeremus.*

Bell. quo ſupra.

Romanæ Confeſſionis { 1. *Antiquitas,* 2. *Aequitas diſcutitur.* }

Aduerſarius. [b] Audiani hæretici dixerunt confeſsionem auricularem non eſſe neceſſariam, ſic Lutherani. [c] Quam probabimus eſſe iure diuino antiquiſsimam, [d] Et à Chriſto ſalubriter inſtitutam. *qui contra ſentiunt, hæretici ſunt cenſendi? Aduocat.* [e] Sunt etiam inter Catholicos qui putant nullum eſſe PRAECEPTVM diuinum de confeſsione, vt OMNES decretorum interpretes & inter SCHOLASTICOS Scotus. *addis. Aduerſarius.* [f] Sed tamen hæc opinio aut iam declarata eſt ſatis tanquam hæreſis ab Eccleſia, aut operæ-prætium faceret eccleſia, ſi declararet eam eſſe hæreſin. *Dogmaticè & planè magiſtraliter. Enimvero, ſi Lindano tuo Credimus, iamdiu hæc hæreſis in Audianis damnata fuit, cum tamen aut declarata eſt, aut declarãda eſt, quam haſitanter? nimirum tibi in animo eſt hæreſin nouam fingere. illi antiquam aliam Proteſtantibus affingere. nobis incumbit probare*

[b] *Lindan. panop. tabul. 4 & Bell. quo ſupra.*
[c] *Bellar. quo ſuprà.*
[d] *Gretzer. Ioh. in Apo. lib. 3. ca. 2.*
[e] *Mald. Ieſ. in Summ. qu. 18. art. 4.*
[f] *Ibidem.*

bare Articularem vestram & impossibilem esse & non necessariam.

Esse Impossibilem.

Aduersar. [g] Dicunt Protestantes Confessionem nostram esse impossibilem. *Hos tu oppugnas.cœterum. Aduoc.* [h] Scholastici nimium arguti homines talem confessionem priuatam reddiderunt, vt grauis & Sanctus Theologus sæpè testatus est, eam iuxta illorum DEVTEROSEIS, IMPOSSIBILE esse nobis confiteri. *Nos ex vestris de Confessione principijs huius censuræ veritatem luculentam ostendemus. Agite, vestris enim insistemus vestigijs.* [i] Quandò confessio culpabiliter non est integra, defectu MATERIAE necessariæ ipsa confessio omninò nulla est. *Materia, quæ est ipsum peccatum, vel in actione, vel in actionis circumstantijs, consideratur: peccatum in actione ipsa, in mortale & veniale Distinguitis. de mortali.* [k] Mortalia OMNIA sunt NECESSARIO confitenda. *Venialia verò.* [l] Multi Scholastici dixerunt VENIALIA OMNIA esse NECESSARIO confitenda. *Subiungis.* Sed contraria Sententia est probabilior, quam Con. Tridentinum probauit. [m] Quæ est veritas Catholica. *Imò nec Catholica, nec sanè probabilis, modò principijs vestris constare velitis, sic enim statuitis.* [n] Vnus finis confitendi est, vt obligaret homines, nè ipsi Iudices essent, an habeant peccatum, & an illud sit mortale, an veniale, quia plerumque, imperiti sunt, ideóq; COGENDI sunt EXPONERE QVICQVID FECERVNT, Sacerdoti, vt iudicet peccarunt, nec-ne: & proprius finis cõfessionis est, vt Peccatores vi clauium obtinerent remissionem peccatorum. Quapropter Sacerdos debet omnia remittere, & quia non potest remittere, nisi qui audit, omnia debet audire. *Ideò, inquitis, proferenda peccata sunt, vt iudicari; iudicanda vt remitti possint, in illo finis proximus, in hoc vltimus consistit, vterq; opinione vestra necessarius: quibus, quasi pedicis, & manicis vestris, vos constringi & coarctari*

[g] *Bell. quo suprà.*

[h] *B. Rhenanus in Arg. in Tert. de pœnit.*

[i] *Suarez Ies. Tom. 4. disp. 22. § 6.*

[k] *Ibid.*

[l] *Maldona. Ies. quo supra.*

[m] *Suarez quo supra §. 2.*

[n] *Maldonatus Ies. Summu. qu. 18. art. 8. & art. 3 & art. 4.*

Confessionis auricularis finis.

Luculenta ratio.

necesse est. Primò de Iudice. Si Sacerdos iudex necessariò constituitur, vt quæ sint in hominibus mortalia peccata discernat, tum quicquid peccato mortali obnoxium esse potest, est Sacerdoti exprimendum : ita homines non modò Iudicibus ipsa peccata mortalia, verùm & omnes omnium partium corporis actiones, omnes cordis affectus, omnes deniqne animarum conceptus intimos confiteri cogantur. quæ singula nec Satan, qui est * κατήγορος τῶν ἀδελφῶν, Accusator Fratrum *enumerando consequi possit. Hæc de fine proximo. vltimus sequitur. Exponuntur, inquit, vt remittantur : cur non igitur tenemur etiam venialia confiteri ? aut quia remissione opus non habent, aut quia venialia omnia Confessori repetere, vel Confessario attendere, est impossibile. si primum, tum illud placitum vestrum infringitis.* [o] Venialia, quia solui & remitti possunt, materia esse possint Confessionis. *Sin alterum, Iudicium Sacerdotis auriculare, quod fingitis, est penitus abrogandum. Ad Confessionis materiam remotiorem, attamen, iudicio vestro necessariam, reuertamur.* [p] Actiones aliæ, *inquitis*, mutant speciem, HVIVSMODI eodem præcepto diuino DEBEMVS CONFITERI, quo mortalia. *v. g.* Qui furatur propter adulterium, est in actione fur, in fine Adulter. Aliæ speciem non mutant, quarum insuper aliæ peccatum augent, & aggrauant, aliæ minuunt. [q] Quæ notabilitèr aggrauant peccatum, in confessione EXPLICARE est NECESSARIVM. Cuius generis sunt septem. Prima, QVIS v. g. an personam priuatam vulnero, an publicam. Secunda, QVID. v. g. an à Diuite furatus fuerim, an paupere. Tertia, PROPTER QVOD. v. g. an mœchatus propter homicidium. Quarta, QVOMODO. v. g. an occidendo vulnera multiplicauerim. Quinta, QVIBVS AVXILIIS. v. g. an opera filij sum vsus in homicidio. Sexta, VBI. v. g. vtrum in loco publico scelus perpetrauerim. Septima, QVANDO, v. g. an tempore diei festi. *Quid si Circumstantiæ peccati minuere possunt ?* [r] Pertinent ad Iudicium Confessarij. v. g. an lacessitus intuli iniuriam. [s] Nec Sacerdos remittit vllum peccatum, nisi Pœnitens proferat, quæ debet omnia.

* *Apoc. 12. 10.*

Dilemma.

[o] *Maldonat. Ies. quo sup. art. 2.*

[p] *Maldonat. quo sup. art. 9.*

[q] *Suarez Ies. quo sup. §. 2. Labyrinthus anxietatis.*

[r] *Maldonat. quo sup. art. 9. & 6.*

[s] *Suarez quo suprà §. 1.*

omnia. *Hæc singula, quæ ex Iesuitarum amphoris deprompta, quanta potui breuitate perstrinxi: expendat Lector, & judicet, an tam multorum hominum peccatorum genera tam multa explorandi cura atque oneri Deus vllus mortalis sufficere queat. De Impossibilitate satis, Reliquum est vt de Necessitate, vel potius non necessitate eius paucis agamus.*

CAPVT. LXV.

Confessionem Romanam non esse necessariam.

A*Duersarius.* [a] Negant Hæretici nostram Confessionem esse necessariam. [b] Quæ fuit à Christo salubriter instituta. *Hoc primum ex Testium confessione. Secundo, ex ratione examinandum est. Aduocatus.* [c] Propositum confitendi in lege veteris Testamenti NON ERAT NECESSARIVM. *Sed addis.* At modo est. *minime. nam.* [d] NONDVM persuasum est horum temporum sacramentalem confessionem fuisse à Christo ipso institutam. [e] Melius dicitur ab Ecclesiæ traditione, quam noui, aut veteris Testamenti autoritate institutam fuisse, quæ NON est apud GRAECOS NECESSARIA, ad quos non manauit. [f] Plures Religiosi etjam Confessionem secretam non necessariam esse censuerunt. Ambrosius, Augustinus, Chrysostomus, Theophylactus, & alij Patres Græci. [g] Publica exomologesi vsi sunt Antiqui MVLTIS SECVLIS PRIVSQVAM ista secreta nasceretur, de qua Tertullianus nihil habet, quæ penitus id temporis ignorabatur; [h] Quamque Panormitanus, & Gerson, non necessariam esse contenderunt. *Præcipua Ratio necessitatis, quæ obtendi solet, est, quod homines hoc pacto a peccatis magis deterreantur. at verò* [i] Theologus quidam optime consultum ire Indicis dixit, & SCRIPSIT, si confessionum obligatio tolleretur. *Quid ita?* Ne tot, inquit, & tam grauia Sacrilegia perpetrare cogantur. *Sic ille cui quomodo occurras haud scire.*

[a] *Bell. quo supr.* [b] *Gretzerus Ies. in Apolog. li. 3. cap. 2.* [c] *Tolletus Ies. lib. Inst. tract. de Confess.* [d] *Erasm. in Ep. de amabili Ecclesiæ cōcordiâ.* [e] *Glossator apud Grat. decret. de Pænit. dist. 5. cap. In pænitentiâ.* [f] *Gratianus ipse ibid.* [g] *B. Rhenanus præfat. in Arg. Tert. de pænit. Quod eius de antiquitate testimonium vsque adeo viris Pontificijs inuisum est, vt nihil habeant aliud quod respondeant præter illud Imperiosum* Deleatur. *Index Expurg. 79. Idem Polyd. Virg. lib. 6. Inuent. cap. 1. & in eandem spongiam incumbunt* Deleatur. *Index Expurg. 196.* [h] *Valen. Ies. l. 2. de Missa. cap. 4.* [i] *Acosta Ies. l. 6. de procurand. Ind. salute c. 16.*

[k] *Ibidem.*

scire. [k] Si peruersis remedio quouis abutentibus isthæc erit ratio medendi, tolle Matrimonia, ne sint Adulteria; & sic de alijs. ne bonum malitia conuertat in virus, quin potius apud Sapienter & recte omnia æstimantem. Pluris est quod pauci electi per Medicinam sanantur, quam quod plures Reprobi per illius abusum deteriores fiunt. *Quibus verbis non obscure largiris, plures per Confessiones indies fieri deteriores. Ex quo sequetur eas necessario potius remouendas esse, quia in remedijs ab humano ingenio institutis, semper abusus generalis tollit vsum. Contra necessitatem confessionis vestræ argumentum vnum proferam, ex principijs vestris deductum. principium primum.* [l] Quæstio est quando præceptum Confessionis aliquam obliget; COMMVNIS OPINIO est, præceptum diuinum de Confessione obligare solum SEMEL in anno. *Et tamen.* [m] In Oratione Dominica coniunctæ sunt hæ petitiones, Da nobis hodie panem.] Et Condona nobis peccata.] Docent orandum esse QVOTIDIE pro Remissione peccatorum. *Disputo. qui hodiè peccati mortalis Reus, animo pœnitenti à Deo per Christum Iesum remissionem deprecatur, antè constitutum illud tempus confitendi, remissionem impetrat, vel non: si non, cur Remissionem etiam quotidiè petit a Deo? sin obtinet, cur ab homine etiam annuatim expectat? non hæc ideo a nobis disputantur, vt Confessionem omnem sublatam Christianis velimus, absit! vehementèr Confessionis vsum optamus: sed antiquam illam, quæ iam-diu (proh dolor!) ex orbe Christiano exulauit. quia.* [n] Confessio longo tempore in Ecclesia prisca est olim facta publica. *Pro qua exomologesi veteres Patres tam acritèr contendunt, Tum etiam secretam, sed non extortam illam, aut numerorum atq; temporum legibus alligatam: sed liberam omnino: quoties periculum est ne Pœnitens vel dubiorum peccatorũ anxietate afflictim torqueatur, vel certorum onere opprimatur. De illa vestra absolutione, vereor, vt vere dici possit quod de aqua lutosa Philosophus:* Qui hic lauat, *inquit,* vbi lauabitur?

[l] *Maldonat. in summula qu. 18. art. 5.*

[m] *Catechismus Tridentinus.*

Dilemma.

[n] *Maldonatus Ies. Summula qu. 20. art. 1.*

Calumniarum Superiorum, tantum ex dictis Iesuitarum conflata Synopsis.

Prima Obiectio. [a] Protestantes cum Atheis negant omnipotentiam Dei. *Solutio.* In illis verbis Dei omni-potentia non negatur. *Secunda,* [b] Luthero displicuit nomen Trinitatis. *Solutio.* Lutherus Symbolum Athanasianum amplectebatur, in quo Trinitatis vocabulum celebratur. *Tertia,* [c] Bullingerum non puduit sic scribere, Tres sunt. &c. *Sol.* Quod Tertullianus scripsit, & recte. 4. [d] Caluinus docet filium αὐτόθεον. doctrina hæretica, blasphema, Atheistica. *Sol.* Non video cur Catholica dicenda non sit. 5. [e] Docet Caluinus Christum exercere munus Mediatoris secundum vtramque naturam. hæresis Eutychiana. *Sol.* Christus obijt munus Mediationis etiam vt Deus. 6. [f] Tribuunt Christo ignorantiam quandam vt homini. *Sol.* Multi antiqui Patres docuerunt Christum Diem iudicij ignorâsse. 7. [g] Dixit Caluinus aliquid egisse Christum, quod correxit. *Sol.* Sed ait non fuisse inordinatam vllam in Christo passionem. 8. [h] Caluinus negat Christum indiguisse aliquo merito pro seipso, & gloria sui corporis. Opinio blasphema. *Sol.* Et nos negamus Christum suæ animæ gloriam meruisse. 9. [i] Caluinistæ negant articulum descensus ad Inferos. *Sol:* Caluinus hunc articulũ in præcipuis habendum putat: Nos putamus non esse ex fide absolutè necessarium. 10. [k] Docet Caluinus animas defunctorum interire post mortem. *Sol.* Loquitur secundum apparentiam humanam: nam Asserit animos post mortem viuere. 11. [l] Docet Caluinus Christum solum in cœlum ingressum, cæteros omnes excludi. *Sol.* Si quis petat à Caluino, vbi fuerint animæ Iustorum ante Christi aduentum; respondet, in cœlo. 12. [m] Docet Lutherus contritionem extra fidem hypocrisin generare. *Sol.* Et est hic dolor malus: & ille contritionem vehementem exigit, nos verò dicimus vel tenuem & remissam Contritionem sufficere.

[a] Supra cap. 50. lit. a. b.
[b] Cap. 51. lit. a. k.
[c] Cap. 51. lit. m.
[d] Cap. 52. a. e.
[e] Cap. 52. a. t.
[f] Cap. 54. a. i.
[g] Cap. 56. a. e.
[h] Cap. 57. a. o.
[i] Cap. 58. a. c. & cap. 59. f.
[k] Cap. 58. f. k. m.
[l] Cap. 62. a. c.
[m] Cap. 63.

*Cap. 65. • Omnem confessionem peccatorum oppugnat. *Sol.* Non omnem, sed nostram, quam multi Catholici non probant.

CAPUT. LXVI.

Hypothesis Secunda, Huius Notæ pars prima duplicem Hypothesin continet: quarum prima viginti Hæreses, & criminationes alias tredecim profligauit. hæc secunda Hypothesis hæreses eas profert, quæ viris Pontificijs adhærere videantur: quæ quot sint non laboro: veritas accusationes suas ponderari quam numerari mauult.

Hæresis Prima, Pelagianorum, In merito de congruo, tam in actionibus, quæ sunt extra gratiam, quam, quæ sunt ex gratia.

*Beatus Vincentius Domin. 4. Aduent. idem dormit. Rich. 1. dist 27. idem Gabriel Biell. in 2. dist. 27. qu. vnica.

b Bell. lib. 2. de Iustifi. cap. 2.

c Vega opusc. de Meritis qu. 7. pag. 814.

d Tolletus Ies. Comm. in *Rom. 2. annot. 13.

Scholæ veteris iuxta & modernæ pelagianismus.

e Vega opusc. de Meritis. pag. 781. & 816.

A *Aduers.* * Si quis me amat, (inquit Christus) diligetur à Patre.] Id est, si quis me amat per AMOREM NATVRALEM, diligetur à Patre meo per gratiam. *Purus putus Pelagianismus. Aduoc.* b Vt ex solis NATVRAE viribus, per opus extra gratiam factum, gratiam mereamur, pugnat cum gratia. c Et est hæreticum planè, & Pelagianum. *Quod tamen tunc licuit Doctoribus vestris Catholicis, scilicet, publicè defendere: Moderni autem omnes an resipuerunt? minimè.* d In * Rom. 2. Factores legis justificabuntur] Aliqui MODERNI Catholici respondent, Paulum intelligendum esse de quadam justicia legali, & morali, quæ est legis obseruantia; quæ quidem potest esse in INFIDELI: sed hanc Responsionem refutat verbum illud, APVD DEVM. *Ergo Catholicorum vestrorum, etiam modernorum glossa Pelagiana extitit. Hæc de dispositionibus extra gratiam, de quibus Iesuitæ piè & orthodoxè senserunt. Nunc de dispositionibus, quæ ex gratia proficiscuntur, quas vltimatas vocant. In hac parte Pelagianismum suum egregiè prodiderunt. Aduersarius.* e Quæstio est vtrum Dispositionibus, quibus ad gratiam justificantem adducimur, meritum ex congruo rectè tribuatur? Respondeo has meritorias esse apud

apud Deum. [f] Roffensis non abhorret ab hac sententia. [g] Huic Scotus assentitur. *Quid Iesuitæ tandem?* [h] NOS certè non videmus, cur dispositionibus ad Iustificationem, quæ ex gratia fiunt, non tribuatur nomen MERITI, cum additione EX CONGRVO. *Nullus ex Schola vestra prodit, cui huius doctrinæ Pelagianismus penitus suboleat? Advocatus.* [i] Cum tantum Gratia tunc detur, cum semel eæ actiones, quibus VLTIMO ad gratiam disponimur, EX ipsa. GRATIA & libero arbitrio fluunt, sequitur hominem neque ex iustitia, NEQVE EX CONGRVITATE gratiam propriè per illas PROMERERI. ILLVD profectò PROBABILIVS dicitur, per opera moralia, quibus aliquis ANTE GRATIAM faceret, quod moralitèr posset, ea-tenus gratiam primam promereri, quatenus congruum est, & conueniens, vt cum talis facit, quantum in ILLO STATV moralitèr possit, Deus præstet id, quod suarum est partium: hoc est, auxilia augeat, quibus adjutus facilius gratiam consequatur. *Assumo.at,* [k] Pelagius dicit eum, qui benè vtitur arbitrij sui libertate, ex his præcedentibus meritis, à Deo gratiam consequi, vt cor ejus ad bonum inclinet. [l] Quod etsi vel de merito ex congruo intelligatur, est hæreticum, & cum gratia pugnat. *Ergo (in promptu enim erit cuiuis concludere) opinio Pelagiana est probabilior, quam ea (de qua dicis,* Nos dicimus) *vestra.*

[f] *Vega ibid.*
[g] *Stapl. lib.* 10. *de Iustif. cap.* 2.
[h] *Bell. lib.* 1. *de Iustif. cap.* 21. §. Iam vera.
Scholæ moderna etiam Ies. pelagianismus.
[i] *Greg. Valent. Ies. Tract. de Gratia diuina. part* 4. *cap. vlt. in fine. hic Tractatus vnà cum Analysi sua compingitur.*
[k] *Vega quo sup. q.* 7. *pag* 814.
[l] *Bell. & Vega iam supra.*

Hæresis. 2. *Est Eutychianorum.*

Aduersarius. Dicere corpus Christi esse posse vbique simul est Eutychianorum, & Vbiquitistarum Hæresis *Bell.* Nos dicimus Christi corpus SIMVL esse in pluribus. *Belllarminus.* Quod si autem in pluribus, tum in Infinitis. *Aquinas. Ergo opinio vestra, opinioni Eutychianæ patrocinatur. De his singulis* * *supra.*

* *Supra cap.* 45

CAPVT.

Capvt. LXVII.

[a] *Bell.lib.1.de Beat. Sanct.ca. 15.in principio.*

Hæresis. 3. [a] *Error Collyridiorum fuit: quæ docuit B. Mariam non secus inuocari, ac inuocatur Deus. Quos Epiphanius refert, & refellit hæres. 78.perge.*

[b] *Bell. in Præf. in lib. de Eccles. triumph. & in lib.1.cap.16. §.Quintò ibidem.*

A*Duersarius.* [b] Papistæ, inquit Lutherus, B. Mariam Deum constituunt, omnipotentiam ei tribuunt, omnes se ad eam conferunt, & plus gratiæ ab ea expectant, quam à Christo Iesu. Horrenda est hæc ejus impostura. Quis Catholicorum vnquam vni Deo B. Mariam æquauit? Quis (*id enim significas) Pontificiorum quæris? vtinam de hoc quærendum, aut dubitandum nobis esset, & non iure conquerendum, ac cum execratione dolendum. Equidem mallem Lutherum in hac parte falsum nuncium, quam vos veros Hæreticos deprehendi: licebit igitur vobis Luthero non credere, sed ea lege, vt his testibus vestris oculatissimis credere nobis liceat. Aduocatus.* [c] Multi sunt, qui non minus fidunt, ac tribuunt Diuis quam Deo: quia Hvnc quam illos Minvs placabilem putant, & exorabilem. *Et.* [d] Eo ventum est vt Christus etiam iam in cœlo regnans Matri svbiiciatvr. *Non hic miselli populi vestri stuporem perstringimus, tantum doctores vestros proferemus, qui Ecclesiæ vestræ, quasi columnæ, extiterunt.*

[c] *Epis.Espen. Com.in 2.Tim. 3.*
[d] *Cassander lib.Consult. art.21. Blasphemia in Confesso habetur.*

Doctorum Pontificiorum de verissimè B. Maria, *& sanctissima Virgine, laus ac Prædicatio non attentione, sed execratione digna: in qua B. Maria Saluatori suo, nomine, autoritate, gratia, dignitate non adæquatur modo, verum interdum etiam anteponitur.*

[e] *Vega Ies Com. in Apoc12.sect. 1.num.9.*
[f] *Sixtus Senens Biblioth.*
[g] *Vega Ies. quo supra sect.2. num.6. & sect. 20.alia satis pueriliter multa.1.*

Primo de nomine. [e] Tetragrammaton ([f] Quod est Deo proprium apud Hebræos) est nomen sacerrimæ virginis, nec hoc solum, sed etiam suo modo ineffabile, non solum hominibus, verum & ipsis Angelis. [g] Nec prætermittendum

dum est illud doctissimi Idiotæ (*quolibet vel Idiota indignum*) illustre (*nimis*) encomium, Dedit tibi Maria, tota Trinitas nomen; quod, post nomen filij tui, est super omne nomen: vt In nomine tvo flectatvr omne genu, cœlestium, terrestrium, & infernorum; nomen tantæ virtutis, vt ad eius inuocationem cœlum rideat, Infernus conturbetur; est illa spiraculum hominis, quia sublato eius patrocinio, peccator diutius viuere non possit. *Secundo, de gratia, & autoritate eius quærimus.* [h] Non defuerunt viri celebres, qui dixerunt, Deum regni sui (quod ex iustitia & misericordia constat) Dimidivm, hoc est, Misericordiam, in Mariam transtulisse. *Quid ergo?* [i] Possumus igitur prouocare à foro iustitiæ Dei, ad Cvriam B. Mariæ. *Quid illic?* [k] Ibi, si quis à filio, qui ad Patris dextram sedit, terreatur, quia Iudex est, Matrem adeat, quia Medicina est. *Ita vt,* [l] In nonnullis Ecclesijs, canatur. [m] Quod sumitur ex Ritualibus.

Nominis dignitas.

[h] *Cassander lib. consult. art. 21.*

Gratia eius immensitas.

[i] *Bernardinus in Mariali.*

[k] *Holcottus Theologus com. in li. Sap. lect. 36. in editione. vet.*

[l] *Cassander quo supra.*

[m] *Duraus Ies. lib. aduersus Whitakerum fol. 352.*

Ivbe Filio, fœlix Puerpera,
Iure matris Impera
Redemptori.

Tales olim non defuerunt, inquitis, quales (o curuas hominum mentes!) nec iam desunt Iesuitæ. [a] Merito virgo Domina dicta est, cuius typus, eam ob causam, fuit Sarah: quæ cum antea diceretur Sarai id est, Domina, & Princeps mea, postea, Deo iubente, dicta est Sarah; quod nomen sonat Principem, siue Dominam absolvte: est enim virgo Domina per excellentiam, & princeps omnium Creaturarum, vt egregiè (*ineptus*) expendit Arnoldus Carm. sic scribens: Maria lingua Syriaca Domina dicitur, Christus Dominus; & licet ipsa se profiteatur Christi ancillam, hoc seruitutis genus omni regno (*piè*) sublimius esse intelligit: Constituta Qvippe (*argutè scilicet*) est super omnem creaturam, & quicunque Iesu curuat genu, Matri quoque pronus supplicat: & filij gloriam cum Ma-

[a] *Vega Ies. com. in Apoc. 12. sect. 2. num. 3.*

Autoritas eius.

tre non tam COMMVNEM (*impiè*) iudico, quam (*blasphemè.*) EANDEM. *quomodò?* [o] Aduertendum est, quod Maria sua bonitate vicit omnem mundi malitiam, quæ summa est, & DEVM IN MVNDVM ADDVCIT, remissis omnium hominum peccatis, quæ separauit inter nos & Deum, & nobis impedimento sunt, ne ILLE ad nos VENIRET; sed tantam iniquitatem (*inique*) vicit Mariæ bonitas, maxima sane ea futura erat, & quæ omnem mensuram excederet. *quid igitur?* Nunc igitur [p] Maria ait, (*dictum Spiritui sancto, qui est æterna Dei sapientia, proprium*) Dominus possidet me in INITIO viarum suarum.] Ante Adamum in intentione Dei. [q] Quæ Ignatius ([r] Societatis (*o socios*) nostræ Pater primus) religionis nostræ, & Pœnitentiæ Magistram vocat. In qua (vt Rupertus ait) Spiritus sanctus habitabat, & loquebatur dum primo Concilio præfuit, & veritatem illam definiebat Act. 15. vbi propter Mariæ autoritatem, dicunt Apostoli, visum est nobis, (*Scriptura tantum de spiritu sancto loquens*) & Spiritui Sancto.] [s] Sine qua decreuit Deus nihil dare. Caput est Christus, Maria collum: quia omnis influxus à capite per collum deriuatur. [t] Vt omnes intelligant se, quicquid ab æterno illo augusto bonorum omnium fonte in terras profluat, sumere per Mariam. Ergo quæ regio, quæ gens, quæ natio est, vbi non illustratum miraculis B. Mariæ patrocinium existat? *De gratia satis superque: quin insuper eius meritum ostenditis?* [u] Obedientia Mariæ similis facta est Obedientiæ Christi, magna ergo in hoc laus Mariæ, magna ejus gloria, quod Imitatio ejus gloriæ EXEQVATVR (*audiat Terra & obstupescat.*) Obedientiæ Christi, quam imitatur illa. *Tertio loco* B. Mariæ *gloriam & majestatem saltem adumbrate.* [x] Matrē suam præpotens ille Deus Diuinæ majestatis potestatisque SOCIAM, quatenùs licuit, adsciuit. *Quatenus verò?* [y] Huic olim Cœlestium Mortaliumque principatum detulit: ad huius arbitrium (quoad hominum tutela postulat) terras, mare, cœlum, naturamque totam moderatur:

[o] *Ozorius Ies. Hom. Tom. 3. Concio. 1. in Annunciat. B. Mariæ* §. Qua in re gratia.

[p] *Idem Tom. 3. Conc. 3. Concep.* §. Nunc igitur.

[q] *Idem Iesuita ibid. Conc. 2. de Assumpt. Mariæ.*

[r] *Gretzerus Ies. in Apolog.*

[s] *Ozorius quo supra ibid. Tom. 4. Conc. de Deuotione Mar. virg.* §. Assimulatur *& deinceps.*

[t] *Tursellinus Ies. Epist. dedicat. hist. Lauretaniæ.*

[u] *Delrius Ies. Com. in Cant. cap. 1. Sect. 2. in hæc verba.* Et collum tuum.

Maria meritum obedientiæ.

[x] *Tursellin. Ies. quo supra.*

[y] *Ibidem.*

Maria maiestas.

deratur : hac annuente, & per hanc diuinos thesauros mortalibus, & cælestia dona largitur. [y] Dubitant aliqui an Maria ADEO bona mater Christi dici debeat, ac bonus est Pater æternus. *De quo si vel dubitare impium, tum profectò dicere blasphemum erit, verun-tamen.* [z] Certè diuersa est admodum generatio, quia diuersa natura, hac in re excedit æternus Pater matrem Mariã. At verò si duntaxat filium ab vtroque genitum attendamus, in nihilo pater excedit matrem, idem enim filius est ab vtroque genitus, & hac ratione mater ADEÒ BONA (*Pessime vox* Adeò bona) Maria est, ac æternus Pater. [a] Cui igitur B. Mariam comparemus? Non Euæ, quia &c. Non Saræ, quia &c. Nec Rachaëli, nec Hester, nec Lunæ, nec Soli, cui igitur? (*erubescat sol audiens*) PLANE DEO, bona omnia continenti. *Nihil iam restat, nisi vt Deam vestram in doxologijs vestris laude aliqua diuina prosequamini, quod etiam præstitistis egregiè.* [b] Gloria Deo, & B. Virgini Mariæ Dominæ nostræ, Item Iesu Christo. [c] De qua Maria quicquid dicatur tam longè abest ab ejus eximia dignitate, vt silentium, & taciturnitas laus omnis appellanda videatur. *Laus verò, quam vos Iesuitæ,* Ecclesiæ Romanæ lumina, *affertis, tanta; vt silentio lethali obruenda videatur. quid enim est, si hoc non est, virgini omnipotentiam ascribere? & semper Beatam, & sanctissimam Virginem (quia Idololatricis) fucis adulterinis dedecorare? quod si (ô Babylon!)* [*] Lux ipsa, quæ est in te, tenebræ sunt, ô quantæ sunt istæ tenebræ? *His satis est erit testimonium vnum opponere.* [d] Idololatriæ est omnis generis oratio, quæ laudes continet diuinitatis proprias. *Enimuero hæc, si esset tantùmmodò (vt ille de Collyridianis loquitur)* [*] Muliebris opinio, *ludibrio non ratione profliganda esset. cum verò viri, opinione sua, Catholici, eandem ausint inter venalia sua monstra protrudere, virilem animum nos induere oportet, & ad hoc portentum expugnandum armatis viribus prodire.*

[y] *Ozorius Ies. Tom. 3. Conc. in assumpt. S. Bartolomæi.* §. Quid ergo.

[z] *Ibidem.*

[a] *Ozorius Ies. Tom. 5 Dom. 4. Epiph.* §. Voluit autem.

Doxologia sacrilega:

[b] *Greg. Valent. Ies. in fine tract. suorum. de satisfact. de Idololat. de differ. nou. legis. de Indulg. & aliorum.*

[c] *Vegas Ies. Com. in Apoc. 12. Sect. 1.* §. Elegans.

[*] *Math. 6.*

[d] *Valent. Ies. lib. de Idololat.*

[*] *Epiphanius. hæres. 78.*

Ratio contra Inuocationem Pontificiam.

Omnes omnium hominum actiones, cogitationes, vel diuersissimas, & simul oblatas, eodem temporis momento, vel vno intelligendi actu comprehendere, vno animi discursu expendere, ijsque vna denique vocis expressione supplicando satisfacere, propria est omnipotentiæ virtus infinita: at ex doctrina Inuocationis, hæc singula Sanctis singulis necessariò sunt concedenda, quæ B. Mariæ vos satis prodigè prodigiòseque tribuistis. [e] Eius, *inquitis*, arbitrio Deus terras, mare, cælum, naturamque totam moderatur, precibus omnium attendit, & solent omnia dona cælestia, sicut ex Christo Capite, Ita ex Maria collo ad mortales dimanare. *Ergo profectò Sanctis omnipotentiam ascribitis. Huius Controuersiæ disputationem fusiorem loco ac tempori suo tractanda relinquamus. Hæresin alteram aggrediar.*

[e] Supra.

CAPVT LXVIII.

Hæresis Quarta, propriè Pontificiorum.

quorum prærogatiua non errandi, errorum hydram alit.

ADuersar. Romanus Episcopus est summus Ecclesiæ Iudex: Cuius Interpretatio est sensus Spiritus Sancti. [b] Qui alios docere hæresin nequit. [c] Ita vt non Quid, sed Quis loquatur, fidelis populus debeat attendere; quia iubemur magis de doctoribus falsis cauere, quam de doctrina; Ordinarius pastor Ecclesiæ audiendus est non examinandus. [d] magis eim iam nostris Prælatis conuenit illud [Quod dicunt facite. *Hæc non errandi prærogatiua, quam soli Pontificij sibi vendicant, eos germanè Pontificios, seu Papistas, denominat, in qua hæreseon Hydram quasi latentem Sanctus Athanasius erudite obseruauit. Aduocatus.* [e] Scripsit Athanasius ad Eustathium contra

[a] Bell. lib. 3. de verbo Dei cap. 4. & 5.
[b] Costerus Ies. Enchirid. cap. de pontif. §. Fatemur.
[c] Stapl. lib. 1. de doct. princ. ca. 5.
[d] Bell. lib. 3. de pont. Rom. cap. 5. §. Tertium testimonium.
[e] Franc. Turrian. Ies. in Ep. ante Greg. Valent. contra vbiquitistas Arrianistas.

eos qui IVBENT CREDERE, quæ ipsi dicunt, & NON PROSPICERE deceat an non deceat. Istorum hæresin, ait, CVNCTAS HAERESES renouare, & CVNCTAS superare. Iubent isti, inquit, accipere simpliciter quæ dicuntur, vt NEMO EXQVIRAT, quid in ijs, aut decens, aut indecens sit. non expendam quid vtile, quid proposito consentaneum, quid mysterio dignum, quid cum veritate concordans. Hæc Athanasius. *& his Athanasij dictis bellua ista multorum capitum, caput vestrum* [f] Papa non posit errare, *plane prosternitur. præsertim cum* [g] Quilibet homo etiam papa, vt papa, & pastor Ecclesiæ, hæreticus esse possit. [h] Et deuiabilis a fide. *de quo in Tomo proximo, Deo propitio, ἀκριβῶς. Huic affinis est quæ sequitur hæresis vltima.* [f] *Ies. supra.* [g] *Alph. de Castro. hæres. ca. 4.* [h] *Gerson. in Apolog.*

Hæresis Quinta, Anabaptistarum.

Anabaptistæ, veritatem ab hæresi dijudicandi, medio omni abiecto, Enthusiasmo quodam, ceu Spiritus Sancti reuelatione immediata, nituntur. assumo. vestro nomine ex verbis Iesuitæ. [i] Tenemus quod siue Pontifex in iudicando diligentiam adhibuerit, siue non adhibuerit, infallibiliter tamē definiet. *proinde papismus est germanus Anabaptismus. taceo hæreses alias.* * Messilianorum *, Donatistarum *, Vadianorum, * Carpocratianorum, * Receptaculanorum, * Manichæorum, *quibus satis fuit iam digitos intendisse.* [i] *Greg. Valent. Ies. lib. 8. Analys. fidei cap. 3.* * *Supra ca. 28. s.* * *Cap. 31. d.* * *Cap. 4. r.* * *Cap. 46.* * *Cap. 32. & 63. in fine.* * *Cap. 30.*

CAPVT. LXIX.

Notæ sextæ pars secunda, In qua, Explosis veteribus Hæresibus, de antiqua veritate disserendum est ex Hypothesi duplici, Prima Protestantes vrget, altera Pontificios.

Status Controuersiæ.

[a] VEra Ecclesia dicitur etiam Apostolica, quia doctrinam retinet, quam Apostoli tradiderunt: certum autem [a] *Bell. lib. 4. de Eccles. militant. ca. 9. in princip.*

autem est antiquam Ecclesiam primis quingentis annis veram Ecclesiam fuisse, & proinde doctrinam Apostolicam retinuisse. [b] Lutherus, Caluinus, Melancthon, primos tantum quingentos annos veritati concedunt, aut, ad summum sexcentos. Ex hac nota ostendam ex confessione Aduersariorum, nostra dogmata esse doctrinam OMNIVM veterum. *ain'?* vestram? & omnium veterum? *Duram profectò prouinciam suscepisti, ego contra in duobus insistam: Primum. nequaquam ex confessione Protestantium euinci dogmata vestra, omnium veterum doctrinam fuisse. Secundum doctrinam Protestantium planè antiquissimam esse ex Pontificiorum quoq; confessione comprobari: in vtroq; ego tantum Pontificios Doctores Aduocatos mihi pro instituti mei ratione vendico. De Hypothesi prima tua age, & Spartam, quam nactus es, orna.*

[b] *Stapl. prompt. Feria 4. §. 2.*

Prima Hypothesis. eiusq; Doctrina prima. de lib. Arbitrio quoad { *Vocabulum, Dogma.*

Aduersarius. [c] Caluinus in Institutione cum nostra oppugnat, passim fatetur se repugnare toti antiquitati; ex quo sequitur nostra esse omnino antiquitati consentanea. primò queritur semper apud Latinos nomen liberi arbitrij, apud Græcos nomen αὐτεξούσιος vocabulum arrogantius vsurpari; à qua abstinendum esse monet. *Caluinus, vt nosti, nomen liberi Arbitrij non respuit, quod non bene dicitur, sed quod non bene intelligitur. Aduocatus.* [d] Caluinus dicit vocabulum hoc ambiguum esse, significans libertatem à necessitate, & à Coactione, in altero BONVM, in altero pernitiosum. *Eodem planè ingenio, quo Augustinus à nomine fati abhorruit, vocabulo nec antiquo minus, nec multo magis pernitioso.* [*] Fati nomen abhorremus, præcipue propter vocabulum, quod reuera NON CONSVEVIT INTELLIGI. *Nullus-ne verò vir Pontificius Caluini iudicio adstipulatur?* [e] Laurentius Valla optabat, vt tollatur è medio nomen liberi arbitrij. *Ecqua tandem causa esse possit, cur nomen illud interdum orthodoxo animo supprimatur?*

[c] *Bell quo supra* §. Ac primum. *Vocabulum liberi arbitrij.*

[d] *Bell. lib. 4. de Grat. & lib. arbit. cap. 5. Fatum.*

[*] *August. de Ciuitate Dei.*

[e] *Bell. ibid.*

supprimatur? [f] Augustinus propter insidias Pelagianorum qui ex libertate naturæ colligebant libertatem à peccato, VIX VNQVAM AVDET LIBERVM ARBITRIVM ASSERERE. *Optimè. quod Augustino licuit propter insidias Pelagianorum, idem propter insidias Pontificiorum Caluino licuisse; controversia ipsa (Deo adiuuante) apertissime demonstrabit. ad Dogma, quod attinet.*

[f] *Bell. quo supra cap.* 30.

Dogma.

Aduersarius. [g] Dicit Caluinus omnes veteres, excepto Augustino, humani arbitrij vires plus æquo extulisse. [h] Centuriatores etiam clamant Clementem & omnes veteres in ijsdem tenebris fuisse: Notandum autem est Protestantes habere liberum arbitrium pro fundamento suæ Doctrinæ. [i] Caluinus dicit, Chrysostomum hic repudiari necesse est. [k] Petrus Martyr dicit eum fuisse immodicum liberi Arbitrij Patronum. [l] Caluinus, visus est mihi, inquit, Chrysostomus, nimius in liberi Arbitrij viribus prædicandis. *Quid ex his?* [m] Caluinus inscitiam suam prodit. [n] Istis hæreticis nihil non inmmodicum videtur. *Nos igitur, si placet, ex vno Chrysostomo patres plerosq; alios æstimemus: quid ni vero placeat? Aduocatus.* [o] Quid enim docet Chrysostomus, quod non ante illum Græci Patres docuerunt? *Esto. at.* [p] Chrysostomus impetu dicendi cum Manichæis, qui fati necessitatem defendebant, naturæ vires PLVS ÆQVO attollit. [q] Chrysostomi doctrina hæc est, hominem PER LIBERVM ARBITRIVM seipsum DIGNVM facere GRATIA; eadem est doctrina Cyrilli: nec istorum tantum, sed aliorum Doctorum maxime Græcorum. [r] Etiam Theophylactus, Euthymius, Arnobius ita loquuntur, ac-si homo antequam per gratiam ad gratiam trahatur, possit gratiam mereri. [s] Photius etiam, & Ambrosius eodem modo de proposito Dei statuunt. [t] Similiter Theodoretus, Oecumenius, eadem fuit Hieronymi sententia. *Patrum istorum omnium doctrina*

[g] *Bell. lib.* 4. *de Eccles. milit. cap.* 9. §. Ac primum.
[h] *Ibid.* §. In secunda.
[i] *Bell. lib.* 6. *de lib. Arbit. c.* 12.
[k] *Campianus Ies. Rat.* 5.
[l] *Bell. quo iam supra lib.* 5. *c.* 26. *hoc idem Canisius Iesuita exagitat, praf. in lib. Vega.*
[m] *Ibid.*
[n] *Campianus quo supra.*
[o] *Bell. ibid.*
[p] *Sixtus Senen. Bibl. lib.* 5. *in præfat.*
[q] *Tolletus Ies. Com. in Ioh.* 6.
[r] *Maldon. Ies. Com. in Ioh.* 6.
[s] *Tollet. Ies. Com. in Rom.* 9.
[t] *Perer. Ies. Com. in Rom.* 9. *num.* 33.

na

ne conspirationem perspicimus. & tamen. [a] Hæc doctrina eorum nimis affinis est Pelagianorum errori: Caueat lector, si Chrysostomum in hunc locum legat, né in Pelagianorum hæresin incidat. [x] Augustinus multo alitér quam isti, docet enim à Deo nobis dari non modo gratiam, vt credere posimus, verum etiam vt velimus: In hoc igitur prædicti Doctores NON probantur. [y] Eorum inquam doctrinam in hac parte NON PROBO. *Licuit itaque Caluino vnum Augustinum, seu potius in Augustino doctore nouo, vere antiquam, & Apostolicam doctrinam amplecti.* [z] Profecto illa doctrina contraria videtur ijs, quæ in hoc loco disputat Apostolus: Sententia Augustini est Doctrinæ Pauli conuenientior. *Tres Iesuitæ Caluini iudicium contra totidem alios suffragijs suis comprobarunt: ex quo sequitur interdum in antiquis Patribus antiquam, id est, vere Apostolicam veritatem desiderari: & personis neglectis tutissimum esse primæuam antiquitatem ex Apostolicis scripturis petere, quæ est prora & puppis defensionis Protestantium. quo vno exemplo, ceu spongia, obiectiones aliæ omnes facile deleantur.*

[a] *Maldonat. Ies. Com. in Ioh. 6.*
[x] *Tolletus Ies. Com. in Ioh. 6.*
[y] *Idem Com. in Rom 9. annot. 19.*
[z] *Perer. Ies. in Rom. 9. num. 33.*

Capvt. LXX.

De alijs tribus. Secunda doctrina de subiectione filij.

ADuersarius. [a] Docet Caluinus filium subjectum Patri ratione diuinitatis, & quia veteres omnes contrarium docent, ipse ait omnes errasse. *Tu bis erras. Primò, quia non dixit Caluinus veteres omnes errasse, sed eos omnes, qui sensum loci germanum non perceperint. Caluinum enim sententiæ suæ Patres plurimos Patronos habuisse Iesuita Tolletus testis locupletissimus esse possit. Aduocatus.* [b] Quidam censent Patrem maiorem esse filio ratione diuinitatis, non quoad substantiam naturæ, sed respectu originis, quia filius à Patre. quam expositionem Doctores illustres Sequuntur, inter quos Athanasius, &c. *Vbi alios vndecim refert nominatim.*

[a] *Bell. quo supra §. Ita.*
[b] *Tolletus & Maldonat. Ies. supra.*

Secundò

*Secundò insigniter erras, quod hanc Patrum fere omnium sententiam, in hæreseon catalogo tuo recensendam esse censuisti. De his * supra. Vnum subjungam. Patres Satisfactiones imposuerunt publicas, quibus non Dei iudicio infinito, sed, ex Dei precepto, Ecclesiæ offensæ satisfacerent.* *Supra cap. 32.

Doctrina Tertia, de Limbo.

Aduersarius. [c] Fabula, inquit Caluinus, de loco subterraneo, qui dicitur limbus, tametsi magnos Autores habet, tamen nihil est aliud quam fabula. *Fabulam vocauit vestram de Limbo sententiam: hanc nobis exponite.* [d] Animæ piorum defunctorum, ante Christi ascensionem, non erant in cœlo. [e] Infernum est locus subterraneus, cujus pars profundissima est Infernus Damnatorum, Purgatorium est illi vicinum, Limbus puerorum est in altiore loco Inferni, quàm est Purgatorium, denique Limbus Patrum est in parte Inferni supremâ. *In quibus vos operam dedistis, vt populo placerent* quas FECISTIS (*verè cum poeta loquor*) fabulas. *De Limbo hoc * supra demonstrauimus. de Purgatorio paulo post. Hic Caluinus Limbum vestrum subterraneum oppugnat: qui locus non vsque adeo de fide est, vt non licuerit Augustino aliquando de eo dubitare.* [f] Augustinus sentire videtur Inferos NON esse SVB TERRA. *Sic ille, vbi addit:* sed verba sua retractauit. *Esto, sed non tanquam fidei contraria: Augustinum consulamus.* [g] Augustinus sentire videtur locum in quo erant sancti illi Patriarchæ ante Christi aduentum, NON FVISSE IN INFERNO. *Huic sic occurrit tandem Iesuita. Aduersarius.* [h] Hoc Augustino tunc dubium fuisse, quia nondum assecutus erat veritatem: alijs tamen locis expresse dicit. Sinum Abrahæ fuisse apud Inferos. lib. 2. de ciuitat. Dei. cap, 15. *Locus ipse te refutat.* * Si enim non absurdé credi videtur, antiquos sanctos apud Inferos fuisse; *Hoccine est expresse dicere, quod non Categoricè posuit, sed hypotheticè supposuit? nec tamen vt Catholicè, sed tantum non absurdè dici? Aduocatus.* [i] Vbi hic locus,

[c] *Bell. lib. de notis Eccles. ca. 9.*
[d] *Bell. lib. 4. de Christo. cap. 11. in principio.*
[e] *Idem. lib. 2. de purgat. ca. 6.*
* *Supra ca. 62.*
[f] *Sixtus Senens. Biblioth. lib. 5. annot. 42.*
[g] *Suarez Ies. in Thom. part. 3. qu. 52. art. 1. disp. 42. § 1.*
[h] *Ibid. qu. 52. art. 1. disp. 52. § 2.*
* *Augustinus.*
[i] *Ludouic. Viues in eum locum Augustini.*

aut quomodo intelligatur nescire se Augustinus libro supra Genesin 8. fatetur. Occulta sunt omnia hæc, quia (*en dogma Catholicum scilicet*) NEC SCIRI ATTINET, nec vt sciamus digni sumus. *Nunc porro dogma vestrum erudito aliquo artificio suffulciatis. Aduersarius.* [k] In [*] Luc. 16. Diues, in Inferno cum esset, vidit à longè animam Lazari in sinu Abrahæ, & audiuit inter loca ipsorum magnum χάσμα, hiatum esse interiectum: Animæ Piorum in hoc sinu Abrahæ fuerunt. [l] Et hoc probo contra Impium Caluinum, Sinum Abrahæ non in cœlo, sed in loco subterraneo, & Inferis esse. *probabis, sed heri. nam. Aduocatus.* [m] Hæc pars de Epulone non historia, sed parabola videtur; quia qui in Inferno sunt nondum corporibus puniuntur, at hic fit digiti Epulonis, & linguæ mentio: vbi sinus Abrahæ esset Augustinus PRVDENTER dubitabat, & ex hoc quod dicitur magnum χάσμα, valde suspicor PER SINVM Abrahæ SVMMVM COELVM designari. *Hic Iesuita tam libere commentum vestrum explosit, ac-si in Protestantium scholis edoctus fuisset: & sane nonnullum argumentum fabulæ esse possit, hæc vestra illius fabulosa probatio.*

[k] *Bell. lib. 4. de Christo cap. 11. in princip.*
[*] *Luc. 16.*
[l] *Stapletonus Prompt. in Feria 5. hebdom. 2. & Costerus Ies. Enchirid. cap. 12.*
[m] *Maldonatus Ies. Comm. in Luc. 16.*
Augustini prudentia, in Caluino impietas censetur.

CAPVT. LXXI.

Doctrina Quarta, de Concupiscentia an in regeneratis, vbi deest consensus, sit ne propriè peccatum. de qua [*] supra diximus.

Doctrina Quinta, de Satisfactione pœnali.

ADuersarius. [a] Omnes ferè veteres, inquit Caluinus, quorum libri extant, aut hac in parte lapsi sunt, vbi de Satisfactione agitur, aut nimis aspere & dure loquuti sunt. *Procul-dubio, hæc scribenti tibi malitia calamum subtraxit, nè Caluini verba immediate sequētia exprimeres. Reus.* [*] Sed non concedam eos ipsos adeo fuisse rudes, & imperitos,

[*] *Supra cap. 28.*
[a] *Bell. lib. 4. de Notis Eccles. cap. 9.*
Aduersarius Caluini testimonium detruncat.
[*] *In loco quem Bellarminus delumbauit.*

tos, vt eo sensu illa scripserint, quo à NOVIS ipsis satisfactionarijs leguntur. * Chrysostomus enim ita scribit, vbi misericordia efflagitatur, ira cessat; vbi misericordia petitur, pœnæ locus non est. quæ verba, vt-cumque torqueantur, cum Scholasticis conciliari nunquam poterunt. Et * Augustinus, Pœnitentiæ satisfactio est causas peccatorum excidere, nec ipsorum suggestionibus aditum indulgere; quo apparet ILLIS QVOQVE SECVLIS, irrisam passim fuisse satisfactionis doctrinam, quæ pro admissis delictis rependi dicitur, cum omnem satisfactionem referant ad cautionem se in posterum à peccatis abstinendi. *Caluinus igitur non dogmata, sed verba duriuscula in veteribus taxauit, imo Satisfactionem, quam Schola noua excogitauit, a veteribus irrisam, & explosam esse contendit. Quin & insuper (tu Bellarmine) verborum temperantiam in Patribus desideras.* ° Satisfactio non offertur pro culpa, sed pro pœna. Quod si veteres Patres interdum actionibus humanis tribuere id videntur, vt pro expianda culpa satisfaciant: interpretandi sunt de satisfactione ex congruo, non ex condigno. *Itaq; sine distinctione noua vetus Patrum erratum excusare non possis, distinctionem nouam dixi?* *Aduocatus.* [p] Catholicos quosdam viros doctissimos, & pientissimos adhuc video eo propendere, vt Ecclesia meritum de Congruo repellat, vt CONTRA AVTORITATEM Patrum RECENS inuentum. Reuera hãc distinctionem Congrui, & Condigni PATRES NVSQVAM habent. *Egregius tu quidem Patrum expositor, quorum verba (ne quid durius dicam) duriuscula, per distinctionem (quæ est contra eorum sensum, & autoritatem) interpretando, lenire voluisti. postremo, vt huic quæstioni de satisfactione paucis ipse vobis satisfaciam: Scholasticum dogma recolite.* [q] Satisfactio (*scholastica*) imposita est à Confessario, fit per opera pœnitentialia. [r] Est vtilissima Peccatori, quia coercet a peccando. Secundo, conducit ad habitus vitiorum eradicandos. Tertio, ad Dei iram placandam, quia propter vnius peccatum non punitum vt oportuit, Dei furor, in totum populum accenditur.

* *Hom. in Psal. 50.*

* *Eccles. dogm. cap. 54.*

° *Bell. lib. 4. de Pœnitent. ca. 1.* §. Iam igitur. *Inscite respondet aduers.*

[p] *Vega li. 1. c. 8.* pag 188. *& in opusc. de meritis qu. 7. pag. 816. & pag. 195.*

[q] *Tolletus Ies. l. 3. de Instruct. Sacerd. cap. 11.*

[r] *Bell. lib. 4. de Pœnit. cap. 5.* § 4. Ratio. *Indulgentia papalis sententiam Caluini nimis confirmat.*

ditur. [f] Indulgentia est remissio harum actionum, quæ sunt à Confessario iniunctæ Peccatori. *Si Satisfactiones tam (vt dicitis) vtiles sunt, indulgentiæ pernitiosæ sunt: aut igitur Helena vestra Indulgentiarum doctrina iugulanda est, aut Satisfactionis Scholasticæ opinio abroganda, quia non sumitur in cautelam, sed ad medelam proponitur. De his * supra.*

[f] *Tolletus quo supra lib. 6. cap. 22 & 23.* *Dilemma.* *Supra cap. 62. & 63.*

Doctrina sexta. De oratione pro defunctis.

Aduersarius. [g] Ante mille, & trecentos annos vsu receptum fuit (inquit * Caluinus) vt precationes fierent pro defunctis, sed veteres, omnes, fateor, in errorem abrepti sunt. *Siccine Caluinum tractas? Reus.* * Quum mihi obijciunt Aduersarij, ante mille annos vsu receptum fuisse, vt precationes fierent pro defunctis. *Sententiam, quam ille proponit sibi refutandam obiectionem vestram, eam tu, tanquam ipsius assertionem nobis obtrudis. pergit enim Caluinus.* Atqui ipsi veteres, qui preces fundebant pro defunctis: *Quibus verbis tu, ex tua insidiosa liberalitate, addis,* Omnes, *deinde Caluinus, inquis,* fateor, inquit, Omnes in errorem abrepti fuerunt. *à qua confessione Caluinus tam fuit prorsus alienus, vt verbis subsequentibus subjungat.* * Verum nè glorientur Aduersarij nostri, quasi veterem Ecclesiam erroris sui sociam habeant: dico esse longum discrimen. Agebant illi memorias defunctorum, de statu eorum dubitantes, de purgatorio nihil asserebant, isti (Papistæ) quod de Purgatorio somniant, pro fidei dogmate haberi postulant. quinetiam NON-NVLLA VETERVM TESTIMONIA proferre NOBIS haud difficile esset, quæ totas illas pro mortius preces manifestè euertunt. *Præclara est hæc Caluini sententia, quâ non obscurè docet, antiquam consuetudinem, quam cæcus affectus humanus inuenit, esse ex diuina iudicij norma doctrinæ antiqua, corrigendam. Doctrina, inquam, Antiqua. Aduocatus.* [h] Vsque ad hodiernum diem, nunquam in Ecclesia veteri statutum fuit, quomodò Defunctorum animis preces nostræ prodesse possint: Sed

[g] *Bell. quo supra.* * *Cal. Instit. lib. 3. cap. 5. §. 10.* * *In loco obiecto.* *Sententia Caluini misere deum batur.* * *In eodem capite.* *Caluinus ad antiquitatem prouocat.* [h] *Cassander lib. Consult. art. 24.*

Sed fuisse Mervm testimonivm Charitatis nostræ erga Defunctos, & immortalitatis animæ, & corporum resurrectionis futuræ. *Ex huius eruditissimi hominis confessione, dogma vestrum, quod importuna prædicatione, tanquam omnino necessarium, vrgetis strenuè, excussum euanuit. En verò fraudes pias scil. vestras*[i] [i] Mittas diplomata à Pontifice max. vt aræ maximæ huius collegij facultas detur Vnivs animæ ex Purgatorio liberandæ, quoties ad eum sacrum fiat pro mortuo. *Somnium planè Paganicum.* Nam [k] Bonzij, qui sunt Sacerdotes Ethnici apud Indos, dicunt eos, qui fortè ad Inferos relegati sunt, è medijs flammis vindicaturos, præsertim verò Si Bonzii deprecatores accesserint. *Quin-etiam hunc mihi quæso scrupulum eximite, Iesuita petit à Pontifice facultatem in missis singulis animam vnam duntaxat ex Purgatorij supplicijs maximis, multoq; tempore luendis, liberandi. Noster summus animarum Pastor, 99. oues saluas relinquens, errantem vnam quærit, vt saluet: Pastor verò hic vester animas millies 99. in Purgatorij flammis miserè tostas relinquens, exorandus est vt redimat vel vnam. Dominus eos benedictos esse pronunciat, qui incarceratis sanctis suis etiam minimis vel minimum solatij præbuerint. Seruus verò sanctas animas infinitas in Infernali Carcere miserè cruciari credit, quibus nihil indulgentiarum impertiet. Si potest, non est verus Pastor, si non potest, est verus Impostor.*

Orthodoxa Responsio.

[i] *Xauerius Ies. lib. 1. 10. ad Ignatium Loiolam.*

[k] *Ibid. lib. 4. Epist. 1.*

Quam aptè Pontificijs sacerdotibus, cum Ethnicis conuenit?

Dilemma.

Capvt. LXXII.

Doctrina septima. De merito.

Aduersarius. [a] Vsi sunt, fateor (inquit [*] Caluinus) passim vetusti Doctores nomine Meriti; & infra addit: pessimè consuluisse fidei synceritati, qui hoc nomen inuenit. *Aliud Caluinus queritur, aliud fatetur, hoc, Patres veteres* meriti *vocabulo vti, illud, Posteros verò eodem abuti consueuisse: quorum alterum Caluini modestiam,*

[a] *Bell. quo supr.*
[*] *Caluini lib. 3. Instit. cap. 15. §. 2.*

alterum sapientiam, vtrumque candorem animi eius, pietatemque illustrat. modestiam. vsi sunt, inquit, nomine meriti: *Potuit de multis,* abusi, *dicere, cum præsertim. Aduocatus.* [b] Non me fugit Vsvrpari apud Patres nomen meriti, vbi Nvlla est ratio meriti, neq; de congruo, neque de Condigno. *Non ita tamen vsi sunt Patres eo nomine, quemadmodum nunc Posteri.* [c] Quod si Aliquis veterum vocabulo promerendi vsus est, non aliter intellexit, quam Consecutionem de facto. *Recte. Veteres per* mereri *nihil aiud quam consequi significarunt, posteri vero contendunt ex dignitate operum, tanquam sibi debitam beatitudinem vendicari. Doctrina fidei antiquitati, synceritatique inimicissima, quia (in quo etiam Caluini sapientia elucet.)* [d] Thomas Waldensis sic scribit. Ille (*Theologo vestro celiberrimo attendite*) est Senior Theologus, Fidelior Catholicus, & sacris Scripturis magis consentiens, qui merita Simpliciter abnegat: & cum modificatione Apostoli, & Scripturarum agnoscit, quod simpliciter nemo meretur regnum cælorum, sed ex gratia Dei, & voluntate largitoris. Loquitur Waldensis de operibus Iustificatorum. [e] In quam Sententiam Albertus Pighius incidit. *Quam sententiam vere sacram, & antiquam esse, in Tractatu nostro de* Iustificatione (*si Deus dederit eum lucem videre*) *ex Autoribus vestris abunde demonstrabitur.*

[b] *Vega lib. 8. de Iustif. cap. 8. pag 189. Meriti vox apud patres quid sibi vult.*

[c] *Stapleton in prompt. Fer. 5. post pass. Dom.*

[d] *Vega Opusc. de meritis q. 4. pag. 782. Scholastici abhorrent a voce meriti.*

[e] *Bell. lib. 2. de Iustif. cap. 2. §. In eandem, &c.*

Capvt. LXXIII.

Doctrina Octaua, de Cœlibatu Sacerdotum.

Aduersarius. [a] Peccauit Antiquitas (inquit Caluinus) immodica seueritate, quod plus requireret in Episcopo, quam Paulus requirat, ac præsertim successu temporis cœlibatum. *Tu genuinam Caluini mentem astute dissimulas. Caluinus antiquitatem Apostolicam vendicat, taxat vero Ecclesiasticam, nec tamen primitiuam illam, sed quam* Successus temporis

[a] *Bell. lib. 4. de Eccles. milit. cap. 9.*

tempor is *inuexit nouam. Aduo.* [b] Caluinus in * Instit. non est veritus affirmare OMNES veteres PATRES APPROBASSE coniugium in Sacerdotibus, & intelligit etiam quoad VSVM: quod si verum est, sequitur legem cœlibatus esse antiquam. quod idem Protestantes. *Hæc quæstio integra discucienda est, vt teneamus quænam sit*

Lex Cœlibatus, {*ante* / *post*} *Ordinationem.*

Aduersarius. [c] Votum cœlibatus annexum est ordinibus iure antiquissimo, ita vt, nec vxores ducere, nec ductis vti liceat. *quo iure?* [d] Diuino. [e] Theologus quidam cœlibatum sacris ordinibus οὐσιωδῶς, hoc est substantialiter, & lege diuina adiunctum esse contendit, nec esse in potestate Ecclesiæ, vt coniugij vsum magis, quam latrocinij Sacerdotibus permittat. [f] Eadem est sententia Medinæ. *Aduocatus.* [g] Vsus coniugalis interdicitur Sacerdotibus TANTVM IVRE HVMANO. [h] Et hoc multis argumentis probatur. [i] Accedat autoritas Concilij * Tridentini, in quo dicitur LEX ECCLESIASTICA. [k] Non est igitur audiendus * NOVVS ille Dogmatistes, qui matrimonium vult Sacerdotibus iure diuino prohiberi. *Legem igitur Ecclesiasticam obtenditis, qualem vero tandem, & quam antiquam? Aduersarius.* [l] Cœlibatus iure Apostolico annexus est Sacerdotibus. [m] Lege planè Apostolica. *Aduocatus.* [n] Antiquissimus Ecclesiæ temporibus viuentibus adhuc Apostolis, & POST APOSTOLOS aliquot adhuc annos, admissi fuerunt ad sacros ordines VIRI CONIVGATI, non quidem promiscuè, sed electi, qui vnicam tantum vuxissent vxorem, eamque virginem. [o] MVLTIS annorum CENTENARIIS post Apostolos Ecclesia primitiua defectu cœlibum SACERDOTES habuit MARITOS. *Addunt Iesuitæ* 1. *Aduersarius.* [p] Maritos illos Sacerdotes non vsos esse copula matrimonij, post ordi-

[b] Greg Valent. Ies. Tom. 4. disp. 9. qu. 5. punct. 5. sect. 2.
** Inst. lib. 4. cap. 12. §. 25.*
[c] Bell. lib. 1. de Clericis ca. 19. §. Contra hos. *Aduersarij inter se litigant.*
[d] Ioann. Maior in dist. 24.
[e] Cassander lib. consult. art. 23. intelligit Turrian. Ies. in l. 2. de dogmaticis characteribus vt est in margine apud Cassandrum.
[f] Valent. lib. de Cœlibatu c. 2.
[g] Aquinas 2. 2. qu. 88. art. 1.
[h] Bell. li. 1. de Clericis ca. 19.
[i] Valent. Ies. quo iam supra.
** Sess. 24. Can.*
[k] Cassander iam supra.
** Turrianus Ies.*
[l] Bell. quo supra cap. 19.
[m] Valent. Ies. quo supra ca. 3.
[n] Costerus Ies. Enchir. tract. de Cœlibatu. *[o] Episc. Espensaus comm. in Tit. cap. 1.* *[p] Valent. quo supr.* *[q] Costerus quo supra. Instat Aduers.*

nationem

nationem. 2. [s] Nunquam licuit Sacerdoti iam sacris ordinibus initiato vxorem ducere, neque vllus est antiquorum Patrum qui aliter scripsisse, vel sensisse legitur. [r] Nullum probati viri exemplum afferre possint. *In vtroque vobis satisfaciendum est: 1. Licuisse maritis vti vxoribus suis, [s] quas ante ordinationem duxissent, 2. Licuisse etiam post ordinationem vxores ducere. 1. Aduocat.* [r] De maritis ad Ecclesiæ ministerium eligendis non tantoperè quidam reluctantur, cum ea res exemplum habeat PRISCAE ECCLESIAE, & ab orientalibus OMNIBVS Ecclesijs HVCVSQVE seruetur: cum res in plerisque ita comparatæ sint, vt coniugum piarum Consortio, non modo ad functiones ecclesiasticas non impediantur, sed etiam ad earum procurationem ADIVVENTVR ab ijs, quemadmodum de Patre suo Gregorio, & matre NOMIA Gregorius Nazianzenus testatur. *De Hilario sic cecinit Poeta vester.*

[s] Bell. quo sup.
[r] Cassander lib. Consult. art. 23.
Solutio.

[t] Non nocuit tibi progenies, non obstitit vxor
Legitima coniuncta thoro--- *& de Nazianzeno*
suauius. Præsule Patre satus, nam TVNC id iura sinebant,
pastorale pedum gessit post funera Patris.
Paulo post. --------Non horruit ILLA
TEMPESTATE Deus thalamos, cunabula, tedas.
Concludit. Tutius esse volunt, qua lex diuina sinebat,
Ipse via, VETERVMQVE sequi vestigia Patrum.

[t] Baptista Mantuanus.

Deinde quod in confesso est apud omnes. [u] Fuerunt ex nostris pontificibus aliqui in matrimonio. *Quid multa?* [x] Copula Sacerdotalis nec legali, nec Euangelica, NEC APOSTOLICA autoritate prohibetur. [y] Ecce hac autoritate (*loquitur de decreto Pelagij Pontificis*) electus in Episcopum NON PROHIBETVR habere vxorem, & filios. [z] Sacerdotibus ante prohibitionem VBIQVE licita ERANT, & in Orientali ecclesia VSQVE HODIE licere probatur. *Accedat Pontificis iudicium.* [a] Is Episcopus ordinetur, quem vnius vxoris virum esse constiterit. *Paulo post.* Vt virginem vxorem ACCIPIAT, & alterius THORVM

[u] Aeneas Syluius de gestis Conc. Basil. Platina exempl. copia suppeditat hist. de vit. Pont.
[x] Gratianus dist. 26. Can. Sors.
[y] Dist. 28. Can. de Syracusana. &c.
[z] Dist. 56. Can. Cenomansis.
[a] Leo Papa Epist. 87. Post ordinationem.

THORVM nesciat coniugis, quæ futura est vxor Pontificis. *Post ordinationem vero.* [b] LICVIT in Ecclesia Orientali matrimonium etiam POST ORDINATIONEM contrahere. [c] Matrimonij contractio POST ordinationem SOLO STATVTO prohibita fuit, & exempla PRISCA extant, quæ testantur huiusmodi statuta non tam anxiè obseruata fuisse, quin ob Ecclesiæ necessitatem aliquandò relaxata fuerunt. Epiphanius ait etiam * SVA AETATE quibusdam in locis Presbyteros matrimonio vti, & LIBEROS GIGNERE, quamuis id fiat contra Canones Ecclesiasticos, idque fieri propter inopiam Ministrorum. [d] Ante sextam Synodum, quæ fuit in [Trullo, LICEBAT EPISCOPIS HABERE VXORES, etiam POST Episcopalem dignitatem, quemadmodum qui post matrimonium ordinantur Sacerdotes. *Iam nouitatis faciem contemplemur.* [e] Gregorius Papa celebrata Synodo vxoratos Sacerdotes à diuino officio remouit, & Laicis missas eorum audire interdixit, NOVO EXEMPLO, &, vt multis visum est, INCONSIDERATO, CONTRA Sanctorum Patrum sententiam. [f] Contra hoc decretum, quo statuitur, ne quisquam ad sacros ordines admittatur, qui non perpetuam continentiam, vitamque cœlebem profiteatur, tota Clericorum factio vehementer infremuit, hominem esse Hæreticum clamitans, qui oblitus sermonis Dominici, [Non omnes capiunt.] & Apostoli, [Qui non continet nubat] violenta coactione hominibus vitam Angelicam imponeret. [g] Hoc decretum à Syritio Papa primum editum fuit, nec ab Orientali Ecclesia vnquam receptum. [h] Ante Syritium coniugium Sacerdotibus permittebatur. [i] Syritius circitèr annum salutis 363. sedere cœpit, Sacerdotibus coniugio interdixit, nec ante Gregorium 7. anno Domini 1074. coniugium Occidentalibus Sacerdotibus adimi potuit. *Quid ergo?* [k] Restat vt, in posterum ordinandis, hoc statutum relaxetur, & MORE VETERIS Ecclesiæ, & HVC-VSQVE Orientalium ecclesiarū, honesti quoq; mariti ad Ecclesiæ ministeriū admittantur,

[b] *Caietan lib. 1. opusc. tract. 17. teste Valent. les. Tom. 4. disp. 9. q. 5.*

[c] *Cassander art. 23.*

* *Anno 390. & Clemens Alexand. lib. 7 pag. 152. Exempla habemus Apostolos.*

[d] *Balsamon. in Can. Apost. 5.*

[e] *Sigebertus Anno Domini 1074.*

[f] *Scafnburgensis anno Domini 1074.*

[g] *Clictoueus li. de continent. Sacerd. cap. 4.*

[h] *Glossa dist. 82.*

[i] *Polydor. Virg. Inuent. lib. 5. cap. 4.*

Nouitas se prodit.

[k] *Cassander lib. Consult. art. 23.*

& extra tempus ministerij familiaritate quoque suarum coniugum Vti permittantur, iuxta Canonem sextæ Synodi generalis. *In his duplex occurrit vestra nouitas.* 1. *Non licere Sacerdotibus, ante ordinationem ductis vxoribus vti.* 2. *nec alias post Ordinationem ducere.*

Capvt. LXXIIII.

Doctrina 9. *de veteris Ecclesiæ seueriori pœnitentia.*

ADuersarius. [a] Excusari nullo modo potest (inquit [*] Caluinus) immodica veterum austeritas, quæ prorsus à Domini præscripto dissidebat, & erat mirum in modum periculosa, cum Peccatori pœnitentiam solennem, nunc in tres annos, nunc in quatuor, nunc in septem, nunc in totam vitam indicerent. *Quo in loco Caluinus veterem morem deprauatum merito reprehendit, vt tamen veterum ipsorum iudicium rectum efflagitet. Primum, tu in Caluino, & quidem atro quasi carbone notandum profers. alterum, inuidiose dissimulas. ipsus loquatur Reus.* [*]Quanquam publicum hic potius morem improbo, quam eos omnes accuso, qui eo vsi sunt: quorum nonnullis displicuisse certum est, sed ideo ferebant, quia non poterant corrigere: certe Cyprianus declarat, quam non sponte fuerat tam rigidus: Chrysostomus aliquanto durior lenitatem præcipit. scimus præterea qua facilitate Augustinus vsus est. *Deinde ad antiquitatem Apostolicam prouocat.* [b] Talis seueritas docet Ecclesiam, quæ cum spiritu Mansuetudinis coniuncta est: semper enim diligenter cauendum est, quemadmodum præcepit Apostolus 2. Cor. 2. ne absorbeatur tristitia is in quem animaduertitur]. sic enim ex remedio fieret exitium. ergo vbi pœnitentiæ suæ testimonium Ecclesiæ dat peccator, quo scandalum, quod excitauerat, quantum in se est, obliterat, nequaquam vltra vrgendus est, ne vel magna hypocrisis sequatur, vel maxima desperatio. *Hanc esse sententiam*

[a] Bell. quo supr.
[*] Cal. lib. 4. de Instit. cap. 12. §. 8.
[*] Idem Calui. Caluinus patres excusat.
[b] Idem ibid.

tentiam vere Apostolicam, adeoq; Antiquissimam Commentarij vestrorum Autorum in locum Apostoli vniuersi contestantur. pro omnibus vnum proferam, sed vnius, qui est instar omnium. [c] Apostolus dicit : * Sufficit illi qui eiusmodi est. Incestuosus erat excommunicatus, & traditus Satanæ, grauiter dolet, Sufficiens igitur erat pœna, non quantum ad iudicium Dei, sed quantum expediebat personæ, melius enim est seruare lenitatis spiritum, vt correctionis fructus sequatur, quam si durius corrigatur, desperet peccans, & maioribus peccatis immergatur. ratio Ne forte tristitia Absorbeatvr. inducit eos ad misericordiam vt ad Ephes. 4. Donantes inuicem sicut Deus in Christo donauit vobis, nec condemnationem modo, sed etiam Consolationem præcepit : Vt confirmetis in illis charitatem ; addit. Vt non circumueniamur â Satana : Diabolus enim multos decepit, quosdam trahendo ad perpetrationem peccatorum, quosdam vero ad Nimiam rigiditatem cōtra peccantes. *Inter iudicium Caluini, & Aquinatis, præter styli elegantiã, nihil interest: erat igitur hæc Caluini Immodicæ rigiditatis, nō immodica, nec immodesta taxatio : vos vero priscam illam seueritatem admittetis ? nihil minus.* [d] Antiquitus remissiones aliquot pœnarum factas legimus, licet non tam Amplas, vt Modo fiunt. [e] Antiquitus vsus erat seuerioris disciplinæ, antequam Indulgentiarum Vsus increbuit. *Quamobrem obsecro ?* [f] Quia tunc illi homines feruentiores erant, in bonis operibus, & minus indigebant indulgentijs, quam nos. *Confessio vera: quæ ostendit vos antiquam seueritatem excussisse penitus, Iesuitæ ratio inepta : quasi laxius, & petulantius peccantibus Remissio maior, faciliorq; debeatur. non est igitur quod quis miretur, quod tales vestras remissiones* Indulgentias *nominatis. De quarum nouitate paulo post.*

[c] *Aquinas in hunc locum.*
* *2. Cor. 2.*
Ratio apostolica.
Eccl. Rom. antiquam Austeritatem antiquauit.
[d] *Tolletus Ies. lib. 6. Instruct.*
[e] *Valent. Ies. lib. de Indulg. cap. 2.*

CAPVT. LXXV.

Doctrina 10. *de Quadragesima*

a Bell. quo supr.
** Calu. Inst. lib. 4. ca. 2. § 20.*

A*Duersarius.* a Veteres, inquit * Caluinus, Superstitionis quædam semina iecerunt, & occasionem præbuerunt tyrannidis, quæ postea exorta est, rursus passim inualuerat superstitiosa Quadragesimæ obseruatio: fuit enim mera κακοζηλία, & superstitionis plena, quod colore imitationis Christi ieiunium ordinabant. *Superstitionis semina in veteribus notauit, sed tantum semina: in vobis autem fructum ipsum, superstitionem reprehendit. semina vero Caluinus descripsit.* * Immodicis laudibus ieiunium inter præcipuas virtutes extollunt, cum sit res per se media, nec quicquam habet in se momenti, nisi propter fines, in quos respicere debet. *Noluit Caluinus medium virtutis cum ipsa virtute, seu Ancillam cum Domina adequare: de quo nos * supra. nec tamen hunc tantillum errorem omnibus, nec Authoribus ipsis in omnibus tribuit. addit enim:* *Occurrunt quidem interdum sanæ, & prudentes de ieiunio sententiæ. *Nunc de κακοζηλίᾳ paucis. hoc est in omni Theologia tritissimum, miracula ad admirationem, non ad imitationem facta esse, vt apud homines ex admiratione fidem conciliarent, non vt ex imitatione illorum homines suum aliquod officium exprimerent.* b Christum autem, tot diebus sine omni cibo atque esurie ieiunantem, quis imitari possit? *Ergo nec velle debetis. quia* c In rebus diuinis quædam sunt credenda, vt Trinitas. &c. quædam admiratione honoranda, vt Christi Domini, & Sanctorum hominum miracula: quædam imitanda, vt mansuetudo, & charitas Christi: de quibus Apostolus, [Imitatores mei estote, sicut ego Christi.] VELLE autem in illis prodigiosis affectibus animi, est STVLTI, atque SVPERBI. *Attamen.* d Pro modulo nostro, *inquitis.* e Et quantum possumus Christum caput nostrum imitamur. *Imo, si ad Christi ieiunantis causam, vel modum, aut etiam finem spectemus,*

** Calu. ibid.*
** Supra cap. 35.*
** Calu. loco iam posito.*
b Ianseniuε concord.
c Delirus Ies. part. 1. disq. Magic. lib. 2. q. 4. §. Sed.
d Iansenius quo suprà.
e Bell. lib. 2. de bonis operibus cap. 16.

spectemus, nullus homo possit, ita ieiunium instituere. at quantum, *inquitis,* possumus *tamen: ne id quidem.* [f] Non ieiunamus eo tempore, quo Christus Dominus ieiunauit, maluit enim Ecclesia post Christum Dominum, quam cum Christo ieiunare, vt vere eius vestigia sequeretur, itaque ieiunauit Dominus a sexta die Ianuarij, vsque ad 14. Februarij: nos autem ibi (vt plurimum) incipimus, vbi ipse desijt: *ridiculum. in quo non possitis modum ieiunij, saltem pro modulo imitari vultis; in quo possitis, tempus ieiunij obseruare negligitis: sed vbi Christus desijt vos incipitis, nimirum ita imitando, ne imitemini. o Imitatores! Nos hic rursus ad Antiquitatem ipsam, Christum confugimus.* [g] Quamuis Christus potissimum ieiunauit, vt per tentationes probatus procederet ad proferendum diuinum Euangelium; statutum est ab Ecclesia, vt ante Pascham omnes ieiunium Quadragesimæ obseruarent. *Non igitur Apostolicum hoc, sed Ecclesiasticum statutum fuit. Statutum sicut non necessario imponendum Ecclesiæ, quia non est Apostolicum: ita quatenus antiquum statutum εἰς παρασκευὴν, id est ad præparationem ad Eucharistiam in Paschate celebrandam retinendum, ita tamen vt nouo suo, & planè Pharaisaico fermento, quod ex opinione meriti, κακοζηλίας studio, & præscriptorum Papalium tyrannide conflatum est, omnino careat. de Quadrag. antiquitate paulo post.*

[f] *Ibid. cap. 17. §. Quærunt.*

[g] *Iansenius concord.*

11. *Doctrina. Baptismus Laicorum.*

Aduersar. [h] Quod multis abhinc seculis, adeoque ab ipso fere Ecclesiæ exordio, vsu receptum video, vt in periculo mortis Laici baptizarent, si Minister abesset, non video *(inquit * Caluinus)* quam firma ratione posit defendi. *Caluini dicta satis seipsum defendent. Primo. quia antiquam Concilij autoritatem pro se opponit.* De mulieribus, citra vllam exceptionem, sancitum fuit in Concilio * Carthag. 4. cap. Ne baptizare omnino præsumant. *Alibi vero * Tertullianum, & * Epiphanium allegat, qui hanc in Marcione haresin damnāt.* Permittet Mulieribus baptizare. *Secundo ratio eius:*

[h] *Bell. quo sup. r.*

* *Calu. Instit. lib. 4. 15. §. 2.*

* *Cap. 100.*

* *Lib. de Veland. virg. & li. de Baptism.*

* *Heres. 42.*

*Cal. quo supra. * Math. Docete baptizantes. Baptismi administratio est pars Ecclesiastici ministerij, at nè ipsis quidem veteribus, qui hunc morem vel tenebant, vel patiebantur, constabat an rectè id fieret vt præ se fert * Augustinus cum sic ait. Etsi Laicus, necessitate compulsus, baptisma dederit, NESCIO an piè quisquam dixerit esse repetendum: nulla enim cogente necessitate si fiat, alieni muneris est occupatio: si autem NECESSITAS vrgeat, aut nullum, aut VENIALE delictum est. *Dubitatio manifestior est, quam vt eludi possit. Caluini rationem, cum Augustini dubitatione comparemus, & Institutio Christi, vt vera antiquitas, obtinere debet. Denique vos quidem.* [1] In casu necessitatis siue Iudæus sit, siue Paganus, siue quiuis Infidelis, possit baptizare. *Ecqua Antiquitas figmento huic faueat?* [k] Veteres de hoc dubij fuisse videntur. *Postremo, quam solam causam obtenditis, Casum necessitatis, eam iam * supra non necessarium esse probauimus.*

*August. Tom. 7. lib. 2. contra Epist. Parm. cap. 13.

[1] Bell. lib. 1. Baptis. cap. 7. Cæterum. & Toll. Instruct. Sacer. l. 2. c. 20.

[k] Bell. quo iam supra. §. Quinto docent.

*Supra ca. 41.

12. *Doctrina de Eucharistiæ ritu.*

Aduersarius. [1] Excusari non arbitror posse veteres (inquit * Caluinus) quin aliquid in actionis modo peccauerint, imitati sunt enim Iudaicum sacrificandi morem magis, quam aut ordinauerit Christus, aut Euangelij ratio sinebat. *Hæc sententia nec causæ nostræ praiudicio esse possit, nec præsidio vestræ. 1. quia tantum præposteram & vmbratilem quandam Anagogen taxat: ita tamen, vt hic Patrum iudicium de Eucharistiæ mysterio non modo non refugiat, verum etiam approbet, & prorsus efflagitet.* * Equidem cum pium atque ORTHODOXVM SENSVM de toto hoc mysterio retinuisse PATRES videam, Excusari tamen, &c. *Quod ad causam vestram.* * Si de approbando Sacrificij commento, quale est in Missa, confinxerunt Papistæ, agitur, vtuntur quidem Patres sacrificij vocabulo, verum exponunt se aliud nihil intelligere, quam memoriam veri illius, & vnici sacrificij, quod in cruce peregit Christus, vnicus

[1] Bell. lib. 4. de Eccl. Milit. c. 9.

*Lib. 4. Instit. cap. 18. §. 11.

Aduers. deprauat mentem Caluini.

*Ibid.

*Calu. ibid. §. 10.

Sacrificij ratio.

vnicus (vt ipsi passim prædicant,) noster Sacerdos. *Atque etiam (ne fortè ignores.) Aduocatus.* [m] Lutherani non penitus sacrificium negant: sed in eo perstant, qui hostiam pro peccatis admittunt, eos injuriam ponere Christi Sacrificio perfectissimo, quo vno cuncta sunt remissa peccata: itaque Gratiarum actionem sacrificium in Ecclesia esse quidem, quod Euchariſtiam isti vocant. sed pro peccatis nullum esse, quod Propitiatorium appellant. * Id est quod Tertullianus vult, ni fallor, cum dicit sacrificia offerri pro Martyribus, significans pro commemoratione eorum, nam id prioris loci mox citati verba apertè continent: vt ex Augustino constat lib. de virg. vbi ait Martyres ad sacramenta altaris recitari, fuisse preces gratulatorias, quibus gratias agebant, de eo quod Martyribus eam gratiam contulisset. *De quo fusius * infra. Hæc sunt omnia illa dogmata, de quibus arrogantius, quam verius in initio dixti.* Ostendam ex confessione Aduersariorum nostra dogmata esse doctrinam omnium veterum. &. Caluinus, cum nostra oppugnat, fatetur se repugnare toti Antiquitati. Nostra esse omnino antiquitati consentanea. 1. Passim, *inquis, quasi in omnibus Controuersiis Antiquitatem auersetur Caluinus.* 2. Omnium veterum, *inquis, quasi is etiam nullius Patrocinio vtatur.* 3. Toti, *inquis*, Antiquitati; *ac si non antiquitatem primæuam vendicet in omnibus.* 4. Dogmata nostra. *inquis; quasi concedat eandem fuisse Patrum & Papistarum sententiam. Hæc quatuor insigniter falsa esse hæc Synopsis ostendet.*

[m] Melchior Canus loc. Theog. lib. 12. cap. 12. §. Atque.

Vera Protestantium sententia vere enarrata.

** B Rhenanus in arg. Tert. li. ad Martyres.*

** Infra.*

Synopsis Contradictionum superiorum

Quascunque Confessiones de dogmatibus quibuscunque potuisti ex Protestantium libris corradere, vel te Autore, duodecim dogmata concernunt: & tamen, Cum nostra dogmata oppugnat Caluinus, *inquit*, passim fatetur, &c. *Atque etiam ex his quædam sunt minoris momenti: quale* 3. De quo Augustinus dubitabat. * *Suarez Iesuita.* Nec scire attinet. * *Viues. & quamuis Stapletonus Caluinum* Impium *vocat, quod* 3. Sinum Abrahami. *Negaverat esse in inferno, hoc tamen*

** Hæc in doctrina 3. supra.*

tamen tam non est ex fide. Vt Valae suspicet Sinũ Abrahæ esse in Cœlo. [4]. *Maldonatus Iesuita, huc vox* [5]. *meriti & [6] superstitionis referri possint. Secundum patet in 2. non dixit Caluinus (vt tu ais) Patres* Omnes *errasse, tantum abest, vt id dicere potuerit, vt, si in hoc dogmate Caluinus fortè errauerit*, Patres ferè omnes errauerunt. [7] *Tolletus Iesuita. deinde in altero*, Non omnes, aliter enim Augustinus. * *Caluinus.* Ex patribus probo. * *Caluinus.* Priores Patres non. * *Caluinus.* Non Patres accuso, sed morem. * *Caluinus.* Ad concilium Carthaginense prouoco, & ad Augustinum, & alios. * *Caluinus. Et tamen*, fatetur, *inquis*, se omnes veteres oppugnare. *Tertium examinemus.* Reprehendit Caluinus veteres omnes, præter Augustinum. [8] *Bellarminus.* Et meritò quidem reprehendendos, quia contra Apostolum. [9] *Tolletus, Pererius, Maldonatus, tres inclyti Iesuitæ.* Reprehendit Caluinus vocabuli meriti vsum. [10] *Bellarminus.* Quo Patres sæpe sine ratione vsi sunt. [11] *Vega. et.* Est fidelior Catholicus, & sacris Scripturis magis consentiens, qui illud vocabulum abrogat. [12] *Waldens. & Pighius.* Successu temporis peccauit antiquitas. * *Caluinus. Loquitur de posteriore antiquitate, & verè.* Nam Cœlibatus multis seculis post erat impositus Sacerdotibus. *Cassander.* Et disciplina lenior est ex præcepto Apostoli. *Aquinas. in quibus omnibus Caluinus iuxta cum Doctoribus vestris, relicta posteriore antiquitate, ad antiquitatem primam, & Apostolicam prouocat, & tamen* fatetur, *inquis*, se toti antiquitati repugnare. *Ad vltimum deueniamus.* Non concedam Patres hoc eo sensu scripsisse, quo à nouis Satisfactionarijs leguntur. * *Caluinus.* Longum est discrimen inter Patrum iudicium, & Papistarum. * *Caluinus.* Patres superstitionis semina, Papistæ superstitionem ipsam inuexerunt. * *Caluinus.* Cum Patres pium & orthodoxum sensum habent, Papistæ Idololatricum confingunt. * *Caluinus. Hæc Caluinus. Et tamen* fatetur, *inquis*, nostra dogmata, esse doctrinam omnium veterum. *Ex quibus ars tua calumniandi vetus & veteratoria appareat.*

[5] *Supra doctr. 7.*
[6] *Doctrin. 10.*
[7] *Supra doct. 2.*
* *Supr. doctr. 1.*
* *Doctr. 5.*
* *Doctr. 8.*
* *Doctr. 9.*
* *Doctr. 11.*
[8] *Supr. doct. 1.*
[9] *Ibid.*
[10] *Supr. doct. 7.*
[11] *Ibidem.*
[12] *Supr. doct. 9.*
* *Supr. doct. 8.*
* *Calu. supr. doctr 5.*
* *Doct. 6.*
* *Doctr. 10.*
* *Doctr. 12.*

Capvt. LXXVI.

Hypothesis Secunda, in qua, ex Pontificiorum confessione patet, Romanam Ecclesiam, in dogmatibus controversis, veræ antiquitati iamdiu repugnasse.

Aduersarius. [a] Protestantes religionem nostram mutatam esse conqueruntur, cum non possunt eius mutationis autorem, locum, tempus vllum assignare: ergo Ecclesia Romana non à vera religione deflexit: *Quasi homini peste vexato liceret morbum suum negare esse pestem, nisi demonstrari possit autor, locus, tempus, causa, vnde istam contraxerit. iam vero multas notas mutationis explicabimus, in omnibus; ex ipsorum confessione constet, Ecclesiam suam iam nimis esse mutatam.*

[a] *Bell. lib. 4 de Ecclesia milit. ca.* 5. §. In omnibus. *&* *lib.* 3. *Enchir. cap.* 8. §. Ac primum.

Quæstio Prima, Religionis totius basin, Sacram Scripturam, respicit. circa hanc mutationes quatuor notantur.

Aduersarius. [b] Numerus sacrorum librorum qui ad Ecclesiam pertinet, ante annos 1200. in Conc. Carthag. 3. traditus erat. *quis tandem?* [c] Si quis librum Hester, Danielis, Baruch, Eccles. Sapient. Iudith, Tobiæ, duorum Machabæorum, cum omnibus suis partibus, prout in vulgata Editione habentur, pro Canonicis non receperit, Anathema sit. *Veræ Antiquitati assentiemur. Aduocatus.* [d] Hi libri non erant in Canone Hebræorum. [e] Quæ Ecclesia erat fidelis custos Eloquiorum Dei. [f] Nec ante Christi aduentum deficiebat. Secundo, [g] Concilium Laodicæum eos non recipiebat. *Quos Patres Antiqui Hebræos*

[b] *Costerus Enchirid. tract. de* Scriptura. §. Nullus.

[c] *Concil. Trid. Sess.* 4. 1. *Canonem ipsum infringit.*

[d] *Bell. præfat. in lib.* 1. *de Verbo Dei.*

[e] *Tolletus Ies. com. in Rom.* 3.

[f] *Bell. lib.* 3. *de Eccles. Milit. cap.* 16. §. Ad tertium.

[g] *Ederus Oecon. Bibl. lib.* 1. *pag.* 36.

secuti non Canonicos esse censuerunt. [b] Epiphanius, Hilarius, [i] Etiam Hieronymus, [k] Etiam Melito, Origenes, Eusebius. *Deinde post Concilium Carthaginense.* [l] Augustinus, [m] Damascenus, [n] Gregorius Theologus, & Isiodorus. Item [o] Lyranus: [p] & Dionysius Carthusianus, & alij. [q] Hugo de Sancto victore, Caietanus, [r] Abulensis. *Post Concilij Tridentini Anathema de aliquibus partibus dubitarunt* [f] *Senensis, Iansenius,* [t] *Espensæus,* [u] *Erasmus. at* [x] Ipsis Patribus, qui primitiuæ Ecclesiæ præsidebant, incumbebat, catalogum Scripturarum tradere. *Secunda. Aduersarius.* [y] Volunt Lutherani controuersias omnes ex solis Scripturis definiri. conditio iniqua. *Aduocatus.* [z] Primitiua Ecclesia nullam regulam aliam nouit, vtinam hæc nunc obtineret. *Quia.* [a] Quæcumque sunt omnibus ad salutem necessaria scripta sunt omnia. [b] Hoc affirmat Chrysostomus. [c] Hoc est veræ eruditionis. [d] Hoc fieri debet. [e] Hoc, *Deniq;* Constantinus magnus exigebat. [f] Quem Imperatorem Deus quasi communem quendam Episcopum Ecclesiæ, ad pacem Ecclesiæ constituendam ordinabat. *Tertia. Aduersarius.* [1] Protestantes sequuntur Hebræam & Græcam, quos fontes purissimos falsò appellant. [2] nam codices Hebræi, & Græci erant Rabinorum, & aliorum Ecclesiæ hostium fraude corrupti. *Aduocatus.* [3] Iudæi nec per religionem voluerunt, nec propter Catholicorum diligentiam potuerunt hæbræum textum corrumpere, vt Patres docent. *Aduersarius.* [4] Cum Patres citant Græcum textum non hunc Græcum intelligunt, non fuit ille ab Hæreticis multum corruptus. *Aduocatus.* [5] Sicquidem

[h] *Bell. lib. 1. de verbo Dei, cap. 20. & Canus locis Theolog. lib. 2. cap. 10.*
[i] *Bell. quo supr. cap. 10.*
[k] *Canus lib. 2. cap. 10.*
[l] *Caietanus.*
[m] *Ederus Oeconom. Bibl. lib. 1. pag. 22.*
[n] *Senens. lib. 1. pag. 5. & 9.*
[p] *Perer. præfat. in lib. 16. com. in Dan.*
[q] *Bell. lib. 1. de verbo Dei cap. 10.*
[r] *Canus locis theolog. li. 2. cap. 10.*
[f] *Bell. quo supra cap. 7. in princ.*
[t] *Com. in Tim. part. 1.*
[u] *Annot. in 1. Tim. 1.*
[x] *Waldensis vt citat. Staplet. doct. princ. l. de Scrip. c. vlt.* [y] *Bell. l. 1. de verbo Dei. c. 21.* [z] *Scripturarum sufficientiam oppugnat.* [a] *Faber Stapulensis. præfat. in Euang.* [a] *Bell. lib. 4. de verbo Dei cap. 11. §. Primum* [b] *Ederus Oeconom. Bibl. lib. 1. pag. 44.* [c] *Erasmus, vt notat Canus loc. theolog. lib. 3. cap. 1.* [d] *Greg. magnus lib. 18. Moral. cap. 4.* [e] *Bell. lib. 4. de verbo Dei. cap. 11.* [f] *Episc. Espensæus. comm. in Tim 3.* *Tertia in Scripturarum edit.* [1] *Bell. lib. 1. de verb. Dei cap. 2.* [2] *Greg. Valent. Iesuita Analys. lib. 8. cap. 8. cap. 5.* [3] *Bell. lib. 2. de verbo Dei cap. 2. & Senens. lib. 3. & lib. 8. pag. 63.* *Hebræa editio.* [4] *Colleg. Anglo-Rhemense annot. nou. Testam. in præfat. & Bell. li. 2. de verbo Dei c. 7. Græca editio.* [5] *Sixt. Senens. Bibli. 5. l. 7. p. 576.*

Heluidius

Heluidius vetus hæreticus sensit, quem Hieronymus refellit, & execrabiles Anabaptistæ hodie in eodem errore implicantur. *En apertam hæresin.* [6] Esse autem eundem verum Græcum textum, quo vsque ad tempora Apostolorum vsa est Ecclesia PATRES ANTIQVI contestantur. *Secundo, de vulgata latina, an antiqua. Aduersarius.* [7] Est & vera tota Hieronymiana. [8] Imo tota præter quosdam veteris Testamenti, & Apocalypsin. *Aduocatus.* [9] Existimo nouum Testamentum, ab Hieronymo versum non fuisse. [10] Nec sanè credibile est Ecclesiam ante annos mille quingentos hac versione vsos fuisse. *Quid refert modo syncera fuit, nam quicquid verum est, antiquum est satis. Aduersarius.* [11] Qui vulgatam hanc cum omnibus partibus non susceperit, Anathema sit: hæc si errat, Ecclesia errat. [12] Ex hac Græci codices sunt examinandi. *Aduocatus.* [13] Hoc quod de Concilio Tridentino obiectant alij, ridiculum est, nam etiam post concilium Tridentinum Theologi Louanenses illam taxarunt. [14] Multiplici vitio scatet, græcæ fidei reddenda. [15] Credendum ei quatenus cum græcis consentit. [16] Hoc Augustinus sensit, Hieronymus clamat, ratio docet, nec vllus sanioris iudicij repugnat, sed NVNC rigidus stupor opponitur. *Ec-quæ tandem apud Protestantes integra latina translatio? Aduersarius.* [17] Protestantes in translationibus suis omnia adulterarunt. *Aduocatus.* [18] In nouum Testamentum Syriacè, & Græcè, atq; LATINE editum, cum versione ex Syriaco per Immanuelem Tremellium, quod opus ipsum alijs VTILE esse videatur, hæc quæ subiecimus expurganda sunt. *Hæc? quæ obsecro? locos examinet Lector, in annotationibus aliqua delenda esse statuunt, in translatione ne verbum quidem. Quarta nullane vernacularum, & vulgarium translatio antiquitati necessarie videbatur? Aduersarius.* Non per quadringentos annos, quod dico ad Nouatorum audaciam comprimendam. *Aduocat.*

Hæresis Heluidiana.
[6] *Pag.* 580.
Latina Pontificia translatio.
[7] *Eugubius Episcopus vt refert Bell. lib.* 2. *de verbo Dei cap* 9.
[8] *Bell. ibid.*
[9] *Maldonat. Ies. com. in Luc.* 16.
[10] *Lindanus li.* 3. *de opt. genere Interp. idem Senensis Bibl. lib.* 4. *tit.* Sanctos *& Erasm. in Epist. ad M. Dorpium.*
[11] *Canus refert locis theolog. li.* 2 *cap.* 13.
[12] *Valent. Ies. Analys. lib.* 8. *cap.* 5.
[13] *Franc. Lucas in præfat. annot in Bibl.*
[14] *Stapulens. in præf. in annot. noui Test.*
[15] *Thom. Morus in Epist. ad Marc. dorpium.*
[16] *Viues scholast. in Aug. de Ciuit. Dei lib.* 15. *cap.* 12.

[17] *Colleg. Anglo-Rhem. præfat. in nouum Testament.* *Latina Protestantium.* [18] *Censores librorum ex decret. Concil. Trid. in Indice expurg. quem Iunius edidit* *Quarta vsum Scripturarum publicum Christianis abstulit.* [19] *Bell l.* 2. *de verb. Dei c.* 15.

20 Bell. l. 2. de Euch. c. 10.
21 Agrippa lib. de vanit. scient. cap. 100.
22 Coster Ies. Enchirid.
23 Colleg. Anglo-Rhem. praef. in nouum Test.
24 Ibid.
25 Bell lib. 2. de verb. Dei c. 15.
26 Episc. Espensaeus com. in Titum cap. 2. & com. in 2.
27 Mald. Ies. Com. in Luc. 1. Lyranus com. in Rom 16.
29 Aquinas in 2. Ioh.

[20] Concilium Nicænum erat circiter annū trecentesimū. [21]. In quo decretum erat, vt Christianus nullus careret Biblijs. [22] Chrysostomus floruit anno 380. [23] Qui vertebat partes Scripturæ in linguam Armenicam, & Gothicam. *Aduers.* [24] Non est existimandum sacra Biblia opificum manibus conteri. [25] Nunquam indifferenter ab omnibus LEGEBATVR. *Aduocatus.* [26] Contrarium manifestum est ex Epistola ad Coloss. & ex COMMVNI ECCLESIAE PRAXI: hanc Eusebius, vsque ad suam ætatem Christianos seruasse scribit, nec hæc noua, aut mea, sed PATRVM ANTIQVORVM doctrina *antiqua admodum. nam.* [27] Euangelista Lucas suum euangelium, & Apostolus Paulus multas epistolas ad homines seculares, & priuatos scripserunt. [28] Iohannes vnam epistolam ad Gaium hospitem suum. [29] Secundam ad Electam dominam, ea erat matrona Babylonica, dedicauit.

CAPVT LXXVII.

Quæstio 2. circa Sacramenta versatur. in hac pontificij duplici laborant vitio.	1. *Sacramenta falsa pro veris obtrudunt ecclesiæ.* 2. *Sacramenta vera cum falsis ritibus deturpant.*

In falsis Sacramentis excudendis, mutationes.

a Bell. lib. de Sacrament.
b Lindanus Panopl. Tab. 5.
c Cassander lib. Consult. art. 13. 1. 1. in numero. In natura.
1 Matrimonij.
d Bell. lib. 1. de Sacram Matrimon cap. 5. §. Quæ etiam

ADuersar. a. [1] Sunt septem propriè dicta Sacramenta. [b] Caluinus tantum duo propriè à veteribus, nobile mendacium. *Aduocatus.* [c] Apud Autores paulo VETVSTIORES inter Sacramenta PROPRIE dicta nunc DVO ponuntur, nunc tria, Baptismus, Eucharistia, confirmatio. Non temerè quenquam reperies, ante Petrum Lombardum, qui certum aliquem, ac definitum numerum Sacramentorum statuerat; & de his septem non omnes quidem Scholastici æque propriè Sacramenta vocabant. *Nunc in particulari de quibusdam* 1. *de Matrimonio. Aduersarius.* [d] Matrimonium in statu Innocentiæ institutum

tum fuit in officium naturæ, in statu hominis lapsi in remedium, in statu legis nouæ in Sacramentum. Ex nostris Catholicis vnus est * Durandus, qui matrimonium Sacramentum, NON NISI AEQVIVOCE dici posse. Disputat at contra huiusmodi Conc. *Tridentinum Anathema ijs dixit, qui negant Matrimonium esse propriè dictum Sacramentum, aut à Christo institutum, aut gratiam conferre. *Enimuero non debemus nos in hac causa Conc. Tridentinum, tanquam summum Iudicem vestrũ, nec vos Durandum tanquam testem nostrum solum & vnicum agnoscere: nam & Paulus Pontificis vestri iudicio aduersatur, & Durando (iam nostro) Pontificij alij astipulantur. Vt hæc elatius elucescant. Aduocatus.* [e] De Matrimonio non modò Lumbardus NEGAVIT in eo CONFERRI GRATIAM, sed etiam post eum Durandus. Etiam Bernardinus, Canonistæ, cum alijs, NEGANT Matrimonium esse propriè dictum Sacramentum, sicut alia, aut conferre gratiam. *Nunc Apostolum Iudicem consulamus. Aduersarius.* [f] Matrimonium esse signum rei sacræ, & proinde mysterium quoddam, & Sacramentum, probamus ex cap. 5. Epist. ad * Eph. 5. Sacramentum hoc magnum est, Ego dico de Christo & Ecclesia.] *Ex quo loco euincitur: mysterium hoc & Sacramentum non debere propriè ad nouam legem restringi; quia Allegoria Apostolica maximè de matrimonio Adami & Eue, non pariter de aliorum coniugijs, instituitur. historiam cum mysterio conferamus. Historia Gen. 2.* Dixit Adam Euæ: Tu nunc es os Ex ossibus meis, & caro Ex carne mea. *Iam mysterium rimemur: huc enim alludit Apostolus.* Eph. 5. Nos sumus membra corporis eius (*Christi*) Ex carne eius.] &c. *Secundò historia Gen.* 2. Propter hoc relinquet homo Patrem & matrem, & ADHAEREBIT vxori, & duo erunt caro vna.] *Hanc Paulus repetens.* Propter hoc] *&c. adiungit*, Magnum est hoc mysterium, dico de Christo & Ecclesia.] *Videtur igitur mysterij huius ratio absoluta in duobus membris consistere, in ortu coniugum, & in vinculo coniugij. Origo. Aduocatus.* [g] Quemadmodum (vt Scholastici definiunt

* In 4. d. 26. q. 3.
* Seß. 24. can. 1.
e Cassander lib. consult. art. 13. ex Durando quo iam supra. ex Lumbard. dist. 40.
f Valent. Ies. li. de num. Sacr. cap. 7. pag. 343. in eodem volumine cum Analysi.
* Ephes. 5.
g Pererius Ies. com. in Gen. 2.

niunt) Ex Adami dormientis latere, formata est Eua: ita Ex latere Christi morientis profluxit sanguis & aqua: vnde condita est Ecclesia. ideo voluit Deus Mulierem Ex viro etiam propter figuram. Etenim CONIVNCTIO ADAM ET EVAE CONTINEBAT SACRAMENTVM ILLVD MAGNVM DE QVO Paulus dicit Eph. 5. EGO DICO DE CHRISTO ET ECCLESIA.] *Quod ad vinculum coniugij.* [h] CVM præmisisset Dominus Math. 19. Deum in initio fecisse Masculum, & Fœminam. & quidem Deus fœminam fecit Ex masculo, eosque coniunxit & bene-dixit. Ex his recte infertur [Propter hoc] id est, hanc arctissimam coniunctionem, & intimam societatem. [Relinquet homo Patrem & matrem, & adhærebit vxori, & duo erunt caro vna: mysterium hoc magnum (inquit Apostolus) Ego autem dico de Christo, & Ecclesia.] *Vult igitur Apostolus mysticam & ineffabilem Christi & Ecclesiæ vnionem adumbrare, non solum respectu coniunctionis, quatenus Ecclesia cum Christo vna fit,* Erunt vna caro.] *Verum etiam quatenus ab vno Christo ortum habet*, Os Ex ossibus, ([i] Pluraliter pro singulari) & caro ex carne mea.] *Nulla autem anima cum Christo Capite cohæret, qui non* Ex *Christi latere, eiusq; Redemptionis merito iustificata exijt, aliter vero fit in coniugijs alijs, vbi Mulier non ex viro traxit originẽ suam, quocum tamen Coniugium contraxit. Ex Augustino concludam teste Beda.* * Quantum mysterium de Christo continet quod memorat Apostolus dicens, Et erunt duo in carne vna: Sacramentum hoc magnum est.] Et ne quis illam magnitudinem Sacramenti in singulis quibusq; hominibus, vxores habentibus, intelligeret. [EGO AVTEM, inquit, DICO in CHRISTO & in Ecclesia. *Si igitur propriam significationem vocis velimus, mysterium vt arcanum dicitur, non vt Sacramentum: si analogiam vrgetis, respondemus illam tantum in exemplo Adami perfectam consistere. quia.* * Dormit Adam, vt fiat Eua, Moritur Christus vt fiat Ecclesia: dormienti Adam fit Eua ex latere: mortuo Christo latus percutitur, vt profluant Sacramenta, quibus formetur

[h] Idem ibid.

[i] Pererius Ios. quo supra.

* Beda in Eph. 5. ex August. tract. in Ioh.

* Ibidem.

formetur Ecclesia, hæc in Adam figurata, Quandoquidem dicit Apostolus ipsum Adam formam futuri esse. * [Qui est, *inquit*, forma futuri.] *De Sacramento Ordinis (extra ordinem agere res ipsa postulat) infra: vbi de ministris verbi agetur. Tertia.* [k] Alexander Alensis iam asserit Confirmationem, non a Christo, sed ab Ecclesia institutam fuisse. [l] Confirmationẽ Holcottus negat esse proprie Sacramentum. *nec mirum.* [m] Confirmationis defectus non impedit ab alijs Sacramentis. *Aduersarius.* [n] Chrisma esse materiam consecrationis, ex Scripturis probamus. *Imo hæc est etiam alia mutatio. Aduocatus.* [o] In vnctione (*loquitur de Confirmatione*) Apostoli oleo Non sunt vsi, sed ex diuina dispensatione, sola manuum impositione, confirmabant. Quæstio est vtrum Balsamum necessarium sit in confirmatione, ex necessitate Sacramentorum; communis opinio ait, Alii negant. [p] Neutra opinio est de fide. 4. *de Sacramento Pœnitentiæ, in confessione cernitur. Aduoc.* * Cofessio auricularis instituta erat à Christo. * Antiquissima. *Aduocatus.* * Nondum hoc persuasum est. * Melius dicitur ab Ecclesiæ traditione profectum, * Quam Patres multi non necessarium esse censuerunt. * De qua Tertullianus nihil habet, sed multis seculis post, hæc Deuterosis nata est. *Quibus hoc adiungendum duximus.* [q] Non est vere & propriè potestas remittendi peccata, sed facultas tantum pronunciandi, declarandi, testificandi à Deo ea esse remissa: nec aliud est absolutio, quam si dixero, En tibi certifico, remissa tibi esse peccata. *Mutatio,* 5. *Vbi miraculum in mysterium transmutatur. Aduersarius.* [r] Dicendum est Extremam Vnctionem esse verum Sacramentum, à Christi immediate institutum (Sacramentum autem est ceremonia, a Christo instituta, tanquam ordinarium remedium salutis animæ) vnumque ex septem nouæ legis. Assertio est de fide. *Aduocatus.* [s] Inter Catholicos Non-nulli negarunt Christum Dominum instituisse hoc Sacramentum, ex quo consequebatur (ipsi vero Consequens non admittunt) non esse verum Sacramentum

tum

* *Rom. 5.*
[i] *In confirmatione in duobus.*
[k] *Greg. Valent. Ies. lib. de num. Sacr. cap. 3. pag.* 337.
[l] *Cassander lib. consult. art.* 13.
[m] *Tolletus Ies. Instr. Sacerd.*
[n] *Bell. lib. 2. de Confirm. cap.* 8. §. Prima Propositio.
[o] *Tolletus quo supra li. 2. c. 24.*
[p] *Bell. quo supr. cap.* 8.
* *In confessione auriculari.*
* *De his supra cap.* 64.
[q] *Ferus Com. in in Math. lib.* 2.
[r] *Suarez Ies. Tom. 4. disp. 39. sect. 1. num. 2. & sect. 2. num. 2.* *Vnctio extrema.*
[s] *Idem ibid.*

tum. *Hoc ex vi Consequutionis, nunc ex ingenua Confessione.* [f] OLIM cum Æger oleo, quod infirmorum, seu energumenorum dicebatur, vngebatur, hæc verborum forma adhiberi solebat: Vngo te oleo sancto, In nomine Patris, Filij, & S. Sancti, obsecrans vt per hanc Sancti olei vnctionem, & nostram deprecationem, SANITATEM RECVPERES per Dominum nostrum. Quapropter hæc vnctio OLIM, NON vt HODIE fit ad extremum vitæ periculum, & valetudinem iam deploratam, differebatur. *Vestrum Sacramentum, miror, quæ sit ex Scriptura depromptum. Loca duntaxat duo opponi solent. Aduersarius.* [u] Lutherus & Caluinus docent in loco Marc. 6. [Vngebant multos oleo, & sanabantur.] non agi de Sacramento Extremæ vnctionis: quo nunc Ecclesia vtitur: neque iam oleum ad sanandos ANIMOS adhibitum fuisse. vbi ergo est, si sic non est? *quasi dixeris, nusquam. at Antecedens Scholastici tui vetustiores recentioresq́, nobis largiuntur. Aduocatus.* [x] Idem quod Caluinus, idem NON-NVLLI (mitto VETVSTIORES, quos prohibet reuerentia nominare) NVPER Catholici docuerunt. *Annon etiam Catholice? Aduocatus.* [y] Illud oleum, apud Marc. 6. NON erat hoc Sacramentum Extremæ vnctionis: quia Apostoli vtebantur illa vnctione SOLVM, aut præcipue ad curationem morbi corporalis. *Locus secundus. Aduersarius.* [z] Si quis dixerit Extremam vnctionem non esse propriè Sacramentum à Christo institutum, & a B. Iacobo promulgatū, Anathema sit. *Vexat censura Columbos suos. Aduo.* [a] Ex hoc loco, nec ex verbis nec ab affectibus colligitur Extrema vnctio; sed vnctio illa miraculosa, quam Christus instituerat sanandis ægrotis in initio Euangelij. nam textus promittit alleuationem infirmi, & de remissione peccatorum non nisi conditionaliter loquitur. at vnctio extrema, non nisi in extremo mortis articulo, adhibetur, & directe tendit ad remissionem peccatorum. illa multos Presbyteros vexabat, quod ea ab Extrema vnctione alienum. sequitur enim in textu [Confitemini inuicem.] ad quod in extrema vnctione

[f] *Cassander. lib. Consult. art. 2.*

[u] *Maldonatus Ies. com. in Marc. 6. 13.*

[x] *Idem ibid.*

[y] *Bell. lib. 1. de vnct. Extr. cap. 3. & Suarez Ies. Tom. 4. disp. 39. sect. 1. num. 4.*

[z] *Conc. Trident. Sess. 14.*

Iac. 5.

[a] *Caietanus com. in Iac. 5.*

vnctione fit, non fit inuicem, sed tantum a Sacerdotibus. *Huius itaq; Scripturæ voces fere singulæ Concilij vestri Commentum refellunt. nam vester Ægrotus ita fere comparatus est, vt nec alleuiationem corporis sperare debeat, nec Confessionem aliquam mussare, aut mutire possit. hoc vos conceditis, illud vero cum textus ipse probat, tum etiam Ecclesiæ praxis confirmat.* [b] Effectus huius olei erat, vt a morbis CORPORIS SANARENTVR: quod in initio nascentis Ecclesiæ frequens accidisse legitur. in * Tertull. in curatione Imperatoris: in * Hieron. A serpentibus percussos Agricolas ad sanitatem restitutos fuisse, & S. Clemens Pontifex R. inter sacras Constitutiones refert hanc formam bene-dictionis sacri olei, Deus Creator sanctifica per Christum hoc oleum, & tribue illi vim SANANDI, & DEPELLENDI morbos. *Recte, quando vero tandē cœpit ad sanandas animas vsurpari? forte tunc cum.* [c] Felix Romanus pont. iussit infirmos ante transitum vngi. *quia,* [d] NON OLIM VT NVNC ad extremum vitæ periculum, & valetudinem iam deploratam deferrebatur. *Aut igitur sanandi virtutem præstetis oportet, aut desinatis vngendi necessitatem prætexere.*

[b] *Feuardentius com. in Iac. 5.*
* *Tert. ad Scap.*
* *In vita Hilar.*
[c] *Fasc. Tempor.*
[d] *Cassander quo supra.*
Dilemma.

CAPVT. LXXVIII.

Quæstio tertia circa Sacramenti Eucharistiæ falsos & nouos ritus: in quibus multiplex itas cernitur. quoad materiam, vsum, modum, atq; ipsum effectum.

ADuersarius. [a] Ex instituto Christi in Eucharistia Azymo vtimur. *Quod si certum est esset Christianis omnibus Azymus adhibendus. at. Aduocatus.* [b] Panis Azymus debet esse in Ecclesia Latina, in Græco vero cum FERMENTATO, adeo vt peccaret Latinus mortalitèr non consecrans in Azymo, quisq; consuetudinem Ecclesiæ suæ tenetur obseruare. *Vnde verò Azymus?* [c] Alexander 1. Pontifex Romanus oblationem ex Azymo, non autem VT

Bell. lib. 4. Eucharistiæ cap. 7.
Materia duplex nouitas.
[b] *Toll. Ies. lib. 2. de Instruct. sacerd. cap. 25. §.* Quinto debet.
Prima necessitas Azymi.
[c] *Platina in vita Alexand. & Polyder. Virgilius lib. 5. Inuent. cap. 9.*

d Roffens. Episc. contra Capt. Babyl. c. 3. part. 24. & 25.
2. mixtio aquæ.
e Henricus rex in disp. sua aduers. Luther. vt habet Roffe. ibid. part. 1. fol. 2. regem suum refutans.
f Toll. Ies. lib. 2. de Instruct. Sacerdot. cap. 25. §. Rursus.
g Suarez Ies. in Thom. part. 3. qu. 51. art. 3. disp. 41. §. 2.
a Augustinus.
h Platina in vita Alexand.
i Conc. Aurel. Can. 4. Con. 2. pag. 133.
k Epist. Roffen. contra cap. Babyl. cap. 3. part. 1. fol. 2.
De vsu vtriusque speciei.
Lyranus com. in 1. Cor. 11.
l Cassander lib. consult. art. 22.
Contra omnia antiquitatis vestigia altera species Eucharistiæ populo subtrahitur.

ANTEA, fieri mandauit. *quoad alteram speciem. Aduersarius.* [d] Non solum ex Scripturis, sed etiam ex traditione hic ritus miscendi aquam cum vino ad nos vsque dimanauit. *Nihilminus. Aduocatus.* [e] Vt aqua vino admisceatur, neque exemplum habet in cœna dominica, neque ex traditione. *Quid si aqua desit?* [f] Consecratio valida est cum solo vino. *Quid ni verò deesse debeat? neque enim aquæ mixtio passionem Christi (quod est ex natura sacramenti) verè repræsentare possit. quia.* [g] Dicendum sine dubio est in passione Christi sanguinem & aquam exiuisse IMPERMIXTA & loco seperata, tum quia hæc significant verba Ioannis: [fluxit sanguis & aqua] tum etiam, quia non aliâs potuisset aqua à sanguine discerni. *Itaque Augustinus.* [a] Ex latere Christi duo effluxerunt Sacramenta, Eucharistia, & Baptismus. *Non sunt in vno igitur confundenda: sed hæc mixtio vndè primum ortum habuit?* [h] Alexander Pontifex voluit aquam vino admisceri in consecratione sanguinis. *iccircò prima Antiquitas repetenda est.* [i] Vt nullus in oblationibus sacri calicis, nisi quod ex fructu sacræ vineæ speratur, & hoc SINE AQVA mixtum, præsumet offerre: quia sacrilegium iudicatur aliud offerre, quam quod in mandatis sacratissimis Saluator instituit. *Materijs explicatis, eorum vsum exploremus. Aduersarius.* Lutherus in Eucharistia exigit vtriusque speciei panis, & vini communionem, idque ex Scripturis conatur efficere, at vbi Scripturæ desunt, illic rationem, aut sanctam consuetudinem attulisse sufficiet. *Fortasse, sed Antiquam at. Aduocatus.* [k] In primitiua Ecclesia in vtraq; forma communicabant. [l] Satis constat Occidentalem, seu Romanam Ecclesiam MILLE à Christo ANNIS in solenni ordinaria huius Sacramenti dispensatione, VTRAMQVE panis & vini speciem OMNIBVS Ecclesiæ membris exhibuisse, id quod EX INNVMERIS VETERIBVS, tam Græcorum, quam Latinorum, testimonijs manifestum est, atque vt ita facerent inductos fuisse EXEMPLO CHRISTI, atque hic mos etiam ADHVC per Græciam, & Armeniam obti-

net,

net, quarè haud temerè est, quod optimi quique Catholici, & in Ecclesiasticorum Scriptorum lectione versati summo desiderio potiundi calicis incenduntur vt Sacramentum Domini ad consuetudinem VETEREM, & MVLTIS SECVLIS PERPETVATAM vniuersalis Ecclesia reducatur. *Quando primum Ecclesia enixa est, hunc suum catulum?* [m] Non ante Concilium Constantiense, in quo tandem pro lege habendam esse decretum est. *quomodo?* [n] Est diligenter notandum hanc consuetudinem non tam Episcoporum mandato, quam populi vsu, & facto, conniuentibus tamen præsulibus, IRREPSISSE, quam abstinentiam Episcopi propter quædam pericula comprobabant. *Prouidos ne igitur istos Episcopos dixeris, an potius perfidos?* [o] OLIM sanctissimi viri VTRIVSQVE speciei Sacramentum NECESSARIVM ESSE VI PRAECEPTI CHRISTI; VERBO ET OPERE astruxerunt. *Sic fuit remedium vestrum morbo ipso grauius. Proxima, celedus nouus & ridiculus, vbi missa publica in priuatam transijt. hunc intueamur. Aduersarius.* [p] Missam priuatam sine communione probamus ex consuetudine veterum. *Ain'?* veterum? *Aduocatus.* [q] Sunt qui communionem requirunt; sic, fateor, fuit à CHRISTO INSTITVTVM, & ita OLIM consueuit obseruari: verum id, quo minùs nunc fiat, non stat per Laicos, quibus nimium refrixit charitas. [r] TEMPORE APOSTOLORVM Christiani quotidiè communicabant: paulò post creuit Christianorum negligentia, vt solis Dominicis communicarent: postmodum, facti remissiores, ter in anno. *Nunc autem.* [f] Semel in anno. *Quid multa?* [t] Quod de priuatis missis conqueruntur Protestantes, non est absque ratione, vbi priuatarum missarum nomine eas intelligimus, vbi solus Sacerdos confecta Sacramenta participat. Nec vlla mysteriorum distributio, quæ apertiore nomine Solitariæ missæ vocantur, quæ VETERIBVS IMPROBATAE fuisse videntur: absurdum enim est vt solus Sacerdos dicat Dominus VOBISCVM, aut Gratias AGAMVS Deo, aut

[m] *Greg. Valent. Ies. lib. de legit. vsu Sacram. cap.* 10.
[n] *Costerus Ies. Enchir. cap.* 10.
[o] *Cardinal. Cusanus. in Epist.* 2. *ad Bohemos.*
[p] *Bell. lib.* 2 *de Missa. cap.* 9. §. Tertio probatur.
[q] *Eras. Epist. de concord. Eccles.*
[r] *Maldonat. Ies. in Summula. qu.* 24.
[f] *Idem supra cap.* 64.
[t] *Cassander lib. consult. art.* 24.

aut ſurſum CORDA ATTOLLIMVS. De his ſcribit Oddo Camerenſis (in Canonem ANTIQVITVS) in vſu Eccleſiæ eas NON FVISSE. *Quid enim?* [u] RIDICVLVM eſt parietibus inſuſurrare, quæ ad populum pertinent. *Ad effectum deuenimus. Aduerſarius.* [x] Dogma tranſubſtantiationis eſt de fide tenendum. *De antiqua fide quærimus. Aduocatus.* [y] Tranſubſtantiationem Eccleſia SERO definiuit. *Diem eius natalem deſignate.* [z] Ante annos trecentos in Concilio Lateranenſi ad rei iſtius admirabilis clariorem explicationem vſurpatum eſt NOMEN Tranſubſtantiationis, vt intelligerent Chriſtiani Subſtantiam vini, & ſubſtantiam panis in ſubſtantiam ſanguinis, & corporis Chriſti VI verborum transferri. *De nomine vero minime laboramus, dogma examinemus: an ſit Antiquitati repugnans.* I. [a] Scotus, & Cameracenſis docent non extare locum in Scripturis tam expreſſum, vt ſine Eccleſiæ determinatione, euidentèr cogat Tranſubſtantiationem admittere, atque id non eſt omnino improbabile. *addis.* Nam etiamſi Scriprura adeo clara eſt, vt cogere poſſit hominem non proteruum. Tamen an ita ſit (*inquis*) meritò dubitari poſsit, cum homines doctiſsimi & acutiſsimi, qualis imprimis Scotus fuit, contrarium ſentiant. ἀσύςατον. *Si doctiſſimus & acutiſſimus myſterium veſtrum Tranſubſtantiationis videre nequibat, profecto proteruus non eſt cenſendus qui ſe id videre poſſe negat. ſed pergis.* Vnum addit Scotus ante Concilium Lateranenſe (*non nomen modo, ſed & dogma nouum eſt*) non fuiſſe DOGMA Tranſubſtantiationis. *Reſponde.* Hoc dixit Scotus cum non adhuc legerat concenſum Patrum, quem duximus. *Subolet ſentio, id enim voluiſti dicere.* Scotus (*Lector*) erat vir doctiſsimus, & acutiſsimus, *Sed minus verſatus in Patribus quam ego, ego doctiſſimo Doctior. quæſtionem hanc ex Patribus diſcutere eſt a propoſito noſtro alienum, vnum tamen Patrum patrem (id enim nomen Papa ſibi vult) antiquiſſimum proferam.* [b] Gelaſius Papa dixit Subſtantiam panis & vini in Euchariſtia naturam ſuam non amittere. *Reſponde.* Hoc dixit tanquam

[u] *Rhegino ex Con. Nanitenſi*
[x] *Bell. lib. 3. Euchariſt. cap. 23.*
[y] *Eraſ. annot. in 1. Cor. 7.*
[z] *Coſterus Ieſ. Enchirid. ca. 8.*
Effectus conſecrationis nouus & commentitius.
[a] *Bell. lib. 3. de Euchar. cap. 23.*
[b] *Greg. Valent. Ieſ. lib. 2. de Idol. cap. 5.*

priuatus Doctor. *Quod tu respondes tanquam ne doctus quidem, vt locus proprius in Tomo. 2. docebit, illud interim est in confesso.* [e] Transsubstantiatio tum nomine tum EFFECTV NOVA est. *Quod nouum dogma alia dogmata plurima, in Remp. Christianam noua ac plane portentosa, inuexit.*

[e] *Cassander lib Consult. art. de hoc supr.* 117.

CAPVT. LXXIX.

Quæstio 4. De Ecclesia Romana, eiusque Hierarchia instituitur, & (vt olim ἐν ἀρχῇ ἀρχῆ) sic in principio de Principe omnium Romano Pontifice agendum. 1. *In genere.*

De Ecclesiæ, huius opinio. 1. *noua est,*

A*Duersarius.* [a] Ecclesia Romana est mater omnium Ecclesiarum. [b] Laus, quam Apostolus tribuit Ecclesiæ Romanæ. Rom. 1. & 16. est etiam atque etiam à nobis consideranda. *Quasi aut illa antiqua, & Sancta Roma Mater omnium, aut hæc illius filia fuerit. de vtroque nota proxima nobis satis abundè faciet. Vbi quoad primum. Aduocatus.* [c] Eclesia apostolica possit à Romana transferri. *Hic vero ad locum Scripturæ, quem nobis importunè obtrudis.* [d] Vt aliquem fructnm habeam ex vobis, inquit Apostolus, SICVT in CAETERIS gentibus.] Perpende (*perpendite Rhemenses.*) Euangelij indifferentiam; quamuis enim Romani inter cæteras gentes eminerent, & primatum tenerent, tamen in prædicatione Euangelij, & salutis NEGOTIO (*etiam atque etiam attendite*) PARES EOS facit. *Deficere posse vides; non posse etiam non deficere subsequens Nota explicabit. progrediamur.*

[a] *Bell. lib. 1. de notis Eccles.*
[b] *Colleg. Anglo-Rhem. in arg. ante Epist. ad Romanos in fine. Romanæ Ecclesiæ noua prærogatiua.*
[c] *Cardinalis Cusanus & alij infra. Nota 7.*
[d] *Tollet. Ies. comm. in Rom. 1. 13.*

Capvt. LXXX.

Quæstio quinta, de Pontifice Romano, quoad duplicem eius potestatem: Ordinis & Iurisdictionis: in priore Protestantes factam Mutationem triplicem, in Electione, Dignitate, Munere præcipuo, conqueruntur.

Prima.

[a] *Bell. lib. 1. de Clericis cap. 16. § Est autem. Electionis Pontificiæ nouitas.*
[b] *Francis. de vict. Relect. 2. 2. prop. 11. & 12.*
[c] *Bell quo supr.*

A*Duersarius.* [a] Officium quod Cardinales exercent in eligendo Pontifice, est officium antiquissmum, & ab ipso tempore Apostolorum inchoatum: & hic ordo eligendi omnium optimus. *Sic tu dixti, tunc spe, nunc re Cardinalis, sed quo iure? Aduocatus.* [b] Ratio hæc eligendi Pontificem est ex constitutione Ecclesiæ, & minorum Pontificum: Non ex Ivre divino. [c] Non est Iure diuino. *Iccirco muneris eorum autoritas, hac Confessione labefactata, corruat, necesse est. nunc Antiquitatem rimemur.*

Secunda.

[d] *Polyd. Virg. Inuent. lib. 4. cap. 9. Ordinis Cardinalatus, qui nunc Dominatur, nouitas.*
[e] *Ibidem.*

[d] Marcellinus Pontifex quinq; diocœseis Romæ constituit, ad vsum Baptismi, & Sepulturæ; eisdem totidem Presbyteros præfecerat, vt baptizandi Infantes, & humandi mortuos curam sustinerent: & Haec vera Cardinalivm origo fuit. *Eheu! curam tam vilem? non honos, sed onus: quod homines delicati iamdiu excusserunt. quid peaterea?* [e] Verum cum Bonifacius tertius ab Imperotore Phoca impetrasset, vt in omnes Episcopos prærogatiuam haberet, omniumque Caput perpetuo foret; Iam tvm R. Pontifex, cum suo vrbano senatu, multo quam ante, cunctis autoritate præstare cœpit; & simul isti Presbyteri, quibus Christianorum animas curandi munus delatum

latum fuerat, in administranda Rep. Christiana Pontifici præsto aderant, & paulatim inter contentiones Imperatorum, & cleri Romani de Pontifice elegendo ortas, prærogatiuam, iusque creandi Pontificem nacti sunt. *nec hac Confessio à veritate quicquam abhorruit. nam.* [f] Olim fateor Episcopos quoscunque prælatos fuisse non Episcopis, POSTEA tamen MVTATVS est ordo POSTEAQVAM enim ad Cardinales deuoluta est Summi Pontificis electio, cœpit Cardinalium dignitas pluris fieri, quam antea: nam primis OCTINGENTIS ANNIS Cardinales vel soli, vel primarij Pontificis Consiliarij non erant, his POSTREMIS annis SEXCENTIS vel Septuagintis cœperunt omitti Concilia Episcopalia, & res tota redigi ad senatum Cardinalium. [g] Qui ordo non est ex iure diuino. *Hac quid aliud demonstrant, quam Pontificis electionem nouam, adeoq; Pontificatum nouum esse introductum? Ordo tamen, opinione tua,* *Optimus. *Ne tu praeclarus es Antiquitatiis assertor, cui ordo nouissimus optimus videtur? optimus scz. de quo Theologus vester non potuit non queri.* [h] Non equidem video quonam consilio nunc apud nostros hoc fiat. faxit Deus vt Theologi grauissimo tribunali adiungantur. *In quorum numerum ascribi Episcopus celiberrimus plane horruit.* [i] Paulus Quartus Pontifex maximus cum de me in Sacerdotum suorum collegium cooptando, se cogitare serio dixerat, (nihil hic fingo) Immortali Deo gratias immortales egi, quod mihi tantum mali non permisit Christus. Quid facerem Romæ; mentiri nescio? *Deinde honor qui nunc tribuitur Pontifici qui quidem duplex est: tituli & personæ.*

[f] *Bell. lib. 1. de Clericis cap. 16.*

[g] *Francis. de Vict. relect. 2. conclus. 7.*

* *Supra.* *Cardinalatus ordinis eulogium.*

[h] *Canus loc. Theolog. li. 8. cap. 7.*

[i] *Episc. Espens. in Epist. ante sex. tract. ad Cardinalem Castilioneum pag. 12.*

Pontificia dignitatis nouitas duplex.

Tertia.

Aduersarius. [k] Mortuis Apostolis summa potestas in sola successione Petri Romano Pontifice remansit. [l] Qui est Christi vicarius & totius Ecclesiæ pastor vniuersalis: & caput. *Atqui certum est, hanc Prærogatiuam nec a Maioribus agnitam antiquitus fuisse, nec a Posteris vnquam excogitari*

[k] *Bell. lib. 1. de Rom. Pont. cap. 9.*

[l] *Stapl. de doct. princ. li. 10. ca. 11. & les. vniuersi.*

[m] *Greg. pont. in lib. 4. epist. 26. & 34.*
Tituli nouitas.
[n] *Card. Cusan. li. 2. de concord. Ecclesiæ ca. 34.*
[o] *Gratian. dist. de Greg.*
[p] *Bell. lib. 2. de Rom. Pont. cap. 12. rat. 2.*
[q] *Bell. ibid. li. 1. cap. 9.*
[r] *Francisc. de Victoria relect. 2. qu. 2. concl. 3.*
[s] *Toll. Ies. com. in Ioh. 21.*
[t] *Ferus in Math. 16. & glossa Ord.*
[u] *Platina in vita Bonifacij. 3. Idem testatur Cuspinianus Polydorus, Carion, sed Index expurgatorius integras sententias hac sua lima erasit Deleatur. Index pag. 1069. & 1073.*
[x] *Turrian. Ies. lib contra Sadaelem pag. 14.*
Personæ in osculo pedum.
[y] *Polyd. Virg. Inuent. l. 4. c. 12*
[*] *Act. 10. 15.*
[z] *Eras. Apoth. lib. 6.*

ri debuisse. primum. Aduocatus. [m] Nemo prædicessorum meorum hoc profano vocabulo vniuersalis Episcopi vsus est vnquam. *Sic quidem Gregorius Pontifex palam testatur.* [n] Hoc inquit Gregorius, temerarium nomen Episcopi vniuersalis nullus Romanus Pontifex sibi arripuit De quo titulo in Concilio Africano cautum est. [o] Vniuersalis autem Episcopus nec Romanus Episcopus dicatur. *Quidni possit?* [p] Ecclesia, quæ eadem est, formam eandem omni tempore tenere debet. *At.* [q] In primordijs Ecclesiæ potestas summa OMNIBVS APOSTOLIS concedebatur. [r] Omnes vtramque potestatem eandem ordinis & Iurisdictionis exercebant per TOTVM Terrarum orbem, ad OMNES actus quos Petrus habuit, vt ex actis Apostolorum patet. [s] Eadem potestate PASTORALI instructi &. [t] Eodem tempore Apostoli omnes clauos Ecclesiæ acceperunt. *Ergo Episcopi Successores Apostolorum præditi sunt pari consortio ordinis, & Iurisdictionis. libet tandem huius splendidi tituli Infantiam perlustrare.* [u] Bonifacius tertius Pontifex Romanus qui fuit secundus à Gregorio, magna contentione à Phoca obtinuit vt Roma caput Ecclesiarum diceretur. quem locum Iohannes Constantinopolitanus sibi vendicabat. *Hæc de nominis titulo: Personæ vero eius reuerentiam vix quidem humanam homines præstant.*

Quarta.

Aduersarius. [x] Prophetia Esaiæ 61. In faciem terræ adorabunt, & puluerem pedum tuorum lingent: Vbi hoc nisi in deosculatione pedum Episcopi Romani, vt iam exitus probat? *Aduocatus.* [y] In [*] Act. 10. Cecidit Cornelius osculaturus pedes Petri: tum dixit Petrus, Surge, &c. ô vocem memorabilem. Surge ô homo! ô si imperiosissimi nostri Domini Sacerdotes, ita se homines esse perpenderent: Vt Pontificum pedes exosculemur a Romanis Pontificibus institutum esse dixerim. [z] Masculus senior nunquam ad pedum suorum osculationem quenquam

quam admisit. Absit, inquam vt quisquam pedibus meis oscula figat. Vbi sunt igitur, qui non modo ingenuos, verum-etiam summos Monarchas ad oscula, non pedum, SED CALCEORVM, non dico admittunt, sed inuitant & quodammodo cogunt? *Vt noua, sic nobilitata est hæc istorum superbia, qui vtinam tam à Deo sibi impositi oneris, quam humani honoris studiosi fuissent. in munere enim inualuit profana mutatio.* *Aduocatus.* [a] DIV est quod desierint Pontifices concionari. [b] At fuerunt ante hæc tempora Sanctissimi Patres qui singulis Dominicis ad populum homilias declamitarunt. *De hac perfidia* (nam* fidelis, & prudens dispensator est &c.)* *supra.*

[a] *Bell. supra.*
[b] *Epis. Roffens. art. 33.*
* *Luc. 12. 42.*
* *Vide suprà. cap. 20.*

CAPVT. LXXXI.

Iurisdictionis potestas duplex Pontifici tribui solet, Spiritualis vna, altera Ciuilis. Spiritualis Capita varia assignantur. Primum, super Episcopos vniuersos supremum dominium.

Mutatio Prima.

Aduersarius. [a] Pontifex R. habet in omnes Pastores potestatem supremam. *Aduocatus.* [b] Quia ab illa potestate ligandi & soluendi, quæ est immediate a Christo, est diuinæ Iurisdictionis potestas, patet omnes Episcopos, & forte etiam Presbyteros ÆQVALIS POTESTATIS quoad Iurisdictionem esse. [c] Vsque ad tempora Constantini nemo Episcoporum in alios Iurisdictionem exercuit. *De hoc* * *infra.*

[a] *Bell. Tract. de Pontifice.*
[b] *Card. Cusanus lib. 2. de Concord. Eccles. cap. 13. & 14.*
Dominium nouum.
[c] *Marsilius Tom. 2. ca. 16.*
* *Vide nota. 7.*

Secunda est Appellationis.

Aduersarius. [d] Ad potestatem Papæ omnes veteres Patres confugiebant, potestas Papæ igitur ex appellatio-

[d] *Bell. lib. 2. de Rom. Pontif. ca. 21. & li. de notis Eccles. c. 10.*

nibus probatur. *Aduocatus.* [e] Ex Epistola Augustini ad Gloriam, & ex antiquorum Pontificum confessionibus contrarium ostenditur. [f] Non aliter Romanam sedem in dubijs consuluerunt, quam sicut Episcopus Aurcliensis olim vniuersitatem Parisiensem. Cui tamen non erat aliqua Iuris-dictione subiecta. [g] Ante Concilium Nicænum ad Romanam Ecclesiam non magnus respectus habebatur. [h] Quod Appellationis ius Concil. Affricani Patres Romano Pontifici denegarunt.

Tertiam, Concilijs congregandis præpotens Autoritas.

Aduersarius. [i] Est proprium Pontificis munus Concilium generale conuocare & hoc est Christi nomine congregari. [k] Sine cuius consensu Concilium non est: sed conciliabulum erroris. *atqui. Aduocatus.* [l] Per trecentos annos Concilium generale nullum fuit. [m] Et ex illo tempore quo Imperatores Christiani esse cæperant, ex illorum nutu pendere visa sunt negotia Ecclesiæ, atque adeo maxima Concilia ex eorum sententia conuocabantur. vt ex [*] Eusebio, [*] Socrate, [*] Sozom. [*] Nicephoro patet. [n] Octo prima Concilia, generalia ab Imperatoribus erant collecta, & Pontifex Romanus adinstar aliorum Patriarcharum diuales sacras iussiones pro veniendo, aut mittendo ad Cōcilia recepit. [o] Concilium Constantiense, & Meliuitanum à nullo Romano Pontifice congregata erant, & tamen illud Martinus, hoc Cœlestinus, & Innocentius approbant. *Aduersarius.* [p] Concilium legitimum non est, in quo non præsidet Pontifex, aut alius eius nomine.

Quarta, in Præsidendo.

Aduocatus. [q] In secundo Concilio generali non omnino interfuit Pontifex, nec per se nec per alium. [r] In octo Concilijs prioribus Papa nullus præfuit. [f] In nullis Concilijs

[e] Cusanus quo supra cap. 17. *Appellationis ius nonum.*
[f] Marsilius quo supra. cap. 16.
[g] Aeneas Sylvius de gest. Concil. Basil. de Conc. Affric.
[h] Lib. Concilior.
[i] Bell. lib. 1. de Concil. cap. 13.
[k] Canus loc. Theolog. *Concilij congregandi ius nonū.*
[l] Bell. lib. 1. de Concil. cap. 10.
[m] Cusanus lib. 2. Concord Eccles. cap. 25.
[*] Lib. 3 Inst. & 4.
[*] Lib. 4. in Proœm.
[*] Lib. 1. cap 16.
[*] Lib. 8. cap. 14.
[n] Card. Cusanus quo supra.
[o] Canus loc. theolog. l. 5. c. 3.
[p] Bell. lib. 1. de concil. cap. 4. *Ius præsidendi in Concilio nonum.*
[q] Idem ibid. cap. 5.
[r] Card. Turrecremata li. 3. de Eccles. cap. 11.
[f] Bell. lib. 1. de Concil. cap. 19.

ciliis Orientalibus interfuit. [t] In Calcedonensi ne per Legatos quidem.

Quinta. in Suffragatoribus.

Aduersarius. [u] In Concilijs soli Episcopi vocem decisiuam habent. *quando. Aduocat.* [x] Quid prohibet exemplum Apostolicum imitari? in Concilio Nicæno primo Athanasius PRESBYTER, vel solus argumentationes Arianorū disturbabat, & Constantiensi Synodo, vidi Presbyteros ad decisionem rerum admitti arduarum, idem obseruari in Pisano & Lateranensi nemini ambiguum est. [y] Vt soli Episcopi Iudices sint, factum est his POSTREMIS Seculis. [z] In PRAETERITIS temporibus aliter factitatum vidimus. *Postquam vero Episcoporum calculus aliquid Decretum fuerit, ecqua autoritas id possit dissoluere?*

Sexta, in Concilijs moderandis.

Aduersarius. [a] Pontifex est absolute supra Concilium. [b] Qui contrarium sentiunt pugnant reuera cum primatu Pontificis. [c] Quod minime tolerandum censuimus. *Aduocatus.* [d] Papam non esse supra Ecclesiam ex Augustino, Cypriano, & Gregorio Papa: etiam ex Ambrosio, & confessione Pontificum constat. [e] Papam esse infra Concilium, Cardinalis Cameracensis, Almain, Gerson, Nicol. Campanus, Panormitanus Cardinalis, Florentinus, & Patres in Concilio Basiliensi censuerunt. [f] Et qui Papæ autoritatem autoritati Concilij anteponeret, hæreticum esse statuerunt. [g] Posse quoque congregari Concilium contra voluntatem Papæ expresse tenet Cardinalis Turrecremata, & Syluester idem, & est vera sententia. [h] TEMPORE ANTIQVORVM Conciliorum Pontifices Conciliorum acta, tanquam diuina oracula obseruabant, & Papa Damasus negabat sui muneris esse in causis à Concilio definitis manum suam apponere. [i] Si

[t] Idem lib. 2. de Rom. Pontif. cap. 17.
[u] Bell. Staplet. de Conc.
[x] Card. Arelatens. vt refert Aeneas Sylu. in gest. Conc. Basil.
In Conc. suffragijs nouitas.
[y] Episc. Isspensem Con. m. in 1 im.
[z] Card. Turrecremata in classe huic causa propria.
[a] Bell lib. 2. de Conc. cap. 1 ?.
[b] Valent. Ies. Analys. lib. 8. cap. 7.
[c] Index Expurgator. pag. 165.
Nouitatum omnium monstrum nouissimum.
[d] Card. Cusanus li. 2. de concord. Cath. ca. 17. & 18 & 20.
[e] Bell lib. 2. de concil. cap. 14. An papa supra Conc. sum.
[f] Aeneas Syluius de gestis Conc. Basil.
[g] Franciscus de Vict. Relect. 4. prop. 23. *[h] Aeneas Syluius quo supra.* *[i] Franc. de Vict. Relect. 4.*

bene reuoluantur historiæ tempora ANTIQVORVM CONCILIORVM, reperiemus Pontifices similes fuisse Conciliorum Patribus, nec præsumpsisse decreta Conciliorum TAM facile dispensare, sed tanquam diuina Oracula obseruare. IAM verò nec mala nostra, nec remedia ferre possumus. [k] In Act. 15. Cum magna inquisitio esset: vide quam prudenter Apostoli agunt, non præcipitant sententiam in rebus fidei, non satis est dicere VOLVMVS, & MANDAMVS. quid mirum, si in hoc Concilio fuerit Spiritus Sanctus. NOS AVTEM aliter conuenimus cum magna pompa, pollicemur nobis quiduis licere de plenitudine potestatis. quomodo Spiritus Sanctus huiusmodi conuentus probare posit? *Præterea in condonandis peccatoribus, atquè etiam canonizandis Sanctis ius singulare sibi vendicat.*

[k] *Iohan. Ferus com. in Act. 15. Bulla pontif. vanitatem iuxta & nouitatem ebullit.*

Septima.

Aduersarius. [l] Sufficit ad Indulgentias, & Bullas defendendas Ecclesiæ autoritas, quæ non tam constanter indulgentias prædicaret, & in Concil. Oecumenicis approbaret, nisi diuinitus sibi traditam esse huiusmodi potestatem non ignoraret. *Inertis est Poeta (inquit Comicus) cum argumenti exitum inuenire non possit, confugere ad Deos. tu cum certum principium harum fraudum inscienter ignoras, aut potius callide dissimulas, eas diuinitus traditas esse somnias, at aliquam saltem antiquitatis vmbram sectari videamini, sed ne vmbram quidem.* [m] Indulgentiarum origo eruitur ex Cypriani ætate, more apud Catholicas Ecclesias peruulgato. [n] Veteres Remissas vocarunt, quas nos Indulgentias, nemini igitur harum origo posit esse incognita. *Lindanus ait neminem ignorare indulgentiarum originem. Bellarminus verò neminem non ignorare. Satis nobis esse debet, quod Indulgentias istas ignorauit vera Antiquitas. Aduocatus.* [o] Quis iam mirari potest, quod in PRINCIPIO nascentis Ecclesiæ, NVLLVS fuit INDVLGENTIARVM VSVS.

[l] *Bell. lib. 2. de Indulg. & Iubilæo cap. 10. Indulgentiarum profana nouitas.*

[m] *Lindanus Panopl. lib. 3. cap. vlt.*

[n] *Ibib. lib. 4. cap. 37.*

[o] *Epis. Roffens. art. 18. contra Luth.*

VSVS. [r] De Indulgentijs nihil habemus, nec in Scripturis, nec ex dictis antiquorum Doctorum. *Imo etiam tam noua, vt vix eam ipsa nouitas viderit.* [q] Obijci possit, Gratianum & Lombardum, qui ante annos 400. vixerunt, de Indulgentijs nihil meminisse. Respondeo, TVNC CVM VIXERVNT VSVS ERAT SEVERIORIS pœnitentiæ, qua POST deferuescente, Indulgentiarum vsus increbuit. [r] ERANT CATHOLICI quidam ANTE LVTHERVM, quorum opinionem * Thomas refert, qui Indulgentias pias fraudes esse duxerunt. *Veriùs eas impias & omnis impietatis matres indulgentissimas & plane lenocinia dicerent. De hoc mox * infra.*

Octaua.

Aduoc. [s] Bonifacius 8. Primus fuit qui concessit plenarias Indulgentias, & Iubilæū Romam visitantibus ob reuerentiā sedis. [t] Hic primus (*en antiquitatem*) ann. Dom. 1300. Iubilæum ordinauit, atque hoc solenne repeti voluit anno quoque centesimo. Clemens 6. sanxiuit eum celebrari anno quinquagesimo. Sixtus Quintus eum ad vigesimum quintum, quemque annum reduxit. [u] Bonifacius 8. primus instituit Iubilæum, & Indulgentiarum nundinas, primus in purgatorium extendit indulgentias. *Quosque verò?* [x] Clemens Papa in Bulla, quæ hodiè Viennæ, & alibi in priuilegiorum scrinijs seruata est, præcepit Angelis de cœlo, vt animam peregrinantis Romam, & morientis, à purgatorio absolutam ad gaudia perpetua introducant: Inquiens. Nolumus vt pœna Inferni sibi aliquatenus infligatur. quam intolerabilem temeritatem (ne dicam hæresin) Schola Parisiensis palam detestata est. *De hoc plura * infra. Ad Sanctos venio. Aduersarius.* [y] Canonizatio Sanctorū ad iudicium Pontificis pertinet. *Hæc nouitas 9. est.*

Nona.

Aduocatus. [a] Primus Pontifex (ni fortè fallor) qui Sanctos legitur canonizasse, fuit Leo 3. (* Id est, anno 786.) forsan alij ante eum id fuerunt, sed hoc mihi non

[p] *Antoninus 4. part. Summæ. tit. 11. cap. 7.*
[q] *Greg. Valent. Ies. li. de Indul. cap. 2.*
[r] *Greg. Valent. Ies. lib. 5. de Indulgent.*
* *Part. 3. qu. 25. art. 5.*
* *Infra nota 8.*
[s] *Toll. Ies. li. 6. Instruct. Sacerd. cap. 24. Iubilæi nouitas nobilis.*
[t] *Polyd. Virg. lib. 8. inuent. ca 1. quam partem sententiæ Censores Pont. in Indice expurg. expunctis reliquis approbarunt. idem quoque Platina narrat in vitis horum Pont.*
[u] *Agrippa de vanit. Scient. cap 61. Indulgentias ad purgatorium extendere noua præsumptio.*
[x] *Ibid. cap. 92.*
* *Infr nota 8.*
[y] *Bell. lib. 1. de Beat. Sanctor. cap. 8.*
* *Bell ibid.*
[a] *Costerus Ies. in Indice ante Enchirid. Canonizatio Sanctorum noua, & non necessaria facultas.*

conftat. *Ex quo tamen satis nobis constat Antiquitatis de hoc merum altumque silentium: quamuis hec munera omnia, que fraus cudit, superbia obtrudit, & stupor ipse approbat, tanta sunt, vt mortalis nullus sufficere tanto oneri possit. Duo tamen alia restant, quorum, alterum in Rep. Christiana incredibile, alterum intolerabile videtur. Primum est, Papam, quicquid tandem vt Papa decreuerit non posse errare. Alterū, si forte errauerit, non posse vlla autoritate iudicari aut condemnari. in priore.*

Decima.

De iudicio Papæ præiudicium nouum atque hæreticum.

[b] *Greg. Valent. Ies. Analys. lib. 8. cap 2.*

[c] *Catharinus comm. in Galat. 2.*

[d] *Lyranus in Math 16.*

[e] *Canus loc. theolog. l. 6. c. 8.*

[f] *Alphonsus de Castro lib. 1. hæres. fol. 7.*

[g] *Bell. lib. 4. de Rom. pont. ca. 2. § 2. Opinio.*

Aduersarius. [b] Papa, vt papa, id est quoad publicam personam, hæreticus esse nequit. *Aduocatus.* [c] Falsum etiamsi NOVITII Scriptores ausi sunt oppositum defendere. [d] Legimus multos Pontifices apostatâsse à fide. [e] Honorium Concilijs duobus & tribus Papam damnatum. [f] Cœlestinum & alios. [g] Quam sententiam tenuerunt Doctores Parisienses, vt Gerson, Almain, nec non Papa Adrianus sextus. *Sic viri Sanctissimi, & antiquitatis studiosissimi, non Pontificij modo sed & summi Pontifices de Pontificis arbitrio iudicarunt. Quid si forte papa hæreticus euaserit? erumpat nunc vox noua, & omnium non admiratione solum verum & execratione dignissima.*

Vndecima.

Immunitas pestilentissima.

[h] *Bell. lib 2. de Rom Pontif. cap. 26.*

[i] *Iohannes Ferus in hunc. locum.*

[*] *Act. 11. 5.*

Aduersarius. [h] Pontifex Romanus non potest ab vllo Principe seculari, siue Ecclesiastico iudicari in terris neque ab omnibus simul in Concilio congregatis. *Aduocatus.* [i] * In Act. 11. Cur cum Incircumcisis comedisti? Petrus respondebat, & omnia narrabat: posset igitur Ecclesia à Ministris non modo exigere rationem, sed etiam deponere, & repudiare possit: impij autem nostri Pontifices, quasi Domini sint non Ministri, ab Ecclesia quidem argui, & in ordinem cogi nolunt. *Exemplis antiquis antiquitas illustratur.*

lustratur. [k] Celebratum erat Concilium Synusianum in causa Pontificis * Marcellini, ad eum deponendum, si hæreticus inueniretur. [l] Ecclesia Romana ex suspicione hæreseos * Liberio Pontifici Pontificatum abrogabat. Constantinopolitana Synodus Sexta, item Septima deposuit Iulium. *De huius æquitate & necessitate * infra plenius.*

[k] *Bell.lib.1.de Conc.cap.9.* §. 4 Causa.
* *Anno Christi* 29?.
[l] *Bell.lib.4.de Rom.Pont.cap.* 9.§. Post biennium.
* *Anno Dom.* 351.
* *Nota* 7.

Capvt. LXXXII.

Quæstio quinta de Iurisdictione eius Ciuili: plane nouum esse Spiritualis cum Ciuili coniugium.

ADuersarius. [a] Non pugnat cum verbo Dei, vt vnus homo sit Princeps Ecclesiasticus, & Politicus simul: possit vnus homo regere Episcopatum & principatum. [b] Etsi absolute forte præstaret, Pontifices tractare solum spiritualia, Reges temporalia, tamen, propter malitiam temporis experientia clamat vtiliter temporales aliquos principatus Pontifici esse donatos. *His verbis non obscure fateris potestatis spiritualis & ciuilis consortium a pristina, & absoluta integritate sua plurimum deflexisse: at* vtiliter, *inquis*, vt experientia docet. *Experientia Stultorum magistra prudens appellatur, hanc nos minime aspernabimur. Aduocatus.* [c] Nos (proh dolor!) ex Pacificis in litigiosos Degenerauimus, eaque est Hodierna Ecclesiæ praxis, vt quæri Serio soleat, Theologusne, an Canonista sit ad Episcopum aptior. &c. Dicunt quidam Priscis quidem Episcopis magis Theologiam conuenisse, cuius gladio Catholicis contra hæreticos procedere opus sit, Hodie vero contra, Iurisperitiam magis congruere, quia plures accidunt quæstiones ad ius, quam ad fidem spectantes. Sed longe aberrant, quia Episcopi non minus hodie, quam antea, prædicare tenentur, qui non Minus nunc, quam tunc, in consecratione prædicandi

[a] *Bell.lib.5.de Rom.Pont.cap.9.*
[b] *Ibid.* §. Denique.
[c] *Epis.Espensæus in 1.Tim. digress.lib.2.cap.9.*

dicandi officium imponitur, prædicationis autem materia est diuina Scriptura, hanc igitur docere magis tenetur quam Canones, quos non immediate Dominus, sed Sancti Dei homines ediderunt. [d] Mvlta *(o tempora, o mores!)* quidem Tempvs secum affert, & immutat; vtinam in melius. [e] Quam non expediat homines Episcopos Cancellariatu fungi? *Quò facit illa similitudo.* [f] Si cætera membra corporis ad multa officia conueniant, vt lingua ad gustum, & loquutionem; Ocvlvs tamen Vnicvm Officivm habet. [g] Regimen animarum est ars artium: ergo Non possit Vnvs & idem Vtrvmqve mvnvs implere, administrandi secularem, & Ecclesiasticam Potestatem. *Pugnat itaq; cum verbo Dei Pontificum mos inueteratus. (de quo * supra) sed in hac quæstione illud,* Quatenus, *etiam atq; etiam explorandum est.* [h] Tempore Augustini (vt * ipse docet) Episcopi litibus Christianorum vacare solebant: non ita tamen litibus vacabant discernendis; vt interim a prædicatione, & Episcopi munere vacarent. Quod Nvnc Episcopi causis incumbunt ciuilibus, Consvetvdine Ecclesiæ intro-ductum est: *(addit, vtinam vere omnino!)* vt peccata cauerentur. *Ex his patet, vt temporum ita sæpe morum mutationem inualuisse.*

[d] *Ibid. cap* 10.
[e] *Ibid. cap.* 11.
[f] *Peraldus Episc. Tom.* 2. *tract. de* Auaritia.
[g] *Franciscus de Vict. Relect.* 1. *qu.* 1.
* *Supra.*
[h] *Salmeron Ies. tract.* 18. *in Parab. Hominis diuitis. Luc.* 16. *num.* 1.
* *Lib. de oper. Monach. cap.* 29. *Tom* 3.

Capvt. LXXXIII.

Quæstio sexta, de Ciuili Pontificis Dominio.

Cuius quæstionis tria sunt membra: Primum, An Iurisdictionem habeat in vniuersum orbem terrarum.

Aduersarius. [a] Clementi Octauo Pontifici Opt. Maximo. Franciscus Bozius. &c.

[a] *Bozius in Epist. nuncup. ante lib. de Temp. Eccles. Monarch.*

Dicendum est, Petrum Christi vices suscepisse, non solum in Sacerdotio; sed etiam in regno, (Beatissime Pontifex) cui operæ-pretium est, vt hæc dicantur, tanquam

Supremo

Supremo Pastori totius Ecclesiæ: cuius honoris gratia hi libri conscripti sunt. *Operæ, inquis, pretium erit. ne dubites (mi Bozi) quin tibi, præsertim iam Pontifici Monarchiam promittenti: non enim tibi viam magis facilem ad Cardinalatum, aut compendiariam munire potuisti. age vero & Spartam quam nactus es, orna.* [b] Etiam Ethnici, quoad temporalia, Ecclesiæ, adeoque eius Pastori vniuersali, Romano Pontifici subijciuntur, vt docent Innocentius, Ioh. Andræas, Hostiensis, Syluester, S. Antonius, & cæteri Doctores Canonistæ; eosque puniri posse affirmant, si delinquunt contra lumen rationis, non quidem pœna spirituali, sed tamen corporali & pecuniaria. *In hac quæstione hic Bozius libros quinque consumpsit, in quibus, ab initio vsque ad finem, inuenies solum vnum misellum argumentum, a fine desumptum, quod tamen verbis sane locupletissimis persequitur. at hos multos sophistas duo doctissimi Theologi testimonijs suis iugulant. Aduocatus.* Hoc quod isti dicunt, ego puto MERVM esse COMMENTVM, in assentationem Pontificum. Quod Cordatiores sentiunt esse ludibrio dignum. *Inter Cordatiores istos iure Bellarminum ponimus. quia.* [c] Tria probabimus: primum, Papam NON esse Dominum totius orbis terrarum: quia de Infidelibus dicit Apostolus, [* Quid ad me de his, qui foris sunt, iudicare?]

[b] *Ibid.*

[c] *Franciscus de vict Relect. 1. §. 6 Prop. 2.*

[c] *Bell. lib. 5. de Rom. Pont. cap. 2.*

[*] *1. Cor. 5.*

Secundum Membrum. An Pontifex sit Monarcha orbis Christiani.

Aduersarius. [d] Affirmant hoc Aluarez, Hostiensis, Syluester, & alij multi. *Ex multis, Bozium, a Bellarmino prætermissum esse, miror: præsertim cum hic iam Romæ viguit, & In quinque suis libris recens editis, non tam multum, quam multa, de hoc argumento: hoc vnum agiens strenue, scripsit.* [e] Pontificem esse caput totius Ecclesiæ, & potestatem habere circa omnia temporalia, quæ cadunt in vsum humanum, ostendam ex Patribus, Theologis, Canonistis. *Aduocatus.* [f] Papam NON esse Dominum totius orbis

[d] *Bell. quo supr.*

[e] *Bozius quo supra.*

[f] *Bell. quo supra cap. 3.*

Christiani, probatur: primum quia si res ita se haberet, & quidem iure diuino, vt volunt, deberet id constare, ex Scripturis, aut certe ex Apostolorum traditione; ex istis *(en nostros Aduersarios aduersarius noster suos habet)* Aduersarij testimonia multa proferunt.

Caput LXXXIIII.

Tertium Membrum. An habeat Potestatem temporalem vel indirecte.

Aduersarius. [a] Altera sententia in altero extremo posita est; Pontificem non habere potestatem aliquam temporalem iure diuino; nec posse vllo modo imperare *(temporaliter)* Principibus secularibus, nedum eos regno & principatu priuare; etiamsi illi priuari alioqui mereantur. non habet summam hanc potestatem directe, sed tamen indirecte in ordine ad bonum spirituale. hoc modo potest Reges deponere, Regna transferre, & vni auferre, alteri conferre, tanquam summus Pontifex spiritualis. *Hac est hodierna Iesuitarum omnium nouissima & pestilentissima defensio. Aduocatus.* [b] Christus NVNQVAM hanc potestatem Petro delegabat, vt traderet Gentem in Gentem. [PONE GLADIVM IN VAGINAM.] Christus Petro præcipit. [c] A Christo passo per interuallum ducentorum annorum NVSQVAM legitur Christianos contra Imperatores, iam sæuientes in eos, & plurimos necantes, contra rempublicam quicquam fuisse, molitos. *Aduersarius.* [d] Id fuerat quia deerant vires temporales Christianis. *Minimè vero. Aduocatus.* [e] Etiam cum Christiani Patres viribus & numero fuerunt, imò in hoc religionem suam anteferri alijs omnibus, seque ab eo Christianos dixerunt appellari, cuius sit hoc pijssimum dogma, vt MAGISTRATIBVS PAREANT. [f] Apostolus docet credentes omnes mundi potestatibus debere esse subiectos: sed Turbulenti quidam, mota inter regnum & Sacerdotium

[a] *Bell. lib. 5. de Rom. Pont. cap. 1. & 6.*

[b] *Libellus Collegij Wisbich. in in Resp. ad Ord. Iesuit. Patronum generosum pag. 15.*

[c] *Tolosanus li. 26. de rep. cap. 7. §. 10.*

[d] *Bell. li. 5. Rom. pont. cap. 7. §.* Quod si.

[e] *Tolossanus quo iam supra.*

[f] *Episc. Espensæus Com. in Titum 3. digress.* 10.

tium controuersiâ, mirum est, quot, quantasque turbas dederint. Tot, ANTE hanc Camerinam annorum centurijs, Chrysostomus nihil tale vnquam futurum suspicans ex Apostolo. [Omnis anima potestatibus subdita sit] omnis, inquit, siue Apostolus, siue Propheta, siue Euangelista, siue Episcopus SVBDITVS sit. Sequuntur Chrysostomum, Theod. Oecum. Theophylact. & qui non Græci? idem * Gregorius magnus ingenuè agnoscebat. Imperatoribus, inquit, concessum esse SACERDOTIBVS DOMINARI. Et * Bernardus idem colligit. Si OMNIS anima (*inquit*) tum vestra, quis vos excipit ex vniuersitate? si quis tentat excipere, tentat decipere. [g] Pontifices ipsi in suis decretis fatentur se Imperatoribus subiectos esse. *Hæc omnia de Episcopis vestris vester Episcopus libere & constanter docuit.* [h] Gregorius 7. Pontifex, cui nomen erat Hildebrandus, exemplo suo NOVO, & omnis bibliothecæ veteris inuento nouello schismate regnum, & sacerdotium scindens, * primus Sacerdotalem lancem contra Imperij diadema eleuans, se suoque exemplo Pontifices alios contra Principes, & excommunicatos, gladio accinxit; belloque, quasi hæreditario, insurrexit, vt iuxta Prophetam. [* Dentibus mordentes pacem prædicarent.] Vtinam Petrum in feriendo imitati, Petrum in RECONDENDO GLADIO imitarentur. [i] Lego, & relego Regum, & Imperatorum res gestas, & NVSQVAM inuenio quenquam eorum, * ANTE HVNC Henricum Imperatorem, quem Hildebrandus deposuit, à summo Pontifice regno priuatum. [k] Angliæ Rex Henricus 8. minis & fulminibus Clementis 7. tactus irritatior, ad VETVS illius regni exemplum, vt regnum a iure Pontificis Rom. assereret, & vtriusque status supremam potestatem sibi vendicaret. *Aduersarius.* [l] Ratio hæc esse potest: non licet Christianis tolerare regem Infidelem, aut hæreticum, aut conantem Catholicos ad suam falsam religionem pertrahere. *Possum ego hanc proditionis laruam argumentis firmissimis vultiu vestro detrahere, si esset hoc in loco de huius*

*Epist 42.

*Ad Archiepis. Senosensem.

[g] Gratianus dist. 63. can. in Synod. & can. Si competenter.

[h] Essensus com. in 7 im. lib. 2. digress. & pag. 275.

* Anno Dom. 1013.

* Mich. 2.

[i] Otto Frigens. Chron. lib. 6. cap. 35. vt refert Tolossanus lib. 26. de Rep. cap. 5.

* Id est ante ann. 1013.

[k] Courinus Nucerius de morte Tho. Mori & Episc. Roffens.

[l] Bell. lib. 5. de Rom. pont. ca. 7. §. Tertia ratio.

rei æquitate, & non tantum de antiquitate, disputandum. in præsentia satis erit clauum vestrum vestro clauo depellere; demus igitur hanc, quam finxistis, veram esse rationem.[m] Quid si ipse Pontifex Romanus leges, canones, iura Regum negligat? *Responde*! Respondeo, Pontificem à nullo nisi à Deo iudicari posse. *Aut concessit mortalibus Deus potestatem se ex omni tyrannide redimendi, aut non: si hoc, cur Regem inuaditis? sin illud, cur Papam defenditis? aut igitur impij Pontificis tyrannis tollenda est, aut impij Principis toleranda. Quanquam à Principibus pijs Pontifices impios deponi, non autem à Pontificibus pijs Principes impios deponi iure posse, ex omnis Antiquitatis confessione liquidissima constare possit: Primum, paulo post Nota septima, secundum etiam octaua demonstrat. Hic, quandoquidem de antiquitate disseritur, duo proferam pro Principum priuilegio, duplex Antiquitatis patrocinium. Patronus.* * Cum Nicomediæ proponeretur edictum Maximiliani, & Diocletiani crudele contra Christianos, vt Scripturæ comburerentur, & eorum delubra solo æquarentur, ac Christiani cruciarentur: vnus Christianus, huius rei indignitate motus, ausus est edictum discerpere; in quem cum extremo supplicio fuisset animaduersum, tamen reliqui Christiani eum IVRE CAESVM esse pronunciarunt. *Qualem illi viri post hominum memoriam Christianissimi, licet bonâ (quod dicitur) conscientiâ, Tyrannorum iura violantem, læsæ maiestatis reum meritò damnarunt: tales (proh!) multos non modò dilacerantes Principum chartas, sed eorum corpora & corda dilaniantes iam vestri Pontifices legitimos martyres Sanctorum canone, quasi cœlesti ciuitate, donarunt. Hoc quidem exemplum illustre admodum est, sed quod sequitur longè appositissimum ex Ambrosio.** Iuliano Imperatori SERVIEBANT milites CHRISTIANI: quando dicebat ducite ACIEM contra illam gentem, obtemperabant; sed cum iubebat IDOLA colere, NON agnoscebant autoritatem. *Antiqui Christiani cum Imperatore Apostata nequissimo arma sumpserunt: nostri Neocatholici subditis, ad Principes confodiendos arma porrigunt,*

[m] *Azorius Ies. Instit. lib. 5. ca. 14.*

Dilemma.

* *Eusebius lib. 7. hist. cap. 6.*

* *Ambrosius com. in Psal. 124.*

gunt,

gunt, & necem Regibus, quam manibus aliorum non possunt, sæpè suis machinari conantur.

CAPVT. LXXXV.

Quæstio 7. de reliquis Ecclesiæ Pontificiæ membris, tam secularibus, quam Regularibus in priore genere nonitas. 1. in voto Cœlibatus.

ADuersarius.* Cœlibatus Sacerdotalis ex traditione antiquissima manauit. *Aduocatus.* * Non est ex jure diuino. * Cuius consuetudo contraria Diu post Apostolos obtinuit: * Centenarijs multis. * vt In exemplo priscæ Ecclesiæ. * Exempla prisca multa ostendunt.

*De his supra cap. 73.

Secunda in iure Electionis.

Aduersarius. [a] Contendit Caluinus ius eligendi Episcopum partim ad populum pertinere, in qua electione, si quæ sunt incommoda, cur veteres (inquit) patiebantur? Respondeo. Hæc ratio eligendi Episcopum per suffragia populi paulatim irrepsit, Apostolicis temporibus insciente populo eligebantur. *Quod quam non verisimile sit, patet: quia. Aduocatus.* [b] Vt Clerus, & Populus Episcopum eligeret, hic modus fuit in vsu tempore Chrysostomi, Ambrosij, Augustini, Leonis, Gregorij.

[a] *Bell. lib. 1. de Clericis cap. 7.* §. At inquit. *Populi ius in eligendis episcopis.*

[b] *Idem ibid. ca. 9.* § Tertius modus.

Tertia in munere Diaconatus.

Aduersarius. [c] Diaconos oblationibus colligendis, & opibus Ecclesiæ administrandis præpositos fuisse inter Catholicos, & Protestantes constat: Sed præter hoc officium Diaconorum, erat officium Sacerdoti sacrificanti assistere, & ministrare, & populo distribuere eucharistiam, quod munus Protestantes non agnoscunt. [d] Tota antiquitas

[c] *Bell. lib. 1. de Clericis cap. 13.* § 6. Ordo *idem habet Collegiū. Munus Diaconatus.*

[d] *Collec. Anglo-Rhem. annot. in Act. 6. 3.*

tas probat principale officium Diaconorum fuisse consumptum circa altare. *Aduocatus.* [e] Diaconi non fuerunt Ministri sacri altaris. *At huic Cardinali forte obest tota Antiquitas.* [f] Ego quidem rem diligentius perscrutatus inuenio omnes ferè Græcos PATRES pro Caietano facere. Apostoli Diaconos creabant, NON iuxta gradum, qui NVNC est in Ecclesia, sed διακόνους, id est, Ministros qui bona distribuerunt viduis, simul & Orphanis, ea quæ ad alimentum reposita erant, latini Patres autem putant Diaconorum munus esse inseruire altari. *Quidni Græcis, id est, antiquioribus, assentiamur? cum præsertim isti sacris Scripturis, id est ipsi antiquitati aperte suffragati sunt? quarta.* [g] Ad minores ordines quod attinet, qui olim quinque se ordine consequentes memorare cōsueuerunt, hi sane PRAESENTE TEMPESTATE, neglecta omni disciplina, & politia Ecclesiastica, prorsus confusi sunt, & eorum officia prope-modum cessarunt. *Hæc in re, licet non magni momenti, tamen magna est nouitas.*

[e] *Caietanus com. in Act. 6.*
[f] *Sixtus Senens. Bibl. lib. 6. annot. 225.*
[g] *Cassander lib. Consult. art. 14. Minorum ordinum.*

CAPVT. LXXXVI.

De Regularibus.

ADuersarius. [a] Nunc de Religiosis: Religio est status hominis ad perfectionem Christianam per paupertatis, continentiæ, & obedientiæ vota tendentium. [b] Monachi dicuntur, quorum duo sunt genera, Eremitæ, & cœnobitæ. [c] Protestantes de horum origine tria docent: Primùm, Religiones incepisse demum 4. seculo, id est, post annum Christi 300. primosque Autores fuisse Antonium, & Macharium, & similes. Secundum, Eremitas alios casu factos, propter persecutiones. Tertium fuisse apud veteres, quarti & quinti seculi aliquos Monachos, sed eos qui nunc sunt nihil cum ijs commune habere: ideoque Monachatum, vt nunc est, rem esse nouam. [d] Dicunt tempore Augustini Monasteria fuisse libera collegia, non attricta vllis votis

[a] *Bell. libr. 2. de Monachis cap. 2. in princ.*
[b] *Ibid. cap. 3. §.* Quod autem.
[c] *Ibid. cap. 5. in princip.*
[d] *Ibid. cap. 20. §.* Philippus.

votis obedientiæ, continentiæ paupertatis. *Duo hoc in loco expedienda sunt; primum ordinem Monasticum vera antiquitate carere. Secundum ipsos Monachos, quos antiquitas probauit, a Pontificijs Monachis, vt seculis, ita regulis & moribus dissentire. Primum. Aduocatus.* [e] Sunt adhuc in Ecclesia diuersarum Sectarum populi, MONACHI, & fratres Anachoritæ, quibus vetus lex omnino caruit, caruit etiam Ecclesia, eo tempore quo fuit optima, nec tot ceremoniarum ritibus implicita. [f] Antonius vere princeps Eremitarum fuit, quippe qui, nec ab alio didicit, & ipse docuit omnes: & Athanasius docet ante Antonium non fuisse Eremitas. Qui floruit initio QVARTI seculi. [g] Quidam altius repetentes, Eliam, & Ioannem Baptistam eius rei autores faciunt: sed vt is plusquam Propheta, ita ille plusquam Monachus censeri debet: alij Antonio assignant; alij cuidam Paulo Thebæo. sed Antonio huius rei initium iure optimo acceptum referri debet, qui, etsi non ante omnes fuit, primus tamen Monachorum dogma instituit: is vixit anno salutis humanæ 361. *nec caret hic ordo periculo inconstantiæ:* * Dæmon meridianus est, quoties (verbi causa) maioris boni imaginem tentans ad malum, bene proficiscentibus in cœnobijs inuidens obtentu quasi maioris puritatis, EREMVM petere persuasit: & cognouerunt miseri tandem quam verus sit sermo, quem frustra legerant: VAE SOLI. Eccles. 4. quoniam si ceciderit, non habet Subleuantem] *Deinde.* [h] Si Abbates, qui tamen ordines NON erant, à Christo instituti. &c. *Vota Monastica quam non necessaria fuerint* * *supra diximus: nunc eorum originis rationem rimemur.* [i] Vota tria Monastica OLIM non valebant. [k] Basilius circiter annum Domini 385. primus omnium Monachos nouis legibus obligauit, vt vouerent, multæ familiæ quæ Hieronymi, Augustini, Benedicti, & quorumlibet diuorum regulas (sicut perhibent) profitentur, quas tamen tantum abfuit vt ipsi instituissent, vt etiam ne tale quidquam vnquam cogitassent futurum. *Aduersarius.* [l] Dicunt Protestantes præterea Monasteria fuisse scholas sacrarum literarum,

[e] *Cornel. Agrippa de Vanit. Scient. cap. 62.*

Eremitarum ortus non vere antiquus.

[f] *Bell. quo iam supra cap. 5. §.* Veniamus, *& §.* Nunc quod.

[g] *Polyd. Virg. lib. 7. Inuent. cap. 1.*

* *Bernard. in Cant. serm. 33.*

Abbates.

[h] *Card. Arelatens. vt refert Aeneas Syluius de gestis Conc. Basil.*

* *Supra cap. 48.*

[i] *Erasmus vt patet Ind. Expurg. pag. 49.*

[k] *Polyd. Virg. lib. 7 Inuent. cap. 2.*

Monachismus Pontificius nouus.

rarum, & aliarum diſciplinarum; at Baſilius, Hieronymus, Auguſtinus, aliique veteres, dum deſcribunt inſtituta Monachorum, meminerunt orationis, ieiunij, pſalmodiæ, de ſcholis literarum ne verbum quidem. Cum ergo dicunt olim pios homines, qui Monachi fiebant, nihil aliud intendiſſe quam vt ſe per diſcplinam Monaſticam ad Eccleſiæ gubernationem præpararent, eſt mendacium contumelioſiſsimum in omnes ſanctos, qui ex Monaſterijs inuiti ad Epiſcopatus eligebantur. *Quamuis de Monachis ijs, qui tempore perſequutionis in Cryptis, & deſertis ſeſe abdiderunt verum ſit, quod* [n] Monachorum cœtus initio ex illiteratis tantum ferè conſtabat. *At poſtquam pax Chriſtianis affulſiſſet. Aduocatus.* [o] Mox cœperunt ſtudia non ſolum diuinarum literarum, ſed etiam liberalium artium exerceri, ſic vt ibi Adoleſcentes in liberalibus artibus, & potiſsimum pietatis ſtudijs imbuerentur: ac tandem ex ijs Eccleſiæ MINISTRI, & PASTORES aſſumerentur. Ita de Gelaſio 2. legimus eum in Monaſterio inſtitutm fuiſſe: & Seuerus in vita Martini teſtatur ex eius Monaſterio EPISCOPOS & SACERDOTES accitos fuiſſe, & PELAGIVS Pontifex optat, vt qui in monaſterijs nutriuntur, vt prouecta ætate, & vita probata AD SACERDOTIVM valeant promoueri. [o] Erant OLIM cœnobia, COLLEGIA, & ἀσκήσεια, Id eſt, exercitationes in quibus orationi lectio, lectioni ſuccedebat oratio, vt eſt apud Hieronymum, ac proinde EPISCOPORVM SEMINARIA vindicauimus Monachiſmum VETEREM ab Imperitiæ nota, quem vtinam propius ſequatur RECENTIOR: vix nunc viceſsimum quodque cœnobium literatorium inuenies; hodierno tempore malunt hæc euerſa penitus quam ad ORIGINEM reuerſa. [p] Hos enim, qui ventri obedientes ſunt, animalium loco numeremus an hominum? Imò quoſdam nè animalium quidem, ſed mortuorũ, viuit enim qui ſe vtitur, & multis vſui eſt, qui vero latiant, & torpent, ſic in cellula ſunt, quomodo in conditiuo, otium enim ſine literis, mors eſt, & viui

[n] *Caſſander lib. Conſult. art. 25.*

[o] *Ibid.*

[o] *Epiſc. Eſpenſeus com. in Tim. digreſſ. lib. 3. cap. 12.*

[p] *Ibid. ad finem capitis.*

viui hominis sepultura. [s] Oportebat Ioannem antequam ad populum docendum accederet, vt ipse sese in solitudine, veluti in monasterio doceret. Notum enim est illud apud Augustinum prouerbium, qui non est bonus MONACHVS, non erit bonus CLERICVS. [r] Tempore Hilarionis, & Basilij nullo adhuc certo viuendi ritu Monachi vtebantur, sed ID TEMPORIS vitæ genus simplex, ac LIBERVM erat, & istis ceremonijs minimè obstrictum, quas hodiè Monachi obseruant; nullũ votorum vinculũ, ita vt si quem huiusmodi instituti pœnituisset, etiam potestas esset ad pristinam redeundi viam, non absque tamen inconstantiæ nota. Quod si deinceps per NOVAS hominum leges inuiolatum permanere licuisset: longè sanctissimos omni tempore Monachos habuissemus. In principio Monachi precibus, vigilijs ieiunijs, LITERARVM studijs dediti fuerunt. *Quare verò hoc in Sanctos contumeliosum videri possit? Aduersarius.* [t] Qui constat eos omnes inuitos ex Monachis Episcopos factos, vehementer episcopatum fugisse, vt perpetuo in Monasterio viuerent. *Augustinus, Chrysostomus, Basilius, qui singuli tamen Episcopi fuerunt; Primus Hipponensis, secundus Constantinopolitanus, Cæsariensis tertius, sed fac illos tam vehementer episcopatum refugisse, quam tu Cardinalatum (ordinem extra ordinem ab hominibus recens inuentum) ardenter expetiuisti, Illorum. quod alios sibi proponendos censuerint, modestiam, quod nulla fraude ad tantùm honorem obrepserint, probitatem laudamus, ita tamen nè fidem eorum & industriam obliuiscamur. Hanc quà in Monasterijs (omni genere literarum excultissimi) ad verbi ministerium suscipiendum habiles, alteram, qua ad illud obeundum faciles, & constantes euaserint, tam in discendo Concha, quã in docendo Canales, nam oblatum sibi à Christo talentum non accepisse, obstinati, & impudentis animi fuisset, acceptum non in vsuram Domini exposuisse perfidi, & impotentis: quo nihil aut in Sanctos magis contumeliosum aut Christo iniuriosum, aut Ecclesiæ denique perniciosum esse possit. probo. Aduocatus.* [t] Qui Prædicatoris officio

[s] *Maldonat. Ies. comm. in Math. 3. 3.*

[r] *Polyd. Virg. quo supra.*

[t] *Bell. quo supr.*

[t] *Peraldus Episc. sum. Virt. cap. 12.*

idonei esse possunt, & eligunt sibi solum viuere, licet bona intentione faciunt, vt scilicet cum puriori conscientia Deo seruiant: tamen multum timendum videtur, eo quod seruus is, qui talentum abscondidit in Sudario, vocatur à Domino Seruus nequam: &, vt Gregorius dicit, qui scientia, & virtute præditi, secessum speculationis appetunt, tot animarum rei sunt, quot animabus prædicando prodesse potuerunt. [a] Frumentum periclitatur, dum fossis subterraneis absconditur, quod Dæmones præstare solent, dum perfectis hominibus persuadent, vt in Eremum, aut quendam secretum locum se abdant: vt populum verbo Dei, aut vitæ exemplo non pascant. *Huius Iesuitæ testimonio tam liquido contenti esse possimus. Quin etiam cœlibatus lex vestra dignissimos ab hoc munere deterret.* [x] Thomas Morus ad pietatem totum animum appulit, vigilijs, ieiunijs, precationibus Sacerdotum meditans, neque quicquam obstabat, quo minus sese huic vitæ generi addiceret, NISI quod vxoris desiderium non posset excutere: MALVIT itaque esse maritus castus, quam Sacerdos impurus. [y] Quam longe Monachatus HODIE à prima sua origene DEGENERAVIT, & quantis abusibus contaminatus, & deformatus sit, satis per se manifestum. nam paulatim religio vera, & solida, in superstitionem & inanem speciem religionis conuersa est, & accrescentibus opibus decreuit pietas, & in eius locum laruæ ceremoniarum successerunt, in quibus, veræ pietatis operibus neglectis, summa totius religionis constituta sit. Si Monachatus in eâ forma perstitisset, quæ describitur ab Athanasio, & Patribus, nunquam tam graues reprehensiones incurrisset. Manent adhuc vestigia communis, & Canonicæ vitæ, sed in ædificijs ac nominibus tantum. Alij absurdo & monstroso nomine Canonici Seculares dicuntur, hoc est, regulares irregulares dici cœperunt: quare haud iniuria Albertus Cramzius, Canonicum Secularem vocat MONSTRVM SINE EXEMPLO, regularem SINE REGVLA, Canonicum SINE CANONE. [z] Sunt quos vel

[a] *Salmeron Ies. tract. 7 in parab. Seminis iacti, &c. Marc. 4.*

[x] *Erasmus de Thoma Mori vita.*

[y] *Cassander lib. Consult. art. 25.*

Monachatus hodiernus tam nouus quam nequam.

[z] *Episc. Essensis quo supra.*

vel desperatio, vel certè magna animi anxietas, ex regibus, Cæsaribus, nedum ex Episcopis Monachos effecit. Duo olim Monachismum gloriosum reddiderunt, vitæ meritū, & Ervditio Scriptvrarvm: Verum Monachomastix Monacho imperitiorē prouerbialitèr dixit, vtinam hoc in loco vanus, & mentitus. Nec scio qua ratione isti Monachi, qui vulgo mendicantes vocitantur, qui solum precarium quæstum faciunt, vnde sese sustinent, debeant semper in mendicando Haerere, quando satis constat Apostolos non ociosos expectasse ab alijs victum. Monachi in Ægypto, teste Chrysostomo, exercuerunt se manibus operando. [a] Concionator celebris Franciscani instituti, hac nostrâ ætate scriptum reliquit: hoc inquit, cauendum est nè ponatur iustitia, id est, salus in huiusmodi obseruationibus, id est, nè quis putet se promereri iustitiam, & remißionem peccatorum. *Cui accedit alia noua superstitio à nobis explodenda.* [b] Sic deuotioni vacandum est, vt quæ sunt officij non negligas, vt qui filios habet educat, atque prospiciat, nec omnia in templis extruendis insumat; hoc voluntatis est, illud necesßitatis: hoc Consilij, illud præcepti: hoc est fundamentum vitæ, nè opera iustitiæ, propter ea quæ sunt gratiæ, omittamus. Sic Scriptura: melior est obedientia, quam victima: illud officium vocat, ad quod præceptis obligati sumus, hoc victimam, quicquid ex deuotione, & voluntate proficiscitur: sed homines plerumque in contrariam sententiam Praecipites sunt, vt quæ ipsi excogitarunt, quæque proprio animi motu assumunt magis curent, quam quæ sunt illis imposita. [c] Dominus Luc. 9. sic præcipit: Tolle crucem Tvam. at multæ coniugatæ omittentes curam domus suæ, obsequium quod viris suis debent (quæ est cura ipsorum) abijciunt, & suscipiunt monialium crucem. *Dum igitur horum ordinem quærimus, ordo Monochorum nouus, Anachoritarum seu Eremitarum nouus, Abbatum nouus, Canonicorum omnium nouus esse deprehenditur, dum institutum, examinamus, quantum ocij domicilia à literarum gymnasijs, quantum*

[a] Cassander lib. Consult. art. 25.

[b] Granatens. de Communione. part. 4. cap. 9.

Regula ad cauendam superstitionem apprimè necessaria.

[c] Stella in Luc. 9.

Errones superstitiosi.

tum a votorum laqueis libertas Christiana: quantum in Ministro Dei fides à perfidia. 4. quantum à pietate superstitio. 5. quantum à merito gratia. quantum demque voluntatis humanæ consilium a præcepto diuino, tantum hæc monastica nouitas ab illa Antiquitate, deflexit.

Capvt. LXXXVII.

Quæstio Octaua, instituitur de ijs quæ ad externum Dei cultum proprius spectare videntur: vtpote de Sanctis beatis. per quos, *de Sanctis miseris in Purgatorio* pro quibus *de Imaginibus* coram quibus, *de Ceremonijs* cum quibus *Deum innocare & colere, solitis.*

Prima.

[a] *Bell.lib.1.de Ecclesf.triumph.* [b] *Bell.ibid.ca.6.* [c] *Ecchius Enchirid.sub finem loci de* Venerat.Sanctorum. *Inuocat Sanctorum.*

Adversarius. [a] Inuocationem Sanctorum defunctorum vniuersa antiquitas docuit. *Aduocatus.* [b] Sanctos veteris Testamenti inuocare Populus non solebat. [c] Nec hoc licuit in primordio Ecclesiæ in nouo Testamento, ne Gentiles recens conuersi, se iterum ad Idololatriam induci paterentur. *De hoc* [*] *supra.*

[*] *Supr. cap.38.* [d] *Bell.lib 2.de Purgatorio.* [e] *Ibid l.2.c 15.* [f] *Ibid.li.1.c.11.* [g] *Lib 1.cap.6.* [h] *Lindanus panopl.lib.4 pag. 314.* [i] *Episc.Roffens. art.18 aduersus Lutherum. Purgatorium antiquitas ignorauit.*

Secunda, Pro quibus.

Aduderfarius. [d] Orationem pro defunctis omnis antiquitas probauit. [e] Suffragia viuorum prosunt defunctis, qui sunt in purgatorio. [f] Confessio autem Purgatorij ad fidem Catholicam pertinet. [g] Purgatorium esse Patres Græci, & Latini asseruerunt. [h] Purgatorium esse, veteres Patres vno ore statuunt. *Aduocatus.* [i] Legat qui velit Græcorum Patrum commentarios, & Nvllam, quantum opinor, aut rarissimam Purgatorij mentionem inueniet: sed neque Latini simul omnes huius rei veritatem conceperunt, neque tam necessaria fuit Primitivae Ecclesiæ Purgatorij fides, *(addit)* atque nunc est; ex qua pendet omnis

omnis Indulgentiarum existimatio, his enim, si nullum fuerit Purgatorium, nihil indigebimus. Contemplantes igitur ALIQVANDIV Purgatorium INCOGNITVM fuisse, deinde quibusdam pedetentim, partim ex reuelationibus, partim ex Scripturis creditum fuisse, & tam SERO cognitum, & receptum Ecclesiæ vniuersæ. Quis. &c. *Tu aliud quæris, ego vero, Quis tam excors est, qui Confessionem Purgatorij ad finem Catholicum pertinere, possit credere? cum præsertim.* [k] Vsque ad hodiernum diem NVNCQVAM in Ecclesia statutum fuit, quomodo nostræ preces defunctorum animis prodesse possint: sed fuisse MERVM testimonium charitatis nostræ erga Defunctos, & articuli immortalitatis animæ, & corporum resurrectionis futuræ. *Huius luculentum testimonium esse possit illud Augustini orantis pro Matre sua Monacha defuncta:* [*] Credo quod IAM feceris quæ rogo, sed voluntaria oris mei approba Domine. *Magis affectionis, quam rationis oratio.*

[k] *Cassander lib. Consult. in art. de Missa.*

[*] *Confess. lib. 9. cap. 13.*

Tertia. coram quibus.

Aduersarius. [l] Quod ad veterem Ecclesiam pertinet, certum est imagines Christi, & Sanctorum non sine cultu, & veneratione, in vsu fuisse. *Non iam igitur de historico vsu imaginum, sed religioso, id est de ipso cultu disputamus. atq; hac in parte. Aduocatus.* [m] Certum est initio prædicati Euangelij, & aliquanto tempore post, Imaginum vsum NON fuisse, vt ex Clemente Alexandrino, & Arnobio patet, [n] VSQVE ad TEMPORA HIERONYMI probatæ religionis viri fuerunt, qui nullam facibeant imaginem, ne ipsius quidem Christi. [o] Quæ fuerit mens Romanæ Ecclesiæ TEMPORE GREGORII ex eius scriptis colligitur, haberi nimirum picturas NON VT COLERENTVR, sed vt per eas Imperiti rerum gestarum admonerentur: [p] Iudæi, qui erant Dei populus, nihil magis horrebant, inquit Iosephus, quam symulachra. Ipsi Ethnici cum ad Christi religionem conuersi erant, in Ecclesiam nostram symula-

[l] *Costerus Enchirid. de Imaginibus §. Quod ad. Cultus Imaginum.*

[m] *Cassander lib. Consult. art. 21. Cultus Imaginum*

[n] *Eras. in Catechesi lib. 2.*

[o] *Cassander quo supra.*

[p] *Agrippa lib. de vanit. Scient. cap. 57.*

chra, & multas steriles ceremonias introducebant, quarum omnino NIHIL est APVD PRIMOS illos, & VERE CHRISTIANOS. [s] OMNES veteres Patres, teste Hieronymo, symulachrorum cultum damnabant. *Hic videtis quam non antiquus hic cultus sit: quam sit insuper iniquus, & impius* [t] *superior Tractatus demonstrauit.*

Quarto, Ritus, cum quibus *in Romana Ecclesia Deus coli solet, in ijs quæ sensus humanos demulcere aliqua ratione possint. Primo Tactum.*

Aduersarius. [r] Aqua lustralis, qua populo bene-dicimus, merito dicitur Apostolica traditio. [s] Hac venialia peccata delentur, ex opere operato, hac etiam dæmones fugantur. *Aduocatus.* [t] Est tantum ex iure positiuo. *Quando primum hanc lucem aspexit?* [u] Alexander. 1. Romanus Pontifex instituit vt aquam, quam Sanctam appellamus, interpositis sacris Orationibus, sale admixto, in templis, atq; cubiculis ad fugandos Dæmones, retinerent. *Secundò, gustum. Aduocatus.* [x] Mihi purioris Christianismi videtur, magisq; consentaneum Euangelicæ, & apostolicæ doctrinæ, si nullum certũ cibi genus, in ieiunio, præscribat. *de hoc* [z] *supra. Tertiò. auditum vestrum duo præcipuè delinire solent, orationis ignotæ, & instrumenti musici sonus. de priore. Aduersarius.* [y] Populus Christianus antiquæ suæ consuetudini parere debet, & latinis precibus vti, potius quam vulgaris. [a] Doctrina Lutheri, quæ linguam cognitam in precibus exigit, Diaboli calliditatem sapit. *Imo potius Apostolicam prudentiam. Aduocatus.* [b] Tempore Apostolorum omnes Christiani simul psallebant, in diuinis officijs, & preces intelligebant. [c] Omnia in Ecclesia primitiua lingua vulgari fiebant. *Aduersarius.* [d] Sicquidem tempore Apostolorum, sed Crescente populo Christiano, vsus ille cessabat. *Siccine? imo Aduocatus.* [e] LONGO tempore post in Occidente, & in Oriente, vt ex Chrysostomo, & Cypriano constat, populus in

[s] *Polyd. Virgil. lib. 6. Inuent. cap. 13.*
[t] *Supra cap. 47.*
[r] *Bell. lib. 4. de verbo Dei ca. 3.*
[s] *Azorius Ies. Instit. li. 4. c. 11.*
[t] *Franciscus de Vict. relect. 11. quæst. 1.*
[u] *Platina de vita Alexandri 1. & Polydorus Virg. lib. 5. Inuent. cap. 8.*
Aqua benedicta.
[x] *Erasm. in 1. Cor. 8.*
[z] *Supra cap. 35.*
Preces Ignotæ.
[y] *Colleg. Anglo-Rhem. annot. in 1. Cor. 14. pag. 462.*
[a] *Ambros. Compsæ Episc. vt refert Senens. Bell. lib. 2. de verb. Dei ca. 16.*
[c] *Lyran. com. in 1. Cor. 14.*
[d] *Bell. quo supra §. At obijcies.*
[e] *Bell. ibid. §.* Idem etiam.

in diuinis respondebat, Amen. [f] Hac in re mirum est quomodo MVTATA est Ecclesiæ consuetudo. *Ergo.* [g] Optandum videtur, vt, iuxta Apostolicum mandatum, & PRISCVM Ecclesiæ morem in lingua vulgari preces peragerentur. *At mandatum recens Pontificale præualuit.* [h] Vitalianus primus omnia in Latino sermone in Ecclesijs fieri imperauit. *Adiungam huic nouitatem aliam superstitionis plenam.* [i] Est modus orandi postremò inuentus per calculos, quos vulgo preculas vocant, modo Pater-nostros: ij numero quinquaginta quinque ita ordine distinguūtur, vt per denos singuli maiusculi affigantur filo, sunt enim perforati: hoc circiter ANNVM salutis 1090. inuentum. Hodie tantus honor huiusmodi calculis accessit, vt non modo ex ligno, succino, corallo, sed EX ARGENTO, & auro fiant. *De musica: nec tamen ipsam musicam sed eius modum deprauatum notamus. Aduocatus.* [k] Fatemur vsum instrumentorum non ita conuenire perfectis, atque imperfectis; & ideo in Ecclesiam SERO admitti cœpisse, circa annum Domini 660. Si Platinæ credimus. Sin fidem habere Ainomio volumus, ducentos annos post. [l] Quis HVIVS AETATIS musicam cum illla PRISCA componat? quæ nunc cantantur omnia non tam ad populi intelligentiam erudiendam, quod PRISCOS vbique spectâsse indubitatum est. *Quid tandem?* [m] Posit illud modulatæ musicæ genus citra pietatis iacturam omitti, si placet: curandum est vt illa musica sit templo Dei necessaria, &c.

5. *Quæ oculos oblectare videntur, præter alia & ferè præ alijs, sunt duo, Missæ sacrificium, & festorum dierum solennitas. De priore. Aduersarius.* [n] Si quis dixerit missæ sacrificium esse nudam commemorationem Sacrificij in cruce peracti, non esse propitiatorium, Anathema sit. *Hoc anathema omnes antiquos Patres necessariò perstringit. Aduocatus.* [o] Hoc breuiter dici potest: illud quod offertur, & consecratur a Sacerdote vocari sacrificium, & oblationem, quia est MEMORIA veri Sacrificij, & sanctæ immolationis in ara crucis. In Sacramento est RECORDATIO illius quod factum est

[f] Eras. in 1. Cor. 14.
[g] Defensor libelli contra Caluinum.
[h] Platina de vita Vitaliani.
[i] Polyd. Virg. li. 5. Inuent. ca 9. Oratio per calculos.
[k] Bell. lib. de bonis operib. c. 17. Genus Musices.
[l] Lindanus panopl. li 4. ca. 78.
[m] Eras. de Amab. concord. Eccl.
[n] Concil. Trid. Sess. 6. can. 31.
[o] Magister sententiarum lib. 4. dist. 12. f. Missæ Sacrificij ratio noua & Idolom. nutrix.

est semel, vt docet Augustinus, & Ambrosius. *Nec mirum.* [p] Oblatio Christi semel facta sufficit ad delenda omnia peccata: quorsum igitur Sacramentum altaris quotidie offertur in Ecclesia? Dicendum, quod non est ibi sacrificij crucis renouatio, sed illius quotidiana commemoratio, propter quod dicit. Matth. 26. hoc facite in meam COMMEMORATIONEM, atque hac ratione quatenus (*non sua virtute*) Sacerdotis pia supplicatione peragitur, non modo Eucharisticum, sed etiam propitiatorium dici potest, NON quidem vt EFFICIENS propitiationem, quod Sacrificio CRVCIS PROPRIVM est, sed vt eam iam factam imperas, quomodo oratio cuius hoc sacrificium species propitiatoria dici potest. *Proprie igitur propitiatorium sacrificium esse nequit. Deinde in consecratione, nescio qua, murmuratione tam tacita vtimini, vt ausim dicere, Antiquos illam nunquam audire potuisse. Aduocatus.* [q] Hoc CONTRARIVM est VETERI vsui orientalis, & occidentalis Ecclesiæ, in quibus verba consecrationis ALTA voce pronunciabantur. *Postremo odoratio hostiæ idolómaniam nefandam inuexit. Aduocatus.* [r] Tempore VETERIS Ecclesiæ populus non cursitabat ad videndum id quod Sacerdos ostendit, &c. *Quæ sequuntur* [*] *supra explicantur. Missam hoc in loco tantùm attingere libuit, quam crassissimarum nouitatum verè Cloacam iure dicere possimus. breuitati studeo.*

[p] *Cassander lib. consult. art. 24.*
Tacita murmuratio.
[q] *Durandus lib. 4. cap. 35.*
[r] *Eras. tract. de Amab. Eccles. concordia.*
[*] *Supra cap. 37.*

Quæstio. 9. De Liturgia Romana: quam ferè totam vel vnica sua nouitas damnat Canonizatio Sanctorum.

Qua & nouorum Sanctorum inuocatio, & pro defunctis oratio maximè nituntur. Aduersarius. [s] Canonizatio est publicum Ecclesiæ judicium de vera gloria hominis defuncti. [t] Quod munus est pontifici Romano proprium: in quo certum est Ecclesiam errare non posse. *Ita vt.* [u] Hæreticus sit habendus, qui Thoman Aquinatem Sanctum esse

[s] *Bell. lib. de Beat. Sanct. ca. 10.*
[t] *Ibid. cap. 8.* §. Secundo modo.
[u] *Roffensis art. 37.* §. Et sicut.

eſſe pertinaciter negauerit. [x] Quod ſi enim Pontifex in hoc errat, certè non erit abſurdum. *(Conſequentia erudita)* Diuorum cultum omnem ab Eccleſia explodere: intelligo eos, qui poſt Clementem conſecrati ſunt. *At Aduocatus.* [y] Aliqui Catholici (*& tamen Catholici?*) probant Non esse Certum ſecundum fidem, Sanctos quos colimus, eſſe colendos, quia non eſt ex fide eos eſſe Sanctos. *En Sanctos Catholici veſtri ſine fide colunt, imo etiam contra fidem. quod ipſius Canonizationis veſtræ cum ortus nouus, ac fanaticus; tum exitus eius vanus & profanus oſtendet: illud, quia.* [z] Primus Pontifex qui legitur Sanctos canonizâſſe, fuit (ni fallor) Leo tertius. *Hoc, quia* [a] Boſſarius Cardinalis dixit, videre ſe Romæ inter Diuos referri quamplurimos, quorum vitam improbarat. *Quod quam veriſimile ſit ex eo conſtat.* [b] Adrianus Papa, deceptus à Synodo, iudicabat Prædeceſſorem ſuum Honorium fuiſſe Hæreticum. [c] Anaſtaſius Papa Acatium in hæreſi defunctum, & excommunicatum abſoluit. *Diſputo. Papa Adrianus, Papam Honorium Hæreticum fuiſſe definiens, vel non erat, vel erat deceptus: ſi non, en Papam Honorium Hæreticum; ſin deceptus, ſequitur Papam in Sanctis damnandis fuiſſe, adeoque in Impiis canonizandis poſſe eſſe deceptum. ex quo illud Cani veſtri erit conſectarium.* [d] Abſurdum non erit omnem illum Diuorum cultum explodere, niſi fortè nihil refert vtrum quis hominem aliquem condemnatum colat.

[x] *Melchior Canus loc. Theolog. cap. 5. & 6. conclus. 3.*
[y] *Vaſquez Ieſ. lib. 1. Ador. diſp. 5. cap. 3. num. 166.*
[z] *Bell. quo ſupra cap. 8.* §. Dices.
[a] *Bodinus Meth. hiſt. 4.*
[b] *Bell. lib. 4. de Rom. Pont. cap. 11.* §. Ad Quartum.
[c] *Ibid. cap. 10.* §. Decimus nonus.
Dilemma.
[d] *Canus quo ſupra.*

Capvt. LXXXVIII.

Quæſtio 10. De temporibus Cultus, non nouis modò ſed & nobilitèr fucatis.

Primum

Feſtum Conceptionis B. Mariæ, in quo nouo feſto error nouus celebratur. Aduerſarius. [a] Eſt hoc priuilegium B. Virginis ſpeciale, in prima ſua Conceptione immunem à

[a] *Suarez Ieſ. in Thom. part. 3. qu. 27. art. 1. & 2.*
Feſtum conceptionis B. Virg.

peccato fuisse. Antiqui Patres pauca de hoc priuilegio loquuti sunt, tum quia Spiritus Sanctus Ecclesiam paulatim instruit, tum etiam quia illi in alijs grauioribus mysterijs explicandis distinebantur: POSTQVAM vero ante Quingentos annos veritas hæc COEPIT CLARIVS doceri, ita incendit fidelium animos, creuitque paulatim eius fides, vt iam ferè omnium consensione recepta sit, & præsertim ABHINC DVCENTIS ANNIS Ecclesiastici Scriptores omnes, vniuersæ Academiæ, huic sententiæ subscripserunt, adeò vt in Academijs, nulli ad doctoratus gradum aditus patebat, qui prius, sub iuramento, non promiserit nunquam se veritatem hanc oppugnaturum; non est autem credibile Spiritum Sanctum permissurum fuisse vniuersam Ecclesiam in re tanti momenti grauiter errare. Hûc accedit, quod ab Ecclesia festum conceptionis apud Græcos ante mille annos, ANTE QVINGENTOS apud Latinos ferè omnes celebrari COEPIT. dicetur fortasse non celebrari hoc festū cōceptionis quod illa sancta est, sed quia est magnū Dei beneficiū, initiumq; maiorum. Sed hoc nulla ratione probandum est, quia Ecclesia non celebrat hoc festum tantum in gratiarum actione, respectu Dei; sed etiam in honorē virginis: non est autē virgo digna honore propter conceptionem, nisi illa Sancta fuisset: tertium fundamentum huius ex [a] Patrum autoritate petendum est. *Hoc in loco non agitur de B. Mariæ Conceptione, qua Dominū Iesum concepit, sed qua ipsa a Matre concepta fuit: illam omni-modo immaculatam fuisse nemo nisi Infidelis negat: hanc vero non fuisse Originalis vitio impuram, nemo nisi superstitiosus affirmat. quia. Aduocatus.* [b] B. Virginem fuisse a peccato liberam, è sacris literis, iuxta germanum literæ sensum, nusquam habetur: quinimo lex generalis in ijs traditur quæ ex Adæ carnali sciz: propagatione creatos, sine vlla exceptione cōplectitur: Nec vero dici potest, Apostolorum tempore id in Ecclesiam descendisse, nam constat PRISCOS Scriptores non id a maioribus suis accepisse. Imo Sancti OMNES, qui in huius rei mentionem inciderunt.

Nouus articulus fidei.

Conceptio Sanctiss. Virg.

[a] Damascenus, August. Bernard. Cyprianus, Hieron. Origines, Anselmus, Theodorus, Cyrillus, Irenæus, Greg. Neocæs. Gregor. Nazianzenus.

[b] Melchior Canus locis Theolog. lib. 7. cap. 1. primariæ Cathedræ in Academia Salmanticensi olim præfecti.

VNO

Vno ore asseuerarunt beatam virginem In peccato Originali conceptam fvisse. *Nec tamen Iesuitam puduit omnium Patrum autoritate destitutum, autoritatem Patrum omnium nobis obtrudere: at ego opponam ipsum sibi, ait enim* Patres antiquos pauca *de hoc priuilegio loquutos: imo paucos quoq; illud tenuisse, quia* Paulatim *inquit, creuit huius fides,* præsertim, *inquit,* abhinc ducentis annis, *id est, non ante annos mille quadringentos obtinuit in Ecclesia: & sane per istos* 200 *vix centesimus quisque id defendebat. nunc autem hunc sensum, quasi fidei oraculum, ipsa nouitas cudit, quid multa?* [e] Festum conceptionis celebrandum non est, sicut in multis locis: & ratio est, quia B. virgo peccatis concepta fuit, vt cæteri. [e] *Gratian. dist.* 3 *cap.* Promanandum.

Secundum, festum Assumptionis.

Aduersarius. [c] Beatæ Mariæ corpus assumptum fuisse in cœlum ex antiqua historia verissimum esse constat. *Aduocatus.* [e] Nihil huiusmodi (inquit Augustinus) inuenitur apud Latinos Patres: est hoc Apocryphum dogma, inquit Hieronymus, & istam historiam Beda refellit, vt Euangelistæ contradicentem. [d] *Colleg. Anglo-Rhem. Annot. in Act.* 1.14. [e] *Sixtus Senensis Bibl. lib.* 2 *Tit.* Mariæ transitus.

Tertium, est festum Corporis Christi.

Aduocatus. [f] Consuetudo qua panis Eucharistiæ in publicâ pompa circumfertur, præter veterem morem, ac mentem, haud longo tempore inducta, ac recepta videtur. illi enim tanta veneratione habuerunt illud Sacramentum, vt non modo ad eius perceptionem, sed ne ad suspectionem admitterent, nisi fideles, quos tanti mysterij perceptione dignos existimarunt. quare hic Circvm-gestationis vsvs cum Ecclesiæ lucro omitti possit. tum quia Recens est, & Div sine eâ suus Eucharistiæ honos constiterit. *Quando vero hoc Monstrum primum lucem aspexit?* [g] Vrbanvs quartus Pontifex instituit quidem *Festum Assumptionis beatæ Virginis.* [f] *Cassander lib. Consult. art.* 22. *Festum corporis Christi. Processionum abominanda nouitas.* [g] *Bell. lib* 4. *Eucharist. cap. vlt.*

festum corporis Dominici, & sublimen illam PROCESSIONEM. *At quamdiu luce dignum?* [h] Albertus Cranzius Nicolaum Cusanum Legatum per Germaniam laudat, quod abusum Eucharistiæ in Circum-gestatione, nimis frequenti SVSTVLERIT: quia (inquit Cranzius) eius Sacramenti vsus a cœlesti Magistro ad VSVM, NON AD OSTENTATIONEM institutus est.

[h] *Cassander quo supra.*

Quadragesima stricta Obseruatio.

Vnam aliam de Quadragesima attexam: quia de huius Antiquitate nondum fortasse vobis satisfecimus. Huc incubo. Aduersarius. [l] Ieiunium Quadragenarium, quod proxime ante pascha obseruatur, & colitur, quidam Iuniores censent esse iure diuino sancitum, quia Ecclesiæ Patres aliqui sic videntur docuisse. * Ambrosius vocans illud indictum a Christo Ieiunium rursus in hoc legem Dei homo prandendo rescindit. similiter Augustinus & alij. *Aduocatus.* [k] At Communis Theologorum opinio est, Ieiunium Quadragesimum non iure diuino institutum fuisse. *Aduers.* [l] Sed tamen traditione Apostolica, & iure Canonico, & generali Ecclesiæ cousuetudine celebratur. *Si Ieiunium ante Pascha vultis, non inficiamur, sin integrum Quadragenarium, Consuetudinis Ecclesiæ multiplex diuersitas vobis reclamabit. Aduocatus.* [m] De Ieiunij Quadragenarij numero magna fuit olim apud Christianos varietas. quam etiam Irenæus significat, Quidam* inquit, se vnum diem ieiunare existimant, alij duos, non pauci plures, multi quadraginta, atque diurnis, ac nocturnis horis diem suum metiuntur: quæ varietas ac discrepantia non nostra modo ætate, cœpta est, verum-etiam longe ante Maiores nostros &c. si quæras quomodo tempus Ieiunij Quadragesimam vocauerint, cum alij octo, alij septem, alij sex, alij tres, alij duas, alij vnam duntaxat hebdomadam ante pascha ieiunio consecrauerint, vt Sozomenes, & Nicephorus tradiderunt;

[l] *Azorius. Ies. Inst. Mor. lib. 7. cap. 23.*
* *Serm. 2. & Serm. 26.*
[k] *Azorius quo supra.*
[l] *Idem Ibid. & Maldonatus in sum.*
[m] *Azorius quo iam supra.*
* *Irenæus lib. 5. cap. 25.*

runt;

runt; Respondeo. *Respondes tuum fundens Oraculum.* [a] Apostolos quadraginta dies proxime ante pascha ieiunio deputasse : deinde varias consuetudines intro-ductas esse, cum alij pleno, alij semipleno Ieiunio dies istos celebrabant. *Aduocatus.* [b] Græci in tempore Quadragesimæ, in honorem Resurrectionis, nefas esse dixerunt in Sabbato Ieiunare. Latini contra, in memoriam luctus Apostolorum Ieiunium in Sabbato obseruarunt. *Vtrique opinione vestra,* benè. *aut Apostolos igitur legis Quadragessimalis Ieiunij non autores, aut Catholicos iamdiu eius Violatores fuisse.*

[a] *Idem Ies. quo supra cap.26.*

[b] *Ibidem.*

Caput LXXXIX.

Quæstio vltima circa Ceremoniarum farraginem versatur, nam Ecclesia Romana multa ista Ceremonia Antiquitati repugnant, non modo quia ista, sed quia multa : multitudo enim ipsa - - &copia nocet.

ADuocatus. [a] Ætas Hieronymi, præter diem Dominicum, pauca numerat festa, NVNC feriarum neque finis, NEQVE MODVS EST. [b] Quarum ANTIQVITVS mira paucitas. [c] Turbam festorum dierum quos vel Episcopi multitudinis indulgentes affectibus, vel Romani Pontifices CAVSIS NON NECESSARIIS instituebant, facile paterentur abrogari, quale est illud Conceptionis, & Natiuitatis Virginis. [d] Nobis Christianis diuersis temporibus, Pontifices diuersi, diuersos mores præscripserunt, circa ceremonias, cultum, cibos, ieiunium, vestitum, Pompas, mitras, & huiusmodi, sed VNVM admirabilium VINCIT ADMIRATIONEM, quod illi his ambitiosis moribus se cœlum ascendere posse putant : & tamen istæ religionum leges nullo alio fundamento nituntur, prætérquam suis placitis, nec aliam insuper regulã, præter credulitatẽ habent. *Hoccine verum est? exemplum vnum exhibebo.* [e] Non possum non stomachari eos, qui vt suum institutum laudent, non verentur coram populo iactare, & dicere eum,

[a] *Erasm. annot. in Matt. 11. Ceremoniarum onera noua & importabilia.*

[b] *B. Rhenanus in arg. in Tert. de Corona militis.*

[c] *Erasmus de Amab. Eccl. concord.*

[d] *Agrippa de Vanit. Scient. cap. 56. Stupenda superstitio.*

[e] *Alphonsus de Castro lib. 1. Hæres. cap. 9.*

eum, qui semel habitum istius ordinis susceperit, non posse in fide errare, aut deficere: nonne hæc aperta est BLASPHEMIA? est ne forte potentior panis, quam Dei gratia, aut fides? *De aliis.* [f] Fatendum est NOVELLAS esse TRADITIONES in quibus ab æquitate, & mente Ecclesiæ, ab Imperitis, & superstitiosis Ecclesiarum præfectis RECESSVM est, vt de nimis seuera exactione Ieiuniorum, & ciborum delectu, item cœlibatu eorum quo nimis temerè sese ad cœlibatum astrixerunt, de votis Monachorum, & reliquis id genus. Assentimur Augustanæ (*Prostantium*) Confessioni cum ait: Si Episcopi hos abusus præcipuè, qui missam, & alias partes diuini cultus inuaserunt, correxissent, minùs nunc esset dissentionum: neque tantùm monendos, & rogandos putamus, vt abusus corrigant; verum etiam vt antiquos aliquot Ecclesiæ RITVS, & mores per progressionem & inclinationem temporis OBSOLETOS, & IMMVTATOS reuocari studeant. *Imò, quod magis dolendum est,* [g] Bona pars Ceremoniarum, teste Eusebio, ab Ethnicis in nostram Religionem migrauit; plus HODIE onerantur Christiani, quam olim Iudæi, crescentibus Ceremoniarum legibus. *Nec hoc solum, sed* [h] Sylua quædam Iudaicarum, & Gentilium ceremoniarum agrum Domini occupauit. *qualia?* [i] Onera, quæ Ministri imponunt humeris hominum sunt importabilia, NON onus Christi. *Hactenus de Ceremoniis vestris, quæ, dum earum numerum spectamus, nimiæ; dum vsum, nullius sunt ponderis. Ad exitum iam perducta est quæstio.*

[f] *Cassand. lib. Consult. art. 25.*

[g] *Agrippa quo supra. cap. 6.*

[h] *Polyd. Virg. Inuent. lib. 4.*

[i] *Caietan. com. in Math. 11.*

CAPVT. LXXXX.

Conclusio tres difficultates expedit.

Prima difficultas.

QVod si forte Maiores nostri, in antiquis erroribus implicati, Caput autem Christum tenentes, *fatis concesserint,*

rint nec veritatis lucem aspicere potuerunt; vel si qui in viuis fuerint qui explorat os errores nolunt deponere: quid est nobis de vtroq; genere sentiendum? Hunc nodum Sanctus Cyprianus Patronus noster piè iamdudum sciteque dissoluit. [*] Ideò frater si quis de Antecessoribus nostris, vel ignoranter, vel simplicitèr hoc non obseruauit, quod nos facere Dominus exemplo, & magisterio suo docuit; potest simplicitati eius, de indulgentia Domini, venia concedi: NOBIS verò NON potest IGNOSCI, qui nunc à Domino admoniti, & instructi sumus. *Quia Consuetudinem veritati præfracte anteponere, quid est aliud, quam Ethnicus ille stupor? Aduocatus.* [a] Hæc Indos odiosissima cogitatio, vel maximè à Dei cultu reuocabat, quod ex nostra doctrina didicerant Majores suos, salutaris veritatis huius cognitione destitutos, *(absit tamen hæc à nobis impietas, vt ita de Majoribus nostris statuamus)* ad interitum ruisse sempiternum.

[*] Cyprian. epist. 3. ad Cæcilium.

[a] Xauerius. Ies. lib. 4. Epist. 1.

Secunda.

Quinam professores, Pontificij nè an Protestantes, antiquitatem magis venerentur? procul-dubio ij, qui Antiquitatis Testimonijs libentius acquiescunt: hoc punctatim iam supra præstiti, nunc exemplo vnico illustrabo. Aduersarius. [b] Pristinam Ecclesiæ faciem historia prisca detegit: huc prouoco; antiquiores Historici sunt Eusebius, Damasus, Hieronymus, Ruffinus, Socrates, Sozomenes, Theodoretus, Marianus Scotus, Sigebertus, Nicephorus; quid narrant? Nostrorum laudes, progressus, hostes. *De omni genere testium vah quam confidentèr Hic Rhetor? sed Rhetoricè omnino (per hyperbolen) nè dicam poëticè: nam hos Autores Protestantes studiosè peruoluunt, ex his Antiquitatis lucem eliciunt; horum suffragia sibi vendicant; quæ testimonia, quoties Pontificij suæ nouitati aduersari persentiscunt, non modò non approbant, verum etiam in testes ipsos sæpe procacitèr inuehuntur. verbi causa.* [c] Sic quidem Eusebius, sed erat hæreticis addictus. *Rursus.* Non multùm me mouet Pontificalis Damasi. [d] Erat Hieronymus

[b] Campianus. Ies. Rat. 7.

[c] Bellar. lib. de Rom. Pontif.

[d] Canus loc. Theol. lib. 2. cap. 10.

ronymus in ea sententia, non est autem Hieronymus regula fidei nostræ. [f] Idem habet Ruffinus, sed Ruffinus, pace Lectoris dixerim, traditionem Patrum ignorabat. [g] Socrates Hæreticus fuit Nouatianus: ergo iudicium eius in dogmatibus stabiliendis nullius est momenti. [g] Non ignoramus Sozomenem multa alioqui mentitum esse. [h] Theodoretus de alio errore damnatus est. [i] Nicephorus mihi semper audacior est visus. [k] Marianum Scotum contemnimus. [l] Sigebertus in hoc est fide indignus. [m] Nihil de Beato Rhenano laboramus, apud nos minimè Beato. *Instantiam vnam addam, quæ vos vehementèr exercuit: Ecclesiastici Scriptores referunt Nectarium Constantinopolitanum Episcopum Confessionis ritum sustulisse. Aduers.* [n] Duo simul falsa Caluinus scribit, cum addit: Nectarius vir eruditione clarus confitendi ritum abrogauit. nam non est credibile Episcopum Nectarium iam senem, & nondũ baptizatum, clarũ eruditione fuisse. *Aduoc.* [o] Non satisfaciet, qui dixerit Nectarium in rebus Ecclesiasticis non admodum eruditum fuisse, vtpotè nuper baptizatum, & vrbis factum Patriarcham: at CREDIBILE NON est, rem adeò grauem absque consilio Sapientum attentâsse, tum etiam quia ILLVM IMITATATI sunt alij EPISCOPI Orientales. *Aduersarius.* Respondent alij non esse fidem adhibendam huic historiæ, quia Sozomenes multa mentitur, & Socrates hæreticus Nouatianus fuit. [q] Nectarium fuisse à Nouatianis hæreticis deceptum affirmare OPORTET. Sed esto, non fuerit deceptus, at mendacissimè Socrates, &c. *Aduoc.* [r] Sic quidem respondet Baronius: at non facilè potuisset mendacium confingi in re tam publica, & manifesta, si non fuisset in re aliqua fundamentum. [s] Non facilè adduci possum, vt credam historiam confictam fuisse. *Nec putandum Nectarium factum senem vsque-adeò delirâsse, vt Nouatianorum Hæreticorum consililo esset seductus. quia.* [t] Chrysostomus Nectarij Successor EANDEM consuetudinem retinuit. *Quinetiam vos nihilo humanius aut verecundius Patres ipsos tractare soletis, quoties vestris*

[e] Ibidem.
[f] Bell. lib. 3. de cultu Sanct. ca. 10.
[g] Valent. Ies. lib. de cælidatu. Cap. 6. pag. 869.
[h] Idem lib. de Eucharist.
[i] Mald. Ies. in præf. in Luc.
[k] Bellar. lib. 2. de Rom. Pont. cap. 5. §. Quocirca.
[l] Bell. lib. 4. de Rom. Pont. cap. 13. §. Habemus.
[m] Greg. Valent. Ies. lib. de Eucharist.
[n] Bell. lib. 3. de Pænit. cap. 14.
[o] Suarez Ies. Tom. 4. disp. 17. Sect. 2. num. 30.
[p] Suarez quo suprà.
[q] Baronius Tom. 1. Anno Christi. 56. pag. 440.
Baronius Ies. Cardinalis oscitantiæ notatur & præiudicij.
[r] Suarez quo sup. §. De hac.
[s] Bell. quo sup. cap. 14. in fine.
[t] Suarez. ibid.

vestris placitis reluctari, ac refragari videntur. Hoc (Deo his cœptis fauente) tot vestris testimonijs, tamq; luculentius efficiam, atq; præstabo, vt nemo sit ex Schola vestra tam effrons, qui postea audeat Antiquorum Patrum contemptum Protestantibus obijcere. Intereà vestrum erit, post hominum memoriam nefandam, sed styli non gladij lanienam vobis ob oculos proponere. [w] Tu Beatissime Pontifex expurgari fecisti omnium Autorum Catholicorum, & præcipuè VETERVM PATRVM Scripta. *Verbi gratiâ.* [x] Vbicunque hæc verba in Patribus reperiuntur, SCRIPTVRAE SVNT OMNIBVS NECESSARIAE, deleantur. *Philosophus, vbi fortè aspexerat filium Parentum suorum agrum sepulchralem aratro proscindentem, Hoc est verè, inquit, colere monumenta Majorum. De facto vestrorum non dissimili, similiter dixerim, hoc est verè scripta Patrum conterere, atquè euoluere.*

[w] *Sixtus Senensis in Epist. nuncup. ad Pium. 5. Pontificem.*
[x] *Index Expurg. ex Autorit. Conc. Trident. Pag. 27.*

Tertiæ Difficultatis Solutio.

Quoties de Antiquitate certatur, & pars altera longæuam quidem, sed minime primæuam Antiquitatem ostentat; altera vero primā, sed iam hominis vitio antiquatam, vendicat: toties (exemplo Christi) primæuam succedenti, tanquam Meretricis fucato splendori natiuam Matronæ faciem; aut tanquam filium legitimum spurio, anteponere debemus. Christus taxat & corrigit diuortij consuetudinem, bis mille annorum tritam. Aduocatus. [y] In [*] Matth. 19. [Non sic fuit ab initio.] Cum Pharisæi proposuissent constitutionem Mosis, qua, ob duritiem cordium ipsorum, nitebatur diuortij consuetudo: Christus antiquiorem Dei, circa propositam quæstionem, constitutionem: cui tum ob antiquitatem, tum quod Dei esset, non Mosis, constitutio meritò cedere deberet. *Ne igitur Ecclesia Ceremoniarum multitudine grauetur.* [z] Augustinus scribit NIMIAM illam consuetudinem, oblata occasione, RESECANDAM ESSE, etiam-si fidei non videntur aduersari; quia Religionem, quam Christus liberam

[y] *Iansenius Concord in* [*] *Matth. 19.*
[z] *Cassander lib. Consult. Art. 7.*

ram esse voluit, seruilibus oneribus premunt. *Ne insuper superstitione corrumpatur.* [a] Quisquis, ait [*] Augustinus, verus Christianus est, in sacris SVPERSTITIOSA REPVDIAT; nec VLLA ratione placet, (inquit [*] Bernardus) contra Ecclesiæ & Patrum ritum NOVITAS, temeritatis mater, soror Superstitionis, filia leuitatis. *Quid multa?* Apostolus in [*] Rom. 16. [Obsecro vos fratres, vt obseruetis eos, qui diuisiones faciunt, PRAETER doctrinam, quam à nobis didicistis, & declinetis ab ijs, qui per BENEDICTIONEM fallunt corda simplicium.] [b] Sic hortatur Apostolus Romanos, & in Romanis nos: vide autem nè HAC TEMPESTATE sint NONNVLLI stultã opinionem populo, præter Christi doctrinam, inducentes, magis fortaßis superstitiôsam quam Religiôsam. Hæreamus igitur SOLI CHRISTO, & APOSTOLICAE DOCTRINAE. *Et rursus* [*] *Apostolus.* [ô Timothee profanas vocum NOVITATES deuita.] [c] Vocum, id est, Dogmatum; si vitanda nouitas, tum sacrata & tenenda est Antiquitas : quas nouitates sectari nunquam Catholicorum, semper verò HAERETICORVM fuit. *Qua Antiquitatis nota diligentèr pensitata, nemini dubium esse possit, vtrum Protestantium an Pontificiorum Religioni potius adhæreat; cùm præsertim hi veritatem cuiuscunque Consuetudinis, illi Consuetudinem solius veritatis affectant, & consectantur.*

[a] *Episc: Espens. in 2. Tim. 4.*
[*] *Lib. 3. de Doctr. Christi cap. 18.*
[*] *Epist. 174.*
[*] *Rom. 16.*
[b] *Faber Stapulensis in eum locum.*
[*] *Tim. 6.*
[c] *Episc. Espensæus Comm. in hunc locum.*

Gloria trin-uni Deo in secula, Amen.

Apologiæ Catholicæ Liber
Secundus Notas alias suo quasq; ordine pertractans.

Capvt. I.

Nota septima Vnitas obijcitur, in species duas dissoluitur, quarum

1. [a] Est vnio membrorum cum capite.
2. Membrorum inter se. Hæ duæ vnitates faciunt Ecclesiam vnam.

[a] *Bell.lib.4. de Eccles. Milit. cap.10.*

Quæstio prima, quæ est vnionis Membrorum cum Capite, ex Thesi & Hypothesi breuitèr, dilucideq; pro instituti nostri ratione, euentilanda est.

THESIS.

Duersarius. [b] Hæc vnio cum capite Pontifice Romano fuit semper Nota Ecclesiæ Catholicæ. [c] Per quam excluduntur Schismatici omnes qui habent fidem, & Sacramenta; sed non subduntur Romano Pontifici. [d] Qui, licet fidem Catholicam profitentur, non sunt tamen Catholici, quia non profitentur in Ecclesia Catholica. [e] Catholica enim non est, nisi quatenus cum Romano Pontifice coniuncta est: Extra quam Ecclesiam non est salus. [f] Subesse enim Romano Pontifici definimus esse de neces-

[b] *Idem ibidem.*
[c] *Bell.ibid.lib.* 3.*cap.*2.§. Atque hoc.
[d] *Bell.ibid.cap.* 5.§.At obijciunt.
[e] *Lindanus Panopl.lib.4. cap.*84.
[f] *Greg.de Valent.Ies. Analys.lib.6.cap.*5. *& Vasquez. Ies. Tom.*1. *disp.*21.*Num.* 2.

sitate salutis. [g] Schisma autem est rebellis separatio a Romano Pontifice. *Quid ad hæc Protestantes? Aduocatus.* [h] Axioma nostrum est, inquit * Caluinus, non audiendos esse qui ab Ecclesia discessionem faciunt, & abrumpunt fidei vnitatem; hoc Papistis libenter concedimus: sed quod discutiendum erat, mille locis dilucidè exposuimus, Papam cum sua caterua nihil minus quam Ecclesiam esse. *Et sanè hæc Capitis prærogatiua iam-diù corpori suo, viz. Concilio Basiliensi, hæretica esse videbatur. Aduocatus.* [i] Quæ maior superbia est, inquit Bernardus, quam quod vnus homo toti Ecclesiæ suum præferat iudicium, quasi solus Spiritum Sanctum habeat?

[g] *Tolletus Ies. Instr. Sacerd. lib. 1. cap. 19.*
[h] *Stapl. Promp. Fer. 4. Hebd. 4. Quadrageß.*
* *Com. in Ioh. 9.*
[i] *Conc. Basilien. Patres vt refert Aeneas Syluius de gestis Conc. Basil.*

Thesis Iesuitarum. Primò, Argumentis; Secundò, Exemplis Antiquitatis refellitur. Argumenta duo persequemur.

Primum.

Aduocatus. [k] Nisi Petrus alios Apostolos vel per se vel per alios Episcopos ordinâsset, nulla ratio est, cur Romam Ecclesiarum omnium Matrem esse dicamus. *At.* [l] Vtrum Petrus eos ordinâsset est incertum. Sententia, quæ NEGAT Petrum alios ordinâsse, magis est COMMVNIS. *Imò.* [m] Apostoli à CHRISTO IESV in tempore cœnæ Sacerdotalem potestatem ACCEPERVNT. *Vis huius argumenti est huiusmodi: Si Petrus non alios Apostolos, Episcopos ordinabat, tum (vt ait Iesuita) Romana Ecclesiarum Mater dici non debet; at, secundùm communem Theologorum sententiam Petrus (inquit Iesuita) NON ordinabat Episcopos: Ergo, (sic enim ex Iesuitis contra Iesuitas licet concludere) Romana Ecclesia Matris prærogatiuam non accepit, sed arrogauit.*

[k] *Bell. lib. 1. de Rom. Pont. ca. 23.*
[l] *Franciscus de Vict. Relect. 2. qu. 2.*
[m] *Greg. Valent. Iesuit. lib. 7. Analys. cap. 2. pag. 52.*
[n] *Idem lib. 2. de Eucharist. pag. 82.*

Argumentum Secundum.

Aduersarius. [o] Ecclesia Romana non possit deficere: [p] Ego

[o] *Bell. lib. 4. de Eccles. Milit.*

[p] Ego prorsus existimo Ecclesiam Romanam a Christo domino accepisse primatum, non ex Ecclesiæ autoritate. *Aduocatus.* [q] Alioqui intelligi nequit, quomodò deficere non possit. [r] NISI enim Papalis autoritas à CHRISTO immediata fuerit, à tota Ecclesia institui non poterat. *At.* [s] Vt Episcopus Romanus potius Petro succederet, quam Antiochenus, NON EX INSTITVTO CHRISTI FVIT. [t] Sed erat TANTVM ex IVRE ECCLESIASTICO. [u] Et SIC quidem putabant Concilij Basiliensis Patres. *Etiam* [x] Rectè Driedo dicit, NEQVE TRADITIO NEQVE SCRIPTVRA habet, sedem Apostolicam à Romana non posse transferri. [y] Imò (si Ecclesiæ visum est ita statuere) Treuerensis Episcopus Episcopo Romano præesse possit. *Huius etiam Argumenti connexio (disputantibus Iesuitis) talis est: Si Ecclesia Romana non accepit autoritatem suam immediatè à Christo, tum potest a fide deficere: at nec Scriptura (inquiunt) nec Traditio antiqua docet Ecclesiam Romanam potestatem eam à Christo accepisse, vt transmutari non possit: Ergo antiquitus acceptum non est, eam esse Matrem illam* Extra quam nulla est salus. H*is argumentis Cathedræ Romanæ fundamenta labefactata corruant necesse est. quod Exempla prisca conuincunt.*

[p] *Greg. Valent. Ies. lib. 7. Analys. cap. 12.*
[q] *Ibidem.*
[r] *Gerson de Potest. Eccles.*
[s] *Bell. lib. 2. de Rom. Pont. cap. 12.*
[t] *Soto vt refert. Valent. Analys. li. 7. cap. 12.*
[u] *Staplet. de Doct. Princ. lib. 13. cap. 15.*
[x] *Bell. lib. 4. de Rom. Pont. cap. 4.*
[y] *Card. Cusanus lib. 2. de Concord. Cath. cap. 13. & 14.*

CAPVT. II.

2. *Thesis superior Exemplis multis, nec occultis euertitur.*

ADuersarius. [a] Hæc vnitas probatur, quia ad Cathedram Romanam omnes veteres Patres confugerunt. Quorum testimonia habemus, quibus hujus Cathedræ vnitas commendatur: Irenæi, Tertulliani, Cypriani, Augustini, Hieronymi, Ambrosij. *Et nos ad horum Patrum testimonia in hac causa confugimus. Aduocatus.* [b] Majus est Testimonium quod factis, quam quod verbis confirmatur.

[a] *Bell. lib. 4. de Eccles. Milit. cap. 10.*
[b] *Glorianus lib. de Schismate pag. 182.*

tur. *Rectè: quid enim verba audiam, cum facta videam? primùm igitur in genere accipite de Capite vestro ex vestro Capite praeclarum acroama.* [c] Ante Concilium Nicaenum ad Romanam Ecclesiam NON MAGNVS RESPECTVS habebatur. *Nunc sigilatim singulos Patres consulamus.*

[c] *Aeneas Sylvius postea pontifex Pius 2. in gest. Conc. Basil.*

1. *Irenaeum.*

Aduocat. [d] A Victore PONTIFICE Romano, vt refert * Eusebius, OMNES Ecclesiae Asiae EXCOMMVNICATAE erant. *Benè habet. Irenaeum apud ipsum Eusebium loquentem audi.* * Fecit Victor (inquit Irenaeus) abscindi tantas Ecclesias, quae morem sibi antiquitùs traditum custodiebant, quibuscum Praedecessores communionem habuerant, NEC POTVIT Anacletus EPISCOPVS ROMANVS POLYCARPO PERSVADERE vt suum Pascha obseruandi MOREM AB Ecclesia ROMANA DIVERSVM deponeret. *Haec Patronus noster Pater Irenaeus. porrò. Aduocatus.* [e] Victor PONTIFEX OMNES simul ORIENTALES, & AVSTRALES Ecclesias à COMMVNIONE AMPVTABAT: cui tunc, inter caeteros excellentissimos viros, restitit Polycrates Asiae Episcopus: & IRENAEVS Victorem PONTIFICEM, tanquam pacis TVRBATOREM acritèr OBIVRGABAT. *Hi Pontificis Aduersarij Irenaeus, Polycarpus, Polycrates, reliquique Asiae Episcopi qui quantique fuerunt?* [f] Irenaeus, PRESBYTER Ecclesiae Lugdunensis, ad componendum illud disidium, Romam mittitur, MARTYRVM literis mirificè commendatus, qui MAGNA libertate Victorem REPREHENDEBAT. *Veteris Catholicismi libertatem agnoscite.* Romanum Episcopum tanquam in Ecclesia (*Iesuitae dixissent Monarcham, & moderatorem*) pacis Turbatorem liberè acritèrque objurgabat. *Cuius Excommunicationis fulmen plumbeum Sancti Christi Martyres prorsus contempserunt. Aut igitur vnionis vestrae dogma deserendum est, aut de Sanctorum Martyrum, & majoris partis Ecclesiae*

[d] *Bell. lib. 3. de verbo Dei. ca. 6.* §. Secundo seculo.
* *Hist. lib. 5. cap. 23.*
* *Eusebius ibid.*
[e] *Agrippa lib. de Vanit. Scient. ca. 59.*
[f] *Erasm praef. ante lib. Irenai.*
Irenaeus noster est.
Dilemma.

clesiæ tum Orientalis, quam Australis salute penitùs desperandum.

2. *Tertullianum.*

Aduersarius. [g] Tertullianus, Euoluant, [*] inquit, Hæretici origines Ecclesiarum suarum, &c. Hoc enim modo Clementem in Ecclesia Romana à Petro ordinatum refert. *Aduocatus.* [h] Docet quidem Tertullianus in Præscript. Vnam esse aliquam Ecclesiam, ex qua reliquæ; hanc autem NVLLI LOCO AFFIGIT; quanquam honorifico laudis elogio Romanam exornat Ecclesiam, NON tamen TANTAM illam facit, QVANTAM HODIE fieri videmus: nam inter Apostolicas Ecclesias illam enumerat, NON SOLVM FACIT APOSTOLICAM, hoc est, summatim eam facit, NON SVMMAM, vt patet ex 4. ejus libro aduersus Marcionem: Videamus, inquit, quod lac à Paulo Corinthij hauserint, &c. Porrò, SI HODIE superesset Tertullianus non istud impunè diceret, nam quas tragœdias vidimus excitatas ob similem causam? *Sic de suo tempore Rhenanus vester grauiter queritur: quanto grauiùs si hodiernum papismum cerneret? quinetiam in libro præscrip.* [i] Non ex personis fides probanda est, sed potius ex fide persona, inquit Tertullianus. *Hanc præscriptionem Tertulliani agnoscite, &, de Pontificis vestri persona publica, vestrum dogma mera est profectò circumscriptio.*

[g] *Bell. lib. 4. de Eccles. Triumph. cap. 8.*
[*] *In Præscript.*
[h] *B. Rhenanus arg. in Tert. de præscript.*
Tertullianus noster est.
[i] *Rhenanus quo supra.*

3. *Athanasium.*

Ad quem Anathematizandum Pontifex Romanus cum Arianis Hæreticis nequitèr conspirauit. Nam. [*] Cum Arianus quidam cum Liberio Romano Pontifice contra Athanasium disputabat dicens, Quis tu es qui pacem orbis dissoluis? *Hæreticum cum Athanasio disputantem audimus, Pontificem Athanasium damnantem audiamus. Aduoc.* [k] Liberius Pontifex interpretatiue consensit in damnationem

[*] *Theod. lib. 2. hist. cap. 16.*
[k] *Bell. lib. 4. de Rom. Pont. cap. 9.* §. Dicet aliquis.

Athanasij,

Athanasij, eumque damnari permisit, quem sciebat causa fidei persecutionem pati. *Quid audio? Damnationem Athanasij?* [l] Erat Athanasius sanctitatis & eruditionis eximiæ, acerrimus Catholicæ fidei Propugnator, pro cuius defensione multas Hæreticorum perpessus est insidias. [m] Qui fuit tanquam columna Ecclesiæ, aduersus omnes Hæreticos. [n] Qui fere solus Hæreticorum argumentationes disturbabat. *Et tamen Liberius Papa, etiam cum hoc sensit (ô caput!) cum Hæreticis* consensit in damnationem Athanasij. *Hoc exemplum in ipsius causæ visceribus altissimè inhæret: neq; enim iam facti, sed fidei quæstio instituebatur: causam totam illustris Cardinalis vester scitè delineauit.* [o] Liberius sententiæ, ADVERSVS ATHANASIVM latæ, subscripsit, & decreta FIDEI in Sirmiensi Synodo scripta suscepit. Epistola ipsius Liberij idem significat, est autem huiusmodi: Dilectissimis Fratribus & Episcopis Orientalibus. S. Ego Athanasium NON defendo. *paulò post.* Itaque, amoto Athanasio, dico me cum omnibus vobis, & cum vniuersis Orientalibus vnitatem habere: FIDEM ego Sirmij expositam atque susceptam lubenti animo suscepi, in nullo contradicens. Hucusque Liberij literæ ad Orientales Episcopos, qui Sirmij ad Synodum ([p] Quæ erat conuenticulum Satanæ) conuenere: Inter quos fuerunt *(viri Hæreticissimi)* Vrsacius & Valens, ad quos in alia epistola sic scribit Liberius. Cognoscat prudentia vestra Athanasium, ab Ecclesiæ Romanæ communione separatum esse; quicumque autem se separatum esse a nostra concordia senserit, sciat se separatum esse a nostra communione, præuaricatori Anathema vna cum Arianis a me dictum. [q] Iustè Liberius defendi non posit, quod injustè contra S. Athanasium subscripserat. Tanti enim momenti existimabatur Athanasij causa, vt qui in eum subscriberent, in Nicænam pariter fidem ferre calculum viderentur. *Hactenus Historiographus, apud vos fere αὐτόπτης, Cardinalis vester Baronius. Nunc ad oppositum, Athanasius iam a Pontifice Ramano, ceu Anathema, excommunicatus, vel necesse habuit communionem cum Pontifice*

[l] *Sixtus Senens. Biblioth. lib* 4. *Tit.* Athanasius *pag.* 206.
[m] *Possiuinus Ies. in Apparatu. Tit.* Athanasius.
[n] *Episcopus Arelaten. in Concil. Basil. vt refert Aeneas Syluius.*
[o] *Baronius Ies. & Card. Annal. Tom.* 3. *anno Christi* 357. *pag.* 709.
[p] *Ibid. pa.* 669.
Athanasius noster est.
[q] *Pag.* 712.

tifice conciliare, vel non: si sic, tum fides Christi deserenda fuit: nam. [r] Athanasius ob fidei Catholicæ defensionem iniustè damnabatur: *si non, tum Communio cum Romano Pontifice non est de necessitate salutis. Et profectò hæc* Columna Ecclesiæ, *hoc* fidei Catholicæ propugnaculum, *hic* Hæreticorum malleus *Athanasius, dum Christo adhæreat, Pontificis excommunicationem contemnit. hoc suo facto palam docet, ac profitetur, interdum a Ministeriali Capite Pontifice Romano discessionem necessariò faciendam esse, vt cum Principali Capite Christo Iesu salutificam vnionem tueri, ac conseruare possimus.* Dilemma. [r] *Iesuita iam supra.*

CAPVT. III.

4. *Cyprianum.*

A*Duersarius.* * Romanum Episcopum succedere Petro in Monarchia Ecclesiæ probatur ex Cypriano, in lib. de vnitate Eccl. vbi docet omnes hæreses inde nasci, quod hæretici non quærunt Caput Ecclesiæ, & quidem à Christo diuersum; quod ostendit fuisse Petrum; & docet Ecclesiam esse vnam in capite vno: quod idem conuenire Romano Pontifici docet in * Epist. ad Cornelium Pontificem. non aliunde hæreses natas esse, quam quod Sacerdoti Dei non obtemperatur, ne vnus in Ecclesia ad tempus Sacerdos & Iudex vice Christi cogitetur. Et ad plebem vniuersam, Vna est, * *inquit*, Ecclesia super Petrum voce Domini fundata; aliud altare constitui non potest. Et Rursus Schismatici isti, [b] inquit, Petri Cathedram atque Ecclesiam principalem, vnde vnitas Sacerdotalis exorta est, non respiciunt; nec cogitant eos esse Romanos, ad quos perfidia non potest habere accessum. *Hæc testimonia quoque* * *Costerus,* * *Turrianus,* * *Duræus, & Iesuitæ plerique omnes lectorum animis passim satis importunè inculcant. Quibus Cypriani sententijs nullius negotij erit ex ipso Cypriano satisfacere. Primò, quia per vnum Episcopum, non vnicum, sed, in eodem*

*Bell. lib. 2. de Rom. Pont. cap. 12. & cap. 16. Prim.
* *Cyprianus lib. 1. Epist. 3. & lib. 2. Epist. 10. ad Cornelium.*
* *Lib. 1. Epist. 8.*
[b] *Bell. lib. 4. de Eccl. Milit. cap. 10.*
* *Lib. 1. Epist. 4.*
* *In Encheridio.*
* *In disp. contra Sadaëlem.*
* *Contra Whitakerum.*

*iure Episcopatus, Episcopum vnum-quemque significat.** Omnes Episcopi sunt Vnus Episcopatus. Quilibet Episcopus vice Christi ad tempus Iudex. *Ita vt nullus Episcopus sit alterius Episcopi imperio subiectus.** Episcopatus vnus est, cuius a Singvlis in solidum pars tenetur. *Secundo, per* vnum Episcopum *seipsum sæpe intelligit.** Episcopum vice Christi, &c. *Tertio primatum, quem Pontifex sibi arrogauit, Cyprianus ex Concilij decreto profligauit.** Neq; quisquam nostrum se Episcopum Episcoporum esse constituit. &c. *Quæ omnia Cypriani iudicium orthodoxum satis explicant, vestrum præiudicium coarguunt: sed vos iam estis testimonijs vestris obruendi. Aduocatus.* [c] Primas, inter Orthodoxos Patres, Cypriano tribuit Papa* Gelasius. *Quid vero Cornelius?* [d] Cornelius Pontifex Romæ Concilio habito decreuit, non esse baptizandos, qui ab hæreticis baptizati essent, vt refert* Eusebius: idem postea Stephanus Papa præcepit. *Quid adhac Cyprianus?* [e] Cyprianus in Conc. 80. Episcoporũ decreuit hæreticos Esse rebaptizandos, Pvtavit enim Pontificem perniciose errasse. & Stephano Papae seriò Praecipienti Cyprianus Parere nolvit, sed verba contumeliosa* protulit Conrta Pontificem, vocans eum superbum, imperitum, cæcæ & prauæ mentis. *Quid multa?* [f] Cyprianus, qui semper est habitus in numero Catholicorum, Romano Pontifici, contra errorem suum in Concilio particulari definienti, aduersabatur. *Bene habet. Gelasius Pontifex Cyprianum laudat: & tamen Cyprianus Cornelij Pontificis autoritatem conculcat, etiam literas suas Episcopi Romani literis, Concilium Concilio, Cathedram Cathedræ, & Præsidi Pontifici, tanquam perniciosè erranti, seipsum præsidem opposuit: & tamen ex Cypriano, inquitis, probamus eum non esse Ecclesiæ Catholicæ membrum, qui non subijcitur Romano Pontifici. Miror quenquam ὀρθαλμιᾷ adeò laborare, vt putet Cyprianum verbis patrocinari Pontificis primatui, cui factis acerrimè repugnabat: adeone Cyprianum delirâsse existimemus, vt confessionem ederet, in damnationem*

* *Cypr. lib. 4. Epist. 9.*
* *Lib. de Vnit. Eccles.*
* *Lib. 4. Ep. 9.*
* *Epist. ad Quintum.*
[c] *Eras. præf. in lib. Cypriani.*
* *In Decret. dist. Can. S. Romana.*
[d] *Bell. lib. 3. de verbo Dei ca. 6.* §. Tertia Seculo.
* *Hist. lib. 7. cap. 2.*
[e] *Bell. lib. 4. de Rom. Pont. cap. 7.* §. Tertia ratio.
* *In Epist. ad Pompeium.*
[f] *Bell. lib. 2. de Conc. cap. 5.*
Cyprianus noster est.

onem sui? nam Aduersarius. [g] Subesse Romano Pontifici est de necessitate salutis. [h] Huic vni Ecclesia Catholica adhæret, extra quam non est salus. *Hoc etiam probari ex Cypriano contenditis, & tamen. Aduocatus.* [i] Cyprianus, cum Stephanus a sua COMMVNIONE cum REPELLERET, & Episcopos ab illo ex Africa legatos, nec ad sermonem communis colloquij admitteret, & præciperet vniuersæ fraternitati, ne quis eos in domum suam reciperet, vt venientibus non solum pax, & COMMVNIO, sed & tectum & hospitium NEGARETVR, Cyprianum quoque pseudochristum, & dolosum operarium diceret. &c. *Viden'? Communionem cum Pontifice nihili fecit Cyprianus, & tamen* [k] Cyprianus in illo dissidio, pacis & vnitatis vinculum constantissimè retinebat mente pacificus. *Esse igitur potest vnitas Catholica extra, imò contra Pontificis vnionem: ecquid habes, Costere, quod opponas? Aduersarius.* [l] Non habet Deum Patrem, inquit Cyprianus, qui non habet Ecclesiam matrem. *Patronus.* [*] MVLTA Stephanus contra Ecclesiam Dei, asserere conatur, at quomodò habere potest Deum Patrem, qui non habet Ecclesiam matrem? *Quibus verbis Cyprianus in Pontificem, tanquam in schismaticum, inuehitur: ea tu (quâ conscientiâ ipse videris) tanquam pro Pontificis vnione dicta obijcis: Cyprianus quantus fuit nôsti:* [m] Cyprianus semper est habitus in numero Catholicorum. [n] Martyrio postea coronatus. [o] Nec retractatio eius vnquam inuenitur. *Qui tamen certò credidit schisma impium nullo posse Martyrij igne expiari.* [*] Etsi quis occisus (*inquit*) propter nomen Christi, postmodum fuerit extra Ecclesiam constitutus, & ab vnitate & charitate diuisus coronari in morte non poterit. *Non potestis igitur Pontificis primatum ex Cypriano asserere, nisi velitis etiam Cypriano Martyrij sui coronam detrahere: neque profectò rectè a vobis definitur Ecclesiæ vnio, si Sanctus Cyprianus de Ecclesia vnus fuit.*

[g] *Valent. Ies. supra cap. 1. lit. f.*
[h] *Lindanus supra.*
[i] *Cassander lib. Consult. art. 7.*
[k] *Idem ibid.*
[l] *Costerus Ies. Apolog. part. 3. ante præf.*
[*] *Cyprianus Epist. ad Pompeium.*
[m] *Bell. supr.*
[n] *Cassander quo supra.*
[o] *Bell. quo supra.*
[*] *Cypr. lib. 4. Epist. 2. pag. 114.*

Capvt. IIII.

5. *Augustinum, & Totam Ecclesiam Africanam.*

a Bell. lib. 4. de Eccl. Milit. cap. 8.
** Contra Epist. Fund. cap. 4.*
b Bell. ibid. cap. 10.
** In Psal. contra partem Donati.*
c Possininus Ies. in Apparatu sacro Tit. Carthag.
d Costerus Ies. Enchirid. tract. de Sacra Scriptura.
e Lindanus Panopl. lib. 4. cap. 89.
f Liber Conciliorum de actis Conc. Africani.

Advers*arius*. a Etiam * Augustinus: Me (*inquit*) tenet in Ecclesia, in sede Petri, cui Christus oues suas commendauit, vsque ad præsentem Episcopatum successio Sacerdotum. b Rursus aduersus Donatistas. Venite fratres (* *inquit*) si vultis vt inseramini vite, numerate Sacerdotes ab ipsa sede Petri; ipsa est Petra, quam non vincent superbæ Inferorum portæ. *His Augustini testimonijs ex Augustini verbis sæpè fuit ab alijs responsum: nunc ex Augustini factis Consequentiam vestram diluemus. Aduocatus.* c Erat Conc. Carthaginense Ann. Dom. 419. in causa Apiarij Presbyteri. d Huic Concilio Augustinus interfuit. e Sub quo Episcopo hæc causa Apiarij incidit, qui Episcopus Apiarius Concilij Africani decreto Episcopatu suo Siccensi dejectus, ad Episcopum Romanæ sedis appellat; Pontifex eum absoluendum & restituendum suæ Ecclesiæ judicat, quod factum suum (*vt Pontifex fingebat*) Canone Concilij Nicæni muniebatur: Africani ad Patriarchales sedes Alexandrinam, Constantinopolitanam, Antiochenam nuncios destinant, qui exemplaria ex illarum armarijs Africam deferunt, sed in quibus Non erat Canon ille de appellando ad Romanum Pontificem comprehensus. f Istius Concilij Africani seu Carthaginensis ducenti tres tribus Papis Sozimo, Bonifacio, Cælestino restiterunt, Canonem Nicæni Cōcilij ab ipsis Pontificibus, in defensionem primatus sui, Falsvm esse deprehendunt. Cōcludunt tandem nemini licere ad Romanum Pontificem prouocare; nisi fortè (inquiunt) credat quispiam Vni cuilibet posse Deum examinis inspirare justitiam, & innumerabilibus in Concilio congregatis denegare. *Hæc etiam causa vnionis vestræ iugulum petit. An*

igitur

igitur tot Orthodoxorum Episcoporum decretum tam graue constansque licebit admittere? Aduersarius. [g] Non tenemur credere quicquid isti Episcopi statuerint. *Quamobrem verò?* [h] Quia erant ex ignorantia decepti. *Quatenus, obsecro, decepti?* [i] Diabolico spiritu instigati fuerunt, omnesque illi antecessores Eulalij priuilegia Romanæ sedis conabantur infringere. *Quamdiu tandem à Romana sede vi excommunicationis distracti permanserint?* [k] Cum Deus post ANNOS circitèr CENTVM Africanæ Ecclesiæ benignus misereri constituisset, & Eulalium donauit Archiepiscopum, qui pœnitentiæ libellum Ecclesiæ Romanæ Episcopo Bonifacio. 2. solenni ex more conscriptum offert, vt videre est ex Bonifacij 2. Epistola ad Eulalium Thessalonicensem Episcopum. [l] Postquam Afri per centum annos in schismate perseueràssent, tandem excitauit Deus Eulalium qui eam Ecclesiam domum reduxit. *Hæc fortè non est genuina epistola Bonifacij Aduersarius.* [m] Respondeo valdè mihi epistolas eas Bonifacij esse suspectas. *Aduocatus.* [n] Cæterum hanc esse genuinam Bonifacij epistolam & minimè suppositiriam, satis superque arguit, quod ante annos 500. talis indubitatò credebatur, ex qua Gratianus capitulum citat non exiguum: & Antonius Florentinus, veterum rerum studiósus peruestigator, nobis attestatur, hanc rem longè verissimam: quam qui confictam ridet, quid, quæso, relinquet nobis saluum ex omni antiquitatis historia, quo res in Ecclesiæ negotijs gestas nostri seculi Academicis probent, atque corroborent? *Hoc dato, quid erit indè Consectarium?* [o] Sequitur falsum esse, quod dicimus de conjunctione Augustini, Eugenij, Fulgentij, & aliorum Africanorū cum Romana Ecclesia. *Si igitur Concilium Africanum consulimus, Pontifices vestri ius appellationis non diuino consilio, sed humano, sed nè humano quidem, nec fide antiquitatis, sed ambitionis fraude arripuerunt: sin vobis credimus, B. Augustinus, Fulgentius, alijque celeberrimi Concilij istius sanctissimi Patres vniuersi (in illo Schismate mortui) nec tunc sancti, nec nunc beati haberi*

[g] Bell. lib. 4. de Conc. cap. 7.
[h] Idem lib. 2. de Rom. Pont. cap. 25. § Alterum.
[i] Epistola Decretalis Bonifacij 2. ad Eulalium.
[k] Lindanus Panopl. lib. 4. cap. 89.
[l] Epistola ipsa Bonifacij.
[m] Bell. lib. 2. de Rom. Pont. cap. 25. §. Sed contra.
[n] Lindanus Panopl. lib. 4. cap. 89. ad finem capitis.
[o] Bell. quo supra.
Augustinus noster est.
Dilemma.

possint; etenim non isti, inquitis. [p] Sed Successores eorum peccatum illud correxerunt.

[p] Turrianus Ies. contra Sadaëlem. pag. 256.

6. *Hieronymum.*

Aduersarius. [q] Etiam *Hieronymus ad Damasum Pontificem: A te Pastore (inquit) præsidium ouis peto, ego Cathedræ Petri communione consocior; super illam Petram ædificatam Ecclesiam scio, Quicunque extra hanc domum agnum comederit, profanus esto; Si quis in archa Noë non fuerit, peribit regnante diluuio: & de nomine hypostaseos ad eundem Damasum: Tu, inquit, si jusseris me dicere tres hypostaseis esse, dicam. *Primùm posteriori in duobus satisfaciam: vnum est, Hieronymum non de dogmatis alicuius sensu vero, sed de vocabuli vnius vsu idoneo dubitâsse.* *Aduocatus.* [r] Ab Arianis trium hypostasen (inquit * Hieronymus) NOVELLVM à me nomen exigitur: interrogamus quid per tres hypostases intelligant; Tres subsistentes personas, aiunt: respondemus nos ita credere: non sufficit sensus: NOMEN ipsum efflagitant, EGO QVIA, &c. Ex quibus verbis intelligimus Hieronymum nihil sibi in recta & sana intelligentia à crimine hæreseos timuisse, sed VOCIS venenum formidâsse. *Quomodo?* [f] Nomen HYPOSTASIS, eò quod non pro persona, sed pro essentia soleret vsurpari, atque adeo periculòsum esset dicere, tres esse in Diuinitate hypostaseis, propterea IN ea VOCE aliquid veneni latere putauit Hieronymus; NEC tamen omninò RECVSAVIT DICERE tres Hypostaseis, imò vt ita liceret LOQVI à Damaso postulauit. *Cum in hac voce ea inuoluta est ambiguitas, vt ex ea, & ab Orthodoxis sensus verus, & falsus ab Hæreticis elici potuerit, nihil momenti affert ad primatum Pontificis stabiliendum, si vir Sanctus iussu Damasi eo nomine vti voluit, quod forsan sine alieno periculo, certe quidem sine errore suo vsurpare potuerat. Alterum est, cum in alijs, tum in hac causa etiam Damasus Pontifex Hieronymi ipsius*

[q] Bell. lib. 4. de Eccl. Milit. cap. 10. & lib. 2. de Rom. Pont. cap. 16. etiam in lib. de Concilijs.
* Hieron. epist. ad Damasum.

* Melchior Canus loc. Theol. lib. 12. cap. 8. ad Arg. 3.

[f] Greg. Valent. Ies. lib. 1. de Trinit. cap. 7. idem quoq; Ribera Ies. Comm. in Heb. 1.

sius iudicio exactissimo nitebatur. 1. *In alijs. Aduocatus.* [t] Ante annos plurimos, inquit * Hieronymus, cum in causis Ecclesiasticis IVVAREM DAMASVM Romanæ vrbis Episcopum, & Orientis atque Occidentis Synodicis Consultationibus responderem. *Deinde etiam in hac ipsa causa.* [u] HIERONYMVS Damasum Papam consuluit, IMO DAMASO CONSVLVIT, vocem hypostasis non esse recipiendam, quia sub melle venenum latebat. *Ita vt, si* Damasum consuluisse *Damasi iudicium infallibile innuit, tum* Consuluisse Damaso *eius iudicij imbecillitatem pariter euincat. iam ad testimonium primum reuertor, & Patronum Hieronymum appello.* * Si autoritas quæratur, ORBIS maior est VRBE, vbicunque Episcopus est, siuè Romæ, siuè Tanais, siuè Eugubini, eiusdem est meriti, eiusdem Sacerdotij: quid mihi profers *(significat Romanam)* VRBIS consuetudinem? quid mihi obijcis paucitatem, de qua ortum est supercilium? *Hoc testimonium Pontificiorum iudicium torsit maximè, causam Pontificiam planè iugulat: nam cum Pontificij vrbis, seu Ecclesiæ Romanæ autoritatem ostentant, Hieronymus maiorem* Orbis *opponit: Illi Iurisdictionem supremam vendicant, ille in hoc* arrogantiam *&* supercilium *taxat: Illi denique super Episcopos autoritatem, Ille inter Episcopos æqualitatem asserit. quod ne quis a me fingi potius, quam ab Aduersarijs nostris affirmari arbitretur. Aduocatus.* [x] Hieronymus ÆQVALITATEM docuit. *Itaque non minus cuiuis liberum esse debet a Pontificibus hæreticis, & nimis imperiosis dominis dissentire, quam cum Orthodoxis consentire necessarium.*

[t] *Bell. lib. 2. de Rom. Pont. cap. 16.*
* *In Epist. ad Agentiam.*
[u] *Episc. Ossponsens in fine Com. in 2. Tim. 4.*
Dilemma.
* *Hieron.*
Hieronymus noster est.
[x] *Medina lib. 1. Orig. cap. 5.*

7. *Ambrosium.*

Aduersarius. [a] Etiam * Ambrosius, In omnibus cupio, *inquit*, sequi Romanam Ecclesiam. *quid omnino in omnibus? Aduocatus.* [b] Cum Consuetudo Romanæ Ecclesiæ de non lauando pedes recens Baptizatorum Ambrosio obijceretur, respondit, * Sed TAMEN, *(inquit)* Nos homines sen-

[a] *Bell. lib. 2. de Rom. Pont. cap 16.*
* *Lib. 3. de Sacr.*
[b] *Bell. quo iam supra.*
* *Ambrosius in Lib. 3. 10.*

sum

Ambrosius noster est.

sum habemus, id quod ALIBI RECTIVS seruatur, & NOS recte custodimus. *Si Ecclesiam Romanam, tunc Sanctam & Orthodoxam Ambrosius non vt dominam, sed vt sociam venerabatur, & liberè ab ea discederet, quoties illam a veritate deflectere putabat, tantum igitur inter hodiernam, atque antiquam Romanam Iurisdictionem, quantum inter libertatem auream, & ferream tyrannidem interesse videatur.*

8. *Græcam Ecclesiam.*

[c] *Censores Pontificij in Indice Expurg. p. 190. Tota antiqua Græcia nostra.*
[d] *Maldonatus Ies. Comm. in Matth. 16.*
[e] *Bell. lib. 2. de Rom. Pont. cap. 12.*

Aduersarius: [c] Romanos accepimus, & eorum Pontifices maximè longo tempore cum Græcis in Christianæ religionis articulis concertâsse. hæc verba Laonici Deleantur. *Sed & restituantur oportet: Aduocatus.* [d] Græci Episcopi maxime SEMPER Romano Pontifici hanc potestatem inuiderunt. [e] A Romana Ecclesia IAMDIV est quod recesit Græcia. NEC nunc patitur nostrum Pontificem apud se autoritatem aliquam exercere. *A Thesi iam ad Hypothesin transeamus.*

CAPVT. V.

Hypothesis prima de Ecclesia Romana. Probandum est vnionem cum Episcopo Romano non esse Ecclesiæ Romanæ notam. Quod ratione & Exemplo confirmatur.

[a] *Bell. supra.*
[b] *Bell. lib. 4. de Rom. Pont. cap. 14.*
[c] *Stapletonus infra.*
[d] *Canus, Alphonsus, Gerson, Adrianus Papa, & alij testes complures supra.*

ADuocatus. [a] Nota debet esse notior requam notat. *At de Capite Ecclesiæ Romanæ certum est, quod* [b] Erant simul tres Papæ, NEC quis erat legitimus CONSTABAT. [c] Schisma circa Pōtifices per centum annos Ecclesiam Romanam vexabat. *Ergo hac notâ nihil est ignotius. Ratio secunda, si ex Capite emergit aliquod Corporis indicium, cum* [d] MVLTI Pontifices olim Hæretici fuerunt; *Sequitur ex hac vnione Ecclesiam Romanam, vt Catholicam, ita interdum etiam Hæreticam esse demonstrari. Quod ad exempla attinet. Sunt*

Sunt nobis in promptu quamplurima Romanæ Ecclesiæ membra nobilissima, quæ ab isto Capite se, conscientiæ causâ, separarunt. Aduersarius. [e] Ecclesia Romana particularis errare in fide non possit. *Esto. at Aduocatus.* [f] Otho primus Imperator pius Pontificem Iohannem 12. deposuit. nec mirum, cum præsertim MVLTI doctiores ita senserint. [g] Suadente CLERO ROMANO. [h] Imò per CONCILIVM ROMANVM erat depositus. [i] ROMANVS CLERVS, abrogata Liberij Pontificia dignitate, se contulit ad Felicem. [k] Anastasium Pontificem ROMANA ECCLESIA repudiabat. [l] Leoni. 8. CLERVS POPVLVSQVE ROMANVS pontificatum abrogabant. [m] Gregorium 7. SYNODVS Moguntina, SYNODVS Brixiensis, SYNODVS Woormatensis exautorabant. [n] Iohannem 23. SYNODVS Constantiensis è Pontificatu, Eugenium SYNODVS Basiliensis eiecit. *Denique* [o] Imperator dat Liberio potestatem reuertendi Romam, & vnà cum Fœlici sedem Apostolicam administrandi: apud Romanos existimatus est Liberius, ob manifestam excommunicationem suam, cum hæreticis à communione Catholicorum prorsus extorris, & ex eo ipso necessariò videbatur exclusus à communione Catholica, atque ob id etiam à Pontificatus communione penitùs alienus. Hinc magna Romæ turbatio facta est, & maxima persequutio in eos, qui Liberij restitutioni restiterunt, maximè in Clero, ita vt inter Ecclesiam Presbyteri, & Clerici plures necarentur, & MARTYRIO coronarentur. *Ex his facile erit hunc nodum constringere, quem vos nec digitis nec dentibus possitis vnquam dissoluere. Multi pij Imperatores Romani, multa Concilia, sæpe etiam Clerus populusque Romanus Pontifices multos vt rebelles & Hæreticos deposuerunt. Ergo aut vnio cum quouis Pontifice Romano Ecclesiæ Catholicæ nota non est, aut Ecclesia Romana multotiès non erat Catholica.*

[e] *Bell. lib. 4. de Rom. Pont. cap. 4. in princ.*
[f] *Bell. lib. 2. de Rom. Pont. cap. 29.*
Ecclesia Romana antiqua, in hac parte, planè nostra.
[g] *Platina in vita Iohannis.*
[h] *Franciscus de victoria.*
[i] *Bell. lib. 2. de Rom. Pont. cap. 4.*
[k] *Alphonsus de Castro. Tit.* Pontifex.
[l] *Platina in vita Leonis.*
[m] *Anthonius.*
[n] *Aeneas Syluius de gest. Conc. Basil.*
[o] *Baronius Ies. Cardinalis Annal. Tom. 3. ad Ann. Dom. 357. pag. 713.*
Dilemma.

Hypothesis secunda in qua video à Pontificijs notam Schismatis Protestantibus esse inustam, quam multiplici Responso facile possimus exculpere. Primum, Fieri potest vt Excommunicatus à Pontifice veram vnionem cum Christo colat atque conseruet.

Aduersarius. [p] Protestantes à Romano Pontifice excommunicantur. *Si tamen ininstè. Aduocatus.* [q] Aduerte sententiam excommunicationis injustam nullam, nec quoad Deum, nec quoad Ecclesiam ligare. *Rectè. Nam verè Excommunicatum (sicut martyrem) non pœna, sed causa facit.* [r] Qui illicitè alium excommunicat, Seipsum, non alium, condemnat. *Aduersarius.* [s] At non est quod Protestantes dicant se cum Christo capite, adeóque cum Ecclesia triumphante communicare, nam Christus est Caput per internum influxum, Papa vero per exteriorem; nec quis Christo subest, qui non subest Pontifici. *Est hoc ingeniósum, sed & insidiósum figmentum, ab vtriusque Testamenti autoritate disertè reiectum.* 1. *Veteris.* [*] Ioh. 9. [Cæcum, quem Iesus curabat, Eiiciebant foras.] [t] Eum Excommvnicant, & à Synagoga, & consortio Iudæorum, qui Tvnc fideles habebantur, separant; at Foelix Cæcus, qui pro nomine Christi Absqve Synagogis factus est: maluit eijci è Synagoga, quam à Christi Confessione recedere. [u] Pharisæi omnes credentes in Christum Seductos, & Haereticos iudicabant. [x] Christus autem cum dixit, [Ego svm ostivm] docet Pharisæos potius Extra veram Synagogam & Ecclesiam fuisse. *Ergo Pontifices iniustè excommunicando ipse excommunicantur.* 2. *Superius deliramentum ex nouo Testamento refellitur.* [y] In [*] Ioh. 9. [Et cognoscent me (inquit Christus) oues meæ] Oues quidem Christi cognoscere Christum, hæc nota est vnius illius Pastoris. Nemo enim hominum, etiam eorum qui boni Pastores sunt, Hoc habet; fieri enim potest vt

[p] Bell. lib. 4. de Notis Eccles.
[q] Tolletus Ies. l. 1. de Instruct. Sacerd. cap. 10.
[r] Rubric. C. 24. qu. 3. cap. Comperimus.
[s] Bell. lib. 3. de Eccl. Milit. cap. 5. vbi in obiectione miserè implicatur. §. Ad Confirmationem.
[t] Tolletus Ies. Comm. in [*] Ioh. 9.
[u] Idem Comm. in Ioh. 10. Annot. 1.
[x] Ibid. annot. 8.
[y] Tolletus Ies. Comm. in [*] Ioh. 9.

Oues NON COGNOSCANT eos, non enim necessarium est ad salutem HVNC aut ILLVM cognoscere; CHRISTVM AVTEM cognoscere est necessarium. *Quo testimonio Iesuitæ, & Cardinalis te Bellarmine Iesuitam & Cardinalem in duobus disertè refutauit. Tu vnionem cum hoc aut illo Pontifice notam hominis Catholici propriam facis; Ille,* Nemo, vel bonus Pastor hoc habet: *tu,* necessarium esse ad salutem eum vt externum Caput agnoscere, vt Christi capitis quis particeps esse queat. *Ille,* NON est NECESSARIVM HVNC aut ILLVM *externum* Pastorem cognoscere, agnoscere autem Christum est necessarium. *Quamquam addit.* [a] Etsi quis non hunc Pontificem, tamen ejus Successorem aliquem agnoscere tenetur. *Inscitè omninò, quia prædecessoris Pontificis, & Successoris, præsertim apud Pontificios, eadem est ratio.*

[a] *Idem ibid.*

2. *Responsum. Licebit etiam vobis (quoties causa fert) Capiti vestro resistere.*

Aduocatus. [a] Licet resistere Papæ inuadenti corpus, vel (*audiant hoc Principes Papo-mastiges, & de hoc ius suum sibi gratulentur*) turbanti remp. ita multò magis si Ecclesiam destruere conetur: licet (inquam) resistere ei, NON faciendo quod jubet, & VOLVNTATEM ejus IMPEDIENDO. *Viden' (Bellarmine) quantum tu capiti vestro plagam inflixeris? corporalem Papæ tyrannidem licet nobis excutere, Spiritualem non licebit?* [b] Imo necessarium est, vt docet Hieronymus, cum loquitur de Prælato fatuo, Sal, inquit, infatuatus nulli vsui inseruit, nisi vt mittatur foras. *Huc etiam exempla superiora faciunt, vt Irenæi.* [c] Qui Victorem Pontificem Romanum, tanquam pacis Christianæ PERTVRBATOREM liberè objurgabat.

[a] *Bell. lib. 2. de Rom. Pont. cap.* 29. §. Respondeo negando.

[b] *Concil. Basil. Patres vt refert Aeneas Sylvius de gest. eius Conc.*

[c] *Agrippa supra cap. 2.*

3. *Responsum. Protestantes in hoc cum Pontifice dissidio, non intulisse schisma, sed pertulisse videri.*

[d] *Tolletus Ies. supra ca. 1. lit. g.*
[e] *Cassander lib. consult art 7.*
[f] *Ibidem.*
[*] *Supra.*

Aduersarius. [d] Schisma est rebellis separatio à Romano Pontifice. *Aduocatus.* [e] Etiamsi Protestantes seclusi ab Ecclesia viderentur, & in aliquo per tempus errore versarentur, NON putarem tamen AB INTERNA illa, quam animo & voluntate colerent, alienos esse habendos. non negarem multos initio pio studio ad acriorem reprehensionem quorundam manifestorum abusuum impulsos fuisse, & præcipuam CAVSAM huius calamitatis, & distractionis Ecclesiæ ILLIS ASSIGNANDAM, qui, inani quodam FASTV Ecclesiasticæ potestatis inflati, rectè & modestè admonentes, superbè & superstitiosè contempserunt, & repulerunt. quare nullam Ecclesiæ firmam pacem sperandam puto, nisi ab ijs initium fiat, QVI distractionis CAVSAM DEDERVNT, hoc est, vt ij, QVI Ecclesiasticæ gubernationi PRAESVNT, de nimio illo rigore aliquid remittant, & Ecclesiæ paci aliquid concedant, & multorum piorum votis, ac monitis obsequentes, manifestos abusus ad regulam diuinarum literarum, & veteris Ecclesiæ, à qua deflexerunt, corrigant. [f] NEQVE VNQVAM, credo, CONTROVERSIA apud nos DE VNITATE externa EXTITISSET, NISI PONTIFICES ROMANI hac autoritate, ad dominationis quandam speciem, ABVSI fuissent, eamque EXTRA FINES à Christo & Ecclesia veteri præscriptos ambitionis & cupiditatis causâ extulissent. *Ex quo discere quis possit, aliud esse pati Schisma, aliud verò facere, & hoc* [*] *Donatistis, ac Pontificibus, illud Protestantibus conuenire.*

CAPVT.

CAPVT. VI.

4. *Responsum. Pontifex ipse in Concilio generali nefandi Schismatis reus esse conuincitur.*

ADuersarius. [a] Respondeo, Basiliense Concilium initio quidem fuisse legitimum, nam Legatus Pontificis aderat, at, quo tempore Eugenium Papam deposuit, non fuit Concilium, sed conciliabulum Schismaticum. *Huius Concilij autoritatem à schismatis, sententiam quoque ab hæresis suspicione facilè vindicabimus. illud, quia Aduocatus.* [b] Conc. Basil. quàm celebre fuit, quàm sanctum, quàm in Iesu Christo congregatum, qui ignorat, totius Academiæ Parisiensis nunquam satis laudatæ, CONTRA LEONEM decimum, appellationem legat, is procul-dubio sentiet, quanti illud fecerint doctissimi illius Vniuersitatis viri: vel si etiam legeris Iuliani Cardinalis LEGATI Pontificis literas ad Eugenium quartum. *Alterum verò, quia* [c] Concilium Basiliense Ecclesiam liberabat à pestifera doctrina, quæ statuebat (*quod statutum Iesuitæ omnes hodiè gnauitèr affectant*) Papam esse supra Concilium, aut Concilio parem. *At verò* [d] Necesse est, vt Pontifex Concilio subijciatur: In Hieronymi sententia, tanquam in agro fertilissimo versor, vbi dicit, Autoritas Orbis maior est vrbe: magna Papæ autoritas, qui Romanæ præest Ecclesiæ; maior est autoritas vniuersalis Ecclesiæ, quæ si Mater est omnium, filium habet Romanum Pontificem; aliâs verò, vt ait Augustinus, non habet Deum Patrem, qui non habet Ecclesiam Matrem. *Quinetiam.* [e] Concilium Constantiense solenni decreto declarauit, omnes homines cuiuscunque conditionis, ETIAMSI PAPATVS existerent, statutis, & ordinationibus Concilij generalis OBEDIRE teneri. *Horum duorum Conciliorum hæc vna fuit, ex vnanimi omnium consensu profecta, sententia:* Pontifex, nisi subijciatur autoritati

[a] *Bell. lib. 3. de Eccl. Milit. ca.* 16. §. Ad sextum.

[b] *Othunius Gratius in epist. quæ affigitur volumini de* fasciculo rerum expetendarum.

[c] *Gerson. tract. de potest. Eccles.*

[d] *Aeneas Syl. lib. 1. de gest. Conc. Basil. fol. 5.*

[e] *Ibid. lib. 2. cap. 17.*

toritati Concilij, non est filius *Matris Ecclesiæ: at* [f] Nos *(inquis)* defendimus, Summum Pontificem simpliciter & absolute ESSE SVPRA Ecclesiam vniuersam, & supra Concilium generale; ita vt nullum in terris supra se Iudicem agnoscat. *Vos itaque Pontificem Patrem talem Ecclesiæ præficiendo, veram Matrem, Ecclesiam ipsam, iamdiu non deseruistis modo, sed & prodidistis: ita vt illa fictitij Capitis vestri vnio nobis necessario derelinquenda sit, vt Christi Corporis mystici communionem veram participare possimus, cum præsertim* [g] Papa possit esse hæreticus, & tum vnusquisq; Laicus tenetur SE AB ILLO separare, & per ipsam separationē illi dicit Anathema. *Sic pro Concordia Cardinalis vester contendit, cuius sententiæ etiam vester Pontifex iam olim patrocinatus est.* [h] Pontificem vt Pontificem hæreticum esse posse, tenent Alphonsus de Castro. &c. Etiam Adrianus sextus PAPA tenuit. [i] Qui hoc dicunt pugnant reuera cum primatu Pontificis. *hæc etiam sica** Bestiæ *ipsius Papismi penitus infixa inhærescit: nam cum hic sit iam fidei Pontificiæ articulus ferè primarius, ac peculiaris,* Pontificem *(quamuis esse possit)* non posse esse Hæreticum, *vestra cum Capite vnio est profecto quouis Schismate pestilentior. Ex quo sequitur*

[f] Bell. lib. 2. Conc. cap. 17. in Princip.

[g] Card. Cusanus lib. 2. de Concord. Cath. cap. 17.

[h] Bell. lib. 4. de Rom. Pont. cap. 2. §. Secunda opinio.

[i] Greg. Valent. Analys. lib. 8. cap. 7.

* Apoc. 3.

Responsum vltimum. Leuiorem excommunicationem Pontificij inferunt, in grauiorem incurrunt; qui alios nominatim excommunicantes, ipsi re excommunicati sunt.

*Aduocatus.** [Si vel nos vel Angelus de cœlo prædicauerit vobis, præter id quod accepistis, ANATHEMA esto.] [k] Anathema, id est, Excommunicatus. Doctrinæ Euangelicæ autoritas habet, vt quicunque Doctor contra eam pugnet, reijciendus sit: at par, inquies, habet autoritatem in parem, non in superiorem; Respondebit Apostolus, ipsum Euangelium Christi hanc autoritatem diuinam habere. *Iam verò Protestantes in omni controuersia vestrum*

* Gal. 1.

[k] Aquinas, & Caietanus in hunc locum.

PRAETER

PRAETER ID *ex Scripturis oppugnant. cum itaque verbo autoritatis excommunicatis, ipsi autoritate verbi excommunicati estis.*

Conclusio.

Multa Orthodoxa Ecclesia, multorum Martyrum consignata sanguine, Carthaginensis, *&* centum annos *post, tota* Africana, *etiam seculis multis* vniuersa Græca, *nec-non ipsa* Romana sæpè *per Pontificũ* Victoris, Stephani, Bonifacij, Liberij, Eugenij *Excommuniones, ab ipsorum Pontificum externa communione separatæ, an propterea ab interna Christi communione exciderunt? Multi etiam sanctissimi Patres,* Athanasius, Augustinus, Cyprianus, *cum alijs Martyribus nobilissimis multis* Polycarpo, Polycrate, Clero, Populoque Romano *in dissidio cum Pontificibus maximo mortui sunt: an proindè tot sacratissima Christi membra, vt corporis, ita animæ vitam perdiderunt? hoc Christiana pietas non vult, veritas non possit credere. Apagite igitur vos cum isthoc Capite vestro, cuius vnionis Communionem, dum solam necessariam facitis, proditis ferè vniuersorum. Hactenus de Capitis vnione.*

CAPVT. VII.

Notæ septimæ pars secunda est, vnio membrorum inter se: *quæ quantum momenti habeat, ad designandam Ecclesiam, despiciamus.*

ADuersarius. [a] Veniamus nunc ad Consensionem membrorum inter se. Certum est Concordiam esse signum regni Christi, discordiam Diaboli, quod in seipsum diuisum tandem desolabitur. Math. 12.

[a] *Bell. lib. 4. de Eccles. Milit. cap. 10. §.* Veniamus.

Hæc

Hæc examinanti vnio duplex occurrit, prima est moralis & actionum; altera intellectualis & opinionum Concordia.

1. *De Actuali.*

Hæc nec causam Catholicam magnoperè illustrat, & Romanam prorsus dedecorat. Primum, quia Aduocatus. [b] PAGANI colentes multos Deos diuersos, imò litigantes, atque inter se inuicem hostili odio ardescentes, tenent tamen in ijs colendis QVALEM-CVNQVE VNITATEM, cum paritèr eant ad eorum templa dijs ipsis iratis IPSI CONCORDES sunt. [c] In omnibus gentibus major est nunc Concordia, quam inter nos Christianos. *Alterum quoad Romanam Concordiam, facilè elucescet, siuè spectamus dissidia membrorum Ecclesiæ Romanæ cum Capite, siuè etiam ipsorum Capitum inter se. Primum. Aduocatus.* SCHISMA in Ecclesia Romana de Pontificum successione ANNOS ferè QVADRAGINTA durabat, & omnium schismatum, quæ in Ecclesia Romana fuerunt, non plus confecit, quam ANNOS CENTVM VIGINTI QVATVOR. *Alterum quoque patet.* [e] Schisma ambiguum orbem Christianum grauitèr concussit, quandò alter Pontifex Romæ, alter Auennione creatur; vterque magno Cardinalium, Episcoporum, Sacerdotum, Principum ac populorum assensione Pontificatu defungeretur: nam cum tres simul Pontifices inaugurati essent, Iohannes 23. Gregorius. 12. Benedictus. 13. tum quidem graui SCHISMATE est Ecclesia Christi dilacerata, & in partes dissecta. *Denique,* [f] Tanta seditio in creando nouo Pontifice orta est, vt biennio sedes vacaret. *Quid multa?* [g] Non ignoratis quas tragœdias in Ecclesia Imperatores excitârũt, &, quasi hæc parua fuissent, addidit Satan Romanos Pontifices contra Pontifices commouere. *Patres vestros prætereamus:* etiam

[b] *Glouianus lib.* de Schismate *in Epist. nuncup. ex Augustini sermone de Ieiunio.*
[c] *Iohannes Ferus postill. de cœna Domini Serm. 3.*
[d] *Stapletonus lib. 14 de doctrin. Princ. cap. 15.*
[e] *Glouianus de Schismate. pag. 181.*
[f] *Platina de vita Clement. 4.*
[g] *Bell. in præf. in Contro. de Rom. Pont.*

etiam (*nam*-- Fratrum quoque gratia rara). [h] Est ampla nobis & frequens domus plusquam ducentis fratribus; sed, ex ducentis, pereo, si reperis duos. [i] In Math. 14. [Ecce hic Christus.] His verbis excluditur Schisma Hæreticorum, sed idem nobis quoque cauendum est, qui nobis Orthodoxi videmur: audimus Monachos passim clamantes singulos de cellis suis, Ecce Christus hîc est. Apud alios non est *Ad Extraneos transeo.* [k] In India dissidia, acerbæque contentiones inter Episcopos, & Regulares sunt, cum Indorum certè magno malo. *Ad Iesuitas accedo.* [l] Incredibilis, vera tamen, fuit tragœdia inter Vniuersitatem Parisiensem, & Patres societatis Iesu, hos illa è Gallia expulsit. *Domum reuertar.* [m] In Wisbycensi Diœcesi oritur in Anglia tumultus inter Iesuitas, & Sacerdotes. *Hæc discordiæ nota adeo notabilem Ecclesiam vestram reddidit, vt necesse habeat Iesuita de actuali Concordia minimè laborare.* [n] Non agitur de actuali vnitate, nam omnes Sectarij inter se vnitatem hanc colunt.

[h] *Thom. Morus in Epist. ad Erasmum in Epigramm.*
[i] *Erasmus annot. in Math.* 14.
[k] *Acosta Ies. lib.5. de procur. Ind. sal. cap.* 16.
[l] *Gallo-Belgicus tom.2. li.* 10.
[m] *Declaratio motuum & turbationum aduersus Ies. ad Clementem 8. Pontificem.*
[n] *Greg. Valent. Iesuita Analys. lib.6. cap.9.*

De Consensu in Dogmatibus.
1. *quoad Thesin.*

Aduersarius. [o] Consensus in doctrinâ est nota Ecclesiæ. *Si doctrinam veram intelligis, transis in castra Protestantium. Nam. Aduocatus.* [p] Protestantes notam Ecclesiæ præcipuam esse statuunt DOCTRINAE VERITATEM. *Sin consensum in qualibet doctrina velis, veteris Christianismi patrocinium prodis, vt nouum Antichristianismū astruas, quia. Aduocatus.* [q] Tradit Isidorus, ante Constantini magni tempora, Ecclesiam Christi in diuersas sectas fuisse diuisam. [r] Corinthiorum & Galatarum, ad quas scribebat Paulus, veræ erant Ecclesiæ, & tamen in Corinthiaca reprehenduntur, qui docebant non futuram esse resurrectionem: & inter Galatas, qui docuerunt seruandam esse legem Mosis cum Euangelio. *Fuit hæc solennis Paganorum hominum excusatio, ne ad Christianismum adducerentur, vt est apud*

[o] *Bell. lib.4. de Eccles. Milit. cap.* 10.
[p] *Bell. ibid. ca.* 2.
[q] *Bell. lib.1. de Conc. cap.* 10.
[r] *Idem lib. 4. de Eccles. Milit. cap.2.* §. Tertiò veræ.

Chrysostomum, Multa inter Christianos Schismata. *De hoc* * *infra. Hæc de Christianismi iactura: restat vt de Antichristianismi structura aliquid attexam.* [f] In Apoc. 13. [Et admirata est tota terra Bestiam, & adorauerunt eam OMNES, qui inhabitant terram.] Significat Apostolus INFINITAM MVLTITVDINEM eorum, qui Antichristo ADHAEREBVNT.

* *Infra.*
[f] *Ribera Ies. Comm. in hunc locum.*

CAPVT. VIII.

Ad Hypothesin deueniamus. 1. quantum hæc consensus nota pro Pontificÿs. 2. Quantum aduersus Protestantes faciat. Pontificiorum vnio ex ipsorum Pontificum discordia manifestè dissoluitur.

ADuersarius. [a] Omnia Pontificum decreta etiam in OMNIBVS dogmatibus, inter se conueniunt, licet edita sint à diuersis hominibus, diuersis temporibus: quod est apertum signum vnius & ejusdem Spiritus Sancti, hanc Ecclesiam gubernantis. *Ridiculum commentum. Nam. Aduocatus.* [b] Vt taceam Formosum, nonnè Papa Iohannes 22. & Nicolaus decretis toti inter se pugnant, idque in his, quæ videntur ad fidei negotium pertinere? Innocentius 3. & Cœlestinus prorsus pugnantia de matrimonio definiuerunt: quorum * hic alteri parti ius facit iterandi Matrimonium, si pars altera fuerit in hæresin prolapsa: Innocentius autem negat, non dissimulans quendam Prædecessorem suum aliter statuisse, indicans Cœlestinum, vt Glossema aperit. Pelagius Papa constituerat, * vt Subdiaconi ab vxoribus suis abstinerent, quas ante ordinationem legitimè duxerant: Id Decretum, veluti iniquum, & Euangelio pugnans, abrogat Gregorius primus. *Huius generis multa adduci possint, sed non sunt huius negotÿ. ad reliqua pergamus.*

[a] *Bell. lib. 4. de Eccles. Milit. cap. 10. §.* Iam ex hac.
[b] *Erasmus annot. in 1. Cor. 7.*
* *Decret 4. Tit.* De Diuortijs.
* *Decret. dist.* 31 *cap.* Ante triennium.

Secunda Hypothesis. in qua res cum re, causa cum causa concertat. dum enim rem, id est, Consensionem ipsam inquirimus, Protestantes constantiùs, quam Pontificij sua dogmata defendunt. Dum insuper causam Consensionis intuemur, cautiùs atque prudentiùs.

Quoad rem.

Aduersarius. [c] Protestantes se Hydram ostendunt, nec vnius sunt labij, vt Prophetæ verbis vtar. [d] Discipuli Lutheri de rebus grauissimis inter se vehementèr pugnant, in dogmatibus INNVMERIS: Non igitur Protestantium cœtus est vera Ecclesia, quia non vna. [e] At verò Catholici omnes vbiuis terrarum, sub vno Pontifice Romano, cui OMNES parent, eandem fidem constantèr retinent, IDEM dicunt, IDEM sentiunt, IDEM credunt PER OMNIA, & nè in MINIMÒ quidem Religionis negotio discrepant. [f] Eundem ducem sequuntur OMNES per OMNIA, non præsentes modò, sed Antecessores quoque totis mille quingentis annis. [g] OMNES in OMNIBVS fidei dogmatibus IDEM sentiunt, & hæc est nota Ecclesiæ: ex qua patet Romanam Ecclesiam esse Catholicam. [h] Et illam Columbam vnam. Cant. 6. *Benè habet. Protestantes, ceu multiceps* Hydra, *in dogmatibus innumeris dissentiunt: Papistæ verò veluti* vna Columba *sint*, OMNES IN OMNIBVS fidei quæstionibus per OMNIA OMNINÒ *conspirant? digna hæc causa est, in qua vires nostras periclitemur, vt ex Confessione vestra Protestantium Consensio vnanimis, vestra verò discors concordia appareat.*

[c] *Canisius Ies. præf. in libro Vegæ de* Iustificatione.
[d] *Costerus Ies. Enchirid. tract. de Ecclesia* §. Discipuli.
[e] *Ibid.* §. At verò.
[f] *Ibid.* §. In Spiritualia.
[g] *Bell. quo supra* §. Denique iam.
[h] *Costerus Ies. quo supra.*

CAPVT. IX.

Ea Dogmata dumtaxat attingemus quæ versantur circa Fidei { 1. *Principium,* 2. *Subiectum,* 3. *Obiectum,* 4. *Adiunctum,*

In principio fidei. 1. integritatem. 2. sufficientiam, & vsum publicum requirimus. Integritatem ex vero Canone Scripturarum, & earum pura editione dijudicamus.

1. ADuocatus. [a] OMNES Protestantes sex illos libros, quos Apochryphos vocant, vt Tobiæ, Iudith &c. negant pro Scripturis Canonicis esse habendos. *Quoad editionem.* [b] Inter se MIRIFICE CONSENTIVNT, negantes vulgatum latinam translationem habendam esse pro Authentica. [c] Igitur OMNES omnia ad textum Græcum & Hebræum examinari volunt. *Quoad sufficientiam.* [d] Docent OMNES omnia ad salutem necessaria in Scripturis expressè contineri. *Quoad vsum publicum.* [e] OMNES in eo conueniunt, quod oportet sacras Scripturas in linguis vernaculis omnibus legendas tradi. *Et vt attexamus, si non principium; attamen principem fidei vestræ,* [f] Clamant OMNES Romanum Pontificem, vt Pontificem in hæresin esse prolapsum. *Quid Protestantes senserint, quantumque consenserint, ostendisti: quid verò vos de his singulis statuatis, dicito.* [g] NOS CONTRA. *qui vos: obsecro, & quatenus? numquid* Omnes, omninò, in omnibus? 1. *quoad Canonem.* [h] Catholici multi libros eos *(vt Protestantes)* Apochryphos esse censuerunt. *Quoad Editionem.* [i] Existimo latinam nostram vulgatam esse in hoc loco *(sic Protestantes)* ex Græcis esse corrigendam. [k] Est vulgata multis vitijs conspurcata. [l] Ridiculum est hoc quorundam responsum: vulgatam latinam Authenticam esse, nec esse ex Hebræis & Græcis corrigendam.

[a] *Bell. lib. 1. de Verb. Dei, cap. 10. in princ.*
[b] *Ibid. lib. 2. de verb. Dei ca. 10.*
[c] *Ibid. cap. 2.*
[d] *Ibid. li. 4 ca. 3.*
[e] *Ibid. li. 1. c. 15.*
[f] *Bell. præfat. de Rom. Pontifice.*
[g] *Bell. in locis supra citatis.*
[h] *Testibus Perio Ies. præf. in lib. 16. Com. in Dan. pag. 742. Bell. lib 1. de verbo Dei. cap. 10. Canus loc. Theol. lib. 2. cap. 10.*
[i] *Maldonatus Ies. Comm. in Math. 8. 5.*
[k] *Caietanus.*
[l] *Franciscus Luca præf. in Annot. in Bibl.*

rigendam. *De his accuratiùs suo loco. quod ad sufficientiam.* [m] Non inficiamur præcipua illa fidei dogmata ad salutem omnibus necessaria *(purum putum dogma Protestantium)* perspicuè satis comprehendi in Scripturis. *De hoc quoque fusiùs in loco proprio. quod ad vsum publicum.* [n] Aliqui *(Pontificij)* existimant Scripturas difficiliores esse quam vt debeant Laicorum manibus conteri. sed alitèr visum est *(vt & Protestantibus)* Patribus veteris & noui Testamenti. *quod ad Principem vestrum.* [o] Papam, vt Papam, hæreticum esse posse *(in hoc planè Protestantes)* Doctores Parisienses tenuerunt, nec-non Pontifex Adrianus Sextus.

[m] *Costerus Ies. Enchirid. cap. 1.*
[n] *Episcopus Espensaus Comm. in Tit. cap. 2. & 2. Tim. 3.*
[o] *Bell. lib. 4. de Rom. Pont. cap. 2.*

2. *Subiectum fidei.*

[p] Docent Protestantes, omnes homines, excepto solo Christo, cum Originali peccato conceptos esse: nec B. Mariam excipiunt. *sic illi. vos verò quid?* [q] Fateor Scholasticos in hac quæstione grauissimis concertationibus in diuersas partes fuisse distractos: quæ quæstio est de dogmatibus quæ ad fidem pertinent, sed non sunt dogmata fidei. *Quasi verò non sit fidei dogma, quod Spiritus Sanctus omnibus credendum propinauit.* Rom. 5. [Quia per vnum hominem peccatum intrauit in mundum, & per peccatum mors, & ita in OMNES homines MORS pertransijt, in quo OMNES PECCAVERVNT.] *Id est, Cuicunque naturaliter contigit ex morte corruptio, ei prius obfuit ex peccato conceptio: proinde B. Mariæ exitus mors naturalis, satis prodit ortum eius originale peccatum, vt patres vniuersi docent.*

[p] *Costerus Ies. Apolog. part. 3. cap. 6.*
[q] *Idem ibid.*

3. *Obiectum Fidei.* { *Protestantes extra nos iustitiam & meritum Christi;* *Pontificij verò Iustitiam, ex gratia inhærente, nostram statuunt.* }

Aduocatus. [r] Protestantes inter se CONVENIVNT, cum dicunt nulla re alia iustificationem apprehendi, quam sola

[r] *Bell. lib. 1. de Iustif. cap. 12.*

ſola fide. [f] Nimirum quatenus fides apprehendit miſericordiam, quæ nobis imputatur propter meritum Chriſti. *Quid vos?* [t] Negamus nos eſſe ſic imputatiuè iuſtos. *quid autem veſtri?* [u] Catholici aliqui ([x] Docti & pij viri) tenebant, nullum alium eſſe Iuſtitiæ conſeruandæ modum, quàm ſi iuſtitia Chriſti nobis imputetur. *De gratia inhærente.* [y] Nos in gratia conſtituti meremur æternam vitam de Condigno. [z] Vel minima opera bona in homine iuſto merentur gloriam æternam: Proteſtantes contra. *Et, iuxtà cum Proteſtantibus,* [a] CATHOLICI MVLTI meritum omne negarunt. *Hic quoque in quæſtione fidei, imò etiam de ipſa fide, Proteſtantes ὁμόψυχοι Pontificij verò δίψυχοι deprehenduntur.*

[f] *Vega lib.15. de Iuſtif. ca.21. pag.160.*
[t] *Bell. lib.2. de Iuſtif. cap.2.*
[u] *Stapl. lib.7. de Iuſtif. cap.9.*
[x] *Vega lib.15. Iuſtif. cap.20. pag.712.*
[y] *Bell. lib.5. de Iuſtif. cap.10.*
[z] *Vaſquez Ieſ. tom.1. in Thō. diſp.86. cap.4.*
[a] *Vega opuſc. de meritis qu.5. & qu.4.*

4. *Adiunctum Fidei.*

Aduocatus. 1. [b] Negant Proteſtantes ferè OMNES, Confirmationem eſſe vniuocè Sacramentum. *Vox illa, fere quorſum faciat non video, niſi fortè innuere velis, id affirmari ab aliquibus Proteſtantibus, quod omnes negant.* 2. [c] Omnes negant Extremam vnctionem, & Matrimonium eſſe ſacramenta proprie dicta. 3. [d] Docent OMNES characterem ſacramentalem (quem nos effectum eſſe quorundam ſacramentorum defendimus) nulla Scriptura aut ratione probari. 4. [e] VEHEMENTER ijs OMNIBVS placet hic articulus, Euchariſtiam eſſe ſub vtrâque ſpecie Laicis communicandam. 5. [f] Laborant totis viribus TVM Lutherani, TVM Caluiniſtæ, vt realem *(intelligunt corporalem)* in Euchariſtia Chriſti præſentiam tollant. *Quid ad hæc viri Pontificij?* [g] Nos Catholici contra. *Scio, ſed parùm Catholicè, quia in iſtis nec Orthodoxum ſenſum, nec inter vos vniuerſalem conſenſum tenetis: De ſenſu locis proprijs, Deo adiuuante, dicemus. nunc de conſenſu veſtro ex veſtra Confeſſione expediemus. ad* 1. *&* 2. [h] Catholici alij negant Matrimonium, Confirmationem, alij Extremam vnctionem eſſe vniuoce ſacramentum. *ad.* 3. [i] Sacramenta imprimere aliquem

[b] *Bell. lib. de Confirm. cap.1.*
[c] *Idem lib.1. de Vnct. Extr. & lib.1. de Matrim. cap.1.*
[d] *Idem lib.5. de Sacr. in Gen. cap.2.*
[e] *Idem lib.5. de Euchar. cap.20.*
[f] *Idem in præf. in Controu. de Eccleſ.* Triumph.
[g] *Bell. in locis ſupr. allegatis.*
[h] *Valent. Ieſ. lib. de num. Sacram. cap.3. & cap.7. de his etiam nos ſupra lib.1. cap 77.*
[i] *Caietanus de hac Quæſtione & Scotus diſt.6. q.9. nec multùm ab his diſſentit Durandus in 4. d.4. q.1.*

characterem

characterem in anima, ex sacris Scripturis non habetur, sed ex Ecclesiæ autoritate, & NON multum ANTIQVA. *ad* 4. [k] Nonnulli optimi Catholici antiquam Domini consuetudinem vehementer desiderant. *ad.* 5. [l] Transubstantiationem dogma nouum esse, sensit Scotus vir doctißimus. *Hanc Helenam vestram qui contemplari velit, Deus bone, quantum Contradictionum labyrinthum, quantum paradoxorũ barathrũ cernet: ex quibus istius dogmatis assertores nunquam se expedire, aut explicare possint! deniq;.* [m] Lutherani & Caluinistæ in Eucharistia absque aqua vino vtuntur, contrarium dicunt esse figmentum humanum. [n] Si roges an sit aqua vino miscenda ex præcepto Christi, aut ex Ecclesiæ institutione, QVIDAM nostrum opinantur PRIMVM: SED alij probabilius secundum. *Multa alia dogmata occurrunt, quæ etsi de fide non essent, huiusmodi sunt tamen, quæ, si vera sunt, nemo sine fide debet: sin falsa, nemo nisi contra fidem, possit publicè profiteri. huius generis nonnullis tantùm digitum intendam.* 1 [o] Protestantes concordi sententia tradunt, peccatum Originali esse hæreditariam prauitatem, quæ omnes damnationis reos constituit. *Sed vt vos iam mordeat, in hoc, vestra dissensio.* Refutandæ sunt duæ CATHOLICORVM sententiæ circa peccatum Originis; quarum altera conuenit ex parte cum sententia LVTHERANORVM. 2. [q] Docent OMNES Lutherani, & Caluinistæ nullum esse peccatum veniale ex sua natura. *Sic illi. vos verò.* NOS Catholici contra, SI EXCIPIAS Iohannem Gersonem, Almarium, & Episcopum Roffensem. 3. [r] Etsi Protestantes alij vsum Imaginum publicum admittant, tamen cultum earum OMNES auersantur. 4. [s] Satisfactionis nostræ meritum ad redimenda peccata ab ijs OMNIBVS negatur. 5. [t] COMMVNIS est eorum sententia, Concupiscentiam suâ naturâ esse peccatum in renatis. [u] COMMVNITER docent Infantes sine baptismo mortuos posse saluari. 6. [x] Voto Continentiæ ordinibus annexo repugnant OMNES. 7. [y] OMNES in vitam Monasticam VNO ORE inuehuntur. 8. [z] Inuocationem Defunctorum OMNES reprehendunt.

[k] *Cassander, & Cusanus. vide supra lib. 1. cap 78.*

[l] *Bell. vide supra lib. 1. cap. 78.*

[m] *Bell. lib. 4. de Eucharist. c. 10.*

[n] *Azorius Ies. Inst. Moral. lib. 10. cap. 30. §.* Altera Quæstio.

[o] *Valent. Ies. lib. de Orig. Pecc. in prin.*

[p] *Idem ibid.*

[q] *Bell. lib. 1. de Amiss. Grat. cap. 8. & 5.*

[r] *Idem in præf. de Eccles. Triumph.*

[s] *Vasquez Ies. Tom. 4. disp. 7. qu. 14. punct. 2.*

[t] *Bell. quo supra lib. 5. cap. 5.*

[u] *Bell. lib. de Baptis.*

[x] *Idem lib. de Clericis cap 19.*

[y] *Idem præf. in lib. de Monachis.*

[z] *Idem lib. 1. de Purg. cap. 2.*

dunt. 9. [a] OMNES COMMVNI CONSENSV negant purgatorium, Suffragia, & Indulgentias pro Defunctis. *In istis Articulis, de Protestantibus, præter* Omnes, vniuersi, vnanimiter, vno ore, communi consensu, vehementer, mirificéque conueniunt *(vel vobis testibus) nihil audio: in quibus tamen* * *singulis, vt in omnibus Cōtrouersiis, isthoc* Est, & non est *(quod Dominus Iesus suis* * *interdixit) nihil profectò est in vobis frequentius. Rem ipsam, id est, admirabilem Protestantium harmoniam, Pontificiorúmque inter se* διχονοίαν *pinguem horridámque ostendimus: quibus adiungi, hæc debet. Aduersarius.* [b] Non ait Pontifex Innocentius 3. Christum aliis verbis consecrasse, quàm his, [Hoc est corpus meum.] vt Hæreticus Gummarus mentitur. *Falleris. Aduocatus.* [c] Docet nunc Ecclesia Christum in his verbis consecrâsse, [Hoc est, &c.] at Innocentius 3. putabat Christum SINE VLLIS verbis consecrâsse. *Alter Iesuita Gummaro protestanti mendacij crimen impingit, alter retundit.*

[a] *Idem lib. 4. de* Pœnit. *cap. 4.* * 3. 4. 5. *& reliquas dissensiones Pontificias liber superior exposuit.* * *Math. 5.* [b] *Costerus Ies. Apolog. part. 3. cap. 6.* §. Christum consecrâsse. [c] *Azorius Ies. Inst. lib. 2. cap. 9.* § Prima præceptio.

Iam Causam vnionis dogmaticæ exploremus.
1. *Inter Pontificios.*

Aduersarius. [d] Catholici omnes non possunt alitér sentire, cum omnes subijciunt sensum suum sensui vnius & ejusdem Pontificis. Respondeo. *Primò (vt hoc verum esse concedamus) si hoc vnionis vestræ caput aliquo hæreseos crimine capitali laborauerit: nihil aliud pariet hæc opinio consensus, nisi consensum erroris. Secundò, falsum est quod prætexitis, & ludicrum vestrum cōmentum. quia.* [e] Decreta Pontificū inter se pugnant maxime: *Tum quia.* [f] Multi Pontifices hæretici fuerunt: *Tum etiam quia in omni fere Cōtrouersia vos estis in opiniones varias, dissentientes diuulsi atque distracti. Causam vnionis Orthodoxæ expromite. Aduocatus.* [g] Protestantes solam Scripturam Controuersiarum omnium Iudicem agnoscunt, cui opiniones suas subijciant. [h] Antiqua Ecclesia hanc vnam fidei regulam agnoscebat, Scripturam sacram.

[d] *Bell. lib. 4. de Eccles. Milit. cap. 10* §. Denique. [e] *Supra cap. 8.* [f] *Supra cap. 8.* [g] *Bell. Controu. de Interpret. Script.* [h] *Stapulens. supra lib. 1.*

Fidei, inquam, non (vt vos) personæ. [h] Persona omnis iudicanda est ex fide. *Etenim ad vnius personæ iudicium omnium opiniones suspendi, vnam quidem regulam significat, sed* [i] Palliatam tyrannidem: *Quæ non pax existimanda est, sed pactio miserrimæ seruitutis. si igitur.* [k] Non minùs mirum est varias scholas, inter se discrepantes, in vnam eandemque sententiam concurrisse; quam septuaginta Interpretes, diuersis (vt ferunt) cellulis inclusos, in vnam eandemque interpretationem conuenisse. *Tum profectò multò magis, Protestantes qui non vnius personæ, sed solius Scripturæ regulam, tam disiunctis inter se Regionibus, animis tam consentientibus amplexati; non admirationem modo vnitatis, sed & imitationem meruisse videantur.*

[h] *Rhenanus supra lib.1.*
[i] *Erasmus annot. in 1. Cor. 12.*
[k] *Melchior Canus locis Theol. lib.8. cap.4.*

CAPVT. X.

Nè quis fortè Patrum suffragia in hac parte desideret, hûc prouocemus: vt constet nec dissensionem falsæ, nec Consensum omnem veræ Ecclesiæ notam certam Christianis antiquitùs præbuisse.

QVid enim si fortè dissidia Ecclesiam afflixerint? * Hoc aduersus nos adducunt IVDAEI, dicentes, non oportere credere propter dissensiones hæreseon; retardatur veritas, dum alij alia docent, ad quod dicimus, quòd apud vos Iudæos, & illos Græcos plurimæ fuerunt hæreses, NEC TAMEN dubitarunt alij Philosophicæ se tradere disciplinæ. Oportere esse hæreses prædictum est à Domino, & fieri non potest, vt non fiat, quod prædictum est esse futurum. huius causa est, quod quicquid est pulchrum sequitur MOMVS. *An igitur Ecclesia ipsa vera, propter grassantes hæreses, prorsus repudianda est? non magis quam ob lolium ager.* * Si appositus est fructus verus & maturus, alius fructus ex cera quam-maximè similis; NON propter similitudinem ABSTINENDVM est ab vtraque: &

Clemens Alexandrinus strom. lib.7. fol. 155.
Idem ibid.

quomodo, si VNA est VIA REGIA, & aliæ multæ, ex quibus quædam etiam ferunt in præcipitum, aliæ in fluuium, aut in mare profundum, NON dubitabit quisquam in viam ingredi OB DISSENSIONEM, sed quærit REGIAM: ita NON EST PROPTER DISSENSIONES A VERITATE DISCEDENDVM, sed exactiùs & diligentiùs inquirendum. *Quamuis dissidia & schismata Ecclesiam falsam non designant, attamen pace & vnitate veram Ecclesiam demonstrari, iure quis forsan suspicetur: minimè, nisi qui & Antichristianam ipsam veram, & Catholicam aliquam, etiam Romanam, falsam esse concesserit.* 1.* SPECIOSVM nomen pacis, & pulchra opinio vnitatis (*iam enim Auxentius Arianus de Arianorum vnitate gloriabatur*) Sed quis solum ambigat EAM SOLVM ECCLESIAE, ET EVANGELIORVM VNITAM PACEM ESSE, quæ Christi est? *Paulò post.* Antichristi Ministri de IMPIETATIS SVAE vnitate se iactare solent. 2. *Imperator Arianus sic EPISCOPVM ROMANVM (*tum verè Catholicum*) *alloquitur.* Quis tu es, qui ORBIS TERRARVM PACEM DISSOLVIS? *Quæ fuit igitur Arianorum contra Ecclesiam Romanam, eadem nunc est Romanorum contra Orthodoxam de vnitate ostentatio. At veram tandem vnitatem Christianam noscere velitis?* * Pietatis vnitas est rectè credere, vnitas Impietatis malè credere. *At enim sæpe Orthodoxi, cum fidei causa ab Ecclesia separantur, nihil aliud quam Schismatici, Hæretici, pacis vniuersæ nequissimi desertores, & perfidissimi proditores audiunt. quid tum postea?* * Melius est dissidium, pietatis causâ ortum, quam vitiôsa concordia. *Sanè, siue hominem quemlibet, siue quamlibet Ecclesiam spectemus. Hominem.* * Si quis eum sectatur, qui se à veritate absciderit, non hæreditabit regnum Dei: & qui non abscedit à mendace Concionatore, in Gehennam condemnabitur. *Quid ergo?* * Christus est SOLVS, quem nemo deserere debet. *Sin Ecclesiam cogitemus.* * Non ille de Ecclesia exit, qui corporalitèr exit, sed qui spiritualitèr veritatis Ecclesiasticæ fundamenta relinquit: Nos enim

* *Hilarius lib. contra Auxentium.*
* *Theodorus lib. 2. hist. c. 16.*
* *Ambrosius li. de* Spir. & Litera.
* *Greg. Nazianzenus Orat.* 1. De pace.
* *Ignatius ad Philodelphum Epist. 6.*
* *Ambros. comm. in Luc. 6. cap. 9.*
* *Chrysost. in Matth. Hom. 46.*

enim ab illis (*Arianis*) eximus corpore, illi à nobis Fide. *Deniq.* *Fides imprimis Ecclesiæ quærenda mādatur: in qua si Christus habitator sit, procul-dubio elegenda est, si verò populus perfidus, aut susceptor hæreticus deformet habitaculū, synagoga fugienda censetur: si-qua est Ecclesia, qvae Fidem respvit, deserenda est. *Vera vnionis regulā veram, & tanquam in maximis dissensionum procellis, & fluctibus sacram anchorā inquirimus?* * Gentilis mihi dicit, vellem fieri Christianus, sed tot sunt inter vos pugnæ, vt, cui adhæream, nesciam: quilibet dicit, Ego verum dico, cui credam nescio: hoc multùm pro nobis, nam omnes Scriptvras svscepimvs, quæ cum sint simplices & apertæ, Facile tibi erit judicare; Si quis illis consentiat, verus est Christianus, sin contra pugnat, procul est ab hoc canone. *Germanum Protestantium omnium asylum. Summa omnium hæc erit: Veritas vnionis censenda non est, vbi non obtinet vnio veritatis: Causas nostræ à vobis seperationis iustas liber superior docuit, & hic secundus in nota subsequente confirmat.*

* *Ambros. comm. in Luc. 6. cap. 9.*

Chrysost. hom. 33. in Act. Apost.

Capvt. XI.

De nota 8. *tum quoad* { *Thesin,* *Hypothesin.* }

*Nota 8. Est Sanctitas Doctrinae: vera enim Ecclesia est Sancta, vt est in Symbolo. Sancta autem ea est, quæ nihil continet falsum, quoad doctrinam fidei; nihil iniustum, quoad doctrinam morum. vnde appellatur, *Lex Domini, Lex immaculata, testimonium fidele. *Thesis hæc (si tibi credimus) non per omnia constans est satis, neque enim est proprie nota Ecclesiæ veræ quæ est ei cum falsa cōmunis. Aduoc.*[b] Potest esse Doctrina pvra ab omni errore In falsa Ecclesia: nam sunt Schismatici puri, qui non errant in fide, sed deficiunt in charitate. *Sic domus malè materiata sua mole concidit. Nos verò, concessa Thesi, Hypotheses vtrasque expendemus.*

Bell. lib. 4. de Ecclesia Milit. cap. 11 in princ.

* *Psal. 18.*

[b] *Bell ibid. cap. 2. §. Sed dices.*

Hypothesis 1. in qua Calumnia triplex Protestantibus impingitur.

Prima.

[a] *Bell. ibid. §. Sectarij.*
[b] *Bell. lib. 3. de Iustif. cap. 1. & 2.*
Certitudo Iustificationis.
[c] *Idem. lib. 3. de Iustif. cap. 2.*
[f] *Pererius Ies. comm. in Rom. 8. num. 27.*
[g] *Vega lib. 3. de Incert. Grat. cap. 46.*
[h] *Ibid. cap. 36.*
[i] *Ibid. cap. 7.*

1. *Aduersarius.* [a] Sectarij nostri temporis docent hominem iustificari sola fide speciali, quâ quisque certò credit, se propter Christum coram Deo esse iustum: quod cum quolibet paradoxo comparari potest: [b] Nos tantum certitudinem coniecturalem defendimus. *Infallibilem certitudinem remissionis peccatorum oppugnas? enimuerò Aduocatus.* [c] ALIQVI CATHOLICI docent quidem eam certitudinem, quæ nullam habeat de sua salute formidinem. [f] Certitudinem eam docent, cui subesse falsum non posit. [g] Quidam Catholicus tanto affectu fidem coniecturalem oppugnabat, vt eam Lutherana opinione detestabiliorem diceret: quia, inquit, cum Lutherani multum FIDEI tribuant, HAEC OPINIO DEROGAT. [h] Guillandus certitudinem gratiæ defendit prorsus vt Lutherani. [i] Et talem certitudinem consequentem fidem, MVLTI CATHOLICI ante Decretum Concilij Trident. PROBABILEM esse censebant, & eam compluribus argumentis suadere conabantur. *Etiam post Conc. Tridentinum.* [k] Catharinus inter Theologos huius temporis minimè incelebris, [l] Docuit certitudinem fidei, qua certò statuunt sibi peccata esse remissa. [m] Vniuersi Patres hanc certitudinem contestantur. *Vides hoc tam insigne Protestantium paradoxon, scilicet, non carere insignium Autorum Pontificiorum patrocinio, vestram autem coniecturalem certitudinem, vel potius planè Incertitudinem, cum in veteri Theologia paradoxon, tum etiam totius spei Christianæ quasi Charybdim immanissimam esse vestrorum doctorum argumentis solidissimis facilè euincerem, nisi huic causæ locum proprium & peculiarem destinâssem. Tu pergis.*

[k] *Pererius Ies. comm. in Rom. 8. num. 27.*
[l] *Vega lib. 9. de Iustif. cap. 46.*
[m] *Idem Catharinus teste Bell. lib. 3. de Iustif.*

Secunda.

Secunda.

Aduersarius. [n] Lutherani habent quasi proprium errorem, quod Infantes dum baptizantur, vtantur ratione, audiant verbum Dei, credant, diligant, quod in Synodo Wittenbergensi anno 1536. publicè definiuerunt, quod tamen repugnat veritati, nam apertè repugnant humanis sensibus (inquit * Augustinus) qui hoc dicunt, quomodo enim credibile est Infantes qui plorant, reluctantur, dum abluuntur, intelligere quid agatur? [o] Lutheranorum illud acumen est quod omnem sensum, & rationem excedit. [p] Durum. *Lutherum audiui aliàs Infantibus nonnullam vim fidei tribuere. sed promissiones Euangelicas ab ijs audiri, mihi (& etiam vobis credo) hactenus inauditum. Aduocatus.* [q] Anno Domini 1536. Conuenerant Lutherani ad Concilium Wittenbergense, in quo hoc pronunciatum habetur: licet (inquiunt) NON sit imaginandum, quod Infantes intelligant, tamen motus eorum ad credendum, & diligendum Deum SIMILES sunt motibus fidei, & dilectionis, hanc mitigationem sententiæ Lutheri sequi videntur communiter Lutherani. *Bellarminum Bellarmino committamus.* Lutherani *(inquit)* in Concilio Wittenbergensi definiuerunt, quod Infantes, dum baptizantur, audiant & intelligant verbum Dei: *Qui tamen* In Conc. Wittenbergensi definiuerunt NON imaginandum esse, quod Infantes intelligant. *Verum adeste, quæso, boni viri, qui in sacramento Fidei iudicium sensuum deposcitis: subeat vobis in mentem illud portentosum paradoxon vestrum.* [r] Post Consecrationem panis transmutatur in substantiam corporis Christi, vinum etiam in substantiam sanguinis. *Sensus Aduocatos adhibeamus: olfactum, gustum, visum, tactum: singuli vnanimi consensu panem & vinum remanere iurant, & contestantur. verene? facessat igitur figmentum vestrũ omnium sensuum consensu explosum: an falsò? falsò: inquitis, omninò. sensu itaque caretis, dum in causa simili sensuum iudicium vendicatis.*

[n] *Bell. lib. 4. de Eccles. Milit.* c. 11. §. Lutherani habent. *Infantium baptizatorum facultas.*

* *Epist. 57. ad Dardanum.*

[o] *Armandus Ies. in Epist. ad Camierum.*

[p] *Campianus Ies.* Rat. 8.

[q] *Bell. lib. 1. de Sacram. Baptis. cap.* 10.

[r] *Bell. lib. de Eucharist. Transubstantiatio. Dilemma.*

Præsertim cum quod illi de anima, seu spiritu inuisibili disputant, vos de corpore sensibili affirmatis.

Tertia.

[f] Bell.lib.4.de Eccles.Milit. cap.11.

Aduersarius. [f] Caluinistæ habent tanquam propriam sententiam, pietati & rationi repugnantem, quòd omnia absoluta necessitate eueniant, quodque Deus sit autor peccati. *Necessitas absoluta duplex est, vna fatalis, quæ astrorum virtuti tribuitur: altera diuina, quæ Dei voluntati ascribitur. prioris error est Hæreticis Priscilianistis proprius, secundæ verò veritas Caluino cum Catholicis communis est. De priore. Aduocatus.* [t] Vitandus est error Priscilianistarum qui Christum astrorum constellationibus subiectum esse arbitrabantur, omniaque ex fatali necessitate operari putabant: quam cæci sunt isti, qui quod potestatis diuinæ est: secundum quod est Dominus cœlorum, & temporum, & quod prouidentiæ est, qua facere omnia ab æterno decreuit, id ad creaturas referrebant? *Ad alteram venio, voluntati Dei necessaria illi quidem, sed tamen liberæ euentus omnes tribuendas esse, ratio, & religio docet. Aduocatus.* [u] Deus non necessariò vult quicquid vult, posito autem hoc, quod aliquid velit, EST NECESSARIVM, quia voluntas Dei est IMMVTABILIS, & tamen hæc æterna voluntas, quæ est immutabilis, non tollit à rebus volitis cōtingentiam; quia multa contingentia dicuntur propter causarum PROXIMARVM contingentiam, etiamsi causa (Prima) remota fuerit ABSOLVTA. *Huic attexam illud tuum.* [x] Peccatum ex causa proxima, quæ est Hominis voluntas, non ex remota, quæ est decretum Dei, definiendum est. *His positis, & necessitas absoluta necessario concedenda est, & tamen peccati causa propria solùm peccantis naturæ tribuenda. Instatis verò. 3. Aduersarius.* [y] Reprobationem certam esse illi non possunt statuere, qui Deum ante peccata hominem reprobare posse asserunt, vel quod in idem recidit, Reprobationis certitudinem explicare Wiclefus, & Caluinus non possunt qui

Fatum.

[t] Tolletus Ies. Comm. in Ioh. 2. annot. 1.

[u] Aquinas li. 1. contra Gentes. cap. 83. & 85.

Voluntas Dei immutabilis.

[x] Bell. in quæst. de Repub.

[y] Greg. Valent. Ies. lib. de Prædest. cap. 8. §. Et præterea. Reprobatio.

qui sine præscientia peccatorum Deum reprobare hominem asserunt. *Quid ni possint? Aduocatus.* [a] Deum aliquos reprobare, & excludere à vita æterna non quidem propter eorum præuisa opera, SED QVIA IPSE VVLT non dare illis vitam æternam, est [r] Augustini sententia: Est etiam hæc sententia Thomæ, quam alij quoque complures Theologi consequuntur. [a] Si Deus hominem in puris naturalibus sine peccato consideratum reprobaret, nolens ei dare vitam æternã, non faceret illi iniuriam. *Deinde, quid si huius opinionis assertores se satis explicare aut libertatẽ Arbitrij, cum diuina prouidentia necessitate reconciliare nequeant? num Dei veritas asserenda nõ erit, nè prodenda sit mẽtis humanæ infirmitas?* [b] Notabilis est Caietani sententia: Si quis rogaret me, inquit, vt ostenderem connexionẽ istorum inter se, equidem responderem, scire me, quod verum vero non est contrarium: sed nescire quemadmodũ ista duo inter se socientur: sicut nescio mysterium Trinitatis, quod tamen credo: & sicut credo alia fidei mysteria, ita & credo & hæc mysteria Prædestinationis, & reprobationis. Hactenus Caietanus: sit quasi clausula, huius disputationis, hoc Caietani adnotamentum. *Sit quoque clusula nostra in hac causa responsionis, quam* [a] *supra attigimus, & suo loco copiosè persequemur. Dogmata igitur tria sunt omnia in quibus quoties Protestantibus impietatem obijcis, toties Lectori imponis.*

[a] *Pererius lect. comm. in Rom. 9. num. 31.*
[r] *Lib. 1. Quæst. ad Simplicianum qu. 2.*
[a] *Pererius quo supra num. 60.*
[b] *Idem ibid. num. 79.*
Vbi optima solutio est, credo.
[a] *Supra vide lib. 1. cap. 25.*

Capvt. XII.

Secunda Hypothesis.

A*Duersarius.* [a] At Ecclesia nostra Romana nihil falsum, nihil turpe docet, nihil contra rationem, multa supra rationem; ergo sola absolutè sancta est: eique conuenit quod in Symbolo dicimus: CREDO SANCTAM ECCLESIAM. *Vtinam vero hæc tua defensio (ex animo precor) non plenissima ostentationis, veritatis inanissima verè videatur. Nusquam ferè in Scriptis vestris vestigium impono,*

[a] *Bell. lib. de Eccles. Milit. cap. 11. §. At Ecclesia.*

quin statim (quod vestra Africa alit) aliquid monstri prodeat, tam omnino deforme, vt Autori pudorem, Lectori horrorem incutiat. Tu, ad * *superiora Paradoxa, Lector, facilius respicere possis, quam ego illa repetere: noua quadam, sat scio, in hoc loco expectas; accipe, sed quadam, nam immensum esset, quæ hûc pertinent, omnia prosequi.*

*In lib. 1.

Paradoxa alia extra legem Decalogi, alia ex præceptis legis considerantur. prioris generis.

Primum.

Aduersarius. [b] Gentiles poterant, seruatâ lege naturæ, omnium confessione salui esse. Lex autem naturæ satis illis erat ab ipsa natura prædicata. *Communis hæc, sed impia, & absurda sententia. Aduocatus.* [c] Vix satis mirari possim, quid Præceptoribus quibusdam Scholasticis nostri seculi in mentem venerit, vt Nvnc quoque temporis, post tamdiu reuelatum Christum, Sine Christi notitia salutem cuiquam æternam contingere posse confirment; indigna Theologo sententia, quæ (vt liberè, & verè dicam) nihil in sacris literis, nihil in Sanctis Patribus firmitudinis habeat, tantum humana quadam suspicione introducta, propter infinitam eorum multitudinem, qui in hoc Novo orbe tam longa ætate Euangelij luce Carvere: quibus aditus in cœlum præcludi omnis videtur, si ad salutem fuerit Christi notitia necessaria. rigidum est, inquiunt, & à Dei (* Qui omnes vult saluos fieri) charitate alienum, vt ea exigat, quæ nec ipse dat, & homines per se præstare non possunt. vnde concludunt, Sine fide per natvralem tantvm cognitionem istos salvtem conseqvi posse. Quorum Sententia, tametsi ipsi Catholici sint, est apertè Haeretica, vt nihil magis repugnet fidei. quasi verò fides ab Apostolis necessaria definiatur ad percipienda ea quæ à * Creatura cognosci possint: & non

[b] *Maldonatus Ies. comm in Math. c. 1. 21.*

[c] *Acosta Ies. li. 5. de procurand. Indorum salute cap. 3. & Tolletus Iesuita.* Hoc (*inquit*) non est Catholicum assertum. *com. in Rom.*

An aliquis extra Christum saluus.

* 2. *Tim.* 2.

* *Rom.* 1.

potius ad ea. * Quæ in cor Hominis NON ASCENDERVNT, Nobis vero REVELAVIT Deus per SPIRITVM. reuocat nos illud, quod * Ad Patrem NEMO venit NISI per CHRISTVM. nulla alia * VIA quà eatur: nullum aliud * OSTIVM quo intretur ad vitam. ac re quidem vera, si potest sine Christi notitia salus esse, aut justitia: ergo * Gratis Christus prædicatur. frustra Apostoli * MITTVNTVR in ORBEM. tam expresse docet hoc Apostolus ad Romanos: * FINIS LEGIS EST CHRISTVS AD SALVTEM OMNI CREDENTI. Non hic agitur vtrum durum hoc & seuerum sit, an benignum & liberale, sed vtrùm verum, necne. * Augustinus docet nemini ex ijs, qui ex Gentibus ante tempus Euangelicum seruati sunt, Christi salutem contigisse, absque reuelatione vnius Mediatoris Dei & hominum Iesu Christi. *Attamen.* [d] Dignissimus profectò hodie Latinorum Gymnasiorum Doctor, & quem Colonienses mei Theologi etiam Diuis annumerarunt, librum sub prælo euulgatum edidit, cui titulum facerent, DE SALVTE ARISTOTELIS: in cujus calce concludunt, Aristotelem sic fuisse Christi præcursorem in naturalibus, quemadmodum Iohannes Baptista in gratuitis.

* 1.Cor.2.
* Ioh.6.
* Ioh.14.
* Ioh.10.
* 1.Cor.15.
* Marc.16.
* Rom.10.
* August. lib. 8. de Ciuit. ca. 47.
[d] Agrippa lib. de Vanit. Scient. cap. 54.

Secundum Paradoxon.

Aduersarius. [e] Objicitur, si applicatur nobis per opera nostra Christi Satisfactio, vel duæ sunt Satisfactiones simul conjunctæ, vel vna tantum; si duæ, tum his punitur eadem culpa; si vna, vel Christi est, vel nostra, si Christi, tunc nos non satisfacimus, si nostra tum aut Christum excludimus, aut cum Christo honorem diuidimus. Alij respondent, quod sint duæ, vna ab altera pendens: nam etiamsi vna sufficeret, tamen ad majorem Dei gloriam, cui satisfit, & majorem honorem Hominis satisfacientis, PLACVIT CHRITO CONIVNGERE NOSTRAM SATISFACTIONEM SVAE. Homo iustus sub duplici titulo

[e] Bell. lib. 1. de Purgatorio ca. 10. §. Secundus est.

ius habet ad eam gloriam: vno ex meritis Christi sibi communicatis per gratiam, ALTERO EX MERITIS PROPRIIS. Qui modus videtur, mihi non improbabilis. *Qui tamen sano Theologo planè sacrilegus, & execrabilis meritò videatur, vt Controuersia de Merito illustrabit: interim vnus sufficiet. Aduocatus.* [f] Thesaurus Indulgentiarum ex SOLIS meritis Christi constat, NON ex Satisfactionibus Sanctorum, quia meritum Christi est infiniti valoris.

[f] *Durandus in 4.dist.2.q.3.*

Tertium.

Aduersarius. [g] Pontifex Romanus siuè in Concilio, siuè solus sine Consilio aliquid definiat, infallibilitèr judicat. *Absurdum, quia. Aduocatus.* [h] Si hoc ita esset, quid opus esset Concilijs? quorsum tot Theologi accersuntur? Quorsum, &c.

[g] *Gretzerus Ies. in Colloq. Ratisb. Sess. 1.*
[h] *Erasmus annot. in 1. Cor. 9.*

Quartum.

[i] Si conferretur ordo etiam ante vsum rationis, ordo teneret, & character imprimeretur. etiam presbyteratum posse conferri Infantibus, nondum rationis vsum habentibus, est communis Doctrina Theologorum, & Canonistarum. Si ad annum discretionis, nimirum septennium, Puer suscepit ordines, & tunc erat voti capax, nec contradixit voto cōtinentiæ, ordo tenet. [k] Nullus alius de numero Christianorum, præter fœminas, diuino iure excluditur à potestate Ecclesiastica siue ordinis, siue Iurisdictionis, non puer, non amens: quia potest peruenire ad eum statum, vt commodè exerceat: nec video cur non puer possit in Episcopum consecrari. *Hæc opinio vestra de Electione (quamuis non de exequutione) pueris, & Infantibus, communis est, inquis; quid refert, dummodo puerilis? Aduocatus.* [l] In Concilijs cautum est, ne quis ad Ministerium NEOPHYTUS ordinetur. [m] A promouendis pueris maximè abstinere debent Ecclesiarum rectores, nam Pueri nesciunt regere seipsos,

[i] *Tollet. Ies. lib. 1. Instruct. Sacerd. cap. 55.*
[k] *Francisc. de Vict. Relect. 2. Episcopus puer & insanus.*
[l] *Episcopus Espensæus com. in 1. Tim. 4. digress. lib. 2. cap. 12.*
[m] *Salmeron Ies. Tract. 20. in Parab.*

seipsos, nedum alios: nec satis est dicere (*audite Praxin vestram*) quod est nobilis & illustris familiæ, quia propter Ecclesiam est Minister, non propter Ministrum Ecclesia.

Quintum.

Aduersarius. [n] Idiota Catholicus cum pro Tribunali seculari steterit, de causa fidei examinandus, etsi tantum responderit se esse virum Catholicum, & Ecclesiam ipsam, quam profitetur, posse fidei rationem reddere, nec quicquam præterea aliud responderit, satis viri Catholici muneri faciet. *Quam vero hic pecudem (plebem dixissem) vestram nobis proponitis?* * Quomodo (*vt Bernardi verbis vtar*) est vera simplicitas quam simplex ignorat veritas? *quod eleganter* * *Augustinus.* Ignorantia in ijs qui noluerunt, peccatum est: in ijs qui non potuerunt, pœna peccati, in vtrisque non est iusta excusatio, sed iusta damnatio. *At. (proh dolor!) Aduocatus.* [o] Repurgatam hodie vnam opto Catechesin, nam hodie in primis fidei fundamentis instituūtur, sed non aliter quam LATINE. Noui equidem generosum, & veteranum equitem, qui, de Spiritu sancto, quid crederet, interrogatus, ingenuè confitebatur, quod * Ephesij olim, Nunquam se, an vllus esset Spiritus Sanctus, audiuisse: An sufficit decantata hodiè per Catholicos Carbonarij fides? Is interrogatus, quid crederit; respondit, se credere quod Ecclesia credit. *Vultum vestrum in aliorum oculis perlustrate:* [p] In quibusdam Neophytorum vicis Christiani. Indigenæ quidam sunt destituti Sacerdotibus, qui nihil aliud nôrunt, nisi se esse Christianos.

[n] *Colleg. Anglo-Rhem. annot. in Luc. 12. & 11.*
Ignorantia in Idiotis Pontificijs.
* *Bern. de præcepto, & disp. cap. 17. & 18.*
* *Epist. ad Sixtum Presbyterum.*
[o] *Claudius Espensæus com. in 2. Tim 3.*
* *Act. 19.*
[p] *Xauerius Ies. lib. 1. Epist.*

Sextum.

In Oratione preces vestras, non ignotas modò, sed & ignobiles, meritò auersamur.

1. *Aduersarius.* [q] Precibus ignotis Ecclesia vti iure possit. *Quæ,* [r] Ad ædificationem, non minus ad deuotionem, sæpe magis valent quam cognitæ. *Etiam.* [s] Consolationem

[q] *Bell. lib. 1. de verb. Dei ca. 16.*
[r] *Colleg. Anglo-Rhem. annot. in 1. Cor. 14. pag. 461.*
[s] *Costerus Ies.*

 plurimum,

plurimum ad juuant. *Cum tamen. Aduocatus.* [t] Quantum ad fructum deuotionis priuatur is, qui non in speciali intelligit ea quæ orat. *Et* [u] Melius est orare in mente distinctè intelligente ea quæ orat, quam confusè. [x] Quid enim proficit populus non intelligens ea quæ orat? *Preces alias ignobiles vocaui. quia.* [y] Lindanus proponit Episcopi Lugdunensis querelam de missalibus, & Antiphonarijs expurgandis, Antiphonarium, inquit, correximus, amputatis, quæ superflua, falsa, & blasphema videbantur: qui Episcopus nostra (ait Lindanus) si conspiceret Antiphonaria, aut missalia, Deum immortalem, quo ea pingeret nomine? vbi secretæ preces mendis spurcissimis conspurcatæ sunt. sed scelera nostra emendationem non ferunt, Episcoporum vitio. qui cessant. *Quæ scelera tandem?* [z] Hodie cum missæ ipsius Canone, obscœnæ cantiunculæ pares vices habent. *Quanquā hæc scelera pietas videri possint, si cum ipso Idololatriæ stupro comparentur. vtriusque Tabulæ præcepta singula attingamus.*

[t] *Aquinas tom. in* 1. *Cor.* 14.
[u] *Caietanus com. in* 1. *Cor.* 14.
[x] *Lyranus in eundem locum.*
[y] *Episc. Espensæus comm. in* 1. *Tim. de digress.* 1. *pag.* 225. *ex Lindano lib.* 3. *opusc. de Interpret. Script. cap.* 3.
[z] *Agrippa de Vanit. Scient. cap.* 18. *de his quoque Lindanus conqueritur Panopl. lib.* 4. *cap.* 78.

Capvt. XIII.

Contra præcepta Decalogi Pontificiorum crassa & prodigiosa dogmata.

1. *In genere.*

Aduersarius. [a] Quantum ad intentionem dilectionis Non tenemur sub præcepto Deum plus omnibus diligere: [b] Hoc præceptum diligendi Deum ex tota mente, doctrinale est, non obligatorium. *En hominum stuporem!* Non tenemur sub præcepto, *inquiunt, &* Hoc præceptum; *Si verò est præceptum, tum tenemur sub præcepto. sed ad rem; Aduocatus.* [c] Absit vt primum & maximum præceptum tam hyperbolicè nobis traditum esse putemus. *Secundò de Charitate erga Proximum. Aduersarius.* [d] Pro ijs qui ob-

[a] *Tollet. Ies. lib.* 4. *de Instruct. Sacerd. cap.* 9.
[b] *Staplet. li.* 6. *de Iustif. ca.* 10. *& Valent. Ies. lib. de Votis ca.* 3. *& Bellar. lib.* 3. *de Monach. cap.* 13.
[c] *Vega li.* 11 *de Iustif. cap.* 16. *pag.* 378. *& lib.* 15. *cap.* 21.
[d] *Azorius Iesuita lib.* 9. *Instit. cap.* 31. §. Sextò quæritur.

stinato

ſtinato animo ſunt in malis orandum eſt: at pro Hæreticis & Schiſmaticis non eſt publicè orandum. *Hanc impietatem Oratio Dominica condemnat, quæ, quotidiè publicè acta, peccatores nullos excipit.*

De Præceptis vtriuſque Tabulæ in particulari.
Primum primæ. [Non habebis Deos alienos, &c.]

Aduocatus. [e] Multi in Interceſsionibus Sanctorum plus, quàm in Chriſti meritis, fiduciæ ponunt, Chriſtum Matri ſubſtituentes. [f] Magis fidentes Diuis, quam Deo. *Verbi gratiâ.* [g] Laus Deo & beatæ Virgini Mariæ, item Ieſu Chriſto. *Vel ſic.* [h] Laus Deo, Virginique Matri Mariæ, Deo item Ieſu Chriſto, æterno Dei filio. *Quantum hoc Ieſu-itarum quamque ſacrilegum* ὕϛερον πρότερον, *quo Saluator, ſaluatæ, Deus æternus, Creaturæ, poſtponitur?*

2. *Præceptum.* [Non facies tibi ſculptile.]

Aduerſarius. [i] Imagines ſunt propriè, & per ſe colendæ, nullâ ratione habitâ ad exemplar. *Aduocatus.* [k] Hoc ſuperſtitiòſum & ſtultum eſt. [l] Sunt benè multi rudiores, qui Imagines colunt, non vt figuras, ſed vt ſenſum aliquem habentes. [m] Dici non poteſt, quanta Idololatria alatur apud rudem populum per Imaginum cultum. *Concludam paucis.* [n] Quomodò Eccleſiæ nomen tueri poteſt, quæ talem doctrinam in conſuetudinem recepit, qua Chriſti meritum obſcuretur; Deo proprius honor eripiatur; & Creaturis vendicetur? *Quod manifeſtiſſimum eſt in Artolatria Romana, quæ eſt Idololatria ſceleratiſſima.*

Præceptum. 3. [Non aſſumes nomen Domini in vanum.]

Aduerſarius. [o] Tenetur homo aliquàndò ſecundùm mentem

[e] *Caſſander lib. Conſul. art. 21.*
[f] *Epiſcopus Eſpenſans in 2. Tim. 3.*
[g] *Valent. Ieſ. fine lib. de Satisfact.*
[h] *Bell. lib. 3. de Cultu Sanctor. in fine impreſſi Lugduni.*
[i] *Bell. lib. 2. de Imag. cap. 21.*
[k] *Vaſquez Ieſ. lib. 2. de Adorat. diſp. 2. cap. 3. & 8.*
[l] *Polyd. Virgilius lib. 6. Inuent. cap. 13.*
[m] *Agrippa de Vanit. Scient. cap. 57.*
[n] *Caſſander lib. Conſult. art. 21.*
[o] *Tolletus Ieſ. lib. 4. de Inſtruct. Sacerd. cap. 21. & 22.*

mentem aliorum jurare, id eſt, vti verborum ſignificatione communi, quamuis non ſemper teneatur ad hoc, ſed aliquando licet vti æquiuocatione, & decipere audientem: non ſemper, ſed quandò Iudex contra juſtitiam petit juramentum, licet vti æquiuocatione, & jurare ſecundùm ſuam mentem, contra mentem Iudicis: vt puta, quærenti Iudici, feciſtinè illud? reſpondeat, non feci; intelligendo inter ſe: vt dicam tibi, vel hoc tempore, vel quid ſimile: Et ſi vir vxorem petat, an ſit adultera? iſta poteſt dicere, non ſum, quamuis verum fuerit, intelligendo, vt tibi reuelem: Sic qui cogitur jurare alteram in Sponſam accepturum, intelligendo, Si poſteà placuerit: Et à latronibus comprehenſus jurauerit ſe poſtea daturum centum aureos vt liberetur, & æquiuoce jurans, inter ſe dicens, ſi poſtea libuerit, tunc non tenetur ſoluere: Sic à cuſtode injuriòsè detentus, vt dimittatur, jurans ſe redditurum poſteà, poteſt vti æquiuocatione, & nō tenetur reddere.[p] Hoc de Adultera occulta præter jus à viro rogata, & de promiſſo quod fit Latroni libenter concedimus. *Dogma tum profeſſione impium, tum verò etiam praxi pernitioſum. Illud. Aduoc.*[q] Quiſquis fingendo aliū fallere conatur, etiamſi aliquid prætereà ſignificare velit(*id eſt, æquiuocatione vti*) haud dubiè mentitur, alioqui nullum eſſet mēdacium, quod non defendi poſſit. *Rectè. Enimuerò quo telo hanc belluam confodiam? en autem vnum, & quidem acerrimū, ex Dei armario depromptum.**Homines quidem per majorem(*Deum*)iurant, Et juramentum eſt illis ad Confirmationem, omnis cōtentionis finis. *Verba ſingula huic monſtro plagam mortiferam inferunt.* Homo, κατὰ τοῦ μείζονος, per majorem, viz. *Deum, iurat: per Deum, inquam, non propter Deum, quia iuramentum, Græcè* ὅρκος, *quaſi* ἕρκος, *ſeptum, clauſtrum, vallū, quod tranſilire non licet:* αὐτοῖς, illis *hominibus factū, quorſum?* εἰς βεβαίωσιν. ad Confirmationem, cautionem, firmamentùm, *vt ſit fidei iurantis cum fide audientis, ſacrum quaſi coniugium. quatenus tandem? vt ſit* αὐτοῖς Ipſis *hominibus*, πάσης ἀντιλογίας πέρας, omnis contentionis finis, *id eſt, vt animi eius, cui fidem meam*

obſtrinxi,

[p] *Azorius Ieſ. in Inſtitut.*

[q] *Maldonatus Ieſ. comm. in Luc. 24.*

* *Heb. 6. 16.*

obstrinxi, dubitationi omni occurratur. summa est: Finis *iuramenti inter homines est, vt sit* contentionis omnis *apud homines* finis. *ad hunc, tanquam lydium lapidem nummum vestrum exploremus, & reperiemus profecto eum ἀδόκιμον: sic enim vxorem adulteram vestram instituistis,* Potest illa etiam per Iusiurandum, *inquitis,* Marito suo negare se esse adulteram, tacite in animo addens, vt tibi confiteri debeam. *At cum potest, inquam, hic iurandi fucus Marito quoq; innotescere, nonnè eam vrgebit acrius? vereor, inquiet, vt mente concipias (vulpem) æquiuocationem illam,* vt tibi reuelem: *respondebit vxor, rursus nouo iuramento deuincta;* Non aliquid huiusmodi intùs in animo complector, *(mi vir) tacitè tamen animo suo reuoluens illud,* Vt tibi significem. *Instabit adhuc misellus homo (namq; homo est coris non cordis auditor)* Equidem fieri possit, mea vxor, vt illudas me nunc iam *interno isthoc tuo commento,* Vt tibi reuelem. *Nullus itaque in hoc ὅρκῳ ἕρκος, & septum: nulla βεβαίωσις, aut firmamentum, ἀντιλογίας πέρας,* contentionis *& altercationis finis nullus esse possit. Itaque illa vestra mulier bis adultera facta est, corporis stupro, & (nam* * veritas est animi virginitas) *mentis mendacio; tam alieno dogmate, quam alieno semine corrupta. qui sunt huius sceleris doctores queritis? viz. qui eius etiam actores esse solent.* [r] Ars est nostrorum Iesuitarum vt in iuramentis suis Magistratus illudant: cum à Magistratibus quæritur, Es ne Sacerdos? tum Sacerdoti licebit, inquiunt, respondere, Non sum talis, (sed addita hac intentione, intus in animo concepta, non ore prolata) qualem me esse cupitis; aut vt narrem tibi; aut aliquid simile. *Subterfugium Iesuiticum timiditatis & perfidiæ plenissimum. sed patrizant sat bene, nam.* [s] Eugenius Pontifex, ob violatum Turcæ iusiurandum, Christianam remp. in tot funestissima bella coniecit: ac si non etiam esset hosti fides seruanda. *Antiqua Hæreticorum spelunca.* [t] Priscilianistæ sentiebant, licere sibi aliquando mentiri. [u] Canonicus quidam inuehitur in Pontificem Gregorium, quod tempore magni Schismatis, antequam Pontifex crearetur, iurauerat publicò & solenni ritu sese

* *August.*

[r] *Sacerdotes Wisbycenses in epist. quam ad Catholicum Generosum nuper inscripserunt.*

[s] *Agrippa lib. de Vanit. Scient. cap. 61.*

[t] *Sixtus Senens. Biblioth. lib. 3.*

[u] *Azorius Ies. lib. 5. Instit. Moral. cap. 15. pag. 527. & pag. 528.*

ſeſe abdicaturum Pontificia poteſtate: poſteà verò Pontifex electus noluit Pontificatum deponere, at poſsit Romanus Pontifex SEIPSVM SOLVERE a voto, & IVRISIVRANDI religione, & lege, modò debita ſubſit cauſa. [x] Ita aliorum quoque juramenta poſſunt Pontificis autoritate relaxari. *Huius iuſta cauſa quem ſupremum Iudicem facitis?* [y] Pontificem. *Nimirùm apud hos iuſiurandum iocus, teſtimonium ludus; quos iamdiù Ethnici Autores palam damnarunt.* [*] Fraus diſtringit, non diſſoluit perjurium.

[x] *Idem lib.* 10. *cap* 9. §. Tertiò.
[y] *Ieſuitæ omnes.*
[*] *Cicero in officijs.*

Præceptum. 4. [Sanctifices Sabbatum.]

Aduerſarius. [a] Mos non eſt improbandus, quo vidua pro dignitate perſonæ poſt obitum viri, causâ luctus, domi ſe continet AD ANNVM, nec miſſam audiat. *Multum, Azori, nobiliores fœminæ, pro iſthoc molli* [*] Puluillo *Tibi debent: ſiccinè vero* [*] Viduas *inſtituis? equidem conſilium hoc nobilem illum paraſitum Ariſtippum, quàm Theologum Azorium, decuiſſet. Haud mirũ eſſe poſſit, vos, præſertim dum ſic nobili viduæ conſulitis, miſſam ipſam* priuatã *tanquam ignobilẽ viduam reddidiſſe. vos pergitis.* [b] Homo tenetur ſub mortali ad ſanctificandum feſtum, ſed non tenetur ad BENE ſanctificandum. *Quæ (malum.) Hac ſanctitas eſt, quæ* benè *careat; ſine quo, Deo (quem Aduerbijs magis quam Adiectiuis delectari ſchola docet) nulla actio grata eſſe poſſit? repete igitur Sanctificationem veſtram bonam ſcilicet.* [c] Licet iter facere (audito Sacro priùs) & venari: licet ſtudere ſuper lites, propter pecuniam. Licet carnes vendere, animalia occidere (*publicè*) ad victum propter pecuniam: licet in ſolennitatibus conſtruere loca pro ſpectaculis, quandò non poſſunt fieri niſi in feſto. Deniq; Pontificis aut Epiſcopi licentiâ licet in feſto operari. *Hùc huc adeſte Profani, nihil enim audiſtis vnquam licentiòſius. At. Aduocatus,* [d] Hoc præcepto prohibemur, vt quæcunque diuinum cultum impedire poſſunt, omninò vitemus: facilè enim perſpici poteſt, omne ſeruilis operis genus prohiberi.

[a] *Azorius Ieſ. Inſtit. lib.* 7. *cap.* 7. §. Secundò quæritur.
[*] *Ezech.* 13. 18.
[*] *Math.* 23. 14.
[b] *Toletus Ieſ. lib.* 4. *inſtruct. cap.* 24.
[c] *Idem cap.* 25.
[d] *Catechiſmus Trident. de hoc præcepto.*

Præceptum.

Praeceptum, 5. [Honora Parentes.]

Aduersarius. [e] Posſit filius vxorem ducere ſe dignam, inuitis Parentibus, ſine peccato mortali. [f] Licebit filijs, inuitis Parentibus, ad Religionem (*Monaſticam*) tranſire, poſtquam ad annos pubertatis, id eſt, ætatis ſuæ 14. peruenerint: niſi Parentes in tali neceſsitate ſint, vt non poſſint, ſine auxilio filiorum, viuere. *Præpropera hæc & periculôſa libertatis aſſertio, nec profectò video quid dici, vel ad infringendam Parentum autoritatem, vel ad filiorum licentiam & inſolentiam alendam patrocinandamque, pernitiôſius poſſit: quaſi Iuuentuti concedatur, priuſquam ex ephebis exceſſerint, ius paternum excutere, vt ſuo animi arbitrio obſequantur: quaſi maior hîc pubertatis quam prudentiæ ratio habeatur. Aduocatus.* [g] Parentes honoramus, cum noſtras rationes ad eorum arbitrium voluntatemque conferrimus, conſilia eorum non modo exquirimus, verum-etiam SEQVIMVR. *Sed illud paradox on longè execrabilius eſt, quo Patrum autoritas nequitèr labefactatur. Aduerſarius.* [h] Præſunt Reges Chriſtiani hominibus Chriſtianis, non vt Chriſtiani, ſed vt homines politici; nam vt omnes Chriſtiani, ſunt Eccleſiaſticis ſubiecti. *Quatenus vero ſubiecti?* [i] Ita vt Pontifex Romanus ſuo iure poſsit Principes ſeculares excommunicare, & aliquando, ſi ita ei viſum eſt, regnis ſuis priuare. *Hac in parte quid Subditis incumbit?* [k] Qui tenebantur aliâs obnoxij vinculo fidelitatis, vel iuramenti, liberabuntur tali vinculo, ſi is inciderit in excommunicationem; ea durante, etiam abſoluuntur Debitores ab obligatione ſoluendi debitum Creditori, non re, ſed verbis contractũ. *Ecquid præterea?* [l] Volumus & mandamus vt aduerſus Reginam hæreticam & excommunicatam Subditi arma capeſſant. *Impium, quamuis Pij, decretum. hic hic eſt equus ille Troianus, ex quo tot armati paricidæ ad principes ſuos necandos prodierunt. Ius hoc quàm non antiquum ſit, ſupra diximus: quàm inſuper iniquum paucis expediemus. Aduocatus.*

[e] *Tollet. Ieſ. lib. 5. Inſtruct. Sacerd. cap. 1.*
[f] *Bell. lib. 2. de Monach. ca. 36.*
[g] *Catechiſmus Tridentinus in hoc præceptum.*
[h] *Bell. lib. 1. de Rom. Pont. cap.* 7. §. At inquies.
[i] *Bell. lib. 5. de Rom. Pont. cap.* 6. & 7.
[k] *Tollet. Ieſ. lib. 1. de Inſtruct. Sacerd. cap.* 13.
[l] *Bulla Pij 5. aduerſus Elizabetham Angliæ Reginam.*

[m] Principes aliqui sunt sui iuris, Rex Galliæ & Rex Hispaniæ, qui in temporalibus NVLLVM agnoscunt superiorem, nec possunt PRIVARI suo IMPERIO. [n] Rex Hispaniæ Philippus, iam-iam, moriturus, coronam manibus apprehendens, oculis in cœlum defixis, TIBI, inquit, Domine DEVS, coronam meam reddo, à quo eam accepi. *Iure igitur hæreditario immediatè à Deo Rex constitutus erat, quo iure etiam Rex Angliæ gaudet.* [o] Te, Rex, permagni omnes existimarunt, cuius potestas, maiestasq; est in terris SECVNDVM DEVM maxima. [p] Hic Rex Henricus Pontificis minis factus irritatior, (ad VETVS illius Regionis EXEMPLVM) Regnum a iure Pontificis asserebat, & VTRIVSQVE STATVS SVPREMAM potestatem sibi vendicabat. *Prodeat iam rebellionis omnis caput.* [q] Rodulphus Comes Reinfeldensis, Henrico Imperatore Anathematis fulmine percusso à GREGORIO 7. ROMANO PONTIFICE, à quibusdam Rex creatus est, contra Henricum Imperatorem bella gessit, tandem in prælio abscissa est eius dextra: domum rediens EPISCOPIS & Magistratibus truncum manus ostendens, hac inquit, FIDEM (*audite domini*) Domino meo Henrico dedi, & turpitèr violaui; condignam igitur accepi PERIVRII mercedem, ecce in quo me loco, MONITA VESTRA sequentem, collocâstis ? vtinam. &c. *Egregium sanè exemplum cùm Christianæ conscientiæ tum-etiam Antichristianæ perfidiæ, huiusmodi seditionum buccinatores aliquos quæritis?* [r] Arnoldus ab Academia Parisiensi ad hoc munus designatus, litem IESVITIS intendit, accusationis articulus secundus fuit, eos votum suscipere obediendi suo Generali, qui si dixerit INTERFICE REGEM FRANCIAE, eundum est. In publicis concionibus LAVDARVNT factum Iacobi Clementis Regis Henrici 3. interfectoris. Autores erant mortis Regis Lusitaniæ Sebastiani. *Tam exploratum est hoc malum, vt hominibus tacentibus, saxum ipsum Parisiense loquatur.* [f] Iohannes Castellus nefandus Parricida Regem Henricum, 4. confodere voluit: pulso propterea, totâ Gallia

[m] *Tolossanus vtriusque iuris doctor. lib. 25. de Rep. cap. 5.*

[n] *Vir Hispanus in libro, quem de morte Philippi nuper edidit.*

[o] *Lodouicus Viues ad Henricum 8. Angliæ Regem (tunc Lutheri Antagonistam acerrimum) epist. dedic. ante libros August. de Ciuit. Dei.*

[p] *Courius Micerinus in epist. de morte T. Mori, & Episcopi Roffensis.*

[q] *Abbas Vspurgensis anno Dom. 1080. Helmoldus, Cranzius, Bonfinius, & alij eandem historiam referunt.*

[r] *Gallo Belgicus tom. 2. li. 20.*

[f] *Saxum in Parisiis erectum, seu, monumentum Parricidæ Castellæ, tum etiam factionis Iesuiticæ.*

Gallia

Gallia hominum genere (*Iesuitas significat*) NOVAE & MALEFICAE superstitionis, qui remp. turbabant, quorum instinctu piacularis Adolescens dirum facinus instituerat. *O quot huius generis faces infestissimas in nostri seculi miraculum, Reginam* ELIZABETHAM, *injectas Anglia vidit, sed &, Dei beneficio, extinctas? Optandũ est vt idem tumulus, qui Reginæ corpus contexit horum hominum malitiam obruisset, sed (heu !) optandũ, nam iam nuper.* [a] Hispaniæ Legatus, regem Angliæ mitiorem aliquandò Iesuitis reddere studens, interrogat quid causæ Rex habuerit, quòd tam asperam in Catholicos sententiã tulisset; Rex igitur vt causam proscriptionis istius Legatus cognosceret, literas prælegi curauit, quibus de Conspiratione in Regis & regni perniciem facta prolixè proscriptum erat: auditis his literis, Legatus obticuit, nihil ampliùs in causa Catholicorum agere expetens. *Longè sanior fuit Ethnica disciplina, quia.* [a] Contra Tyrannos vult Liuius scutum, magis quam gladium sumendum: nimirùm, vt inimicos imbres & tempestates, & tonitrua, ita Principem luxu diffluentem ac tyrannidem exercentem, precibus emendare, aut (*patientiâ*) ferre debemus.

[a] *Gallo-Belgicus Tom. 5. lib. 4.* §. Sub initium.

[a] *Tolossanus lib. 25. de Rep. cap. 5. ex Liuij lib. 3.*

CAPVT. XIIII.

Præceptum. 6. Non Occides.

ADuersarius. [a] Cum quis motu repentino correptus, adeò vt non sit rationis compos, alium occiderit, à peccato mortali liber est. [b] Hæc diximus de homicidio cum INTENTIONE occidendi. [c] Cum homo profert verbum contumeliòsum, non ex plena deliberatione, non est mortale peccatum; vel si adsit plena deliberatio, tamen sit inter personas parui momenti, vt inter Mulierculas. *Et quod magis stupeas.* [d] Cum homo irâ aliquâ, vel altâ animi passione, non aduertens verba, quæ proferebat, protulit BLASPHEMIAM, non est peccatum mortale, nisi

[a] *Tolletus Ies. Lib. 5. de Instr. Sacerd. cap. 6.* §. Tertia causa.

[b] *Cap. 2. in initio.*

[c] *Idem cap. 9.*

[d] *Lib. 4. cap. 13.* §. Circa.

homo assuetus sit blasphemare. *Hæc omnia Iesuita quibus, mea sententiâ, docet licere homini hominem quodammodò exuere, & induere feritatem belluinam: quo nullus vnquam Ethnicus quicquam somniauit deformius. In hoc genere homicidij Scripturæ vox est.* * Sanguis sanguinem exigit; *Non veniale dicitur, quod morte mulctatur. homicidij, imò & parricidij, praxin vestram in superiori præcepto exposui.*

Præceptum. 7. [Non mæchaberis.] *De Adulterio quoad votum.*

Aduersarius. [f] Etiamsi lege cœlibatus sublatâ, quædam etiam peccata, & sacrilegia Ministrorum impedierentur; tollenda tamen ipsa lex non est, nisi velis eadem etiam ratione alias leges diuinas & humanas tolli. [g] Nullo modo permittendum est conjugium Sacerdotibus, quia non desunt rationes aliæ seruandæ castitatis. *Sic Iesuita præscriptum nobis à Deo remedium.* [* Ad vitandum fornicationem habeat quisque suam vxorem.] *Minimè necessarium esse sentiunt, ac si Deo nostro immortali & suo mortali prudentiores velint videri, suo, inquam. Aduocatus.* [g] Sic dixit Pontifex Pius. 2. SACERDOTIBVS magna ratione sublatæ sunt NVPTIAE, MAIORI RESTITVENDAE videntur. *Etiam.* [h] His statutis Ecclesiæ nemo obligatur, nisi quatenùs sunt ad vitia corrigenda, & virtutem exercendam vtilia, viz. In quibus ratio legis cessat, solui & omitti possunt. *Deinde etiam Deo.* [i] Fatendum est, grauiter à POSTERIS PECCATVM esse, qui cœlibatus legem, pro tempore vtilem, multis in laqueum verterunt, cum Iuuenes, nondum sibi exploratos, temerè ad ministerium Ecclesiasticum admiserunt: & cum illi castitatis onus sibi impar esse sentirent, illi potius impuros quosdam concubitus dissimularunt, & quodammodò probarunt, quàm vt sinerent HVMANAM constitutionē eorum gratiâ mutari, qui eam, sine offensione diuinæ legis, obseruare non poterant. quarè NIMIS RIGIDA hujus constitutionis exactione

[f] *Greg. Valent. Ies. lib. de Cœlibatu cap. vlt. in fine.*
[g] *Costerus Ies. Enchirid. tract. de Cœlibatu, cap. 15.*
* *Cor.*
[g] *Platina in vita Pij 2.*
[h] *Cassander lib. Consult. art. 25.*
[i] *Cassander lib. Consult. art. 23.*

exactione abhominanda in Ecclesia scandala extitisse videmus: cum tamen legis illius causæ non solùm hodiè cessarunt, sed etiam in contrarium conuersæ sunt, cum iam omni flagitio fenestra aperta esse videatur: vndè debet Ecclesia facere sicut bonus medicus, vt si medicina, experientiâ docente, magis obsit quam prosit, EAM TOLLAT; idque requirit Ecclesiæ status, cum plerique homines docti & pij ad continentiæ obseruationem astringere se nolunt, infirmitatis suæ conscij; quo fit, vt paucissimi Adolescentes, pietatis indole præditi, ad Theologiæ studium se adjungant. Quarè si vnquam tempus fuit antiquæ consuetudinis immutandæ, certè HAEC TEMPORA IMMVTATIONEM aliquam efflagitare videntur, vt summum castitatis gradum conscendere qui non possint, in secundo CASTI CONIVGII gradu consistere permittantur. *Occurrit subinde, cum in Thesi, tum etiam in praxi vestra, turpissimum scortationis lenocinium.*

Thesis.

Aduersarius. [k] Melius est scortari & vri, quam post vnam fornicationem, votum Cœlibatus violando, ad nuptias transire. [l] Sacerdos, si fornicetur, aut domi Concubinam foueat, etsi peccat, grauiùs tamen peccat, si contrahat Matrimonium. primò, quia voto Castitatis solenni iniuriam facit: secundò, quia Ecclesiam grauiùs vulnerat. tertiò, inuerecundiùs scortatur. quartò, obstinatâ voluntate magis in peccato perseuerat. [m] Cum dicit Apostolus, [Melius est nubere quàm vri.] VRI non idem significat quod flamma libidinis vri, hoc enim per se malum non est, imò materia potius victoriæ: sed significat flamma libidinis superari, & in peccatũ mortale labi. *O Iesuitæ! quasi hoc à Deo præscriptum remedium huiusmodi sit, quo tantùm homini lapso succurratur, non occurratur etiam labenti: dogma lupanaribus dignum, quod ex eo refutatur, quòd Coniugatus, qui post votum suscipitur, minùs quam Concubinatus puniri debet.*

[k] *Bell. lib. de Monach. ca. 34.*
[l] *Costerus Ies. Enchirid. tract. de Cœlibatu.*
[m] *Greg. Valent. Ies. lib. de Cœlibatu. cap. 6. §. Quartum argumentum. eodem modo. Bell. lib. 2. de Monach. cap. 30. in prim.*

Aduocatus. [a] In Conc. [b] Neocæsariensi MAGIS punitur Sacerdos, qui FORNICATVR post votum QVAM QVI publicè CONTRAHIT: Idem statuitur Can. 6. Conc. generalis. Iam eò res rediјt, vt vix centisimum inuenias, qui ab omni commercio fœminarum abstineat: Populus verò ita affectus est, vt MARITVM Sacerdotem LEVIVS ferat, quam Scortatorem. *Secundum.* [o] Diuus Augustinus Basilio æqualis permultis rationibus probauit CONNVBIA POST VOTVM contracta NON debere DIRIMI: veluti in Decret. 27. qu. 1. Cap. Nuptiarum, planè extat. [p] Vouens continentiam & postea vxorem ducens (quamuis mortaliter peccat) NON TENETVR seruare eam. [q] NOSTRA VERÒ Ecclesia iamdiù cohabitationem Sacerdotum cum fœminis tolerat, quod haud secùs atque ipsum Coniugium, Ecclesiæ statutis prohibetur. [r] Si quis perpendat horum temporum statum, quam innumeri sunt Monachi publicè incesti, & impudici, fortalsis Iudicabit MAGIS EXPEDIRE, vt ijs, qui prorsus non continent, ius fiat publici Matrimonij; sed etiam atque etiam vereor, nè census Ecclesiastici castrent Clericos verius quam pietas. *Vos verò: Aduersarius.* [s] Quicquid senserint multi antiqui Autores, an sit verum Matrimonium post votum, illud NVNC certum est, Matrimonium contractum ab ijs qui votum fecerunt solenne castitatis, non esse verum, quia in Conc. Tolletano, Virgines post votum nuptæ, non solùm adulteræ, sed etiam incestæ dicuntur. *Quicquid contra antiquos Autores nouitij senserint, certissimum est nunc quoque ex regulis vestris votum Cœlibatus iure posse infringi. Aduocatus.* [t] Est regula generalis ex iure naturali & diuina collecta, vt VOTVM MINORIS BONI RELAXETVR PER VOTVM MAIORIS BONI: quarè cùm posit occurrere huiusmodi bonum multò MAIVS, quam est seruare castitatem, non dubium est quin tunc ipsa Ecclesia, aut nomine totius Ecclesiæ Papa posit declarare eum in hoc casu non teneri ad obseruationem; quod credendum est fecisse Papas cum regibus Aragonum & Poloniæ. [u] Et potest

[a] *Cassander lib. Consult. art. 23.*
[b] *Cap. 1.*
[o] *Polydorus Virg. lib. 7. Inuent. cap. 2. Matrimonium post votum.*
[p] *Toll. Ies. lib. 4. Instruct. Sacerd. cap. 16.*
[q] *Ibidem.*
[r] *Eras. annot. in 1. Tim. 3.*
[s] *Maldonatus Ies. Summ. q. 12. art. 5.*
[t] *Idem ibid. art. 7.*
[u] *Tiraquella præf. in lib. de Poenis. num. 48. & huius positionis Autores plurimos citat.*

potest Papa dispensare cum Monacho & Clerico constituto in sacris, vt contrahat Matrimonium. [x] Hoc Pontifex potest. *Disputo. Si nuptiæ, post votum solenne contracta, sunt suâ naturâ adultera & incesta, quo iure Papa de illis dispensat? sin sancta & casta, quo iure eas Papa in Concilio Tolletano, vt incestas, damnauit? Deinde argumentor à Minore: Si autoritas humana ex causa cum voto dispensare sine impietate possit, tum causa ipsa multò magis ab autore Spiritu Sancto,* [Melius est nubere quam vri.] *Concludo ex Augustino.* [*] Hæ igitur (*loquitur de Virginibus, quas Apostolus reprehendit* 1. Tim. 5.) quæ nubere volunt, & tamen non nubunt, quia impune non possunt, QVAE MELIVS NVBERENT, quam vrerentur, id est, quam occulta flamma Concupiscentiæ, in ipsa Concupiscentia vastarentur. *Nec minus verè de Sacerdote, quod alius de quouis Christiano posuit.* [y] Qui potius vult esse Concubinarius, quam legitimus Maritus, mauult esse maledictus quam Bene-dictus. *Aduoc.* [z] Turpissimum est, quòd Officiales permittunt Clericos cum Concubinis Meretricibus, & Pellicibus cohabitare, liberos procreare sinunt, accepto ab ijs certo quotannis censu, atque adeò alibi à Continentibus, nam HABEANT, aiunt, SI VELINT. *Expertò credite.* [a] Sic ego illos supputantes aliquandò AVDIVI: Habet, inquientes, ille duo beneficia, & tres Meretrices, soluat, & censum à Sacerdotibus pro Concubinatu quotannis extorquēt, vt apud plebem ipsam in prouerbium abiret illa eorum Concubinaria exactio, siue lenocinium, cum dicunt, habet aut non habet; aureum soluat, & HABEAT SI VELIT. *Pergit Iuris-consultus.* Romana scorta in singulas hebdomadas [*] iulium Pontifici pendent, verbum Dei lenonio commento profanant: tolle, aiunt, è rep. Meretrices, & cuncta stupris permiscentur. Cum tamen Israëlitarum resp. per multa secula continentissimè durabat, sicut præcepit Deus, [Non erit Meretrix, neque Scortator in Israel.] [b] Recentioribus temporibus Sixtus Pontifex Maximus nobile admodùm Lupanar Romæ exstruxit.

ô Ecclesiam

[x] *Azorius Ies. Instit. Moral. lib. 12. cap. 7.* §. Postremo nihil.
Dilemma.
[*] *Lib. de Virg. cap. 34.*
[y] *Episc. Peraldus tract. de temp. cap. 15.*
[z] *Episcopus Espensæus com. in Tit. cap. 1.*
[a] *Agrippa lib. de Vanit. Scient. cap. 64.*
[*] *Certum nummi genus.*
[b] *Agrippa ibidem.*

O Ecclesiam sanctam scilicet! nec mirum. Advers. [c] Prohibetur Clericis conjugium, non solùm ratione essentiæ suæ, id est, propter contractum, qui fit solo animorum consensu, sed ratione officij conjugalis, in quo inest impuritas & pollutio, non quæ peccatum est, sed quæ ex peccato nata est, & sanctum Matrimonium sine turpitudine exerceri non possit, vt testatur verecundia humana, quæ semper secretum quærit, & impedit actum rationis. *Ergone prohibitum coniugium vobis Sacerdotibus? ô verè Puritanos! ita, Bellarmine, nec mingendum tibi erit, nec dormiendum; quia ad illud locus secretus quæri solet, ex altero sensuum omnium actus impediri. Aduocat.* [d] Quod dicit Apostolus [Innuptam excogitare, quæ sunt Dei, vt sit sancta corpore & spiritu.] NON sic accipiendum est, vt putemus non esse sanctam corpore Christianam conjugem castam; Omnibus quippè fidelibus dicitur, Eorum [* Corpora esse membra Christi, Dei viui, & Spiritus Sancti templa] hæc Augustinus. *Adde illud.* * [Omnia munda mundis.] * Et * Torus IMMACVLATVS dicitur & impolutus, cum nullo adulterio fœdatur. [f] CONIVGII VSVS dicitur TORVS IMMACVLATVS.

[c] Bell. lib. de membris Eccles. Milit. cap. 18.

[d] Episcopus Espensæus com. in Tit. 2.

* 1. Cor. 3.

* 2. Cor. 6.

* Ribera Ies. in hunc locum.

* Heb. 13.

[f] Peraldus Episcopus tract. de Temperantia.

CAPVT. XV.

Præceptum. 8. Non furtum facies.

ADuersarius. [a] Pauperes non faciunt furtum, cum pressi extrema necessitate, rem alienam capiunt, quia res tum propriè non est aliena, sed communis vitæ periclitantis: nec necessitas extrema est, quæ iam fere non potest admittere remedium, vt cum Pauper exhalat animam; sed cum vix alia ratione potest subueniri: Præclare [*] Ambrosius, Esurientis, inquit, panis est, quem tu retines: nudorum vestimentum est, quod tu recludis; miserorum pecunia est, quam tu in terram defodis. *Præclarè verera Ambrosius, vt fere omnia, tu vero inscitè Ambrosii testimonio abuteris.*

[a] Maldonatus Ies. in Summula q. 8. art. 3.

* Ambros.

abuteris. Ambrosius debitum charitatis in diuitibus exigit, tu verò Pauperibus ascribis debitum proprietatis: Consule, quæso, quamuis vel scriptam vel in hominum cordibus inscriptam legem diuinam, & doce, si potes, vbi, meum, *&* Tuum *aliena necessitas, & non cuiusque proprietas fecerit. pergitis.* [b] Is qui iusto precio non potest vendere vinum, vel propter iniquitatem Iudicis, vel propter Emptorum malitiam, qui conueniunt inter se, vt pauci emant, ad pretium remittendum; tunc possit minuere mensuram, aut paululum aquæ miscere, ac vendere pro puro, & completa mensura, iusto exigendo pretio, dum-modò non dicat mendacium: quod-si dicat, non erit mortale peccatum. *Docet Iesuita dolum dolo, tanquam diabolum diabolo, expellere; & inter se, tanquam legitimum & nobile par vitiorum copulauit, Furtum, & mendacium: hic homo dignus est, scil. quicum mices in tenebris. Aduocatus.* [c] Grauius est furti genus fallaces & corruptas merces vendere pro veris.

[b] *Tolletus Ies. Instruct. Sacerd. Tract. de septem peccatis, cap. 49.*

Mendacium sine mortali peccato Iesuita ponit in hoc ipse mentiens & mortaliter peccans.

[c] *Catechismus Trident. in hoc. præceptum.*

Præceptum. 9. [Falsum testimonium non dixeris.]

Aduersarius. [d] Cum in judicio probatur aliquis esse nocens, quem Iudex in priuata sua persona innocentem esse nouit, quamuis sunt in hac quæstione variæ opiniones, tamen communior & verior est, quod Iudex licitè possit damnare Innocentem. [e] Nec peccat, si aliquem damnat secundum legem, licet ipse sciat eum esse innocentem. *Nimirùm vobis ea sententia verior esse videtur, quæ veritatem opprimit, & partem damnat innocentem: qui sic Iudicem instruit, Pilatum prorsus absoluit: nullusnè Catholicus ab hac sententia abhorruit? Aduocatus.* [f] Alia est quorundam opinio. *Nec cæca illa quidem, præsertim tanto rationis lumine illustrata. quæritur enim cur Iudex nequit quempiam extra iurisdictionem suam interficere, quamuis morte dignum. Respondes.* [g] Quia Iudex non habet aliam autoritatem, quàm quam accepit a Republica. Resp. Autem non potest

[d] *Tolletus Ies. lib. 5 de Instruct Sacerd. cap. 56.*

[e] *Maldonatus Iesuita Summula quæst. 7. art. 3.*

[f] *Tolletus quo supra.*

[g] *Maldonatus Ies. quo supra.*

test majorem dare, quam ipsa habet, non habet autem autoritatem quampiam nisi inter terminos suos. Nec Resp. posit eum occidere, quem constat esse innocentem. *Assumo. at Deus Reipublicæ hos Iudicij terminos præscripsit.* [a] Qui iustificat impium, & qui justum condemnat, vterque abhominabilis est Deo. *Ergo ex autoritate Reipublicæ Iudex damnandi Innocentem ius non habet. Plura de mendacio, imò etiam pro mendacio, testimonia vestra Classes præcedentes abunde suppeditant.*

[a] Prou.17.15.

Præceptum vltimum. [Non Concupisces.]

Aduersarius. [h] Si quis desideret habere pollutionem ob finem bonum, vt ob sanitatem, aut ad leuandas tentationes carnis, quibus interdum affligitur, non est peccatum. *En igitur tentationum remedium morbo ipso noxius. nam. Advocatus.* [i] Est prorsus mortale peccatum. *Horum omnium qui velit synopsin colligere, sentiet profectò Romanam Ecclesiam bis miseram esse, tum quod sancta non est, tum etiam quod non sentit, quàm non sancta sit. quod in nota Decima adhuc erit manifestius.*

[h] Tolletus Ies. lib.5. Instruct. cap.13.

[i] Dom. Sotus. 4. dist 12. qu.1. art.7.

Capvt. XVI.

De nota 9. secundùm {*Thesin*, *Hypothesin*,}

ADuersarius. [a] Efficacia doctrinæ est nona nota Ecclesiæ. vt Psal. 18. [Lex Dei est conuertens animas.] & Heb. 4. [Sermo penetrans vsque ad diuisionem animæ, & Spiritus.] *Locus primus de interna Spiritus ἐνεργείᾳ loquitur, quæ, cum sit interna, Nota ignota videri possit: Locus alius non de doctrina Christi, sed Christo doctore propriè exponitur. Aduocatus.* [b] Multi interpretantur, vt sermo Dei sit doctrinæ

[a] Bell. lib.4. de Eccles. Milit. cap.12.

[b] Ribera Ies. com. in Heb.4. num.15.

ctrinæ Dei, quam EXTERIVS loquitur Deus. [c] ALII verò ipsum filium Dei esse volunt: & sanè si verba Apostoli sigillatim consideremus, AD CHRISTVM propriè & accommoditissime referuntur. *Tu Pergis. Aduersarius.* [d] Olim Ecclesia Apostolica breui tempore per homines cōtemptibiles externâ specie, sine pompa verborum, totum Mundum traxit, non ad delicias carnis, sed ad res credendas supra omnem rationem & ad crucem. *Olim reuera, sed olim, nam Ecclesiæ Apostolicæ hoc proprium fuit. quia Aduocatus.* [e] Ex historijs manifestum est, quibus in Regionibus Apostoli prædicauerint Euangelium: B. Petrus in Iudæa, Antioch. Galat. Cappad. Ai. Bythin. Rom. &c. Paulus ab Hierosolyma prædicauerat vsque ad Illyricum, postea Romæ, per Italiam, in Hispan. Iohannes in Iudæa, & in Asia minori: Andreas in Scythia, Europa, Epiro, Thrasia, Achaia: Iacobus frater Domini in vrbe Hierosolyma: Philippus in Scythia, Phrygia: Bartholomæus in India citeriori, in maiori Armenia: Matthæus in Æthiopia: Thomas apud Persas, Brachmanes, Hyrcanos, Bactros, Indos: Simon in Mesopotamia: Iudas in Ægypto, & ambo posteà in Perside. Matthaias in interiori Æthiopia, simul cum Paulo in Syria, & in multis Europæ, & Asiæ regionibus, ac deinceps in Cypro. *Secundo. Quamuis hæc sola Ecclesiæ Apostolicæ nota propria, tamen, etiam vel Apostolicæ, perpetua non fuit.* [f] Sonus Euangelicus in OMNEM terram exijt, sed GRADATIM, SVISQVE TEMPORIBVS, secundum æternum Consilij decretum. *At nec semper fuit, quod* gradatim *esse cœpit, & quod semel factum est (vt in* omnem terram *exiret) postea vt fiat non est expectandum: quia, non multis post Christum seculis, efficax error fuit, & ante aduentum Christi erit (heu!) efficacissimus. primum. Aduocatus.* [g] Ariani Hæretici totas Ecclesias Orientales & Occidentales occupabant: Ariana hæresis ab ortu solis & meridie transiuit in Aquilonem, & totum fere Occidentem infecit, & pene in toto Orbe dominabatur. *Secundum. post Apostolorum tempora efficaciam etiam Erro-*

[c] *Ibidem Autores allegat Cyprian. Augustinum, Theodoret. Occum. Cyrillum, Ambrosium, Thomam, Lyranum, Caetanum.*

[d] *Bell. quo supra.*

[e] *Pererius Ies. com. in Rom. 10. num. 27.*

Efficacia ministerij apostolici.

[f] *Acosta Ies. de Salut. Indorum lib. 1. cap. 2. pag. 118.*

[g] *Valentianus Ies. & alij. vide supra lib. 1. cap. 15.*

Efficacia errorum.

ris magnam fore Scriptura prænunciat. * 2. Thes. 2. [Ideo misit illis Deus ἐνέργειαν, Efficaciam, ERRORIS, vt credant mendacijs.] [h] Id est, Efficaciam Erroris intùs operantem, in pœnam peccati. *Et.* * Ioh. 5. [Ego veni in nomine Patris, & non recepistis me; alius veniet in suo, & eum recipietis] [i] Is alius erit Antichristus, hunc RECIPIENT. Sic omnes Patres exponunt. *Deniq;.* [k] Meretrici OMNES REGES TERRAE PRAESTABVNT obsequium. *Vt olim tempore Ahab, ad quem decipiendum Spiritus erroris cum satis promptus fuit, audit;* * Ibis & præualebis. *Hactenus de Thesi.*

* 2. Thes. 2.
[h] *Caietanus in hunc locum.*
* *Ioh. 5. 43.*
[i] *Maldonatus Ies. comm. in eum locum.*
[k] *Ribera Ies. in Apoc. 18. 3.*
* 1. *Reg. 22.*

CAPVT. XVII.

Hypothesis. 1. de Efficacia doctrinæ In Ecclesia Romana; tùm antiquâ, tum-etiam moderna.

De priore.

ADuersarius. [a] Tempore Gregorij primi Anglos multos Paganos à Monachis Pontificijs conuersos fuisse ad fidem Christi, testantur Centuriatores. *Aduocatus.* [b] Britannia ab initio Euangelij Christianam pietatem, teste Gilda, complexa est, quam mordicùs semper tenuit, inter sæuissimas Imperatorum persequutiones. *Cuius opera?* [c] Britannia, opera Iosephi Ariminensis, prouinciarum omnium prima publicè Euangelium recepit. *Secundò, hoc ipso seculo, de quo agitur, ipsius Angliæ bona pars Christiana erat:* * Non enim Paschæ diem Dominicum, nisi decima-quarta Lunæ, obseruabant. *Hoc est, contra Ecclesiæ Romanæ ritum, pro more Orientalis Ecclesiæ. Tertiò, Augustinus Monachus Pontificio, non Apostolico Spiritu eos ambiebat.* * Venerant septem Episcopi, & plures viri doctissimi, qui decreuerant, si Augustinus prior illis appropinquantibus assurrexisset, tanquam Sanctum Christi, illum obtemperanter

[a] *Bell. lib. 4. de Eccles. Milit. cap. 10.*
[b] *Polydor. Virgilius hist. lib. 1. cap. 1.*
[c] *Ibid. lib. 2. Anglorum conuersio.*
* *Beda hist. Angl. lib. 2. cap. 2.*
* *Beda ibid.*

ranter audiuissent, sin minùs, iuxta consilium Anachoritæ, eum spernerent. factum est, vt illis venientibus Augustinus sederet in sella, quod illi notantes, eum notantes superbiæ, illum noluerunt agnoscere. *Placetne Gilfridum Aduocatum admittere?* [d] Missus est Augustinus Monachus à Gregorio in Britanniam, vt Anglis Dei verbum prædicaret: in parte autem Britanniæ adhuc viuebat Christianitas, postquam venit Augustinus Monachus in Angliam, in Britannorum prouincia inuenit septem Episcopatus, Archiepiscatum vnum, inter cæteras Ciuitates erat nobilissima Bangor, in qua Monasterij Abbas Dinoch, petenti Augustino subiectionem, diuersis argumentis ostendebat ipsos NVLLAM SVBIECTIONEM debere. Edelbartus Rex, vt vidit Britones subiectionem DENEGANTES, Edelthredum regem Northumbriorum instimulabat, vt, collectâ magnâ Militum manu, illum Abbatem, & cæteros Clericos perditum iret: sic vno die mille ducenti Monachi martyrio coronati sunt. *Efficax sanè hæc conuersio, per quam factum est, vt viri Christiani vitam cum morte, mortem cum immortalitate commutarent. vos venerab. Bedam vt murum ahenum opponitis, sed* [e] Magni Autores labuntur interdum, & oneri cedunt, vulgoque interdum indulgent: quæ ego de Gregorio & Beda iure fortasse dicere possum, quorum ille in historia Anglorum, hic in Dialogis vulgo iactatata & credita miracula scribunt. *Quid verò de Scotis sentiendum?* [f] Scoti & alij vetustissimi Christiani Pascham, NON ROMANO, sed Orientali ritu celebrabant. *De Francis. Aduersarius.* [g] Franci per S. Kilianum, iussu Canonis Papæ, seculo sexto erant conuersi ad fidem. Anno Domini 686. Germaniæ magnæ pars per Bonifacium Episcopum, tempore Gregorij 2. accessit ad fidem. *Itan'? Apostolis ipsis, & eorum Discipulis detrahitis, quod Pontificijs vestris tribuitis? nam ferè cuiusq; Nationis conuersio prima ad fidem Apostolorũ ætate contigit. Aduoc.* [h] In primo-genia Ecclesia (attestantibus non paucis, ac etiam Tert. in lib. aduers. Iudæos, qui illius tempestatis erat) Persæ, Medi, Elemiti, Mesopota-

[d] *Gilfridus Britannus, & Cardinalis, lib. 8. de gestis Britannorum.*

[e] *Melchior Canus loc. Theol. lib. 11. pa. 337.*

[f] *Peterus Cluanensis in Epist. ad D. Bernardum.*

Scoti.

[g] *Bell. quo supra.*

Franci.

[h] *Faber Stapulensis in praf. comm. sui in Euang.*

mij. Armenij, Phryges, Cappadoces, Pontini, Asiani, Egyptij, Afri, Cyrenæi, Romani, Hierosolymitani, Indi, Æthiopes, Mauri, Hispani, Galli, Brytanni, Scythæ, ignotarum Gentium Insulæ in Christum credebant, Christum adorabant. hæc Tertullianus, de fide in Christum longè latéque diffusa. [i] In Gallia S. Irenæus Lugdunensis Ecclesiæ Præsul extitit Anno Dom. 167. qui Euangelij zelo præeminebat. Is victorem Pontificem Romanum reprehendebat, &c. *Multò ante Irenæum in Gallia propagatum erat Euangelium. quippe.* [k] In 2. Tim. 4. [Crescens abijt in Gallatiam.] Gallatiam Galliam exponit Theodoretus, ita enim appellabatur antiquitùs: & Epiphanius in Galliam, non Gallatiam legendum putat: eum in Gallia rexisse Ecclesiam testantur * Eusebius, & * Nicephorus. [l] Tertul. crescentem Pauli discipulum Gallorum vocat. *Germaniam perlustremus.* [m] Etiam Germanicarum Ecclesiarum meminit Tertullianus, & ante illum * Irenæus: quin-etiam Thomam in Germania prædicâsse, autor est * Hieronymus. [n] Redeat Germania ad eam fidei puritatem, quam ab Apostolorum discipulis AB INITIO didicit. *Ad Hispaniam deflectamur.* [o] Paulum in Hispania prædicâsse plurimorum Autorum autoritate confirmatur. [p] In Hispania prædicâsse Iacobum minorem testatur Isidorus: atque etiam in Hibernia, testis est Vinc. Lyrinensis. *Omnium iam Regionum quasi succinctam synopsin contemplemur.* [q] Admirandus profectò est Pauli circuitus, quo ab Hierusalem ad Illyricum peruenisse se dicit, prædicandi Euangelij causâ: nemo profectò tantam messem colligere potuit, nisi Dei virtute adjutus. [r] Sophronius Hierusalem Patriarcha, cui subscribit Isidorus, scribit Italias, Hispanias, Gallias, Pauli transitu illustratas. *Denique, si matrem primæuam quærimus, non Romam, sed Hierusalem agnoscere debemus.* [f] Hierusalem fuisse emporium fidei Christianæ, & Ecclesiæ matrem, atque nutricem probatur, Act. 1. vbi Dominus ipse dicit, Euangelium prædicandum esse per omnes Gentes, initio facto ab Hierusalem. *Quod si verò antiquis Pontificibus*

[i] *Eras. in Epist. nuncup. in lib. Irenæi.*
[k] *Episc. Espensæus in eum locum.*
* *Lib. 3. cap 4.*
* *Lib. 3. cap. 1.*
[l] *Pammelius in lib 3. Tert. aduers. Iudæos. cap. 7.*
[m] *Ibidem.*
* *Lib. 1. cap. 3.*
* *In Catalogo. cap.* Thomas.
[n] *Lindanus Panopl. in Tab. Analyt. Tab. 1. in fine.*
[o] *Pererius Ies. comm. in Gen. 33. 14. & Tolletus comm. Rom. 15. annot. 15. Hispani.*
[p] *Pammelius quo supra.*
[q] *Tolletus Ies. quo supra annot. 11.*
[r] *Episc. Espensæus in 1. Tim. 4.*
[f] *Bell. lib. 4. de Ecclef. Milit. cap. 7 in princ.*

tificibus Romanis omnia, quæ fingitis, verè concedantur; hæc tamen eorum in propagando Euangelio laus tantùm abest vt huic Romanæ ornamento esse possit, vt potiùs nota hæc, illi, superbiæ, & tyrannidis maxima notam necessariò inurat.

CAPVT. XVIII.

Hypothesis primæ Caput secundum.

De Conuersione Indorum.

ADuersarius. [a] Sequuntur Catholici eam doctrinæ propagandæ rationem, quam Apostoli primi Ecclesiæ Fundatores præmonstrarunt, non inferendo bella, non occupando per vim terras, non mortem minitando: Christus enim non armis aut humana virtute, sed humilitate & patientiâ Martyrum Christianos subijci voluit. *Huius prudentiæ & patientiæ vestræ specimen aliquod nobis exhibete.* [b] Hoc nostro seculo in nouo orbe millia Gentilium Catholici nostri converterunt: etiam Iudæorum & Turcarum multi hoc nostro seculo baptizantur. Mahumetani quidem multos traxerunt, sed vi armorum, non efficaciâ doctrinæ. *Vestrum itaque tum profectum, tum etiam modum proficiendi consideremus, de quibus (vtinam tam verè, quam vehementer) gloriamini: sed*

[a] *Costerus Ies. Enchirid. tract. de Eccles.* §. Non sequuntur.

[b] *Bell. quo supra.*

Profectus (heu!) quam ieiunus?

Aduersarius. [c] Accusant nostri Indorum tarditatem ad capienda mysteria fidei, frustra in ijs edocendis tempus teri, denique post annos iam quadraginta, ab Euangelij ingressu, in tam immensa turba, VIX QVEMQVAM qui Symboli duo capita intelligat, quid Christus sit, quid vita æterna; quid Eucharistia, vel crassè, agnoscat: Pecudes potiùs habendos, quàm homines. verùm qui istà jactant, respondeant mihi quâ diligentiâ isti erudiantur; recitant illis bis terué in hebdomada Symbolum & preces, idq; HISPANICO

[c] *Acosta Ies. lib. 4. de procur. Ind. salute cap. 3.*

Stupenda imo stupida Indos Catechizandi consuetudo.

SPANICO IDIOMATE; iubentur deniqne Hispanica hæc discere, quorum nè syllabam quidem intelligant, & pronunciant ridiculè. Vulgaris tamen & tritus doctrinæ tradendæ iste est modus, vbi exquisitiùs res agitur: Sacerdos sermone Indico composita quædam in Catechismi formam recitat, cum tamen ipse linguæ Indicæ prorsus est infans; quod-si peritus sit, quod rarum est, tamen mysteria fidei neque explanat, neque verò satis nouit: quis verò VNQVAM Catechista rationem Auditorum exegit? Denique perindè Indis doctrina traditur, atq; cum à Medicis, stipis colligendæ causâ, precationes aut versus aliqui cantillantur, qui illud tantum spectant, vt dicendo ipsi ad finem vsque perueniant carminis: vtrum verò Auditores vel attendant vel delectentur, pecuniâ IAM accepta, non admodùm curant. TOTA igitur catechizandi RATIO VMBRATILIS, & Ludicræ similis. *Hactenùs Iesuita. quem cum lego, subit mihi illud apud A. Gellium (quod in Catechistas & Catechumenos præclarè conuenit) cum vnus loquitur quod alius non intelligit, simile esse ac si* Alter hircum mulgeat, alter cribrum supponat. *At in eo, inquis, efficacia Ministerij cernitur*, quod vsq; ad animam penetrat: quod est conuertens animas. *Dixti. at. Aduocatus.* [d] Verè quidam nostrum scripsit Pater, NON videri sibi ad Indorum horum ANIMOS PENETRASSE EVANGELIVM, sed ad SPECIEM TANTVM receptum: negari enim non posſit, quin si intimis sensibus radices egisset, copiosos manifestósque fructus cerneremus, quid enim potentius verbo Dei? quid ad immutandes homines efficacius? [e] Mihi sanè monstri simile semper est visum, inter tot millia Indorum, Christiano nomine donatorum, tam esse rarum, qui Christum agnoscat, vt quod *Ephesij olim Paulo de Spiritu Sancto responderunt, posſint hi de Christo melius vsurpare. [Neque AN SIT CHRISTVS AVDIVIMVS.] *Hoc est Indos conuertere scz. nimirùm asinos in Mulos, parem enim est in vtrisque bruta ignorantia.*

[d] *Idem Iesuita ibid. cap. 4.*

Indi etiam fideles adhuc Infideles manent.

[e] *Ibid. lib. 5. cap. 2.*

* *Act. 19.*

De

De modo Indos conuertendi.

Aduersarius. [f] Non vi armorum, non pompa verborum, non virtute humana. *Sanè, sed prorsus inhumana. Aduocatus.* [g] Cum audiamus apud Indos tot hominum CAEDES, tot SPOLIA hominum alioqui innoxiorum, deturbatos tot Dominos, possessionibus, & ditionibus suis priuatos; dubitari meritò potest, iure, an iniuria hæc facta sint; timeo nè vltra res progressa est, quam ius fasque permittebat. *De facto confidenter, de iure autem loquitur hic Aduocatus hæsitanter & timidè nimis; quandoquidem* [h] Quis non videat, quam implacabile Christiani nominis odium apud Barbaros excitetur; quam graue & immedicabile SCANDALVM; tota res ista vergit in obstinatam quandam inuidiam, & ODIVM FIDEI, & certam perniciem hominum. Christus, quod non debet, tributum soluit, nè scandalizet: nos nullo modo, debitas terras, si spoliemus, vexemus, prædemur, nullumnè iustum timebimus scandalum? res ipsa satis clamat per se, omninò verum est, quod S. Gregorius scribit: Qui fidem asperitatibus propagari volunt, suas, non Dei causas probantur attendere. *Et tamen.* [i] Hispani Indos multos contra ipsorum voluntates baptizarunt. *Sed huius zeli, ignei nimis, qui potissimum Autores extiterunt? Orator Parisiensis loquatur, vos Patres Iesuitæ parumper attendite.* [k] Arnoldus in Synodo Parisiensi omnem tyrannidem Hispanorũ apud Indos solis Iesuitis ascribit. *Quod si verum est, Conuersionem in India vestram efficacissimam merito agnoscimus: cum satis iam constet, vos primùm gladium oris in os gladij, adeoque antiquam Indiam in nouam Hispaniam, peregrinos & hospites in hostes, denique Dominos regionum ipsos Indos viuos in mortuos conuertisse; bella hæc, & planè bellica conuersio. cum vim armorum videmus, de pompa verborum non est magnopere laborandum, en verò etiam pompam verborum, sed mutorum.* [l] Proderit iam plurimum, ritus & signa, & omnem externum cultum diligenter cura-

[f] *Costerus & Bell. supra.*
[g] *Franciscus de Vict. Relect. 5.*
[h] *Acosta Iesuita quo iam supra lib. 2. cap. 4.*
Conuersi ore gladij.
[i] *Ibid. lib. 6. cap. 3.*
[k] *Gallo-Belgicus hist. Tom. 2. lib. 10.*
[l] *Acosta quo supra.*

re; his quippè delectantur & detinentur homines ANIMALES. [*Neque enim prius quod spirituale est, sed quod animale.] *Scripturæ sensum peruertis, & causam vestram subuertis, nam animalis homo per victum animali proprium non in spiritualem conuertitur, sed (vt verè dicis)* Animalis homo detinetur. *Iam vero Conuersorum Indorum (conuersionis argumentum expeditissimum) vultum nobis & expressam effigiem proponite.* [m] Quidam hoc nostro tempore, habentes zelum Dei, sed non secundum scientiam, Indos ad Baptismum venientes indiscriminatim admiserunt, nulla facta inquisitione de vita & moribus, imo nulla, aut pene nulla, ijs tradita doctrina, de vita & moribus necessariò seruandis; sed hoc solo contenti, quod propositis fidei articulis, credere se respondeant, velle se baptizari. reuocare eos ab hoc errore debuit illud Christi, [Nolite sanctum dare canibus.] [n] Notitia quædam tenuis Indis offertur, vt vel facilè repudietur; vel ita recipitur, vt non perniciosiùs deseratur. *Quid ita?* Simulatoriam sanctitatis speciem præferunt, non colunt Deum serio, nec credunt ad Iustitiam. *Videtis quomodo, conuersi Indi vestri homines adhuc animales, vel pòtius animalia, viz. vel propter manifestam impietatem* Canes; *vel propter* simulatam sanctitatem *Simij appareant? Postremò, nè viros Pontificios Primos Indorum Apostolos esse Arbitremur, obstat quod.* [o] Quædam nuper in India inuenta sunt ANTIQVA hominum Christianorum millia. *Et.* [p] In India Orientali Lusitani reliquias CHRISTIANORVM inuenerunt. *Ita vt in hoc negotio post Apostolum Thomam Græca Ecclesia primas tenuerit.* [q] Socotorium Insula, in circuitu millia passuũ fermè centum, tota incolitur ab ijs Christianis, qui MVLTIS ABHINC ANNIS, Catholicis Sacerdotibus orbati, nihil habent præter nomen: hi Christianos se esse gloriantur, & S. Thomam Apostolum sanctè colunt, quod se oriundos prædicant ab ijs, quos ille in hisce locis Christo peperit. [r] Neque desunt qui S. Thomam Apostolum in Sinas penetrâsse confirment, magnumque eorum numerum

* 1. Cor. 15.

[m] *Andreas Vega opusc. de Fide & operibus qu. 3.*

[n] *Acosta lib. 1. de procur. Indorum salute cap. 2.*

Græci Episcopi Indis primi post Apostolos, fidem prædicarunt.

[o] *Osorius hist. lib. 3.*

[p] *Staplet. lib. 1. de autorit. Script. cap. 14. §. 5.*

[q] *Xauerius Ies. lib. 1. Epist. 1. & lib. 2. Epist. 10.*

[r] *Lib. 2. Epist. 3.*

rum ad Christi fidem conuertisse: nam, Prius quam Lusitani Indiam in suam redegissent ditionem, Graeca Ecclesia eò mittebat Episcopos, qui Christianos, S. Thomæ, ejúsque Discipulorum opera propagatos, tuerentur. Cum primùm igitur Lusitani Indiâ potiri cœperunt, vnus Ex Graecis Episcopis, quos dixi, affirmâsse fertur, se cognouisse ab alijs Episcopis, quos in India inuenerit, S. Thomam Sinarum fines ingressum Euangelio diuulgato Indigenas plurimos Christo pepe- risse. *Hanc igitur Conuersionis gloriam Graci vobis facilè praeripient. Hæc de Indis. Vos etiam, nescio quid, de Iudæis mussitatis. Aduersarius.* [f] Millia Iudæorum Romæ singulis annis conuertuntur, & baptizantur. *Aduocatus.* [t] Non quod non sit omnibus optandum, vt Iudæi omnes resipiscant, sed quod quidam ex ea re gloriæ suæ consulant, nec ea viâ polliciunt, quâ oportet, nec pellectos ea docent, quæ veri sunt Christianismi. fit igitur, vt pro scelerato Iudæo, sceleratiorem habemus Christianum, cuius rei Hispania testis esse posit: & sunt, qui nouo exemplo armis Christianos faciunt, sed religionis ampliandæ prætextu, suis opibus, suæque ditioni consulentes: huic confine est, quod Monachorum nonnulli faciunt, qui partim actu, partim studio pietatis, sed absque iudicio, quos possunt, ad suæ vitæ institutum pelliciunt, præsertim quos augurentur sibi futuros vsui; ac miro astu rudi simplicique ætati insidiantur, quæ nondum nouit neque se, neque veram Religionem.

[f] *Bell. quo supra* §. Deniq;.
[t] *Erasmus annot. in Math.* 13.

Capvt. XIX.

Hypothesin alteram intueamur.

A*Duersarius.* [a] Hæretici nostri temporis armis agunt, mortem minitantur. [b] Olim in Ecclesia Apostolica per homines contemptibiles externâ specie trahebantur homines ad fidem. [c] Hoc Apostolus intelligi vult. 1. Cor.

[a] *Costerus supra.*
[b] *Bell. quo supra.*
[c] *Greg. Valent. Ies. Analys. lib.* 1. *cap.* 6.

1. [videte, fratres, vocationem vestram, qui non multi sapientes secundùm carnem, non multi potentes, non multi nobiles.] reuincit hoc argumentum Protestantes. *Spectatum admissus, Lector; cum audis à viris Pontificijs Iesuitis & Cardinalibus aut crudelitatem alijs obijci, aut nobilitatem? Protestantes ij, qui Ecclesiam collapsam ad antiquam suam integritatem restituere conabantur, quales, obsecro, homines fuerunt? an ex nobili prosapia oriundi? Aduocatus.* [d] Vndè habent Lutherani Lutherum suum, Pomeranum, Bucerum, Menium, Munsterum, Musculum, Miconium, Oecolampadium; Martyrem, Ochinum? nonnè Ex Monasteriis? *At (vereor vt Pontifex vester Cardinales vestros perstringat.* [e] Sicut Christus pauperes & idiotas elegit, & simplices: sic Antichristus assumet astutos & diuites. *Secundò, dicite, Protestantes quam breui tempore, quantos in prædicando progressus fecerint.* [f] In Septentrione ferè toto magna facta est à Romana Ecclesia discessio. *Hæc Confessio in palinodiam te, Bellarmine, vel inuitum impellet: quomodò, inquis.* [g] Obijciunt Protestantes doctrinam suam ideò à Deo esse, quia tot populos, tot prouincias; tot regna tam breui tempore occupauerit. Si ita liceat philosophari, magis nunc mirabimur Mahometi Alcoram in magna orbis parte tam facilè obtinuisse. *Disputo. vel ita argumentari licuit, vel non si licuit, tum Protestantibus Hypothesis sua concedenda erit; si non, tum superior tua Thesis delenda. Tertio loco expedendum est, vtrum illi armis, an magis contra arma, valuerint;* [h] Inquisitores nostri Iurisdictionem suam in Pontificum decretis fundatam crudelissimè exercent: vnam Romanam Ecclesiam, quæ (vt dicunt) errare non possit, sibi fidei scopum præfigunt, non aliud quærendo expostulantes, quam si credat in Romanam Ecclesiam; quod-si quis opinionem suam defendere conetur, mox iratis buccis respondent, non esse illi negotium cum scholaribus ad Cathedram, sed cum Iudicibus ad tribunal. Cum hæreticis, inquiunt, Non argumentis, & Scripturis, Sed igne & fasciculis decertan-

[d] *Bell. præf. in lib. de Monach.* §. Sed quid.

[e] *Greg. Pont. Monarch. lib. 13. in Iob.*

[f] *Acosta Ies. lib. de nouiss. cap. 2.*

[g] *Bell. Orat. in Schola Romæ in fine tract. De bonis operibus in partic.* §. Habent.

Efficacia doctrinæ Protestantium.

[h] *Agrippa de Vanit. Scient. cap. 96.*

Disputatores Romani argumenta ferrea, & ignea spirant.

decertandum esse. Major veteris Ecclesiæ mansuetudo, debent Hæreticū per sacras Scripturas conuincere. *Genus, ergo, illud vestrū arguendi Mahumeticum est, quippe.*[i] Mahumetes, ne in mala suscepta causa cedere cogeretur, omnem disputationis aditum lege suis edita præclusit. *Lex quoque vestra, instar illius Draconicæ, non atramento scripta, sed sanguine. etenim.* [k] Non impunè licet eorum placitis contradicere, aut libidini resistere, nisi quis paratus sit Martyrium subire pro Christo, hoc est, cremari pro Hæretico, quemadmodum Hieronymus Sauanarola Theologus & Propheticus vir olim apud Florentiũm exustus est. *Et quot, quæso, myriadas Martyrum in Belgia, Anglia, Gallia, Hispania, igneus zelus vester deuorauit? Deum precor, nè statuat vobis tanta scelera: Ecqua tandem reformationis spes subest?* [l] Dictu mirum est quas nostri tragœdias excitent, si quis contra quorundam commentitias propositiones audeat hiscere: non-nunquam Euangelica doctrina aut supprimenda est, aut ad eorum arbitrium detorquenda. [m] Episcopi, qui debent Ecclesiæ corruptelas tollere, videtis quàm pauci nobiscum sunt; & quàm terrenam faciem potentis *(Pontificis)* extimescunt. at, si verum fateri volumus, aptiores pauperes, quam abundantes iudicio sunt faciendo quod horum diuitiæ timorem, istorum paupertas libertatem afferat. *Deniq;.* [n] Si super-esset Tertullianus non impunè isthoc diceret, nam quas tragœdias ob similem causam, cum hæc adornaretur editio, excitatas vidimus, cum Germani negarent se quorundam expilationes diutiùs laturos; & alias indignitates per eos, qui Maiorum suorum SIMPLICITATE abusi, vicissim GLADIOS & FASCICVLOS MINARENTVR; cùm potius deberent pugnare gladio spiritus, qui est verbum Dei? *Hac arte (id est, Marte) fides Romana iamdiù propugnata atq; propagata fuit: his armis exuti, quid aliud quam laruati Milites eritis?* [o] Eo sane loco hæreses *(Protestantium dogmata orthodoxa significas)* sunt, vt non tam arte, & industria, quam Alexandri gladio eorum nodi gordij dissolui debeant; magisq; Her-

[i] *Melchior Canus locis Theol. lib. 3. cap. 2. in principio.*

[k] *Agrippa de Vanit. Scient. cap. 61.*

[l] *Erasmus annot. in Matth. 24. 5. & ca. 11.*

[m] *Conc. Basil. Patres vt refert Aeneas Sylvius de gestis istius Conc.*

[n] *B. Rhenanus in Arg. in lib. Tert. de Præscript.*

[o] *Stapletonus epist. dedic. de opere Iustificat.*

culis claua, quàm Apollinis lyra mitigari videntur. *ah, quam athleticè miles hic Pontificius, & biliosus senex! Clauo Petri diffidens, clauam Herculis sibi arripit.*

Veram Efficaciæ causam vtri magis teneant, Pontificij, an Protestantes?

p Bell. quo supra.

q Episc. Espens. comm. in 1. Tim. digress. lib. 2. cap. 11.

r Luc. 18.

s Episc. Espens. com. in Tit. 2.

t Acosta Ies. lib. 3. de Christo Reuelato, ca. 20.

u Agrippa de Vanit. Scient. cap. 100.

w Erasmus in Indice operum Hieron. quæ perierunt.

x Episc. Espens. comm. in Tit. 2.

Aduersarius. [p] Efficacia doctrinæ est nota veræ Ecclesiæ, quia VERBVM DEI est conuertens animas: hac Romana Ecclesia demonstratur. *Demonstratur esse omninò, sed nouercalis, non materni ingenij. Aduocatus.* [q] In Rom. 10. [Fides ex auditu, auditus verò verbi Dei.] vbi ergò verbũ negligitur, nec auditur, fidem ibi perire, & labefactari necesse est. & HODIE (proh dolor!) OMNIBVS LOCIS cernimus, vt ad tempora appropinquare videamur, de quibus Dominus. [r] [Putas filius hominis veniens, fidem inueniet, in terris?] qualiter in HAC TEMPESTATE legatur sacræ Scripturæ canon, satis est manifestum, vbi ex indesuetudine & indeuotione Ministris Ecclesiasticis sacra in fastidium venerunt. [s] Manifestum est ex Apostolo Colos. 3. & Ecclesiæ ANTIQVAE PRAXI, quod vsus Scripturas legendi PVBLICVS Populo concedebatur. [t] Atque hoc est in diuina Scriptura omninò mirabile, neminem esse tam omninò rudem, & imperitum, qui si humiliter legat, non multa illic vtilia, veraque intelligat. [u] Ad cuius lectionem non solum Theologi, sed ommes homines, pro data sibi facultate obligantur. *Et tamen.* [w] HODIE piaculum existimant *(Pontificij)*. Sacras Scripturas vulgari lingua legi. [x] HODIE merito lamentari possumus, cum Propheta. [Paruuli petunt panem, & non sunt qui frangerent ijs.] *Desinite, itaque vos efficaciam verbi iactare, per quos factum est, vt non modo non efficax verbum, sed (dum est sub aliena lingua, tanquam modio positum) nè verbum quidem esse possit.*

CAPVT.

CAPVT. XX.

Nota Decima. 1. quoad Thesin.

ADuersarius. [a] Decima nota est Sanctitas vitæ Auctorum, siue primorum Patrum nostræ Religionis: si quis enim consideret Magistros Ecclesiæ Patriarchas, & Prophetas, deinde Apostolos, tum Doctores, qui contra singulas hæreses dimicarunt, denique Institutores Religionum, inueniet omnes Sanctos, Castos, pios fuisse. *Disertè nugaris: eò enim maximè incumbis vt notas Ecclesiæ proprias, perpetuas, omnibusque fidelibus perspicuas, ac infallibiles nobis exhibeas: Hac verò externa sanctitatis nota (nisi per verbum regulata) nec ita propria est, vt solis Catholicis; nec ita perpetua, vt semper; nec ita publica, vt palam; nec ita, denique, infallibilis vt necessariò conueniat.*

[a] *Bell. lib. 4. de Eccles. Milit. cap. 13.*

1. *Non propria, quia.*

Aduocatus. [b] Donatistæ tam SANCTITATEM profitebantur, vt Ecclesiam esse negarent, vbi boni commaculantur cōmunione malorum. [c] Decipiebant seipsos CATHARI Hæretici, qui haberi volebant ALIIS SANCTIORES, despicientes alios; quique propter munditiem Catharos se nominabant, gloriantes de suis meritis. [d] Essæi erant Iudæi moribus, Hypocritæ mente: qui, vt Iosephus tradit, nuptias respuebant, & diuitias, ac bona sua cum Socijs communicabant; vestitum nullum, nisi veterem, & attritum induebant; non nisi continentes in suam Societatem admittebant; deprehensos in peccatis deturbabant; sine vlla fœmina per seculorum millia (incredibile dictu) gens æterna, in qua nemo nascitur. Essæi quasi ὅσιοι, id est, SANCTI vocati. [e] Anabaptistæ quid non agunt, vt fidem mutuam, & charitatem seruent? suos alunt, vestiunt,

[b] *Alphonsus de Castro lib. aduersus Hæreses, Tit.* Ecclesia.
[c] *Tolossanus lib. 13. de Rep. cap. 1.*
[d] *Carolus Sigonius lib. 5. de Rep. Heb. ca. 11.*
[e] *Costerus Ies. Apolog. part. 3. cap 8. §.* Hem.

ſtiunt, omnia vitæ neceſſaria miniſtrant; communem vitam, & (vt ipſi putant) APOSTOLICAM agunt.

2. *Non perpetua.*

Etenim, ſiuè præteriti temporis memoriam repetere libet, vel futuri fatalem quandam apoſtaſiam præſagire, hæc nota vtrinque vacillat: quid fuit? Aduocatus. [f] Maximam Diocleſiani perſequutionem, quam noſtri paſsi ſunt, à Deo immiſſam refert Euſebius propter deprauatos Chriſtianorum mores, MAXIMÈ verò Eccleſiaſticorum, qui inter ſe certantes, tyrannidem potiùs quam Sacerdotium ſapere videbantur. *Quid erit?* [g] Antichriſtus futurus erit callidiſsimus, & varijs artificijs vtetur ad homines decipiendos, principio eos, qui ſtudebunt pietati & religioni, capiet ſpecie & SIMVLATIONE SANCTITATIS CASTITATIS ABSTINENTIAE, PIETATIS: Antichriſtum fore Hypocritam teſtatur Hippolitus. [h] Erit in eo compoſita ad decipiendum SANCTITATIS SIMVLATIO, quæ ſolet homines parùm cautos externâ ſpecie vehementèr allicere; erit enim vel primus eorum, qui in hypocriſi loquuntur mendacium, habentes ſpeciem quandam pietatis. *Vtrum his notis Pontifex Romanus viuis coloribus depingatur, ſalutis communis plurimùm inter eſt accuratè diſcernere.*

[f] *Platina de vita Marcellini.*

[g] *Pererius Ieſ. comm. in Dan. lib. 14.*

[h] *Acoſta Ieſ. de Temp. noniſſ. cap. 20.*

3. *Non Conſpicua.*

Aduocatus. [i] Certum eſt ex operibus ipſorum hominum, qui nos docent, NON POSSE COGNOSCI doctrinam, cum opera interna non videamus, externa autem ſunt communia vtriſque, & propterea comparantur veſtimentis OVIVM, quibus Lupi quoque ſe tegunt: itaque Dominus, quoniam ſciebat NON POSSE diſcerni doctrinam ex opere, cum ſæpè mali bona doceant, ſic monuit, [* Quæ dicunt facite, ſecundùm autem OPERA ILLORVM

[i] *Bell. lib. 5. de lib. Arbit. cap. 10.*

[*] *Math. 23. 3.*

LORVM NOLITE.] *Vsque adeò nota non publica; vt vel in vno latère potuerit.* [k] Tametsi Ecclesia membra plurima sint mortua, & impia, non amittit tamen Sanctæ nomen, quandiù est vnus Sanctitatem animo colens, retinet sanctitatem, quæ tempore passionis Christi in SOLA sacratissima VIRGINE viguit. [l] NON inesse dixi, quia Apostoli alij Sancti erant; sed VIGVISSE, nempè QVOAD EXTERNVM IVDICIVM. *Ergo causa cadis.*

[k] *Costerus Ies. Embirid. tract. de Eccles.* §. Cœtus igitur.
[l] *Idem in Apolog. part.* 3. *cap.* 2. §. Erras.

4. *Non infallibilis,*

Aduocatus. [m] Vbi agitur de periculo animæ, nihil virorum sanctitas facit, vt est apud [*] Gratianum in hæc verba, Alios ita lege vt QVANTALIBET SANCTITATE polleant, NON IDEO verum putem quia ipsi ita senserint: & ibi Glossa, Non esse considerandum quis dicat, sed quid dicatur; ad quod allegatur [*] Thomas. *Ergo, vt aduersus Bellarminum ex Stapletono concludam.* [n] Sancta est Ecclesia, at Sanctitas NON est NOTA Ecclesiæ.

[m] *Tiraquella li.* 4. *de poenis Causa* 51. *num.* 16.
[*] *Can.* Ego solis *dist.* Vbi.
[*] 2. 2. *qu.* 70. *Art.* 3. *in fine.*
[n] *Staplet. lib.* 1. *de doctr. princ. cap.* 19.

Dubitationis solutio quomodò Ecclesia Sancta dicenda.

Multis modis. 1. *Quoad externam iustitiam imputatiuam. Aduocatus.* [o] Quia fideles Christi sanguine loti sunt. 2. *Ex interna sanctificatione.* [p] Quia Spiritus Sancti Gratiâ vnguntur. 3. *Parte nobilissima.* [q] Quia Christus caput eorum est Sanctus Sanctorum. *Sic in conspectu Dei sancta est. Quomodo etiam coram hominibus vera eius sanctitatis nota appareat?* [r] Quia fides, qua Ecclesiæ membra inter se coalescunt, Sancta est & sacra. [f] Vbi manifestiùs judicijs deprehenditur SANCTITAS PROFESSIONIS doctrinæ. *Quod est notam decimam cum octaua planè confundere. proximo loco à Thesi ad Hypothesin dilaberis.*

[o] *Aquinas opusc. Explic. Symb.*
[p] *Ibidem.*
[q] *Bell. lib.* 3. *de Eccles. Milit. cap.* 9. *& Catechis. Trident.*
[r] *Possuanenses Ies. Thesi* 64.
[f] *Costerus Ies. quo supra, & Valent. Ies. lib.* 6. *Analys.*

Capvt. XXI.

In Hypothesi prima, de Protestantium vitiis inquiritur. } *ex parte* { *tam Pastorum, quàm omnium Fidelium.*

Primùm Lutheri cum Diabolo Colloquium exagitant.

ADuersarius. [a] Lutherus, vt Patrem suum esse ostendat eum, qui est Rex super omnes filios Superbiæ, dicit se à Diaboli doctum, quod Missa priuata esset res mala; & Diaboli rationibus conuictum aboleuisse missam. [b] Ab Angelo Satanæ fuit in obstinatione sua obfirmatus. [c] Satanæ telis instructus sacro-sanctum sacrificium impugnabat. *Præterea, de hoc Lutheri colloquio* Serarius *Iesuita integrum librum ex professo elucubrauit, qui inscribitur* De Lutheri Magistro. *vt hanc vestram διαβολήν, id est, Calumniam, facilius obteram atq; contundam, certis quibusdam quæstionibus, veluti tormentis, ipsam extorquebo veritatem.*

[a] *Bell. lib. 4. de Eccles. Milit. cap. 13. Idem Feuardentius in Iac. 3 15.*
[b] *Valent. Ies. Analys. Fidei lib. 1. cap. 20.*
[c] *Costerus Ies. Apolog. part. 3. cap. 4.*

Quæstio 1. Nunquid Luthero rectè vitio datur suum cum Diabolo colloquium? minimè. nam.

Aduocatus. [d] Iesus Christus cum Diabolo multa est colloquutus. *Quid Pater & Patriarcha Iesuitarum Ignatius? Aduocatus.* [e] Id expertus fuit Pater Ignatius in fictitio illo, & Ocvlato monstro, *(loquitur de apparitione Dæmonis)* quod præsens lætitiam illi afferebat, absens contristabat.

[d] *Maldonatus Ies. Comm. in Matth. 14.*
[e] *Delrius Ies. disq. Magic. lib. 2. qu. 26. §. 3.*

Quæstio, 2. An quia Lutherus ignorabat Diabolum esse mendacem? non omninò. quia.

Reus. * Quasi ego tres has voculas, [Diabolus est mendax,] ignorâssem, nisi vos Papistæ eximij Theologotati monuissetis.

* *Lutherus in lib. de Missa priuata, in loco obiecto. §.* Hic respondebunt.

monuiſſetis. *Bene eſt, inquies, Cum itaque nihil Dæmon oppugnat, niſi quod odit: nihil odit, niſi quod ſanctum eſt: ideirco Lutherus, quanto vidit Miſſam priuatam ab iſto Infernali Cerbero arroſam vehementiùs, intelligere debuit eò ſtudioſiùs ſanctiuſque eam eſſe colendam.*

3. *Quæſtio. An quia Dæmon Miſſam reprehendit, proinde ea Sancta videri debet?*
nullo modo. etenim.

Aduocatus. [f] Apud Surium liquet DIABOLVM in ſpecie Angelica apparuiſſe, & ſtatim Abbatem, vt MISSAM CELEBRARET, HORTABATVR. *Videtis quibus modis hic infernalis Coluber ſeſe implicat atque inuoluit? Luthero Miſſam tanquam rem execrandam, Deoque abbominabilem obijcit: Idem Abbatē ad eam tanquam chariſſimam Dei filiolam exoſculandam conatur pellicere. Non, igitur, Miſſa ſancta cenſenda eſt, quod Satan illam reprehendiſſe magis, quam execrabilis quod eam approbâſſe videbatur.*

[f] *Delrius Ieſ. lib. 4. de Magia cap. 1. qu. 3. § 5.*

4. *Quæſtio. An omnis Diaboli doctrina Diabolica cenſenda eſt? nequaquam.*

Aduocatus. [g] Cum Dæmon Ieſum vidit, procidit ante illum.] Adorabat Ieſum, non quidem amore, ſed præ timore; & ſicut ſeruus, eius flagellum euadere cupit, clamans [Quid mihi tecum, fili altiſsimi?] In illo Chriſti HVMANITATEM, in hoc eius DIVINITATEM ſignificans. *Animaduertite,* * Dæmon credit, & contremeſcit; *Hic etiam credit & confitetur. denique.* * Licet Pater mendacij, tamen aliqua vera profert.

[g] *Tolletus Ieſ. Com. in Luc. 8.*

* *Iac. 2. 19.*

* *Ozorius Ieſ. tom. 4 Conc. de Deuotione B. Maria in fine.*

5. *Quæſtio. Ecquod Satan Argumentum contra Miſſam propoſuit, quod non ſummam continet veritatem?*

Aduerſarius. [h] Dixit Luthero Diabolus, Eſt contra Chriſti inſtitutum vti Sacramento priuatim, & non cum alijs

[h] *Serarius Ieſ. lib. 1. de Lutheri Magiſtro ca. 3.*

alijs communicare. 2, Sacramētum populo non ſub vtraq; ſpecie porrigere. 3. Non mortem Domini annunciare, ſed tibi ſoli verba cœnæ demurmurare. 4. in Sacramenti adminiſtratione non prædicare. Sed tu, Luthere *(inquit)* Miſſator nunc annos quindecim hæc feciſti, & ne ſemel quidem in tuis Miſsis prædicaſti. Quid ad hæc Lutherus? os habet, & non loquitur. Cum Catholicus reſpondiſſet ad primum, Non neceſſarium eſſe Euchariſtiam alijs edendam porrigere: ad 2. nullam eſſe ſub vtraque ſpecie adminiſtrandi neceſsitatem. ad 3. ipſam Sacrificicij actionem eſſe mortis Dominicæ annunciationem. ad 4. Sacramentum poſſe ſine prædicatione adminiſtrari. *Sic reuera pſeudocatholicus reſpondiſſet, non verus. quia ad* 1. *Aduocatus.* [i] Ex inſtituto Chriſti fideles communicabant. [k] Poſt etiam tempore Apoſtolorum communicabant. [l] Et conſuetudo contraria à Proteſtantibus iure reprehenditur. *Ad* 2. [m] Communio à Chriſto, fateor, ſub vtraque ſpecie erat inſtituta. [n] MANDAVIT etiam Chriſtus vt poculum ſimiliter omnibus porrigeretur. [o] Quo neglecto, Sacramentum Chriſti ſacramentaliter NON ſumitur: quia, [p] Vi præcepti vtrumque eſt neceſſarium. *Ad* 3. *ea non eſt perfecta, & per viuam vocem animata annunciatio.* [q] Ridiculum eſt parietibus inſuſurrare quæ ad populum pertinent. *Ad* 4. *Qui poteſt & non vult vnquam in adminiſtratione Sacramenti prædicare, ſacrilega perfidia conuincitur, nec enim olim hic ſtupor veſter inualuit, qui ait.* [r] Auditio Miſsæ eſt præferenda auditioni verbi. *quia,* [s] Paſtoris munus PRAECIPVVM eſt verbum prædicare. *Quid ad hæc Lutherus? Reus.* [*] Diabolus eſt mendax, cuius mendacia callidiora ſunt & inſtructiora quàm animus humanus aſſequi poſsit; ſic adoritur vt ſemper deprehendat aliquam ſolidam veritatem, quæ negari non poteſt; adeò ſpeciosè fucat ſuum mendacium, vt fallat cautiſsimos, vt cogitatio illa, quæ Iudæ cor percuſsit, [Tradidi ſanguinem iuſtum:] hoc Iudas negare non potuit, ſed hoc erat mendacium *(Quid molitur, quid machinatur Satan animaduertite)* vt ergo deſperandum ſit de

[i] *Eraſmus*
[k] *Maldonatus Ieſuita.*
[l] *Caſſander. de bis vide ſupra lib.* 1. *cap.* 78.
[m] *Bell. lib.* 2. *de Miſſa cap* 9. §. Tertio probatur.
[n] *Ianſenius Concord. cap.* 131. *pag.* 903.
[o] *Durandus* 4. *cap.* 53.
[p] *Cardinalis Cuſanus Epiſt.* 2. *ad Bohemos*
[q] *Rhegino.*
[r] *Azorius Ieſ. Inſt. lib.* 7. *ca.* 7. §. Decimo quæritur.
[s] *Multi. vide ſupra lib.* 1. *cap.* 20.
[*] *Lutherus tract. de priuata Miſſa.*

de gratia Dei. Ergo, bone Frater Papiſta, non mentitur Dæmon cum accuſat, ibi enim habet duos inconuincibiles teſtes graues, Legem Dei & noſtram Conſcientiam. *Certe, nam Illa diaboli propoſitionem maiorem, hac minorem confirmat.*

Quæſtio vltima. An Lutherus tandem de Diabolo diuinam victoriam reportârit? Omninò.

Aduocatus. [f] Sanctus Bernardus in acerrimo conflictu cum Diabolo, Fateor, inquit, non ſum dignus, nec meritis meis poſſum ego regnum obtinere cœlorum: cæterum Dominus meus Chriſtus duplici iure illud poſsidet, hæreditate Patris, & merito paſsionis. *Haud alitèr Reus.* * Non poſſum negare me peccâſſe, ſed ibi mentitur Satan, quòd vltra vrget vt deſperem, vt Cain: Confeſſus quidem ſum coram Diabolo (lege Dei conuictus) me peccâſſe vt Iudam; ſed verto me ad Chriſtum cum Petro, Chriſtum inuoco, in Chriſtum credo, qui omnem horrendam damnationem damnavit, qui meum peccatum deleuit per ſanguinem ſuum: de hoc non dubito, in hoc baptiſmum accepi, & Sacramenta ſigilla diuinæ gratiæ, &c. *Idem infeſtiſſimus* Πειραστὴς *Bernardum & Lutherum adoritur, in hoc priuatæ miſſæ, in illo proprij meriti opinionem oppugnat: vtrique (nam ille,* Fateor, *inquit; hic* Confeſſus ſum, *inquit) peccati Confeſſionem extorquet, vt vtrumque in venia deſperationem rapiat, enimuero ad ſolum Chriſtum, tanquam ſacram anchoram vterque adhæreſcit. Vtrique igitur non tam ignominiòſum eſſe poſſit, ſermones cum Satana commiſcuiſſe; quam gloriòſum diuino auxilio ſtrophas eius profligâſſe: cum tamen aliqui Pontificès veſtri (ſi-qua hiſtorijs veſtris habenda eſt fides) non colloquium modò fecerunt, verum etiam firmarunt cum Diabolo Compactum.*

[f] *Autor in vita S. Bernardi.*

* *Lutherus quò ſupra.*

Calumnia. 2.

Aduerſarius. [t] Talis fuit Lutherus, vt de eo ſcribit Geſnerus vt niſi ſibi per omnia conſentientes ferre neſciat, tantus

[t] *Bell. quo ſupra.*

tantus fuit Lutheri fastus. *Vel tanta potius humilitas, vt Reus.* * Sunt qui gaudent se Lutheranos appellari, non sic, ô fatue, non sic, taceatur nomen meum, à Christo Christianus appelleris: nam quis sum ego fœtidus vermium saccus, vt ? &c. *Nec hoc solum.* * Clarè & disertè testati sumus, vt si (*Papistas significat*) non cogerent nos ad articulos palàm impios ac blasphemos, nos bona ex parte eorum iurisdictionem episcopalem defensuros, sed reuerenter & simpliciter ad eorum pedem prostratos, & in causa publica æquissima petentes, nos ad satanica mendacia sua cogere volunt: ALTO FASTV me despiciebant, quod indulgentias eorum (bullæ enim erant) dissuasissem. *Causa igitur hac in Luthero zelum, in Pontificijs fastum arguit.*

* *Lutherus vide supra lib. 1. cap. 8.*
* *Lutherus tract. de Missa priuata.*

3. *Calumnia.*

Aduersarius. * Lutherus in disputatione Lipsiæ habitâ (vt scribit Cochlæus) exclamabat, hæc causa, inquit, nec propter Deum cœpta est, nec propter Deum finietur. *Quorsum, Bellarmine, testem illum maledicum, ne dicam* * *maledictum, nobis obtrudis? cui nos sanioris iudicij testem Bellarminum opponimus. Aduocatus.* * Neque alia doctrina, inquit Lutherus, in Ecclesia tradi, aut audiri debet, quam PVRVM VERBVM DEI, hoc est sacra Scriptura. *Qui autem verbo Dei, is* * *Deo ipsi adhæret. Coclæus Lutheri dicta profert, quæ male audiendo, peius verò narrando possunt pessimè deprauari: Bellarminus scripta Lutheri producit publicis consignata monumentis; cui potius credendum sit, quis ambiget?*

* *Bell. quo supra*
* *Vide infra in Nota 14.*
* *Bell. lib. 4. de verbo Dei ca. 3.*
* *Ioh. 8. 47.*

4. *Calumnia.*

Aduersarius. [a] Lutheri vita fuit incesta. [b] Erat ille perinsignis meri-bibulus. *Aduocatus.* [c] Lutheri vita omnium hominum consensu probatur: id non leue præjudicium est, tantam esse morum integritatem, vt nec hostes reperiant, quod calumnientur. *Facile equidem credo quia Roffensis*

[a] *Campianus Ies. Rat 3.*
[b] *Serarius quo supra. lib. 2. cap. 8.*
[c] *Erasm. in Epist ad Thomam Card. Eboracensem.*

Lutheri Antagonista acerrimus nunquam illi notam aliquam turpitudinis aspersit, sed Luthero piè monenti. [d] Quantò (*inquit Lutherus*) rectiùs faceremus, si primùm orationibus, imò totius vitæ mutatâ ratione Deum propitium faceremus? *Pie assentitur.* [d] Nemo qui sapit sententiæ (Luthere) tuæ refragabitur.

[d] *Apud Roffensem art.* 34.
[d] *Ibidem.*

5. *Calumnia.*

Aduersarius. [e] Orbi notum est quam salax fuit Beza, qui publicatis poëmatibus paidastrias suas celebrare non erubuit. [f] Galliæ probrum, Simoniacus, Sodomita, omnibus vitijs coopertus. *Erat. Erat, sed dum in volutabro vestro miser hæserat. Aduoc.* [g] Inter Religiosos excucullatos Monachos præferrimus Lutherum, Bucerum, &c. Bezam. *Ille Beza igitur, dum Papista, hircus fuit, esto: at orthodoxa fidei studiosus, sibi à Domino Iesu præscripto, à Pōtifice verò interdicto, remedio Coniugij vsus, Spiritus Sancti virtute vas sanctificationis euasit: fuit Apostolus apud Iudæos* Saulus, *factus est* Paulus: *non quid fuit, Lupus, sed quid iam factus, Pastor ouilis Christi, respicere debemus.* [* Gratia Dei svm qui Svm] *Et de conuersis Christianis.* * Hæc quidem Fvistis sed Iam sanctificati estis. *sed potius quanto Manichæis hæreticis dedecori fuit concepisse Augustinum Concubinarium, tantæ fuit Catholicis gloriæ, eundem castum, id est, alium peperisse. ita Beza alius inter vos natus, inter Orthodoxos renatus alius fuit.*

[e] *Feuardentius comm. in Iac.* 3. *& Staplet. in Prompt. Hebd.* 3. *Quadrag.*
[f] *Costerus Ies. Apolog. lib.* 3. *cap.* 1.
[g] *Maldonatus Ies. Epist. nuncup. in comm. in* 4. *Euang. in margine.*
* 1. *Cor.* 15. 10.
* 1. *Cor.* 6. 11.

6. *Calumnia*

Aduersarius. [h] Ex Protestantium libris, si calumnias, & conuitia tollas, ex maximis voluminibus vix libelli exigui effici possint. *Aduocat.* [i] Mirificè mihi placet votum Bezæ, qui hæc: Convitiis Ecclesia Dei non ædificatur, quæ cum in Vtrivsqve partis Scriptis reperiantur, vellem pia Concordia constitvta omnia combusta

[h] *Bell. lib.* 4. *de notis Eccles. cap.* 13.
[i] *Gretzerus Ies.*

combusta esse. *Equidem miror aut conuitiandi morem tibi Bellarmine displicuisse, aut etiam hanc Bezæ moderationem placuisse (Gretzere) tibi hac enim lege sancit à non modò tua, verum etiam Bellarmini, Maldonati, Coclai, imprimis verè Stapletoni tuorúmque Collegarum omnium scripta ferè omnia plurimis conuitijs distenta atque sufferta Vulcano vos iamdiu consecrare oportuit. Donet nobis (precor) Dominus Iesus eum spiritum sanctissimæ Charitatis, qui* * Irasci & non peccare *præcepit: nimirùm nè hominum vitia Conuitijs, quasi dixeris, cum vitijs, corrigere velimus.*

* Ephes. 4. 25.

CAPVT. XXII.

Secundo loco Orthodoxæ Ecclesiæ vniuersæ notam impietatis inurunt.

ADuersarius. [a] Inter Catholicos pauci, inter Protestantes nullus est bonus. *Quid ita verò?* Lutherus in Postilla, Mundus, inquit, nunc deterior, quam in Papatu fuit. eodem modo Smidilinus prædicator, vt totus mundus, inquit, agnoscat eos non esse Papistas, nec bonis operibus confidere, nullum opus bonum exercere volunt. [b] Idem queritur Bucerus de suis. *Respondeo primò, esse dictum hyperbolicum. vide, quæso, quod profectò etiam vides. Aduocatus.* [c] Propheta Esaias, [* Cognouit bos possessorem suum, & Asinus præsepe domini, Israel autem me non cognouit: a planta pedis vsque ad verticem capitis non est sanitas.] Dico Prophetas & Apostolos sæpe reprehendere VNIVERSVM populum, QVASI NEMO sit bonus, cum TAMEM PERMVLTI sint boni.

[a] Bell. lib. 4. de Eccles. Milit. cap. 13.
[b] Greg. Valent. lib. Analys. lib. 1. cap. 5.
[c] Bell. lib. 3. de Eccles. Milit. cap. 16.
* Is. 1.

2. *Responsio. Ex hoc sequitur, saltem doctores istos bonos esse.*

Aduocatus. [d] Prophetæ & Apostoli sæpe reprehendunt vniuersum populum & Lutherus, Smidilinus, Bucerus suum

[d] Bell. hic supra.

suum populum grauitér reprehendunt. *Si discipuli præfracti, boni non sunt, tum qui populum ad pietatem erudire serio conantur, doctores ipsi sint boni necesse est.*

3. *Responsio, Pastorum populique impietas doctrinæ sanctitati non derogat.*

Aduocatus. [a] Os verè aureum [*] Chrysostomus, non temerè, ait, dico, sed vt affectus sum, & sentio, non arbitror inter Sacerdotes multos esse qui salui fiant, imò miror si eorum aliquis saluari possit. Sequitur Chrysostomum suus colloquutor [*] Basilius, qui sui temporis statum exponit, & deplorat: Euanuit, inquit, Sacerdotalis honestas. *Hic etiam tu Bellarmine in tela tua miserè inuolueris.* [f] Boccatius taxat quidem Clericorum & Monachorum turpitudines: sed ex hoc NON SEQVITVR, vt propterea Religio & doctrina ipsa falsa videatur. *Addis*, Imò hæc impietas Sacerdotum potius argumentum erit fidei veritatis quæ Romæ colitur; quia nec Pagani, nec mali mores possunt illam sedem subuertere. *suprà* sanctitas autorũ, *inquis*, est nota Ecclesiæ, hic Impietas, *inquis*, est argumentum Ecclesiæ. *O mirum hominis ingenium, quod possit ex quolibet ligno, etiam ex fungo Mercurium effingere! Sed si impietas vitæ sit apud vos argumentum sanctitatis doctrinæ, profectò facilè erit infinitis impietatis argumentis probare doctrinam Romanam esse Religionem omnium longè sanctissimam. de qua mox plura.*

[a] *Epist. Espens. comm in Tim. pag. 316.*
[*] *Hom. 3. in act. & Hom. vlt. ad Hebræos.*
[*] *Sub finem opusc. de Sp. Sancto.*
[f] *Bell. Tract. de Indulgentijs in appendice ad lib. de Summo Pont. cap. 22.*

Instat Iesuita.

Aduersarius. [g] Concedit mundum nunc deteriorem esse quam in Papatu fuit. *Quid tum postea? Aduocatus.* [h] Apud Apostolum [[*] Auditur inter vos fornicatio esse, QVALIS NON nominatur inter GENTES.] Non dicit Apostolus, Qualis inter Gentes non est, sed QVALIS NON NOMINATVR. *Quod si enim* [*] Sodoma in Hierusalem, *si in*

[g] *Bell. supra.*
[h] *Caietanus comm. in*
[*] *1. Cor. 5.*

*Corazin & Bethsaida, Tyre & Sydon, *in iudicio insurgant? Non igitur doctrina & fides diuina, absit, sed humana infidelitas damnatur: denique si qua sit vis huius argumenti, ea Ecclesiam Romanam maximè concutiet.* [i] Dissimulari de Indis profectò non potest, quam NOBIS ERVBESCENDVM sit, quod à SATANAE MINISTRIS SVPEREMVR, cum nos ad salutares nostras cōfessiones persuadendas PIGRIORES simus, QVAM ILLI ad sæuas illas suas. [k] Et sanè magno CHRISTIANIS NOBIS OPPROBRIO est, Ingam Regem barbarum & Idolis DEDITVM, AB EBRIETATE subditum sibi populum cohibuisse. NOSTROS VERO TEMVLENTIAE incrementa tanta fecisse. Quæ spes restat infœlicium horum salutis, cùm ab ijs venena porriguntur, à quibus esset antidotus expectanda. [l] Coniugatorum quoque ADVLTERIA SEVERIVS apud INDOS, QVAM APVD NOS puniuntur. *Etiam.* [m] Iam adulterium, crimen quod apud Ethnicos gladio, apud Iudæos lapidatione puniebatur, neutiquam leue est, vtcunque nunc pro ioco ducitur.

[i] *Acosta lib.6. de procur. Ind. salut. cap.12.*

[k] *Ibid. cap.21. & 22.*

[l] *Ibid. lib.6. cap.20.*

[m] *Erasmus de amab. Eccles. concord.*

Responsio. 4. Aliqui (nam Sanctitatis notam externam exigis) publicè Boni reperiuntur.

Aduocatus. [n] Nihil in Caluinistis, nisi [Pater noster,] nisi Christus, nisi fides, Iuramentum inauditum: nihil in eorum factis apparebit, nisi Eleemosyna, nisi temperantia, nisi modestia. *Hæc est reuera Protestantium professio, quam vtinam omnes factis exprimerent.*

[n] *Maldonatus Ies. comm. in Matth. 7.15.*

Responsio vltima. Protestantium Ecclesia non possit non esse Sancta.

Aduocatus. [o] In hac causa non loquimur de peccatoribus; fœlices nos, si nemo Catholicus trangressor esset legis diuinæ: sed hìc loquimur de peccatis, quæ VI & DICTAMINE

[o] *Costerus Ies. part. 3. Apolog. cap.9. §. Ego*

mine Religionis committuntur. Vera Religio non docet nos aliena inuadere &c. *Est hæc tua perquam erudita & ingenua confessio, qua & Bellarmini decima nota deletur, & Ecclesia vestra obfuscata, & pene extincta est: quia ex* Dictamine Religionis vestræ * Mendacij, periurij, homicidij, furti, adulterij, *& nefandæ Sodomitriæ lenocinia profluunt.* [p] Protestantium dogma, in iustificato requiri necessario fidem & pœnitentiam; & Iustificationem, cum sanctificatione perpetuò esse coniunctam. *Quod qui vere credit & profitetur, non potest non omni studio in omnia sanctitatis officia incumbere. de his vide supra. Nota.* 8.

* *Supra in Nota* 8. *cap.* 14. 15. *& deinceps.*

[p] *Bell. & Ios. vide supra lib.* 1. *cap.* 24.

Capvt. XXIII.

Hypothesis 2.

In qua Romanæ Ecclesiæ expressa effigies depingitur. vt Pontificij, si quam voluptatem falsa crimina alijs affingendo cœperint, eam vera sua audiendo amittant, præsertim historijs suis hæc contestantibus. In priore loco de Religionum Institutoribus, in secundo de moderatoribus agemus. Institutores vestros alios sua antiquitas, alios forsan vestra experientia commendat.

Institutores nobilioris notæ.

Aduersarius. [a] In Institutoribus ordinum Religiosorum nostris Aduersarij nihil inuenient nisi nimiam Sanctitatē: Bernardum Sanctum fuisse Aduersarij fatentur, Franciscum quoque Sanctum. *Ain'* nimiam Sanctitatem? *Sanctum Patronum consule Patronus.* * Lego aliquem nimis iustum esse posse; * Noli esse nimis iustus; Lego nimis sapientem, * Noli altum sapere: at profectò Nimis bonus, aut Sanctus esse Nullus potest. *Audi etiam Aduocatum.* [b] Sunt quibus nihil satis est nisi Qvod immodicvm est, ita enim quidam ad inuidiam vsque homines prodigiosis efferunt laudibus, quos moribus exprimere

[a] *Bell. lib.* 4. *de Eccles. Milit. cap.* 13. §. Iam verò.

* *Bernardus Epist.* 19.

[b] *Eras. annot. in Math.* 16.

[c] Idem ibid. magis oportebat, quam in immensum attollere. [c] Nunc videmus dormitari passim ad Christi doctrinam, ceu crassam & rudem, plurisque fieri inter Monachos, quid statuerit Benedictus, aut Bernardus, aut Franciscus, quam quid is docuerit, de quo vno vox Patris audita est [* Ipsum audite.] Illi ferre non possunt, si quis eleuet Dominici & Francisci autoritatem; & nos feremus æquo animo, seruos anteponi Domino? *Deinde erat Bernardus Sanctus, fateor: itaque Sanctum, si placet audiamus, & sentiemus profectò Ecclesiam Romanam iamdiu, omnem fere vel vmbram sanctitatis perdidisse. Aduocatus.* [d] Videtur, bone Iesu, (inquit Bernardus) contra te coniurâsse VNIVERSITAS CHRISTIANORVM, & illi in persequutione primi sunt, qui in Ecclesia tua videntur primatum obtinere. [e] Væ væ, inquit Bernardus, generationi huic! TOTVM CORPVS Ecclesiæ, quò latius eò desperatius serpit hodiè putida tabes hypocriseos per TOTVM CORPVS Ecclesiæ: nunc impletur illud Isaiæ. [* Ecce in pace mea amaritudo mea amarissima.] Ministri Christi seruiunt Anti-Christo, superest vt de medio fiat dæmonium meridianum. *Hæc & multa alia queritur Sanctus* * *Bernardus libertate quidem Apostolicâ. at, inquies, si hic sanctus fuit, sancta eius doctrina quoque fuit, & sanè fuit, quoad istius seculi stupor & tyrannis ferre potuit, planè sanctissima. Bernardum, igitur, de ratione Concilij moderandi, & in libro de* Gratia & lib. arbitrio, *consulite, ex quibus duo præcipua Controuersiarum omnium capita emergunt: in altero supremi iudicij autoritatem, in altero humanæ salutis necessitatem summam ponit: in vtrisque si Sanctus Bernardus hodiernum papismum docuit, ego Papista haberi, & esse, minime recusabo.*

* Math. 7. 5.

[d] Hugo Card. postill. 2.

[e] Episc. Espens. comm. in 1. Tim. lib. 3. digress. pag. 374.

* Es. 38.

* De Consideratione ad Eugenium.

* In Epist. 91.

Institutores recentiores, Iesuitas, salutemus.

Aduersarius. [f] In * Apoc. 9. [Quintus Angelus tuba cecinit, & vidi stellam.] Quatuor Angeli, qui præcesserunt, vt Thomas docet, quatuor ordines Prædicatorum significant:

[f] Ozorius Ies. Tom. 4. Conc. de Sanctis, in Concione habita in obitu Patris Ignatij, Fundatoris Societatis. Textus * Apoc. 9. [Quintus Angelus.]

per quintum vero intelligitur is, quem Deus missurus erat in mundum, cum alia hæresis orta fuisset: quod impletum est in Ignatio, & eius societate, cum orta est Lutheri hæresis. *Crassa hæc est Iesuitæ futilitas, quam Iesuita alius apprimè doctus retundet. Aduocatus.* [g] In Apoc. 8. [Legimus, & vidi septem Angelos stantes in conspectu Dei.] significat Angelos spiritus habentes quasi curam vniuersæ terræ, vt suis locis videbimus, vt probatur. &c. *Ad Ignatium redeamus.* [h] Cupiebat Ignatius Loiola omnibus esse ludibrio & nudus, ac despicatus, & oppletus sordibus, vt insanus haberetur, per vicos ambulabat. *Sic de primo Patriarcha Iesuitarum Iesuita, interprete autem alio. Aduersarius.* [i] Hoc erat sapientiæ. *Cuius hominis iudicium propriè pertinet ad μωρίας encomium. Pergit alius.* [k] Nemo dicat, ego sum Pauli, ego Apollo, sed ego Christi & nos, *Iesuitas*, Socios dicamus non Ignatij, sed Christi, quod summa contentione Ignatius curauit in mirabili visione, in qua Deus Ignatio abstracto à sensibus Pater se ostendit, Iesu filio Ignatium præsentem, sociosque commendans. quibus Christus ego, inquit, vobis Romæ propitius ero. hæc fuit causa cur Ignatius huic Societati potissimum nomen Iesu indiderit, quia eos in Socios Christus admiserat. [l] De quo ordine D. Vincentius, Deus diligit illum vltimum ordinem, designatur in Iesu, quemadmodum Iacob Patriarcha Beniaminem filium suum, eo quod in senectute genuerat eum. Institutum virorum planè Perfectorvm, qui solam Christi gloriã quærunt. *D. Paulus in extasi fuit, fateor, sed cum audijt,* * Paule insanis? *responso sano & sobrio contumeliam repulit.* Non sum insanus, nobilissime Feste. *Ignatius verò.* [m] Abstractus sensibus *sæpè* Cupiebat omnibus esse ludibrio, & insanus haberi. *Cui qui credere maluit, similiter facit atq;* Argiuus *ille de quo Cicero,* * Maluit esse insanus. *Sed istis permittamus suis frui insanijs, quarum hoc non-nullum argumentum esse potest, Iudice Sapientia,* * Os te alienum laudet, non tuum. *Vt enim halitus, sic cuiusq; oris laus propria, etiamsi vera adstantes offendit, sin falsa excruciat. at.*

[g] *Ribera Ies. com. in Apoc. 1. 9.*

[h] *Rabienera Ies. de vita Ignatij.*

[i] *Gretzerus Ies. in Apolog. lib. 5. cap. 2.*

[k] *Ozorius Ies. quo supra & istius libri pag. 161.*

[l] *Ibid. pag. 166.*

* *Act. 26. 25.*

[m] *Iesuita iam supra.*

* *Prou. 27. 2.*

Aduocatus. [a] Curia Parisiensis Iesuitas insatiabilis ambitionis & auaritiæ accusabant, eos ad summas opes peruenire, coniurationes plusquam Catilinarias exercere: nec seculares, nec religiosos ad societatem suam, sed infames quoscunque & sceleratos admittere, Ordinarijs obedientiam subtrahere, multas in vtraque politia rebelliones, & schismata inducere, magis ad Ecclesiæ destructionem, quàm ædificationem facere, ideoque tam à Curia, quam à Sorbona esse eiectos. *Huius generis alia* [*] *supra. Ego nunc ad Indos vestros transeo. Aduersarius.* [*] Hoc nostro seculo in Novo ORBE millia Gentiliũ Catholici conuerterunt. *Qualia arma fuerint, quibus Indos Catholici vestri conuerterunt,* [*] *diximus: quales isti Catholici conuersores fuerint, Iesuita testis oculatissimus penecillo suo delineabit.* [p] Expende omnia subtiliter, inuenies tam TENVIS & INOPIS MESSIS apud Indos potissimam causam in eo esse, quod diuinis & occultis quidem, sed iustis cõsilijs, antiquis gentibus prædicatores fuerint prædicatione suâ digni, cum NOSTRI tàm sint PLERIQVE INDIGNI, vt longè plus euertant ac dissipent, quam ædificent atque plantent. [q] Equidem certus sum, si Euangelij introitus in has regiones is extitisset, quem Euangelij conditor maximè docuit, non alios istius progressus futuros fuisse, quam quos in primâ & Apostolica Ecclesia legimus. &c. [r] Recte & prudenter scripsit Polus rerum Indicarum prudens indagator, tribus de causis tam multo tempore tam modicum promouisse Euangelium: primum, quod EXEMPLA PRAVA NOSTRORVM hominum fidem prædicationi Euangelicæ derogarint: deinde, quod in cognoscendis extirpandisque erroribus superstitiosisque opinionibus nullam Prædicatores operam collocarint, &c. [s] O quot ita misere corruere: vt merito [*] vlulare debeat abies, cum viderit altissimas & nobilissimas cedros Libani cecidisse. [t] Preclarè vero ageretur cum rebus Indorum, si Sacerdotum ea saltem modestia esset, vt non solutioris vitæ licentiã quærerent, neque enim laqueos Diaboli effugiunt FOEMINARVM CON-

[a] Gallo Belgicus Tom. 2. lib. 10.
[*] Cap. 18. & alibi.
[*] Bell. lib. 4. de Eccles. Milit. cap. 7.
[*] Supra cap. 18. & 19.
[p] Acosta Ies. lib. 4. de salute Indor. cap. 4.
[q] Ibid. lib. 1. cap. 18.
[r] Ibid. lib. 4. cap. 5.
[s] Ibid. cap. 13.
[*] Zach. 11.
[t] Ibid. cap. 15.

cumulatisſimos reddidit. Paulus 2. (fuere qui dixerunt) priusquàm publicè prodiret, faciem ſibi fucis concinnaret. *Mitto* [l] Honorium, [m] Cœleſtinum, *& alios hæreticos:* [n] Hildebrandum, [o] Syluestrum 2. *& alios Necromanticos.* [p] Iohannem 12. [q] Eugenium 4. *& alios* rebellitèr viuentes. *Satis eſt quod intelligimus in* Bonifacijs, Benedictis, Paulis, Innocentijs *veſtris, Bonifacios, Benedictos, Paulos, Innocentes deſiderari. Inſtas. Aduerſarius.* [r] Hæreſiarchis vnum eſt commune vitium ſuperbia. *quorſum hoc; niſi ne quis forte hoc vitium Pontificibus veſtris proprium eſſe ſuſpicetur?* Nam *Aduocatus.* [ſ] Clemens quintus in pompa coronationis carbunculum vnum pretij ſex millium à tiara ſua amiſit. [t] Ego ſpectaui Romæ Iulium 2. tales, tanquam ſplendidos agentem triumphos, vt cùm Pompeianis, & Cæſarianis conferri poſsent. [u] Paulus 2. publice prodiens mitram gerebat, in qua multæ opes erant, coëmptis omne genus pretioſis lapidibus, inſpici ab hominibus voluit, & admiratione haberi: toruis me oculis aſpiciens, Pontifex ſum *(inquit)* mihi licet pro mei animi arbitrio aliorum acta reſcindere, aut reprobare. [x] Et iam Romani Pontificis pompam & faſtum nullus vnquam Tyrannorum æquauit. [y] Vtinam Imperator Lodouice, viueres vt inſpicias horum equos ita phaleratos, ac ſi, deuictis hoſtibus, triumphos agerent. [z] Vtinam qui tantam illis autoritatem tribuunt, poſſent quoque dare cæteras priſcorum virtutes. *Ita* [a] A Petri veſtigijs degenerarunt. [b] Alioqui, ingenuè fateor, nemo Chriſtianus eorum autoritatem impugnaſſet. [c] Quamobrem dico & exclamo (neque enim metuo homines Deo fretus) neminem mea ætate fuiſſe fidelem diſpenſatorem, imó Papa ipſe pacatis populis bella infert, opes alienas ſitit, & ſuas exſorbet, nulla ſanctitas, nulla Religio, nullus Dei timor, &, quod horreſco referens, omnium ſcelerum, impij homines à Papa ſumunt excuſationem. *Spes tamen boni maior eſſet, ſi malum ſuum intelligere vellent, ſed* [d] Non licet impune eorum placitis reſiſtere, niſi quis paratus ſit, martyrium pro Chriſto ſubire. *Aliorum autorum*

[l] *Canus locis theol. lib. 6. cap. vlt.*
[m] *Alphonſus de Caſtro lib. 1. hæreſ. cap. 4.*
[n] *Benno Card.*
[o] *Martinus Polonus in Cronic.*
[p] *Franciſc. de Vict. Relect. 2.*
[q] *Conc. Baſil. vt refert Aeneas Syl.*
[r] *Bell. ſupra.*
[ſ] *Platina in eius vita.*
[t] *Eraſmus annot. in Act. 3.*
[u] *Platina in eius vita.*
[x] *Agrippa lib. Vanit. cap. 61.*
[y] *Platina de vita Greg. 4.*
[z] *Eraſmus annot. in 2. Cor. 10.*
[a] *Platina de vitis Ioh. 10. & Bonifacij. 7.*
[b] *Ferus com. in Math. 16.*
[c] *Valla quo ſupra.*
[d] *Agrippa quo ſupra.*

testimonia consultò prætereo, nam omne cœnum male olet, hoc (ex historijs) commoue & senties odorem.

Doctores Pontificij.

[d] Bonifacius Pont.
[e] Grauamen Nationis Germanicæ. 7.
[f] Stella comm. in Luc. 10.

[d] *Aduocatus.* Olim Sacerdotes aurei habuerunt ligneos calices, nunc calices aureos habent lignei Sacerdotes. [e] Ecclesiarū regimina Romæ minùs dignis cōmittuntur, qui ad mulos, magis quam ad homines pascendos, regendosq; sunt idonei. [f] Vtinā Episcopi nostri doctos simul & probos homines mitterent, qui in sermone & opere plurimum valerent: non mittunt nisi qui marsupium exhauriant, totum sanguinem ebibant, de animarum salute nihil sunt solliciti: quam quæso, rationem redditurus est Episcopus, qui cum ipse Romæ sit, Ouile eius sit in Hispania, aut in Flandria, omnium sumptibus opipare viuens, nec per Quemquam populum pascens. [g]. NOSTRATES Prælati ordinem inuertunt Apostolicum, dum spiritualia grauiora, quam quæ subeant rati, in Pontificalibus suffraganeorum, in Iudiciali Officialium, in absoluendis Pœnitentiariorum ope vtuntur, in prædicatione Monachum, nescio quem præferunt, in alijs spiritualibus vicarios habent: sin qua in re de censu & temporalibus agitur, res hæc AD DOMINVM nostrum Episcopum referenda est. [h] Quomodo illud Hieremiæ apud eos impletur? [Paruuli petierunt panem, & non erant qui frangerent ijs.] [i] Vtinam vulgus Ecclesiasticum comederet hunc panem spiritualem pondere & mensura, Ezech. 4. & non contabesceret in iniquitate sua, verum lex perijt à Sacerdotibus: recitant pro historia fabulas, pro serijs ioca, pro veritate mendacia, pro virtute fidei portenta Dæmoniorum. *Hoc paruum est, quamuis immane.* [k] Sileo quam sæuus, quam barbarus sit frequentèr Sacerdotum dominatus. [l] Sacerdotum Principes tradiderunt Christum Pilato Gentili, ille respondit [Non inuenio culpam.] at nunc (proh dolor!) multoties videmus, quod IVSTIVS AGITVR in FORO Laicali,

[g] Ecchius hom. 2. de festo Stephani.
[h] Episcopus Espensæ. com. in Titum.
[i] Idem lib. 6. tract. serm. 10.
[k] Valla in Declarat. Donat. Constant.
[l] Stella comm. in Luc. 23.

Laicali, quam Clericali: nam Male-factores in curia politica puniuntur, in Ecclesiastica absoluuntur: *Hoc quoque (quamuis intolerabile) paruum est.* [m] Fertur Diabolus duas habuisse filias, Auaritiam, atque Luxuriam, illam Iudæis, hanc Ethnicis locasse: nunc vero Clerici nostri VTRAMVIS viris suis eripuerunt. *Hoc etiam paruum est.* [n] Sacerdotes multi sacras Virgines stuprant, vitiant viduas, &, quod ego scio, & vidi Platonica lege, cum popularibus suis fœminas communes prostituunt: & quorum animas debent lucrari, eorum corpora sacrificant Diabolo. [o] Existimo siqua inter Dæmones, qui aëra incolant, ludorum genera exercentur, eos exprimendo CLERICORVM cultu, fastu, luxu, exerceri, & hoc scenici lusus genere maximè delectari. *Hoc tam horrendum malum minus luctuosum videretur, si qua spes esset admittendi remedium. at heu!* [p] Desperata est salus Romanæ Ecclesiæ: de qua verificatur dictum Esaiæ, [Erit cubile Draconū.] [q] Quæ ad eum statum venit; vt non sit digna regi, nisi per reprobos. [r] Arnulphus quidem Romæ impurissimos Clericorum mores videns, si sanctus Petrus, inquit, resurgeret & vitam vestrã reprehenderet, ei minime parceretis: qui omni spurcitia pleni plebem præcipitem agitis in Infernum. *Quid sit?* [s] Hic Sanctus monitor erat interfectus à Clericis. *Hoc olim.* [t] Hac nostra ætate vitia nostra eò creuerunt, vt vix vllum misericordiæ diuinæ locum nobis reliquisse videantur: quanta nunc sit Sacerdotum auaritia, quanta libido, quanta ignorantia sui-ipsius, tum doctrinæ Christianæ, quam parua Religio, & simulata potius quam vera, quam corrupti in secularibus mores sint, quid attinet dicere? vbi tamen publice proterueꝗ peccant, acsi inde laudem quærerent, veniet mihi credite, vtinam sim falsus vates! veniet Turcus hostis nomini Christiani infestissimus, qui Italiæ iam claustra pulsat. *Noli quæso, (mi Platina) male ominari, adest Concilium Tridentinum, quod pro autoritate possit & fortasse pro voluntate velit his malis omnibus mederi:* Optandum magis, *inquies,* quam sperandnm, *certè. nam* [u] Conc. Tridentinum

[m] *Hugo Cardinalis in quadam Glossa.*

[n] *Agrippa lib. de Vanitat. cap.* 64.

[o] *Valla declam. de Donat. Constant.*

[p] *Durandus de Conc. Tit.* 27. & 32.

[q] *Card. Aliaco de Reform. Eccles.*

[r] *Platina de vita honorij.*

[s] *Ibidem.*

[t] *Idem de vita Marcellini.*

[u] *Episcop. Espens. comm. in Tit.* 1.

dentinum reformationem profitebatur, verùm post tot annos NIHIL OMNINO emendatur, sed OMNIS reformationis SPES ablata est, cum tot annorum centenarijs vrbem nobis deformissimam reliquerint: vbi sub sole maior malorum omnium licentia, clamor, impuritas, ne dicam, insania, & impudentia? talis & tanta, vt credat nemo, nisi qui viderit; neget nemo, nisi qui non viderit: missam faciam omnium temporum ab Hieronymi vsque seculo queremoniam: Eccuius fuit hoc distichon?

Viuere qui sanctè cupitis discedite Roma,
Omnia cum * liceant, non licet esse pium.

**Id est, Venalia prostent.*

Certè quidem Theologi, & Monachi, & quidem Itali Mantuani: & ausus est homo, nihil minùs quam Lutheranus, idem alijs verbis comprehendere, Petri domus marcescit luxu. *Hæ trabes, Bellarmine, oculis vestris eripiendæ erant, priusquam Protestantibus (si cùm his comparentur) festucas suas exprobâsses. Nullinè enim Lutherani boni; qui, nè mali essent, Babylonem vestram deseruerunt?* [x] ACCVSANDI sunt NOSTRI, qui inani titulo inflati, eoque ad dominatum & auaritiam abutentes hominibus (*Protestantes vult*) NON MALIS, huic Ecclesiastico ordini detrahendi, & ab eo DEFICIENDI occasionem dederunt. *Ecclesiarum Pontificiorum & Protestantium succincta hac & luculenta collatio, vtra sit sanctior; ex formali causa sanctitatis, demonstrat*

[x] Cassander lib. consult. art. 14.

Antecedens.

Aduocatus. [y] Ea Ecclesia necessariò sancta non est, ex qua, EX DICTAMINE RELIGIONIS SVAE, sanctitas ipsa tollitur, vt si doceat aliena rapere.

[y] Costerus Ies. lib. 3. cap. 9.

Assumptio.

At duo sunt Religionis Romanæ Dictamina, quæ vt corporis sanitati, ita animæ sanctitati solent plurimum officere, In malis palpandis præsumptio, & in curandis expellendisque imprudentia:

prudentia : illud ante, hoc post peccatum, vtrumque egregiè præstant Pontificij. Ante :- Dictamen Romanæ Cathedræ est huiusmodi. [z] Peccatum veniale non est contra legem Dei, sed præter legem : cuius generis sunt hæc : [a] Non bene sanctificare Sabbatum. [b] Conuitium aliquod ex ira etiam cum deliberatione iniectum. [c] Etiam ex animi passione volitio vindictæ. [d] Etiam stulti-loquium, scurrilitas, risus immodicus, non sunt contra legem Dei, sed venialia. [e] Venialia autem omnia possunt SINE POENITENTIA remitti. *Vah quanta quantilli facitis? quæ Sancti Patres tanquam* * *Caput Serpentis conterere, tanquam filios* * *Babel ad saxa collidere, tanquam* * *vulpeculas vineam destruentes de medio tollere seriò monent : ea vos tam venialia peccata facitis, vt (ceu non omninò peccata)* sinè pœnitentia remittantur: *hoc veniale peccatum, si semel tanquam furunculus intromittatur, præsertim vbi Dominus, sine pœnitentia, in vtramque aurem dormiat, facilè aditum, quasi maioribus latronibus, peccatis mortalibus patefaciat :* * Protestantes hæc omnia mortalia esse definiunt. *Secundò, Post peccatum : salutis humanæ interest, tanquàm post factum naufragium, secundam tabulam pœnitentiam arripere, cuius partes duas hæc vna sententia complectitur :* * Præterita peccata plangere, & plangenda deinceps non committere, *id est, pro peccatis præteritis vere conteri, & studiòse cauere de futuris. In vtroque ex dictamine Romanæ Ecclesiæ pernitiosè erratur. De plangendis peccatis dictamen primum.* [f] NON tenetur QVILIBET (*at Sp. Sanctus,* [*Nunc igitur] *omne nunc exigit)* STATIM post peccatum CONTERI, etiamsi recordetur sæpiùs commissi peccati. *Secundum.* [g] Contritio TENVIS, remissa, pusilla, imperfecta (Protestantes contra) sufficit ad delendum peccatum. *De futuris cauendis.* [h] Fieri potest aliquandò vt sola detestatio peccati *(præteriti)* SINE PROPOSITO FORMALI NON PECCANDI de cætero sufficiat ad gratiam consequendam. 4. [i] Martyrium SINE POENITENTIA peractum ad Iustificationem sufficit. 5. [k] In ieiunio *(quod solet, vt antidotus aduersus peccatum adhiberi)*

[z] *Bell. lib. 1. de amiss. Grat. cap. 11.*
[a] *Toll. Ies. in Instruct. Sacerd. cap. 25.*
[b] *Lib 5. ca. 9.*
[c] *Lib. 3. cap. 13.*
[d] *Stapletonus lib. 3. de doctr. princ. cap. 7.*
[e] *Tolletus quo supra lib. 3. cap. 3.*
* *Gen. 3. 15.*
* *Psal. 137. 9.*
* *Cant. 2. 15.*
* *Iesuitæ passim fatentur.*
* *Ambrosius & Augustinus.*
[f] *Tolletus Ies. lib. 6. Instruct. cap. 5.*
* *Ier. 26. 13.*
[g] *Iesuitæ supra lib. 1. cap. 63.*
[h] *Suarez. Ies. Tom. 4. in Thom. disp. 4. §. 3. Assert. 2.*
[i] *Vega lib. 6. de Iustific. cap. 36. & 37.*
[k] *Tolletus Ies. quo supra lib. 3. cap. 4.*

Ieiunantes abstinentes à quibusdam cibis, tamen CIBIS ALIIS VESCI POSSINT. *Vel*[l] Excusari à ieiunio possint operarij, Concionatores, Lectores, Confessionistæ, & qui non possunt reddere vxoribus debitum. *Vel*[m] Possit Confessarius pœnitenti imponere pœnitentiam (*Apostolus autem*, [n] *vnusquisq; portet onus suum*) PER ALIVM IMPLENDAM: vt, nimirùm, vnum pro alio ieiunare, & bona opera facere. *quæ singula vel recitâsse refutâsse est, à quibus (nam istius contritionis, resipiscentiæ, temperantiæ Christianæ spiritus ipse quasi suffocatur) Protestantium nullus est, qui non penitùs abhorreat. his adiungamus*: Importabile [o] negligentiarum (hem lapso calamo) Indulgentiarum onus, quibus pietas penè extincta est. [*] Videmus dissolutas dispensationes à Romana Curia profectas, vt orbis ferre non possit. *Et tamen*, [p] Nobis Canonici persuadere conantur, penes Pontificem esse autoritatem dispensandi CONTRA ius naturale, imò CONTRA nouum testamentum. *dogma exposuisti: iam huius documentũ aliquod exhibe.* [q] Exempla plura suppetunt, sed pauca quæ à proximis annis sese offerunt, pro omnibus faciunt: Nonnè Ladislaus Polonus, acceptâ in vxorem Beatrice, & tandem, repudiatâ illâ, super-induxit aliam ex Gallis pellicem? Nonnè Carolus 8. Rex Francorum, repudiatâ Margaritâ Maximiliani Cæsaris filiâ, illius sponsam rapuit, & vxorem sibi copulauit, quam eandem posteà Lodouicus 12. repudiatâ sua, sibi consimili toro coniunxit, consentientibus illis & adiuuantibus regni Episcopis & Pontificibus? Quibus visum est pluris facienda iura acquirendæ Britanniæ, quàm iura obseruandi legitimi matrimonij: & hodiè audio, nescio cui Regi persuasum esse, vt liceat sibi iam plus viginti annorum vxorem dimittere, & nubere Pellici. *Hoc igitur Indulgentiarum patrocinium veluti Augeæ stabulum, non aquæ sed Iræ diuinæ fluuio purgandum est. ad conclusionem festinamus.*

Conclusio

[l] *Ibidem.*
[m] *Ibid. cap.* 11.
[n] *Gal. 6. 5.*
[o] *Autor quidam anonymus in fasc. rerum expetendarum.*
[*] *Franciscus de Vict. Relect. 4. Prop. 5.*
[p] *Agrippa de Vanit. Scient. cap. 63.*
[q] *Ibidem.*

Conclusio ex Patribus.

[r] Lutherus erat Diaboli discipulus: [f] Bucerus Iudæus, Caluinus pestis Galliæ: P. Martyr scorto copulatus sacrilego connubio. *Respondebunt Patroni.* * Hic mos est *(audite Catholici)* Hæreticorum crimina obijcere Doctoribus, cùm non possunt reprehendere doctrinam: [vos *(inquit Apostolus)* non ita didicistis Christum:] ipse enim suos securos facit, etiam de Dispensatoribus malis, vbi dicit, [Quod dicunt facite.] * Quis vnquam Catholicorum in disputatione, Sectarum turpitudinem obiecit ei, aduersùs quem disputat? *Quæ, si fortè nota aliqua sit, tamen obscurior est interdum, quam vt notari possit. quia* * Omnes species iustitiæ, quas habet seruus Dei in veritate, habere possint serui Diaboli in similitudine, habet Diabolus suos castos, ieiunos, Eleemosynarios: & simplices homines, qui boni veri & simulati differentiam non norunt, dum quærunt bonos viros, incurrunt in seductores Diaboli: *Denique vt ex Augustino causam hanc definiamus, sic ille hominem Paganum nuper ad fidem conuersum instituit.* * Non nescias multos, qui appellantur Christiani hæc mala operari, & etiam grauiora: sed si tu hoc animo venisti, vt securus talia facias multum erras, nec tibi proderit Christi nomen, cum venerit seuerissime iudicare, qui prius venit misericorditer subuenire. Cum igitur multos videas, qui non modo talia faciunt, verum-etiam defendunt, TENE TE AD LEGEM DEI, & non sequaris præuaricatores eius: NON enim AD ILLORVM sensum, sed secundum ILLIVS VERITATEM iudicaberis. *Hæc est vere via* Regia.

[r] *Serarius Ies. lib. 1. de Lutheri magistro.*
[f] *Costerus Ies. Apolog. Part. 3. cap. 1.*
* *August. Epist. 137.*
* *Hieronymus lib. 3. apolog. contra Ruffinum.*
* *Chrysost. hom. 4. in Math. 3.*
* *August. lib. de Catechizandis Rudib. ca. 25.*

CAPVT

Capvt. XXV.

Nota vndecima. Miraculorum.

[a] Bell. lib. 4. de Eccles. Milit. cap. 14.

Aduersarius. [a] Gloria Miraculorum est vndecima nota Ecclesiæ. *Theses tres euentilandæ sunt priusquam ad Hypotheses descendamus.*

Thesis prima. de perpetuitate.

[b] Costerus Ies. Apol. part. 3. cap. 9.
[c] Bell. quo supra.
[d] Episc. Espens. comm. in 2. Tim. 3. ex August. de Ciuit. Dei, lib. 22. cap. 8.
[e] Stella comm. in Luc. 11.

Aduersarius. [b] Hæc est perpetua nota Ecclesiæ, nullum seculum, nulla ætas hominum miraculis caruit. [c] Singulis ætatibus plurima fuerunt. *Quæ tamen non esse perpetuo necessaria certissimum est. Aduocatus.* [d] Vbi nullus est Infidelis, faciendorum miraculorum Nvlla est necessitas. *Imo etiam tam non sunt apud Christianos semper necessaria, vt sæpe etiam vel ea non esse sit necessarium.* [e] Crede Euangelio, quod fuit miraculis confirmatum: sed dices, nonne rationi consentaneum est, vt nunc quoque fides confirmetur miraculis? Non, nam nunc quoque Damnvm potiùs afferrent, quam commodum; etiamsi in principio nascentis Ecclesiæ fuerint necessaria. Puer enim, cum ambulare nequit, adiuuatur vehiculo, quod homini adulto est impedimento. *Hæc luculenter Stella vester: nec minus eleganter ille Magnus.* [f] Numquid fratres mei, qua ista signa non facitis, minime creditis? sed hæc necessaria in exordio Ecclesiæ fuerunt, vt multitudo ad fidem cresceret: quia & nos, cum arbusta plantamus, tamdiù eis aquam infundimus, quousque ea in terra coaluisse videamus; & si semel radicem fixerint, irrigatio cessabit. *Ex quo patet, nec esse à Protestantibus ad fidem demonstrandam exigenda miracula, nec a Pontificijs iactitanda. de his infra fusius. secundam examinemus.*

[f] Greg. Magnus Hom. 29. in Euang.

Thesis secunda, de Sufficientia.

[g] Bell. quo supra.

Aduersarius. [g] Verum miraculum est sufficiens testimonium

nium veræ Ecclesiæ, ex quo fundamento probamus, eam esse apud nos. *Huic Thesi duo maxime aduersantur, tum veritas Miraculorum in falsis operarijs, & obscuritas in veris. 1. quia etiam hæretici interdum vera edunt miracula.*

Ratio prima.

Aduocatus. [h] Chrysostomus, Hieronymus, Euthemius, Thephylactus, probant exemplis, etiam per alios, quam Catholicos, vera miracula fieri: & hoc ipso loco Math. 7. [Multi dicent in illo die, in nomine tuo eiecimus. &c.] facile colligitur FALSOS illos Prophetas, de quibus Christus loquitur, VERA miracula fecisse, VERE prophetasse VERE Dæmonia eiecisse; nec enim respondet Christus, mentiri eos: sed se eos, quamuis ista fecerint, non nosse: nec magnum est, si moneret nos ne falsa miracula facientibus non crederemus; sed magnum & admirabile est omnino quod monet, ne FALSIS Prophetis credamus, VERA etiam miracula facientibus. Nullum ergo, dicit aliquis, ad probandam veram doctrinam argumentũ sumi potest: Non sequitur omnino, Nullum; sed non NECESSARIVM, sumi posse: scimus enim Christum, ad confirmandam doctrinam suam, potestatem faciendi miracula Apostolis suis tradidisse: scimus vi miraculorum totum pene orbem ad fidem fuisse pertractum, quod qui negant, vt disputat Augustinus, maius ipsi miraculum, miraculo tollendo, faciunt: incredibilius enim tot Philosophos, tot sapientes viros, tam paucis Apostolis, tam imperitis, tamque incredibilia humanæ rationi prædicantibus, sine vllis miraculis credidisse, quam illa ipsa miracula, quæ ab illis facta narrãtur. Probabile, igitur, fidei argumentum est, quod ex miraculis sumitur, quia per fidem sæpe; sine fide raro, fieri solent: NEC NECESSARIO demonstrant Ecclesiam, nisi vbi potestas miracula faciendi ORDINARIA cõtingit. *Bellarminus Iesuita asserit verum miraculum esse* sufficiens testimonium veræ Ecclesiæ: *Maldonatus Iesuita ex Scripturis,*

[h] *Maldonatus Ies. comm. in Matth. 7.*

turis, & Patribus contrarium demonstrat; cui potius credendum sit qui ambigit, proinde dubitet vtrum consultius sit vni, quam multis; nomini quam rationi; homini, quam Christo credere. fieri possit, vt vera miracula edantur in falsa Ecclesia. quamuis non ad confirmationem heresis, quam contra Catholicam Ecclesiam, sed veritatis, quam cum ea Miracularij tenent. Aduocatus. [l] Solet quidem Deus hanc gratiam gratuito, etiam perperam de fide sentientibus largiri, sed id in veræ fidei probationem; vt quando dedit prophetiam Balaamo & Caiphæ: in falsæ fidei confirmationem nec dedisse, nec magis dare Deus posit, quam potest veritas mentiri. *Verbi causa.* [k] Nouatianus, cum Iudæum baptizabat, miraculum edidit; sed non ad Nouatianæ suæ hæresis, sed ad Catholici baptismi confirmationem editum est. [l] Etiam Hæretici per sacra verba, aut nomen Christi, aut sacramenta Christiana expellunt Dæmones; cum autem malum iubentibus Dæmones voluntariò cedunt, cum vero inuiti, in honorem excellentiss. Imperatoris Christi: talis fuit is, de quo Discipuli loquuntur ad Christum: [*Magister in nomine tuo eijcit Dæmonia:] cum tamen Christum non sequeretur. *Non, itaque, Ecclesia vera, nisi quatenus vera fidei, nota est.*

[l] *Delrius Ies. lib. 2. disq. Magic. q. 7. tom. 1.*

[k] *Bell. lib. 4. de Eccles. Milit. cap. 14* § Ad postremum.

[l] *Pererius Ies. comm. in Gen. cap. 7 disp. 5.*

* *Marc. 9. 37.*

Ratio secunda.

Quia quamuis ab Apostolis facta miracula sole meridiano clariora fuerunt, at quæ post multa secula fiunt luna macula obscuriora: miraculorum specie mirabilia fidem nostram illudere videantur. age, hunc modum expedi, vel potius constringe. Aduocatus. [m] Miracula, quæ operaturus est Anti-christus, dicuntur signa mendacia, vel ex causa efficiente principali, Diabolo, quia est Pater mendacij, vel ratione materiæ, quia sunt phantastica, & præstigiæ, vel etiam-si sint ratione materiæ vera, tamen ratione formæ mendacia sunt, quia iactabit Antichristus fieri à se virtute supernaturali, & virtute diuina, quæ habent omnes causas naturales, LICET NOBIS OCCVLTAS: vel, postremò, ratione finis,

[m] *Bell. lib. 3. de Rom. Pont. cap. 15.*

nis, quia ad mendacium inducunt. *Deinde.* [l] Quod sit verum miraculum Non constat nobis certitudine fidei, cui non subesse Falsum potest & illusio Dæmonis. *Itaq; prævaricaris planissimè. Disputo. Si hæc est nota, quomodò* nobis occulta; si nobis, *id est, Ecclesiæ occulta & ignota, quomodò nota Ecclesiæ? Itaq; Collegis tuis assentiemur, quorum vnus,* [m] Tempore Antichristi Difficile erit discernere vera signa à falsis; vbi multa & magna erunt Verissimilima. *Alius.* [n] Admonemur nè turbemur prodigijs impiorum, quasi illa essent miracula, & diuinæ virtutis testimonia, quia proprium est Diaboli transfigurare se in Angelum lucis, ad circumueniendos mortales. *Quomodo?* [o] Duo sunt miraculorum genera; quædam huiusmodi, vt non nisi per omnipotentiam Dei fiant, huiusmodi non faciet Antichristus: Alia quæ fieri possint potentia naturalium causarum, operante Dæmone, hominibus Ignota; quæ modò Invisibili adhibebuntur, & Quasi miracula existimabuntur: hæc signa vera sunt, sicut illa Magorum vera fuisse arbitratur Augustinus, nihilo-minùs mendacia, quia qui faciet, se ea facere miraculosè virtute diuina falsò profitebitur. *Deniq;.* [p] Aliquandò erit in Ecclesia Dei maxima deceptio Populi per Falsa miracula. *Ex quo sequitur (si tibi, Bellarmine, credimus) operationem* ignotam, fallacem, & inuisibilem *esse notam veræ & visibilis Ecclesiæ:* ἀσύστατον.

[l] *Ibid. cap. 14. §. Est autem.*

[m] *Acosta Ies. de Temp. nouiss. cap. 19.*

[n] *Pererius Ies. comm. in Exod. 7. disp. 11.*

[o] *Idem. comm. in Dan. lib. 4.*

[p] *Lyranus.*

Thesis tertia. De necessitate.

Aduersarius. [q] In extraordinaria Missione necessarium est miraculum, quia qui mittitur à Deo per Ordinarium Prælatum, debet ostendere testimonium ordinarij Prælati; nimirùm literas eius sigillo munitas: qui verò mittitur à solo Deo, debet ostendere sigillum Dei, quod nihil aliud est quàm miraculum. Ergo Protestantibus non credimus, nisi miracula faciant. *Missio extraordinaria du-*

[q] *Bell. lib. 4. de Notis Eccles. cap. 14*

 pliciter

pliciter accipitur, vel respectu ordinis publicè recepti; vel ordinis à Deo recens instituti: si posteriorem intelligis, miracula requiruntur, eoq; faciunt Scripturarum * *loca, quæ producis, vt Mosis, qui legem nouam tulit, & Christi, qui veterem ceremonialem abrogauit. sed hoc modo Protestantes extraordinarij Ministri non sunt, quia non ad Ecclesiam nouam extruendam, sed ad veterem miserè collapsam erigendam excitati fuerunt: sin priorem velis, Miracula non esse necessaria, omnium ferè Prophetarum exempla, & superiora Patrum testimonia demonstrant, & exemplo Iohannis Baptistæ adhuc dilucidius fiet.*

* Exod 4. Math. 10.

Exemplum pimum.

Aduersarius. [r] Obijciunt nobis Protestantes Iohannem Baptistam. Respondeo, 1. Mendacium esse quod Centuriatores dicunt, Iohannem à Pharisæis & sacerdotibus vt hæreticum habitum fuisse: 2. erat ille Sacerdos ordinarius: 3. licet nullum factum sit ab eo miraculum, tamen multa in eo edita sunt, & magna miracula, natus ex anu sterili: Pater eius obmutuit, & soluta lingua clare loquebatur: Iohannes in vtero exultabat, à puero in desertis locis vixerat. *Ad singula: primò tu vide, nè ipse mentiens Centuriatoribus imponas mendacium, nam Iohannem plusquam hæreticum apud Pharisæos habitum fuisse, Scriptura docet. Aduocatus.* [s] In * Luc. 7. [Pharisæi & Legis-periti consilium Dei spreuerunt in seipsos, non baptizati ab eo.] & ver. 11. [Venit Iohannes neque manducans panem, neque bibens vinum, & dicitis DAEMONIVM HABET] Pharisæi igitur & Scribæ, seu legum Doctores, NVLLA-TENVS credebant Iohannem A DEO MISSVM esse, sed in hoc consilum Dei contemnebant, & interpretabantur Iohannem VIRTVTE DAEMONIS austeram vitam egisse. *Quod secundo loco proponis, fuisse eum ordinarium Sacerdotem, insigniter falsum est; quia locus, modus, ritus, omnia in Iohanne extraordinaria fuerunt.* * Matth. 3. [Vox clamantis in deserto.] [t] NON IN TEMPLO prædicabat,

vt

[r] *Bell. lib. 4. de Eccles. Milit.*

[s] *Tolletus Ies. & alij Interpretes omnes comm. in eum locum.*

* *Luc. 7.*

* *Math. 3.*

[t] *Iansenius in Concord.*

vt Exordivm novae legis exordio veteris responderet, Iohannes quoque Baptizabat, in quo docuit legis Veteris fidvciam deponendam esse. *At nec desertum tùm ordinarius Ministerij locus, nec baptisma ordinarium sacramentum, nec prædicationis (cuius subiectum erat Christi Aduentus) legis veteris ordinaria functio fuit, sed nouæ præludium & preparatio. In tertio multùm hallucinaris, neq; enim in quo sed à quo Miraculum fiat, contendimus: nam etiam in Lazaro miraculũ est editum. ad rem igitur,* [s] In * Ioh. 10. [Et multi crediderunt in eum (*Christum*) & dicebant, Iohannes quidem Nvllvm fecit signum.] videtur in hoc verbo duplex argumentũ implicatum esse, alterum est, Iohannes Nvllvm vnquam Miracvlvm fecit, & illi credimus, multo ergo magis huic (*Christo*) credere debemus: Alterum. &c. [x] Hoc, quod Iohannes Nvllvm signum fecerat, maxime Iudæos illos impellebat, vt ad Christum venirent: Iohannes Enim, cum tantus erat, Nvllvm fecit miraculum, hic autem multa & magna edidit. Certè igitur, hic maior est Iohanne. *Quo argumento Iudæorum Protestantium argumentum confirmatur, Responsum tuum exploditur, vt & illud etiam quod fingis,* Iohannem à puero in deserto vixisse. *Aduocatus.* [y] Difficile est creditu, nec videtur probabile.

[s] *Maldonatus Ies. com. in hunc locum.* * *Ioh. 10. 41. 42.* [x] *Tolletus Ies. in eundem locum.* [y] *Tolletus Ies. com. in Luc. 1. annot. 176.*

Ab Exemplo nouo. Argumentum aliud, cuius antecedens propositio:

Iesuitarum ad Infideles Indos adducendos ad fidem (si qua alia) extraordinaria est Missio, 1. à parte mittentis, quia qui eos mittit, Indorum pastor ordinarius non est, sed ne Pastor quidem. Aduoc. [a] Aliqui statuunt Romano Pontifici ius esse in Ethnicos, sed Apostolica voce iamdiù explosi sunt. *Ex 1.* * Cor. 5. [Quid mihi cum ijs qui Foris sunt.] * Foris sunt generaliter omnes, qui non dederunt sua nomina Christo. [b] Non tollo (inquit * Augustinus) Idola Ethnicorum, quia non habeo in illis potestatem,

[a] *Acosta Ies. lib. 2. de salute Indor. cap. 2. & 3.* * *1. Cor. 5.* * *Bell lib. 3. de de Eccles. Milit. cap. 3. in princ. & cap. 4. ante finem.* [b] *Acosta quo supra.* * *Tom. 10. serm. 6.*

Habeo autem cum Fverint facti Christiani. 2. *Ex parte Missorum. Aduocatus.* [a] Societas nostra eo potissimum instituta fuit, vt in missionibus obeundis, per varios orbis terrarum tractus Ecclesiæ seruiat: hoc est tam Proprium mvnvs, vt nihil magis. [d] In militia enim Christiana duo sunt ordines: vnus eorum qui certo loco decertant, alter eorum, qui per omnia discurrunt, vt omnibus opem ferant: quod militiæ genus tanti in Ecclesia factum est, vt illud Duces nostros summos, id est, Apostolos sibi sumpsisse videamus; sumus nos auxiliares copiæ leuisque armaturæ milites. *Esto, vel etiam,* (*si placet leuissima,* (*instar illorum, quos ille se vidisse finxit,* * Militum volaticorũ *modo tamen extraordinaria. At in hac missione Miraculorum Charisma non fuit simpliciter necessarium. Aduocatus.* [e] Religio Christiana, vbi humana præsidia prorsus aberant, diuinis est fundata miraculis: At nostrorum temporum Longe alia est ratio; nam ij, qui enunciant Indis Euangelium, sunt antiquitate Religionis, multitudine suorum, ingenio cæterisque copijs ad persuadendum superiores. Deinde Qvid magnorum signorum Confirmatione opvs est, vbi potius acuta intelligentia desideratur, ad altitudinem doctrinæ nostræ disquirendam? unum illud huic nouo orbi potentissimum, & ad fidem efficacissimum, & Pene singvlare miracvlvm necessarium est Mores cvm fide congrvente: hoc abvnde svfficit, in hoc signorum argumento explicando * Chrysostomus mirifice versatur: Si enim miracula in initio Euangelicæ prædicationis patrata creduntur, certum est, inquit, doctrinam, cui confirmandæ adhibebantur, diuinitus esse profectam: sin autem veritati historiæ iam minus Gentilis credat, at longe omnibus signis maius est, homines illos paucos, ignobiles illiteratos, omnibus mortalibus exosos, toti orbi persuasisse. Non, ergo, fides, Iam satis firmata, Miracvlis novis indiget confirmari, quin Potivs vtilius esse asserit, Signis nvnc Carere, quoniam maioris

[a] *Acosta Ies. lib. 5. cap. 17.*

[d] *Idem. lib. 5. cap. 21.*

* *Apud Plautum.*

[e] *Acosta lib. 2. de procur. Ind. Sal. cap. 9.*

* *Hom. 6. in 1. Epist. ad Cor. in illa verba,* Fides vestra non sit in sapientia hominum, sed in virtute Dei.

ris meriti ſit ſine illis credere. *Quid clarius? ſi enim in Infidelibus conuertendis, tum ſane Chriſtianis corrigendis, & reformandis miraculorum neceſſitatem exigere infidelitatis argumentum eſt: Eadem itaq; Caluini & Chryſoſtomi aſſeueratio.*

Capvt. XXVI.

Hypotheſis prima, quæ Proteſtantes vrget.

ADuerſarius. [a] Caluinus Brulæum, mortem ſimulantem excitare voluit: Lutherus Dæmonem pellere, at nihil niſi in doctrinæ ignominiam ſucceſsit. *Profer teſtes.* [b] Lutherus ſemel voluit de quadam diſcipula Dæmonem eijcere, ſed periculum fuit, ne à Dæmone occideretur. vide Staphylum. Rurſum, Nicænum mortuum vanis murmurationibus fruſtra in vitam reuocare tentabat. vide Coclæum. Idem tamen poſt mortem inſigni miraculo claruit: nam eius cadauer in media hyeme, in arca ſtannula optimè clauſa incluſum, cum deferretur, tam tetrum odorem ſpirare cœpit, vt nemo eum ferre potuerit; proinde coacti erant eius corpus relinquere in itinere. vide Coclæum. Etiam Caluinus ſic cum quodã, nomine Brulæo, pactâ mercede ſucceſſu infœlici, egit. Vide Bolſecum. hæc inſerere placuit. *Placuit, cui nihil non placet, quod per fas aut nefas Proteſtantes in inuidiam rapiat. Lutherus atq; Caluinus, vt vnquam miraculum aliquod edere tentarent? Aduoc.* [c] Caluinus in præfat. Inſtit. dicit nos INIVRIAM ijs facere, quod AB IIS MIRACVLVM EXIGIMVS, cum ipſi doctrinam antiquam, & innumeris miraculis ab Apoſtolis & Martyribus confirmatam prædicent. [d] Caluiniani nullis miraculis ſe a Deo miſſos eſſe docent, Baptiſtæ exemplo ſe tueri volunt, quod is præter ordinem à Deo miſſus, NVLLVM MIRACVLVM fecerit. *Reus.* [e] Meminiſſe nos decet, ſua eſſe Satanæ miracula, quæ etiamſi præſtigiæ potius quam veræ virtutes, ſunt tamen huiuſmodi, quæ multos

[a] *Coſterus Ieſ. Apolog. part. 3. cap. 9.*
[b] *Bell. lib. 4. de Eccleſ. Milit. cap. 14* §. De noſtri.
[c] *Bell. quo ſupra.* §. Poſſumus.
[d] *Maldonatus Ieſ. comm. in Ioh. 2. 18.*
[e] *Caluinus præf. in Inſtitut.*

tos deludant, Idololatriam stupenda miracula aluerunt, Idem nos nunc Aduersarijs nostris Respondemvs, vt olim Donatistis * Augustinus. Dominus contra istos Mirabiliarios cautos nos fecit, cùm prædixit fore Pseudo-prophetas, qui signis mendacibus seducerent, si fieri possit, Electos. *Nec ab illo dissensit Lutherus. Reus.* * Non fidendum est miraculis, quæ fieri vel mentiuntur, vel etiam verè prædicant, sed Solae doctrinae Christi, & Apostolorum. * Apostoli ediderunt signa tantùm ad Euangelij confirmationem: postea-quam verò Euangelium latè propagatum est, & vniuerso mundo promulgatum, Non est opvs porrò miracvla facere. *Præterea periniquè facitis, quòd Luthero aut Caluino miracula faciendi conatum affingitis, cùm id post tàm longè latèq; propagatum & manifestatum Euangelium, nè tentandum quidem esse scriptis & concionibus publicis vtriq; profitentur. Quid ergo? Aduocatus.* * Stultum est credere, de rebus, Autoribus ijs, qui non interfuerunt, potiùs quàm qui interfuerunt. *Et tamen* Vide *(inquis)* Bolsecum, vide Coclæum, vide Staphylum, *Lutheri & Caluini Aduersarios infestissimos, quibus (vel si decem fuissent) nos iure opponimus oculatum vel vnum.* * Hæc nos falsa esse nouimus, qui Caluinum intùs & in cute cognouimus. *Quod idem de Luthero Melancthonus.* * Lutherus honorificentiùs sepultus est, quàm multi Principes. *Neque enim existimandum est, Lutherum aut Caluinum fecisse aut tentâsse quod noluerint, potius quàm Bolsecum & Coclæum finxisse, quod profectò nimis voluerunt. Omissis fabulis, quod si vultis audire verum, non ex ore inimico, & ad maledicendum conducto, sed ex fidei Romanæ domesticis testibus profectum, Hypothesin hanc sequentem explorate.*

*Augu st. tract. 13. in Math. 24.

*Lutherus Dom. 2. Aduentus ex Epist. ad Rom. 15. in hæc verba, vt Vnanimes.

*Domin. Ascensionis Hom. 2.

*Bell. lib. 4. de Eccles. Milit. cap. 14. §. Sed respondemus.

*Danæus.

*Melancthonus.

Hypothesis 2. quatenùs Ecclesiam Romanam Miraculorum nota illustret.

Aduersarius. [f] Nunc nostram Ecclesiam demonstrabimus esse veram Dei Ecclesiam ex miraculis, quæ singulis ætatibus

f Bell. lib. 4. de Eccles. Milit. cap. 14. §. Vndecimo seculo.

ætatibus plurima & testatissima fuerunt, vsque ad hoc nostrum seculum, in quo &c. [g] In Ecclesia Catholica semper fuerunt. [h] Nullum seculum, nulla ætas hominum miraculis caruit.

[g] *Tossiuinus de notis verbi Dei. fol. 31.*
[h] *Costeus Ies. Apolog. part. 3. cap. 9.*

Huius defensionis falsitatem tam { *superioris, quàm posterioris ætatis experientia redarguit.* }

De ætate superiori, quæ tamen, si cùm antiquis comparetur, nouissima dici possit.

Aduersarius. [i] Etiam in vndecimo seculo claruerunt miraculis in Ecclesia Catholica Sanctus Edouardus Rex Angliæ, Anselmus, Gregorius Papa septimus, & alij: duodecimo, B. Malachias, & B. Bernardus, qui pluribus miraculis claruit, quàm vllus sanctorum. *Hoc cùm res ipsa tum ratio necessariò refutat. Res quia Aduocatus.* [k] Promisit Christus vt Discipuli Dæmonia eijcerent, quam promissionem NVLLVM HIS DIEBVS EFFECTVM sortiri dilucidè cernimus. NEMO enim est qui NVNC corporalitèr Dæmonia eijcit, aut morbos sanat, & TAMEN minimè ambigimus, quin plurimi sint qui FIDEM EANDEM, & æquè magnam cum priscis fidelibus habeant, nec tamen inanis illa promissio fuit, quam NOLVIT EFFICACIAM habere PERPETVAM, sed pro tempore NASCENTIS, & ADOLESCENTIS Ecclesiæ. *Nescio an quid dici disertiùs potuit vel ad calumniam in Protestantes, vel etiam fucatam gloriolam vestram profligandam. Ratio etiam duplex repugnat, priorem raritas Miracula vera faciendi, alterum falsa fucandi insulsitas docet. Prior. Aduocatus.* [l] Operatio miraculorum NON EST NECESSARIVM argumentum Ecclesiæ, NISI in ea societate hominum, cui ORDINARIA faciendi miracula POTESTAS conceditur. *At hæc potestas nec Ecclesiæ Christianæ veteri ordinaria fuit.* [m] In explicando argumento de signorum RARITATE mirificè versatur S. Chrysostomus: nec

[i] *Bell. quo supra.*
[k] *Episc. Roffensis de cap. Bab. aduersus Lutherum cap. 10. part. 4.*
[l] *Maldonatus Ies comm. in Math. 7.*
[m] *Acosta Ies. li. 2 de procur. Ind. sal. cap. 9.*

nec recentiori Romanæ, vt Episcopus Roffensis docuit, nec iam præsenti, vt sectio proxima demonstrabit. Altera Ratio, quia multa fuerunt signa ementita, & à malè feriantibus ingeniosè conficta. Aduocatus. [a] Cæteri Diuorum construunt historias, piè non-nihil admentientes, supponunt reliquias, fabricant miracula, CONFINGVNTQVE terribiles FABVLAS. [o] Quid eos commemorem qui FABVLIS vanis, & MIRACVLIS FICTIS, memoriam eorum, quibus fauent, student vulgo commendare; nonnunquam ea laudantes, quæ laudatus nec fecit vnquàm nec probauit? & arbitror fuisse, qui pium existimarunt animum huiusmodi fucis ad Religionis studium accendere: ego semper execratus sum hoc Rabularum genus, qui non nôrunt veram pietatis imaginem depingere, sed MENDACIIS fallunt discipulos eius, qui veritas est. [n] Quasi sancti Dei homines nostris mendacijs egeant? [p] Nam Deus nequaquàm nostro eget mendacio, inquit [*] Apostolus. [q] Etiamsi vtantur homines signo crucis in signis edendis, & solis verbis religiôsis, tam-etsi sint ritus & obseruationes peculiares & determinatæ, & certis horis, ad certum situm stellarum, siue certo numero crucium, & candelarum, ita vt aliter non speretur effectum, certum est NON esse hanc gratiam, sed MAGIAM. [r] Hæc ad Magiam Dæmoniacam pertinere Theologi statuunt. *Denique.* [s] Aliquandò fit in Ecclesia maxima deceptio populi in miraculis factis à Sacerdotibus, vel eis adhærentibus, propter lucrum.

[a] *Agrippa de Vanit. Scient. cap. 97.*
[o] *Erasmus arg. in lib. confess. August.*
[n] *Melchior Canus loc. theol. lib. 11. fol. 333.*
[p] *Acosta Proœm. ante li. 1. de Salut. Ind.*
[*] *Rom. 3.*
[q] *Franciscus de Vict. Relect. 12. de Arte Magic.*
[r] *Delrius Ies. lib. 2. disq. Magic. qu. 5.*
[s] *Lyranus.*

CAPVT. XXVII.

Posteriôris temporis experientia: hîc agitur de Miraculis quæ à Iesuitis fieri narrantur.

An Iesuitæ vel nuper fecerint, aut iam faciant Miracula.

Primum.

ADuersarius. [a] Hoc nostro seculo claruit in Indijs omni genere miraculorum B. Pater Franciscus Xauerius

[a] *Bell. quo supra §. Deniq;.*

uerius societatis Iesu Presbyter. [b] In hunc oculos conijciamus, virum Apostolicæ vitæ, cuius tot & tam magna signa referuntur per plurimos eosque idoneos testes, vt vix de alio, exceptis Apostolis, plura aut maiora legantur. [c] Hic Xauerius erat noui mundi Apostolus, innumera patrauit miracula, Dæmones eiecit, cæcos illuminauit *&c.* *Respondeo, Istis miraculis fidem dubiam, vel forsan nullam deberi.*

[b] *Acosta Ies. li. 2. de Procur. Ind. Sal. ca. 10.*
[c] *Ozorius Ies. tom. 4. Concion. Conc. de obitu Patres Ignatij.*

Primum.

Aduocatus. [d] Non satis mihi liquet, an barbaris Indis fides Christiana ita à nobis proposita fuerit, & annunciata, vt teneantur credere sub nouo peccato, nam MIRACVLA & signa NVLLA audio, nec exempla vitæ adeo Religiôsa, imò contra multa scandala, & multas impietates: vndè videtur quod Religio Christiana non sit ijs satis commodè & piè prædicata, vt illi teneantur acquiescere. *Iam ad Thaumaturgum vestrum Franciscum Xauerium propiùs accedo, & probo, illa decantata miracula apud viros cordatos, quod est*

[d] *Franciscus de Vict. Professor Regius in Academia Salmoticensi, in Hispania. Relect. 5. Prop. 5.*

Secundum, Nullam mereri fidem.

Aduersarius. [e] Veritas miraculorum Xauerij constat ex Indicis literis, quas ij, qui cum Xauerio versabantur, hûc miserunt, ab eo surdos, mutos, cæcos esse curatos, mortuumque reuocatum ad vitam. *Horum fidem duplici argumento infringam.*

[e] *Bell. quo supra.*

Argumentum primum, ex Testimonijs.

Aduocatus. [f] Miracula nulla audio. *Mirum si tot tamq; splendida fuerint, vt vir tantus testimonium nullum fide dignum acceperit, præsertim de Indorum iure ex professo doctè accurateq; disceptans. Secundò, sunt mihi ad manum & etiam iam in manu Iesuitarum, ipsius etiam Xauerij, de rebus Indicis literæ, doctrinæ, pietatisque, imò & mirabiliorum quorundam*

[f] *Franciscus de Vict. quo supra.*

 plenissimæ,

plenissimæ, at miraculorum Apostolicorum planè inanissimæ: operæ pretium erit aliqua commemorare, nè aut libros eorum non vidisse, aut honoribus inuidisse videamur. Aduoc. [g] Infidelis quidam Calumniator Catechumenum recens conuersum irridens, latere in caput adacto humi statim prosternitur, percussor nullus ostendi potuit, itaque non dubitatum est, diuinam fuisse vindictam. *Rursus.* [h] Alium maledicum Calumniatorem vitæ Patris Heriquez, qui à Xauerio missus erat, Deus hoc probro castigauit, vt quoties eloqui vellet, magnâ linguæ parte ex ore exertâ, ita præpediretur, vt intelligi non possit. *Rursus.* [i] Naue euersa in flumine turbido, alij nostrûm (eramus numero duodecim) natandi periti periculum euasere, ego in fundum prolabor, nescio quomodò emergo, & capite super vndas elato, video me à famulo Paulo ad ripam pertrahi. *Rursus.* [k] Nos febri correptos Deus sanitati restituit, nullo remedio humano fretos, præter stibij potionem, & venæ incisionem. *Nullum horum omnium est miraculum Apostolicum, quo sanabant mutos &c. & tamen hæc sunt mira, quæ Iesuita refert omnia. secundus historicus est Acosta, de quo infra in sectione subsequenti. Tertius est ipse Xauerius, is de rebus Indicis Epistolas familiares quinquaginta exaranit, plurimas ex illis ad Ignatium Loiolam ordinis Iesuitarum Patrem primum missas, in quibus de sanatis illis Cæcis, claudis, surdis, mutis Xauerius ipse penitùs mutus prodijt:* [l] Hoc modestiæ, *inquies,* illius argumentum fuit, non impotentiæ. *At hoc, inquam, responsum non synceritatis tuæ argumentum erit, sed tergiuersantiæ: quod ex ipso Xauerio probo. Aduocatus.* [m] In hac Insula rem vidi incredibilem, & ante hoc tempus inauditam, quam fortasse operæ erit precium cognoscere. Caprum, inquam, vidi lacte suo paruos alentem hædos, vbere enim, quod propè genitalia vnicum habet, tantum lactis reddebat quotidie, quantum scutella capere possit. Ego ipse rem perspexi his oculis, neque enim alitèr vt crederem adduci potuissem. *Quo faciliùs nobis ignoscere debes, Pater Xaueri, si (neq; enim eam vidimus) rem ipsam narranti*

[g] *Nicolaus Pimenta Iesuita Prouincialis Indiæ Orientalis visitator. in Epist. ad Claudium. pag. 6.*

[h] *Ibid. pag.* 119.

[i] *Pag.* 17.

[k] *Pag.* 77.

[l] *Sic quidem mihi respondebat Serarius Ies. Moguntiæ cùm essem; quo cum tunc eram familiariter colloquutus in Bibliotheca Collegij.*

[m] *Xauerius Ies. in lib. 2. de reb. Indicis. Epist. 3. ad* Societatem Ies. Romæ.

ranti tibi minùs credimus: & vos (Iesuitæ) agrè ferre minimè oportet, si adduci non possumus, vt existimemus Xauerium vestrum ita pueriliter desipuisse, vt cum Naturæ *miraculum tàm studiòse expresserit,* Gratiæ *silentio obruendum putaret; aut vt suspitionem immodestiæ effugeret, culpam contraxisse perfidiæ. etenim.* * Act.14. [Transeuntes Apostoli retulerunt quanta per eos fecisset Dominus] & * Act.15. [Enunciantes quanta per se fecisset Deus.] [a] Apostoli EXPONVNT SP. SANCTI VIRTVTEM, VT A MVLTIS pro collatâ in Gentes gratiâ, GRATIAE DICERENTVR Deo, & mutuâ fide confirmarentur. de his GLORIANDVM, si Dei gloria promoueatur, vt Proximus adiuuetur: non enim seipsos commendant, sed DEI OPERA VT CHRISTVS PRAECEPIT Dæmoniaco.* [Vade & ANNVNCIA quanta fecit Dominus.] & Dauid: * [NARRATE omnia MIRABILIA eius.] * *Act.14.* * *Act.15.* [a] *Ferus in illa loca.* * *Marc.5.* * *Psal.104.*

Ratio secunda. qua Historiarum de istis miraculis Indicis fides & autoritas prorsus labefactatur.

Si necessarium fuit aliquod Iesuitis in Conuersione Indorum miraculum, tum præsertim illud, quod per se est ad aliegenas nationes maxime necessarium, viz. illud miraculosum Charisma variarum linguarum; at hoc præsidio Iesuitæ omnes destituti fuere. Ergo &c. 1. consequentia probatur. [o] In * Act. 2. [Et apparuerunt ijs dispertitæ linguæ, & repleti sunt omnes Spiritu sancto, & cœperunt loqui varijs linguis.] NECESSARIVM erat nouis illis Ecclesiæ ædificatoribus LINGVIS VARIIS loqui vt ab omnibus intelligerentur. ob EAM causam restituit Apostolis Deus OMNIVM LINGVARVM exactam NOTITIAM, quâ OPVS HABVERANT ad Euangelij negotium expediendum. *Assumptionem ipsi Iesuitæ non inuiti largientur. Aduocatus.* [p] Nostræ Societatis Pater Franciscus Corsi sic scribit ad suos. TOTVS, inquit, SVM in Persico idiomate ADDISCENDO. [q] Quod autem ad conuersionem attinet, vitio meo, vtpote IDIOMATIS IGNARO (inquit Pater Ferenandes) [o] *Ferus in* * *Act.2.3.* [p] *Pimenta Ies. quo supra in Epist. pag.14.* [q] *Idem pag.80.*

renandes) PARVM EFFECTVM est. [r] Ferunt olim septuaginta linguis confusum fuisse genus Mortalium, at Indi SEPTINGENTIS, & eo amplius, inter se discrepant LINGVIS. [s] Qua ex re prædicando verbo Dei IMPEDIMENTA nobis grauia fiant. [t] Neque igitur merito nostræ Societatis fundator Ignatius Indicæ linguæ LECTIONES publicas præcepit, sunt enim PERQVAM NECESSARIA ista præsidia, vt facultas paretur verbi diuini in Gentibus annunciandi. [u] Quid quòd confessiones sæpe ita fiant, vt neque Indus intelligat Sacerdotem, neque intelligatur ipse quid dicat? *Quid tandem ipse Xauerius?* [x] SI nos linguam calleremus Iaponicam, non dubito, quin plurimi fierent Christiani: faxit Deus vt eam breui ADDISCAMVS: tum demum aliquam Christianæ rei nauabimus operam, nam nunc quidem inter eos, tanquam MVTAE STATVAE versamur: multa enim illi de nobis & dicunt & agitant, ad quæ nos scz. obmutescimus, PATRII ipsorum SERMONIS IGNARI. in præsentia in linguæ huius PERCIPIENDIS ELEMENTIS REPVERASCIMVS. *Cum igitur hoc diuersarum linguarum donum non ingenij, sed miraculi: non humanæ artis, sed Sp. diuini; non temporis, sed numinis opus sit, ad quod Apostoli* θεοδίδακτοι *non addiscendo sed credendo; non instituti sed diuinitus inspirati fuerunt, tam sit ad fidem annunciandam prorsus necessarium, vt eo* destituti *Prædicatores, primi etiam Iesuitæ, ceu* PVERI, *aut* MVTAE STATVAE *in conuertendis Infidelibus aliquãdiu nihil quicquam profecerint: Iccirco isti huius linguarum doni miraculosi expertes, miraculorum falsos nuntios linguas suas comprimere debuerunt. Quæ nuper contigerunt, seu potius, non contigerunt, miracula examinauimus, quæ nunc iactantur exploremus.*

[r] *Acosta quo supra lib.1. cap.2.*
[s] *Ibid. lib.4. cap.8.*
[t] *Ibid. cap 9.*
[u] *Ibid. lib.5. cap.2.*
[x] *Xauerius lib. 3. Epist. 5. ad Societatem Goam.*

CAPVT.

CAPVT. XXVIII.

An nunc in Ecclesia Romana aliqua extet Miraculorum virtus ordinaria, siue apud Indos, siue apud suos.

ADuersarius. [a] In Regionibus Indicis non raro ad haustum aquæ benedictæ Dæmones eijciuntur. [b] Miracula multa eduntur. *Multa? Negotiorum Indicorum testem oculatissimum fideq; dignissimum Acostam Iesuitam Aduocatum intromittamus. Aduocatus.* [c] Quæ est prædicatio nostra? que fiducia? SIGNA quidem NON EDIMVS. [d] Nos PRODIGIA, quibus Euangelicas voces confirmemus, NVLLA producimus. [e] NEQVE vero est opus. Bonis operibus ita lucere coram hominibus, vt videntes glorificent Patrem, qui est in cœlis, est omnium ad persuadendum MIRACVLVM POTENTISSIMVM. *Quid apud exteros miraculorum non fiat vidimus: Domum reuertamur, vt hæc nota quam sit Romæ notabilis dijudicemus. Aduersarius.* [f] Christus addicens Ecclesiæ miracula, neque certa tempora præscripsit, neque testimonia incerta esse voluit: miracula huius temporis multa cognoscunt, qui virtutem diuinam in corporum incolumitatem experiuntur, ad inuocationem B. Mariæ coram sacratissima eius imagine Laureti, & Hallis, & ad Collem Acutum. *Obtuse, atq; insulse. sed pergitis.* [g] Lauretanam domum B. Virginis visitantes atq; colentes multi cæci, dæmoniaci, & desperatis morbis affecti, liberati sunt. *Nullius negotij erit hæc portenta explodere, si temporum, personarum, locorum ratio & collatio diligens habeatur. Temporum, quia si semper viguit in Romana Ecclesia miraculorum virtus ordinaria, ea tunc potissimum obtinere debuit, cum Lutherus* [h] Ab ordinaria iurisdictione Ecclesiæ Romanæ, *vt dicitis*, apostatauit, *aut saltem in illa vestra* Ad Infideles conuertendos extraordinaria Iesuitarum missione. *At in tempore Lutheri* [i] Nullum his diebus miraculorum

[a] *Costerus Ies. Enchirid. tract. de Ecclesia.* §. Certè vir.
[b] *Iesuitæ alij supra.*
[c] *Acosta Ies. lib. 4. de Salut. Ind. cap. 4.*
[d] *Ibid. cap. 12.*
[e] *Ibid. cap. 17.*
[f] *Costerus Ies. Apolog. part. 3. cap. 9. & ca. 10.*
[g] *Tursellinus Ies. lib. de Lauretana historia. per totum.*
[h] *Ozorius Ies. in Conc. de obitu Ignatij. tom 4.*
[i] *Episcopus Roffensis vide supra.*

miraculorum effectū cernimus. *In tempore Indorum Conuersionis praecedentis.* [k] Miracula nulla audio. &c. *praesentis.* [l] Miracula nulla facimus. *Deinde, si vel personarum dignitas vel locorum sanctitas ad miraculorum operationem aliquid conferat, profecto expectanda sunt miracula à Romano Pontifice, quem* [m] Solum Christi vicarium ordinarium, Petrique successorem vnicum, Ecclesiæque Catholicæ Episcopum vniuersalem agnoscitis. * *Qui multis seculis miraculum nullum edidit: vel* ab Ignatio Loiala societatis Iesuitarū primo fundatore, *& tandem vbi apud* * *Iesuitam extat mirifica eius laudum prædicatio, de miraculis altum est silentium: atq; etiam* à Roma, [n] vbi *(si vobis credimus)* Catholicæ Ecclesiæ Cathedra immota permanet, vbi plenariarum indulgentiarum Iubilæi celebrantur, vbi summorum Apostolorum conduntur ossa sacratissima, vbi augustissima templa Pontificum benedictionibus anniuersarijs conseruantur. *Aut saltem ab Anglia.* [o] Vbi *(dicitis, sed falsò)* iam fidem Catholicam multorum Martyrum sanguine consignatam esse. *Cum tamen iamdiù de Romæ miraculis nihil audiuimus, de Angliæ nihil prorsus; vidimus: Quid hoc delirij est, neglecta Regina* Roma *ad* Lauretū, Halem, Collem Acutum; *pratermissis Martyribus ad earum reliquias: posthabitis viuis summisque Ecclesiæ Pastoribus Ordinarijs, ad mutas statuas, & lapides, tanquam solos Miraculorū operarios conuolare? nemo istis fidē adhibeat, qui singularem vestram in confingendis Miraculis audaciam credulitatemque ex Legendis vestris cōpertam habeat. Hæc hoc in loco de Miraculis in genere diximus: de his aut illis Miraculis, quæ ad cultum crucis, Reliquiarum, Imaginum præstari speciatim perhibentur, loco suo lubentissimè (Deo propitio) disceptabimus.*

[k] *Franciscus de Vict. vide supra.*
[l] *Acosta Ies. vide supra.*
[m] *Bell. lib. de Rom. Pontif.*
* *Vide Platinam.*
* *Vide Ozorium Ies. quo supra.*
[n] *Bel. lib. de Indulgentijs.*
[o] *Martyrologium Romanum. & Costerus Ies. Apolog. part. 3.*

De Miraculis Patres, causam hanc grauiter aduersus vos perorantes, audiamus.

Hæc Miraculorum nota caret omni proprietate notarū. 1. *quia Catholica nō perpetua & ordinaria** Miracula necessaria erant,

* *August. lib. 22. de Ciuit. Dei, cap. 8.*

erant, vt crederet mundus, sed qui NVNC quærit miraculum, postquam mundus credidit, magnum est ipse prodigium. 2. *Nec est propria.* * Obseruandum est, quod operari virtutes dicantur ij, qui non tenent Euangelij veritatem: hoc dico aduersum Hæreticos, qui probationem esse fidei suæ ex eo, si signum aliquod fecerint, arbitrantur. 3. *Non est satis Conspicua.* * Non dicat quis ERGO verum esse, quia mirabilia fecit Donatus, vel quilibet alius; vel quia HVIC aut illi visum contingat, remoueantur ista figmenta mendacium hominum, vel portenta mendacium spirituum. *Ita vt.* * Quod si talia in Ecclesia Catholica fiant, NON IDEÒ IPSA MANIFESTATVR CATHOLICA, quia hæc in ea fiant, sed ideò approbanda sunt, quia in Catholica fiunt. *Illa itaque tunc nota, nunc notha erit, quippe nunc* *Miraculorum operatio MAGIS apud eos inuenitur, qui sunt FALSI Christiani. *Dubitas?* * Quasi hoc non sit scriptum, venturos esse qui maximas virtutes edent, ad corrumpendam veritatem. * Dominus igitur aduersus hos Mirabiliarios cautos nos fecit, dicendo, Cauete. *Concludamus.* * Instruimur, igitur, NON CREDERE quandò, qui talia edit, CONTRARIA PIETATI DOCET. *Fide, itaque, miracula magis, quam miraculis fides demonstratur, & hæc est verè miraculosa fides, sine miraculis assentiri veritati.*

*Hieron. com. in Gal. lib. 3. quod idem Patres alij supra cap. 25.

*August. lib. de Vnit. Eccles. cap. 16.

*August. contra Epist. Fund. cap. 4.

*Chrysost. hom. 49. in Math.

*Tert. præscript. cap. 44.

*August. vide in hoc libro supra cap. 26.

*Theodoret. in Deut. 13.

CAPVT. XXIX.

De Nota Duo-decima in { *Thesi,* *Hypothesi.* }

Thesis.

ADuersarius. * Duodecima Nota est lumen Propheticum. donum certè maximum est; certum est neminem cognoscere futura contingentia, excepto Deo: ponitur autem nota falsæ doctrinæ, cum Propheta prædixerit aliquid quod non euenerit. *Natus præclarus Disputator;*

* Bell. lib. 4. de Eccles. milit. cap. 15.

qui tam multis das operam, vt omnia probando nihil probes? quod hic quoque res ipsa demonstrat: tibi enim propositum fuit, Ecclesiæ notas tantùm * proprias, *non communes*; perpetuas *non fluxiles*; conspicuas, *non obscuras, & planè ignotas definire. hoc verò prophetiæ charisma*

*Vide supra lib. 1. cap. 6.

An sit Catholicis proprium?

Aduersarius. [b] Hæretici, quotiescunque aliquid prædicere volunt, decepti sunt, vt patet in veteri & nouo Testamento. *Sic tu in vtroque egregiè deceptus. Aduocatus.* [c] Permisit, imò, IVSSIT Deus verus multa prædici per Idolorum sacrificulos, & per oracula eorum verissima, non secus quam per Asinũ Balaam annunciari voluit, ad PROBATIONEM BONORVM, quibus prædixit Deus, ne falsos Prophetas sequerentur, sed necarent. *Quod facile probatur.* [d] In Deut. 18. [Si prædixerit quis signum, & portentum; & EVENERIT quod loquutus est, NON AVDIES verba Prophetiæ illius:] & Ratio est, quia FALSAM DOCTRINAM profert, & Dominus Deus vester vos tentat.] Etsi, ergo, EVENERINT, quod falsi Prophetæ prædixerunt, tamen NON esse sequendos Scriptura ipsa copiose docet. *Imo futura vere prædicere, etiam Ethnicis interdum conceditur. Aduocatus.* [e] Deus aliquando permisit inter Gentiles & abhorrentes à lege Dei vates VERA quædam præscire & prædicere futura. [f] Balaam, falsus alioqui & Infidelis Propheta, vera* prædixit: Et ex *Matth. facile colligitur, FALSOS Prophetas VERE prophetasse, & vera prædicando, non suam, sed populi Dei fidem confirmasse. *Quo spiritu?* [g] Prophetæ Dæmonum aliquando vera prædicunt, ex inspiratione DIVINA. *Verum est.* [h] Sinit non-nunquam Deus Pseudo-prophetas non-nulla prædicere, quæ eueniant.

[b] *Bell. quo iam supra.*
[c] *Tollossanus lib. 3. de Rep. cap. 33.*
[d] *Ederus Oeconom. Bibl. lib. 2.*
Cautio.
[e] *Tolossanus quo supra.*
[f] *Mald. Ies. com. in Math. 7.*
* *Num. 24.*
* *Math. 7.*
[g] *Aquinas 2. 2. qu. 172. art. 6.*
[h] *Pererius Ies. com. in Exod. 11. disp. 11.*

An perpetua?

Etsi hæc Nota Ecclesiæ Catholicæ propria non sit, ei tamen

forsan

forsan perpetua erit; vt si minus (quia non propria) Ecclesiam, vbi est, veram doceat, attamen (quia fortè perpetua) Ecclesiam, vbi est, falsam esse demonstret. Aduersarius. [i] B. * Petrus affirmat * Ioëlis prophetiam in Ecclesia impleri, Prophetabunt filij vestri, & filiæ vestræ, & seniores vestri somnia somniabunt. hoc prophetiæ donum NVLLO SECVLO DEFVIT Ecclesiæ. *En somniculósum Iesuitæ commentum! Quod Petrus suo tempore impletum docet, indè Iesuita nullo seculo non implendum esse argumentatur; hic per Iesuitam alium expergefaciendus est. Aduocatus.* [k] In illo solo tempore, quod Petrus iudicauit intelligendum esse hunc Prophetiæ locum, * Hilarius, * Chrysost. * Hieron. * Oecum. & alij viri doctissimi, qui OMNINO DE HOC TEMPORE interpretantur; NEC vnquam ALTERIVS temporis meminere: sed quid ego sanctos Patres commemoro, cùm & Iudæi non-nulli ad TEMPORA MESSIAE referant: vt ex Actibus Apostolorum intelligimus impletam esse hanc prophetiam post Domini ascensionem: quidam enim prophetabant; Agabus, & filiæ Philippi, & nonnulli ex * Corinthijs; erant etiam in * Antiochena Ecclesia Prophetæ, etiam Ioannes * Apocalypsin vidit, & * Petrus, & * Paulus etiam * visiones. *Deniq;* [l] Prophetæ NVNC dicuntur Scripturarum Interpretes, & Explanatores vt docet Ambrosius, quamuis inter fidei PRIMORDIA ad commendanda eius rudimenta fuerint Prophetæ etiam prophetantes, quales fuerunt Agabus, & quatuor Philippi filiæ virgines. Act. 11. *Nunc verò.* [m] NVNC verò NON prophetica prænunciatione, sed admonitione opus est, & instructione prudenti, ne SEDVCANTVR fideles à falsis Prophetis.

[i] Costerus Ies. Apolog. part. 3. cap. 10. §. Quare id, &c.
* Act. 2.
* Ioel. 2.
Ob. Sol.
[k] Ribera Ies. com. in Ioel 2.
* Lib. 8. Trin.
* Hom. 4. in Act.
* Ad Hebdibiam.
* In Act. 4.
* 1. Cor. 14.
* Act. 13.
* Apoc.
* Act. 10.
* Act. 9.
* Act. 16.
[l] Episcopus Espens. com. in 1. Tim. lib. 1. digress. cap. 2.
[m] Royardus Hom. 2. de Domin. post Epiph.

Tertiò, An sit conspicua Nota; quod idem est, An nota sit?

Aduersarius. [n] Lumen Propheticum est Nota Ecclesiæ. *Huic lumini sæpè lumen deest. Aduocatus.* [o] Etsi Ethnici

[n] Bell. supra.
[o] Idem quo supra.

habuerint plurima oracula, tamen illa vel per ambages respondebant, quandò, scz. Apollo non sciebat quid esset futurum, vel ea quæ cœpta erant fieri IGNORANTIBVS nunciabant, tanquam futura: vel demum ea prædicabant, quæ naturales habent causas NOBIS IGNOTAS, illis autem notas ob maiorem naturæ subtilitatem, vt Patres docent. *Rectè. cum, igitur, scire sit per causas scire; quomodo, obsecro, prophetiæ nobis Ecclesiæ Catholicæ nota conspicua esse possint; quandoquidem Prophetiarum causas veras, minimè tenemus? Iccircò* [p] Docet * Chrysostomus, iudicium esse DIFFICILLIMVM quo falsus Propheta à vero dignoscitur, tùm quod Prophetarum dicta de futuris plerumque sunt concepta, nec ante tempus exactum COGNOSCI POSSIT an quis MENTIATVR; tùm quòd FALSI Prophetæ VERA prædicunt. [q] Ethnici & Hæretici non habuerunt vera vaticinia, nisi fortè fierent in testimonium veræ fidei. vt Sibylla, & Balaam. *Disputo. Aut vera fides Ecclesiæ Catholicæ prophetiam veram esse ostendit, aut vera Prophetia veram Ecclesiam: si primum, tum Prophetia non est omnino nota Ecclesiæ Catholicæ, sed per eam notata potius: si secundum, tum Catholicæ nota non est, quia etiam apud Ethnicos & Hæreticos reperitur.*

[p] *Ederus supra lit. d.*
* *In 1. Cor. 12. hom. 29.*
[q] *Bell. quo supra.*
Dilemma.

CAPVT. XXX.

Prima Hypothesis.

ADuersarius. [a] Lutherani prophetantes sæpè mendaces sunt inuenti. Vide Coclæum. *Imò vero, quandoquidem.* [b] Prophetare, quod est futura prædicere, est quoddam MIRACVLVM. *Vide, itaque, tu potius * supra in nota de miraculis, quam nihil valet testimonium ex maledici ore profectum, vbi, quæ huc pertinent, omnia enucleatè exposui.*

[a] *Bell. quo supra.*
[b] *Maldonatus Ies. comm. in Math. 7. 22.*
* *In notà superiori.*

Hypothesis secunda.

Aduersarius. [a] In Ecclesia Catholica, præter eos qui fuerunt

[a] *Bell. quo supra.*

erunt primis quingentis annis à Christi aduentu, vt Agabum & Gregorium Thaumaturgum, & alios, fuerunt etiam in his postremis seculis in Ecclesia Romana Benedictus, Bernardus, Franciscus, &c. *Tu cum Miraculorum notam explicas, Miraculorum operarios a primo seculo per secundum, tertium, & deinceps per alia secula gradatim ad* hoc nostrum seculum *deuenis; hic verò de lumine Prophetico disputans, ferè mille annorum spacio interiecto, Prophetam omninò nullum nominas: tandem ad secula postrema descendis*, In postremis seculis, *inquis*, fuere &c. *pracipitare hoc quidem est non descendere. Secundò, nullus ex nouissimis illis Prophetis, quos nominas, se Prophetam esse profitebatur; ideoq; nec Propheta censendus. quia Aduocatus.* [d] Caiphas, licet prophetabat, tamen NON dicitur fuisse Propheta, nempè quia vnus actus non facit habitum, nec dicitur Artifex propter vnum opus. *Nisi verò sit potestas ordinaria*, [e] NON necessariò demonstrat Ecclesiam. *At iam lumen illud Propheticum in Ecclesia vestra planè esse extinctum, satis innuit altum vestrum de vestris Prophetis silentium: nam qui hoc nostro seculo Propheta personam sustineat, nominare nullum potuisti, né Xauerium quidem. quid fit? nimirùm hoc in Superis & superstitibus cùm nequimus, Acheronta mouemus. ergo*

[d] *Toll. Ies. com. in Ioh.* 10.

[e] *Maldonatus Ies. comm. in Math.* 7.22. *Quis propheta.*

Instantia occurritur.

Aduersarius. [f] Si reuelationibus agendum est, quos pro somnijs Aduersarij reijciunt, non desunt vaticinia Brigittæ, & Gertrudis, aliorumque Sanctorum hominum, quibus quæ prædicta legimus, secuta vidimus. [g] Videte quàm diuersò gustatu sapimus nos & hæretici: illi has reuelationes respuunt, ego eas legendo ita delector, vt satiari vix queam; quas Pōtifices nostri authenticas esse decreuerunt. *Sunt verò, etiam ex grege vestro, quibus est magis sanum palatum, & eruditum.* [h] Henricus de Hassia & Sybillanus, ambo Catholici, ambo religiosi, volunt Brigittæ & similium REVELATIONES non debere haberi pro indubitanter veris. Picus Mirandulanus contendit harum Sanctarum reuelationes contradictorias esse. *Quas reconciliare*

[f] *Costerus Ies. Enchirid. tract. de Eccles.* §. Si reuelationibus.

[g] *Idem Apolog. part.* 3. *cap.* 10.

[h] *Delrius Ies. lib.* 4. *disq. Magic. cap.* 1. *qu.* 3. *Sect.* 4.

ciliare Iesuita studet, sed nom proficit hilum. Vt autem has & tius generis quisquilias, & faeces alias plurimas veras esse concedamus, nihilo-minus Ecclesia vestra falsa esse possit, quia. [i] In Math. 24. [Surgent Pseudo-prophetæ &c.] Christus admonet, vt intelligamus etiam sceleratos miracula quædam facere, qualia vel sancti facere nequeant: nonne Magi Ægyptiorum multa fecerunt, quæ POPVLVS Israeliticus facere non potuit? NEC tamen erant isti Deo GRATI.

i Perer. Ies. com. in Exod. 7. disp. 3.

Conclusio.

Aduocatus. [k] ETSI VERA prædixerint (inquit Vincentius Lyrinensis) non tamen sequitur eorum doctrinam esse amplectendam, maxime si expresso verbo Dei repugnat, vt ex eiusdem verbi autoritate discimus. Deut. 18. *Ad hanc notam tanquam vnicam Ecclesiæ metam Protestantes collimant, nec immeritò, quia.* [l] In Reuelationibus adsint, oportet, Moses, & Elias, id est, testimonia legis & Prophetarum, alioqui suspectæ erunt.

k Ederus Oeconom. Bib. quo supra.

l Gerson tract. de Probat. Spirit.

Hanc Causam Patres antiqui decernant.

Ambrosius. * Erant Prophetiæ Ecclesiæ primordijs propriæ. *At nota Ecclesiæ (definitore Bellarmino) propria esse debet. secundo Chrysost.* * Iudicium difficillimum est, quo falsus Propheta à vero dignoscitur. *At Ecclesiæ Nota per se nota esse debet. tertiò, hac Reuelationum nota cauenda est potius quam decantanda; quia Chrysostomus.* * Concessum est interdum Diabolo verum dicere, vt mendacium suum rara veritate commendet. *Et Augustinus.* * Potestates aëriæ fallaces, etiamsi quædam à Sanctis Prophetis, vel Angelis audita verè per suos vates dixisse reperiuntur: hoc fecerunt vt per aliena vera, homines ad sua falsa traducerent. *Ergo verè Lyrinensis.* * Etsi vera prædicunt, non sequitur eorum doctrinam esse amplectendam.

* Supra teste Espenseo.
* Supra teste Edero.
* Chrysost. hom. 19. operis imperfect. in Math.
* August. tract. 4. de Trinit. cap. 17.
* Supra teste Edero.

CAPVT.

CAPVT. XXXI.

Nota. 13. *In qua primo Thesin, secundò Hypothesin euentilabimus.*

ADuersarius. [a] Decima-tertia Nota est, Confessio Aduersariorum: tanta enim est vis veritatis, vt etiam Aduersarios cogat interdum sibi testimonium dare. iuxta illud Deut. 23. [Inimici nostri sunto Iudices.] Iam nusquã inueniuntur Catholici laudasse, aut approbasse doctrinam, aut vitam vllorum Ethnicorum aut Hæreticorum. *Ain' nusquam? tu hîc (vt non nusquam) falleris: etenim Catholici in Hæreticis, imò etiam in Ethnicis interdum tam veritatem, quam sanctitatem coguntur agnoscere. De Hæreticis. Aduoc.* [b] Autor operis imperfecti secundum Matthæum, quod Chrysostomo falsò tribuitur (vt ex multis patet) HAERETICVS erat Arianus, quem non omnino citaremus, nisi & AVTORITAS & ERVDITIO, & subtilitas interpretandi ILLI AVTORITATEM tribuisset. *In quo vides Ariani hominis autoritatem antiquitùs celebrari. pergit Iesuita.* [c] Quo Concilio Tertullianum, & alios, quos HAERETICOS esse SCIMVS, SAEPE CITAMVS. *Hic vero Tertullianus in plerisq; nonne Scriptor pius, & doctus habebatur?* [d] Tertulliani scripta B. Cyprianus tanti fecit, vt nullum diem sine illorum lectione præteriret, illud crebro inculcans Notario suo: DA MIHI MAGISTRVM, Tertullianum viz. significans. *Hoc in loco Cyprianus Catholicus scripta viri Hæretici; sed animo Catholico, amplectitur; nam* [e] Sapientia *(vel etiam in Diabolo)* iustificatur à filijs suis. *Vt etiam in Poëta infideli Apostolus,* [*] Sicut Propheta vester dixit. *Vita vero sanctitatem in Ethnicis vos Pontificij magis prædicatis quam Orthodoxus quisquam opinetur.* [e] Posset, *inquis,* Ethnicus bonum aliquod morale sine AVXILIO GRATIAE perficere. *Hoc dogma atheologon. quin insuper; vt vita Ethnicorum, cum vita Pontificiorum conferatur. si zelum spectes.*

[f] Dissimulari

[a] Bell. lib. 4. de Ecclesi. Milit. cap. 16.

[b] Maldonatus lesf. comm. in Math. 8.

[c] Ibidem.

[d] Sixtus Senens. Bibl. lib. 4. Tit. Tertullianus.

[e] Math. 11. 19.

[*] Act. 17. 28.

[e] Bell. lib. 5. de lib. Arbit. ca. 5. & cap. 9.

[f] *Acosta Iesuita lib. 6. de salute Ind. cap. 14.*

[f] Dissimulari profecto non POTEST, quam NOBIS ERUBESCENDUM est, quod à SATANAE MINISTRIS Indis SUPEREMUR, cum nos ad salutares confessiones persuadendos pigriores sumus, quam Ethnici ad sæuas & carnificinas suas. Lubenter interdum à Sacerdotibus suis expianda adulterij, aut alterius sceleris causa, durissimo saxo ad scapulas tundi fortitèr; interdùm à Iuuenibus diù virgis cædi; non rarò, si sceleris magnitudo acerbius aliquid postulare videretur, in excelsam, atque omni solatij genere destitutam rupam secedere, & longum ibi æuum, ferarum more, traducere. [g] Ita in Idololatriam penitùs transformati eorum animi sunt; vt neque in ocio, neque in negotio, neque in publica re, neque in priuata quicquam agant, nisi Idolorum suorum prius superstitione adhibitâ. *Sin Castitatem.* Indi Conjugatorum adulteria seueriùs quàm nos Catholici vindicant. *Si denique iustitiam.* [h] Nulla inter Indos istos furta, aut latrocinia; & idcircò dum foras procedunt, ædium ostia non occludunt. Nos certè ADMIRATI sumus, cùm in ascensu montium patulas villas offenderemus, nec vllum tamen hominem in ijs deprehenderemus. *Vides, igitur, Bellarmine, Catholicos vestros, vobis confitentibus, ab ipsis Ethnicis vita sanctitate externa, non adæquari modò, verum-etiam superari? ex quo facilè intelligimus non ex confessione aut commendatione humana, sed ex institutione diuina veram Ecclesiæ notam esse petendam: & tamen instas.*

[g] *Ibid. lib. 5. cap. 9.*

[h] *Pimenta Ies. in Epist. de India Orientali. pag. 110.*

Hypothesis prima, quæ pro Pontificijs adducitur.

[i] *Bell. lib. 4. de Ecclesf. Milit. cap. 16. §. Idem.*

Aduersarius. [i] Lutherus contra Anabaptistas: Fatemur, inquit, in papatu plurimos esse bonos Christianos, veram scripturam sacram, verum baptisma, verum sacramentum altaris, veras claues ad remissionem peccati, verum catechismum, vt sunt Oratio dominica, Decem præcepta, Articuli fidei, dico etiam veram Christianitatem, imò verum ejus nucleum. Vbi dùm nobis nucleum tribuit,

buit, certè nihil sibi seruat nisi corticem, vel putamina. *Nunquàm concessit vobis Lutherus nucleum, nisi impurum, & verminatum: nam in omni controuersia de Sacramentis, Oratione, Absolutione, Fide, Concupiscentia, praeceptisque alijs, vobis omnibus (vt nôsti) ex diametro* * *aduersatur. nunc idem quod de Iudaeis Augustinus.* [k] Iudaei vt * D. Augustinus argumentatur, scripturam Veteris Testamenti ipsi probant & retinent, vnde clarissimè nostrae fidei mysteria confirmantur; vndè diuino Consilio factum est, vt testimonia nostrae fidei secum ipsi contra se, & pro nobis, circumferant. *Vide an in vos quadret*; Qui nucleum habere vult, frangat nucem. *Vetus est dictũ. Ad sacram Scripturam Protestantes prouocant, ex his veritas eruenda est. Vbi igitur, de Scripturarum expositione contendimus, nisi in maximis Controuersiis, in plurimis vero Scripturarum testimonijs, viri quoque (opinione vestrâ) Catholicissimi purum putum nucleum (sic enim Hieronymus sensum Germanum appellat) à Protestantibus teneri disertè fateantur: ego non recusabo, quò minùs perfrictae frontis, laesi cerebri nullius fidei homuncio apud vniuersos homines audiam. Ad rem: quid si Philistaei olim arcam Domini ad stuporem magis quàm ad aedificationẽ habeant, aut perduelles monetâ regiâ aduersus principis autoritatem perfidè abutantur; aut lucernam quis teneat, sed sub modio reconditam? ecquis tam excors est, qui in istis non fidam sanamque mentem desideret? & quid aliud, obsecro, faciunt, qui Scripturas aut linguâ peregrinâ abstrusas, populum celant, aut quoties in disputationem adducuntur, earum sensum detorquent, ita vt, nec doctis earum nucleo, nec Indoctis cortice vesci liceat. instas. Aduersarius.* [l] Caluinus Bernardum pium Scriptorem vocat, at certè Bernardus fuit Papista. *Quam piè, vereque Caluinus* Bernardum pium, *tam tu eum perperam* Papistam *vocas: de hoc pium Bernardum consulamus.* * Opponi & anteponi possit Pontificis autoritas, talis Potius autoritas Praeferatur, cui fas non est contradicere. Summus Ille Pontifex, qui per sanguinem suum introiuit in sancta Sanctorum; numquid

* *Vide supra fere in singulis capitibus.*
[k] *Greg. Valent. Ies. lib. 1. Anal. cap. 9.*
* *Lib. 18. de Ciuit. cap. 47.*
[l] *Bell. quo supra.*
* *Bernardus Epist. 71.*

ideo malum est, aut minoratum quia Papa concesſit? nec dico Præpoſitorum mandata eſſe à ſubditis dijudicanda, vbi nihil iubere deprehenduntur diuinis contrarium inſtitutis: SED NECESSARIVM eſſe dico & prudentiam quâ aduertatur, ſi quid aduerſetur; & LIBERTATEM, quâ ingenue CONTEMNATVR. *Ecquis Papiſta decretum aliquod Papæ, abſque crimine, ac hæreſi contemni aut infringi poſſe putat? ipſum veſtrum Papiſmum recognoſcite.* [m] Omnia tandem reuocantur ad examen Pontificis, quæ illæ probat, recipiuntur, quæ improbat reijciuntur. Pontifex Romanus audiendus eſt, NON IVDICANDVS. *Tam, itaq; Bernardus à Papiſmo, quàm, vt vocatis, à Caluiniſmo Bellarminus, abfuit. Denique. Aduerſarius.* [n] Bernardus, *inquitis*, Franciſcus Dominicus noſtri fuere, & boni, & laude digni. *Sed quanta obſecro?* [o] in iſtis nihil inuenies niſi nimiam ſanctitatem. [p] B. Franciſcus fuit exemplar omnis perfectionis. Totum Euangelium obſeruauit ad literam, mundus ab omni peccato vſque ad QVADRANTEM VLTIMVM. Sanctus ad perfectionis apicem. [r] Hanc laudem inuident Hæretici: ſed enumerent illi præcepta Euangelica, quæ Franciſcus non obſeruauit, arguant eum, ſi poſſunt, ALICVIVS PECCATI: non enim hic loquimur DE MINIMIS, ſine quibus hæc vita non ducitur, à quibus tamen plenè purgatus, rectà in cœlos migrauit: ſed quid illi ad perfectionem huius vitæ defuit? *Putidum commentum. verba hæc,* Fuit Franciſcus mundus ab omni peccato, vſq; ad vltimũ quadrantem, *Quid ſibi volunt?* [s] Per nouiſsimum & [t] Vltimum Quadrantem ferè omnes intelligunt MINVTA PECCATA: quadrans enim eſt MINIMA moneta. [x] Significans MINIMA PECCATA. *Sic Ieſuita. tu verò etiam Ieſuita eadẽ verba exponens,* NON loquimur, *inquis,* de MINIMIS peccatis. *Erubuiſti, ſalua res eſt, niſi quod te minus puduit tuã craſſam & falſam gloſſam apponere, quam ementitam laudem alienam agnoſcere. Dominum veſtrum ſalutemus, de quo celebre eſt illud veſtrum, quamuis inconditum dictum.* [u] Agios Paulus, per iſtum itur ad Chriſtum: Agios

Dominicus

[m] Bell. lib. 2 de conc. cap. 15. idem Greg. Valent. Ieſ. lib. 6. Analyſ. cap. 4. Stapletonus lib. 10. de doctr. princ. cap. 5.
[n] Bell. quo ſupra.
[o] Bell. vide ſupra in hoc libro. cap. 23.
[p] Conformitatum lib. 1. part. 6. & part. 13.
[q] Ibidem.
[r] Coſterus Ieſ. Apolog. part. 3. cap. 10.
[s] Bell. lib. 1. de purg. cap. 4. §. De ſexto.
[t] Math. 5.
[x] Idem in Indice Scripturarum. Tom. 1. de hoc loco Math.
[u] Anto. Hiſt. part. 3 tit. 3. cap. 15.

Dominicus Facilivs itur per istum (quia doctrina Pauli, sicut & cæterorum Apostolorum, erat doctrina inducens ad fidem: doctrina Dominici ad obseruationem consiliorum; & ideo facilius per ipsum itur ad Christum. *Responde.* [x] Quid hic audis aliud, quam Apostolorum doctrinam, quæ ad fidem spectat omnibus accommodatam, eam esse qua ad perfectionem Euangelicam informamur, non æque omnibus conuenire, his facilius penetrari in cœlum? attamen perfectionis status ab Apostolis prætermissus non est, nec exemplo, nec institutione. *Lupum auribus tenes, vt est in Prouerbio, quem nec retinere, nec dimittere sine periculo potes: nam vel doctrinam perfectionis Paulus docuit, vel non: si non docuit, quorsum est quod respondes?* Status perfectionis ab Apostolis prætermissus non est; *sin docuerit, quomodo ad cœlum itur facilius per Istum Franciscum? meritò, igitur, queri oportet, esse. Aduocatus.* [y] Qui ad inuidiam vsque homines immensis efferunt laudibus; plurisque fieri inter Monachos, quid Bernardus & Benedictus, quam quid Christus statuerit. *Concludo, si Bernardus, Franciscus, Dominicus, has tam prodigiosas laudes vestras admisissent, non boni, si non admisissent, certè quidem non vestri fuerunt.*

[x] *Costerus Ies. quo supra.*

Dilemma.

[y] *Vide supra cap. 23.*

Dilemma.

Capvt. XXXII.

Hypothesis 2. quæ aduersus Protestantes vrgetur.

Aduersarius. [a] Iam nusquam inueniuntur Catholici laudasse aut approbasse doctrinam, & vitam (*Protestantes intelligit*) Hæreticorum. *Respondeo, Obiectionem hanc non falsam esse modò, verum-etiam insulsam; primum, quia Protestantes tam in vita, quam in doctrina viris Pontificijs non omni laudis præconio indigni videbantur.*

[a] *Bell. quo supra lib. 4. de Eccl. Milit. cap. 16.*

Quoad doctrinam in duobus: 1. an, vt ita dicam, scientifica; 2. an sana fuerit?

Aduersarius. [b] Dixi in vestrorum codicibus, nihil acuminis, nihil ingenij, nihil solertiæ repiriri. *Aduocatus.* [c] Caluinus ita quoad literam Interpres DILIGENS est, ita MORALIS, ita ELEGANS, ita suauis, vt etiam ab ipsis *(significat Pontificios)* ORTHODOXIS auide interdum legatur, quos aliquando exoptare audiui, vt resectis ijs, quæ contra Ecclesiam, & fidem nostram disputantur, castratus prodeat, sic enim COMMENTARIOS EIVS PERVTILES fore. [d] Immanuelis Tremellij opus latine editum in nouum Testamentum VTILE esse videtur, paucis expunctis. [e] Oecolampadius vir erat omni genere bonarum literarum APPRIME DOCTVS. [f] Non minor eruditione, quam vita prorsus inculpata. Quid vel Athenis nasci potuit acutiùs, vel festiuius ingenio Ioannis Sturmij. [g] Philippus Melanchthon vtraque literaturâ ex æquo suspiciendus. *Hic aliarum laudum præco, ne ipse explodatur, addo.* [h] Erasmus Roterodamus vir longè doctissimus erat, & de bonis literis optimè meritus. [i] Ecquid vidisti vnquam, Erasme OPTIME, & DOCTISSIME. [k] Gaudeo Paraphrasin tuam sub prælo esse: inuideo mediusfidiùs LOVANIO, cui tantum contigit beneficium, quantum, vt video, vix agnoscit. *De hac Paraphrasi Erasmi Thomas Morus sæpè egregium tulit elogium, cum tamen vix vllum Erasmi opus papismum vexet vehementius. at in Hæretico literas inquies, aut ingenium, perinde est atq; puero, aut insano gladium tradere, qui non tam suspiciendus est quod pugnare possit, quam miserandus, quod nesciat. Cum igitur Protestantium iudicium doctum satis patet, illud insuper etiam sanum ac diuinum esse, ex totius huius Disputationis, ex ipsorum Aduersariorum diserta confessione* * *pagella singula satis illustrant.*

De Protestantium vitis Pontificiorum Elogia.

Aduersarius. [l] Nulli Catholici Protestantium vllius vitam

[b] *Armandus Ies. in Epist. ad Camierum pag.* 8.
[c] *Stapletonus in Antidoto in Euang. lib. quem aduersus Caluinum scripsit. in præf. ad Lectorem.*
[d] *Censores Pontificij Indice Expurg. pag.* 216. *apud Franc. Iunium.*
[e] *Alphonsus de Castro lib. aduersus hæreses. Tit.* Adoratio.
[f] *Autor Admonitionis in præf. in Tertul.*
[g] *Erasmus annot. in* 1. *Thes.* 2.
[h] *Alphonsus de Castro lib.* 1. *aduersus hæres. cap.* 13.
[i] *Thomas Morus in Epist. quæ sic incipit* Ecquid. *&c.*
[k] *Idem in alia epist. ad Eras. quæ sic incipit.* Hodie ad te.
* *Vide imprimis supra Notas* 6. 7. 8.
[l] *Bell. iam supra.*

tam laudarunt. *Imo nonnulli. Aduocatus.* [m] Tanta est in Luthero vitæ integritas, vt nec hostes reperiant quod calumnientur. [n] Nihil in eorum factis appareat (*vere loquitur, sed de vere Protestantibus*) nisi Eleemosyna, Temperantia, Modestia. [o] Edunt illi quidem non-nunquam bona moralia, largiuntur Eleemosynas, Xenodochia erigunt, moderatè eorum quidam viuunt, à conuitijs, & iuramentis sese abstinent. hæc sunt externa Officia. *Sunt, sed Sanctitatis, adeoq; luculenta, vt à Sanctis nec videri sine gaudio, nec sine laude recenseri possint. Enimuerò qui te nobis (Costere) Aduocatum præstitisti, iam verbis proximis factus es Aduersarius.* [p] Quærenda sunt alia sanctitatis indicia, vel ex Reuelatione diuina, vel ex miraculis sola diuina potentia editis: vt est excitare mortuos. *Apud veros Protestantes sanctitatis splendor proculdubio oculos tuos præstrinxit, vt necesse haberes ab illis miracula exigere, ineptè omninò: quia. Aduocatus.* [q] BONA OPERA sunt (etiam apud Indos) omnium ad persuadendum POTENTISSIMA MIRACVLA. *De Miraculis* [*] *supra iam Protestantes cum Pontificijs conferamus.* [r] Cum Caroli Cæsaris exercitus, qui constabat ex Hispanis, & Italis Catholicis, atque ex Germanis Protestantibus, Roma capta, GERMANI MODERATIVS se gerebant, vt exiguo pretio Captiuis libertatem dederunt, quamquam statuas deformabant. Itali vero tanta RABIE excitabantur, vt tormentis in nobilissima corpora grassarentur: vt etiam Iulij Pontificis exosum carie cadauer eruerent, & annulo aureo spoliarent. *Ad Protestantes Martyros venio. Aduocatus.* [s] Iohannes Hoss. & Hieronymus Pragensis in Synodo Constantiensi condemnati, quibuscum postea colloquium habuere diuini & humani iuris Doctores insignissimi, inculcant posse eos & in conspectu Dei, & in Ecclesia militante sublimem consequi locum, si reiectis nouitatibus, Patrum vestigia sequerentur. Isti se veraces Christi Ministros, & Discipulos esse dicunt, ROMANAM Ecclesiam LONGE AB ANTIQVIS APOSTOLORVM TRADITIONIBVS ABIISSE, VTPOTE QVAE IN

[m] *Erasmus supra in Nota 10.*
[n] *Maldonat. Ies. supra in Nota 10.*
[o] *Costerus Ies. Enchirid. cap. 2. §.* Sanctitas verò.
[p] *Costerus Ies. quo iam supra.*
[q] *Acosta Ies. lib. 4. de salute Indorum cap. 17. pag. 411.*
[*] *Nota 11.*
[r] *P. Iouius de vita Pompon ij Columellæ, qui Autor nihil in gratiam Protestantium mentiri solet.*
[s] *Aeneas Syluius hist. Bohem. de Hieronymo Pragensi.*

LASCIVIA, ET LVXV DEMERSA PERIIT: Patres magnæ Synodi eos vt putida Ecclesiæ membra resecanda censuerunt, lata est aduersus eos sententia, cremandos esse statuunt. Prior Ioannes combustus est, Hieronymus diu post; pertulerunt ambo mortem constanti animo, quasi ad epulas inuitati, ad incendium properarunt, nullam emittentes vocem quæ miseri animi facere posit indicium: vbi cœperint ardere, hymnum cecinere, quæ vix flamma, aut fragor ignis intercipere potuit: Nemo Philosophorum tam forti animo mortem pertulisse traditur, quàm isti incendium. Poggius Florentinus ætatis nostræ nobilis Scriptor, de morte Hieronymi elegantem scripsit Epistolam. *Epistola Poggii præsertim tam elegans nos ad eam legendam quodammodò innitare videtur.* [t] Mirum est vidisse qua facundia, quibus argumentis, quo vultu, qua fiducia Hieronymus Pragensis responderat Aduersarijs in Concilio Constantiensi. Primò asseruit debere se causam suam agere, priusquam responderet male-dictis Aduersariorum, sed cum hæc ei conditio denegaretur: tum quænam, inquit, est hæc iniquitas? vt cum 304. diebus quibus in durissimis vinculis, sordibus, squallore, inopia, Obtrectatores meos semper audiueritis, me vnam horam audire nolitis? cum singulis respondere se parabat, incredibile dictu est, quibus se tueretur argumentis, nihil vnqam protulit indignum VIRO BONO, vitam suam, ac studia exposuit officiorum PLENAM, ET VIRTVTVM, expectabant omnes vt se purgaret, & erratorum veniam postularet: at ille nihilominùs in laudem Ioannis Huss. descendit, quem virum sanctum appellat, & tali supplicio indignum, se quoque paratum esse constanti animo pro eadem causa quoduis adire supplicium. O VIRVM DIGNVM HOMINVM MEMORIA SEMPITERNA! *Addit hic vester.* (Non laudo si quid aduersus instituta Ecclesiæ sentiebat) cùm venisset ad locum mortis vestimentis sese exuit. Flammâ adhibita, canere cœpit hymnum, quem fumus & ignis vix interrupit: Cùm Lictor post tergum eius lignum, nè

[t] *Poggius Florentinus Orator, in epist. ad Leonard. Aretinum de condemnatione Hieron. Pragensis & habetur in Fasciculo rerum expend.*

nè id rideret, inijcere vellet, húc, *inquit*, accede, & in conspectu accende ignem; si enim illum effugere voluissem, nunquam ad hunc locum, cum fugiendi facultas erat, accessissem: hoc modo vir PRAETER FIDEM EGREGIVS consumptus est. vidi ego hunc exitum, singulos actus perspexi. *Hactenùs facetus Poggius vester seriò. Deinque.* [a] Cassander & aliqui Pacificatores reconciliationem inter nos & Protestantes moliebantur, quos dixerunt esse VERA MEMBRA Ecclesiæ, licet in aliquibus dogmatibus dissentiant. *Ita iampridem Candidiores Pontificij: caterùm, vt iam appareat Contentionis Bellarminianæ insulsitas;* [a] *Bell.lib.3.de Laicis cap.19.*

2. *A Protestantibus exigere Pontificiorum hoc tempore de sua laude testimonium planè iniquum videtur. Ratio duplex.*

Prima.

Quia nunc sunt Aduersariorum ingenia magis tetrica, amarulenta, maligna, vt quoties apud aliquos de Protestantibus mentio aliqua honorifica occurrat, vos eorum debitam laudem simul cùm nominibus obruendam esse mandatis: an verò expectatis, vt inuidiam Aduersarijs suis laudem, id est, vt terra soli lucem aliquam præbeat? Lutheri nomen quanti facitis? Aduersarius. [x] Lutheri nomen Hebraice scriptum efficit numerum, *666.* quod nomen Antichristi efficere debet. *Ludicrum commentum. Aduocatus.* [y] Nomen Antichristi Apoc. 13. quidam ad Latinas notas, vt in ijs NOMEN LVTHERI esse ostenderent, AVDACIVS transtulerunt. *Quid si is fortè laudetur?* [a] DELEATVR NOMEN LVTHERI, cum sua autoritate. [b] Et in Ioanne Funcio hæc verba: [Post PII DOCTORIS LVTHERI mortem.] deleantur. [c] Deleantur illa verba, nimirum, [Operis laboriosissimi, atq; VTILISSIMI HISTORIAE MAGDEBVRGICAE.] [d] Deleatur nomen MELANTHONIS. *Quamobrem obsecro?* [e] Quia Leobaldus in annotationibus passim citat Melanchthonem: eius Citatio passim delenda est. [f] Melanchthonis & aliorum nomina omittantur.

[x] *Ozorius Ies. Tom.4. Conc. de obitu Patris Ignatij.*
[y] *Acosta Ies. lib. de temp. nouiss. cap.5.*
[a] *Index Expurg. pag.162.*
[b] *Ibid. pag.180.*
[c] *Pag.96. & 123.*
[d] *Index Expurg.*
[e] *Pag.126.*
[f] *Pag.164.*

[h] Pag.204. tantur. [h] Supprimatur nomen Caluini, & ponatur STVDIOSVS QVIDAM. Quæ *(malum!) Hæc peruersitas sibi vult? Caluinus studiosus aliquid scripsit laude dignum, at si Caluinus ponitur, deleatur* Studiosus; *si ponitur* Studiosus, *deleatur Caluinus. Cui ego vos assimilem? Erant, qui* [*] Prophetas occidebant, & sepulchra eorum exornabant. *Vos sententias Autorum approbatis, nomina supprimitis: nec hoc solū, sed &* [l] Deleatur Laudatio Sleidani de Fidelitate: *quasi cum hominibus fidelibus ipsius quoq; fidelitatis laudē extinctam velitis. Hæc ex Indice illo expurgatorio, quē Franciscus Iunius è tenebris vindicauit. vt vero Iunio nostro apud vos fidē conciliemus, operæ-pretiū erit huius generis alia percipere ex Indice, qui autoritate* [m] Supremi Senatus S. Generalis Inquisitorū *nuper prodijt, quo ceu nefanda typographiæ tyrannide, in Principum, Pastorum, Scriptorumq; Protestantium encomia, titulos, nomina immaniter sæuiistis.* 1. *In his* ; [Edouardus 6. Angliæ Rex, & ADMIRANDAE INDOLIS ADOLESCENS.] Hæc postrema verba deleantur. [2] Detrahatur Epistola Nuncupatoria ad ELIZABETHAM Reginam Angliæ: & [3] Illa alia Epistola ad REGINAM ANGLIAE reijciatur. [4] [Iohannes Fredericus PRINCEPS CHRISTIANISSIMVS,] Hæ duæ voces deleantur. [5] De Friderico Saxonum duce deleantur illa verba. [ILLVSTRISSIMVS SAPIENTISSIMVSQVE]. [6] [Christophorus PRAECLARVS Dux Witenbergensis.] Deleatur verbum PRAECLARVS. [7] Holsatiæ Ducis filius, quæ sequuntur, deleantur. [INSIGNI PIETATE LAVDATISSIMVS.] *Pastorum & Scriptorum.* [8] [Melanchthon vir NVLLI nec Italorum, nec Gallorum secundus: MAGNVM Germaniæ DECVS.] expungantur. [9] Melanchthonis & huiusmodi Hæreticorum, [10] Hulderici, & Hutteni, & Puceri NOMINA expungantur. [11] [Dominus Sebastianus Munsterus.] deleatur DOMINVS. [12] [D. Lutherus:] deleatur prima litera D. [13] [Conradus Pellicanus Theologus: [14] Bucerus Theologus: [15] Zuinglius Theologus:] Deleantur in istis vox THEOLOGVS. *Hac adhibita spongiā*

Margin notes:
[h] Pag.204.
[*] Math.23.
[l] Pag.162.
[m] Sic inscribitur Index Expurgat. Expurgatorius illustrissimi Card. Toletani Hisp. Anno 1601.
[1] Fol.148.
[2] Fol.92.
[3] Fol.150.
[4] Fol.148.
[5] Fol.93.
[6] Fol.148.
[7] Fol.48.
[8] Fol.142.
[9] Fol.61.
[10] Fol.97.
[11] Fol.93.
[12] Fol.93.
[13] Fol.93.
[14] Fol.148.
[15] Fol.148.

gia facile quidem efficietis vt apud Protestantes, nec Princeps, *nec* Dominus, *nec* Doctor, *nec* Theologus, *sit*, *non modo non bonus, sed nec malus quidem. Enimuero Censoribus & Inquisitoribus inprimis cauendum erat, ne veluti as, si sordidis hominum pedibus conteratur magis magisque splendescit; ita istis vestris lituris; magis quam aliorum literis Protestantium nomina & laudes illustriores fiant.*

Secunda Ratio.

Cum hac historiæ lex sancita est, primò ne quid falsi quis narrare audeat: secundò, ne quid veri non audeat: fieri igitur non potest, vt qui vitia sua impudenter negant, Aduersariorum suorum virtutes candide ingenueq; agnoscant: at [16] Verba, *inquitis*, Espensæi, *(Episcopi Pontificij)* [ROMA FACTA EST LVPANAR. & hæc: Sedis Apostolicæ summa iura, hoc est summæ iniuriæ; Priuilegia, hoc est, Abusus; Consuetudines, hoc est, corruptelæ: hæc omnia deleantur. [17] Ex Thomæ Mori, viri clarissimi scriptis, hæc verba; [O SACERDOTES NOSTRIS LONGE SANCTIORES:] Et hæc, [Quinta est acta ætas quasi decrepita, & confecta sub Pontificibus Romanis, & Cæsaribus Germanis.] atque hæc. Quòd inde per omnes Cæsares, vsque in Pontifices Romanos durauit. Deleantur. *Deniq; Arrogantia, & Inuidia in eadem morantur sede, illa dextram, hæc leuam occupat; ita vt tam prompte hæc alienis laudibus detrahat, quam profuse illa suis proprijs blandiatur. sic autem de se Iesuita.* [m] Lege nostræ Societatis Theologos, [n] Legite & scietis quantos progressus in literis fecerint. [o] Ego super omnia laudo, Bellarmine, Tractationem tuam. [p] Nostræ Societatis institutum est hominum perfectorum & Sociorum Iesu. *Boni Iesu sic cōtere & confunde spiritus arrogantes, ne in æternum confundantur. postremo cum Aduersarios vestros nulla laude dignemini, ex hoc non probari illos laude indignos fuisse, sed vos inuidos, nec illis meritum, sed candorem vobis & charitatem defuisse, quæ faxit Deus vt animos exulceratos, ita*

[16] *In Indice Expurg. ab Hispania fol. 60.*

[17] *Fol. 158.*

[m] *Armandus Ies. in Epist. ad Casimerium.*

[n] *Delrius Ies. in Prolog. in lib. de Mag.*

[o] *Perius Ies. præf. in disq. in Gen.*

[p] *Ozerius Ies. vide supra.*

aliquando penitus occupet, atq; expurget, vt in vnitate Spiritus nobilissimum veritatis ac pietatis coniugium studiose conciliamus, aeternumque colamus. Neque simus in numero eorum de

* Ioh. 5. 42. *quibus Christus* * *Ioh.* 5. Non potestis credere, quia ab inuicem, *(idest, homines, ab hominibus)* gloriam quaeritis:

* Rom. 2. 35. *sed eam potius laudem aucupemur*, * Quae est à Deo : * In

* Eph. 1. 6. gloriam gratiae ipsius.

Capvt. XXXIII.

Nota 14.

* Bell. lib. 4. de Eccles. Milit. cap. 17. ADuersarius. * Decima-quarta Nota est infoelix exitus eorum, qui Ecclesiam oppugnarunt. *Huius futilitatem Nota vltima explicat, atque refellit : ad Hypotheses festinamus, quarum prior ad Protestantes, posterior ad Pontificios pertinet.*

1. *Hypothesis. primò in genere.*

ᵇ Bell. quo supra. & Costerus Ies. Apolog. part. 3. cap. 1. *Aduersarius.* ᵇ Lutherus vesperi sanus, eadem nocte repente est mortuus. Zuinglius in bello trucidatus: Oecolampadius vesperi sanus, mane inuentus est mortuus.

* Math. 24. 41. *Respondeo ex* * *Matth.* Vigilate, quia nescitis ποίᾳ φυλακῇ, qua vigiliâ, fur venturus est. *Ex qua (vt mihi videtur) Repentina mortis distinctio non inepta emergit, nimirum mortem dicendam esse vel respectu praeparationis, vel expectationis, repentinam : ne primo modo subita sit, Dominus his verbis,*

* Luc. 12. 37. * [Vigilate, parati estote,] *Nos cautos fecit ; si verò secundo modo subita* [Nescitis quâ vigiliâ] *tamen vigilantes dominus & securos nos fecit.* [*Beati Serui illi quos dominus veniens inuenerit vigilantes.] *Quanquam satis semper expectata est*

* Vers. 36. *mors iis, qui eam semper prudenter expectant* * *:* [Vos similes

estis

estis hominibus expectantes Dominum]. *Aduocatus.* [e] Illi parati qui semper Domini aduentum spe & expectatione præstolantur, nec in horam mortis pœnitentiam differunt. *Impœnitentibus vero mors etiam lenta, non minus, quam violenta est repentina.*

[e] *Tolletus Ies. comm. in hunc locum.*

Secundò, in particulari.

Aduersarius. [d] Lutherus Vesperi lætus, & cum facetijs suis omnes ad risum prouocâsset, eadem nocte est mortuus: Zuinglius in bello contra Catholicos trucidatus: Oecolampadius subitò mortuus: Caluinus a vermibus consumptus exspirauit, vt Herodes, & Dæmonibus inuocatis blasphemans obijt. *Ecquos horum omnium testes possitis producere?* [e] Cochæum & Bolsecum testes habemus: *Hic penitùs hærerem, nisi vos me expediretis. Aduocatus.* [f] Stultum est credere potius absentibus, quam ijs qui interfuerunt. *Libeat itaque tibi, quæso sapere; & auritos tuos testes vel potius Protestantium dentatos hostes omittere parumper, oculatos nostros, quamuis Domesticos, adhibere.*

[d] *Bell. & Costerus quo supra.*

[e] *Ibidem.*

[f] *Bell. lib. 3. de Eccles. Milit. cap. 14. §.* Respondebimus.

Pro Luthero.

[*] Lutherus anno ætatis suæ 63. INFIRMA VALETVDINE à Comitibus Mansfeldensibus, ad controuersiam inter eos dirimendam euocatus, post cœnam de rebus grauissimis, AD RELIGIONEM PERTINENTIBVS, loquutus inter alios sermones quæstio hæc intercidit: Vtrum sumus alij alios in altera vita cognituri? Lutherus respondit, Adamum cognouisse Euam, quam antea nunquã viderat, & dixisse. [Hæc nunc est os ex ossibus meis.] post cœnam, sentiens morbum INGRAVESCERE, vocat ad se vxorem, & liberorum Pædagogum Iustum Ionam, venit etiam Comes Mansfeldinus, multa verba cum eis habuit, & eos AD PIETATEM hortatus est, tandem, postquam PRECATVS est, animam Deo dedit. [*] GRATIAS im-

[*] *Sleidanus lib. 16. in fine.*

[*] *Melanchthonus de vita Lutheri.*

mortales Deo agens, quod Filium suum CHRISTVM ei patefecisset: vidi, inquit, Filium tuum, & veritatem tuam amaui tanquam animam meam: hortatus est vt omnes precarentur pro propagatione Euangelij.

Pro Zuinglio.

Aduocatus. [g] Ais Sanderum nostrum & cæteros Coniuratos in Hibernia contra Serenissimam Reginam Angliæ armatos fuisse. Respondeo, Dominum Sanderum cum alijs Sacerdotibus fuisse exercitui auxilio in his, quæ conscientiam concernunt. Quid hic mali? *Nihil præter perfidiam, rebellionem, rapinas, parricidium: sed ad rem, Zuinglius in bello aduersus Pontificios mortuus est, & Sanderus cum alijs Sacerdotibus in bello aduersus Protestantes, trucidatus est:* Iam sumus ergo pares, *nisi quod ille ciuis pro patria sua, hic perduelis, contra suam, buccinator extinctus est.*

[g] *Costerus Ies. Apolog. part. 3. cap. 9.*

Pro Oecolampadio.

* Oecolampadius per dies sedecim in lecto æger decubuit, astantes sæpè AD ORATIONES hortatus, constantiam optabat sæpiùs pro Christo mori, dixit se lætum ad Christi tribunal proficisci: decem Ministri ei morienti adfuerunt: postquam Psalmum 50. integrum recitâsset, Serua me, *inquit*, Domine Iesu Christe, & suam animam Christo tradidit.

* *Wolfangus Capito, & Simon Grinæus quorum hic Oecolampadio morienti adfuit.*

Pro Caluino.

* Caluinus ante mortem testamentum pium condidit, & ad hanc rem Scribam Geneuensem publicum adhibuit, omnes Ministros ad se conuocatos hortatus est, vt in fide constantes permanerent: tandem dextram cunctis porrexit, & vale-dixit summo cum eorum gemitu; cùm ad statum diem rursus Ministri conuenirent, voluit Caluinus vt in suis ædibus pranderent, postquam decubuissent, Caluinus

* *Hæc scribunt Nicolaus Gelasius in Epist. præfixa Comm. Calu. in Esaiam, & Theod. Beza qui coniunctissimè cum Caluino vixit. & Bolsecus, vt lego, in publica Synodo flens confitebatur quam iniustis conuitijs Caluinum onerâsset.*

tinus ad mensam delatus est, verbis humanissimis singulos allocutus, abijt. Postero die animam efflabat dormienti similior quam morienti. *Non a me expectanda fuit, (præsertim in quæstione de facto) ex Aduersariorum ore professa defensio: dum tamen Aduersarijs, quasi iuratis, testes ego domesticos oppono, cuiusuis erit existimare, vtrum malitia procliuior sit ad Infamiam conflandam inimicis; quam gratia ad famam & existimationem bonam socijs conciliandam, cùm præsertim hæc ferè lusca, illa verò semper cæca nascitur.*

Capvt. XXXIIII.

Altera Hypothesis Ecclesiam Romanam confodicat.

[a] Aduocatus. [a] Sozimus. 1. Pontifex, Episcopatus sui Die vicesimo, Svbita morte correptus abijt. Nicholaus 3. Svbito mortuus est. Paulus 2. moritur mediâ nocte, nemine præsente, cum Laetvs eadem die esset in Consistorio, & duos pepones edebat pridiè ante mortem. Sunt qui scribunt Iohannem 13. sceleratissimum hominem, vel monstrum potius quàm hominem, in Advlterio deprehensvm, & confossum perijsse. Christophetus 1. in carcere Misere vitam finiebat. [b] Hadrianus Pontifex excommunicationem Henrico 2. denunciat, ipse à Deo Male-dictvs cùm aquam è fonte haurire vellet, musca in os ejus inuolans gutturi adhæsit, quâ Misere Svffocatvs est. [c] Bonifacius 7. suorum scelerum conscientia excruciatus, Svbitanea morte perijt. [d] Benè legitur Anastasium diuino nutu percussum interijsse. *Deinde, quòd Caluino impingitis,* Eum perijsse more tyrannorum, *nimirum*, morbo pediculoso: *Hoc idem ego semel legi, sæpe audiui, Regi vestro Catholicissimo scil. Philippo Hispaniæ secundo contigisse: nosnè igitur homunciones, vt tanquàm ex Iouis cerebro profecti, in hoc exemplo consilia Diuina rimari, & non potiùs mirari velimus? sed instas?*

[a] *Platina in vitis Pontificum.* [a] *Platina in vitis Pontificum.*

[a] *Platina in borum Pontificum vitis.*

[b] *Nauclerus generat. 139.*

[c] *Sabellus & Nauclerus.*

[d] *Ioannes de Turrecremata Card. lib. de Summ. Eccles.*

Obiectio.

a Bell. lib. 3. de Eccles. Milit. cap. 16. §. Tertio Deus.

Aduersarius. [a] Deus volens sententiam suam contra Consilium Basiliense ostendere, tam terribili peste Basiliam tunc affligebat, vt major pars eorum Patrum, qui ibi erant, extincti vel secedere coacti sunt. *Respondeo primò, si sic argumentari licet, va Iubilais vestris! nam Aduocatus.* [f] Clemens 6. constituit vt quinquagesimo quoquo anno Iubilæus celebraretur: illo tempore TANTA PESTIS PER TOTAM ITALIAM peruagata est, vt VIX DECIMVS quisque EX MILLESIMO superfuerit: nec id mirum, cum ob IVBILAEVM contagione hominum & multitudine vndique Romam commigrantium, omnia miscerentur. *Fallacia, igitur, hac dicitur, non causa. Sed cùm Basiliensis Concilij autoritas tam vehementer vos exercet, vt vobis necesse fuerit, eam penitus labefactare, quo Pontificis autoritatem sartam tectam habere possitis; nostrum erit horum quoque Patrum integritatem, etiam in hac parte, asserere: Dura, inquies, prouincia, imò verò facillima, si Patrum Basiliensium conscientia cùm Aduersariorum suorum conscientijs, vita exitus cùm ἐξόδῳ conferamus.* [g] Constare inter omnes Patres Basilienses videbatur, ingrauescente peste, iam honestatem potius periculosam, quàm vtilitatem secutam esse quærendam: quanquam reuerà secerni vtile ab honesto non potest. Cecidit in ea peste Lodouicus Patriarcha Aquiliensis, vir grandæuus, in partem consolationis arripit, quoniam priùs Eugenium depositum vidit quàm moreretur; lætusque, vt ante prædixit, talem nuncium in orbem portaret alium. Multi Episcopi, & viri celebres diem obierunt, qui vbi adesse horam migrationis sensère, quampluribus ad se viris grauibus accersitis, vos omnes; qui adestis, dixerunt, Adorate Deum, vt illos conuertat, qui Eugenium pro summo Pontifice recognoscunt, seque in fide Conc. Basiliensis morituros professi, absque vlla excusatione dormientibus similes ad Dominum migrauere. *Hi in*

f Platina de vita Clementis.

g Aeneas Syluius de gest. Conc. Basil.

in animis suis paradisum sentiunt, at horum Aduersarius grauissimus, nihil nisi Gehennæ horrorem spirat. [b] Panormitanus se acerrimum Eugenij Defensorem in Conc. Basiliensi exhibebat, postquam domum rediijt, in cubiculum se recepit, secumq; de Rege suo questus est, quod eum ADVERSVS VERITATEM pugnare compelleret, & famam ANIMAMQVE suam PERDITVM iret. *Sic ille de vno: accipe de alijs.* * Minerius Gallus, qui Protestantes persequebatur, ex internis viscerum flammis miserè perijt, cùm medici non eum sanare, sed nè aspicere quidem potuerunt. *Ecchius erat acerrimus Lutheri hostis, &* * Ecchius moriens de nulla re alia quàm nummis loquutus est: Si tantum, inquit, nummorum acquiri posſit, transactam esse rem. *Pigghij. Oleuarij Cancellarij Galliæ, Lothoringi Cardinalis, Sadoleti, qui præfuit Concilio Tridentino, aliorumq; exitus funestissimi fuisse perhibentur: Copias nobis exemplorum eorum, qui Protestantium partibus proditis, atque desertis, summa in miseria & desperatione moriebantur, tradit vestri ordinis Alumnus olim Iesuita Hassenmullerus in libro, qui* Historia Iesuitici ordinis inscribitur. *Omitto Casparum, Rabum, Franckum, Staphylum, & ipsum Cocleum, Franciscum Spiram, Bachaum, Stephanum, Agricolam, quos omnes ab Euangelica veritate* * Apostatas, ait, miserimè perijsse. *Tandem Iesuitarum Patriarcham ipsum Ignatium Loialam introducit,* * Eum Turrianus Iesuita mihi dixit (*inquit*) ita sæpè à Dæmonibus agitatum, vt frigidisſimum mortis Sudorem copiôsè fuderit: Item Octauianus Iesuita mihi retulit (*inquit*) dicens; Ignatius Pater noster circa agonem mortis dixit, multa bona contuli in Ecclesiam Romanam, multas opes Societatis nostræ vidi; sed hæc omnia me deserunt, & quò me vertam nescio! *Consultò prætereo infinita huiusmodi luctuosissima spectacula, quæ Danæus, Zanchius, & alij literis tradiderunt, quia Christiani hominis est viuis potiùs benè precari, quàm demortuorum insultare miserijs. Nec tamen ex istis horrendis mortuorum exemplis, quàm ex diuinis oraculis notas & argumenta petere veritatis.*

[b] *Aeneas Syluius lib. de gest. Conc. Basiliens.*

* *Pantaleon in hist. Gallica.*

* *Carion in Chron.*

* *Hassenmullerus lib. de Ord. Ies.*

* *Idem ibid.*

CAPVT.

CAPVT. XXXV.

De Nota vltima (quam Bellarminus posuit) Fœlicitate temporali.

[a] Bell. lib. 4. de Eccles. Milit. cap. vlt.

ADuersarius. [a] Vltima nota Ecclesiæ est fœlicitas temporalis, diuinitùs ijs collata, qui Ecclesiam defenderunt: nunquam enim Catholici Principes ex animo Deum coluerunt, quin facillimè de hostibus hæreticis triumpharent. *Vt impiæ ingratitudinis esset, non agnoscere miraculosam Dei munificentiam; ita insignis temeritatis est, vel etiam infidelitatis, admirabilem omnem felicitatem externam, vt Ecclesiæ notam perpetuam admittere: quia. Aduocatus.* [b] In Ecclesia nescit homo amorem aut odium, quia beneficia temporalia INDIFFERENTER EVENIVNT bonis, & malis; hæc indistinctio OBTENEBRAT mentes hominum de prouidentia Dei. *Scriptura clariùs loquitur.* [c] In Matth. [Facit Deus solem suum fulgere super IVSTOS ET INIVSTOS.] Vndè facile perspicimus, hominum aut nationum prosperos successus NVLLVM SIGNVM, aut testimonium esse VERIORIS, aut purioris RELIGIONIS. *Quid ergo?* [d] Cùm creuerint opes Ecclesiæ, gratulandum est fœlicitati (SI-MODÒ verè sita est in hoc Fœlicitas) si FOELICITATI respondet pietas. *Tu verò exemplis pugnas.*

[b] Hugo de S. Victore in Eccles. 9. 1.

[c] Colleg. Anglo-Rhem. annot. in Math. 5. 45.

[d] Erasmus annot. in Act. 11.

Exemplis certatur veteris Testamenti.

[e] Bell. quo supra.

Aduersarius. [e] Notæ sunt historiæ veteris testamenti, Abrahæ, Mosis, Ezechiæ, Iosiæ. *Notæ reuerà, atque etiam notabiles, & admirandæ, quæ tamen quoties Ecclesiæ absuerunt, eius notæ esse minimè potuerunt: nam primò, tempore Patriarcharum. Aduocatus.* [f] Quot ADVERSA contigerunt IACOBO, qui TAMEN OMNIBVS hominibus GRATIOR erat, is fame laborans cogitur subsidium petere EX ÆGYPTO.

[f] Ioannes Ferus in Act. 7.

ÆGYPTO. 2. *Tempore Mosis.* [g] ÆGYPTVS (*per annos quadraginta*) erat SCHOLA FILIORVM DEI, qui adolescere non possunt, nisi vexentur. 3. *Tempore Iudicum.* *[TERGA vertit ISRAEL in pugna contra PHILISTAEOS: cæsa sunt QVATVOR MILLIA virorum: dixerunt maiores natu Israël, quare percusit nos Deus hodiè cum Philistæis? proxima pugnâ ceciderunt DE ISRAEL TRIGINTA MILLIA peditum, & ARCHA DEI CAPTA EST: Heli Sacerdos, hoc audito, de sella retrorsum cecidit, & FRACTIS CERVICIBVS MORTVVS EST.] *Nec tamen Theologus quisquam (quod sciam) aut de istius Religionis Israeliticæ veritate, aut de Sacerdotis huius salute, vnquam dubitauit.* 4. *tempore Ezechiæ.* [h] Interdum Deus sinit BARBAROS crudeles DOMINARI POPVLO suo, quo grauissima eorum peccata PVNIAT: sic per Regem Assyriorũ, quem Ezaias vocat VIRGAM DEI, Deus puniuit decem tribus Israël: per REGEM NABVCHADNEZZAR quem per Ezechielem Dominus vocat SERVVM SVVM, Deus castigabat duas TRIBVS IVDAE. 5, *Tempore Iosiæ.* [i] In 4. Reg. Iosias ascendit templum Domini (*en principem post, vel etiam ante omnem hominum memoriam, pientissimum*) * SIMILIS ILLI NON FVIT ANTE illum Rex, qui REVERTERETVR ad Dominum TOTO CORDE, & tota anima iuxta legem Mosis, NEQVE POST EVM surrexit SIMILIS ei. ille abijt CONTRA Pharaonem Necho, & OCCISVS est in Migiddo. *En igitur, piorum, adeoque vere felicium, successum temporalem minimé fœlicem: qualis multo ante hac tempora Iudæis contigit.* [k] Beniamitæ DIVINO RESPONSO IVSSI PVGNARVNT, primo congressu ingenti clade VICTI SVNT: rursus Deum consulentes, ITERVM PVGNANT, DECEM & OCTO millibus suorum INTEREMPTIS. [l] Et tamen Israëli Deus fauit. *Id enim in hac parte interdum accidere, quod in Duello, solet.* [m] MVLTOS quorum erat IVSTA causa in Monomachia sæpe SVCCVBVISSE docent multa exempla. *Ad duellum*

[g] Maldonatus Iesuita comm. in Math. 2.

* 1. Reg. 4. Vulgata Editio.

[h] Pererius Ies. com. in Dan. lib. 2.

[i] 4. Reg. 23. vulgata Editio.

* 4. Reg. 23. 25.

[k] Pererius Ies. comm. in Exod. 5. disp. 4.

[l] Roffensis art. 34.

[m] Delrius Ies. tom. 2. disq. Magic. lib. 4. cap. 4. q. 4. sect. 2.

primum respicito. * Cain & Abel pugnant, Iustus Abel Occisus est, sceleratus Cain vitam longæuam duxit, vrbes condidit, inquit * Ambrosius. *Res vel Ethnicis obuia.* * Nonnunquam etiam Viator à Latrone occiditur. *Quid tandem?* * Oportet vt Credatur Deum remuneratorem esse omnium fidelium Praestantiori Ratione, quàm quâ in hac vita eos remunerat, quia sæpe etiam sine remuneratione ex hac vita sancti discedunt, vt Abel à fratre interfectus. *Preclare itaque Ruffinus.* * In huiusmodi melius nobis fides, quam ratio respondet. *Imò verò hac Nota Ecclesiæ (si quis velit in ea acquiescere) causa necessaria erit Apostasiæ. nam* ᵖ Achaz Rex Iudæ videns se à Syris deuictum, quum id peccatis suis imputare deberet, & ad Dei auxilium confugere, politicè agere maluit, dicens, [* Dij Regum Syriæ opitulantur suis, quos ego placabo hostijs, & aderunt mihi.] sic iste *(audi Theologe)* politicus Deum suum, & religionem suam vtilitate metiebatur. *Et certè cum historias sacras consulimus, manifestè patet veritatis hostes sæpe bello superiores euadere; non quod Religio Orthodoxa indigna est fide, (absit!) sed quod professores eius ipsa Religione indigni sunt. Deinde etiam vere sancteque profitentibus felicitas temporalis vsque adeo Ecclesiæ Militantis nota non est, vt plerumque etiam sit ad Ecclesiam triumphantem gradus expeditissimus. De hoc mox plura. De veteri Testamento satis, ad nouum pergamus.*

* Pererius quantum meminimus, hoc habet com in Gen.
* Ambros. lib. 2. de Cain & Abel. cap. 10.
* Cicero.
* Ribera Ies. com. in Heb. 11.
* Ruffinus.
ᵖ Staplet. in Orat. Academ. contra Politicos pag. 17.
* 1. Reg. 27.

Exempla noui Testamenti.

Aduersarius. ᑫ In nouo Testamento exempla nobis esse possunt Constantinus Magnus, Theodosius, Honorius, & alij qui de hostibus triumpharunt. *Oculis careat, qui miraculosa Dei præsidia non suspiciat, & veneretur, sed qui omnem felicitatem externam tanti facit, vt Religionis diuinæ tesseram perpetuam habeat: - - - -* * Careat successibus opto, Quisquis ab euentu *(semper)* facta notanda putat, *Poëta cecinit. quia Aduocatus.* ʳ Tanta fuit Alexandri fœlicitas,

ᑫ Bell. quo supra.
* Ouidius.
ʳ Pererius Ies. comm. in Dan. lib. 2.

citas, vt scribit Iustinus, vt nullo vnquam cum hoste congressus sit, quin deuicerit; nullam ciuitatem obsederit, quin eam expugnauerit nullam Gentem adierit, quin eam calcauerit; Denique, præsente Alexandro, tanta fuit eius militum fiducia, vt armatos hostes nudi adoriri non dubitarent. ex innumeris periculis sæpe præsentissimo vitæ DISCRIMINE MIRABILETER seruatus est; & amplitudinem imperij eius latam Scriptura prædixit. *Hæc diuinæ prouidentiæ nota fuit, non autē nota Ecclesiæ:* [f] nam Ecclesia est hæres crucis. [t] Vt aquæ diluuij Archam Noë attollebant, ita persecutiones Ecclesiā ILLVSTRANT. Est enim persecutio Ecclesiæ, inquit Iustinus, quod vineæ putatio, vt vberiores lætioresque fruges reddat, &, vt eleganter Tertullianus: Sanguis Martyrum est semen Ecclesiæ. [u] Rubus ardens est figura Ecclesiæ, inquit Hieronymus, quæ flammis persequutionum Vexata, non consumatur, sed viret magis & splendescit. *Proinde Ecclesia, quæ est* * Lilium inter spinas, *& Sponsa illa* nigro-pulchra, *hoc, faciendo bona, illud, mala patiendo; (si Patribus credimus) ex rubro, non ex albo colore plerumque dignoscitur. tu vero Patrem vnum opponis.*

[f] *Greg. Magnus com. in lib. Reg.*
[t] *Bell. lib. 4. de notis Eccl. ca. 6.*
[u] *Pererius Ies. com. in Exod. disp. 5.*
* *Cant. 2.*

Instantia.

Aduersarius. [x] De Constantino Imperatore sic scribit * Augustinus: Constantinum Imperatorem, verum Deum colentem, Deus tantis terrenis impleuit muneribus, quanta optare nemo auderet. Vniuersum orbem vnus tenuit, in gerendis bellis fuit victoriosissimus, in Tyrannis opprimendis per omnia prosperatus. *Et nos, iuxta cum Augustino Ecclesia, & Constantino vere Magno magnam suam fœlicitatem libenter, iucundeque gratulamur: quid ex his? an propterea omnis splendida prosperitas est Nota Ecclesiæ? nihil minus. Augustinum appello; cui si placet, causam hanc totam definiendam permittemus. Patronus.* * Pagani obijciunt nobis (*Christianis*) latitudinem Imperij Romani, & illud beneficium falsis suis Dijs tribuebant. 2. * Pagani afflicti rebus

[x] *Bell. quo supra cap. vlt.*
* *Lib. 5. de Ciuit. cap. 25.*
* *August. lib. 4. de Ciuit. cap. 15.*
* *Ibidem lib. 1. cap. 30.*

rebus aduersis, querebantur de Christianis, & Romanæ reip. cladem in Religionem nostram referunt, quia Dijs suis sacrificare prohibentur. 3. * Multi inquiunt (*Pagani*) à nobis Christiani captiui ducti sunt. *His Paganicis obiectionibus occurrit Augustinus; postremæ sic:* *Christiani interdum, fateor, etiam Prophetæ Captiui ducebantur, sed nusquam vbi non Deum suum inuenerunt, etiam in visceribus Belluæ Ionas. *Ecce Captiuus verus Dei Cultor. Secundæ sic.* * In vero Dei cultu veraciter Sempiterna beatitudo promittitur. *Viden'? felicitatem temporalem tuam reijcit, vt æternam confirmet: ad primam. denique sic.* * Belligerare & prædomitis Gentibus dilatare regnum, videtur Malis felicitas, Bonis necessitas. *Nunc ad locum abs te obiectum:* Constantinum Imperatorem tantis bonis terrenis, *& cætera quæ citâsti; quæ enim sequuntur tibi minimè arriserunt; ea, pace tua, subijciam, ne quis aut nimium tibi, aut Augustino parùm credat.* * Sed rursus nè Imperator quisquam Deo Christianus esset, vt terrenam fœlicitatem mereretur, cùm propter vitam æternam quisque debet esse Christianus: Iovinianvm ([y] Hic autē erat Catholicæ fidei Propvgnator acerrimvs) Deus multò citius abstulit, quàm Ivlianvm, *qui erat perfidissimus Apostata. Augustinus hanc felicitatem Constantino ferè propriam fecit, vt neget eam esse in terris perpetuam, ne quis ea nota delusus Iulianum potius sectetur quàm Iouinianum, terrenæ felicitatis studiosior quam cœlestis. nam si temporalis illa bonis principibus Comes perpetua semper foret; Deus bone quot Principes Christus seruos fideles, sed seruiles, & minimè Christianos habiturus esset? qualis turba illa, de qua Christus queritur.* * [Vos me sequimini, quia manducastis de panibus.] *At enim de bonis Apostolus,* * [Non multi nobiles.] *Malorum est infinitus numerus, quia terrenis terrena succedunt, Ratio.* * [Habent enim mercedem suam.] *viz. Hic in terris: Qui meam de Patroni nostri iudicio fidem confirmet, adest. Aduocatus.* [z] Bella quæuis, ex quo homines esse cœperint, nulla non ætas viderit; tamen post

* Lib. 1. cap. 14. & 19.
* Ibidem.
* Lib. 1. cap. vlt.
* Ibidem
* August. lib. 5. cap. 25.
y Baronius Card. anno Christi 363. Liberij Papæ 12.
* Ioh. 6.
* 1. Cor. 1. 26.
* Math. 6.
z Acosta Ies. de Temp. nouiss. lib. 1. cap. 14.

post tempora Christiana maximè orbem terrarum infestarunt, vt coactus sit * Augustinus calumnijs respondere eorum, qui istas calamitates legi Christianæ tribuebant, & reuera regnorum conturbationes hæreseon furori SVCCESSERVNT, cùm tamen nihil accidit, quod non erat prædictum. *Ex Augustino igitur Concludemus.* * Non magis pendamus terrenam fœlicitatem, quæ MALIS etiam PLERVNQVE conceditur, nec eam prorsus tanquam malam arbitremur.

* *Lib. 2. Retract. cap. 43. & lib. 3. de Ciuit. cap. 30.*

* *Lib. 1. de Ciuit. cap. 8.*

Capvt. XXXVI.

Hypothesis. 1. Protestantibus obiecta.

ADuersarius. * Vix vnquam Protestantes in bello contra Catholicos superiores fuerunt, quandò iusto prælio dimicatum est. *Quid ego audio ?* Vix? *Quâ vnâ voce prodis cùm futilem iactantiam, tum etiam ridiculam tergiuersantiam tuam : tergiuersantiam, inquam, quia si Protestantes* vix vnquam sunt; *sunt igitur, interdùm. Quomodo verò vera Ecclesiæ nota hæc est, quæ conuenit interdum Ecclesiæ (opinione vestra) non veræ ? vides in felicitatis huius defensione quam tu miserè hallucinaris ? ad Iactantiam quod attinet ; næ ego in Deum ingratissimus essem, si non responderem lætanti animo, non modò lubenti :* vix vnquam, *inquis: Vt prætercam, nullo tamen silentio obruendam, admirabilis Dei prouidentiæ memoriam, quâ ciues Rochel in extremam victus omnis penuriam redacti, nunquam ante ibi visorum piscium incredibili multitudine diuinitùs sustentati, Papalem obsessionem excusserant. Vt omittam. Neuporti vestrorum ingentem stragem: In hoc militum Pontificiorum Cadauera luctum excitare, in illo pisces muti(nisi quod diuinum auxilium miraculòsum prædicarunt) silentium vobis imponere iure debuissent. vt etiam taceam quæ hodierno die obuersantur nobis ante oculos, quas Archidux Sueuiæ de Rege Poloniæ ; quas Belgia, vsque ad miraculum in bellis fœlix, de Archiduce Au-*

* *Bell. quo supra in fine Capitis.*

ſtriæ multas mirificasq; victorias reportarunt. Habeo domi, ne quæram foris, Angliæ Regnum, in quo vno, tamquam amplissimo theatro ipsa fœlicitas temporalis omnia virtutis ſuæ inſignia nobis exhibuiſſe, & quodammodo oſtentaſſe videatur. Non te Anno Domini 1588. *fugit, quod ingens illa Claſſis Hiſpanica,* Inuincibilis Armado *dicta a ſuis, ſtupendo omnis generis apparatus bellici præſidio inſtructiſſima ad Angliæ ripas fere appulſa ſit; ſed (laus ſoli Deo) fere; nam ſubito, non modo contra ipſorum fidem, verum etiã ſupra vel hoſtium ſuorum vota, ſolo diuino nutu, veluti* * Iud. 7. * *In* die Madian, *tanquam currus Pharao* * Exod. 14. * In Abyſſo aquarum *abſorpta, periÿt. Imo inquies,* Vbi iuſto prælio dimicatum eſt. *Prælium illud, fateor, ſiue cauſam ſpectes, Hiſpaniorum dominandi libidinem inſatiabilem, ſiue bellicum apparatum,* Claſſem *(ſic enim appellarunt)* Inuincibilem, *iuſtum non fuit; ideoq; illa, Deo vindice, victa eſt. Vbi de Regno Angliæ ſit mentio, eius animam tunc in terris, nunc in cœlis regnantem* Reginam Elizabetham, *nunquam ſatis prædicandam, non poſſum non aliquo laudis præconio proſequi: ſed quod (prout inſtituti mei ratio poſtulat) ex ore Aduerſariorum proficiſcatur. Aduocatus.* [b] Ozorius præf. ante lib. de Relig. [b] Quid magis ſtupendum, quam mollem & delicatam Mulieris naturam, tantis eſſe virtutibus ornatam & inſtructam, vt totum regni pondus ſuſtineat, in eoque munere maxima cum laude verſetur, quod vix multorum hominum virtute, conſilio, fide, autoritate conficitur? *Addit* [c] Bizarus lib. hiſt. Genenſ. 23. *quoq; vir minime Anglus:* [c] Illud duntaxat obiter adiecero, Britanniæ regnũ nunquam ab vllo (aliorum pace dixero) vel retro actis ſeculis, vel Patrum, noſtraue memoria, maiori cum prudentia, ac FOELICITATE fuiſſe adminiſtratum. Dilemma. *Omnibus igitur penſitatis, hæc nota* externæ fœlicitatis, *ſi vere negetur, nulla eſt, ſin concedatur, vobis infœliciter ſuccedit.*

[d] Greg. Valent. Ieſ. Analyſ. lib. 1. cap. 9.
[e] Bell. quo ſupra §. Conſtat.

Secunda Hypotheſis Pontificios perſtringens.

Aduerſarius. [d] Res Catholicæ Romanæ amplum habent in omni genere fauſtum progreſſum. [e] In occidente ſemper

ſemper imperatores magis vel minus floruerunt, vt magis aut minus Romanæ Eccleſiæ addicti fuerunt. *Obiectioni huic tria hæc, viz. Imperatorem Romanum, Pontificem Romanum, ipſamque Romam opponimus, nihil hic opus erit præteritorum Imperatorum memoriam recolere, in nouiſſimorum ſeculorum exempla oculos conijciamus, tantum eorum qui Pontificis Romani nutui iamdiu ſe totos manciparunt.*

Imperator Romanus.

Aduocatus. [f] Quod vnum impedit Antichriſti aduentum eſt Imperium Romanum, quo euerſo VENIET ANTICHRITVS. *At dominante Pontifice (qui* [g] A Phoca Imperatore primùm obtinuit vt Roma Eccleſiarum omnium caput diceretur) [h] Vbi, quæſo nunc eſt Romana Monarchia? Vbi, qui in ea mundum regat, habemus? quam obſecro, nunc Roma ſuo Regi præbet obedientiam? *Certe quidem nullam præbet, imperat verò & imponit longè maximam:* [i] Volumus & iubemus. *Nimirùm, Imperator Pontificem peperit, ſed filius deuorauit Patrem. nam.* [k] Romanum Imperium IAM ferè DELETVM EST. *Quod ſi aliquem vel tenuiſſimum ſpiritum ducit, certe in Germania obtinet, at* [l] Cui nunc vix Germani obtemperant. *Hic vides Imperij Occidentalis fatalem occaſum, vbi Imperator, niſi titularis, nullus ſupereſt, quod non Catholica ſed Antichriſtiana Eccleſiæ eſt argumentum certiſſimum. Deinde, Imperatorem ſemper Turcis, tanquam Chriſtianorum munimentũ ſoletis opponere, ſed quo progreſſu?* [m] Dicitur Mahometes illud [n] paruulum cornu popter parua eius initia: NVNC autem eius Sectatores & Alumni, Turcas dico, TRIVM mundi partium magna ex parte IMPERIVM poſſident, Aſiæ, Europæ, Africæ, HODIE ſæuit in Chriſtianos. [o] Prouincias multas Europæ Turca occupat: & qui eas incolebant Chriſtiani, partim cæſi, partim acerbiſsimo ſeruitutis iugo ſubacti ſunt. *Ergo hæc nota, tantum abeſt vt Eccleſia Chriſtiana lucem aliquam præbeat, vt magis ei noctem quodammodò offundat.*

[f] *Bell. lib. 3. de Rom. Pont. cap.* 5. §. Deinde.

[g] *Platina, Polydor. vide ſupra lib. 1. cap.* 1. *cap.* 8. *ſect.* 3.

[h] *Faber Stapulenſ. comm. in* 2. *Theſſ.* 2.

[i] *Bulla omnium recentiorum Pontificum.*

[k] *Bell. lib. 2. de Rom. Pont. cap.* 2. §. Prædicit.

[l] *Coſterus Ieſ. in Enchirid.*

[m] *Pererius Ieſ. com. in Dan. cap.* 8.

[n] *Dan.* 7.

[o] *Epiſc. Roff. art.* 34.

Ad

* Nota 14. & in lib. 1. Fusius.

*Ad Romanum Pontificem transeamus. De quo * supra satis. Exemplum vnum duntaxat subiungam.*

Romanus Episcopus.

* Platina de vita Greg. 7.

Aduocatus. * Henricum ejusque fautores Anathematis vinculo colligo (inquit Pontifex Gregorius. 7.) atque iterum regiam ei potestatem adimo, interdicoque omnibus Christianis iuramento absolutis, quo fides Regibus semper dari consueuit, NE Henrico obtemperent, sed RODVLPHVM in Regem suscipiant. *Pontifex Henricum imperio priuare, Rodulphum tanquam germanum suum filium Imperatorem constituere conatur, res iure gladij dirimitur, principia vides, obserua successum.* [p] Rodulphus contra Henricum. 4. bella gerit, à quo PRAELIO VICTVS, abscissâ dextra manu clamat: fidem violaui, & condignam periurij mei mercedem accipio. *Qualis hic aduersus Pontificis seruum Rodulphum, talis aduersus Pontificem ipsum successus Henrici fuit.* [q] Henricus irritatus magis, Pontificis Gregorij censurâ, quàm monitus, Romam hostili animo proficiscitur, vrbem ingreditur; Pontifex haud satis populo fidens, in arcem se recepit, diu obsessus, Henricus alium Pontificem creat, discedente Henrico, Gregorius liberatur, et NON ita MVLTÒ POST MORITVR. *Alios Henricos duos inter se comparemus, Galliæ tertium, & octauum Angliæ, Reges.* [r] Henricus 3. Rex Galliæ (*Pontificis filius multò dilectissimus*) à Iocabita MONACHO INTERFECTVS obijt: at [f] Henricus 8. Rex Angliæ, reiectâ Romani Pontificis summâ autoritate, alias regulas colendi Dei in suam inducebat Angliam. *Et nemo non nouit quam hic Henricus tam Marte quàm Mercurio vir pollens, bellorum felicitate nobilitatus, res suas domi ac foras prospere administrauit. quicquid de Romano Episcopo fiat; Romanæ vrbi nihil nisi felix faustúmque licet ominari Icirco*

p Abbas Vspurgens. ann. Dom. 1080. & Helmoldus hist. Slau. cap. 29. & Cranzius Metrop. lib. 5. cap. 16. & Bonfinius lib. 3. Decad. 1.

q Platina de vita Greg. 7.

r Gallo-Belgicus tom. 2. lib. 10.

f Polyd. Virg. hist. Ang. lib. 27.

CAPVT. XXXVII.

Romam ipsam salutemus, ex loco Apoc.17.* [Ciuitas super septem montes.] Et *Apoc.18. [Babylon cecidit.]

* *Apoc.17.*
* *Apoc.18.*

ADuersarius. [a] Protestantes extrema malitiâ excæcati aduersus Romanam Ecclesiam vsque adeò insaniunt, vt SEPTEM MONTES literalitèr interpretentur, vt indè simplicibus persuadeant, Romam esse sedem Antichristi, cum tamen Angelus seipsum exponat, in vers. 7. Septem montes idem esse quod septem capita, & septem Reges. *O solos homines oculatos, scil. Aduocatus.* [b] Babylonem esse Romam ex textu confirmatur, quia nulli alij conuenire potest, quod dicitur septem capita, septem MONTES sunt: Constat autem Romam super septem montes fundatam esse, de quibus Virgilius. *6. Ænead.* [c] Apostolus eam significat vt manifestum est ex Cap.17.& 18.

[a] *Colleg. Anglo-Rhem. Annot. in Apoc.17.9.*
[b] *Ribera Ies. in Apoc.14. num.30.*
[c] *Vega Ies. cap. 13. com. sect. 2.*

Responsum 2. diluitur.

Aduersarius. [d] Per Babylon, quæ est ciuitas Diaboli, significatur vniuersa Societas Infidelium. [e] Sic Patres partim exponunt. [f] Ego respondeo cùm alijs Per Meretricem quæ sedit SVPER SEPTEN MONTES NON intelligi ROMAM, sed vniuersam Diaboli ciuitatem, quæ vocatur sæpè Babylon, & opponitur ciuitati Dei quæ dicitur Hierusalem. Per SEPTEM MONTES intelligi vniuersitatem superborum, & præcipuè Regum terræ. *Responsum dilutum atque euanidum. non significat, inquis,* Romam. *at Aduocatus.* [g] Dici potest, & meo quidem iudicio MELIVS intelligi Romam vt Patres exponunt. Si Babylon melius *Romam denotat, tum malè* non Romam. *sed.* [h] Babylonem esse Romam noster R. Bellarminus eruditè confirmat.

[d] *Colleg. Anglo-Rhem. annot. in Apoc. 14.*
[e] *Idem. Annot. in cap.17.5.*
[f] *Bell. lib.3. de Rom. Pont. cap. 13.* §. Nunc.
[g] *Bell. in eodem loco.*
[h] *Ribera Ies. comm. in Apoc. 14. num.30.*

Responsum vltimum tollitur.

[i] *Bell. lib.2. de Rom. Pont. ca.2.* §. Sed instat.
[k] *Ibid. lib.3. cap.13* §. Denique.
[l] *Colleg. Anglo-Rhem. annot. in Apoc.* 17.5.
[m] *Vega Iesuita com. in Apoc. cap.13. Rom.2. sect.17.*
[n] *Ribera Ies. comm. in Apoc. ca.14. Num.31.*
[o] *Num.40. & 45-46.53.55.*
[p] *Ibidem.*

Aduersarius. [i] Vrbem Romanam, quæ erat, tempore suo, ruituram Iohannes prædicit quia Romanum imperium delendum erat. [k] Loquitur Ioannes de Roma quæ ebria erat sanguine Martyrum, quod certè non habebat locum nisi in ea Roma, quæ, regnantibus Nerone, & Domitiano, Martyres trucidabat: sed si illa Mulier esset Roma Christiana, tamen ex eo, quòd per Antichristum desolabitur (vt ostendi) manifestè sequitur Romam non fore sedem Antichristi. [l] Patres per Babylonem partim Romam terrenam interpretantur, sed vt erat cum iam scripserat Ioannes, & cum Pagani Christianos persequebantur, tantũ igitur de Roma dictũ est, vt erat sedes Imperij: quod nunc ad Cathedram Petri accommodare summa est impudentia. [m] De Antichristo cõtra Hæreticos copiòsè disputat noster Bellarminus. *Benè est, & tamen vel vos-ipsos, quibus ille est* noster Bellarminus: *ad Bellarminũ ipsum in hac causa refellendũ nobis instar Aduocati locupletissimi esse possitis. dicite itaque, primo: Iohannes Romam paulo post ascensionem Christi præteritam significauit, an in nouissimis mundi seculis futuram? solam præteritam vester Bellarminus astruit: in hoc minime vester. Aduocatus.* [n] [Cecidit Babylon.] id est, præteritum pro futuro: & ἡ μεγάλη, vrbs ILLA MAGNA egregiè in ROMAM conuenit. *Mitte quod scio in Romam conuenit; dic quod rogo, in quam Romam; eamne quæ iamdiu fuit, an quæ multis seculis post futura erit?* [o] Roma in FINE SECVLI FVTVRA EST BABYLON. *Certumne est hoc?* [p] Diuinare me dicet quispiam, sed hunc ego oro vt præiudicium deponat, rem totam maturo Iudicio examinet, nec plus mihi credat, quam ratio, aut veritas persuaserit: erat Mater abhominationum, cum sæuiente Nerone, vno die Petrum & Paulum occiderat. & cap. 17. [Ostendam tibi damnationem meretricis magnæ:] hæc qui legit, de illis dicta putet, qui Ioannis tempore vixerunt, & est hoc quidem

dem verum, ſed de illis quoque dicuntur, qui EXTREMO MVNDI TEMPORE VIVERENT. vbi dicitur, [Cum Meretrice fornicabuntur] Et in cap. 18. Vbi de eius incendio ſcriptum eſt, [FLEBVNT, & PLANGENT ſuper eam.] Exite ex ea, non olim dicebat (inquit Spiritus) ſed NVNC cum vos ex ea exire iubeo ne ſimul pereatis. vt omnia confirmentur ſubijciam vaticina Sibyllarum, quibus manifeſte ruina Romæ, & incendia prædicta ſunt, & ſeptem illi montes nominati.

*Δὴ τότε καὶ γενεὴ δεκάτη μετὰ ταῦτα φανεῖται
Ἀνθρώπων, ὁπόταν. ————————
Ῥώμης ἑπταλόφοιο μέγας ἔσται πλοῦτος ὀλεῖται,
———————— ὑπὸ φλογὸς Ἡφαίστοιο. &
Ἐγγύς μὲν κόσμου τὸ τέλος. ——— *Nec non Ieſuita alius.*

Tunc ſanè Generatio Decima poſthac apparebit hominum: quando Romæ ſeptem vertices, magnæque diuitiæ Peribuntà Flamma vulcani propè mundi finem.

[q] Ioannes non loquitur de Impiorum multitudine ſub typo Mulieris & Babylonis, quia eam peculiaribus ſuis ſignis diſtinguit, vt Cap. 17. & 18. manifeſtum eſt. appellatur enim Babylon MAGNA illa ciuitas, & mentio fit ſeptem montium: deinde euerſio eius prædicitur Cap. 18. MERCATORES qui in Impiorum multitudine comprehenduntur LVGEBVNT PROPTER TORMENTA eius. quod NECESSE eſt ad extrema tempora ante mundi finem referre. quare expoſitionem COMMVNEM DESERERE cogimur, & aliam cogitare TEXTVI magis CONGRVENTEM; nimirum vrbem Romanam intelligi, non ſolum eam, quæ erat tempore Iohannis, ſed QVAE FVTVRA EST tempore Antichriſti, vt ex ſequenti capite conſtat. *rurſus.* [Exite ex illa] cum præceptum eſt fidelibus, vt ex illa exeant, ne ſimul in eius calamitate inuoluantur: profecto oſtenditur NON DE ROMA ILLA ANTIQVA cum nulli adhuc fideles erant; ſed de illa, quæ FLOREBAT in EXTREMO mundi TEMPORE.

[q] *Vega Ieſuita cap. 17. com. 2. ſect. 2. & ſect. 3. & cap. 18. com. 1. ſect. 4.*

Inſtantia remouenda.

Aduerſarius. [r] Erras Hæretice, (*ſic Gummarum Proteſtantem*

[r] *Coſterus Ieſ. Apolog. part. 3. cap. 2. pag. 39.*

ſtantem appellans) Antichriſtus neque de Eccleſia futurus eſt, neque in Eccleſia, neque in templis noſtris, vt Patres docent, ſed ex tribu Dan oriundus ſedebit Hieroſlymis. [r] Antichriſti ſedem fore Hieruſalem, non Romam, eſt veriſsima ſententia. *Imo falſiſſima. Aduocatus.* [t] Roma ante finem mundi futura eſt ſedes Antichriſti. [u] Officina omnis Idololatriæ. [x] Habitatio Dæmoniorum, & a fide Chriſti defectura. *Quid ex his, inquies? quid? attende.* Reſpondeo, * *inquis,* per ſeptem montes non INTELLIGI Romam. *At* dico, * *inquis,* melius INTELLIGI ROMAM. *Rurſus.* Impudentia eſt, * *inquiunt,* per ſeptem montes intelligi Romam, *At* Hunc ſenſum, * *inquiunt,* textus ipſe confirmat. *rurſus.* Intelligitur, * *inquis,* Roma, ſed Ethnica illa antiqua non poſt fidem receptam futura. *At,* Neceſſe eſt, * *inquiunt,* Romanam multis ſeculis futurã intelligi. *rurſus.* Roma, *inquis,* non erit Antichriſti ſedes. *At* erit, * *inquiunt,* Roma ſedes Antichriſti. *En igitur præclaram, ſcz. ſymphoniã veſtram: & tuam Bellarmine, inſignem oſcitantiam. Quod ad Alterum.* * Fœlicitas temporalis, *inquis,* diuinitus ijs collata, qui Eccleſiam defenderunt, eſt nota. *at.* Spiritus Sanctus cum dicit, * *inquiunt,* Cecidit Babylon, Cecidit Babylon, præterito tempore pro futuro vtens, Romam ſignificat, de qua ſic præcipit, [Exite ex ea.] *Ex hac Roma ruitura, quis non Romanæ quoq; cauſa fatalem quaſi cernat ruinam? Faxit igitur Deus, precor, vt Chriſtiani omnes, qui corpore nequeunt, nec corde velint, cum Roma coniungi, & qui Romæ degunt fideles, vt corde, ita corpore poſſint ab ea ſeparari.*

[r] *Bell. lib. 3. de Rom. Pont. cap. 13. §.* At nihilo-minus.
[t] *Colleg. Anglo-Rhem. annot. in Apoc* 17.
[u] *Ribera Ieſ. in Apoc.* 14.
[x] *Vega. Ieſ. com. in Apoc* 18. *com.* 1 § 4.
* *Bellarminus.*
* *Bellarminus.*
* *Colleg. Anglo-Rhemenſ.*
* *Ribera & Vega.*
* *Bellarminus.*
* *Ribera & Vega.*
* *Bellarminus.*
* *Rhemenſes, Ribera, Vega.*
* *Bellarminus.*
* *Colleg. Anglo-Rhemſ. Ribera, Vega.*

CAPVT. XXXVIII.

De vera & propriissima Nota Ecclesiæ.

De Nota Ecclesiæ ea agitur, quam Protestantes arctè tenent, accurateque defendunt, quæ est verbi prædicatio.

Status Controuersiæ.

[a] LVtherani & Caluinistæ visibilia quædam, & externa signa Ecclesiæ statuunt, nimirum, prædicationem verbi Dei, & Sacramentorum administrationem: & constanter docent, vbicunque hæc signa conspiciuntur, ibi esse etiam veram Christi Ecclesiam. [b] Et in hac externa bonos & malos inueniri. [c] Fatentur suas Ecclesias non carere næuis, tamen verbum Dei esse notam, licet aliâs magis aliâs minùs purè prædicetur. [d] Nec volunt solum verbi Dei prædicationem esse notam Ecclesiæ; sed prædicationem & receptionem, vbi etiam auditur & creditur. *Animaduertendum est aliam in Fundamentalibus fidei principiis, aliam in aliis: quæ ad fidem pertinent, doctrinæ puritatis rationem esse habendam, quarum prior ad* esse *& constitutionem Ecclesiæ, altera ad eius perfectionem duntaxat requiritur: sicut igitur non omnia corporis vulnera mortem inferunt, ita nec quæuis fidei corruptio Christianis interitum adducit. Iam vero quantum in Protestantium causa defensione tam respondendo, quam argumentando possimus, experiemur. age Disputa.*

[a] *Bell. lib. 3. de Eccles. Milit. cap.* 10. §. Lutherani.

[b] *Idem cap.* 2. §. secundò docet.

[c] *Ibid. lib.* 4. *cap.* 2. §. Iam verò.

[d] *Ibidem.*

1. *Obiectionis Solutio.*

Aduersarius. [e] Agam tribus argumentis. 1. Notæ debent esse propriæ non communes; si enim velim designare

[e] *Bell. lib.* 4. *cap.* 2. §. Ac primum.

nare certum hominem tibi ignotum, vt mox, cum videris, eum discernas, non debeo illum designare per notas, quæ sunt ei propriæ secundum rem, tamen non sunt propriæ opinione aliorum, cum multi eas vendicare soleant; sic enim nunquam ille, qui quæritur, inueniretur. Iam vero sincera verbi prædicatio est nota omnibus, etiam Hæreticis communissima, saltem opinione ipsorum: Quæ enim secta vnquam fuit, quæ non diceret se habere synceram prædicationem veritatis? Ergo hæc non est nota Ecclesiæ. *Antecedens est falsum: quippe duplex est rei alicuius agnoscendæ ratio; vna diligens quidem & accurata: altera adumbrata & leuis; priorem hominum vulgus, posteriorem non nisi θεοδίδακτοι, & in sacris literis exercitati consectantur. prior est perinde quasi velis hominum ex pileo, calceis, toga aliisque accidentibus, quibus exterius homines vestiri solent; aut Philosophum ex barba, vultu, habitu, gestu definire. Alterius vero cognitionis argumenta sunt necessaria non ὀνοματώδη, sed οὐσιώδη; vt cum Medicum ex principiis artis Medicæ examinamus, non satis erit dicere, se veram artem Medicam profiteri, nisi scientiam suam ex Theorematis veris demonstrare possit: alioqui quam tu, obsecro, notam profers, non aliis sectis communem, saltem opinione ipsorum? an Catholicorum nomen? at Aduocatus.* [f] Omnis hæresis velit videri & Dici Catholica: [g] Priscis temporibus Catholicæ fidei propugnatores Augustinum, Hieronymum, & alios Orthodoxos Patres Hæreticos appellabant. *An antiquitatem? at* [h] Diuinarum Scripturarum summa est Antiquitas. [i] Scripturas autem Hæretici omnes iactant. *An Durationem? at* [k] Antichristus fuit in membris suis tempore Apostolorum. [l] Et vsque ad aduentum Christi durabit. *An Amplitudinem, & Multitudinem Credentium? at.* [m] Ariana hæresis longe lateque per omnes Christianismi partes dominabatur: & Antichristo in fine omnes Gentes adhærebunt. *An Episcoporum succcessionem? at.* [n] In Patriarchalibus sedibus hæreticis adhuc manet personalis successio Episcoporum. *Num conspirationem cum Doctrina Ecclesiæ antiqua? at* [o] Protestantes (*Aduersarii*

[f] *Bell. vide supra lib. 1. Nota 1. cap. 7.*
[g] *Lindanus supra ibid.*
[h] *Valent. supra in Nota Antiquitatis.*
[i] *Bell. lib. 3. de verbo Dei ca. 3.*
[k] *Episc. Espens. supra Nota 3. cap. 12.*
[l] *Caietanus ibid.*
[m] *Valent. Ies. & alii supra Nota 4 cap. 15. & 16.*
[n] *Bell. supra in Nota 5.*
[o] *Stapletonus supra Nota 6. Reliqua in Notis singulis ostenduntur.*

rij vestri) primos quingentos annos veritati concedunt. *Quid attinet notas reliquas persequi? Consensum Doctorum, vitæ, doctrinæque sanctitatem, atque efficaciam, virtutem Miraculorum, Prophetiarum donum, externam fœlicitatem. De quibus singulis perditissimi hæretici, de multis etiam Ethnici, opinione sua (vobis fatentibus) sæpe multumque gloriabantur? Itaque non ex opinione hominum; sed ex rei veritate vera rei notitia metienda, definiendaque est.*

CAPVT. XXXIX.

Obiectionis 2. solutio.

A*Duersarius.* [a] Nota debet esse notior re cuius est nota, at vera prædicatio est vera Scripturarum interpretatio; at veram Interpretationem verbi ex Ecclesia cognoscimus: Ergo Ecclesia est notior? *Respondeo. Vera Interpretatio per Ecclesiam quidem, sed ex suo natiuo lumine illustrata nobis innotescit. Aduocatus.* [b] Trapezitis comparati sunt Scripturarum studiosi (inquit Chrysostomus) scientes quod bonum est retinere, vt si quis sit nummus adulterinus, & non habens figuram Cæsaris, reprobent. *De hoc iam* * *infra pauca attingemus, aliâs in disputatione de Iudice pleniùs de eo tractaturi. Tu assumptionem confirmas. Aduersarius.* [c] Notior esse debet Doctor quàm doctrina. Ergo Ecclesia est potius nota veræ prædicationis, quàm est vera prædicatio nota Ecclesiæ. *Respondeo ex scholis, Aliam esse notionem confusam, aliam verò certam, & exploratam: secundum priorem est doctor notior Doctrinâ, secundum alteram, vt sit verus Doctor ex doctrina, vt verè Grammaticus ex Grammatica cognoscendus. Aduocatus.* [d] In * Ioh. 10. [Oues meæ vocem meam audiunt.] Et Cauete quid audiatis, et in illis verbis, [Ex fructibus cognoscetis eos.] Ait Dominus, id est, ex DOCTRINA, vt volunt Chrysostomus, Theodoretus, Vincentius: verus & Orthodoxus Pastor NON EX PERSONA, quam gerit, dignoscendus, quia

[a] Bell. lib. 4. de Eccles. Milit. cap. 2 §. Secundò Notæ.

[b] Episc. Espens. com. in Titum ad finem.

* Infra.

[c] Bell. quo supra.

[d] Staplet. lib. de doctr. princ. cap. 5.

* Ioh. 10.

* *Matth.* 16.
* *Iansen. concor. in hunc locum. Stella in Luc.* 12. & *Maldonat. Ies. com. in Matth.* 23.
* 1. *Thess.* 5.
f *Aquinas & Caietanus in loca.*
g *Bell. supra Nota* 1.

quia ex Pastore fieri possit Lupus. & Scriptura alia, [* Cauete de fermento Pharisæorum.] e Id est, de Doctrina, quæ mandatis Dei aduersatur. *Rursus alia.* [* Omnia probate, quod bonum est tenete.] f Id est, ex Confessione DOCTRINA discernitur inter spiritum Christi, & Antichristi. *Iam tuis te laqueis constrictum dabo.* g Ecclesia Catholica (*inquis*) non est, quæ non tenet fidem Catholicam. *Et rursus.* Catholica est (*inquis*) quæ cum doctrina Apostolorum, Hæretica verò, quæ cum doctrina hæreticorum conspirat. *Propositio, qua Catholicam fidem, & doctrinam Apostolicam à vera Ecclesia, inseparabilē facis, vel vera est vel falsa; si falsa, quomodò Ecclesia hæretica non dici possit Catholica? sin vera, quomodò vera doctrina, id est, vera prædicatio erit nota inseparabilis veræ Ecclesiæ?*

3. *Obiectionis solutio.*

h *Bell. quo suprà.* §. Tertiò veræ.
i *Vulgata editio in textu.* 1. *Cor.* 15. 12.
k *Arias Mont. in præfat. in Com. in Gal.*
* *Gal.* 1. 6.

Aduersarius. h Veræ notæ sunt inseparabiles à vera Ecclesia: at Ecclesiæ Corinthiorum, & Gallatarum, ad quas Paulus scripsit, erant veræ Ecclesiæ, & tamen Corinthij negabant articulum Resurrectionis & Gallatæ docebant legem Mosis necessariò seruandam esse cùm Euangelio: Ergo vera prædicatio non est nota Ecclesiæ. *Respondeo. Non omnes Corinthij, aut Gallatæ, sed pauci admodum in istis erroribus demersi fuerunt. Aduocatus.* [i Si Christus prædicatur, quod resurrexerit à mortuis, quid est quòd QVIDAM dicunt in vobis, Resurrectionem mortuorum non esse?] *De Gallatis.* k Nonnulli ex Iudæis pseudapostolos suos VNVM AVT PLVRES, absente Paulo submiserunt, vt hæresin docerent. *Id quod textus ipse non obscurè innuit.* *[Sunt ALIQVI, qui vos conturbant.] *Vbi Apostolus distinguit inter* Aliquos (*Pseudapostolos,*) & vos (*Gallatas*) *tanquam inter Ecclesiæ hostes, & ipsam Ecclesiam, quæ duo tu inconditē confundis. Tria hæc, quæ sunt tua illa, quæ obijci possint omnia, obiter diluimus: mox infra vera plenius.*

CAPVT.

CAPVT. XL.

Protestantes Argumentorum, quibus Nota sua confirmetur, tria genera adducunt. 1. Scripturarum. 2. Patrum. 3. Rationum firmamentis nititur. Scripturarum præcepta & exempla proferunt.

Præcepta.

* MAtth. 7. [Ex fructibus eorum cognoſcetis eos] *(Prophetas.) Aduoc.* [a] Per fructus, hoc in loco, intelligit DOGMATA, QVIBVS falſi DOCTORES à veris dijudicantur, vt Patres exponunt. *Locus ſecundus.* * Ioh. 5, [Scrutamini Scripturas, ipſæ ENIM ſunt, quæ teſtimonium perhibent de me.] *Aduocatus.* [b] Iam affert Chriſtus teſtimonium MAIVS teſtimonio Ioannis, vt Iudæi tergiuerſari omninò nequeant; TESTIMONIVM SCRIPTVRARVM. [c] Scripturæ veteris Teſtamenti manifeſtè loquuntur de Chriſto. *Diſputo. Eodem argumento noui Teſtamenti hæredes corpus myſticum Eccleſiam, quo eius caput Chriſtum veteris teſtamenti filij poſſunt, ac debent diſcernere: at Iudæi potius ex Scripturarum autoritate, quam ipſius Eccleſiæ Meſſiam Chriſtum tenebantur agnoſcere, & certè quidem tenuerunt. Ergo, &c. de his iam * ſupra. Res exemplo elucidatur.*

* *Matth. 7.16.*
[a] *Stapletonus lib. 10. de doctr. princip. cap. 1.*
* *Ioh. 5.*
[b] *Ianſenius Con. in Ioh. 5.*
[c] *Lyranus in hunc locum.*
* *Supra.*

Exemplum.

* Math. 27. [Omnes Principes, Sacerdotes & Seniores populi *(vt eſt apud Euangeliſtas)* Scribæ conciliũ inierunt, vt Chriſtũ morti traderent.] *Aduoc.* [d] Tria hominũ genera Iudæorum Concilium efficiebant, Principes, Sacerdotes, Scribæ: & turba populi clamant. Tolle, crucifige eum. *at* * Act. 17. [Scrutantes Scripturas.] *Aduocatus.* [e] Nimirum

* *Matth. 27.*
[d] *Maldonatus Ieſuita in eum locum.*
* *Act. 17.*
[e] *Arias Mont. com. in eum loc.*

mirum. Iudæi Thessalonicenses probabant, vtrum ea quæ Apostolus prædicauerat cum Scripturis Propheticis conuenirent, & postquam omnia in Scripturis explorassent, sequitur in textu: Crediderunt. *Qui tantum Ecclesiæ voci nitebantur Christum* crucifixerunt: *qui in diuinarum Scripturarum autoritate acquiescebant, in Christum crediderunt. Ergo Scripturarum vox, ad fidem discernendam, tutior est interdum quam ipsius Ecclesiæ.*

Exemplum. 2.

*Act. 2. * Erant perseuerantes in doctrina Apostolorum, & in communicatione panis. *Aduocatus.* [f] In his describuntur mores primitiuæ Ecclesiæ: vna est perseuerare in sana doctrina, in quo commendatur fides Thessalonicensium, quod * Euangelij verbum scripsissent, NON VT sermonem HOMINVM SED VT VERBVM DEI, in eoque persisterent. est euidens signum pij, & sacri cordis, ardenter verbum Dei desiderare. Huic qui non obedit facilè seducitur, vt Eua, hæc enim vna causa est erroris, quod plus fidei adhibemus rationi nostræ, quam expresso verbo Dei. Alterum est, quod DOCTRINAE DIVINAE SACRAMENTA SVNT ANNEXA. Perseuerarunt in fractione panis, hoc est, in vsu frequenti Sacramentorum. Confer iam dicta ad huius seculi mores, & facile perspicias quantum à pristinæ Ecclesiæ statu declinauerimus. *Vides duo expressa signa Ecclesiæ veræ:* Susceptionem verbi *Dei, & piam* Sacramentorum communionem. *Vestram autem Ecclesiam nonnihil (Fratre vestro iudice) in vtrisq; iamdiu ab antiqua synceritate defecisse. Sequitur.*

[f] *Iohannes Ferus com. in Act. 2.*

* *2. Thess. 2.*

Patronorum Autoritas.

Aduersarius. [g] Dicit * Augustinus: Ego verò Euangelio non crederem, nisi me Ecclesiæ Catholicæ commoueret autoritas. [h] Respondent Protestantes, hoc Augustinum dixisse

[g] *Bell. lib. 3. de verbo Dei. cap.* 8. §. Augustinus.

* *Lib. contra ep. Funda. cap. 5.*

[h] *Staplet. in lib. 2. de Autor. Scrip. cap. 8.*

dixisse de se, cum adhuc erat ipse Manichæus, nimirum eum Ecclesiæ autoritate tunc fuisse commotum, vt Euangelio crederet, vt esset Catholicus: at tam abesse eidem Augustino iam facto Catholico, vt Scripturis non crederet, vt potius Ecclesiam desereret, quam Euangelio non crederet: ergo maioris apud Augustinum momenti fuisse, Scripturarum quam Ecclesiæ, autoritatem. Falsò omninò, nam sensus est, quod ad me attinet, nisi me IAM Catholicæ Ecclesiæ autoritas commoueret, nec NVNC quidem Euangelio crederem. [i] Itaque frigida est omninò isthæc Protestantium solutio, qui hunc sensum ponunt de PRAETERITO, Ego nunc non essem Christianus, nisi me commouissent suis persuasionibus Christiani; quia de PRAESENTI omnino agit Augustinus. *Hoc celeberrimum Augustini testimonium.* [k] *Bellarminus, Stapletonus,* [l] *Costerus,* [m] *Possuanenses.* [n] *Turrianus,* [o] *Valentianus,* [p] *Gretzerus,* [q] *Armandus, & Iesuitæ vniuersi, seu Achillē suum, Protestantibus obijciunt quod faciunt vt nemo ferè sit apud eos tam Tyrunculus, quin illud ad verbū ediscere cogatur: quo instructus non dubitet cum quouis hoste veterano manus conserere. at Protestantium Responsum, Pontificiorum primariorum cum ingenuæ confessiones, tum etiam rationes eruditè corroborant. Aduocatus.* [r] Augustino negotium erat cum Manichæis, qui absque controuersia suo cuidam Euangelio credi volebant: Rogat Augustinus ecquod facturi sint, si in hominem incidant, qui NE quidem Euangelio CREDAT, quo genere persuasionis sint eum in suam sententiam adducturi, certè SE affirmat, NON aliter *(de præterito)* POTVISSE adduci, quam Ecclesiæ autoritate victum: NON itaque docet in Ecclesiæ autoritate fundatam esse Euangelij fidem. Agit enim Augustinus quomodo INFIDELES ad credendum adducantur. *De quali credente loquatur Augustinus abundè constat; cuius insuper Ecclesiæ autoritatem asserat, discutiamus: non intellexit solam illam Romanam, sed Ecclesiam ipsam primitiuam.* [s] Loquitur Augustinus de Ecclesia illa, quæ FVIT ab INITIO fidei Christianæ. [t] Au-

[i] *Bell. quo iam suprà.*
[k] *Iam suprà.*
[l] *In Enchirid.*
[m] *In Thesibus.*
[n] *Aduersus Sadaelem.*
[o] *In Analysi.*
[p] *In Coll. Ratisb.*
[q] *Epi. ad Camierum.*
[r] *Melch. Canus loc. Theol. lib. 2. cap. 8. vide plura infra in cap. vltimo.*
[s] *Driedo. de varijs Dogmat. lib 4. cap. 4.*
[t] *Gerson de vita animæ.*

gustinus Ecclesiam ibi sumit, *(vir Pontificius ex professo refutans superius Iesuitarum commentum)* pro ECCLESIA PRIMITIVA Fidelium, qui Christum viderunt, & audiuerunt, & eius testes extiterunt. *Ex quo facile quis rigidum stuporem vestrum deploret, quòd quanta Autoritas ab Augustino Ecclesiæ tribuitur, eam totam vos Ecclesiæ vestræ Romanæ arrogare soletis, cum tamen in quæstione magni momenti Græcæ Ecclesiæ autoritatem Augustinus Romanæ anteponit. Aduocatus.* [u] Augustinus cum aliquos Latinos hanc Epistolam non recipere audisset, MALLE se, dixit, ORIENTALIVM ECCLESIARVM sequi autoritatem, apud quos nulla vnquam fuit de hac Epistola ambiguitas. *Quatenus autem Ecclesiæ credidit.* [x] Augustinus de Ecclesia vt causa præponente, non vt FVNDAMENTO fidei loquutus est. [y] Non est Ecclesiæ autoritas ratio per se mouens ad credendum, sed causa SINE QVA NON crederemus, sicut Augustinus cum dixit: Ego non crederem, &c. *Has istorum Aduocatorum confessiones infrà rationibus firmabimus aliorum, nunc pro Augustini interprete ipsum introducemus Augustinum.* [a] Non intestatus Christus mortuus est, tamdiu de hæreditate contenditur quoad TESTAMENTVM proferatur in publicum, his prolatis omnes tacent. [a] Si quis contra voluntatem Testatoris fecerit, hæreditate careat, ego verba recito Testatoris. *Hic de Christi hæreditate, Ecclesia vera, vobiscum protestantes contendunt, Illi Testatoris instrumentum Dei verbum proferendum esse serio monent; vos negatis, & notas, nescio quas alias, sæpe suppositias semper dubias nobis obtruditis. Hûc hûc quæso viri doctissimi, videlicet ad Testatoris voluntatem, vnanimiter prouocemus, si veri Hæredes Christi esse volumus: quod Patres alij vniuersi iuxta cum Augustino palam vendicant. Athanasius.* [a] Si discipuli estis Euangeliorum per Scripturas incedite, dicente Domino: [Si permanseritis in sermone meo, verè mei discipuli eritis.] [a] Ecce nos de Scriptura loquimur, candelam super candelabrum collocantes. *Ignatius.* [a] Omnis qui docet præter ea quæ mandata sunt, habeatur

Notandum.

[u] *Senensis Bibl. lib. 7 in fol. Ob. de hac epist. ad Heb. pag. 605.*

[x] *Aquinas 2. 2. qu. 1. Art. 7.*

[y] *Canus quo iam supra.*

[a] *August. in psal. 21.*

[a] *Idem de quinque Hæresibus.*

[a] *In Incarnat. Dom.*

[a] *Idem Orat. 2. contra Arian.*

[a] *Epist. ad. Heronem. 10.*

beatur pro Lupo, quamuis IEIVNET, siuè SIGNA edat, siuè PROPHETET. *Ambrosius.* * Si-qua est Ecclesia, quæ FIDEM RESPVIT DESERENDA est, Petra tua Christus est; fides fundamentum Ecclesiæ, si in petra fueris, in Ecclesia eris. *Basilius.* * Non faciendum Schisma ab ea Ecclesia, quæ Deum colit in Spiritu & VERITATE. *Chrysostomus.* * Vbi est fides, ibi est Ecclesia; vbi non est fides, ibi non est Ecclesia. *Et.* * Cum hæresis, quæ est exercitus Antichristi, obtinet, nulla est Ecclesiæ probatio nisi TANTVMMODÒ per SCRIPTVRAS. *Alia testimonia aliorum classes ferè singula suppeditant & horum tractationem vberiorem proximus Tomus (Deo propitio) de Scripturarum Indice explicabit. Interim ex limati ingenij & antiquæ fidei viro concludemus. Aduocatus.* [a] Vincentius Lyrinensis PRIMAM regulam discernendi veram Ecclesiam ab hæretica ponit SCRIPTVRARVM AVTORITATEM.

* *Lib. 6. cap. 9. in Luc.*
* *In Psal. 80.*
* *Hom. 6. in Matth.*
* *Hom. 16. operis imperfecti in Matth.*
[a] *Sixtus Senens. Biblioth. lib. 6. Annot. 104.*

CAPVT. XLI.

Rationum momenta quibus hæc veritas corroboratur.

Ratio. 1.

DOctrina falsa est inseparabilis, & clarissima Nota falsæ Ecclesiæ. Ergo vera vera. Antecedens probatur. Aduocatus.* [a] Ecclesiæ Patriarchales, quamuis habuerint successionem Episcoporum ordinariam, QVIA tamen habuerint per longa tempora Episcopos manifestè HAERETICOS, non fuerunt Ecclesiæ Catholicæ. [b] Sectariorum Ecclesia ex eo hæretica esse deprehenditur, QVIA antiquis hæresibus patrocinatur. *Consequens tum Schola logica approbat, tum etiam Theologica confirmat.* * Ioh. 10. [Oues meæ vocem meam audiunt: vos non auditis quia non estis ex ouibus.] [c] Ac si argumentaretur Christus. Omnes oues meæ vocem meam audiunt, VOS NON auditis. ERGO non

[a] *Bellar. lib. 4. de Eccles. Milit. cap. 8.*
[b] *Bellar. suprà Nota. 6.*
* *Ioh. 10.*
[c] *Maldonatus Iesuit. Com in eum locum.*

non estis oues meæ. *Ergo sicut veritatem Christi non audire,* NON Oues, *ita eam audire,* Oues *Christi arguit.*

Ratio. 2.

Quâ Notâ præcipua aliæ omnes, quatenùs veræ sunt, necessario dijudicandæ sunt: ea est propriissima Nota Ecclesiæ: at ex doctrina vera notas vestras præcipuas alias omnes necessariò dicernimus; Ergo hæc est nobilissima, & inseparabilis Nota Ecclesiæ. Maior per se constat, Minor ex præcipuarum notarum inductione probatur. 1. *inquis, est* Nomen hoc, Catholica: *at primò affirmatiuè. Aduocatus.* [d] Catholicus est qui VERAE FIDEI non cuiusquam præponit autoritatem. *Secundò negatiuè.* [e] Ecclesia Catholica NON est, quæ non profitetur fidem Catholicam. *Ergo fides vera est character veri Catholici. Patronus.* [*] Neque enim Catholicis Episcopis credendum est, si quid contra Scripturas DOCENT. 2. *Inquis, est* Antiquitas: *at. Aduocatus.* [f] Sanctarum Scripturarum summa est Antiquitas, ex HIS sumunt DOCTORES, quicquid Verius, &c. *Ergo Doctrina Scripturarum est antiquæ veritatis symbolum exploratissimum. Patronus.* [*] Antiquior omnibus est veritas, præstructâ diuina literatura. 3. *Inquis, est* Duratio. *at Aduocatus.* [g] Multi erant Antichristi tempore Apostolorum, & Antichristus ipse durabit vsque ad aduentum Christi, tum spiritu SERMONIS EVANGELICI destruetur, qui ad finem PERSEVERABIT. *Patronus.* [*] Erit apostasia à fide. *Non, igitur, omnis sermo, sed solus Euangelicus est durationis Catholicæ nota duratura.* 4. *inquis, est* Amplitudo, siuè multitudo credentium. *at Aduocatus.* [h] Vel vna prouincia, si TENET VERAM DOCTRINAM, verè, & propriè dicitur CATHOLICA. *Patronus.* [*] De ORTHODOXIS dictum est, [PAVCI electi] *Ergo non nomen* Catholica *doctrinæ Catholicæ, sed Catholica doctrina, etiam in exigua multitudine, est veri nominis verum & proprium Characteristicon.* 5. *inquis, est* Succesio Episcoporum. *at. Aduocatus.* [i] Succesio vera

[d] *Ederus suprà, ex Lyrinensi. Nota* 1.
[e] *Bellar. ibidem & alij.*
[*] *August. suprà Nota* 1.
[f] *Valent. Iesuita & alij suprà Nota* 2.
[*] *Tert. ibidem.*
[g] *Caietanus, & alij sup. Nota* 3.
[*] *Ambrosius, & alij ibidem.*
[h] *Bellar. suprà. Nota* 4.
[*] *Iustin. ibid.*
[i] *Bellar. suprà. Nota.* 5.

vera NON eſt, quam HAERESIS interrupit. [k] Succeſſionem perſonalem non moramur, dummodò doctrinam Scripturis conſentientem oſtendere poſsimus. *Patronus.* [*] Succeſsio ſedis eſt nomine tenus ſucceſsio, NISI FIDEI habeat VERITATEM. *Ergo vera Doctrina eſt vera ſucceſſionis ampliſſimum teſtimonium. 6. inquis, eſt* Conſpiratio cum doctrina antiqua. *An quia antiqua eſt? non. Aduoc.* [l] Sectarij cum ANTIQVIS HAERESIBVS conſentiunt. *An quia vera? omninò.* [m] Vera eſt quæ doctrinã APOSTOLICAM retinet. *Ergo tutiſſima Ratio diſcernendi inter Conſpirationẽ Catholicã, & Hæreticã Coniurationem eſt ſola doctrina Apoſtolica. 7. inquis, eſt* Vnitas cum ſummo Paſtore Romano Pontifice. *at. Aduocatus.* [n] Papa poteſt eſſe Hæreticus, & tunc non tenemur eum ſequi. [o] Quicunque Doctor contra Chriſti DOCTRINAM aliquid tenet, reijciendus. [p] Audire Chriſti vocem eſt nota eorum, qui ſunt cum Paſtore. *Patronus.* [*] Chriſtus eſt ſolus, quem nemo deſerrere debet. fides imprimis Eccleſiæ quærenda eſt, ſi qua eſt Eccleſia, quæ veram fidem reſpuit, deſerenda eſt. *Ergo doctrina vera eſt vera vnitatis cum ſummo Paſtore animarum Chriſto Ieſu ſignum certiſſimum. 8. inquis, eſt* Sanctitas doctrinæ. *bene habet, Ergo doctrina ſancta (cuius fons ſacratiſſimus eſt diuina Scriptura) eſt ipſiſſima Nota Eccleſiæ. 9. inquis, eſt* Efficacia Doctrinæ. *an quia Efficax? nequaquam. Aduocatus.* [q] Eſt quoque aliqua efficacia erroris. *Ergo tantùm, quatenus vera, veram Eccleſiam demonſtrat. 10. eſt, inquis,* Sanctitas vitæ primorum Doctorum. *At non per ſe nota eſt. Aduocatus.* [r] Donatiſtæ vitæ ſanctitatem profitebantur. *Vnde igitur?* [ſ] Certum eſt non poſſe diſcerni doctrinam ex opere, ſed ex DOCTRINA veri Paſtores noſcuntur, vt Chriſtus docet. [Quæ dicunt facite.] [t] Eccleſia ſancta dicitur propter PROFESSIONEM doctrinæ, quæ nihil mali continet. *Ergo doctrina ſancta eſt Nota certiſſima Eccleſiæ. 11. eſt, inquis,* Gloria miraculorum. *at. Aduoc.* [u] Falſa miracula ex fine diſcernenda ſunt, quia aliqua fiunt ad ſeducendum. *et.* [x] Animaduertendum eſt falſa miracula, fieri vel ad ambitionem,

[k] *Sta[illegible] ibid.*
[*] *Nazianzenus ibidem.*
[l] *Bell. ſuprà Nota 6.*
[m] *Idem ibidem.*
[n] *Card. Cuſan. ſuprà Nota. 7.*
[o] *Aquinas ibid.*
[p] *Tolletus Ieſ. ibidem.*
[*] *Ambroſius ibidem.*
[q] *Caietanus & alij, ex Theſſ 2. ſuprà Nota 9.*
[r] *Alphonſus.*
[ſ] *Bellar. ibid.*
[t] *Bellar. lib. 4. de Eccleſ. Milit. cap. 4.*
[u] *Bellar. ſuprà Nota 11.*
[x] *Valent. Ieſuit. Analyſ. lib. 1. cap. 7.*

tionem, vel ad EVANGELICAM DOCTRINAM oppugnandum. Hoc obseruari debet ne falsis miraculis seductorum moueamur. *Patronus.* [x] Doctoribus, cum talia edunt, credendum NON est, si aliquid DOCENT, quod pietati repugnat. *Ergo, Doctrina vera nobis innotescat oportet, priusquam hanc notam admittere nobis liceat. Deniq; 13. est, inquis,* Lumen Propheticum. *an vt nunquam fallat? Aduocatus.* [y] Prophetæ Dæmonum aliquando vera prædicunt, sed vt decipiant. *Quomodo verò vera esse discernamus?* [z] Si fiant in testimonium veræ fidei. *Patronus.* [a] Etsi quis vera prædixerit, NON tamen sequitur eius doctrinam esse amplectendam, si aliquid docuerit quod EXPRESSO DEI VERBO repugnat. *Ergo doctrinæ veræ prædicatio, & susceptio est summa, & sola, propria, perpetua, infallibilis Nota Ecclesiæ.*

[x] *Theod. sup. in Nota 12.*
[y] *Aquinas, & alij sup. nota 13.*
[z] *Bellar. ibid.*
[a] *Vinc. Lyrinen. ibid. in fine.*

CAPVT. XLII.

Ratio 3.

SI ijs, qui Scripturas agnoscunt, Scriptura certius, atq; illustrius Ecclesiam demonstrat, quàm Ecclesia Scripturam; tum Scripturarum doctrina maximè obtinere debet, ad distinguendam definiendamq; Ecclesiam. at Aduocatus. [a] Ex hypothesi SCRIPTVRA est notior, quam Ecclesia: quando scz. SCRIPTVRA est RECEPTA CLARE, loquitur de ipsa Ecclesia. [b] Non nego quin aliquando cōtingere possit, vt ex Scriptura Ecclesia probetur, sitque illa ex HYPOTHESI NOTIOR, quam hæc: quando, nimirum, est Scriptura recepta, & clare loquitur, & oritur quæstio de Ecclesia. *Cum igitur,* [*] *Protestantes Hypothesin, Scripturarum autoritatem tenent, & venerantur, in hoc vestro cum Protestantibus negotio, notæ aliæ prætermittendæ vobis fuerunt, & sola Scripturæ autoritas proferenda atq; premenda: hoc, celeberrimum Augustini* [*] *testimonium satis confirmabit. Aduocatus.* [c] Non certius videre possumus de Ecclesia, & Euangelio,

[a] *Bellar. lib. 4. de Eccles. Milit. cap. 3. §.* Dices saltem.
[b] *Armandus epist. ad Camier. pag. 29.*
[*] *Vide suprà.*
[*] *suprà.*
[c] *Nicolaus de Clamingijs in Disp. de Mater. gen. Conc. vt est in fasc. rerum expetendarum. fol. 197.*

Euangelio, quod altero excellentioris sit autoritatis, quam *Notandum.* si demus fieri posse, vt aliquid euangelio contrarium Ecclesia statuat. quod etsi fieri non posit, tamen enucleandæ veritatis gratia fingamus fieri posse. putas in hac causa Augustinum, cum dixit, Non crederem nisi me Ecclesiæ autoritas commoueret, &c. pro statuto Ecclesiastico fidem fuisse Euangelij reiecturum? absit, cum præsertim dicit Apostolus:* Etsi vel Angelus de Cœlo aliud Euangelium *Gal. 1.* prædicaret, Anathema esto. Manichæi, contra quos agit ibi Augustinus, Scripturas sacras pro arbitrio suo accipiebant, vetus Testamentum pro maiori parte repudiabant. *Quid igitur tandem?* [d] Nostræ fidei ascensio humanis causis, & incitamentis non nititur, quæ scilicet fides acquisita est, ne igitur mens nostra vacillet, altius petenda est, quam ab hominis vel ratione, vel autoritate, sacræ Scripturæ autoritas, vt si mihi omnes, qui me anteà docuerunt, imo adeo Angeli cælorum, iuxta Pauli præscriptum, mihi astruerent oppositũ eius, quod fide teneo, non ex eo fides mea labefactaretur. quia Apostoli, & Prophetæ RESOLVEBANT fidẽ suam vltimo NON IN HVMANAM, SED IN DIVINAM AVTORITATEM, & eadem erit ratio fidei nostræ formalis. Confirmatur. * Exod. 14. [Crediderunt Domino, & seruo ejus Mosi] non dixit: Crediderunt Mosi, & Domino. & Apostolus. * [Accepistis verbum fidei, NON vt verbum hominis, SED sicut est, reuerà verbum Dei] & * Ioh. 5. [Si testimonium hominis accepimus TESTIMONIVM Dei MAIVS.] *Quid insuper?* [e] Quamuis non nisi per Ecclesiam reuelantem Deum teneamus, tamen non cum Durando in Ecclesiæ voce acquiescimus, ita vt in Ecclesiæ vocem, vt supremam autoritatem, fides nostra desinat, sicut Scholastici quidam incautiùs, & imperitiùs tenuerunt. *Quid ex his? animaduerte.* [f] Illud nescio an sit argumentum omnibus argumentis MAIVS, quod qui VERE Christiani sunt, ita se animo diuinitus affectos esse sentiunt, vt PRAECIPVE quidem propter NVLLVM argumentum, quod vel hactenus fecimus, vtpote

[d] *Melch. Canus loc. Theolog. lib. 2. cap. 8.*

* *Exod. 14.*

* *1. Thess. 2.*

* *Ioh. 5.*

[e] *Stapleton. de princ. doctr. Controuer. 4. lib. 8. cap. 20.*

[f] *Gregorius Valent. Iesuita lib. 1. de Analy. fidei. cap. 20.*

Numerum Martyrum, Efficaciam doctrinæ, Miracula, Aduersariorũ Confeſsionem, Infœlicem hoſtium exitum, Antiquitatem, quæ quacunque ratione SIMILITER excogitari poſsint: SED propter SVPERNATVRALEM DIVINAM REVELATIONEM, quæ alio quodam modo FORTIVS quam vlla argumenta perſuadet ad firmiter credendum. *Præſertim cum.* [s] Omnino nulla res aduerſus Antichriſti tyrannidem athletas Chriſti melius armabit, quam COELESTIS DOCTRINAE inuictiſsma autoritas; vbi enim maxima tentatio præclariora SCRIPTVRARVM remedia oppoſita ſunt. *Faceſſat, igitur, veſtra de notis alienis nimis importuna oſtentatio, & in Auguſtini ſententia (per Deum rogo) vnanimiter acquieſcamus.* * Ipſa veritas, ſi *(ex Scripturis)* demonſtrari queat, præponenda eſt OMNIBVS illis, quibus in Eccleſia Catholica teneor, *notis*. Quæ *huc pertinent alia Tomus proximus (Deo annuente) luculentè expediet.*

Hic non libet actum agere, *inquit ille*; *ego etiam, nec agendum.*

[s] *Acoſta Ieſuit. lib. 1. de Temp. nouiſſ. cap. 10.*

* *Auguſt.*

FINIS.

Gratia, pax, & ſalus ſit Eccleſiæ Catholicæ à Deo Patre in Filio, per Spiritum Sanctum.

Cui Trin-vni Deo ſit gloria in ſecula. Amen.

RERVM, QVÆ IN HOC Tomo continentur, Elenchus nec prolixus nimis, & satis locuples.

P

Errata necessariò corrigenda.

Pag. 2. lin. 29. *sub lit.* ᵃ *adde, Aduocatus.* p. 3. l. 23. *lege,* Inferorum. p. 6. l. 7. *lege suppeditat.* p. 10. l. 36. *lege* filij. p. 21. l. 4. lege Petrianos p. 25. l. 17. *lege Dialectorum.* p. 27. l. 29. *pro* hominibus, *lege* Deo. p. 28 l. 5. *lege* Durabit. p. 38. l. 29. *lege* Continebat. *ibid.* 34. *lege* quas. p. 38. l. 15. *lege* Ariani. & *ibid.* 28. *lege* Diaconos. p. 40. l. 21. *lege* exoletum. p. 43. l. 15. *lege* hac. & *ibid.* 16. *lege* quandam. p. 44 l. 14. *lege* Prætereo. p. 46. l. 25. *lege infectos.* p. 49. l. 28. *lege* Præcedebat. p. 50. l. 11. *ante colon adde* Vel non. p. 56. l. 1. *lege quia.* p. 59 l. 35. *lege* Apostolici. p. 69 l. 12. Et. p. 80. *antepenult. lege* amplectantur. p. 91. l. 17. *lege* 2. Solam. p. 96. l. 14. *ante colon adde, auersantur.* p. 97. *iuxta lit. g. in margine deest,* ᵍ *Senens. Biblioth. lib. 5. in præf.* p. 104. l. 4. *lege* permanserit. *ibid.* 12. *lege* Quid. p. 110 l. 3. Falsa. p. 116. l. 18 *lege* nos non à regno. p. 119. l. 1. & 2. hæc. & postularet. p. 124 l. 17. *lege* Inferno. *ibid.* 30. fuerit. p. 128. *ad lit.* ᵇ *lege* Suarez in Thom. *part* 3. &c. p. 129. l. 25 *lege, post tandem, cogantur. ibid.* 30. *post Insistere, adde* [,]. p. 138. l. 6. *pro* seruum, socium. p. 187. l. 15. *lege* Sanctos mortuos. p. 228. l. 1. *lege* VALDÈ suspicer. p. 256 l. 15. *deleatur, duo. ibid.* 28. *lege, Pontifices vt legitimos.* p. 260. *penult. lege* latitant. p. 374. l. 28. *lege* nodum.

APOLOGIA CATHOLICA EX MERIS IESVITARVM CONtradictionibus conflata, in qua Paradoxa, Hæreses, Blasphemiæ, Scelera, quæ a Pontificijs obijci Protestantibus solent, ex ipsorum Pontificiorum testimonijs diluuntur omnia.

Eius Libri duo

DE NOTIS ECCLESIAE.

Autore THOMA MORTONO Sacræ Theologiæ Baccalaureo, *& quondam in celeberrima Academia* CANTABRIGIENSI *Collegij* Iohannis Euangelistæ, *Socio.*

MATTH. II. 19.
Iustificata est Sapientia à filijs suis.

LONDINI,
Excudebat IOHANNES NORTON, Serenissimæ Regiæ Maiestatis in Latinis, Græcis, & Hebraicis Typographus.
ANNO SALVTIS CIↃ. IↃC. V.

J.P.
Sc.

AMPLISSIMO ET REVERENDISS. DOMINO, D. RICHARDO BANCROFTE, Archiepiscopo CANTVARIENSI,

Angliæ totius Primati, ac Metropolitæ, verum honorem.

Rodit auspicijs tuis (Pater in Christo Iesu honorande) ex nostris Aduersarijs Religionis nostræ defensio: quam si vel eius Autores, qui Catholici soli haberi volunt, vel causam ipsam spectemus, quę sola Catholica semper fuit, APOLOGIAM CATHOLICAM meritò appellemus: Nemo enim hîc causam hanc nostram agit, nisi vir aliquis ex Pontificiorum Doctorum grege, & quidem ferè egregius, quem, quoties Orthodoxis repugnantem introduco, *Aduersarium*; quoties rursus suffragantem, atq; fauentem, *Aduocatum* nomino; Apostolum sequutus, qui ex Cretensibus Poëtam haud ignobilem aduersus Cretenses citans, * Prophetam nuncupauit. Pontificiorum multorum, * *Tit.1.* imprimis verò Iesuitarum volumina multa, magnaq; peruoluo; testimonia cùm testimonijs confero; &, pro virili, excutio; quid fit? fabula vetus, actores noui: nam obsoleta, trita, ac sæpiùs contrita sophismata sua Pontificij ingerunt, obiectant, & ad nauseam

vſq; repetunt; diſputandi finis nullus: Enimuerò ſæpè etiam ſuorum expoſitiones improbant, reſponſa tollunt, argumenta infringunt, adeoq; cauſam ſuam penitùs ſubuertunt, vt etiamſi gratiæ causâ nihil faciant, plurima tamen ſint nobis grata, quæ faciunt: propterea hanc refutandi rationem imprimis ineundam eſſe duxi, cui non ſit ἀντιλέγειν, viz. [* Inimici noſtri ſint Iudices.] Huic operi veritatis indagandæ ſtudio ardentiſſimo decennem operam impendi, ne quis fortè mihi vel præiudicium, vel temeritatem poſſit obijcere. Cuius nunc has primitias tibi (Angliæ noſtræ totius Primas colendiſſime) non tanquam tanto nomine dignas, ſed tanquam tuo merito debitas offero, atq; perſoluo. Neq; enim obliuiſci poſſum, nec tacere debeo, te tam ſereno vultu, benigni animi indice, hoc quale-cunq; opus meum approbâſſe; ac ſi illud non minùs exoptatum, quàm non expectatum iudicaſſes. Tantam, tamq; ſingularem in cauſa Orthodoxa zelum tuum, erga me animi tui propenſionem tantam expertus, hoc ſemper memoria grata, illud læta perſequar: nunc verò, quod ſolum reſtat in viris magnis optimum, in minimis maximum pietatis officium, Deum Opt. Max. per Chriſtum Ieſum precor, vt autoritatem tuam Eccleſiæ veræ tranquillitati quam diutiſſimè conſeruet.

* *Deut.* 32.

Amplitudini tuæ

addictiſſimus

Thomas Mortonus.

Lectori Catholico S.

NOn potes (Lector Catholice) quisquis es, Apologiam hanc penitùs contemnere: nam, si Pontificijs adhæres, habes hîc quorum armis pugnes; sin Protestantibus, habes pro quibus. Cùm enim doctoribus Pontificijs iam Protestantium cuiuslibet [1] nomen *odio*, [2] laus *fastidio*, [3] Ratio, *licet* probabilissima, *ludibrio sit: Autores Protestantes omittamus; horum neminem, nisi loco hominis Rei nominatìm citatum, loqui permittamus, solos, denique, Aduocatos consulamus Romanos: quorsum, inquies, istos, quibus ipse fidem non habes? imò verò habeo, sed vt ille suis, de quo extat illud celebre dictum:* Credidissem vobis, fratres, nisi credidissem. *Namq; in omni ferè controuersia ab his ego prouoco ad hos; sed vt illa mulier à Cæsare dormiente ad Cæsarem experrectum: placet nè huius instituti mei gustum aliquem percipere? Pontificij Aduersarij*, [a] Protestantes, *inquiunt*, per doctrinam de sola fide, perseuerantiam in peccatis approbant, charitatem, pietatem, piam mentem excludunt. *Sic Iesuitæ complures clamant, & vociferantur: Pontificios Aduocatos consulo:* [b] Protestantes, *inquiunt*, fidem illam, quam docent, à charitate, pœnitentia, affectu pio separari posse negant. *Qui sunt, inquies, iam Aduocati? ipsi, inquam, qui Aduersarij fuerunt. Rursus Aduersarius:* [c] Filius αὐτόθεος? Hæc Caluini sententia est hæretica, [d] blasphema, [e] Atheistica. *At*

[1] Nomen Caluini expungatur, nomen Melancthonis deleatur. *Index Expurg. vide lib. 2. cap. 32.*

[2] In his verbis [Pij Doctoris Lutheri] voces, pij Doctoris, supprimatur. *Ibidem.*

[3] Sic quidem expono, & licet expositionis huius Autorem nullum habeo, hanc tamen magis probo, quàm illam August. cæterorumq;, alioqui probabilissimam, quia hoc cum Caluinistarũ sensu magis pugnat. *Maldonat Iesuita Com. in Ioh. 6. 62.*

[a] *Bellar. Maldonatus, Salmeron. Staplet. vide Nota 6. heres. 1.*

[b] *Bellar. Maldon. Salm. Staplet. ibid.* [c] *Campianus,* [d] *Canisius,* [e] *Possiuinus, Iesuitæ, vide Notã 6. cap. 52.*

[f] Bellar. ibid.

Aduocatus: [f] Non video cur hæc sententia Catholica dicenda non sit. *Huiusmodi contradictionum, hic tibi gustum præbere mihi licuit, non haustum: quas qui reconciliare nitatur, eâdem operâ contendat, polum arcticum cum antarctico copulare. quid causæ sit planè nescio, nisi quòd illic veritatem oppugnare isti voluerunt, hic veritas voluit se ipsa defendere. Iesuitarun Homerum salutemus; is quoque spiritum calidum, & frigidum simul nonnunquam exhalat. vt Aduersarius*, [g] Hęc sententia, quam vnus ex Protestantibus tenet, Tres sunt non statu, sed gradu &c. est planè hæretica. *sic aduersus Protestantes Bellarminus. quid ego? confugio ad Bellarminum. Aduocatus.* [h] Tres sunt &c. hæc loquitur Tertullianus, & rectè. *alia huiusmodi paßim Lectori occurrunt, quæ aperte doceant, illud in hunc Romanum Theologum quadrare, quod de illo Romano Rhetore scripsit Lactantius:* Non potest faciliùs Cicero, quàm ab ipso Cicerone, refutari. *In horum testimonijs citandis, si me errare putas, tu poßis: quamuis enim in vigilijs multis somnus fortè aliquis obrepserit, tamen, per Dei gratiam, is sum, qui poßim Deum ipsum in animam meam testem, & vindicem inuocare,* Si sciens fallo: *absit enim à me, vt pro veritate,* quæ* Vita *est, patrocinium acquiram mendacij* * Quod occidit animam. *Quantum ad eruendam veritatem poßim, te potiùs experiri æquum est, quàm me decet polliceri. Faxit Deus vt fructum laboris mei consequar (Lector) salutem tuam: his vtere, me ama, pro me ora, & in Christo Iesu etiam atque etiam vale.*

[g] Bellar. vide Notam 6. cap. 15.

[h] Idem ibidem.

* Ioh. 14. 6.

* Sap. 1. 11.

Omnibus debitor *T. M.*

Autorum, qui in hac Apologia nunc Aduersariorum, nunc rursus Aduocatorum personas induunt, Catalogus Alphabeticus proponitur: Omnes in duas Classes distribuo.

CLASSIS I.

Tantùm Iesuitas continet, quorum vel sola nomina fidem quodammodò imperent suis.

Iosephus Acosta *Iesuita. libris de* Christo Reuelato. *Et* Historia de procuranda Indorum salute.

Ignatius Armandus. Epist. ad Camierum.

Iohannes Azorius *Iesuita.* Institutiones Morales.

Cesar Baronius *Ies. & Cardin.* in Annalibus.

Robertus Bellarminus. *Ies. & Cardin. Integra volumina.*

Edmundus Campianus. Decem Rationes.

Petrus Canisius. *de* Quatuor nouissimis.

Franciscus Costerus, Enchiridion, & Apologia.

Martinus Delrius. Comm. in Cantic. *& Tract. de* Magia.

Ioannes Duræus Contra Whittakerum.

Iacobus Gretzerus.

Ioannes Maldonatus. Com. in Euang. & Summula.

Ioannes Ozorius. Conc. Tom. 5.

Benedictus Pererius. Com. in Gen. Exo. Rom. Dan. *& de* Magia.

Nicholaus Pimenta. Hist. de rebus Indorum.

Ioannes Pineda. Comm. in Iob.

Antonius Possiuinus. de Autorit. Script. & Apparatus sacer.

Petrus Rabienera. in vna Epist.

Franciscus Ribera *Comm.* in Prophetas minores, & in Apoc.

Alphons. Salmeron in euang.

Nicolaus Serarius Hist. de Moguntia. *& Tract.* de Lutheri Magistro.

Franciscus Suarez *Iesui. Magna volumina* in Thomā. *& alij Tract. 6. de* Lib. Arb. & Prædest.

Adamus Tannerus.

Franciscus Tolletus *Iesuita. & Cardin.* Com. in Luc. Ioh. Rom. Psal. & de Instruct. Sacerd. lib. 4.

Franciscus Turrianus. Aduersus Sadaëlem.

Horat. Tursellinus. *de* Hist. Lauretana libri quinque.

Gregorius

Gregorius Valentianus *de omnibus controuersijs ingentia volumina.*

Gabriel Vasquez in 3. partem Thomæ, *& Tract. de* Adoratione.

Blasius Vega. Comm. in Apoc.

Franciscus Xauerius *Iesuita* Epistolæ *familiares* Romam missæ, de rebus Indicis.

CLASSIS. II.

Aliorum Pontificiorum, quorum quanta esse debet in hac Apologia autoritas, vel ex suorum librorum Epigraphis, & priuilegijs, vel ex Aduersariorum nostrorum Elogijs, vel ex ipsorum, deniq; cum Protestantibus dissidijs grauissimis satis constet.

A

[a] *Platina de vita Pij secundi.*

AEneas Syluius. *Elogium.* [a] Magno in honore apud omnes est habitus: Legationes plures Concilij Basiliensis causa obiuit. postea PONTIFEX Romanus creatur.

[b] *Libri inscrip. qui est de* vanitate scient.
[c] *Autor ipse cap.30. lib. de* vanit. scient.

Cornelius Agrippa. *Epigraphe.* [b] Nobilis viri Cornelij Agrippæ, vtriusque Iuris Doctoris. *Virum magnum vides, nec iam Magum.* [c] Ego quidem hanc artem, *magicam*, à Parentibus puer imbibi, in qua non modicum tempus amisi; IAM me tædet & pœnitet insumptæ olim operæ, cuperemq; OMNEM illius MEMORIAM vsumque EXSPOLIARE. *Librum ille de* vanitate scientiarum *emulgauit: fateor, sed vt* * Diuinus Ecclesiastes, *cum clamat*, Vanitas vanitatum & omnia vanitas; *minimè vanum. audi.* [d] Ostendam quanta sit hominum cæcitas, quàm arrogans præsumptio Philosophorum scholas præferre Ecclesiæ Christi; opiniones hominum præponere, aut adæquare verbo Dei. *Et ne suspecta sit apud Aduersarios fidei, lege Cap. 6. vbi Lutherum nostrum perstringit.*

* *Eccle. 1.2.*
[d] *In præfat. lib.*

[e] *Vega lib. 5. de iustif. cap.16*
[f] *Perer. Iesuita. comm. in Dan.*
[g] *Vega lib. 16. de Iust.*
[h] *Mald. Iesuita. com. in Mat. 13*

Alphonsus *de Castro. titulus.* Ordinis minorum. *Elogium.* [e] Fortissimus Lutheri Antagonista.

Thomas Aquinas. *Elogium.* [f] Doctor Angelicus. [g] Flos Theologiæ scholasticæ. [h] Theologus maximus.

Benedictus

Benedictus Arias Montanus. *Elogium.* [a] Qui hodiè editioni Bibliorum, nomine Philippi Regis Hispaniæ, præfuit.

B

Benno Cardinalis.

Bonauentura. *Elogium.* [a] Seraphicus Doctor. [b] Dignissimus qui plurimorum manibus teratur.

C

Caietanus Cardinalis. *Elogium.* [a] Erat vir de mysterijs fidei bene sentiens, & de Theologia optimè meritus. [b] Incomparabilis Theologus, & inter doctissimos sui seculi eruditissimus: à Leone 10. Pontifice cum legatione in Germaniam missus, ad compescendos rumores, quos Lutherus excitauerat.

Melchior Canus. [c] Episcopus Cameracensis, primariæ Cathedræ in Academia Salmaticensi olim præfectus. *Elogium.* [d] Mysteria sacrarũ literarum nullus post magnos illos Doctores MAGISTRO CANO pleniùs aut planiùs docuit: hic vir erat in Conc. Trident. Theologus celeberrimus.

Georgius Cassander. *Elogium.* [e] Ferdinandus electus Imperator, semper Augustus Georgio Gassandro. Cum eximia tua eruditio ad gloriam Dei, & Ecclesiæ salutem vsui sit futura, &c. Maximilianus. 2. Dei gratia semper Augustus. Postquam, Cognate Princeps Elector, Domino, ac Patri nostro charissimo nobis causæ oblatæ sunt, in quibus Georgio Cassandro docto, & pio viro nobis est opus in causis, quas speramus ad Ecclesiæ salutem euasuras. *Hic Cassander librum quoque edidit, qui sic inscribitur.* Defensio Libelli pij viri contra Caluinum, &c.

Catechismus Tridentinus Catholicus. *Elogium.* [f] Is, nimirum, qui ex decreto Concilio Tridentini, Pij 5. Pontificis maximi iussu editus est. [g] Concilij Tridentini autoritate confectus.

Ambrosius. [h] Catharinus Archiepiscopus Compsæ. *Elogium.*

[a] *Possiuinus Ies. Apparat. Tit.* Arias.

[a] *Vega lib. 9. de Iustif. cap. 14.*

[b] *Possiuin. Iesuit. Apparat. Tit.* Bonauentura.

[a] *Pererius. Ies. com. in Gen. 1. in hæc verba,* [Creauit Deus.]

[b] *Senens. Bibl. lib. 4 Tit.* Thomas.

[c] *Inscriptio lib.*

[d] *Pererius Ies. Comm. in Exod. & Com. in Dan. lib. 12. cap. 6.*

[e] *Literæ Imperatorum de Cassandro.*

[f] *Ederus in partitionibus Catechismi.*

[g] *Bellar. lib. 2. de Iustif. cap. 15*

[h] *Inscriptio libri.*

um. [i] Vir acris ingenij; floruit tempore cum Conc. Tridentino.

[i] *Possiuinus Iesuita Apparat. sacro. Tit.* Ambrosius.

Iodocus Clitouæus. *Elogium.* [k] De hoc argumento vide Iodocum Clitouæum.

[k] *Bellar. lib. 1. de Clericis. cap. 23.*

Collegium Anglo-Rhemense Duocenum Rhemis antea commorans. *Elogium.* [l] Nouum Testamentum in Anglicam linguam conuertit, additis perdoctis notis, quibus hæreses iugulantur. [m] In quo opere nihil non Catholicæ pietati consentaneum.

[l] *Possiuinus lib. Apparat. Tit.* Anglorum.
[m] *Priuilegium ante libr.*

Concilium Basiliense. *Elogium.* [n] Etsi certam fidem non facit, vt Concilium Oecumenicum, tamen ex eo potest intelligi, multos Ecclesiæ Doctores, ex varijs prouincijs congregatos ita sensisse.

[n] *Bellar. lib. 4. de Amiss. Grat. cap. 15. §.* Deinde.

Nicholaus Cusanus vtriusque iuris Doctor, & Cardinalis. *Elogium.* [o] Hercules omnium Eugenianorum existimatus est; homo priscarum literarum eruditissimus; hic omne suum studium, omnémque conatum in defensióne Eugenij Pontificis collocabat.

[o] *Aeneas Syluius lib. 1. de gest. Conc. Basil.*

D

Ioannes Driedo. *Elogium.* [a] Fortissimus Lutheri Antagonista. [b] Egregius Louanij Theologus.

[a] *Vega. lib. 15. de Iustific. cap. 16.*
[b] *Espensæus. Com. in Tim. 1.*

Durandus. *Elogium.* [c] Vir doctissimus.

[c] *Staplet. de doctr. princ. lib. de Consig. Script. cap. 13.*

E

Ioannes Ecchius. *Titulus libri.* Vnicus ferè hoc seculo Catholicæ fidei assertor, & Hæreticorum omnium impugnator. *Et.* [a] Ecchius erat validus fidei Catholicæ Athleta. *Huius opera præter vnicum Enchiridion habeo.*

[a] *Rabieneira Ies. in præf. in lib. Salmeronis Ies. in Parab. Euang.*

Georgius Ederus. Oeconomia Bibliorum. *Priuilegium.* [b] Pius. 5. Papa dilecto filio Georgio Edero Iuris vtriusque Doctori. dilecte fili salutem & Apostolicam benedictionem: Librum tuum, quem nobis nuncupâsti, libenter suscepimus, & operam tuam benè positam esse iudicauimus.

[b] *Pius quintus Pontifex in præfat. in li. Ederi.*

Desiderius Erasmus. *Huius Autoris nomen nemini inuisum debet videri, qui Pontificis Romani autoritatem saluam velit.* [c] Nunc habemus Leonem Pontificem eius nominis decimum

[c] *Autor ipse in Paraphrasi. Annot. in 1. Thess. 2.*

decimum, cuius auspicijs meus hic desudat labor. *Elogium.* [d] Gaudeo Paraphrasin Erasmi sub prælo esse; inuideo Louanio, cui tantum contigit beneficium, quantum, vt opinor, vix agnoscit. [e] Vir longè doctissimus, & de bonis literis optimè meritus.

Claudius Espensæus Episcopus. [f] Nuper Paulus 4. Pontifex max. cum de me in consacerdotum suorum collegium cooptando se cogitare seriò diceret. [g] Vide Claudium Espensæum de hoc argumento.

F

Ioannes Ferus ordinis Minorum. *Elogium.* [a] Vir in diuinis literis nobiliter doctus, cui parem in euangelicæ prædicationis Catholicæ Germanorũ Ecclesiæ hac nostrâ tẽpestate non habent, scripsit hac nostrâ tempestate pias, & eruditas iuxta Catholicã doctrinam elucubrationes, quæ ab omnibus ferè Cõcionatoribus studiosè legũtur.

Franciscus Feuardentius. *Elogium.* [b] De fide Catholica præclarè meritus.

Franciscus de Victoria, Academiæ Salmaticensis professor. [c] Prærogatiuam Petri pro virili defendimus. *Elogium.* [d] En Theologiæ præceptorem summum, quem Hispania Dei beneficio accepit. *& est sæpius à Bellarmino citatus.*

G

Ioannes Gagnæus Parisiensis Theologus, Francorum Regis Ecclesiastes. *Epistola Dedicatoria.* [a] Illustrissimo & R^mo^ .Ioanni A. Lothoringia Sacro-sanctæ Ecclesiæ Romanæ Cardinali.

Ioannes Gerson. *Elogium.* [b] Florentissimæ Academiæ Parisiensis Cancellarius, Theologiæ Scholasticæ peritissimus. [c] Nos monemur à Gersone, cuius in similibus magna est laus.

Glossa Ordinaria, *Communis in Ecclesia: hanc interdum Bellarminus producit.*

Gratianus Monachus. *Elogium.* [d] Vir in diuinis literis eruditissimus: Decretorum volumen insigne, ex vete-

[d] *Thomas Morus in epist. ad M Dorpium.*
[e] *Alphonsus de Castro. lib. 2. hæres. cap. 13.*
[f] *Autor ipse li. de sex Tract. in Epist. ad Card. Castil.*
[g] *Bellar. lib. 1. de Clericis, cap. 23.*
[a] *Sixtus Senen. Bibl. lib. 4 7 it.* Ioann. Ferus.
[b] *Staplet. prompt. Feria. post Domin. Pass.*
[c] *Autor ipse Relect. 4.*
[d] *Canus locis theol. lib. 4. cap. 1. in princ.*
[a] *Autor ipse in Epist. dedicat.*
[b] *Sixtus Senen. Biblioth. lib. 4. pag. 272.*
[c] *Delrius lcs. lib. 4. de Magia §. 3.*
[d] *Autor Anonymos de vita Gratiani in fine totius voluminis.*

rum institutis, sanctionibus, & scriptis, quo iuris Canonici Doctores vsque in praesens vtuntur in scholis; ab Eugenio Papa 3. approbatum.

Gregorius Magnus, Pontifex Maximus.

H

Rupertus Holcott natione Anglus, Ordinis Praedicatorum. *Elogium.* [a] In scholastica Theologia valdè exercitatus, & in Scripturis exponendis praestans.

[a] *Sixtus Senens. Biblioth. lib. 4. Tit.* Helcot.

Hugo de sancto Victore. *Elogium,* [b] Qui alter aetatis suae Augustinus habitus est.

[b] *Pererius Ies. Com. in Gen.* 14 *num.* 59.

I

Cornelius Iansenius, Episcopus Candauensis. *Elogium.* [a] Vir eruditissimus, & pius. [b] Concordantiam Euangelicam edidit. quod opus autorem magna valentem doctrina, iudicio, pietateque ostendit.

[a] *Acosta Ies. lib. de Temp. nouiss. cap.* 15.
[b] *Possiuin. Ies. Apparat. Sac. Tit.* Iansenius.

Index expurgatorius iuxta sacri Tridentini decretum: *Alius per Iunium è tenebris vindicatus: alius nuper ex Hispania cum priuilegio euulgatus.*

L

Leo Papa.

Gulielmus Lindanus. *Epigraphe.* [a] Panoplia G. Lindani Dodraceni, quam Catholicae & Apostolicae Christi Iesu Ecclesiae matri, pietatis ac gratitudinis ergò, faciebat. *Nemo maiori cùm acrimonia Protestantes insectatur; pro Pontificia Religione nemo propugnat vehementiùs.*

[a] *Praef. libri.*

Franciscus Lucas Brugensis, sacrae Theologiae licentiatus. *Epigraphe.* [b] Notationes in sacra Biblia Cardinali Gulielmo Sirleto dicatae.

[b] *Titulus.*

Nicholaus Lyranus. *Elogium.* [c] Autor nemini contemnendus, mihi quidem valdè probatus sacrarum literarum explorator videtur. Tanta quidem diuinarum literarum vera, pura, & germana intelligentia praeditus, vt nullum sui temporis Theologorum habuerit parem.

[c] *Pererius Ies. Com. in Gen.*
[d] *Sixtus Senen. Biblioth. lib.* 4. *Tit.* Nicholaus.

M

Magister sententiarum Petrus Lombardus Parisiensis Episcopus. *Elogium.* [b] Quem omnes Theologorum scholae

[a] *Sixt. Senens. Biblioth. lib.* 4. *Tit.* Petrus.

læ singulari quadam excellentia Magistrum sententiarum appellant.

Mercurius Gallo-Belgicus *vetus erat vir Pontificijs partibus addictissimus: nuper nouus prodijt Gallo-Belgicus quem intelligo cum Protestantium albo esse ponendum, in hoc vno æquiuocatione nominis testimonium cito, sed vnicum. lib. 2. Cap. 13. lit. t.*

Ioannes Picus Mirandulanus, [b] Princeps Phœnix cognominatus, vir ingenij prodigiosi, scientiarum & linguarum varietate ad miraculum exculti. [b] *Sixt. Senens. Bibioth. lib. 4. Tit.* Ioannes.

Thomas Morus. *Elogium.* [c] Vir tum alijs rebus inclytus, tum maximè ob Martyrij gloriam. [c] *Pererius Ies. comm. in Gen.* 30.

P

Schola Parisiensis. *Elogium.* [a] Accedit huc quod Academiæ illustres, ac potissimum Parisiensis, hanc sententiam amplectuntur. [a] *Bell. lib.* 4. *de Amiss. Grat. cap.* 15. §. Deinde.

Albertus Pighius. *Autor à Bellarmino ferè in libris singulis allegatus, & approbatus.*

Platina. *Epigraphe.* [b] Ad Sixtum. 4 Pontificem maximum. Tu Theologorum & Philosophorum princeps, maxime Pontifex, non frustra mandâsti, vt res gestas Pontificum scriberem, ne illorum benefacta perirent negligentiâ Scriporum. [b] *Ante Historiam de v.tis Pontificum.*

Poggius Florentinus. *Elogium.* [c] Ætatis nostræ nobilis Scriptor. [c] *Aeneas Sylnius Hist. Bohe. de Hier. Prag.*

Polydorus Virgilius. *Minimè Lutheramus. Autor nonnihili. Elogium.* [d] Polydorus Virgilius librum integrum, septingentas, & amplius prouerbiales sententias ex Canonicis Scripturis desumptas contexuit, earumque vsum explicuit. [d] *Salmeron. Ies. Comm. in Parab. Tract.* 1.

R

Beatus Rhenanus. *Elogium.* [a] Frustra homo ille aliena laude intabescens in B. Rhenanum oblatrat, frustra inuolat in Elephantem culex: Rhenanum ego laudare nec nunc volo; nec, si vellem, satis possem. [a] *Thomas Morus in Epist. ad M. Dorpium.*

Episcopus Roffensis. *Elogium.* [b] Eruditionis copiâ, pieta- [b] *Sixtus Senens. Biblioth. lib.* 4. *Tit.* Ioannes Fisherus.

tis synceritate, animi constantiâ, cùm acerrimis Ecclesiæ Propugnatoribus comparandus.

Ioannes Royardus. *Ordinis minorum.*

S

Scotus. *Elogium.* [a] Argutissimus Doctor noster. [b] Vir erat acutissimus & doctissimus.

Sixtus Senensis. *Elogium.* [c] Erat eximius Theologus. [d] De geminis Scripturarum libris omnium accuratissimè scripsit Senensis. [e] Cuius industriam cupio imitari. *Epigraphe.* [f] Bibliotheca Sancta, ad Pium. 5. Pontificem maximam. Hæc tibi conueniebat dedicari, Sanctissime Pontifex, à filio, quem tuo renatum spiritu adoptâsti.

Carolus Sigonius. *Epigraphe.* [g] De republica Hebræorum ad Gregorium. 13. Pontificem maximum.

Dominicus à Soto. *Elogium.* [h] Sotus vir inter cæteros huius ætatis Theologos meritò numerandus. [i] Sotus autor imprimis grauis ob summam & doctrinæ, & prudentiæ existimationem.

Thomas Stapletonus in Academia Louaniensi Theologiæ professor Regius. *Elogium.* [i] Pro nostra sententia multa licet nobis ex Stapletono sumere. [k] Caterraneorum nostrorum omnium, qui viuunt, doctissimus. [l] Optimus nostri temporis Theologus.

Faber Stapulensis. *Elogium.* [m] Cuius ego studium in restituendis bonis literis comprobo, eruditionem admiror.

Didacus Stella Minoritanus. *Epigraphe.* [n] Eximius verbi diuini Concionator cum priuilegio.

T

Tiraquella. Lib. de Pœnis.

Ioannes de Turrecremata Cardinalis. *Elogium.* [a] Erat Assertor vehementissimus Pontificiæ dignitatis. [b] Lege Turrecremata: vide Turrecrematã. [c] Erat iuris Pontificij interpres consultissimus.

V

Andreas Vega. *Elogium.* [a] Vir cùm primis eruditus, & in primarijs

[a] *Vega lib 9. de Iustif. cap. 14.*
[b] *Bellar. lib. 3. de Euch. cap. 23.*
[c] *Bellar. lib. 1. de verbo Dei. ca. 7.*
[d] *Stapletonus de doctr. principijs. lib. 9 cap. vlt.*
[e] *Bellar. lib. 2 de verb. Dei cap. 10*
[f] *Præfat. Operis.*
[g] *Inscriptio.*
[h] *Pererius Iesuita.*
[i] *Valent. Iesuita Analys. lib. 1. cap. 5.*
[i] *Suarez Ies. lib. 3 de auxilio diuin. grat.*
[k] *Apologia subordinat. Eccles.*
[l] *Possiuinus Ies. notis diu. verbi pag. 27.*
[m] *Erasmus Annot. in Rom. 1.*
[n] *In præfat.*
[a] *Francis. de Vict. Relec. 4. Trop. 24.*
[b] *Bellar. lib. 2. de Conc. cap. 1.*
[c] *Six. Senens. Biblioth. Tit.* Iohannes.
[a] *Canisius Iesuita pref in lib. Vegæ de Iustif.*

primarijs Conc. Tridentini Theologis doctorum iudicio numeratus, in cuius Concilij expositione studiosè versatus.

Lodouicus Viues. *Elogium.* [b] Vir vndique eruditissimus; extra omnem irreligiosi animi suspicionem, Scriptor legi dignissimus. [b] *Espenc. Com. in 2. Tim part. 2.*

Vulgata Editio. *Elogium.* [c] Sacra Synodus Tridentina decreuit, vt hæc ipsa pro authentica habeatur. [c] *Canus locis Theolog. lib. 2. cap. 13.*

W

Thomas Waldensis. [d] Cuius est magna laus in Ecclesia, Autor nobilissimus. *Vides Aduocatorum nostrorum seriem suorum testimonijs satis communitam.* [d] *Stapletonus lib. de consig. Script. cap. 13.*

Summorum huius disputationis capitum dilucida, & succincta Analysis.

In Libro Primo.

D*istinctio Ecclesiæ in* Visibilem, & inuisibilem, *quatenus obtinere debeat.*

Visibilis Ecclesiæ *notas alias Pontificij sibi vendicant, cap. 6. Orthodoxi in alijs acquiescunt. Lib. 2.*

Notæ *quas Pontificij nobis obtrudunt, si numerentur, multæ sunt; si ponderentur, nullæ.*

Prima *est nomen* Catholica: *hæc primò quoad Thesin discutitur;* An sit nota? *Cap. 7. secundo quoad Hypothesin duplicem. 1. An Orthodoxi propriè* Lutherani, *aut* Caluinistæ *Dici possint cap. 8. 2. An Pontificij non propriè* Papistæ. *Cap. 9.*

Secunda *est* Antiquitas, *contrà contendimus. 1. quoad Thesin. Christianam primæuam, quatenus primam, nouam fuisse. 2. quoad hypothesin:* Romanam *iamdiu in multis nouatam esse, atq; mutatam, cap. 10. & plenius in Nota. 6.*

Tertia *Nota est* Duratio. *Notha, siuè respicimus* Erat; *siuè* Erit *præuidemus. Cap. 11.*

Quarta *est* Amplitudo. *De qua quæstionis status falsus reijcitur. cap.* 13. *& verus discutitur; obseruatis temporibus* Ante, ad, & post *Christi aduentum Cap.* 16. & 17.

Quinta *est* Successio Episcoporum, & ordinatio. *Thesis non satis constans : Hypothesis ordinationem Romanam interruptam & inordinatam depingit. cap.* 18. *&c.*

Sexta *est* Conspiratio in doctrina cum antiqua Ecclesia. *Thesin amplectimur; Hypotheses examinamus duas : in prima Pontificij Orthodoxis hæreses antiquas viginti affingunt, quas Bellarminus exprofesso persequitur. Alij etiam duodecim alias Cap.* 24. *vsq; ad cap.* 65. *Deinde illas antiquas detrahunt veritates Cap.* 69. *vsq; ad* 75. *Altera Hypotheses Pontificiorum hæreses nonnullas exagitat, Cap.* 66. *vsq; ad* 69. *& antiquitati repugnantes plurimas insulsissimas nouitates. cap.* 76. *vsq; ad cap. vltimum.*

In Libro secundo.

SEptima *est* Vnio, *quam duplicem esse pretexunt :* 1. Vnio membrorum cum capite Romano Pontifice: *Thesis euentilatur, & argumentis solidis refellitur. Cap.* 1. *luculentius vero exemplis nobilissimorum Martyrum, Patrum sanctissimorum, & Ecclesiarum amplissimarum, quæ extra hanc vnionem ex hac vita fœliciter emigrarunt. Cap.* 2. *vsque ad* 5.

Hypothesis. 1. *sæpè Clerum populumq; Romanum, id est, Romanam Ecclesiam sæpè istius Capitis vnionem necessariò excussisse. cap.* 5.

Hypothesis 2. *non iam Protestantes, sed ipsos Pontifices Schismaticos esse censendos. Cap.* 5. *&* 6.

2. *pars* Vnionis *est* Membrorum inter se. *Vel moralis, reijcitur. Cap.* 7. *vel dogmatica, examinatur ex Thesi Cap.* 7. *ex Hypothesi, in qua Protestantium in maximis controuersijs mirificus consensus; Pontificiorum discors concordia appareat. Cap.* 7. *vsq; ad* 10.

Octaua

Octaua *est* Sanctitas Doctrinæ. *Thesin agnoscimus. Hypotheses discutimus, & inprima Pontificij Protestantibus multa paradoxa calumniosè impingunt. Cap.* 11. *in* 2. *ipsi Multorum rei deprehenduntur. Cap.*12. *vsq; ad* 16.

Nona Nota efficacia doctrinæ. *Thesis refutatur. Cap.* 16. *in Hypothesi prima profectus doctrinæ Pontificiorum in Indorum conuersione ieiunus ostenditur. Cap.* 17. *In* 2. *Protestantium progressus, magis quam velint, fœlix. Cap.* 19.

Decima *est* Sanctitas vitæ Institutorum. *Thesis vacillat. Cap.* 20. *In Hypothesi.* 1. *Lutheri cum Diabolo colloquium à Pontificijs exagitatur.* 2. *Deindè Protestantium omnium moribus notam impietatis aspergunt. Cap.* 21. 22. *In altera Hypothesi vita Institutorum Ordinum Dominicorum &c. & Iesuitarum, ipsorum Pontificum, & totius corporis Ecclesiæ Romanæ Pontificiorum penecillis depicta proponitur. Cap.* 23.

Vndecima Nota, Gloria Miraculorũ. *Thesis improbatur. cap.* 25. *Hypothesis prima iniquè à Protestantibus exigitur. Cap.* 25. *Et Lutherum ac Caluinum tale quid tentasse fingitur. Cap.* 26. *Hypothesis altera docet hoc Charisma iamdiù Ecclesiæ Romanæ, defuisse: vbi probatur Miraculis, quæ Xauerio olim, aut nunc Iesuitis alijs tribuunt, fidem nullam esse habendam. Cap.* 27.

Duodecima Nota *est* Lumen Propheticum. *Eodem ordine & modo nec Protestantes Prophetæ falsi; nec Pontificij veri. cap.* 29.

Decima tertia. Confessio Aduersariorum. *De* Doctrina, *de* Vita *laudes Aduersantium. cap.* 31.

Decima quarta, Infelix Exitus Patronorum. *Quæstio* Repentinæ mortis *distinctione dissoluitur. cap.* 33.

Nota vltima, fœlicitas temporalis, *quæ nec Protestantium causæ obest, & ipsis Pontificijs infeliciter succedit. cap.* 37.

Nota *quam Protestantes tenent*, Vera verbi prædicatio, atque receptio. *cap.* 38. *& deinceps.*

APOLOGIÆ CATHOLICÆ pars prima.

Ontrouersiarum omnium, quæ iamdiu Ecclesiam Christi exercuerunt, difficillima ea est, qua Ecclesiã ipsam definimus, cuius Quæstionis capita præcipua sunt duo: primum de Ecclesiæ Indice, & Notis, Alterum de eius Regula & Iudice disceptat. Vtrumq; duce bona Conscientia, Comite Modestia, per dei gratiam, ex Pontificiorum ipsorum non contortis aut coactis, sed disertis, & enucleatis suffragijs facilè expediemus. Primum caput hic Tomus primus præstat, secundum verò promittit in Tomo secundo absoluendum.

Hæc Quæstio de notis Ecclesiæ partes duas complectitur, quarum prior notas, quas Pontificij vrgent, posterior, quas Protestantes exhibent, discutit, atque definit. Primùm (nè verbi ambiguitas nobis imponat) à distinctione auspicabimur visibilis, & Inuisibilis Ecclesiæ.

CAPVT I.

Status Quæstionis.

[a] DOcet Caluinus Ecclesiam constare ex solis Prædestinatis, & veram Ecclesiam à solo deo cognosci, quia

[a] *Bellarminus lib.3. de Eccles. Milit. Cap.12. §. quinta Sententia.*

quia

quia constat ex numero eorum, qui sunt Electi. Præterea docet quandam esse Ecclesiam externam, in qua sunt boni & mali. [b] Augustana confessio dicit, veram Ecclesiam, quæ est Congregatio Sanctorum, non esse visibilem, sed tantum fidei oculis cerni: Alteram externam esse, nempe, Congregationem hominum conuenientium in doctrina fidei, & vsu Sacramentorum, & ita in hac bonos, & malos inueniri. [c] Nostra sententia est Ecclesiam vnam esse, non duas. [d] Et hanc visibilem esse & palpabilem, vt est regnum Galliæ: nec requiri internas virtutes, vt Quis sit pars huius Ecclesiæ; sed tantum externam professionem fidei, & Sacramentorum sufficere. *Quæstio igitur est, vtrum Ecclesia ea, quam nos in Symbolo* vnam, verè Sanctam, & Catholicam *esse credimus & profitemur, omninò inuisibilis sit, & à visibili omni Ecclesia necessariò distincta. Protestantes aiunt, Pontificij negant. Nostrum est Protestantium defensionem, Pontificiorum ipsorum confessionibus, & antiquorum Patrum suffragijs astruere: Confessiones Pontificiæ partim Scripturarum testimonijs, partim lumine rationis nituntur.*

[b] *Ibidem.* § *Secundò docet.*

[c] *Ibid.* § *Nostra.*

[d] *Ibidem in fine Cap.*

1. *Sacra Oracula consulimus.*

Aduersarius. [e] Non vnum locum Caluinus proferre potuit, vbi nomen Ecclesiæ tribuitur Congregationi Inuisibili Electorum. [f] Nullo loco Scripturæ in hac significatione vsurpatur. *Ecce verò loca quinq;, & quidem illustria, quibus sola Ecclesia Prædestinatorum, luculenter depingitur. Primus est Rom.* 8. Quos vocauit, hos iustificauit: quos iustificauit, hos glorificauit. [g] Ecclesia dicitur ab ἐκκαλέω euoco: quia, qui ad Ecclesiam pertinent, Dei vocatione præueniuntur. Vt ad Rom. 8. Quos vocauit. *agit itaq; propriè de Ecclesia, quali tandem? an non tantum Prædestinatorum?* [h] Apostolus hoc in loco eleganti quadā gradatione probat nihil posse ELECTIS accidere, quod eorum interuertat, & perdat salutē. [i] PRAEDESTINATOS Deus vocauit in tempore; Vocatos iustificauit à peccatis, Iustificatos glorificauit,

[e] *Bellar ibid. Cap.* 12.

[f] *Costerus Iesuita Apolog. part.* 3. *Cap.* 11. *Locus primus.* * *Rom.* 8.

[g] *Bellar ibid. cap.* 1. § *Venio.*

[h] *Pererius Iesuita Com. in* 10?.

[i] *Tolletus Iesuita Com. in hunc locum.*

ficauit, & ad regnum cœleſte perduxit. [k] Sic intepretatur hunc locum * Auguſtinus. : Diabolus, inquit, ligatus eſt, ſeducere Eccleſiam non poſsit, An ſolutus poſsit? Abſit, nunquam enim ſeducetur ab illo Eccleſia PRAEDESTINATA, de qua * Paulus : Firmum ſtat fundamentum Dei, habens hoc ſignaculum (*quoad nos Inuiſibilis eſt*) DEVS nouit qui ſunt eius. *Sequitur locus Secundus* * Epheſ. 5. 27. Chriſtus dilexit Eccleſiam ſuam, mundans eam lauacro aquæ in verbo, vt exhiberet eam ſibi glorióſam, non habentem maculam, aut rugam, &c. *& rurſus.* * Nemo odit carnem ſuam, ſed fouet eam, vt Chriſtus Eccleſiam, quia membra ſumus ex carne eius, & ex oſsibus eius. *Aduocat.* [l] Id eſt, vt exhiberet Sponſam ſuam Eccleſiam immaculatam, hic per gratiam, & in futuro per gloriam. [m] Eſt enim arctiſsima conjunctio inter Chriſtum & nos, vt in verbis proximis oſtenditur, MEMBRA ſumus ex carne ejus, & ex oſsibus ejus. *Noſne vt homines reprobos & omni ſcelerum turpitudine conſpurcatos, quos Spiritus ſanctus porcis & canibus turpiſſimis propter execrandam morum fœditatem aſſimulat, cum verè Fidelibus, ſeu natiuis Chriſti oſſibus, & ſacratiſſima eius Sponſa, tanquam cum homine belluã, copulemus? Locus tertius.* * Math. 16. Super hanc Petram ædificabo Eccleſiam meam : & portæ Infernorum, non præualebunt aduerſus eam. *quibus verbis vos per* Petram [n] Papam *ſemper veſtrum vultis, per Eccleſiam quoq; Romanam veſtram viſibilem non adumbrari modo, verumetiam propemodũ demonſtrari. at Aduocatus.* [o] Senſus eſt, regnum Diaboli regno Chriſti infeſtum eſſe, hoc varijs modis ab illo oppugnari, nunc per blanditias & voluptates, nunc per perſecutiones, & falſa dogmata, nunquam verò Diabolum præualiturum aduerſus eam. *aduerſus quam? viſibilem ne?* [p] Aduerſus Eccleſiam quæ conſtat ex congregatione FIDELIVM, vna fide, ſpe, & CHARITATE. [q] Non loquitur de Eccleſia ſicut communiter ſumitur pro his qui Chriſtiani dicuntur, ſiue boni ſint, ſiue mali, ſed de Eccleſia ſecundum Spiritum, quæ SOLOS ELECTOS complectitur. *Id quod Parabola*

[k] *Epiſcopius Eſpenſ. us Com. in 2 Tim. 2.*
* *Lib. 18. de Ciuit. cap. 51. & lib. 20. cap. 18.*
* *2. Tim. 2.*
Locus ſecundus.
* *Epheſ. 5 27.*
* *Ibid. ver. 29.*
[l] *Aquinas Co. in eum locum.*
[m] *Suarez Ieſuita Tom. 3. in Thom. q. 57. Art. 1. §. 3.*
Locus tertius.
* *Math. 16. 18.*
[n] *Coſterus Ieſuita Apolog. part. 3. cap. 1.*
[o] *Ianſenius Concord : in hunc locum.*
[p] *Cardinalis Cajetanus in eundem.*
[q] *Ferus in Math. 16.*

Luc.6.46. *rabola illustrat.* *Luc.6. Qui audit & facit, similis est homini, qui ædificat domū suam super Petram, inundatione facta non possit moueri, quia fundata est supra Petram. [r] Super PETRAM ædificat qui ædificat super Christum, NVLLA TENTATIONE SVPERATVR, vt B. Paulus triumphās, Quis, inquit, separabit me à charitate Christi: an tribulatio? *Impij vero, qui in Ecclesia visibili grassantur, nulli non carnis libidini indulgent, omni tentationi, tanquam tempestati, cedunt, & planè succumbunt: quomodo igitur non præualebit aduersus eos Infernum; quibus iam Satan, ceu proprijs suis mancipijs præest, ac dominatur? Locus quartus:* * Ioh. 10. Oues meæ vocem meam audiunt, cognosco meas, cognoscor ab ijs. *Aduers.* [s] Non possum hoc in loco eorum opinionem admittere, qui per Oues solos Prædestinatos interpretantur: *quidni? Aduocat.* [t] Augustinus & Beda sic hunc locum exposuerunt. *sed tu hic horum autoritatem (vt quoties vestris placitis aduersatur) flocci facis, quamuis admittendam omninò.* [u] Est enim animaduertendum, quamuis generaliter sint, Oues Christi, qui in Christum credunt, tamen particulariter hic Christus loquitur de PRAEDESTINATIS atque Electis, qui oues in æternum sunt futuræ. *certum nè hoc est?* [x] Loqitur Christus TANTVM de Electis; qui perseueranter audiunt. *Locus vltimus:* * Mulier fugiet in desertum, & Cap.13. Adorabunt bestiam omnes, quorum nomina non sunt scripta in libro vitæ: [y] Quibus verbis ostenditur Ecclesiam tempore Antichristi constare TANTVM ex PRAEDESTINATIS.

[r] *Stella in Lucan.*

Locus quartus. **Ioh.10.13.14*

[s] *Maldonatus in hunc locum.*

[t] *Idem ibidem.*

[u] *Tolletus Iesuita Com. in eandem.*

[x] *Bellar. lib 4 de Eccles. Milit. cap. 2.*

Locus quintus. **Apoc. 12. 13.*

[y] *Ribera Iesuita Com. in eum locum.*

CAPVT II.

PRotestantium assertio quatuor Pontificiorum rationibus comprobatur.

Ratio I.

Ecclesia Catholica, quam credimus, ea est, [a] Extra quam (sicut extra Noë archam) nulla omninò salus Mortalibus competit. *at extra Catholicam vestram visibilem, quam solam esse*

[a] *Catechesis Austriaca Iesuitarum, de Symbolo, & Bellar. infra in cap. 8.*

esse contenditis, positi Christiani multi saluantur, ergo alia Catholica Inuisibilis est agnoscenda. Maiorem dedistis, Minorem in triplici exemplo daturi, Catechumenorum, Excommunicatorum, Schismaticorum.

De Catechumenis.

Exemplum primum.

Aduersarius. [b] Catechumeni nondum baptizati, cum non sint participes Sacramentorum, ex Ecclesia (quam definimus) excluduntur. *non pereunt tamen, Aduocat.* [c] Autor libri de Ecclesl.dog. apertè dicit Catechumenos nō saluari: hoc nimis DVRVM DICTVM videtur. certè Ambrosius in Orat. de obitu Valent. disertè affirmat Catechumenos posse SALVARI. [d] Huiusmodi si obeant absq; Baptismo, tamen cum cōtritione & voto Baptismi SALVANTVR. *quod in exemplo veteris Testamenti confirmatur adhuc luculentius.* [e] Gentiles fideles, vt Iob, Nahamā, & alij, qui fide TANTVN cum Ecclesia Dei coniungebantur, soli, fateor, Ecclesiam constituebant, qui Protestatione vnius fidei congregati erant, siue ea per Sacrificia, siue alio modo fieret, in vnum Deum Creatorem cœli, & terrę. *Ergo Ecclesiæ filij ex communione visibilis Ecclesiæ non sunt propriè & necessario dijudicandi. Exemplum secundum, Excommunicatorum. Aduersarius.* [f] Excommunicati, licet Pœnitentes fuerint, tamen antequam absoluantur, sunt extra Ecclesiam. *quam Ecclesiam vis? an etiam visibilem? omninò. num igitur eos extra Catholicam eam ponis, extra quam nulla speranda est salus? Aduocatus.* [g] Non sunt Excommunicati isti in Ecclesia, quoad externam communionem, sed sunt in Ecclesia ANIMO, & DESIDERIO quod ijs SVFFICIET AD SALVTEM: *quod & nobis pariter sufficiat ad te refellendum: nam* animum & desiderium *solus* καρδιογνώστης *nouit: sunt igitur membra inuisibilia, adeoq; Inuisibilis Ecclesiæ: nam dum alterum membrum ponis Ecclesiæ visibilis, in quo actualiter non sunt, alterum Inuisibilis membrum, in quo sunt, supponas necesse est. Exemplum tertium Schismaticorum. Aduersarius.*

Exemplum secundum.

Exemplum tertium.

[b] *Bellar. lib. 3. de Eccles. Milit. cap. 2. §. Nostra & cap. 6. in principio.*
[c] *Bellar. ibid. cap. 3. §. Denique.*
[d] *Tolletus Iesuita, lib. 2. Instruct. Sacerd. cap. 21. in fine.*
[e] *Bellar. quo supra cap. 10. § Obijciunt. quarto.*
[f] *Bellar lib. 3. cap. 2. & 6. in principio.*
[g] *Bellar. cap. 6. §. At contra.*

[h] *Ibidem.*
[i] *Doctor Gloriianus lib. de Schismate. pag.* 181.

[h] Schismatici omnes ex Ecclesia excluduntur. *quid? ita vt semper sit de eorum salute desperandũ? Aduocatus.* [i] In Schismate simplici, quod sine vlla deprauatâ doctrina fit, ita vt ambiguum sit à quo Schisma fiat, antequã legitime iudicetur, dubium non est, quin eius sectatores ad Ecclesiam pertineant, vt Gerson tenet. *Potest hùc referri Exemplum quartum Impiorum Christianorũ: quod ratio subsequens suppediat.*

Capvt III.

Ratio II.

M*Vlti sunt in Ecclesia visibili, qui cum Ecclesia Catholica cognationis nihil habent, ergo Inuisibilis aliqua extra quam sunt, admitti debet diuersa ab ea, in qua versantur. Antecedens probatur exemplis (heu) nimis multis eorum, qui dum externam Ecclesiæ communionem colunt, Satanæ tyrannidi inseruiunt. Aduersarius.* [a] Sic Protestantes argumentantur: Impij, qui externam Ecclesiæ professionem amplectuntur, cum sint & fide, & charitate destituti, non sunt vera membra Ecclesiæ Catholicæ: quia, inquiunt, membrum mortuum non est membrum nisi æquiuocè. Dico illos esse membra Ecclesiæ Catholicæ vera, quamuis non viua. *hæc tu de Impijs: quid porro?* [b] Etiam Hæretici occulti, nondum per obstinaciam ab Ecclesia separati, non tam Hæretici, quàm errantes censendi sunt, & sunt in Ecclesia. *quid tandem?* [c] Etiam ex indelebili charactere cognoscuntur in Inferno, qui fuerunt membra Christi. [d] Potest Christus habere membra damnanda. *quæ vestra de impijs, hæreticis, reprobis sententia, Doctoribus vestris non reprobanda modo, verum etiam execranda videtur. Aduocatus.* [e] Impios Christianos non esse, nisi Æqvivoce membra Ecclesię cõcedi solet à multis: ita cardinalis de Turrecremata, vbi id probat ex Alexandro de Ales: Hugone, & Thoma: Idem etiam docent Petrus de Soto, Melchior Canus, & alij: docent illiquidem Reprobos ad Ecclesiam pertinere tanquam vngues, humores, pili, & alij, quæ Non svnt membra.

[a] *Bellar. lib. 3. de Eccles. Milit. cap. 9. §. Ad vltimum.*

An Impij sint membra Christi.

[b] *Cap. 4 § Secundo Obijcient.*
[c] *Ibidem. §. Vltima.*
[d] *Costerus Iesuita Apolog. cap. 1 part. 3.*
[e] *Bellar. quo supra § Ad Vltimum.*

sic

ſic Doctores tui, quid tu tandem? Aduerſarius.[f] At ſi ſic eſſet, ſequeretur Papam malum non eſſe caput Eccleſiæ. *eia quàm argute? ne Papa, etiam* Malus *non ſit Eccleſiæ caput, quinis vel ſceleratiſſimus erit* verum membrum *Chriſti. hoc tuum commentum Schola vetus exploſit, tu vnus* multis *repugnas: iam ab vno ordinis tui Theologo primario refutandus. Aduocatus.*[g] Vt flegma, pituita, ſanies, ſaliua, ſanguis abundans VIVENTIS hominis NEQVE MEMBRVM ſunt, NEQVE PARTES, & tamen non ſunt extra corpus: Ita Impij ad SVPERFLVOS humores referuntur, qui ſuo tempore, vbi maturi fuerint, cum ſtercoribus egeruntur. *iam clauum tuum clauo expellam, ſed tuo. Si* (inquis) Papa malus non eſt verum membrum Chriſti, non eſt verum caput Eccleſiæ: *at Ieſuita Coſterus negauit Impium quemuis eſſe* membrũ Chriſti; *proinde cuiuis promptum erit concludere: Papa &c. hic ſi voce Eccleſiæ, viſibilẽ intelligis, væ Capiti tuo: Papa enim malus non erit Caput Eccleſiæ: ſin Inuiſibilem, væ cauſæ tuæ, ſequetur enim Eccleſiam, quam in Symbolo profitemur, non eſſe viſibilem. quanquam non quid doceat quis, ſed quid demonſtret ſpectandum eſt. Aduerſarius.*[h] Vt in corpore, inquiunt, naturali, de quo Apoſtolus: Nemo odit carnem ſuam, Epheſ. 5. ergo nullum verum Chriſti membrum poſſit perire. Reprobi itaque non ſunt membra Chriſti: Reſpondeo. Similitudines non conuenire in omnibus.[i] Sed dicunt Chriſtum in veris membris ſuis operari. Reſpondeo, non eſſe neceſſe, vt Chriſtus in omnibus operetur, aliqua enim ſunt mortua & arida. Poſsit igitur idem eſſe membrum Chriſti, quoad profeſsionem externam: & membrum Diaboli, quoad morum prauitatem. *ain'? etiam vniuocè idem?*[k] Verum membrum etiamſi non viuum. *multum diuerſè nos Spiritus ſanctus inſtituit. Aduocatus.*[l] Ex hoc loco pius Doctor Hugo (alludens ad corpus humanum, cui EST SIMILE corpus Eccleſiæ) dicit, qui non habet Spiritum Chriſti, non eſſe Chriſti membrum: NIHIL in hoc corpore MORTVVM, NIHIL EXTRA CORPVS VIVVM. Verum eſt, ſi enim Chriſtiani IVSTI in membris

SOLI

[f] *Bellar. quo ſupra.*

[g] *Coſterus Ieſuita Apolog. part. 3. cap. 12. §. Et Hugo.*

[h] *Bellar. quo ſupra §. Argumentum 4.*

[i] *Cap 9. §. Vltima.*

[k] *Idem ibidem cap. 4. § Secundo obijciunt.*

[l] *Coſterus Ieſuita quo ſupra.*

Soli habeantur, non mirum: tum quia in illis Solis est Spiritus sanctus, sicut scriptum est: Qui spiritum Christi non habet, is non est eius. tum quia omnia ad Illorvm commoda referuntur, dicente Apostolo: Omnia sustineo propter Electos. *quin etiam ne hic vnius Aduocatus vnicus esse videatur:* [m] Christiani non sunt, qui non Vivam Christi Fidem habent. *in hoc enim similitudinis huius ratio potissimum consistit, vt ostendat vera Christi membra non posse penitus perire.* [n] In *Eph. 5. Nemo carnem suam odit: Et Christus diligit Ecceleſiam vt corpus suum: patet per effectum: quia probatio dilectionis, est exhibitio operis; quatenus igitur quis carnem suam, tantum Christus Ecclesiam. [o] Vt Ioh. 6. Resuscitabo eos in nouissimis: id est: quæ sunt membra Christi Cvm Christo Capite Resvrgent. *vel.* [p] Vt in Ephes. 5. vir est caput vxoris, & Christus Ecclesiæ, & Saluator corporis sui: id est: vt vir cum vxore, ita tenetur Christus remouere omne malum ab Ecclesia. *Itaq; non aliter reprobis cum Christo, quam saluti cum damnatione conuenit. hac de Reprobis, nunc de Hæreticis disseremus. Aduersarius.* [q] Hæretici occulti non tam hæretici, quam errantes censeri debent. *dilutum hoc est, quod de Hæreticis Philosopharis, non enim is solus, qui Hæresin palam profert, atq; promulgat. sed Aduocatus.* [r] Hæreticus est quisquis à fide Catholica Qvomodo libet recedit, inquit Thomas, eidem subscribit Occam. *nec immerito quia: sed tibi prius obijcienti occurremus.*

[m] *Tolletus Iesuita Com. in Rom* 8.

[n] *Aquinas in hunc locum.*

* *Ephes.* 5.

[o] *Maldonatus Iesuita Com. in Ioh.* 16.

[p] *Bellar. quo supra. cap.* 14. §. *Respon. et Caluinus.*

[q] *Bellar. supra.*

[r] *Alphonsus de Castro. lib* 1. *aduersus Hæres. cap.* 9.

Obiectionis solutio.

Aduersarius. [f] Sententia nostra demonstrari posſit ex 1. *Ioh. 2. Ex nobis exierunt, sed non erant ex nobis, nam si fuissent ex nobis, mansissent vtique nobiscum: loquitur de Hæreticis, qui si non animo & voluntate, tamen externa professione erant Catholici, & postquam proruperunt in apertum schisma, desierunt modis omnibus esse ex nobis. *quasi verò nulli esse possint laruati Hæretici. Aduocatus.*

[f] *Bellar. quo supra* §. *Ac primum.*

* 1. *Ioh* 2.

t Hæretici, qui in externa communione Sacramentorum, & professione persistunt, in conspectu Dei ab Ecclesia separantur, et reipsa, et proprie domus Dei finibus exterminantur. *non igitur verè isti, sed nomine tenus de Ecclesia censendi sunt: quod loco non dissimili demonstrabimus,* *Ioh.17. Vos non estis de mundo, &c. *quid ex his, inquies? attende.* * Aliud est esse de mundo, & in mundo. In mundo erant Apostoli, & Christus, De mundo verò non fuerunt. In mundo esse, est Visibiliter in mundo conuersari, & viuere. At De mundo esse est mundi malitiam & incredulitatem amplecti. *ex hoc loco (quia* * Similis est alteri Iohannis: Non erant ex nobis, &c.) *discere potuisti, tam hæreticos semper de Ecclesia, quam Apostolos de mundo, id est,* non Reipsa, *sed æquiuocè constitisse. tantum igitur abest vt hæreticos & reprobos corporis Christi mystici partes veras esse concedamus, vt eos nè inter pilos quidem, sed potius inter pustulas, & stigmata, imo etiam vulnera, & pestes numeremus.*

t Colleg. Anglo-Rhem. Annot. in 2. Tim. 2.

* *Ioh.17 14.*

* *Tolletus Iesuita Comm. in Ioh.17.*

* *Caietanus Comm. in Ioh. 17.*

Capvt. IIII.

Ratio III. quæ ex similitudine multiplici emergit: { *Archæ, Membri, Sponsæ, Gregis, Filij.*

Similitudo Archæ.

A*Duersarius.* a Archa Noë figura erat Ecclesiæ, vt sicut extra Archam nemo saluari potuit, ita nec extra Ecclesiam. vt 1. Pet. 3. *aut de visibili exponas oportet, aut de Inuisibili: si hoc, est quod contendimus; sin illud, est contra id quod contendisti. nimirum.* b Extra Ecclesiam positi Catechumeni saluantur. *Responde.* c Respondeo hos desiderio, & voto tantum esse in Ecclesia, id est, non actu, sed potentia, ideò saluari. *at instant Protestantes & vrgent. Qui erant extra archam actu, vndis obruti peribant, etiamsi se in Archa custodiri*

a *Bellar. ibid. cap.7. §. Argumentum 2.*

b *Supra cap.2. lit.c.*

c *Cap.3. §. Vltima.*

 stodiri

[d] Ibidem.
[e] Cap. 7. §. Argumentum secundum.
[f] Aquinas Comm. in eum locum.

stodiri vel votis ardentissimis exoptarunt. proinde in Ecclesia esse potentia, *non sufficit ad salutem. Responde.* [d] Respondeo Similitudo non tenet in omnibus. [e] Sed in hoc quemadmodum in Archa saluabantur animalia munda, & immunda; ita in Ecclesia sunt boni & mali. *Responsum dilutum, atque insulsum. Petrus enim de hominibus pijs, non de brutis animalibus Similitudinem instituit. Aduocatus.* [f] Sicut Archa fuit de lignis leuigatis, & dolatis; ita Ecclesia constat de SANCTIS, per angustias & tribulationes afflictis: & sicut Archa ex lignis IMPVTRIBILIBVS, ita Ecclesia cōstat ex hominibus INCORRVPTIS: deinde in Archa pauci, sci: octo animæ (inquit Petrus) saluabātur; ex hoc significatur paucitas SALVANDORVN: postremò sicut multiplicatis vndis eleuabatur Archa, sic per tribulationes crescit Ecclesia. *impium vero erit Impios istos tuos* SANCTORVM, INCORRVPTORVM, SALVANDORVM *honorare elogijs. Denique (vt omnia in hac similitudine rectè conspirent) sicut omnes olim in archa inclusi, saluabantur, ita quotquot in Catholica Ecclesia verè, constanterq; permanserint, saluatos iri necesse est.*

2. *Similitudo membri.*

3. *est Sponsæ: de quibus* * *suprà cap. 3°.*

4. *est Similitudo Gregis.*

* Luc. 12.
[g] Iansenius Concord. in hunc locum.

*Luc. 12. Nolite timere pusille Grex. *Aduocatus.* [g] Pusillus reuera grex SANCTORVN CHRISTIANORVM, in comparatione eorum, qui suam professionem deturpant. *hinc sequitur nomen Gregis (quo significatur Ecclesia) ad solum Fidelium, & Sanctorum cœtum pertinere: cui conuenit illud quod* * *suprà Iesuita de* Ouili *Christi tradidit.*

* Suprà.

5. *Similitudo Filij.*

* Math. 2.

Ex eo quod Ecclesia queri videtur in persona Rachel. *Math. 2. Rachel plorans filios suos, & noluit, *id est, non potuit*, consolari, quia non sunt. *nam. Aduocatus.* Non sunt filij, qui putantur esse, non sunt Catholici, qui dicuntur tales, multi sunt FALSI, FICTI, SIMVLATI Christiani, qui nec

Catholici, nec Christiani, cum vtrunq; egregiè simulant, sed politici sunt. *quid, quæso, aliud quam pictus homo, quilibet fictus, id est æquiuoce, Christianus? & vt paulo post, Stapletonus,* malus Christianus, qui vitam turpiter & flagitiose ducit, hic certe Christiano nomine indignus est. *potius iuxta Bernardum* * Christianus Antichristianus *appellandus.* * *Lib. de Consid. ad Eugeniū.*

Capvt. V.

Ratio quarta.

Aduersarius. [a] Credimus (inquiunt) Ecclesiam Catholicam: ergo non videmus: quia * Heb. 11. Fides est rerum non apparentium. Respondeo: negatur Consecutio: quia id quod videtur, credi etiam posit Qvatenvs non videtvr. * Thomas Christum hominem videbat, credidit Deum esse: ita nos videmus hos homines qui ad Ecclesiam pertinent, credimus autem eos esse Ecclesiam Catholicam. *Quo tuo responso Consequutio ipsa maximè confirmatur. sic enim insurgo: Quicquid credo,* quatenus id credo, *inquis, non videtur, at Ecclesia, quatenus est verè Sancta & Catholica, non cerni, sed credi possit. aliquem enim aut fidem Catholicam vere & non simulatè profiteri; aut syncerè & non hypocriticè, & æquiuocè sanctum esse, ecquis tam* καρδιογνώστης *est, qui possit de fide statuere? Deinde eadem est fidei & Spei ratio. at* * Rom. 8. Quod videt qu is quid sperat? *Aduocatus.* [b] Rectè Caietanus: Duo sunt in obiecto fidei consideranda: quorum alterum est materiale, Res ipsa, quæ speratur, & ita res posit videri: alterum Formale, id est consecutio & possessio rei, in quam tendit spes, quæ actu speranti non adest. & * Heb. 11. Credimus verbo creata esse secula, [c] Mundum videmus, creatum esse credimus. *Sic igitur concludere licet: Quod propriè credimus, est formale obiectum fidei, adeoque inuisibile, at credimus,* Ecclesiam Catholicam, *ergo est propriè Inuisibilis. vnde eleganter vester.* [d] Vides non est fides. *hanc fidei prærogatiuam vel Thomæ infidelitas (quam obseruas) te docere potuit,* cui

[a] *Costerus Iesuita Encherid. Tract. de Ecclesia.*
* *Heb. 11.*
* *Ioh. 20. 29.*
* *Rom. 8. 24.*
[b] *Pererius Iesuita Comm. in Rom. 8.*
* *Heb. 11. 2.*
[c] *Ribera Comment. in Heb. 11.*
[d] *Hugo de Sancto Victore.*

cui Christus: [a] Quia vidisti me Thoma credidisti, beati qui non viderunt & crediderunt. [e] Fidem Thomæ Christus laudat, modum, quo credidit, reprehendit, quod, euidentia rei victus, crediderit, quod, non tam sibi, quam oculis manibusq; suis credere voluisset. QVIA VIDISTI ME, id est, quia tetigisti, non crediturus vtique, nisi vidisses. at non debet, veluti tormentis, extorqueri fides, quæ eo plus habet meriti, quo minùs argumenti, ac rationis: hoc enim est FIDES, inquit Augustinus, Tract. 10. in Ioh. CREDERE QVOD NON VIDES.

[a] Ioh. 20.
[e] Maldonatus Iesuita Com. in hunc locum.

Obiectionis solutio.

Aduers. [f] Ecclesia, quam Paulus persequebatur, vel erat vera Ecclesia, vel falsa: Si vera, tum Paulus, licet prædestinatus, non erat de Ecclesia, & multi Turcæ nondum vocati, etsi prædestinati, non sunt adhuc membra Christi; ergo Ecclesia catholica nō constat ex Prædestinatis, contra Lutheranos. *Nihil agis. Non enim absolutè ex Prædestinatis cōstare ecclesiam volunt: sed ex Prædestinatis iam efficaci gratia vocatis. tu verò te collige parumper, & ipsi tibi, rem accuratius pensitanti, attende. est enim, inquis, Notandum. Aduocatus.* [g] Notandum est, hominem posse esse filium & membrum Christi duobus modis: vno modo secundum Prædestinationem, alio modo secundum PRAESENTEM IVSTITIAM. hæc distinctio habetur apud Paulum. 2. Timot. 2. Nouit Deus qui sunt eius. & Rom. 8. Qui spiritum Dei non habet, is non est eius. ostendit eos qui sunt tantum secundum Prædestinationem filij, NON ACTV esse, sed potentia: Eos vero, qui sunt secundum præsentem iustitiam filij, ACTV ET SIMPLICITER ESSE. *Ecclesiam vero de ijs, qui actu vocantur, intelligi iam* * *suprà concesseras.* Ecclesia à Græco ἐκκαλέω, euoco, deducitur, quia, qui sunt de Ecclesia, vocantur per verbum. [h] Electi enim, & Prædestinati non sunt vera membra Christi, ANTEQVAM fide illuminentur. *ita tui argumenti nodum Herculeum, scilicet*

[f] Bellar. cap. 7. §. Accedat quoque.
[g] Bellar. ibid. §. Interest autem.
* Suprà.
[h] Costerus Iesuita Apolog. part. 3. cap. 12.

ſcilicet, diſtinctionis tuæ cuneo, vere perſpicueq́ diſſoluimus: namque mera Prædeſtinatio adeſſe rei actuale non facit, ſed Prædeſtinationis executio: neque enim quia ex Decreto Dei æterno ſequitur omnes ſemel mori, propterea omnes ſimul ſemperq́ mori conſequetur. Poſtremo loco patroni noſtri patres antiqui ſunt ſalutandi, ne Antiquitatis patrocinio deſtituti eſſe videamur.

Patroni.

* Eccleſia eſt ouile Chriſti, Oues ſunt, quas nemo rapiet, habent enim nomina inſcripta in libro vitæ. *Templũ Dei ex lapidibus viuis ædificatur, vbi verus eſt Iſrael: Cum Beatis ſumus vna Ciuitas, de qua dictum eſt in Pſal. 101. * Glorioſa dicta ſunt de te. * Electi ſunt Dei Eccleſia: Si hortus concluſus eſt, Sponſa Chriſti, Cant. 2. quæ eſt Eccleſia, patere ea profanis & alienis non poſsit. * Quid eſt Sponſa domini, niſi Congregatio Iuſtorum? * Vinea Domini eſt Eccleſia Prædeſtinatorum. *Sine igitur Eccleſiam Inuiſibilem á viſibili diſtinguamus, vt aliam, ſiue, vt aliter ſe habentem, diſtinctio ipſa in Eccleſia Catholica erit prorſus* καθ᾽ ὅλου. *De diſtinctione Viſibilis & Inuiſibilis ſatis, ad cauſam iam propius accedamus, &*

* *Auguſtinus Tract. 45. in Ioh. 10.*
* *Origines in Ioh. 26. & in Math. 16.*
* *Hieronymus in Pſal. 101. Hom. 76.*
* *Cyprianus Epiſt. 76.*
* *Bernardus ſerm. 68. in Cant. & Serm. 62.*

De Eccleſiæ viſibilis Notis proprijs agamus.

CAPVT. VI.

Quæſtionis ſtatus.

* NOſtri (inquit Caluiniſta) diſtinctè affirmant, Eccleſiam ſtrictè acceptam, pro cœtu vocatorum, & electorum ad vitam æternam, nobis in his terris eſſe inuiſibilem: Alteram verò, ſignificatione, quæ latius notat cœlum vocatorum ad Euangelij profeſsionẽ externam, per Miniſtros verbi, ſi de particularibus Eccleſijs loquamur, eſſe viſibilem ſi de fide vniuerſali, & Catholica agitur, eam primò totam viſibilem fore aſſerimus poſtremo die: quod Chriſtus

* *Coſterus Ieſuita Apolog. parte. 3. cap. 11.*

ſtus loquitur de adeunda Eccleſia: Dic Eccleſię, id tantum de particularibus & viſibilibus externis coetibus intelligimus. *recte. nam aliud eſt credere Eccleſiam, quod* Inuiſibilem *ſignificat: aliud credere Eccleſiæ, quod viſibilem deſignat: agite, de huius viſibilis Eccleſiæ notis & Characteribus inſigrioribus diſſeramus, de quorum numero, & proprietate vtrinque vehementer ambigitur.*

De numero Notarum.

Aduerſarius. [b] Proteſtantes alij Eccleſiæ ſymbola duo aſsignant: Alij tria: tertiam alij teſſeram addunt: Alij denique, his minimè cōtenti, quintam adhibent: *Scilicet; vt in Proteſtantes, tanquam homines inter ſe plurimum diſcordes, iocularıter inſultetis: ipſi in aliena republica curioſi nimis, in veſtra planè peregrini. nam.* 1. *Proteſtantes non ita inter ſe diſſentiunt, vt reconciliari nequeant. Aduocatus.* [c] Lutherus ſeptem Eccleſiæ notas excogitauit, Proteſtantes alij illas ſeptem ad duas reuocant. 2°. *Ipſi vos Pontificij eſtis in maiori varietate, atque diſſentione conſtituti fieri non poteſt, quin aures noſtras demulceat tanta veſtra, tamque dulcis Harmonia?* [d] Ex recentioribus noſtris Theologis communiter quatuor Eccleſiæ notæ aſsignantur: Driedo, & Soto ponunt ſex: Medina decem ponit, addit etiam vndecimam: Sanderus duodecim: Nos quindecim proponemus: Quas, ſi-quis velit, poſsit ad quatuor priores reuocare. *Sotus præcipue vnam concordiam, Horantius vnam ſucceſſionem, Catechiſmus Tridentinus duas, Valentianus, Coſterus, Stapletonus, tres hi, tantum tres. Recentiores Theologi quatuor, Driedo ſex, Medina decem, Sanderus duodecim, Bellarminus (nam hoc etiam malum --- vires acquirit eundo) notas quindecim confinxit.*

[b] *Poſſnanenſ. Ieſuitæ in Theſ.* 11.

[c] Bellar. *lib.* 4. *de Eccleſ. Milit. cap.* 2. *in principio & Coſterus Ieſuita Enchirid.*

[d] Bellar. *ibidem cap.* 3. §. *Ex recentioribus.*

De proprietate: primo quales Notas *Pontificij aſſignari cupiant.*

Aduerſarius. [e] Notæ, quibus Eccleſia diſcernenda eſt, primo propiæ, non communes eſſe debent, NE QVIDEM

[e] Bellar. *cap.* 5. §. *Ad primum &c.*

DEM OPINIONE ALIORVM. *id est, vt ego interpretor, fere nulla.* Secundò, re ipsa, quam illustrant, notiores. Alioqui non notæ sunt, sed ignotæ. [f] Tertio sunt inseparabiles à vera Ecclesia. [g] Ex quibus non coniecturalem, sed infallibilem certitudinem Ecclesiæ habere possimus. *vestræ quales esse debent pulchrè descripsisti; quales verò esse solent, Collega tuus graphicè depinxit:* [h] Hæ notæ, quas vrgemus, VNA SANCTA, CATHOLICA, & Apostolica, NON sunt notæ Ecclesiæ SIGILLATIM, sed coniunctim, quia fieri possit, & vna harum, & altera alijs conueniat. *Ergo eas, nec proprias, nec per se notiores, sed separabiles esse agnoscitis: & tesseras complures illas quidem, præcipuas vero quatuor assignatis, quas Protestantes, si adsint, non reijciunt: si absint, non respiciunt. summam illi & ferè solam essentialem indiuiduam, perpetuamque Ecclesiæ notam vendicant Euangelicæ doctrinæ veritatem. Primò Pontificiorum notas nothas deleamus. Secundo loco vera Protestantium symbola confirmabimus.*

[f] Ibid. §. Tertio.
[g] Cap. 10. §. Sed.
[h] Valent. Iesuita Analys. lib. 6. cap. 7.

CAPVT VII.

Nota prima, Titulus Catholicæ Ecclesiæ.

A*Duersarius.* [a] Nota prima est hoc nomen Catholica. [b] Catholica dicitur, id est vniuersalis: 1° de vniuersalitate doctrinæ, quam profitetur de Deo, Creaturis, Angelis, &c. Secundò de vniuersalitate loci, quia per vniuersum terrarum orbem diffusa est. Tertiò, respectu temporis, quia ad finem mundi perseuerabit. *Hæc nota spuria est, siue nomen ipsum, siuè etiam rationem nominis respicimus; si nomen, est nimis commune: quia Aduocat.* [c] Omnis HAERESIS velit videri, & dici Catholica. *Ergo non est nota. siu rationem aliquam nominis. Primam examina, peræquè Protestantiũ Ecclesia Catholica est, quorum est doctrina non minùs vniuersalis, quam vestra, si secundam Romana Catholica, nunquam fuit: quia.* [d] Vt Ecclesia eodem tempore TOTIVS orbis ditiones occupet, ne in hunc vsque diem fortasse contigit. *si denique Tertiam, tum Catholica nondum est magis, quam mundi*

[a] Bellar. lib. 4. de Eccles. Milit. cap 4.
[b] Valent. Iesuita Analys. lib. 6. cap. 3.
[c] Bellar. quo supra in princip.
[d] Costerus Iesuita Encheirid. Tract de Ecclesia. §. Postquam.

mundi fines, sed instat. *Aduers.* [e] Ex Augustino, & Cyrillo: etsi, inquiunt, omnis hæresis Catholica dici velit, tamen cum in aliquam vrbem veneris, vbi variæ Sectæ conueniunt, quæras que vbi sit Ecclesia vera; Omnes Hæretici dicent se habere veram Ecclesiam. Sed petas insuper vbi sit Catholica; Nullus Hæreticus suam Ecclesiam ostendit. hæc Cyrillus. hæc nota nostram perinde demonstrat. Et Pasianus dixit: Christianus mihi nomen est, Catholicus cognomen. *vt omittam hoc argumentum, vel ipsis Authoribus, videri pompæ, quam pugnæ, aptius, nec tamen fuisse tunc prorsus ineptum, cum patres prius nomen Catholicæ cum re conuenire luculentis rationibus comprobâssent: Respondeo ad Argumentum: nudam nominis appellationem, sine etiam nominis rationem, duo sophismata continere: vnum æquiuocationis: figuræ dictionis alterum. Aequiuocationis futilitatem primò appositione exemplorum, secundò argumenti retorsione ostendemus. Aduocatus.* [f] De Ecclesia Sardicensi dicit Spiritus: Scio opera tua, quia NOMEN habes, quod viuis, & mortua es. * Apoc. 3. Hæc erat mortua, cum tamen NOMEN HABERET, quod viueret, & OPINIONE SVA viua erat. & [g] Marcionitæ, & Valentiani SE Catholicos, & Orthodoxos DICI VOLVERVNT, cæteros Hæreticos appellabant: Nouatiani SE puros vocabant, cæteros omnes Impuros. *etiam* [h] Ariani Orthodoxos Homousianos per contumeliam dixerunt: & Donatistæ etiam eos vocabant Traditores. *Denique* [i] Simon Magus VVLGO DICTVS erat Magna Dei potentia. Act. 8. Ita enim populum dementabat, vt quod Deo proprium est, in creaturam transferret. *Vides igitur argumentum à nomine ad rem, quam non modo semper puerile, verum etiam sæpe perniciosum sit. quum præsertim nomina (quæ sunt humani placiti, & ingenij fœtus) dignitatis & præstantiæ, error quoque arrogare sibi soleat, contumeliæ & infamiæ alijs affingere. Deinde hoc nomen Catholici commune esse Hæreticis dixti, quod (te fatente) tollet proprietatem Notæ* SALTEM OPINIONE IPSORVM. *Postremò hoc argumentum simili arte retorquebimus: Protestantes ab Eckio,*

[e] *Bellar. quo supra, cap. 4.*

[f] *Ribera Iesuita Com. in Apoc.*
A nomine ad rem non valet argumentum.
* *Apoc. 3.*
[g] *Roffensis. aduers. Luth. Art. 3.*
[h] *Possanenses Iesuitæ, Thes. 4.*
[i] *Ioannes Ferus in Acta.*

Eckio, Ianſenio, Eſpenſao, ſæpe Euangelici, & Reformatores *ſalutantur, quam ſerio, nihil laboro, certè quidem vſitate. attende. Si variæ Sectæ Francofurti conuenirent, & quæras vbi ſit vera Eccleſia: Omnes Hæretici dicerent ſe habere veram Eccleſiam. at cum inſuper petas vbi ſit Eccleſia Euangelica & Reformata, Omnes protinus ad Proteſtantium cœtum digitos intenderent: vera ne propterea Eccleſia Proteſtantium cenſeri debet an non? ſi dicis, cur non eos ſequeris? ſi negas, cur hoc Argumentũ perſequeris? vel faciamus hunc Ethnicum tuum Venetias accedere, vbi Græcos audio liberè ſuos conuentus agere, dubitaréq; vtris ſe adiungat, Romanenſibus, an Græcis; quid agit? Vtrique Antiquitatem iactabunt, iactabunt ſucceſſionem: proculdubio Græcis; quia Græcia primos radios Euangelij immittebat. Patronus.* [*]Ex noſtris exortũ eſt Euangelij lumen, & in totum orbem egreſſum. [*]Noſtri Antiocheni primi nomina Chriſto dederunt, vt appellarentur Chriſtiani. *Aduocatus.* [k] In Hieruſalem primo fides prædicata eſt. *ſed, miſſis tuis argutijs, ad Patrum teſtimonia reſpondeo, ex ijs eruendam eſſe germanam huius nominis rationem, quod primò vſurpari à Patribus cœpit, aut ad diſtinguendam Eccleſiam Chriſtianorum à Synagoga Iudæorum, alijſque hæreticis, qui Eccleſiam vni loco affixam eſſe putarunt; vel tandem obtinuit, vt Hæreticos eos, qui ſacroſanctum myſterium Trinitatis ſceleratè negarunt, ab Orthodoxis diſtingueret: quod igitur commune eſt omnibus Orthodoxis, id vos, quaſi vobis proprium, temerè arrogatis: ijs vero detrahitis, qui nec Catholicæ Eccleſiæ ius vni loco aſtringunt, & Trinitatis hoſtibus acerbiſſimè aduerſantur. Aduocatus.* [l] Vt Eccleſia ſit Catholica inprimis requiritur, vt non excludat vlla tempora, loca, genera hominum, in quo diſtinguitur à Synagoga. Erat Eccleſia particularis, non Catholica, quia erat alligata vni tempori, vſque ad Aduentum Chriſti: Et vni loco, id eſt, templo Salomonis. *Auguſtinus igitur erudite Donatiſtas hoc argumento refellebat. quia.* [m] Credebant Eccleſiam in Sola Africa remanſiſſe. [n] Se ſolos in Eccleſia fuiſſe prædicabant: cæteros omnes foras ab Eccleſia. *Nempe, ſoli Africæ*

Græci antiquitatem nominis Romanis præripiunt.

[*] *Baſilius Epiſt.* 70.

[*] *Chryſoſt. Hom. ad populum Antioch.*

[k] *Coſterus Ieſuita Encherid. Tract. de Summo Pont. Ob. 6.*

[l] *Bellar. quo ſupra. cap. 7. §. Sunt autem. Multiplex ratio nominis Catholici.*

[m] *Idem. cap. 9.*

[n] *Roffenſ. Art.* 13.

suæ eam alligatam esse voluerunt, ex fucata Scripturæ translatione, interpretationeq́ decepti. * *Psal.*18. In sole posuit tabernaculum suum. ° Id est, inquiunt Donatistæ, constituit Ecclesiam in Affrica, quæ erat totius mundi plaga meridiana. *Iniquè verò aduersus Protestantes adducitur, qui huiusmodi insomnium abhominantur: verius in eos quadrat, qui vni Romanæ Cathedræ occidentali affixam esse profitentur. alteram rationem impositionis huius nominis Sozomenus tradit:* * Theodosius, *inquit*, decreuit, vt illorum Ecclesia duntaxat Catholica diceretur, quæ TRINITATEM æquali honore coleret. *Deinde sic disputo: nomen Christiani, & cognomen Catholici sunt omnino synonuma probatur.* [p] Qui Ariani, quique Marcionitæ vocantur, inquit Lactantius, CHRISTIANI esse desierunt: & cum OMNES CHRISTIANI à Christo dicimur, inquit Anselmus, explosi sunt Marcionitæ, qui à Marcione titulum acceperunt. *proinde (quod ad veritatem nominis attinet) aut* Cognomen Catholicorum *Protestantibus concedendum erit, aut nomen hoc* Christianorum *pariter denegandum. Postremò Argumenti tui vim, si quæ est, Costerus tuus infirmat.* [q] Non quæritur quid cæteræ Ecclesiæ dicant, sed quid VERE DICANT: Omnes hæretici affirmant apud se veram, & Catholicam fidem inuiolatam retineri; at, cum constet vnicam esse fidem, & vnicam Ecclesiam Catholicam, facile apparet, neq; omnes istos, sed vnicum ex omnibus veram fidem profiteri, & NOMEN Ecclesiæ Catholicæ sibi vendicare. *tu quæris, quod ille non* quærendum *esse rectè monnit. quotiesigitur, qui sunt veri & Catholici Doctores, ambigitur; non nomen veritatis, sed veritas nominis eruenda est. nunc à Thesi ad Hypothesin descendamus: quam duplicem esse perspicio; Altera Protestantes, Pontificios altera perstringit.*

* *Senensis Biblioth.*
* *Psal.*18.

* *Sozomenes lib.7. cap.4.*

[p] *Bellar. quo suprà. cap.7.*

[q] *Costerus Iesuita Apol. part.3 cap.7. §. Non quæritur. Iesuita Bellarmini Thesin testimonio suo subuertit.*

CAPVT. VIII.

Hypothesis duplex. prima.

ADuersarius. * Protestantes, vt antiqui Hæretici ab Autoribus suis Marcionitæ, Valentiniani, Simoniani, ita

* *Bellar. cap.4. §. Hieronymus & hoc figmentum Iesuitæ plerique omnes vrgent strenuè. Valent. in Analysi. Costerus in Enchirid. Armandus in Epi.*

ita suorum Autorum nomina induerunt: alij Lutherani, alij Caluinistæ, alij Zuingliani dicuntur. Nos autem ab aliquo certo homine nemo vnquam vocauit: constat igitur nostram Ecclesiam solam esse veram. *Respondebunt Protestantes: primò, nihil facilius est, quam Orthodoxos istiusmodi honorariis ornare elogiis.* *Aduocatus.* [b] Priscis seculis Catholicæ fidei Propugnatores Basilium, Nazianzenum, Ambrosium, Hieronymum, Augustinum hæretici, hæreticos Manichæos, Homousianistas, Sabellianos, Basilianistas appellabant. *Secundò, hoc, quod de Protestantibus comminisceris, magis mendacio tuo tribuendum est, quam Lutheri, aut Caluini merito. audi Reum.* * Sunt qui se Lutheranos esse gaudent: non sic, ô fatue, non sic, oro, vt meum nomen taceatur, & NEMO LVTHERANVS, sed Christianus appelletur. Quid est Lutherus? doctrina non est mea, neque pro vobis crucifixus fui. D. Paulus 1. Cor. 3. nolebat pati, vt Christiani dicerentur à Paulo, sed à Christo. Vnde itaque mihi fœtido vermium sacco accederet, vt filij Christi à meo vilissimo nomine denominarentur? Absit! ô Amici! deleamus schismatica nomina, & denominetur Christus, cuius doctrinam habemus. *audin' quam humiliter, & plane abiectè Lutherus de se scripserit, quem tu non semel bipedum superbissimum appellitas? tu vtinam tam abfuisses à malitia, quantum ille à superbia. Reus dixit, nunc loquatur Aduocatus.* [c] Protestantes tenent Spiritum NON esse alligatum VLLIS EPISCOPIS, aut VLLI hominum generi: & Iohannes Caluinus omnium hominum, atque adeo ipsorum Conciliorum definitiones ad amussim Scripturarum examinari iubet: & Lutherus, non VLLI homini, inquit, commissum est, vt concludat aut constituat, quid sit fides, & Brentius, non licet, inquit, CVIVSQVAM sententiæ ita inhærere, vt eam sine iudicio nostro complectamur. *Itaque aut hæc non est Caluini & Lutheri sententia, quam tu tam verè liberéque agnoscis; aut qui Caluinum & Lutherum duces sequuntur, non sunt propriè Caluinistæ, & Lutherani nuncupandi. Tertiò respondebunt, Thesin*

[b] *Lindanus Panopl. præfat. § Quod inquiunt.* *Catholici ab Hæreticis hæretici salutantur.*

* *Lutherus Tom. 4. vol. Germ. fol. 4.* *Lutherus execratur nomina schismatica, & Lutheranorum.*

[c] *Bellar. lib. 3. de verbo Dei. cap. 3.* *Protestantes non Caluini aut Lutheri, aut cuiusquam hominis autoritate nituntur.*

superiorem negando: neque enim omnes Haeretici ab aliquo certo Autore, sed multi ab haeresibus suis sua nomina acceperunt. [d] *Alphonsus de Castro lib. 4. Tit. de Christo. Non omnes haeretici, ab autoribus suis nomina sua derivarunt.* *probatur.* [d] Surrexerunt Acephali, qui simul insurgebant: NVLLVS enim repertus est, qui eorum esset PRINCEPS, & MAGISTER. Isti vnam tantum, in Christo naturam esse dicebant. *Hac ille. eiusdem farina alios Haereticos recensuit, Alogianos, Ignoietas Anthropomorphitas, Angelicos, Anabaptistas, Catharistas, quibus nulla persona, sed sua Haereses nomina indiderunt. nunc calumniam istam in Adversarios reijciamus.*

CAPVT. IX.

Secunda Hypothesis.

[a] *Bellar. lib. 4. de Eccles. Milit. cap. 4. §. At Heronymus. An Papistae titulus viris pontificijs vere tribuatur.* [b] *Idem alibi.*

ADuersarius. [a] Quod Protestantes, nos Papistas vocant, nomē à Papa deducitur, qualis fuit Petrus. adde, quod non vocamur Papistæ, nisi à Caluinistis, & Lutheranis. *Bellarminum propemodum puduit nominis Papistae, vtinam omnino, etiam Papismi: est autem, vbi illi arridet Papistae titulus:* [b] Papista a Papa deducitur, verum est, nam & Petrus Papa fuit. *Nobis igitur probandum, nullam vnquam Sectam rectius à ducibus suis, quam Pontificios ipsos à Papa cognomen suum hausisse: & esse hos, post hominum memoriam, nobilissimos Sectarios. Aduoc.* [c] Catholicus est, (inquit Lyrinensis) qui veræ fidei non præponit CVIVSQVAM autoritatem. *&* [c] Schismaticorū apud Corinthios, 1. Cor. 3. alij dicebant, ego sum Pauli, ego Apoll. ego Cæphæ. Denique * Quotquot genuerunt Apostoli, inquit Augustinus in Psal. 44. eos non Paulinos, aut PETRIANOS, sed Christianos nominabant. *At (iam enim assumptionem aggrediemur) haec est Pontificiorum professio.* [e] Catholicus est, qui est. VNI Pastori PAPAE subditus. [f] Cuius summi Pastoris voci OBSEQVENDVM est. [g] Quia in eo Spiritus veritatis residet. *Ex quibus concludo. Primò, Omnes Romanae Ecclesiae alumnos proprijssime* Papistas nominari: *quippe nulla Secta vnquam, ne Simoniana quidem, magis iuravit in verba Magistri.*

[c] *Ederus Oeconom. Bibl. lib. 5. in Epilogo.* [d] *Bellar. quo supra cap. 4.* *Beda in locum Apost.* [e] *Bellar. lib. 3. de Eccles. Milit. cap. 2. §. Nostra.* [f] *Stapletonus.* [g] *Valent. Iesuita Analys. lib. 6. cap. 4.*

Magiſtri. Secundò: Eccleſia Romana non eſt Catholica; quia Catholica non eſt, quæ hominis autoritatem præponit, *vt ait Lyrinenſis, vel (vt Tertullianus)* quæ ædificat fidem ſuper perſonas: *vel, deniq; populus (vt Auguſtinus)* qui ſe Petriani appellari volunt. *Nam ſi Petrianos à Petro dici nefas; à Papa* Papiſtas *fas erit? Imo papiſmi articulo, (de infallibili iudicio Papæ) nullum vnquam monſtrum Eccleſiæ iamdiu contigit deformius, aut luctuoſius; quem Papiſmum Eraſmus ſæpè appellat palliatam tyrannidem. De his plura in Nota 7. nunc Patronos ſalutemus.*

Patres.

* Postremo tenet me in Eccleſiæ ipſum Catholicæ nomen, quia non ſine cauſa inter tam multas hæreſes iſta ſola Eccleſia hoc nomen obtinuit. *Bellarminus hanc notam primam, & quaſi palmariam, Auguſtinus verò eam poſtremam facit, & (vt ita dicam) ancillariam. Pergit enim:* * Quod ſi fortè aliquid apertiſsimum de Manichæi apoſtolatu in Evangelio inuenire poteris, Infirmabis mihi Catholicorvm autoritatem, qui iubent, vt non credam: cui cùm credo, non inuenio quomodò poſsim etiam tibi credere. *Hæc enim Catholici nota, fieri poſſit larua Hæretici.* * Nec Catholicis Epiſcopis Credendvm, ſiquidem fortè falluntur, vt contra Scripturas Canonicas aliquid ſentiant. *Quid ergo?* * Si videris hominem Chriſtianum, conſidera, ſi Confeſsio eius conueniat Cvm Scriptvris: ſi ſic; Tvm verus est Christianvs. *Ergo cognomen viri Catholici ex Scripturarum luce illuſtrandum eſt. Poſtremò vobis Catholicæ inuolutam amphiboliam explicabimus. Aduocat.* [b] Epiſtola Iacobi Catholica dicitur, id eſt, Vniuerſalis: vt enim Epiſtola ad Romanos Græcis etiam vtilis erat, ſic hæc, Iudæis dicata, vniuerſos Chriſtianos inſtruit. *Deinde Patronus.* * Sicut vniuerſa terra ex multis terris, ſic vniuerſa Eccleſia ex multis Eccleſijs conſtat. *Si igitur Eccleſiam Catholicam exponas,*

Auguſt. lib. contra Epiſtolam Fundamenti cap. 4. & 5.

Idem ibid.

Auguſt. de Vnit. Eccleſ. cap. 10.

Chryſoſt. hom. in Matth. 7.

[b] *Feuardentius in Præf. in Epiſt. Iacobi §. Scribit.*

Auguſt. lib. de Ciuit. cap. 12.

vt ille Iacobi Epistolam Catholicam, quia Doctrinam continet, quæ ad vniuersos pertinet, sic quæuis Orthodoxa Ecclesia particularis Catholica dici debet: sin (sic Augustinus de terra) vt vniuersas alias in se complectatur: sic Romana Catholica dici non magis, quam vna vniuersa dici possit. Postremò, vt vos constrictos teneam, ex vestris principijs deducto dilemmate probo, Romanam vestram non posse dici propriè Catholicam.

[a] Bellar. lib 1. de Sacram. in Gen. cap. 27. §. Petes.

[a] Vt quis verè baptizetur, necesse est, vt intendat Minister facere, quod facit Ecclesia Romana: Imo verus est Baptismus, etiamsi intendat non facere, quod Ecclesia Romana facit: sufficit intendere facere, quod facit Ecclesia Catholica. *Hæc intentio Ministri, qua distinguitur Romana à Catholica, vel recta est, vel falsa: si falsa, cur eam necessariam facis, sine qua nullus est verus Baptismus? sin recta, quo iure vos Romanam, & Catholicam confunditis? de quo* * *mox plura.*

* Infra in nota. 4. & 7.

Capvt X.

Nota secunda, Antiquitas.

Status Quæstionis.

[a] Bellar. lib. 4. de Eccles. Milit. cap. 5. in princip.

[a] Sine dubio vera Ecclesia antiquior est quam falsa: *vt* Deus Diabolo, Semen Zizanijs. *Protestantes distinguunt: Antiquitas vel nuda proponitur, vel veritatis patrocinio munita: si illud, fucum: sin hoc, fidem facit. neque enim tam veritas Antiquitatis, quam antiquitas veritatis persuadere Catholicis debet. vos igitur (inquient Protestantes) nobis doctrinæ antiquitatem ostendite, & in vestris postulatis acquiescemus.*

De Thesi. An Ecclesia semper Antiqua.

[b] Bellar. quo supra cap. 4.

Aduersarius. [b] Nostra Ecclesia, quam Aduersarij nostri Papisticam vocant, est antiquissima: Ergo vera. *In huius notæ prædicatione multa peccas. Primò, quia etiamsi sit hæc consequentia verissima, non fuit tamen hæc perpetua nota Ecclesiæ,*

nam

nam si non fuisset recens, quid nunc esset vetus? *vt cecinit Horatius. at Ecclesia Catholica noua fuit. Aduocatus.* Christiana Religio, IAM RECENS NATA, mox oppugnata erat à Scribis & Pharisæis: deinde summa vi etiam a Gentibus. & Christiana Religionis Autor & tempus quando COEPIT posit assignari: nimirum, prædicari anno 15. Tiberij Cæsaris. *Agnoscis igitur infantiam antiqua Ecclesiæ. Secundò, Samaritani contra veros cultores Iudæos, Pagani, atque etiam Iudæi contra Christum, & Christianos eandem Antiquitatis notam prætexuerunt: ergo est nota communis cum Hæreticis, saltem opinione ipsorum.* [d] Eligebat Deus duas vrbes cultus sui Silo in Samaria, & Hierusalem in Iudæa: in illa tabernaculum, in hac templum suum constituebat. reiecta Silo diligebat Hierusalem: Samaritæ nihilominus cultus diuini laudem sibi vendicabant, eò quod in Silo PRIMVM inuocatum esset nomen Domini: Iudæi contrà ad se id decus trahebant, eò quod POST Deus Sionem, id est, Hierusalem Silo præposuisset. *Itaque non loci Antiquitas, sed præcepti diuini autoritas in hoc negotio obtinere debet. quia* [e] In* Marc. 1. Mulier Samaritana colloquium habuit cum Christo: PATRES nostri, inquit, Deum adorauerunt in hoc monte; vnde ergo est, quod dicitis: in Hierusalem cultum diuinum esse præstandum? PRO ANTIQVITATE loci diuini cultus Mulier contendebet, & obijciebat exemplum Abrahæ, & Patriarcharum: PATRES NOSTRI, inquit, adorauerunt, &c. Iudæi verò se Prophetarum, & VERBI DIVINI AVTORITATE suum cultum tuebantur: Samaritani contra SIBI VIDEBANTVR antiquitatis vestigijs insistere. *Oborto tandem Christianismo, Iudæi & Pagani ita restiterunt, vt facilè intelligamus non nouam esse hanc nouitatis calumniam: nam* [f] Christianam Religionem RECENS NATAM Scribæ & Pharisæi, deinde etiam Pagani summa vi oppugnabant. *Vtriq; Antiquitatis vestigijs niti sibi videbantur.* Imo. [g] Nazareni nomen tam infame apud Iudæos esse cœperat, propter Iesum, quem NOVAE SECTAE autorem dictitabant,

[c] *Bellar. cap 5. §. Sed in &c.*

[d] *Carolus Sigonius de Repub. Heb. lib. 2. cap. 6.*

[e] *Iansenius in hunc locum.*

* *Marc. 1.*

[f] *Bellar. supra cap. 5.*

[g] *Arias Montanus in Math. 26.*

bant, eratque perinde ac si hæreticum quis diceret. *Eodem modo iuxtà cum Iudæis Pagani certabant.* * *Act.* 17. *quæ* NOVA DOCTRINA est hæc? *sed ad rem.*

*Vulgata Editio.

Secundò de Hypothesi. An pontificiorum, partim noua.

Aduersarius. [h] Protestantes Religionem antiquam Romanam mutatam esse vociferantur: cum tamen non possunt huius mutationis autorem, tempus, locum vllum assignare. nec quis Aduersarius nouum aliquod dogma nostrum oppugnauerit, sicut nos in Arianismo, Nestorianismo, Lutherianismo ostendimus. Ergo Ecclesia Romana nondum à veritate deflexit. *Qui ita disputat, nec hæresis naturam, nec de hæresibus historiæ lucem, nec Romanæ Ecclesiæ ingenium satis eruditè accuratéque perpendit. Primò eadem est natura hæresis & morbi. Aduocatus.* [i] In * 2. Tim. 2. Sermo eorum, vt Cancer, serpit, &c. hinc Græci, & Latini morbum intelligunt, horrendum sanè, nimirum vlcus illud, quod in mulierum mammillis enatum est: quod, nisi citò subuentum est, putrefacit, & paulatim omnes partes occupat, & corrumpit: quod virus, cum ad cor peruenerit, nullam medicinam admittit. sic hæresis iuxta Apostolum, &c. *cum igitur tibi proponitur corpus vsque ad tabem redactum, non tu ita agnosces, nisi perinde constet tibi, quo momento primùm tabes illa cœperit? Secundò, Lux historiæ docet, multas olim hæreses extitisse, quarum tamen Autor vel tempus, vel locus certus assignari nullus possit.* [k] Eius hæresis, quam Nestorianam dicimus, autores prodiderunt Nestorium autorem fuisse: quod equidem miror, cum præsertim Ambrosius, qui longo tempore Nestorium processerat, lib. de Incar. hæresis huius mentionem fecerit. [l] Hæretici Ignoietæ deo ignorantiam tribuebant, quis fuerit eius hæresis AVTOR, aut quando COEPERIT APVD NEMINEM REPERIRE POTVI. *Alios multos eiusdem generis obseruat. nunc ex infinitis vestris dogmatibus (quandoquidem vnicum efflagitas) satis erit proferre vel vnum,*

[h] *Bellar. cap.* 5. §. *In omnibus. idem Costerus vrget in Enchiridio.*

[i] *Episc. Espensæus Comm. in* * 2. *Tim.* 2.

[k] *Alphonsus de Castro, lib.* 4. *Hæres. Tit. Christus.*

[l] *Idem lib.* 5. *Tit. Deus.*

vnum, huiusmodi verò, in quo ingenij Ecclesiæ Romanæ specimen egregium appareat. [m] Consuetudo hæc non administrandi Eucharistiam populo sub duplici specie, vsu primo comprobata est, deinde lege sancita, postquam in Ecclesijs occidentalibus obtinuisset, QVANDO VERÒ COEPERIT MINIME CONSTAT. *Excussa est igitur noua vestra de Antiquitate gloriatio:* In omni, *inquis*, magna mutatione prius Autor, tempus, locus, Aduersarius nobis satis innotescunt. *Hic iam vestram non modò ingentem primeuæ institutionis mutationem, verumetiam (sic enim Gelasius Pontifex etiam nominat) sacrilegam mutilationem perspicimus: quæ etiam aliquando inualuit, quamuis;* [n] MILLE post Christum annos contraria consuetudo durauerat. *In quâ de Autore, loco, Aduersario, tempore primo, nihil quicquam constat. quidni igitur alia dogmata vestra, more huius Canceris, serpsisse arbitremur? perinde enim in dogmatum, atque in dialecticarum articulis, in Religionis professione, atq; in regionis vernaculis plerumq; solet accidere: quin tu igitur tempus primum demonstra, quo vernacula Græca, Romana, Hebræa primò cœperint à natiua sua integritate degenerare. deniq; vehementer expecto quid respondeas: si nunc quoque Iudæi vellent cum Christianis, si Patriarcha Antiochenus cum Pontifice Romano de Antiquitatis iure contendere. nam* [o] Ex IVDAEIS COEPIT Christiana Religio. [p] Et Antiochiæ Petrus Cathedram suam aliquandiu tenebat, priusquam ad Romam eam transtulisset. *Et tamen Græcam Ecclesiam totam tu* nunc Schismaticam esse asseris. Si ex antiquitate loci causa hæc metienda, & definienda est, Antiochena Ecclesia Romanæ facilè hanc notam præripiet: si ex antiquitate doctrinæ, Scripturarum tabulis obsignatis agamus, quibus nullus Christianus possit nouitatem ascribere: de qua Antiquitate in nota sexta planè copiosèque discutietur, vbi Antiquitatem verè antiquam & primæuam à degeneri & noua vestra discernemus. Patronos consulamus.*

[m] *Valent. Iesuita. lib. de Eucharist. cap. 10. pag. 499.*

[n] *Cassander lib. Consult.*

[o] *Bellar. cap. 5. §. In omni.*

[p] *Idem lib. 2. de Romano Pontifice.*

* *Infrà in Nota 7.*

E. CAPVT

Capvt. XXI.

In Hypothesi prima, de Protestantium vitiis inquiritur, ex parte *tam Pastorum, quàm omnium Fidelium.*

Primùm Lutheri cum Diabolo Colloquium exagitant.

A*Duersarius.* [a] Lutherus, vt Patrem suum esse ostendat eum, qui est Rex super omnes filios Superbiæ, dicit se à Diaboli doctum, quod Missa priuata esset res mala; & Diaboli rationibus conuictum aboleuisse missam. [b] Ab Angelo Satanæ fuit in obstinatione sua obfirmatus. [c] Satanæ telis instructus sacro-sanctum sacrificium impugnabat. *Præterea, de hoc Lutheri colloquio* Serarius *Iesuita integrum librum ex professo elucubrauit, qui inscribitur* De Lutheri Magistro. *vt hanc vestram διαβολὴν, id est, Calumniam, facilius obteram atq; contundam, certis quibusdam quæstionibus, veluti tormentis, ipsam extorquebo veritatem.*

[a] *Bell. lib. 4. de Eccles. Milit. cap. 13. Idem Feuardentius in Iac. 3. 15.*
[b] *Valent. Ies. Analys. Fidei lib. 1. cap. 20.*
[c] *Costerus Ies. Apolog. part. 3. cap. 4.*

Quæstio 1. Nunquid Luthero rectè vitio datur suum cum Diabolo colloquium? minimè. nam.

Aduocatus. [d] Iesus Christus cum Diabolo multa est colloquutus. *Quid Pater & Patriarcha Iesuitarum Ignatius? Aduocatus.* [e] Id expertus fuit Pater Ignatius in fictitio illo, & Ocvlato monstro, *(loquitur de apparitione Dæmonis)* quod præsens lætitiam illi afferebat, absens contristabat.

[d] *Maldonatus Ies. Comm. in Matth. 14.*
[e] *Delrius Ies. disq. Magic. lib. 2. qu. 26. §. 3.*

Quæstio, 2. An quia Lutherus ignorabat Diabolum esse mendacem? non omninò. quia.

Reus. [*] Quasi ego tres has voculas, [Diabolus est mendax,] ignorâssem, nisi vos Papistæ eximij Theologotati monuissetis.

[*] *Lutherus in lib. de Missa priuata. in loco obiecto. §.* Hic respondebunt.

monuissetis. *Bene est, inquies, Cum itaque nihil Dæmon oppugnat, nisi quod odit: nihil odit, nisi quod sanctum est: ideirco Lutherus, quanto vidit Missam priuatam ab isto Infernali Cerbero arrosam vehementiùs, intelligere debuit eò studiosiùs sanctiusque eam esse colendam.*

3. Quæstio. An quia Dæmon Missam reprehendit, proinde ea Sancta videri debet? nullo modo. etenim.

Aduocatus. [f] Apud Surium liquet DIABOLVM in specie Angelica apparuisse, & statim Abbatem, vt MISSAM CELEBRARET, HORTABATVR. *Videtis quibus modis hic infernalis Coluber sese implicat atque inuoluit? Luthero Missam tanquam rem execrandam, Deoque abbominabilem obijcit: Idem Abbatē ad eam tanquam charissimam Dei filiolam exosculandam conatur pellicere. Non, igitur, Missa sancta censenda est, quod Satan illam reprehendisse magis, quam execrabilis quod eam approbâsse videbatur.*

[f] *Delrius Ies. lib.4.de Magia cap.1.qu.3. §.5.*

4. Quæstio. An omnis Diaboli doctrina Diabolica censenda est? nequaquam.

Aduocatus. [g] Cum Dæmon Iesum vidit, procidit ante illum.] Adorabat Iesum, non quidem amore, sed præ timore; & sicut seruus, eius flagellum euadere cupit, clamans [Quid mihi tecum, fili altissimi?] In illo Christi HVMANITATEM, in hoc eius DIVINITATEM significans. *Animaduertite,** Dæmon credit, & contremescit; *Hic etiam credit & confitetur. denq;.** Licet Pater mendacij, tamen aliqua vera profert.

[g] *Tolletus Ies. Com. in Luc.8.*

* *Iac.2.19.*

* *Ozorius Ies. tom.4. Conc. de Deuotione B. Mariæ in fine.*

5. Quæstio. Ecquod Satan Argumentum contra Missam proposuit, quod non summam continet veritatem?

Aduersarius. [h] Dixit Luthero Diabolus, Est contra Christi institutum vti Sacramento priuatim, & non cum

[h] *Serarius Ies. lib.1. de Lutheri Magistro ca.3.*

alijs communicare. 2, Sacramētum populo non ſub vtraq; ſpecie porrigere. 3. Non mortem Domini annunciare, ſed tibi ſoli verba cœnæ demurmurare. 4. in Sacramenti adminiſtratione non prædicare. Sed tu, Luthere *(inquit)* Miſſator nunc annos quindecim hæc feciſti, & ne ſemel quidem in tuis Miſsis prædicaſti. Quid ad hæc Lutherus? os habet, & non loquitur. Cum Catholicus reſpondiſſet ad primum, Non neceſſarium eſſe Euchariſtiam alijs edendam porrigere: ad 2. nullam eſſe ſub vtraque ſpecie adminiſtrandi neceſsitatem. ad 3. ipſam Sacrificicij actionem eſſe mortis Dominicæ annunciationem. ad 4. Sacramentum poſſe ſine prædicatione adminiſtrari. *Sic reuera pſeudocatholicus reſpondiſſet, non verus. quia ad* 1. *Aduocatus.* [i] Ex inſtituto Chriſti fideles communicabant. [k] Poſt etiam tempore Apoſtolorum communicabant. [l] Et conſuetudo contraria à Proteſtantibus iure reprehenditur. *Ad* 2. [m] Communio à Chriſto, fateor, ſub vtraque ſpecie erat inſtituta. [n] MANDAVIT etiam Chriſtus vt poculum ſimiliter omnibus porrigeretur. [o] Quo neglecto, Sacramentum Chriſti ſacramentaliter NON ſumitur: quia, [p] Vi præcepti vtrumque eſt neceſſarium. *Ad* 3. *ea non eſt perfecta, & per viuam vocem animata annunciatio.* [q] Ridiculum eſt parietibus inſuſurrare quæ ad populum pertinent. *Ad* 4. *Qui poteſt & non vult vnquam in adminiſtratione Sacramenti prædicare, ſacrilegæ perfidiæ conuincitur, nec enim olim hic ſtupor veſter inualuit, qui ait.* [r] Auditio Miſsæ eſt præferenda auditioni verbi. *quia,* [s] Paſtoris munus PRAECIPVVM eſt verbum prædicare. *Quid ad hæc Lutherus? Reus.* [*] Diabolus eſt mendax, cuius mendacia callidiora ſunt & inſtructiora quàm animus humanus aſſequi poſsit; ſic adoritur vt ſemper deprehendat aliquam ſolidam veritatem, quæ negari non poteſt; adeò ſpeciosè fucat ſuum mendacium, vt fallat cautiſsimos, vt cogitatio illa, quæ Iudæ cor percuſsit, [Tradidi ſanguinem iuſtum:] hoc Iudas negare non potuit, ſed hoc erat mendacium *(Quid molitur, quid machinatur Satan animaduertite)* vt ergo deſperandum ſit de

[i] *Eraſmus*
[k] *Maldonatus Ieſuita.*
[l] *Caſſander de his vide ſupra lib.1.cap.78.*
[m] *Bell.lib.2.de Miſſa cap.9.§.* Tertio probatur.
[n] *Ianſenius Concord.cap.* 131.pag.903.
[o] *Durandus* 4.cap.53.
[p] *Cardinalis Cuſanus Epiſt. 2. ad Bohemos*
[q] *Rhegino.*
[r] *Azorius Ieſ. Inſt.lib.7.ca.7.* §.Decimo quæritur.
[s] *Multi, vide ſupra lib.1. cap.20.*
[*] *Lutherus tract.de priuata Miſſa.*

de gratia Dei. Ergo, bone Frater Papista, non mentitur Dæmon cum accusat, ibi enim habet duos inconuincibiles testes graues, Legem Dei & nostram Conscientiam. *Certe, nam Illa diaboli propositionem maiorem, hac minorem confirmat.*

Quæstio vltima. An Lutherus tandem de Diabolo diuinam victoriam reportârit? Omninò.

Aduocatus. [f] Sanctus Bernardus in acerrimo conflictu cum Diabolo, Fateor, inquit, non sum dignus, nec meritis meis possum ego regnum obtinere cœlorum: cæterum Dominus meus Christus duplici jure illud possidet, hæreditate Patris, & merito passionis. *Haud alitèr Reus.* * Non possum negare me peccâsse, sed ibi mentitur Satan, quòd vltra vrget vt desperem, vt Cain: Confessus quidem sum coram Diabolo (lege Dei conuictus) me peccâsse vt Iudam; sed verto me ad Christum cum Petro, Christum inuoco, in Christum credo, qui omnem horrendam damnationem damnavit, qui meum peccatum deleuit per sanguinem suum: de hoc non dubito, in hoc baptismum accepi, & Sacramenta sigilla diuinæ gratiæ, &c. *Idem infestissimus* Πειραστὴς *Bernardum & Lutherum adoritur, in hoc priuatæ missæ, in illo propry meriti opinionem oppugnat: vtrique (nam ille,* Fateor, *inquit; hic* Confessus sum, *inquit) peccati Confessionem extorquet, vt vtrumque in venia desperationem rapiat, enimuero ad solum Christum, tanquam sacram anchoram vterque adhærescit. Vtrique igitur non tàm ignominiôsum esse possit, sermones cum Satana commiscuisse; quam gloriôsum diuino auxilio strophas eius profligâsse: cum tamen aliqui Pontifices vestri (si-qua histories vestris habenda est fides) non colloquium modò fecerunt, verum etiam firmarunt cum Diabolo Compactum.*

[f] *Autor in vita S. Bernardi.*

* *Lutherus quo supra.*

Calumnia. 2.

Aduersarius. [t] Talis fuit Lutherus, vt de eo scribit Gesnerus vt nisi sibi per omnia consentientes ferre nesciat, tantus

[t] *Bell. quo supra.*

tantus fuit Lutheri fastus. *Vel tanta potius humilitas, vt Rem.* * Sunt qui gaudent se Lutheranos appellari, non sic, ô fatue, non sic, taceatur nomen meum, à Christo Christianus appelleris: nam quis sum ego fœtidus vermium saccus, vt? &c. *Nec hoc solum.* * Clarè & disertè testati sumus, vt si (*Papistas significat*) non cogerent nos ad articulos palàm impios ac blasphemos, nos bona ex parte eorum jurisdictionem episcopalem defensuros, sed reuerenter & simpliciter ad eorum pedem prostratos, & in causa publica æquissima petentes, nos ad satanica mendacia sua cogere volunt: Alto fastu me despiciebant, quod indulgentias eorum (bullæ enim erant) diffláſſem. *Causâ igitur hac in Luthero zelum, in Pontificijs fastum arguit.*

* *Lutherus vide supra lib. 1. cap. 8.*

* *Lutherus tract. de Missa priuata.*

3. *Calumnia.*

Aduersarius. [u] Lutherus in disputatione Lipsiæ habitâ (vt scribit Cochlæus) exclamabat, hæc causa, inquit, nec propter Deum cœpta est, nec propter Deum finietur. *Quorsum, Bellarmine, testem illum maledicum, nè dicam * maledictum, nobis obtrudis? cui nos sanioris iudicij testem Bellarminum opponimus. Aduocatus.* [x] Neque alia doctrina, inquit Lutherus, in Ecclesia tradi, aut audiri debet, quam Pvrvm verbvm Dei, hoc est sacra Scriptura. *Qui autem verbo Dei, is * Deo ipsi adhæret. Coclæus Lutheri dicta profert, quæ malè audiendo, peius verò narrando possunt pessimè deprauari: Bellarminus scripta Lutheri producit publicis consignata monumentis; cui potiùs credendum sit, quis ambiget?*

[u] *Bell. quo supra.*

* *Vide infra in Nota 14.*

[x] *Bell. lib. 4. de verbo Dei ca. 3.*

* *Ioh. 8. 47.*

4. *Calumnia.*

Aduersarius. [a] Lutheri vita fuit incesta. [b] Erat ille perinsignis meri-bibulus. *Aduocatus.* [c] Lutheri vita omnium hominum consensu probatur: id non leue præjudicium est, tantam esse morum integritatem, vt nec hostes reperiant, quod calumnientur. *Facile equidem credo quia Roffensis*

[a] *Campianus Ies. Rat 3.*

[b] *Serarius quo supra. lib. 2. cap. 8.*

[c] *Erasm. in Epist ad Thomam Card. Eboracensem.*

Lutheri

Lutheri Antagonista acerrimus nunquam illi notam aliquam turpitudinis aspersit, sed Luthero piè monenti. [d] Quantò (*inquit Lutherus*) rectiùs faceremus, si primùm orationibus, imò totius vitæ mutatâ ratione Deum propitium faceremus? *Pie assentitur.* [d] Nemo qui sapit sententiæ (Luthere) tuæ refragabitur.

[d] *Apud Roffensem art.* 34.
[d] *Ibidem.*

5. *Calumnia.*

Aduersarius. [e] Orbi notum est quam salax fuit Beza, qui publicatis poëmatibus paidastrias suas celebrare non erubuit. [f] Galliæ probrum, Simoniacus, Sodomita, omnibus vitijs coopertus. *Erat. Erat, sed dum in volutabro vestro miser hæserat. Aduoc.* [g] Inter Religiôsos excucullatos Monachos præferrimus Lutherum, Bucerum, &c. Bezam. *Ille Beza igitur, dum Papista, hircus fuit, esto: at orthodoxa fidei studiosus, sibi à Domino Iesu præscripto, à Pötifice verò interdicto, remedio Coniugij vsus, Spiritus Sancti virtute vas sanctificationis euasit: fuit Apostolus apud Iudæos* Saulus, *factus est* Paulus: *non quid fuit, Lupus, sed quid iam factus, Pastor ouilis Christi, respicere debemus.* [* Gratia DEI SVM qui SVM] *Et de conuersis Christianis.* * Hæc quidem FVISTIS sed IAM sanctificati estis. *sed potius quanto Manichæis hæreticis dedecori fuit concepisse Augustinum Concubinarium, tantæ fuit Catholicis gloriæ, eundem castum, id est, alium peperisse. ita Beza alius inter vos natus, inter Orthodoxos renatus alius fuit.*

[e] *Feuardentius comm. in Iac.* 3. *& Staplet. in Prompt. Hebd.* 3. *Quadrag.*
[f] *Costerus Ies. Apolog. lib.* 3. *cap.* 1.
[g] *Maldonatus Ies. Epist. nuncup. in comm. in* 4. *Euang. in margine.*
* 1. *Cor.* 15. 10.
* 1. *Cor.* 6. 11.

6. *Calumnia*

Aduersarius. [h] Ex Protestantium libris, si calumnias, & conuitia tollas, ex maximis voluminibus vix libelli exigui effici possint. *Aduocat.* [i] Mirificè mihi placet votum Bezæ, qui hæc: CONVITIIS Ecclesia Dei non ædificatur, quæ cum in VTRIVSQVE PARTIS Scriptis reperiantur, vellem pia CONCORDIA CONSTITVTA omnia combusta

[h] *Bell. lib.* 4. *de notis Eccles. cap.* 13.
[i] *Gretzerus Ies.*

combusta esse. *Equidem miror aut conuitiandi morem tibi Bellarmine displicuisse, aut etiam hanc Bezæ moderationem placuisse (Gretzere) tibi hac enim lege sancitâ non modò tua, verum etiam Bellarmini, Maldonati, Coclai, imprimis verè Stapletoni tuorúmque Collegarum omnium scripta ferè omnia plurimis conuitijs distenta atque sufferta Vulcano vos iamdiu consecrare oportuit. Donet nobis (precor) Dominus Iesus eum spiritum sanctissimæ Charitatis, qui* * Irasci & non peccare *præcepit: nimirùm nè hominum vitia Conuitijs, quasi dixeris, cum vitijs, corrigere velimus.*

* *Ephes.4.25.*

Capvt. XXII.

Secundo loco Orthodoxæ Ecclesiæ vniuersæ notam impietatis inurunt.

ADuersarius. [a] Inter Catholicos pauci, inter Protestantes nullus est bonus. *Quid ita verò?* Lutherus in Postilla, Mundus, inquit, nunc deterior, quam in Papatu fuit. eodem modo Smidilinus prædicator, vt totus mundus, inquit, agnoscat eos non esse Papistas, nec bonis operibus confidere, nullum opus bonum exercere volunt. [b] Idem queritur Bucerus de suis. *Respondeo primò, esse dictum hyperbolicum. vide, quæso, quod profectò etiam vides.* *Aduocatus.* [c] Propheta Esaias, [* Cognouit bos possessorem suum, & Asinus præsepe domini, Israel autem me non cognouit: a planta pedis vsque ad verticem capitis non est sanitas.] Dico Prophetas & Apostolos sæpe reprehendere VNIVERSUM populum, QVASI NEMO sit bonus, cum TAMEM PERMVLTI sint boni.

[a] *Bell. lib.4. de Ecclesi. Milit. cap.13.*
[b] *Greg. Valent. Iesu. Analys. lib. 1. cap.5.*
[c] *Bell. lib.3. de Ecclesi. Milit. cap.16.*
* *Is.2.*

2. Responsio. Ex hoc sequitur, saltem doctores istos bonos esse.

Aduocatus. [d] Prophetæ & Apostoli sæpe reprehendunt vniuersum populum & Lutherus, Smidilinus, Bucerus suum

[d] *Bell. hic supra.*

suum populum grauitér reprehendunt. *Si discipuli prefracti, boni non sunt, tum qui populum ad pietatem erudire serio conantur, doctores ipsi sint boni necesse est.*

3. *Responsio, Pastorum populique impietas doctrinæ sanctitati non derogat.*

Aduocatus. [e] Os verè aureum [*] Chrysostomus, non temerè, ait, dico, sed vt affectus sum, & sentio, non arbitror inter Sacerdotes multos esse qui salui fiant, imò miror si eorum aliquis saluari possit. Sequitur Chrysostomum suus colloquutor [*] Basilius, qui sui temporis statum exponit, & deplorat: Euanuit, inquit, Sacerdotalis honestas. *Hic etiam tu Bellarmine in tela tua miserè inuolueris.* [f] Boccatius taxat quidem Clericorum & Monachorum turpitudines: sed ex hoc NON SEQVITVR, vt propterea Religio & doctrina ipsa falsa videatur. *Addis,* Imò hæc impietas Sacerdotum potius argumentum erit fidei veritatis quæ Romæ colitur; quia nec Pagani, nec mali mores possunt illam sedem subuertere. *suprà* sanctitas autorũ, *inquis,* est nota Ecclesiæ, hic Impietas, *inquis,* est argumentum Ecclesiæ. *O mirum hominis ingenium, quod possit ex quolibet ligno, etiam ex fungo Mercurium effingere! Sed si impietas vitæ sit apud vos argumentum sanctitatis doctrinæ, profectò facile erit infinitis impietatis argumentis probare doctrinam Romanam esse Religionem omnium longè sanctissimam. de qua mox plura.*

[e] *Episc. Espens. comm. in Tim. pag 316.*
[*] *Hom. 3. in act. & Hom. vlt. ad Hebraeos.*
[*] *Sub finem opusc. de Sp. Sancto.*
[f] *Bell. Tract. de Indulgentijs in appendice ad lib. de Summo Pont. cap. 22.*

Instat Iesuita.

Aduersarius. [g] Concedit mundum nunc deteriorem esse quam in Papatu fuit. *Quid tum postea? Aduocatus.* [h] Apud Apostolum [[*] Auditur inter vos fornicatio esse, QVALIS NON nominatur inter GENTES.] Non dicit Apostolus, Qualis inter Gentes non est, sed QVALIS NON NOMINATVR. *Quod si enim* [*] Sodoma in Hierusalem, *si in*

[g] *Bell. supra.*
[h] *Caietanus comm. in*
[*] *1. Cor. 5.*

*Corazin & Bethsaida, Tyre & Sydon, *in iudicio insurgant? Non igitur doctrina & fides diuina, absit, sed humana infidelitas damnatur: denique si qua sit vis huius argumenti, ea Ecclesiam Romanam maximè concutiet.* [i] Dissimulari de Indis profectò non potest, quam NOBIS ERVBESCENDVM sit, quod à SATANAE MINISTRIS SVPEREMVR, cum nos ad salutares nostras cõfessiones persuadendas PIGRIORES simus, QVAM ILLI ad sæuas illas suas. [k] Et sanè magno CHRISTIANIS NOBIS OPPROBRIO est, Ingam Regem barbarum & Idolis DEDITVM, AB EBRIETATE subditum sibi populum cohibuisse. NOSTROS VERO TEMVLENTIAE incrementa tanta fecisse. Quæ spes restat infœlicium horum salutis, cùm ab ijs venena porriguntur, à quibus esset antidotus expectanda. [l] Coniugatorum quoque ADVLTERIA SEVERIVS apud INDOS, QVAM APVD NOS puniuntur. *Etiam.* [m] Iam adulterium, crimen quod apud Ethnicos gladio, apud Iudæos lapidatione puniebatur, neutiquam leue est, vtcunque nunc pro ioco ducitur.

[i] *Acosta lib.6. de procur. Ind. salut. cap.12.*

[k] *Ibid. cap.21. & 22.*

[l] *Ibid. lib.6. cap.20.*

[m] *Erasmus de amab. Eccles. concord.*

Responsio. 4. Aliqui (nam Sanctitatis notam externam exigis) publicè Boni reperiuntur.

[n] *Maldonatus Ies. comm. in Matth. 7.15.*

Aduocatus. [n] Nihil in Caluinistis, nisi [Pater noster,] nisi Christus, nisi fides, Iuramentum inauditum: nihil in eorum factis apparebit, nisi Eleemosyna, nisi temperantia, nisi modestia. *Hæc est reuera Protestantium professio, quam vtinam omnes factis exprimerent.*

Responsio vltima. Protestantium Ecclesia non possit non esse Sancta.

[o] *Costerus Ies. part. 3. Apolog. cap.9. §. Ego*

Aduocatus. [o] In hac causa non loquimur de peccatoribus; fœlices nos, si nemo Catholicus trangressor esset legis diuinæ: sed hic loquimur de peccatis, quæ VI & DICTA-

MINE RELIGIONIS committuntur. Vera Religio non docet nos aliena inuadere &c. *Est hac tua perquam erudita & ingenua confessio, qua & Bellarmini decima nota deletur, & Ecclesia vestra obfuscata, & penè extincta est: quia ex* Dictamine Religionis vestræ * Mendacij, periurij, homicidij, furti, adulterij, *& nefandæ Sodomitria lenocinia profluunt.* [p] Protestantium dogma, in iustificato requiri necessario fidem & pœnitentiam; & Iustificationem, cum sanctificatione perpetuò esse coniunctam. *Quod qui vere credit & profitetur, non potest non omni studio in omnia sanctitatis officia incumbere. de his vide supra. Nota.* 8.

* *Supra in Nota 8. cap. 14. 15. & deinceps.*
[p] *Bell. & Ies. vide supra lib. 1. cap. 24.*

CAPVT. XXIII.

Hypothesis 2.

IN qua Romanæ Ecclesiæ expressa effigies depingitur. vt Pontificij, si quam voluptatem falsa crimina alijs affingendo cœperint, eam vera sua audiendo amittant, præsertim historijs suis hæc contestantibus. In priore loco de Religionum Institutoribus, in secundo de moderatoribus agemus. Institutores vestros alios sua antiquitas, alios forsan vestra experientia commendat.

Institutores nobilioris nota.

Aduersarius. [a] In Institutoribus ordinum Religiosorum nostris Aduersarij nihil inuenient nisi nimiam Sanctitatē: Bernardum Sanctum fuisse Aduersarij fatentur, Franciscum quoque Sanctum. *Ain'* nimiam Sanctitatem? *Sanctum Patronum consule Patronus.* * Lego aliquem nimis iustum esse posse; * Noli esse nimis iustus; Lego nimis sapientem, * Noli altum sapere: at profectò NIMIS BONVS, aut SANCTVS esse NVLLVS potest. *Audi etiam Aduocatum.* [b] Sunt quibus nihil satis est nisi QVOD IMMODICVM est, ita enim quidam ad inuidiam vsque homines prodigiosis efferunt laudibus, quos moribus exprimere

[a] *Bell. lib. 4. de Eccles. Milit. cap. 13. §.* Iam verò.
* *Bernardus Epist. 19.*
[b] *Eras. annot. in Math. 16.*

c Idem ibid. magis oportebat, quam in immensum attollere. c Nunc videmus dormitari passim ad Christi doctrinam, ceu crassam & rudem, plurisque fieri inter Monachos, quid statuerit Benedictus, aut Bernardus, aut Franciscus, quam quid is docuerit, de quo vno vox Patris audita est [* Ipsum audite.] Illi ferre non possunt, si quis eleuet Dominici & Francisci autoritatem; & nos feremus æquo animo, seruos anteponi Domino? *Deinde erat Bernardus Sanctus, fateor: itaque Sanctum, si placet audiamus, & sentiemus profecto Ecclesiam Romanam iamdiu, omnem fere vel vmbram sanctitatis perdidisse. Aduocatus.* d Videtur, bone Iesu, (inquit Bernardus) contra te coniuraſſe VNIVERSITAS CHRISTIANORVM, & illi in persequutione primi sunt, qui in Ecclesia tua videntur primatum obtinere. e Væ væ, inquit Bernardus, generationi huic! TOTVM CORPVS Ecclesiæ, quò latius eò desperatius serpit hodiè putida tabes hypocriseos per TOTVM CORPVS Ecclesiæ: nunc impletur illud Isaiæ. [* Ecce in pace mea amaritudo mea amarissima.] Ministri Christi seruiunt Anti-Christo, superest vt de medio fiat dæmonium meridianum. *Hæc & multa alia queritur Sanctus* * *Bernardus libertate quidem Apostolicâ. at, inquies, si hic sanctus fuit, sancta eius doctrina quoque fuit, & sanè fuit, quoad istius seculi stupor & tyrannis ferre potuit, planè sanctissima. Bernardum, igitur, de ratione Concilij moderandi, & in libro de* Gratia & lib. arbitrio, *consulite, ex quibus duo præcipua Controuersiarum omnium capita emergunt: in altero supremi iudicij autoritatem, in altero humanæ salutis necessitatem summam ponit: in vtrisque si Sanctus Bernardus hodiernum papismum docuit, ego Papista haberi, & esse, minime recusabo.*

* Matth. 7. 5.
d Hugo Card. postill. 2.
e Episc. Espens. comm. in 1. Tim. lib. 3. digress. pag. 374.
* Es. 38.
* De Consideratione ad Eugenium.
* In Epist. 91.

Institutores recentiores, Iesuitas, salutemus.

Aduersarius. f In * Apoc. 9. [Quintus Angelus tuba cecinit, & vidi stellam.] Quatuor Angeli, qui præcesserunt, vt Thomas docet, quatuor ordines Prædicatorum significant:

f Ozorius Ies. Tom. 4. Conc. de Sanctis, in Concione habita in obitu Patris Ignatij, Fundatoris Societatis. Textus * Apoc. 9. [Quintus Angelus.]

per quintum vero intelligitur is, quem Deus missurus erat in mundum, cum alia hæresis orta fuisset: quod impletum est in Ignatio, & eius societate, cum orta est Lutheri hæresis. *Crassa hæc est Iesuitæ futilitas, quam Iesuita alius apprimè doctus retundet. Aduocatus.* [g] In Apoc. 8. [Legimus, & vidi septem Angelos stantes in conspectu Dei.] significat Angelos spiritus habentes quasi curam vniuersæ terræ, vt suis locis videbimus, vt probatur. &c. *Ad Ignatium redeamus.* [h] Cupiebat Ignatius Loiola omnibus esse ludibrio & nudus, ac despicatus, & oppletus sordibus, vt insanus haberetur, per vicos ambulabat. *Sic de primo Patriarcha Iesuitarum Iesuita, interprete autem alio. Aduersarius.* [i] Hoc erat sapientiæ. *Cuius hominis iudicium propriè pertinet ad μωρίας encomium. Pergit alius.* [k] Nemo dicat, ego sum Pauli, ego Apollo, sed ego Christi & nos, *Iesuitas*, SOCIOS dicamus non Ignatij, sed Christi, quod summa contentione Ignatius curauit in mirabili visione, in qua Deus Ignatio abstracto à sensibus Pater se ostendit, Iesu filio Ignatium præsentem, sociosque commendans. quibus Christus ego, inquit, vobis Romæ propitius ero. hæc fuit causa cur Ignatius huic Societati potissimum nomen Iesu indiderit, quia eos in SOCIOS Christus admiserat. [l] De quo ordine D. Vincentius, Deus diligit illum vltimum ordinem, designatur in Iesu, quemadmodum Iacob Patriarcha Beniaminem filium suum, eo quod in senectute genuerat eum. Institutum virorum planè PERFECTORUM, qui solam Christi gloriã quærunt. *D. Paulus in extasi fuit, fateor, sed cum audijt,* [*] Paule insanis? *responso sano & sobrio contumeliam repulit.* Non sum insanus, nobilissime Feste. *Ignatius verò.* [m] Abstractus sensibus *sæpè* Cupiebat omnibus esse ludibrio, & insanus haberi. *Cui qui credere maluit, similiter facit atq; Argiuus ille de quo Cicero,* [*] Maluit esse insanus. *Sed istis permittamus suis frui insanijs, quarum hoc non-nullum argumentum esse potest, Iudice Sapientia,* [*] Os te alienum laudet, non tuum. *Vt enim halitus, sic cuiusq; oris laus propria, etiamsi vera adstantes offendit, sin falsa excruciat. at. Aduocatus.*

[g] *Ribera Ies. com. in Apoc. 1. 9.*

[h] *Rabienera Ies. de vita Ignatij.*

[i] *Gretzerus Ies. in Apolog. lib. 5. cap. 2.*

[k] *Ozorius Ies. quo supra & istius libri pag. 161.*

[l] *Ibid. pag. 166.*

[*] *Act. 26. 25.*

[m] *Iesuita iam supra.*

[*] *Prou. 27. 2.*

Aduocatus. [a] Curia Parisiensis Iesuitas insatiabilis ambitionis & auaritiæ accusabant, eos ad summas opes peruenire, coniurationes plusquam Catilinarias exercere: nec seculares, nec religiosos ad societatem suam, sed infames quoscunque & sceleratos admittere, Ordinarijs obedientiam subtrahere, multas in vtraque politia rebelliones, & schismata inducere, magis ad Ecclesiæ destructionem, quàm ædificationem facere, ideoque tam à Curia, quam à Sorbona esse eiectos. *Huius generis alia* [*] *supra. Ego nunc ad Indos vestros transeo. Aduersarius.* [*] Hoc nostro seculo in Novo ORBE millia Gentiliũ Catholici conuerterunt. *Qualia arma fuerint, quibus Indos Catholici vestri conuerterunt,* [*] *diximus: quales isti Catholici conuersores fuerint, Iesuita testis oculatissimus penecillo suo delineabit.* [p] Expende omnia subtiliter, inuenies tam TENVIS & INOPIS MESSIS apud Indos potissimam causam in eo esse, quod diuinis & occultis quidem, sed iustis cõsilijs, antiquis gentibus prædicatores fuerint prædicatione suâ digni, cum NOSTRI tàm sint PLERIQVE INDIGNI, vt longè plus euertant ac dissipent, quam ædificent atque plantent. [q] Equidem certus sum, si Euangelij introitus in has regiones is extitisset, quem Euangelij conditor maximè docuit, non alios istius progressus futuros fuisse, quam quos in primâ & Apostolica Ecclesia legimus. &c. [r] Recte & prudenter scripsit Polus rerum Indicarum prudens indagator, tribus de causis tam multo tempore tam modicum promouisse Euangelium: primum, quod EXEMPLA PRAVA NOSTRORVM hominum fidem prædicationi Euangelicæ derogarint: deinde, quod in cognoscendis extirpandisque erroribus superstitiosisque opinionibus nullam Prædicatores operam collocarint. &c. [s] O quot ita misere corruere: vt merito [*] vlulare debeat abies, cum viderit altissimas & nobilissimas cedros Libani cecidisse. [t] Preclarè vero ageretur cum rebus Indorum, si Sacerdotum ea saltem modestia esset, vt non solutioris vitæ licentiã quærerent, neque enim laqueos Diaboli effugiunt FOEMINARVM

CON-

[a] *Gallo Belgicus Tom.2.lib.10.*
[*] *Cap.18.& alibi.*
[*] *Bell.lib.4.de Eccles. Milit. cap.7.*
[*] *Supra cap. 18.& 19.*
[p] *Acosta Ies. lib.4.de salute Indor.cap.4.*
[q] *Ibid.lib.1. cap.18.*
[r] *Ibid.lib.4. cap.5.*
[s] *Ibid.cap.13.*
[*] *Zach. 11.*
[t] *Ibid.cap.15.*

CONSORTIVM. [A Sacerdote vſque ad Prophetam omnes auaritiæ ſtudent] ait ſermo diuinus, quid verò de Aleatoribus? populare eſt in Sacerdotum domo ludendum, Inſomnes noctc ſacra peragunt, idque tam curſim, vt mirum ſit eos pictas chartulas pro ſacris paginis non referre. Non inuehor equidem, neque maledicendi animo iſta depromo; ſed cogor vicem noſtram dolere, qui fabula & LVDIBRIVM ſumus vicinis noſtris: Collapſa eſt ſcholaſtica diſciplina omnis, idem & Sacerdotes, & Præſules, & Monachi actitamus. [a] Sæpè quos Paſtores benificentia, & fide ſentire oportuit, hos ſæuos Lupos miſeri Greges experiuntur. [x] Et ſolent plurimùm Indorum conuerſionem retardare peſsimi exempli mores. [y] Non alia ex cauſa Mercatores negotiantur, vel Iudices præſident, vel Sacerdotes plerumque euangelizant, quàm ſpe argenti, & auri; argentum & aurum ſi ſe ſubducit ex oculis, omnium ciuilis & Sacerdotalis concurſus breui euaneſcit; & quò charitas non inuitauit animarum, auri ſaltem cupiditas ineſcauit; & quemadmodùm olim incredulitas Iſraëlis ſalus fuit Gentium, ita nunc Chriſtianorum auaritia Indorum vocatio facta eſt. *Hæc & multa alia acerbè dolenterque queritur veſter Ieſuita, & ad extremum, præ animi dolore, quaſi notam hanc tuam, Bellarmine, lachrymis diluiſſet, addit.* [a] Illud multum à [*] B. Auguſtino commendatum in catechizandis rudibus documentum accuratè ſeruetur, vt admoneantur ij, qui fidem ſuſcipere parant, né religionem noſtram ex noſtris hominibus metiantur, ſed ex ipſius potiùs ÆQVITATE, & SANCTITATE.

quæ eſt Proteſtantium in hac cauſa accurata defenſio.

[a] *Lib.1.cap.11.*
[x] *Lib.2.cap.18.*
[y] *Lib.3.cap.18.*
[a] *Acoſta quo ſupra.lib.2. cap.18.*
[*] *Lib. de Cate- Catechizandis Rudibus cap. 25.*

Caput. XXIIII.

Moderatores Ecclesiæ in Dominos & Ministros, id est, in ipsos Pontifices, & viros Pontificios dispertimus.

[a] *Bell. supra.*

ADuersarius. [a] Magistri Religionis pij, casti, sancti fuerunt. *Fuerunt, fateor, & quidem sanctissimi, at (heu!) fuerunt: vt enim in typis iam vrbs Romana ædificiorum, & murorum; ita Ecclesia Romana dogmatum & morum faciem nouam, & veteri doctrinæ & sanctitati dissimilem representat. de Opinionibus supra: nunc morum vultum deformem, & horridum intueamur.* *Aduocatus.* [b] Iohannes 23. erat tam dissolutæ vitæ, vt vulgus existimaret eum negare vitam æternam. [c] Iohannes 12. erat venator, lubricus, & incorrigibilis. [d] Homo ab adolescentia omnibus probris & turpitudine contaminatus; vni Cardinali nasum, alteri manum abscindebat, sceleratissimus, vel monstrum potiùs. *& tamen* [e] Hic erat Pontificum omnium *(nisi)* Fere deterrimus. [f] Bonifacius 7. sacrilegus & homicida erat, tyrannidem exercuit, obstante Cardinale optimo, quem oculis priuabat: [g] Bonifacius 9. Bonifacio octauo nomine & fraude par: ([h] Sub quo, per Indulgentiarum venditiones, viluit Sacerdotalis autoritas) Si Bonifacij dicendi sunt, qui pessimè faciunt. [i] Benedicti simulachrum horridum & monstrôsum post mortem apparuit, causam dicens, quia, inquit, sine lege & ratione vixi. [k] Innocentius 7. ante pontificatum prædecessorum ignauiam carpebat; ipse Pontifex eorum vestigia sequutus, Romanos, eius negligentiâ, Reipublicæ consulturos, ad Lodouicum nepotem suum, tanquam ad carnificem mittit, à quo statim necantur, & è fenestris deijciuntur. Innocentius 8. Papa pius, & veluti Inter alios sydus, &c. filium suum Franciscum & filiam Theodorinam Nothos ex scelesto concubinatu satos præter rationem multo munere cumulatissimos

[b] *Bell. lib. 4. de Rom. Pont. cap. 14.*
[c] *Franciscus de vict. Relect. 2. Prop. 23.*
[d] *Platina in eius vita.*
[e] *Bell. lib. 2. de Rom. Pont. cap. 29.*
[f] *Platina de eius vita.*
[g] *Laurentius Valla orat. de Donat. Constant.*
[h] *Platina in eius vita.*
[i] *Platina de horum vitiis.*
[k] *Ibidem.*

cumulatissimos reddidit. Paulus 2. (fuere qui dixerunt) priusquàm publicè prodiret, faciem sibi fucis concinnaret. *Mitto* [l] Honorium, [m] Cœlestinum, *& alios hæreticos:* [n] Hildebrandum, [o] Syluestrum 2. *& alios Necromanticos.* [p] Iohannem 12. [q] Eugenium 4. *& alios* rebellitèr viuentes. *Satis est quod intelligimus in* Bonifacijs, Benedictis, Paulis, Innocentijs *vestris, Bonifacios, Benedictos, Paulos, Innocentes desiderari. Instas. Aduersarius.* [r] Hæresiarchis vnum est commune vitium superbia. *quorsum hoc; nisi ne quis forte hoc vitium Pontificibus vestris proprium esse suspicetur?* Nam *Aduocatus.* [f] Clemens quintus in pompa coronationis carbunculum vnum pretij sex millium à tiara sua amisit. [t] Ego spectaui Romæ Iulium 2. tales, tanquam splendidos agentem triumphos, vt cùm Pompeianis, & Cæsarianis conferri possent. [u] Paulus 2. publice prodiens mitram gerebat, in qua multæ opes erant, coëmptis omne genus pretiosis lapidibus, inspici ab hominibus voluit, & admiratione haberi: toruis me oculis aspiciens, Pontifex sum (*inquit*) mihi licet pro mei animi arbitrio aliorum acta rescindere, aut reprobare. [x] Et iam Romani Pontificis pompam & fastum nullus vnquam Tyrannorum æquauit. [y] Vtinam Imperator Lodouice, viueres vt inspicias horum equos ita phaleratos, ac si, deuictis hostibus, triumphos agerent. [z] Vtinam qui tantam illis autoritatem tribuunt, possent quoque dare cæteras priscorum virtutes. *Ita* [a] A Petri vestigijs degenerarunt. [b] Alioqui, ingenuè fateor, nemo Christianus eorùm autoritatem impugnasset. [c] Quamobrem dico & exclamo (neque enim metuo homines Deo fretus) neminem mea ætate fuisse fidelem dispensatorem, imó Papa ipse pacatis populis bella infert, opes alienas sitit, & suas exsorbet, nulla sanctitas, nulla Religio, nullus Dei timor, &, quod horresco referens, omnium scelerum, impij homines à Papa sumunt excusationem. *Spes tamen boni maior esset, si malum suum intelligere vellent, sed* [d] Non licet impune eorum placitis resistere, nisi quis paratus sit, martyrium pro Christo subire. *Aliorum autorum*

[l] Canus locis theol. lib. 6. cap. vlt.
[m] Alphonsus de Castro lib. 1. hæres. cap. 4.
[n] Benno Card.
[o] Martinus Polonus in Cronic.
[p] Francisc. de Vict. Relect. 2.
[q] Conc. Basil. vt refert Aeneas Sylu.
[r] Bell. supra.
[f] Platina in eius vita.
[t] Erasmus annot. in Act. 3.
[u] Platina in eius vita.
[x] Agrippa lib. Vanit. cap. 61.
[y] Platina de vita Greg. 4.
[z] Erasmus annot. in 2. Cor. 10.
[a] Platina de vitis lib. 10. & Bonifacij. 7.
[b] Ferus com. in Math. 16.
[c] Valla quo supra.
[d] Agrippa quo supra.

testimonia consultò prætereo, nam omne cœnum male olet, hoc (ex historijs) commoue & senties odorem.

Doctores Pontificij.

[a] *Bonifacius Pont.*
[e] *Grauamen Nationis Germanicæ. 7.*
[f] *Stella comm. in Luc. 10.*

[a] *Aduocatus.* Olim Sacerdotes aurei habuerunt ligneos calices, nunc calices aureos habent lignei Sacerdotes. [e] Ecclesiarũ regimina Romæ minùs dignis cõmittuntur, qui ad mulos, magis quam ad homines pascendos, regendosq; sunt idonei. [f] Vtinã Episcopi nostri doctos simul & probos homines mitterent, qui in sermone & opere plurimum valerent: non mittunt nisi qui marsupium exhauriant, totum sanguinem ebibant, de animarum salute nihil sunt solliciti: quam quæso, rationem redditurus est Episcopus, qui cum ipse Romæ sit, Ouile eius sit in Hispania, aut in Flandria, omnium sumptibus opipare viuens, nec per Quemquam populum pascens. [g]. NOSTRATES Prælati ordinem inuertunt Apostolicum, dum spiritualia grauiora, quam quæ subeant rati, in Pontificalibus suffraganeorum, in Iudiciali Officialium, in absoluendis Pœnitentiariorum ope vtuntur, in prædicatione Monachum, nescio quem præferunt, in alijs spiritualibus vicarios habent: sin qua in re de censu & temporalibus agitur, res hæc AD DOMINVM nostrum Episcopum referenda est.

[g] *Ecchius hom. 2. de festo Stephani.*

[h] *Episcopus Espensa. com. in Titum.*
[i] *Idem lib. 6. tract. serm. 10.*

[h] Quomodo illud Hieremiæ apud eos impletur? [Paruuli petierunt panem, & non erant qui frangerent ijs.] [i] Vtinam vulgus Ecclesiasticum comederet hunc panem spiritualem pondere & mensura, Ezech. 4. & non contabesceret in iniquitate sua, verum lex perijt à Sacerdotibus: recitant pro historia fabulas, pro serijs ioca, pro veritate mendacia, pro virtute fidei portenta Dæmoniorum. *Hoc paruum est, quamuis immane.* [k] Sileo quam sæuus, quam barbarus sit frequentèr Sacerdotum dominatus. [l] Sacerdotum Principes tradiderunt Christum Pilato Gentili, ille respondit [Non inuenio culpam.] at nunc (proh dolor!) multoties videmus, quod IVSTIVS AGITVR in FORO Laicali,

[k] *Valla in Declarat. Donat. Constant.*
[l] *Stella comm. in Luc. 23.*

Laicali, quam Clericali: nam Male-factores in curia politica puniuntur, in Ecclesiastica absoluuntur: *Hoc quoque (quamuis intolerabile) paruum est.* [m] Fertur Diabolus duas habuisse filias, Auaritiam, atque Luxuriam, illam Iudæis, hanc Ethnicis locasse: nunc vero Clerici nostri VTRAMVIS viris suis eripuerunt. *Hoc etiam paruum est.* [n] Sacerdotes multi sacras Virgines stuprant, vitiant viduas, &, quod ego scio, & vidi Platonica lege, cum popularibus suis fœminas communes prostituunt: & quorum animas debent lucrari, eorum corpora sacrificant Diabolo. [o] Existimo siqua inter Dæmones, qui aëra incolant, ludorum genera exercentur, eos exprimendo CLERICORVM cultu, fastu, luxu, exerceri, & hoc scenici lusus genere maximè delectari. *Hoc tam horrendum malum minus luctuosum videretur, si qua spes esset admittendi remedium. at heu!* [p] Desperata est salus Romanæ Ecclesiæ: de qua verificatur dictum Esaiæ, [Erit cubile Draconũ.] [q] Quæ ad eum statum venit; vt non sit digna regi, nisi per reprobos. [r] Arnulphus quidem Romæ impurissimos Clericorum mores videns, si sanctus Petrus, inquit, resurgeret & vitam vestrã reprehenderet, ei minime parceretis: qui omni spurcitia pleni plebem præcipitem agitis in Infernum. *Quid sit?* [s] Hic Sanctus monitor erat interfectus à Clericis. *Hoc olim.* [t] Hac nostra ætate vitia nostra eò creuerunt, vt vix vllum misericordiæ diuinæ locum nobis reliquisse videantur: quanta nunc sit Sacerdotum auaritia, quanta libido, quanta ignorantia sui-ipsius, tum doctrinæ Christianæ, quam parua Religio, & simulata potius quam vera, quam corrupti in secularibus mores sint, quid attinet dicere? vbi tamen publice proterueq; peccant, acsi inde laudem quærerent, veniet mihi credite, vtinam sim falsus vates! veniet Turcus hostis nomini Christiani infestissimus, qui Italiæ iam claustra pulsat. *Noli quæso, (mi Platina) malè ominari, adest Concilium Tridentinum, quod pro autoritate possit & fortasse pro voluntate velit his malis omnibus mederi:* Optandum magis, *inquies,* quam sperandnm, *certè. nam* [u] Conc. Tridentinum

[m] *Hugo Cardinalis in quadam Glossa.*
[n] *Agrippa lib. de Vanitat. cap. 64.*
[o] *Valla declam. de Donat. Constant.*
[p] *Durandus de Conc. Tit. 27. & 32.*
[q] *Card. Aliaco de Reform. Eccles.*
[r] *Platina de vita honorij.*
[s] *Ibidem.*
[t] *Idem de vita Marcellini.*
[u] *Episcop. Espens. comm. in Tit. 1.*

dentium reformationem profitebatur, verùm post tot annos Nihil omnino emendatur, sed Omnis reformationis Spes ablata est, cum tot annorum centenarijs vrbem nobis deformissimam reliquerint: vbi sub sole maior malorum omnium licentia, clamor, impuritas, ne dicam, insania, & impudentia? talis & tanta, vt credat nemo, nisi qui viderit; neget nemo, nisi qui non viderit: missam faciam omnium temporum ab Hieronymi vsque seculo queremoniam: Eccuius fuit hoc distichon?

Viuere qui sanctè cupitis discedite Roma,
Omnia cum * liceant, non licet esse pium.

Id est, Venalia prostent.

Certè quidem Theologi, & Monachi, & quidem Itali Mantuani: & ausus est homo, nihil minùs quam Lutheranus, idem alijs verbis comprehendere, Petri domus marcescit luxu. *Hæ trabes, Bellarmine, oculis vestris eripiendæ erant, priusquam Protestantibus (si cùm his comparentur) festucas suas exprobâsses. Nullinè enim Lutherani boni; qui, né mali essent, Babylonem vestram deseruerunt?* [x] Accusandi sunt Nostri, qui inani titulo inflati, eoque ad dominatum & auaritiam abutentes hominibus (*Protestantes vult*) Nón malis, huic Ecclesiastico ordini detrahendi, & ab eo Deficiendi occasionem dederunt.

[x] *Cassander lib. consult. art.* 14.

Ecclesiarum Pontificiorum & Protestantium succincta hæc & luculenta collatio, vtra sit sanctior; ex formali causa sanctitatis, demonstrat

Antecedens.

Aduocatus. [y] Ea Ecclesia necessariò sancta non est, ex qua, Ex dictamine Religionis suae, sanctitas ipsa tollitur, vt si doceat aliena rapere.

[y] *Costerus Ies. lib.* 3. *cap.* 9.

Assumptio.

At duo sunt Religionis Romanæ Dictamina, quæ vt corporis sanitati, ita animæ sanctitati solent plurimum officere, In malis palpandis præsumptio, & in curandis expellendisque imprudentia:

prudentia: illud ante, hoc post peccatum, vtrumque egregiè præstant Pontificij. Ante: Dictamen Romanæ Cathedræ est huiusmodi. [a] Peccatum veniale non est contra legem Dei, sed præter legem: cuius generis sunt hæc: [a] Non bene sanctificare Sabbatum. [b] Conuitium aliquod ex ira etiam cum deliberatione iniectum. [c] Etiam ex animi passione volitio vindictæ. [d] Etiam stulti-loquium, scurrilitas, risus immodicus, non sunt contra legem Dei, sed venialia. [e] Venialia autem omnia possunt SINE POENITENTIA remitti. *Vah quanta quantilli facitis? quæ Sancti Patres tanquam* [*] *Caput Serpentis conterere, tanquam filios* [*] *Babel ad saxa collidere, tanquam* [*] *vulpeculas vineam destruentes de medio tollere seriò monent: ea vos tam venialia peccata facitis, vt (ceu non omninò peccata)* sine pœnitentia remittantur: *hoc veniale peccatum, si semel tanquam furunculus intromittatur, præsertim vbi Dominus, sine pœnitentia, in vtramq; aurem dormiat, facile aditum, quasi maioribus latronibus, peccatis mortalibus patefaciat:* [*] Protestantes hæc omnia mortalia esse definiunt. *Secundò, Post peccatum: salutis humanæ interest, tanquam post factum naufragium, secundam tabulam pœnitentiam arripere, cuius partes duas hæc vna sententia complectitur:* [*] Præterita peccata plangere, & plangenda deinceps non committere, *id est, pro peccatis præteritis verè conteri, & studiosè cauere de futuris. In vtroq; ex dictamine Romanæ Ecclesiæ perniciosè erratur. De plangendis peccatis dictamen primum.* [f] NON tenetur QVILIBET (*at Sp. Sanctus,* [*Nunc igitur] *omne nunc exigit*) STATIM post peccatum CONTERI, etiamsi recordetur sæpiùs commissi peccati. *Secundum.* [g] Contritio TENVIS, remissa, pusilla, imperfecta (Protestantes contra) sufficit ad delendum peccatum. *De futuris cauendis.* [h] Fieri potest aliquandò vt sola detestatio peccati (*præteriti*) SINE PROPOSITO FORMALI NON PECCANDI de cætero sufficiat ad gratiam consequendam. 4. [i] Martyrium SINE POENITENTIA peractum ad Iustificationem sufficit. 5. [k] In ieiunio (*quod solet, vt antidotus aduersus peccatum adhiberi*)

[a] *Bell. lib. 1. de amiss. Grat. cap. 11.*
[a] *Toll. Ies. in Instruct. Sacerd. cap. 25.*
[b] *Lib 5. ca. 9.*
[c] *Lib. 3. cap. 13.*
[d] *Stapletonus lib. 3. de doctr. princ. cap. 7.*
[e] *Tolletus quo supra lib. 3. cap. 3.*
[*] *Gen. 3. 15.*
[*] *Psal. 137. 9.*
[*] *Cant. 2. 15.*
[*] *Iesuitæ passim fatentur.*
[*] *Ambrosius & Augustinus.*
[f] *Tolletus Ies. lib. 6. Instruct. cap. 5.*
[*] *Ier. 26. 13.*
[g] *Iesuitæ supra lib. 1. cap. 63.*
[h] *Suarz. Ies. Tom. 4. in Thom. disp. 4. §. 3. Assert. 2.*
[i] *Vega lib. 6. de Iustific. cap. 36. & 37.*
[k] *Tolletus Ies. quo supra lib. 3. cap. 4.*

Ieiunantes abstinentes à quibusdam cibis, tamen CIBIS ALIIS VESCI POSSINT. *Vel* [l] Excusari à ieiunio possint operarij, Concionatores, Lectores, Confessionistæ, & qui non possunt reddere vxoribus debitum. *Vel* [m] Possit Confessarius pœnitenti imponere pœnitentiam (*Apostolus autem*, [n] *vnusquisq; portet onus suum*) PER ALIVM IMPLENDAM: vt, nimirùm, vnum pro alio ieiunare, & bona opera facere. *quæ singula vel recitâsse refutâsse est, à quibus* (*nam istius contritionis, resipiscentiæ, temperantiæ Christianæ spiritus ipse quasi suffocator*) *Protestantium nullus est, qui non penitùs abhorreat. his adiungamus*: Importabile [n] negligentiarum (hem lapso calamo) Indulgentiarum onus, quibus pietas penè extincta est. [o] Videmus dissolutas dispensationes à Romana Curia profectas, vt orbis ferre non possit. *Et tamen*, [p] Nobis Canonici persuadere conantur, penes Pontificem esse autoritatem dispensandi CONTRA ius naturale, imò CONTRA nouum testamentum. *dogma exposuisti: iam huius documentũ aliquod exhibe.* [q] Exempla plura suppetunt, sed pauca quæ à proximis annis sese offerunt, pro omnibus faciunt: Nonnè Ladislaus Polonus, acceptâ in vxorem Beatrice, & tandem, repudiatâ illâ, super-induxit aliam ex Gallis pellicem? Nonnè Carolus 8. Rex Francorum, repudiatâ Margaritâ Maximiliani Cæsaris filiâ, illius sponsam rapuit, & vxorem sibi copulauit, quam eandem posteà Lodouicus 12. repudiatâ sua, sibi consimili toro coniunxit, consentientibus illis & adiuuantibus regni Episcopis & Pontificibus? Quibus visum est pluris facienda iura acquirendæ Britanniæ, quàm iura obseruandi legitimi matrimonij: & hodiè audio, nescio cui Regi persuasum esse, vt liceat sibi iam plus viginti annorum vxorem dimittere, & nubere Pellici. *Hoc igitur Indulgentiarum patrocinium veluti Augeæ stabulum, non aqua sed Iræ diuinæ fluuio purgandum est. ad conclusionem festinamus.*

[l] *Ibidem.*
[m] *Ibid. cap.* 11.
[n] *Gal.* 6. 5.
[n] *Autor quidam anonymus in fasc. rerum expetendarum.*
[o] *Franciscus de Vict. Relect.* 4. *Prop.* 5.
[p] *Agrippa de Vanit. Scient. cap.* 63.
[q] *Ibidem.*

Conclusio

Conclusio ex Patribus.

[r] Lutherus erat Diaboli discipulus: [f] Bucerus Iudæus, Caluinus pestis Galliæ: P. Martyr scorto copulatus sacrilego connubio. *Respondebunt Patroni.* * Hic mos est *(audite Catholici)* Hæreticorum crimina obijcere Doctoribus, cùm non possunt reprehendere doctrinam: [vos *(inquit Apostolus)* non ita didicistis Christum:] ipse enim suos securos facit, etiam de Dispensatoribus malis, vbi dicit, [Quod dicunt facite.] * Quis vnquam Catholicorum in disputatione, Sectarum turpitudinem obiecit ei, aduersùs quem disputat? *Quæ, si fortè nota aliqua sit, tamen obscurior est interdum, quam vt notari possit. quia* * Omnes species iustitiæ, quas habet seruus Dei in veritate, habere possint serui Diaboli in similitudine, habet Diabolus suos castos, ieiunos, Eleemosynarios: & simplices homines, qui boni veri & simulati differentiam non norunt, dum quærunt bonos viros, incurrunt in seductores Diaboli: *Denique.vt ex Augustino causam hanc definiamus, sic ille hominem Paganum nuper ad fidem conuersum instituit.* * Non nescias multos, qui appellantur Christiani hæc mala operari, & etiam grauiora: sed si tu hoc animo venisti, vt securus talia facias multum erras, nec tibi proderit Christi nomen, cum venerit seuerissime iudicare, qui prius venit misericorditer subuenire. Cum igitur multos videas, qui non modo talia faciunt, verum etiam defendunt, TENE TE AD LEGEM DEI, & non sequaris præuaricatores eius: NON enim AD ILLORVM sensum, sed secundum ILLIVS VERITATEM iudicaberis. *Hæc est vere via* Regia.

[r] *Serarius Ies. lib. 1. de Lutheri magistro.*
[f] *Costerus Ies. Apolog. Part. 3. cap. 1.*
* *August. Epist. 137.*
* *Hieronymus lib. 3. apolog. contra Ruffinum.*
* *Chrysost. hom. 4. in Math. 3.*
* *August. lib. de Catechizandis Rudib. ca. 25.*

CAPVT

Capvt. XXV.

Nota vndecima. Miraculorum.

[a] *Bell.lib.4.de Eccles.Milit. cap.14.*

ADuersarius. [a] Gloria Miraculorum est vndecima nota Ecclesiæ. *Theses tres euentilandæ sunt priusquam ad Hypotheses descendamus.*

Thesis prima. de perpetuitate.

[b] *Costerus Ies. Apol.part.3. cap.9.* [c] *Bell. quo supra.* [d] *Episc. Espens. comm. in 2. Tim.3. ex August.de Ciuit. Dei.lib.22. cap.8.* [e] *Stella comm. in Luc.11.*

Aduersarius. [b] Hæc est perpetua nota Ecclesiæ, nullum seculum, nulla ætas hominum miraculis caruit. [c] Singulis ætatibus plurima fuerunt. *Quæ tamen non esse perpetuo necessaria certissimum est. Aduocatus.* [d] Vbi nullus est Infidelis, faciendorum miraculorum Nvlla est necessitas. *Imo etiam tam non sunt apud Christianos semper necessaria, vt sæpe etiam vel ea non esse sit necessarium.* [e] Crede Euangelio, quod fuit miraculis confirmatum: sed dices, nonne rationi consentaneum est, vt nunc quoque fides confirmetur miraculis? Non, nam nunc quoque Damnvm potius afferrent, quam commodum; etiamsi in principio nascentis Ecclesiæ fuerint necessaria. Puer enim, cum ambulare nequit, adiuuatur vehiculo, quod homini adulto est impedimento. *Hæc luculentè Stella vester: nec minus eleganter ille Magnus.* [f] Numquid fratres mei, qua ista signa non facitis, minime creditis? sed hæc necessaria in exordio Ecclesiæ fuerunt, vt multitudo ad fidem cresceret: quia & nos, cum arbusta plantamus, tamdiù eis aquam infundimus, quousque ea in terra coaluisse videamus; & si semel radicem fixerint, irrigatio cessabit. *Ex quo patet, nec esse à Protestantibus ad fidem demonstrandam exigenda miracula, nec a Pontificijs iactitanda. de his infra fusius. secundam examinemus.*

[f] *Greg. Magnus Hom.29. in Euang.*

Thesis secunda, de Sufficientia.

[g] *Bell. quo supra.*

Aduersarius. [g] Verum miraculum est sufficiens testimonium

nium veræ Ecclesiæ, ex quo fundamento probamus, eam esse apud nos. *Huic Thesi duo maxime aduersantur, tum veritas Miraculorum in falsis operarijs, & obscuritas in veris. 1. quia etiam hæretici interdum vera edunt miracula.*

Ratio prima.

Aduocatus.[h] Chrysostomus, Hieronymus, Euthemius, Thephylactus, probant exemplis, etiam per alios, quam Catholicos, vera miracula fieri: & hoc ipso loco Math. 7. [Multi dicent in illo die, in nomine tuo eiecimus. &c.] facile colligitur FALSOS illos Prophetas, de quibus Christus loquitur, VERA miracula fecisse, VERE prophetasse VERE Dæmonia eiecisse; nec enim respondet Christus, mentiri eos: sed se eos, quamuis ista fecerint, non nosse: nec magnum est, si moneret nos ne falsa miracula facientibus non crederemus; sed magnum & admirabile est omnino quod monet, ne FALSIS Prophetis credamus, VERA etiam miracula facientibus. Nullum ergo, dicit aliquis, ad probandam veram doctrinam argumentũ sumi potest: Non sequitur omnino, Nullum; sed non NECESSARIVM, sumi posse: scimus enim Christum, ad confirmandam doctrinam suam, potestatem faciendi miracula Apostolis suis tradidisse: scimus vi miraculorum totum pene orbem ad fidem fuisse pertractum, quod qui negant, vt disputat Augustinus, maius ipsi miraculum, miraculo tollendo, faciunt: incredibilius enim tot Philosophos, tot sapientes viros, tam paucis Apostolis, tam imperitis, tamque incredibilia humanæ rationi prædicantibus, sine vllis miraculis credidisse, quam illa ipsa miracula, quæ ab illis facta narrãtur. Probabile, igitur, fidei argumentum est, quod ex miraculis sumitur, quia per fidem sæpe; sine fide raro, fieri solent: NEC NECESSARIO demonstrant Ecclesiam, nisi vbi potestas miracula faciendi ORDINARIA cõtingit. *Bellarminus Iesuita asserit verum miraculum esse* sufficiens testimonium veræ Ecclesiæ: *Maldonatus Iesuita ex Scripturis,*

[h] *Maldonatus Ies. comm. in Matth. 7.*

turis, & Patribus contrarium demonstrat ; cui potius credendum sit qui ambigit, proinde dubitet vtrum consultius sit vni, quam multis; nomini quam rationi; homini, quam Christo credere. fieri possit, vt vera miracula edantur in falsa Ecclesia, quamuis non ad confirmationem heresis, quàm contra Catholicam Ecclesiam, sed veritatis, quam cum ea Miracularij tenent.

[i] Delrius Ies. lib.2. disq. Magic. q.7. tom.1.

Aduocatus. [i] Solet quidem Deus hanc gratiam gratuito, etiam perperam de fide sentientibus largiri, sed id in veræ fidei probationem; vt quando dedit prophetiam Balaamo & Caiphæ: in falsæ fidei confirmationem nec dedisse, nec magis dare Deus posit, quam potest veritas mentiri.

[k] Bell. lib.4. de Eccles. Milit. cap.14 § Ad postremum.

[l] Pererius Ies. comm. in Gen. cap.7. disp.5.

*Marc. 9.37.

Verbi causa. [k] Nouatianus, cum Iudæum baptizabat, miraculum edidit; sed non ad Nouatianæ suæ hæresis, sed ad Catholici baptismi confirmationem editum est. [l] Etiam Hæretici per sacra verba, aut nomen Christi, aut sacramenta Christiana expellunt Dæmones ; cum autem malum iubentibus Dæmones voluntariò cedunt, cum vero inuiti, in honorem excellentiss. Imperatoris Christi: talis fuit is, de quo Discipuli loquuntur ad Christum : [*Magister in nomine tuo eijcit Dæmonia :] cum tamen Christum non sequeretur. *Non, itaq;, Ecclesia vera, nisi quatenus vera fidei, nota est.*

Ratio secunda.

Quia quamuis ab Apostolis facta miracula sole meridiano clariòra fuerunt, at quæ post multa secula fiunt lunæ macula obscuriòra: miraculorum specie mirabilia fidem nostram illudere videantur. age, hunc modum expedi, vel potiùs constringe.

[m] Bell. lib.3. de Rom. Pont. cap.15.

Aduocatus. [m] Miracula, quæ operaturus est Anti-christus, dicuntur signa mendacia, vel ex causa efficiente principali, Diabolo, quia est Pater mendacij, vel ratione materiæ, quia sunt phantastica, & præstigiæ, vel etiam-si sint ratione materiæ vera, tamen ratione formæ mendacia sunt, quia iactabit Antichristus fieri à se virtute supernaturali, & virtute diuina, quæ habent omnes causas naturales, LICET NOBIS OCCVLTAS : vel, postremò, ratione finis,

nis, quia ad mendacium inducunt. *Deinde.* [l] Quod sit verum miraculum NON CONSTAT nobis certitudine fidei, cui non subesse FALSVM potest & illusio Dæmonis. *Itaq; praeuaricaris planissimè. Disputo. Si haec est nota, quomodo* nobis occulta; si nobis, *id est, Ecclesiae occulta & ignota, quomodò nota Ecclesiae? Itaq; Collegis tuis assentiemur, quorum vnus,* [m] Tempore Antichristi DIFFICILE erit discernere vera signa à falsis; vbi multa & magna erunt VERIS SIMILLIMA. *Alius.* [n] Admonemur ne turbemur prodigijs impiorum, quasi illa essent miracula, & diuinæ virtutis testimonia, quia proprium est Diaboli transfigurare se in Angelum lucis, ad circumueniendos mortales. *Quomodo?* [o] Duo sunt miraculorum genera; quædam huiusmodi, vt non nisi per omnipotentiam Dei fiant, huiusmodi non faciet Antichristus: Alia quæ fieri posśint potentia naturalium causarum, operante Dæmone, hominibus IGNOTA; quæ modò INVISIBILI adhibebuntur, & QVASI MIRACVLA EXISTIMABVNTVR: hæc signa vera sunt, sicut illa Magorum vera fuisse arbitratur Augustinus, nihilo-minùs mendacia, quia qui faciet, se ea facere miraculòsè virtute diuina falsò profitebitur. *Deniq;.* [p] Aliquandò erit in ECCLESIA DEI maxima deceptio Populi per FALSA miracula. *Ex quo sequitur (si tibi, Bellarmine, credimus) operationem* ignotam, fallacem, & inuisibilem *esse notam vera & visibilis Ecclesia:* ἀσύστατον.

[l] *Ibid. cap. 14.* §. Est autem.
[m] *Acosta Ies. de Temp. nouiss cap. 19.*
[n] *Pererius Ies. comm. in Exod. 7. disp. 11.*
[o] *Idem comm. in Dan. lib. 4.*
[p] *Lyranus.*

Thesis tertia. De necessitate.

Aduersarius. [q] In extraordinaria Mißione necessarium est miraculum, quia qui mittitur à Deo per Ordinarium Prælatum, debet ostendere testimonium ordinarij Prælati, nimirùm literas eius sigillo munitas: qui verò mittitur à solo Deo, debet ostendere sigillum Dei, quod nihil aliud est quàm miraculum. Ergo Protestantibus non credimus, nisi miracula faciant. *Mißio extraordinaria duplicitèr*

[q] *Bell. lib. 4. de Notis Eccles. cap. 14*